

การเมืองในบันทึกความทรงจำของผู้นำคอมมิวนิสต์เวียดนามพลัดถิ่น ค.ศ. 1975 - 1991

นางสาวจันทิภา อนันต์นันท์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาประวัติศาสตร์ ภาควิชาประวัติศาสตร์

คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2551

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

POLITICS IN THE MEMOIRS OF VIETNAMESE COMMUNIST LEADERS IN EXILE,
1975-1991

Ms. Chanthiwa Anatanan

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements

for the Degree of Master of Arts Program in History

Department of History

Faculty of Arts

Chulalongkorn University

Academic Year 2008

Copyright of Chulalongkorn University

หัวข้อวิทยานิพนธ์

การเมืองในบันทึกความทรงจำของผู้นำคอมมิวนิสต์เวียดนาม
พลัดถิ่น ค.ศ. 1975-1991

โดย

นางสาว จันทิwa อนันต์นันท์

สาขาวิชา

ประวัติศาสตร์

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุธัชชัย ยิ้มประเสริฐ

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม (ถ้ามี)

-

คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาตรีบัณฑิตศึกษา

..... คณบดีคณะอักษรศาสตร์

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ประพนธ์ อภิวัชรวิภากร)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ฉลอง สุนทรวาณิชย์)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุธัชชัย ยิ้มประเสริฐ)

..... กรรมการ

(อาจารย์ ดร. ภาวรรณ เรืองศิลป์)

..... กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย

(รองศาสตราจารย์ ดร.ธเนศ อภรณ์สุวรรณ)

จันทิวา อนันต์นันท์: การเมืองในบันทึกความทรงจำของผู้นำคอมมิวนิสต์เวียดนามพลัดถิ่น ค.ศ. 1975 – 1991. (POLITICS IN THE MEMOIRS OF VIETNAMESE COMMUNIST LEADERS IN EXILE, 1975-1991) อ.ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก: ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุธัชชัย ยิ้มประเสริฐ, 231 หน้า.

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มุ่งศึกษา นัยยะทางการเมืองของงานเขียนบันทึกความทรงจำของอดีตแกนนำคอมมิวนิสต์เวียดนามพลัดถิ่นที่เผยแพร่ออกมาในช่วงปี 1975- 1991 กล่าวคืองานเขียนดังกล่าวเป็นผลผลิตที่เป็นปฏิกริยาต่อพรรคคอมมิวนิสต์เวียดนามหลังสิ้นสุดสงครามในเดือนเมษายนปี 1975 และสอดคล้องกับบริบทของการเปลี่ยนแปลงในค่ายคอมมิวนิสต์ทั่วโลกที่ล่มสลายลงในเวลาต่อมา

จากการศึกษาพบว่า งานเขียนบันทึกดังกล่าวแสดงให้เห็นทัศนะของผู้เขียนบันทึกความทรงจำที่มีต่อประวัติศาสตร์เวียดนาม สามารถแบ่งได้เป็น 2 ช่วงคือ

1.ประวัติศาสตร์เวียดนามหลังปี 1975 ได้รับการอธิบายด้วยความรู้สึกผิดหวังต่อสังคมใหม่ภายใต้ระบอบคอมมิวนิสต์ สังคมเวียดนามจึงถูกอธิบายด้วยภาพที่เลวร้ายน่ากลัว ที่แสดงให้เห็นถึงคำอธิบายต่อเหตุการณ์ที่เน้นความเป็นปัจเจกชนที่ได้รับผลกระทบจากนโยบายของพรรคฯ และยังเป็นเหตุการณ์ที่ถูกกละเลยในประวัติศาสตร์ภายใต้พรรคคอมมิวนิสต์เวียดนาม

2. คำอธิบายประวัติศาสตร์ช่วงสงครามก่อนปี 1975 ที่แสดงให้เห็นถึงความแตกต่างของคำอธิบายเหตุการณ์ในเวียดนามช่วงสงคราม กล่าวคือ มีการให้รายละเอียดและเหตุการณ์ในช่วงสงครามที่ถูกกละเลยในประวัติศาสตร์ฉบับทางการเวียดนาม ดังเช่น การปฏิรูปที่ดินในเวียดนามเหนือ หรือความขัดแย้งภายในของผู้นำพรรคคอมมิวนิสต์เวียดนาม เป็นต้น ดังนั้นบันทึกความทรงจำของผู้นำคอมมิวนิสต์เวียดนามพลัดถิ่นจึงมีลักษณะเป็นการเมืองของการอธิบายประวัติศาสตร์เวียดนามในลักษณะของปัจเจกบุคคล ที่เป็นด้านตรงข้ามกับคำอธิบายจากทางการเวียดนามที่เป็นประวัติศาสตร์รวมหมู่ อันมีหน้าที่ในการหนุนเสริมระบอบการปกครองใหม่

ภาควิชา.....ประวัติศาสตร์..... ลายมือชื่อนิสิต.....
 สาขาวิชา.....ประวัติศาสตร์..... ลายมือชื่ออ.ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก.....
 ปีการศึกษา_2551.....

##4880112622: MAJOR HISTORY

KEYWORDS : VIETNAMESE COMMUNIST LEADERS / MEMOIRS / 1975-1991

CHANTHIWA ANATANAN: POLITICS IN THE MEMOIRS OF
VIETNAMESE COMMUNIST LEADERS IN EXILE, 1975-1991.
ADVISOR: ASST. PROF. SUTHACHAI YIMPRASERT, 231 pp.

The purpose of this thesis is to study implicit political intention in memoirs written by formal leaders of the Vietnamese communist party who have migrated to China and France which published between 1975 and 1991. These memoirs responded to the attitude of the communist party after the war ended in April 1975 many of the views they presented were validated by the collapse of the communist world which followed.

The memoirs present views towards the history of Vietnam which can be divided into 2 periods.

1. History of Vietnam after 1975: the writers described the situation with disappointment in the new society under communist rule. Consequently, this incident was described as a cruel and difficult time. Although the government policy affected the people, this incident was omitted in the historical narration of the Vietnamese communist party.

2. History of the Vietnam War prior to 1975: the writers related the discrepancies among various historical narratives of the Vietnam War. The memoirs indicated the missing details and events which are ignored in the state narrative of Vietnamese history such as the land reform in North Vietnam, the conflict among the Vietnamese communist leaders. In sum, these political memoirs of the migrated former communist leaders explain their own views of the Vietnamese history which differs from the mainstream Vietnamese history endorsed by the communist party.

Department :History..... Student's Signature

Field of Study : ..History..... Advisor's Signature

Academic Year : 2008.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยความสนับสนุน และความช่วยเหลือจากหลายฝ่าย กราบขอบพระคุณอาจารย์สุธาชัย ยิ้มประเสริฐ ที่รับเป็นอาจารย์ปรึกษาวิทยานิพนธ์ พร้อมทั้งคำชี้แนะต่อประเด็นต่างๆ และยั้งสละเวลากرณาช่วยตรวจทานและแก้ไขอย่างวิทยานิพนธ์ ณ ช่วงเวลาที่เกิดการประท้วงของกลุ่มคนที่ถูกเรียกว่า “มือบเสื้อแดง” ที่เป็นปฏิกิริยาต่อต้านการรัฐประหารที่ผ่านมา อันทำให้สถานการณ์ทางเมืองตกอยู่ในสภาวะที่วุ่นวาย และก็เป็นช่วงเวลาที่คุณศึกษาวิทยานิพนธ์ใช้เวลาดังกล่าวในการแก้ไขวิทยานิพนธ์ แทนที่จะออกไปร่วมการชุมนุม

กราบขอบพระคุณอาจารย์ฉลอง สุนทราวาณิช ที่กรุณาตรวจทานวิทยานิพนธ์ให้มีความเรียบร้อยมากยิ่งขึ้น กราบขอบพระคุณอาจารย์ภาววรรณ เรืองศิลป์ และอาจารย์ธเนศ อาภรณ์สุวรรณ ที่กรุณารับเป็นคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ครั้งนี้ พร้อมด้วยคำชี้แนะที่สำคัญที่ผู้ศึกษาได้ทำตกหล่นไปอย่างสำคัญ อันทำให้วิทยานิพนธ์นี้มีความเป็นวิทยานิพนธ์มากยิ่งขึ้น

ขอบคุณเพื่อนร่วมรุ่น พี่อ้น สาลี ดี และคนอื่นที่หายไประหว่างทาง ขอบคุณพีตริ พี่ต่าย รอมฎอน ที่ช่วยสละเวลาอ่านวิทยานิพนธ์พร้อมทั้งให้คำชี้แนะที่เป็นประโยชน์ในช่วงเวลาที่กำลังต้องการความช่วยเหลือ ขอขอบคุณพ่อแม่ ที่ให้ความสนับสนุน และความช่วยเหลือตลอดช่วงเวลาของการเรียน แม้ว่าจะเกิดคำถามหรือไม่เข้าใจต่อสิ่งที่กำลังจำเรียนอยู่ก็ตาม

ขอบคุณพี่บอมบี้ สำหรับลือคอิน และพาสเวิร์ดในการเข้าสืบค้นข้อมูลในห้องสมุด มหาวิทยาลัยซิดนีย์ และขอบคุณดอย สำหรับกำลังใจที่มีให้พร้อมด้วยความช่วยเหลือ ในการพิมพ์เอกสารในออสเตรเลีย สุดท้ายความผิดพลาดอันเกิดจากวิทยานิพนธ์เล่มนี้ อาจเนื่องด้วยปัจจัยหลายประการ อย่างไรก็ตามผู้ศึกษาขอโน้มรับความผิดพลาดและคำชี้แนะเพื่อเป็นบทเรียนต่อไป

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญภาพ.....	ฎ
สารบัญตาราง.....	ฏ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ก. ที่มาและความสำคัญของปัญหา.....	1
ข. ข้อเสนอและประเด็นที่จะศึกษา.....	6
ค. เอกสารที่ใช้ในการศึกษา.....	7
ง. ขอบเขตในการศึกษา.....	9
จ. วัตถุประสงค์เพื่อศึกษา.....	11
ฉ. แนวเหตุผล ทฤษฎีสำคัญ หรือสมมติฐาน.....	11
ช. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย	12
ซ. การถ่ายคำเวียดนามเป็นภาษาไทย.....	12
บทที่ 2 บันทึกความทรงจำของผู้นำคอมมิวนิสต์เวียดนามพลัดถิ่นที่ตีพิมพ์เผยแพร่ ปี 1975-1991.....	16
ว่าด้วยงานเขียนบันทึกความทรงจำของคนเวียดนามพลัดถิ่น.....	26
ก. บันทึกความทรงจำของอดีตผู้นำของรัฐบาลสาธารณรัฐเวียดนามหรือเวียดนามใต้.....	26
ข. บันทึกความทรงจำของคนเวียดนามทั่วไป.....	33
ค. งานเขียนบันทึกความทรงจำของผู้นำคอมมิวนิสต์เวียดนามพลัดถิ่น.....	41
1. การปฏิบัติที่ถูกหักหลัง และ <i>A Vietcong Memoir</i> โดย เจ็องนูถัง.....	41
1.1. ภูมิหลังของเจ็องนูถัง.....	42
1.2. จาก <i>การปฏิบัติที่ถูกหักหลัง</i> ถึง <i>A Vietcong Memoir</i>	44
2. <i>A Drop in the Ocean</i> โดย ฮวางวันฮวน	51
2.1. ภูมิหลังของ ฮวางวันฮวน.....	51
2.2. ว่าด้วยหนังสือ <i>A Drop in the Ocean</i>	53

3. <i>Following Ho Chi Minh</i> โดย บุญตื่น	55
3.1. ภูมิหลังของบุญตื่น.....	55
3.2. ว่าด้วย <i>Following Ho Chi Minh</i>	57
ง. บทสรุป.....	60
บทที่ 3 สังคมใหม่แห่งความผิดหวัง: เวียดนามภายใต้พรรคคอมมิวนิสต์ในบันทึก	
ความทรงจำของผู้นำคอมมิวนิสต์เวียดนามพลัดถิ่น.....	62
ก. ว่าด้วยชัยชนะ.....	63
1. ชัยชนะในทัศนะของผู้นำคอมมิวนิสต์เวียดนามพลัดถิ่น.....	68
ข. รัฐบาลปฏิวัติเฉพาะกาลแห่งเวียดนามใต้.....	75
1. สถานะของรัฐบาลปฏิวัติเฉพาะกาลหลังสิ้นสุดสงคราม.....	76
2. สถานะของรัฐบาลปฏิวัติเฉพาะกาลในบันทึกความทรงจำของผู้นำคอมมิวนิสต์ เวียดนามพลัดถิ่น.....	80
ค. เรื่องเล่าภายใต้ระบอบสังคมนิยม: วาทกรรมต่อต้านคอมมิวนิสต์.....	83
1. สังคมใหม่ในบันทึกความทรงจำผู้นำคอมมิวนิสต์เวียดนามพลัด ถิ่น.....	87
2. ค่ายฝึกอบรมการศึกษาใหม่ในบันทึกความทรงจำของผู้นำคอมมิวนิสต์ เวียดนามพลัดถิ่น.....	90
3. เขตเศรษฐกิจใหม่ในทัศนะของผู้นำคอมมิวนิสต์เวียดนามพลัด ถิ่น.....	97
ง. ว่าด้วยผู้นำในพรรคคอมมิวนิสต์เวียดนาม	101
1. เลดวัน	104
2. เต๋อจิงจินห์	108
3. ผ่ามวันดง.....	110
4. วันเทียนดุง.....	111
5. เจิ่นวันจ่า	112
6. โวเหียงเกียบ.....	113
7. โต่เมื่อย.....	116
จ. การบุกกัมพูชาและความขัดแย้งต่อจีน.....	117
1. ความขัดแย้งระหว่างเวียดนาม กัมพูชาและจีนในทัศนะของผู้นำคอมมิวนิสต์ เวียดนามพลัดถิ่น.....	121

จ. เวียดนามโฉมใหม่กับนโยบายการเปลี่ยนแปลงประเทศสู่การตลาดเสรี: เรื่องเล่าแห่ง ความผิดหวังเมื่อเวียดนามปฏิรูป.....	126
1. เมื่อเวียดนามปฏิรูปในทัศนะของผู้นำคอมมิวนิสต์เวียดนามพลัด ถิ่น.....	129
1.1. การเปลี่ยนแปลงภายในพรรคคอมมิวนิสต์เวียดนามในการประชุมสมัชชา พรรคคอมมิวนิสต์เวียดนามครั้งที่ 6.....	129
1.2. การปิดกั้นเสรีภาพทางการเมืองของพรรคคอมมิวนิสต์เวียดนาม.....	131
ช. ปวดร้าวหลังสงคราม: บทสรุปของอิสรภาพและเสรีภาพของเวียดนามหลังปี 1975 ในบันทึกความทรงจำของผู้นำคอมมิวนิสต์เวียดนามพลัดถิ่น.....	133
บทที่ 4 ช่วงชิง “ชัยชนะ” กลับคืน: สงครามและการปฏิวัติในทัศนะของผู้นำ คอมมิวนิสต์เวียดนามพลัดถิ่น.....	136
ก. สังคมเวียดนามยุคอาณานิคมฝรั่งเศส.....	139
1. สังคมเวียดนามยุคอาณานิคมฝรั่งเศสในบันทึกความทรงจำของผู้นำ คอมมิวนิสต์เวียดนามพลัดถิ่น.....	141
ข. ขบวนการต่อต้านฝรั่งเศส.....	145
1. ขบวนการต่อต้านฝรั่งเศสในบันทึกความทรงจำของผู้นำคอมมิวนิสต์เวียดนาม พลัดถิ่น.....	148
ค. ภารกิจการปฏิวัติในต่างแดนในบันทึกความทรงจำของผู้นำคอมมิวนิสต์เวียดนาม พลัดถิ่น.....	156
1. การเคลื่อนไหวในสยามปี 1928- 1935 กับการขยายฐานมวลชนตามภารกิจของ องค์กรคอมมิวนิสต์สากล.....	158
2. การเคลื่อนไหวในจีนของพรรคคอมมิวนิสต์เวียดนามในทัศนะของฮวางวันฮวน...	164
ง. เวียดนามินห์	169
1. เวียดนามินห์ในทัศนะของคนเวียดนามพลัดถิ่น.....	171
1.1 การก่อตั้งเวียดนามินห์.....	171
1.2. เวียดนามินห์ภายใต้การนำของโฮจิมินห์.....	173
1.3. การเคลื่อนไหวและความขัดแย้งภายในเวียดนามินห์.....	176
จ. สถานะของการปฏิวัติในเดือนสิงหาคมปี 1945	179
1. การปฏิวัติเดือนสิงหาคมปี 1945 ในบันทึกความทรงจำของผู้นำคอมมิวนิสต์ เวียดนามพลัดถิ่น.....	183

ด. โฉฉิมินท์.....	189
1. โฉฉิมินท์ในบันทึกความทรงจำของผู้นำคอมมิวนิสต์เวียดนามพลัดถิ่น.....	190
ข. การปฏิรูปที่ดินในเวียดนามเหนือ.....	192
1. การปฏิรูปที่ดินในเวียดนามเหนือในบันทึกความทรงจำของผู้นำคอมมิวนิสต์ เวียดนามพลัดถิ่น.....	192
ข. บทสรุป.....	197
บทที่ 5 บทสรุป.....	199
รายการอ้างอิง.....	204
ภาคผนวก.....	211
ภาคผนวก ก. ลำดับเหตุการณ์สำคัญ.....	212
ภาคผนวก ข. รายชื่อสมาชิกที่สำคัญของพรรคคอมมิวนิสต์เวียดนามในการประชุมแต่ละ สมัชชาของพรรคคอมมิวนิสต์เวียดนาม.....	227
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์.....	231

สารบัญภาพ

ภาพ ที่		หน้า
1	แผนที่ประเทศเวียดนาม.....	16
2	คนเรือได้รับการช่วยเหลือจากเรือดำน้ำยูเอสเอส เกรย์แบ็ค (USS Grayback) ในปี 1978.....	23
3	ชาวเวียดนามอพยพในทะเลจีนใต้.....	24
4	ผู้อพยพชาวเวียดนามที่ได้รับการช่วยเหลือ.....	24
5	สภาพแวดล้อมภายในเรือ.....	25
6	ผู้อพยพทางเรือ.....	25
7	บูยตี้น.....	38
8	หนังสือ Following Ho Chi Minh.....	38
9	เจ็องนูถัง.....	39
10	หนังสือ A Viet Cong Memoir.....	39
11	การประชุมในกรุงปักกิ่งโดยฮวางวันฮวนปี 1979.....	40
12	ฮวางวันฮวนให้คำปราศรัยแก่คนเวียดนาม ที่เมืองคุนหมิงปี 1980.....	40
13	เขียนลายลักษณ์อักษรว่า “ความสัมพันธ์ระหว่างเวียดนามและจีนจะยั่งยืน ตลอดไป”.....	41
14	ดอกไม้ไฟเฉลิมฉลองเอกราชในเมืองเว้ หลังสิ้นสุดสงครามเดือนเมษายนปี 1975.....	68
15	งานเฉลิมฉลองชัยชนะวันที่ 15 พฤษภาคมปี 1975 ที่ไซ่ง่อน.....	69
16	เลด่วน	104
17	เตี๋ยจิ้นห์	108
18	ฝามวันดง	110
19	วันเทียนดุง	111
20	เจิ่นวันจ่า	112
21	โวเหียงนเกี๊ยบ	113
22	แผนที่ประเทศจีน.....	164
23	ร่างของโฮจิมินห์หลังจากมรณกรรมในวันที่ 2 กันยายนปี 1969	188

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	พยัญชนะเดี่ยว 12 ตัว.....	13
2	พยัญชนะผสมเดี่ยว 11 ตัว.....	14
3	สระเดี่ยว 12 ตัว.....	14
4	สระผสม 3 หน่วย เขียนได้ 8 รูปอักษร.....	15
5	วรรณยุกต์ 6 เสียง.....	15
6	รายชื่อคณะรัฐมนตรีในรัฐบาลปฏิวัติเฉพาะกาลแห่งเวียดนามใต้.....	74
7	รายชื่อสมาชิกที่สำคัญในการประชุมสมัชชาพรรคคอมมิวนิสต์เวียดนามครั้งที่ 1 วันที่ 27-31 มีนาคมปี 1935 จัดที่มาเก๊า.....	227
8	รายชื่อสมาชิกที่สำคัญในการประชุมสมัชชาพรรคคอมมิวนิสต์เวียดนามครั้งที่ 2 วันที่ 11-19 กุมภาพันธ์ปี 1951 จัดที่คอมมูนวินห์กวาง (Vinh Quang) เมืองเจียมหัว (Chiem Hoa) จังหวัด เตวียนกวาง (Tuyen Quang) ประเทศเวียดนาม.....	227
9	รายชื่อสมาชิกที่สำคัญในการประชุมสมัชชาพรรคคอมมิวนิสต์เวียดนามครั้งที่ 3 วันที่ 5-12 กันยายนปี 1960 จัดที่เมืองฮานอย ประเทศเวียดนาม.....	228
10	รายชื่อสมาชิกที่สำคัญในการประชุมสมัชชาพรรคคอมมิวนิสต์เวียดนามครั้งที่ 4 วันที่ 14-20 ธันวาคมปี 1976 จัดที่ เมืองฮานอย ประเทศเวียดนาม.....	228
11	รายชื่อสมาชิกในการประชุมสมัชชาพรรคคอมมิวนิสต์เวียดนามครั้งที่ 5 วันที่ 27-31 มีนาคมปี 1982 จัดที่เมืองฮานอย ประเทศเวียดนาม.....	229
12	รายชื่อสมาชิกที่สำคัญจากการประชุมสมัชชาพรรคคอมมิวนิสต์เวียดนามครั้งที่ 6 ปี 1986.....	231
13	รายชื่อสมาชิกจากการประชุมสมัชชาพรรคคอมมิวนิสต์เวียดนามครั้งที่ 7 ปี 1991.....	231

บทที่ 1

บทนำ

ก. ที่มาและความสำคัญของปัญหา

สงครามเวียดนามเป็นเหตุการณ์หนึ่งที่ได้รับ ความสนใจอย่างต่อเนื่องเรื่อยมา เนื่องจากเวียดนามได้กลายเป็นสมรภูมิแห่งการสู้รบที่สามารถกล่าวได้ว่าสงครามดังกล่าวทำให้ประเทศเวียดนามได้กลายเป็นที่รู้จักของโลก อีกทั้งยังเป็นสงครามที่มีประเทศมหาอำนาจทั้งสหรัฐอเมริกา พร้อมด้วย การนำเข้าเทคโนโลยีสงครามอย่างเต็มกำลัง จีนและสหภาพโซเวียตเข้ามาเกี่ยวข้อง และแม้กระทั่งการสิ้นสุดลงของสงครามในปี 1975 เวียดนามก็ยังคงกลายเป็นประเทศที่ถูกกล่าวถึงอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้เนื่องจากสงครามเวียดนามได้เป็นเหตุการณ์ที่ส่งผลกระทบไม่เพียงแต่ภายในประเทศเวียดนามเท่านั้น แต่สงครามเวียดนามยังเป็นเหตุการณ์ที่อยู่ในทุกปริมณฑลของสังคมโลก ทำให้องค์ความรู้ที่ว่าด้วยเวียดนามได้ถูกผลิตเพื่อตอบสนองความต้องการของสังคมอย่างแพร่หลาย ดังที่เรนนี คริสโตเฟอร์ (Renny Christopher) กล่าวว่า จากการสำรวจวรรณกรรมในปี 1990 พบว่ามีหนังสือที่ว่าด้วยสงครามเวียดนามได้รับการพิมพ์เผยแพร่ออกมาในโลกเป็นภาษาอังกฤษกว่าเจ็ดพันเล่ม แต่ในจำนวนนี้มีไม่กี่สิบเล่มที่เขียนขึ้นโดยคนเวียดนามพลัดถิ่น (Việt Kiều)¹

ซึ่งงานเขียนที่เขียนโดยคนเวียดนามพลัดถิ่นดังกล่าว ก็ถูกนำเสนอออกมาในรูปแบบที่หลากหลายเช่นกัน ทั้งเรื่องสั้น วรรณกรรม และบันทึกความทรงจำ ที่ได้บันทึกผ่านประสบการณ์ของชีวิต จากการเดินทาง และเรื่องราวของการต่อสู้เพื่อให้ได้มาซึ่งเสรีภาพของมาตุภูมิที่ต้องการจดจำ เช่น งานเขียนบันทึกของคนเวียดนามทั่วไปอย่างเช่น เหงียนหงอกงัน (Nguyễn Ngọc Ngạn) เรื่อง *The Will of Heaven*² หรืองานเขียนของบุคคลที่เคยดำรงตำแหน่งทางการเมืองในรัฐบาลแห่งสาธารณรัฐเวียดนามหรือรัฐบาลไชน่ฮอนอย่างเช่น เหงียนเกากี้ (Nguyễn Cao Kỳ) ที่

¹ Renny Christopher, *The Viet Nam War the American war: Images and Representations in Euro-American and Vietnamese Exile Narratives* (Amherst: University of Massachusetts Press, 1995), p. 26.

² Nguyen Ngoc Ngan, *The Will of Heaven* (Canada: Vanlang, 1982). เป็นหนังสือที่เผยแพร่ปี 1982 ที่เขียนขึ้นขณะที่ผู้เขียนพำนักอยู่ในค่ายผู้ลี้ภัยในประเทศมาเลเซีย หนังสือกล่าวถึงประสบการณ์ชีวิตของผู้เขียนที่ย้อนหลังกลับไปเมื่อเหตุการณ์ปี 1969 กระทั่งสิ้นสุดสงคราม ที่ผู้เขียนได้เข้ารับการศึกษาฝึกอบรมในค่ายฝึกอบรมการศึกษาใหม่ และเดินทางหนีออกจากเวียดนามทางเรือในที่สุด

ชื่อว่า *Twenty Years and Twenty Days*³ เป็นต้น นอกจากนี้ยังปรากฏงานเขียนบันทึกความทรงจำของอดีตผู้นำทั้งที่เคยร่วมงานกับพรรคคอมมิวนิสต์เวียดนาม⁴ เช่น เจ็องนุถัง (Truong Nhu Tang) อดีตรัฐมนตรีว่าการยุติธรรมในรัฐบาลปฏิวัติเฉพาะกาลแห่งเวียดนามใต้ (Provisional Republic Government of South Vietnam-PRG)⁵ และบุคคลที่เคยเป็นอดีตสมาชิกระดับนำของพรรคคอมมิวนิสต์เวียดนาม เช่น บุยตี้น (Bùi Tín)⁶ หรือ ฮวางวันฮวน (Hoàng Văn Hoan)⁷ เป็นต้น

เมื่อพิจารณาจากงานเขียนบันทึกความทรงจำของชนเวียดนามพลัดถิ่นที่เผยแพร่ออกมาหลังปี 1975 พบว่างานเขียนดังกล่าวแสดงถึงประสบการณ์ชีวิตในเวียดนาม ที่เต็มไปด้วยความเจ็บปวดทรมานร้าว ผิดหวัง ต่อทั้งระบอบใหม่ภายใต้การปกครองของพรรคคอมมิวนิสต์เวียดนาม และระบอบเก่าในช่วงเวลาของสงคราม ที่ในจำนวนนั้นสามารถแยกย่อยได้เป็นหลายแขนง ได้แก่ งานเขียนในแขนงของอดีตผู้นำรัฐบาลไซ่ง่อน เช่น งานเขียนของเหงียนเกากี้ (*Twenty Years and Twenty Days*) บุยเลียม (*In the Jaws of History*) เป็นต้น ขณะที่อีกแขนงหนึ่งเป็นประวัติศาสตร์ที่เขียนขึ้นโดยประชาชนชาวเวียดนามทั่วไป เช่น เลลี เฮย์สลิป (*When Heaven and Earth changed Place*) ดวานวันตวย (*The Vietnamese Gulag*) เป็นต้น ส่วนแขนงที่สามเป็นงานของ

³ เหงียนเกากี้, *สิ้นชาติ*, แปลโดย พงษ์ พินิจ (กรุงเทพฯ: การเวก, 2520). หนังสือ *Twenty Years and Twenty Days* ของเหงียนเกากี้ได้รับความสนใจอย่างมาก โดยได้รับการแปลและตีพิมพ์เป็นภาษาไทยปี 1977 โดย พงษ์ พินิจ ชื่อว่า *สิ้นชาติ* และตีพิมพ์ซ้ำ 5 ครั้งด้วยกัน คือ ในเดือน สิงหาคม, กันยายน, ตุลาคม 2 ครั้ง ในปี 1977 โดยสำนักพิมพ์การเวก และครั้งที่ 5 ปี 1985 โดยสำนักพิมพ์ดอกหญ้า เขาผู้นี้เป็นอดีตผู้บังคับบัญชากองทัพอากาศของรัฐบาลไซ่ง่อนที่มีบทบาทโดดเด่นในการเมืองของไซ่ง่อน หนังสือได้กล่าวถึงตัวตน บทบาทและหน้าที่ต่างๆ กระทั่งการอธิบายความพ่ายแพ้ของรัฐบาลไซ่ง่อน

* ในวิทยานิพนธ์นี้จะเรียก “พรรคคอมมิวนิสต์เวียดนาม” เพื่อไม่ให้เป็นการสับสนระหว่างช่วงเวลาแห่งการเปลี่ยนชื่อพรรคฯ ในแต่ละครั้ง ทั้งนี้พรรคคอมมิวนิสต์เวียดนามได้ก่อตั้งขึ้นในวันที่ 3 กุมภาพันธ์ปี 1930 ที่เมืองเกาลูน ฮองกง และเปลี่ยนชื่อเป็นพรรคคอมมิวนิสต์อินโดจีนในเดือนตุลาคมปีเดียวกัน กระทั่งปี 1935 ได้เกิดการประชุมสมัชชาพรรคฯ ครั้งที่ 1 ขึ้น จากนั้นในปี 1951 ได้ก่อตั้งพรรคคนงานเวียดนามแทนพรรคคอมมิวนิสต์อินโดจีน จนกระทั่งมีมติในการประชุมสมัชชาพรรคฯ ครั้งที่ 4 ในเดือนธันวาคมปี 1976 ได้เปลี่ยนชื่อเป็นพรรคคอมมิวนิสต์เวียดนามอย่างเป็นทางการตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา โปรดดูในภาคผนวก ข.

** อดีตสมาชิกแนวร่วมปลดแอกแห่งชาติเวียดนามใต้ (National Liberation Front-NLF) หรือที่รู้จักกันในนาม “เวียดกง” เขาหนีออกจากเวียดนามในปี 1980 โดยทางเรือทั้งที่เขาสามารถดำรงสถานะทางการเมืองที่ดีและสามารถมีความเป็นอยู่ที่ดีได้ อย่างไรก็ตามในวิทยานิพนธ์นี้จะกล่าวถึงรัฐบาลปฏิวัติเฉพาะกาลแห่งเวียดนามใต้ ด้วยคำว่า รัฐบาลปฏิวัติเฉพาะกาล

*** อดีตบรรณาธิการหนังสือพิมพ์ญวนเซิน (Nhân Dân) ซึ่งเป็นหนังสือพิมพ์ที่มีความสำคัญในฐานะเป็นกระบอกเสียงของพรรคคอมมิวนิสต์เวียดนาม เขาออกจากเวียดนามในปี 1990 มีงานเขียนบันทึกความทรงจำเรื่อง *Following Ho Chi Minh* ในปี 1991

**** เขาผู้นี้ดำรงตำแหน่งกรรมการเมืองในช่วงก่อนการสมัชชาพรรคฯ ครั้งที่ 4 (ปี 1976) และยังคงดำรงตำแหน่งเอกอัครราชทูตเวียดนามเหนือประจำกรุงปักกิ่ง ประเทศจีน เขาออกจากเวียดนามในปี 1979 และลี้ภัยไปยังจีนกระทั่งเขียนบันทึกความทรงจำเรื่อง *A Drop in the Ocean* ในปี 1988 เป็นต้น

อดีตผู้นำของพรรคคอมมิวนิสต์เวียดนาม เช่น เจ็องนูถิง (*A Vietcong Memoir*) ฮวางวันฮวน (*A Drop in the Ocean*) และโดย บู่ยตี๋น (*Following Ho Chi Minh*) เป็นต้น

อย่างไรก็ตามได้มีการตั้งข้อสังเกตว่า งานเขียนบันทึกความทรงจำของคนเวียดนามพลัดถิ่นหรือ ผู้อพยพชาวเวียดนามที่แม้ว่าจะมีการนำเสนอออกมาทั้งภาษาเวียดนามและภาษาอังกฤษ แต่กลับแสดงถึงความพยายามที่จะสื่อสารต่อผู้อ่านในโลกที่ภาษาอังกฤษเป็นภาษากลาง และพยายามนำเสนอตัวตน หรือภาพของเวียดนามด้วยมุมมองของพวกเขาในฐานะเป็นตัวเชื่อมระหว่างสองวัฒนธรรม กล่าวคือ ระหว่างความเป็นเวียดนามและความเป็นตะวันตกในงานเขียนของพวกเขา⁴ ในช่วงเวลาที่ผู้อพยพกำลังต้องการความช่วยเหลือ ดังคำกล่าวที่ว่า

หนังสือของคนเวียดนามอพยพเหล่านี้เป็นเหมือนกระจกที่สะท้อนพวกเขา [ผู้อ่านที่เป็นชาวยุโรป-อเมริกัน] ในช่วงเวลาที่คนเวียดนามหรือผู้อพยพถูกมองด้วยสายตาที่เป็น “คนอื่น”⁵

ซึ่งสิ่งที่เห็นได้ชัดว่าเป็นทัศนคติแบบสองวัฒนธรรมนั้นสามารถเห็นได้จากความโหยหาบ้านเกิดที่ยังคงเหลืออยู่ที่ทำให้คนเวียดนามเหล่านี้ [ผู้เขียนชาวเวียดนามพลัดถิ่นที่ได้สถานะพลเมืองของประเทศต่างๆ ทั้งในอเมริกา และยุโรป] และจากการกล่าวถึงเรื่องราวชีวิตประสบการณ์ในเวียดนามมากกว่าที่จะเขียนถึงประสบการณ์ของตนเองในกระบวนการผสมกลมกลืนเข้ากับวัฒนธรรมอเมริกัน ขณะเดียวกันก็เป็นการนำวัฒนธรรมของพวกเขาจากเวียดนามมาสู่สังคมอเมริกาที่ซึ่งพวกเขาดำรงชีวิตอยู่⁶

นอกจากนี้ยังมีการตั้งข้อสังเกตว่าการถ่ายทอดประสบการณ์จากบ้านเกิดเมืองนอนในบันทึกความทรงจำยังเป็นการแสดงถึง “ความพยายามที่จะตื่นจากฝันร้ายทางประวัติศาสตร์และพยายามสร้างประวัติศาสตร์ที่เป็น “จริง” สำหรับผู้อ่านของชาวเวียดนามพลัดถิ่นที่เป็นชาวยุโรป-อเมริกัน รวบรวมว่ามันถูกสร้างเพื่อผู้อ่านเหล่านี้โดยเฉพาะ”⁷ ดังในงานเขียนของผู้นำพรรค

⁴ Renny Christopher, *The Vietnam War the American War: Images and Representations in Euro-American and Vietnamese Exile Narratives*, p. 28.

⁵ Ibid., p. 30. เบนนี่ยังอ้างถึงเอ็ดเวิร์ด ซาอิด (Edward Said) ที่เรียกปรากฏการณ์ในช่วงศตวรรษที่ 20 ว่า “ยุคของผู้อพยพ (The Age of the Refugee) ผู้พลัดถิ่นฐาน (The Displaced Person) และการอพยพของประชากร (Mass Immigration)”.

⁶ Ibid., p. 31.

⁷ Ibid., p. 34.

คอมมิวนิสต์เวียดนามพลัดถิ่นก็เช่นกัน ที่พยายามอธิบายประวัติศาสตร์เวียดนามต่อผู้อ่านของพวกเขา ทั้งชาวเวียดนามพลัดถิ่น และชาวยุโรป-อเมริกัน

ถึงแม้จะมีการตั้งข้อสังเกตว่า ผู้แพ้อย่างเช่นอเมริกาได้กลายเป็นฝ่ายครอบครองคำอธิบายประวัติศาสตร์ที่ว่าด้วยสงครามเวียดนามหลังสงครามสิ้นสุดลง ที่ปกติผู้ชนะต้องเป็นผู้ที่เขียนประวัติศาสตร์ให้แก่ผู้แพ้ ทว่าสงครามเวียดนามกลับเป็นเหตุการณ์ที่อยู่ในระดับสากลและส่งผลในอาณาบริเวณที่กว้างขวางออกไป⁸

แต่หากพิจารณาคำอธิบายประวัติศาสตร์ในทัศนะของอดีตผู้นำคอมมิวนิสต์เวียดนามพลัดถิ่น กลับพบว่า มีลักษณะที่เป็นคู่ขัดแย้งโดยตรงกับประวัติศาสตร์ของพรรคฯ ในเวียดนามที่กำลังครอบครองการอธิบายประวัติศาสตร์ในเวียดนาม ที่อาจกล่าวได้ว่า เป็นการตอบโต้ต่อเหตุการณ์ประวัติศาสตร์ที่ถูกสร้างในเวียดนาม มากกว่าประวัติศาสตร์เวียดนามในโลกตะวันตก อย่างไรก็ตามหากงานเขียนโดยพรรคคอมมิวนิสต์เวียดนามที่เผยแพร่ออกมานั้น เป็นเครื่องมือทางการเมืองเพื่อสร้างการสนับสนุนจากมวลชนในบริบทของการสร้างชาติ⁹ งานเขียนของอดีตแกนนำดังกล่าวก็เช่นกัน ที่ต้องการสนับสนุนจากมวลชนในบริบทการต่อสู้กับพรรคคอมมิวนิสต์เวียดนามที่ได้เริ่มขึ้น ณ ต่างแดน เพราะผู้เขียนต่างรู้ดีว่าฐานตลาดของหนังสือของพวกเขาคือคนกลุ่มใด และสิ่งที่ตลาดสนใจคือสถานการณ์ที่ปิดลับและไม่เคยเปิดเผยมาก่อน หรือเป็นเรื่องซุบซิบนินทา

ทั้งนี้เนื่องจากหลังสงครามสิ้นสุดลง พรรคคอมมิวนิสต์เวียดนามก็ได้ผลิตสิ่งพิมพ์ออกมาเผยแพร่เช่นกัน ทั้งงานเขียนของผู้นำพรรคฯ วารสาร และหนังสือว่าด้วยประวัติศาสตร์เวียดนาม เป็นต้น ซึ่งงานเขียนของทางการเวียดนามที่เผยแพร่ออกมาในลักษณะของปัจเจกบุคคลก็เป็นงานเขียนที่ผูกขาดโดยบรรดาผู้นำที่มีชื่อเสียงและเป็นที่รู้จักอยู่แล้วจากสมรภูมิจากสงครามในอดีต เช่น วันเทียนดุง (Văn Tiễn Dũng) โวเหงียนเกียบ (Võ Nguyễn Giáp) เป็นต้น โดยงานเขียนเหล่านี้จะ

⁸ Nguyen Thi Mai Thuy, "Public and Private Selves: A Study of Vietnamese Male and Female Exile Memoirists," *The Review of Vietnamese Studies* [online], p. 3. Available from: <http://hmongstudies.com/TMTNguyen2001.pdf> 1 [2008 June 8].

⁹ George Egerton, editor, *Political Memoir: Essays on the Political of Memory* (London: Frank Cass & Co.Ltd, 1994), p. 1.

มีลักษณะของการเฉลิมฉลองชัยชนะ ยกย่องในความกล้าหาญและความสำเร็จในการนำของผู้นำพรรคฯ¹⁰

อีกทั้งในบริบทของการฟื้นฟูประเทศหลังสงคราม งานเขียนต่างๆ ในเวียดนามทั้งงานเขียนประวัติศาสตร์ วรรณกรรม สื่อสิ่งพิมพ์ ยังต้องแสดงบทบาทในการหนุนเสริมพรรคคอมมิวนิสต์เวียดนาม การสร้างชาติ และสร้างความสามัคคี ดังนั้น งานเขียนที่ได้รับการเผยแพร่จึงต้องวางอยู่ในกรอบที่ได้รับการตรวจสอบอย่างละเอียดถี่ถ้วน¹¹ นอกจากนี้งานเขียนประวัติศาสตร์ที่ได้รับการเผยแพร่ภายใต้รัฐบาลคอมมิวนิสต์ยังต้องมีหน้าที่ในการหนุนเสริมระบอบใหม่ ที่มีพรรคคอมมิวนิสต์เวียดนามเป็นผู้นำ ดังนั้นประวัติศาสตร์ที่ว่าด้วยเหตุการณ์สงครามเวียดนามในอดีตจึงถูกเลือกสรรเพื่อรองรับกับบริบทของการสร้างชาติเวียดนามภายใต้พรรคคอมมิวนิสต์มากกว่าที่จะเป็นประวัติศาสตร์ของปัจเจกบุคคลดังเช่นบันทึกความทรงจำของคนเวียดนามพลัดถิ่น

อย่างไรก็ตามหากมองงานเขียนบันทึกความทรงจำของอดีตผู้นำคอมมิวนิสต์พลัดถิ่น ในสถานะของการแสดงทัศนะทางประวัติศาสตร์ผ่านบริบทของการเป็นผู้ลี้ภัย และเป็นอดีตผู้นำในพรรคคอมมิวนิสต์ พร้อมทั้งพิจารณาบันทึกความทรงจำผ่านบริบทและวัฒนธรรมทางการเมืองในช่วงเวลาของการเผยแพร่ เพื่อทำความเข้าใจต่อ “สาร” ที่ถูกส่งผ่านงานเขียนเหล่านี้¹² อาจทำให้ผู้ศึกษาเห็นถึงอีกด้านหนึ่งของประวัติศาสตร์ที่ถูกปิดกั้น หรือถูกกดทับในเวียดนาม ผ่านทัศนะของอดีตผู้นำคอมมิวนิสต์เวียดนามพลัดถิ่น

ขณะเดียวกันก็ยังเห็นถึงทัศนะของผู้เขียนบันทึกความทรงจำที่มีต่อรัฐบาลคอมมิวนิสต์เวียดนาม ดังเช่นการกล่าวถึงคอมมิวนิสต์ด้วยภาพลักษณ์ที่น่ากลัว หรือการกล่าวถึงเรื่องราวของบรรดาผู้นำในพรรคฯ ในทางที่ไม่ดี สังคมเวียดนามหลังปี 1975 ภายใต้พรรคคอมมิวนิสต์เวียดนามก็เป็นสังคมที่เลวร้ายน่ากลัว ผู้คนหวาดระแวงซึ่งกันและกัน ประชาชนอดอยาก ความอยุติธรรมก็เกิดขึ้นอย่างเป็นปกติในสังคมเวียดนาม ที่สามารถอธิบายได้ว่าภาพความเลวร้าย

¹⁰ Mandy Thomas, "Place, Memory and Identity in the Vietnamese Diaspora," (A Thesis for the Degree of Doctor of Philosophy, Australian National University, 1996), p. 30.

¹¹ Haong Ngoc Thanh, *Vietnam's Social and Political Development as Seen through the Modern Novel* (New York: Peter Lang Publishing, 1991), p. 261.

¹² George Egerton, editor, *Political Memoir: Essays on the Political of Memory* (London: Frank Cass & Co.Ltd, 1994), pp. 3-4.

ดังกล่าวเป็นสิ่งที่คุณเขียนบันทึกความทรงจำ สามารถสื่อสารต่อผู้อ่านของพวกเขาได้อย่างเป็นรูปธรรมที่สุด และผู้อ่านก็สามารถเข้าถึงได้ง่ายที่สุด เนื่องจากบริบททางสังคมขณะนั้นๆ ยังคงความหวาดกลัวต่อ “ภัยคอมมิวนิสต์”¹³

ข. ข้อเสนอและประเด็นศึกษา

1. ศึกษาทิศทางประวัติศาสตร์ของอดีตผู้นำที่เคยร่วมงานกับพรรคคอมมิวนิสต์เวียดนาม เนื่องจากบันทึกเหล่านี้มีได้เป็นบันทึกที่เขียนเพื่อเตือนความทรงจำหรือเขียนเพื่อเก็บไว้เองของผู้เขียน แต่กลับมีความตั้งใจเขียนเพื่อเผยแพร่สู่สาธารณะ ที่เป็นการให้ข้อมูลทางประวัติศาสตร์ของเวียดนามโดยเฉพาะด้านการเมือง ขณะเดียวกันงานเขียนเหล่านี้ได้อธิบายเหตุการณ์โดยการอ้างอิงถึงบุคคลต่างๆ มากมายในเวียดนาม ที่สามารถกล่าวได้ว่างานเขียนเหล่านี้มีความพยายามที่จะอธิบายประวัติศาสตร์ที่ผ่านมาของเวียดนามด้วยการนิยามใหม่ โดยให้ความสำคัญกับตัวละครอื่นๆ เช่น ชาวบ้าน นักชาตินิยม ในฐานะบุคคล เป็นต้น ที่นอกเหนือจากตัวละครหลักดังเช่น ผู้นำพรรคฯ หรือการกล่าวถึงกลุ่มประชาสังคมในเวียดนามเป็นกลุ่มๆ ที่แสดงถึงความเป็นเอกภาพ เป็นต้น ขณะเดียวกันยังเป็นการสร้างประวัติศาสตร์ที่มีพรรคคอมมิวนิสต์เวียดนามและผู้นำพรรคฯ เป็นผู้ร้าย

2. ศึกษานัยยะทางการเมืองของการเผยแพร่หนังสือ เนื่องด้วยผู้เขียนบันทึกความทรงจำได้แสดงให้เห็นถึงความมุ่งหวังต่อการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองในประเทศของตน ขณะเดียวกันก็นิยามการต่อสู้ใหม่ ศัตรูคนใหม่ รวมไปถึงการกำหนดพื้นที่การต่อสู้ในต่างแดน ประกอบกับบริบททางการเมืองที่เวียดนามได้เปลี่ยนประเทศตามนโยบายโดยเหมา ที่ได้เกิดกระแสการเรียกร้องการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองทั้งในเวียดนามและนอกเวียดนาม ดังนั้นนัยยะของหนังสือจึงนำเสนอทิศทางประวัติศาสตร์เวียดนามที่แตกต่างไปจากที่เป็นอยู่ในเวียดนาม อันสอดคล้องกับกระแสของงานเขียนในเวียดนามที่มีความพยายามแสวงหกรอบคิดที่ถูกละเลยโดยพรรคฯ ดังจะเห็นได้จากปรากฏการณ์การจับกุมบรรดานักเขียน เช่น เชื่องฐะเอียง เป็นต้น

¹³ พงทอง รุ่งสวัสดิทรัพย์ ภาวครพันธ์ุ, *สงครามเวียดนาม สงครามกับความจริงของ “รัฐไทย”* (กรุงเทพฯ: โครงการจัดพิมพ์คบไฟ, 2549), หน้า 41.

ค. เอกสารที่ใช้ในการศึกษา

1.งานเขียนบันทึกของอดีตผู้นำคอมมิวนิสต์เวียดนามพลัดถิ่น 3 ท่าน คือ บุษตัน อดีตรองบรรณาธิการหนังสือพิมพ์เถินเซิน (Nhân Dân) ซึ่งเป็นหนังสือพิมพ์ที่เป็นกระบอกเสียงให้กับพรรคคอมมิวนิสต์เวียดนาม เขาเดินทางออกจากเวียดนามในปี 1990 เนื่องจากไม่พอใจต่อการบริหารงานของพรรคฯ หลังการชะลอการปฏิรูป เขามีงานเขียน คือ *Following Ho Chi Minh* ตีพิมพ์เป็นภาษาเวียดนามในปี 1991 และตีพิมพ์เป็นภาษาอังกฤษในปีเดียวกัน

เจืองนุถึงอดีตรัฐมนตรียุติธรรมในรัฐบาลปฏิวัติเฉพาะกาล และสมาชิกระดับนำของ “เวียดกง” หรือแนวร่วมปลดแอกแห่งชาติ ซึ่งเป็นกลุ่มที่มีบทบาทต่อการเคลื่อนไหวในเวียดนามใต้ และบริหารเวียดนามใต้ก่อนการประชุมสมัชชาพรรคคอมมิวนิสต์ครั้งที่ 4 ในปี 1976 เขามีผลงานอยู่ 2 เล่ม คือ *การปฏิวัติที่ถูกหักหลัง* และบทสัมภาษณ์ที่เรียบเรียงออกเผยแพร่ และ *A Vietcong Memoir* หนังสือทั้งสองเล่มได้ตีพิมพ์เผยแพร่ในปี 1980 และ 1985 ตามลำดับ

อย่างไรก็ตามเจืองนุถึงนั้นมิได้กล่าวถึงตัวเองว่าเขาเป็นสมาชิกพรรคคอมมิวนิสต์เวียดนามแต่อย่างใด หากแต่เขอ้างอิงถึงสถานะของตนเองว่าเป็นผู้นำคนหนึ่งของแนวร่วมปลดแอกแห่งชาติ และรัฐบาลปฏิวัติเฉพาะกาล ที่บันทึกความทรงจำของเขาได้โต้แย้งต่อการสรุปอย่างง่ายของพรรคคอมมิวนิสต์เวียดนามว่าทั้งสององค์กรเป็นเพียงส่วนหนึ่งของพรรคฯที่จัดตั้งขึ้นมาเพื่อทำการเคลื่อนไหวในเวียดนามใต้ อย่างไรก็ตามในวิทยานิพนธ์นี้ผู้ศึกษาได้รวมเจืองนุถึงไว้ในกลุ่มของผู้นำพรรคคอมมิวนิสต์พลัดถิ่นคนหนึ่ง ด้วยเหตุผล 2 ประการคือ

1.1 ประวัติศาสตร์ของพรรคคอมมิวนิสต์เวียดนามได้รวมเอาทั้งสององค์กรเป็นส่วนหนึ่งของพรรคฯ ซึ่งย่อมแสดงว่าเจืองนุถึงในฐานะผู้นำคนหนึ่งของทั้งสององค์กรย่อมมีสถานะที่พรรคฯให้ความไว้วางใจ หรือ อย่างน้อยที่สุดตัวเจืองนุถึงเองก็มีความสัมพันธ์อย่างแน่นแฟ้นต่อสมาชิกพรรคฯคนสำคัญอย่างเช่นโงวันเกียด ดังที่เขาได้กล่าวอ้างในบันทึกความทรงจำของเขาเอง

1.2 แม้ว่าเจืองนุถึงจะปฏิเสธว่าทั้งสององค์กรที่เขาสังกัดอยู่นั้นล้วนแล้วมีความ “ค่อนข้าง” เป็นอิสระจากคอมมิวนิสต์ หากแต่เจืองนุถึงก็กล่าวไว้ในบันทึกของเขาเองว่าในการปฏิบัติงานในช่วงสงครามทั้งสององค์กรจำเป็นต้องรับคำสั่งและทิศทางในการ

เคลื่อนไหวจากพรรคฯ ด้วยเหตุผลที่เขากล่าวไว้ เพราะพรรคฯนั้นมีความพร้อมมากกว่า ทั้งด้านกำลังคนและการสนับสนุนเสริมด้านต่างๆ

คนสุดท้าย คือ ฮวางวันฮวน อดีตสมาชิกกรมการเมืองพรรคคอมมิวนิสต์เวียดนามและเป็นผู้ที่เคยมีบทบาทร่วมก่อตั้งพรรคคอมมิวนิสต์เวียดนามร่วมกับโฮจิมินห์ในปี 1930 อีกทั้งยังเคยเป็นเอกอัครราชทูตเวียดนามเหนือประจำกรุงปักกิ่ง เขามีงานเขียน 1 เล่ม คือ *A Drop in the Ocean* ซึ่งตีพิมพ์ในประเทศจีนปี 1988 ในช่วงที่เขาพำนักอยู่ที่ปักกิ่ง

2.งานเขียนบันทึกความทรงจำของคนเวียดนามพลัดถิ่นรายอื่นๆ ที่ตีพิมพ์ตั้งแต่ปี 1975-1991 เช่น *The Will of Heaven* โดยเหียงหนงอกัง *Twenty Years and Twenty Days* หรือที่ได้รับการแปลว่า สิ้นชาติ โดย เหียงนเกากี้ *In The Jaws of History* โดย บุญเดียม *The Vietnamese Gulag* โดย ดวานวันตวย *Lost Years* โดยจันจิว *The Land I Lost* โดย ฮวินกวาง เนือง *Fallen Leaves* โดย เหียงนทืออเลิม และ *When Heaven and Earth Changed Place* โดย เลลี เฮยสลิป นอกจากนี้ยังมีงานเขียนของเดวิด ซานอฟ และดวานวันตวย เรื่อง *Portrait of the Enemy* ซึ่งถือว่าเป็นหนังสือที่รวบรวมบทสัมภาษณ์ของชาวเวียดนามพลัดถิ่นที่หลากหลาย ทั้งบุคคลที่เคยเป็นทหารผ่านศึก บุคคลที่เคยเข้าร่วมกับพรรคคอมมิวนิสต์เวียดนาม หรือผู้ที่เคยร่วมงานหรือเป็นทหารของรัฐบาลเหียงวันเทียว

3. สิ่งพิมพ์ของทางการเวียดนามที่เขียนเผยแพร่ภายใต้การควบคุมของพรรคคอมมิวนิสต์เวียดนาม สามารถแบ่งออกได้เป็น 3 กลุ่มด้วยกัน

3.1 วารสารทางการ ได้แก่ *Vietnam Courier* เป็นวารสารของสาธารณรัฐประชาธิปไตยเวียดนามที่ตีพิมพ์เป็นภาษาอังกฤษ โดยเริ่มเผยแพร่ตั้งแต่ ปี 1967 เป็นต้นมา

3.2 หนังสือที่ตีพิมพ์เป็นภาษาอังกฤษโดยสำนักพิมพ์ภาษาต่างประเทศ (Foreign Language Publishing Press) เช่น *Ho Chi Minh: Patriotism and Proletarian Internationalism*, *The Hoa in Vietnam Dossier*, *Vietnam'78*, *Chinese Agression Against Vietnam Dossier*, *The Ho Chi Minh Trail* เป็นต้น

3.3 งานเขียนของบรรดาผู้นำพรรคคอมมิวนิสต์เวียดนาม ที่มีชื่อเสียง เช่น เลดวน (Lê Duẩn) วันเทียนดุง (Văn Tiến Dũng) โวเหิงยงเกียบ (Võ Nguyễn Giáp) ฮวางวันไถ (Hoàng Văn Thái) เจื่องจิ้นห์ (Trương Chinh) เหงียนวันลินห์ (Nguyễn Văn Linh) เหงียนคักเวียน (Nguyễn Khắc Viện) เป็นต้น

3.4 งานเขียนประวัติศาสตร์ของพรรคคอมมิวนิสต์เวียดนาม เช่น *Chính Phủ Việt Nam 1945-2003* (รัฐบาลเวียดนาม 1945-2003) ตีพิมพ์ปี 2003 เป็นหนังสือสองภาษาคือภาษาเวียดนามและมีคำแปลภาษาอังกฤษ ที่อธิบายประวัติศาสตร์เวียดนามตั้งแต่ปี 1945- 2003 โดยจะกล่าวถึงเหตุการณ์สำคัญๆ ที่เริ่มจากการประกาศเอกราชโดยโฮจิมินห์ในเดือนกันยายนปี 1945 เป็นต้นมา เล่มต่อมาคือ *Đại Cương Lịch Sử Việt Nam Tập III (1945- 1995)* (สังเขปประวัติศาสตร์เวียดนาม ชุดที่ 3 (1945- 1995)) ตีพิมพ์ที่ฮานอย ปี 2000 เล่มที่สามคือ *Tìm Hiểu Lịch Sử Đảng Cộng Sản Việt Nam , Qua Các Đại Hội Và Nghị Trung Ương (1930-2002)* (ทำความเข้าใจประวัติศาสตร์พรรคคอมมิวนิสต์เวียดนาม ตามวาระการประชุม (1930- 2002)) ตีพิมพ์ที่ฮานอย ปี 2003 *Tìm Hiểu Lịch Sử Việt Nam* (ทำความเข้าใจประวัติศาสตร์เวียดนาม) ตีพิมพ์ที่ฮานอย ปี 2001 และ *Lịch Sử Việt Nam Từ 1975 Đên Nay(ประวัติศาสตร์เวียดนามตั้งแต่ปี 1975 ถึงปัจจุบัน)* ตีพิมพ์ปี 1998

4. วารสารของคนเวียดนามพลัดถิ่นในต่างประเทศ เช่น

4.1 *Vietnam today: Bulletin of the Australia-Vietnamese Society* เป็นวารสารของชุมชนชาวเวียดนามในประเทศออสเตรเลีย ในฉบับที่ผู้ศึกษาค้นคว้าพบมีอยู่ในช่วงปี 1977-1980

4.2 *Kháng Chiến (การต่อต้าน)* เป็นวารสารเช่นกัน โดยผู้ศึกษาพบในฉบับปี 1987 ถึงปี 1990

ง. ขอบเขตในการศึกษา

ศึกษางานเขียนบันทึกของชาวเวียดนามพลัดถิ่นโดยเน้นที่บุคคลที่มีบทบาทเป็นผู้นำในการปฏิวัติร่วมกับพรรคคอมมิวนิสต์เวียดนาม คือ เจื่องนงูถั่ง ฮวางวันฮวน และปยุตั้น โดยพิจารณาประกอบกับบริบททางสังคมและการเมืองตั้งแต่ปี 1975-1991

ในการศึกษานี้จะเริ่มศึกษางานเขียนบันทึกของผู้นำคอมมิวนิสต์เวียดนามพลัดถิ่นที่เผยแพร่หนังสือในบริบททางสังคมและการเมืองตั้งแต่ปี 1975 ถึงปี 1991 เนื่องจากในวันที่ 30 เมษายน 1975 ถือได้ว่าเป็นการเริ่มต้นของประเทศเวียดนามหลังจากที่สงครามสิ้นสุดลง ที่มาพร้อมคลื่นการอพยพของชาวเวียดนามจำนวนมากอย่างต่อเนื่อง ส่วนการกำหนดขอบเขตเวลาสิ้นสุดของการศึกษาในปี 1991 นั้น เนื่องด้วยเหตุผล 2 ประการ คือ

1. งานเขียนของอดีตผู้นำเวียดนามพลัดถิ่น บุษตึ้น นั้นเดินทางออกนอกประเทศในปี 1990 และเผยแพร่หนังสือของเขาในปี 1991 ซึ่งเป็นการลี้ภัยออกจากเวียดนามด้วยเหตุผลทางการเมืองในบริบทที่เวียดนามได้ปรับตัวเองเป็นประเทศสังคมนิยม-ทุนนิยม

นอกจากนี้การล่มสลายของสหภาพโซเวียตในปี 1990 ได้ทำให้เวียดนามปรับตัวเข้าหาประเทศเพื่อนบ้านโดยเฉพาะในภูมิภาคอาเซียน และพยายามสร้างความสัมพันธ์ทางการทูตกับประเทศต่างๆ เพื่อสร้างการยอมรับและความช่วยเหลือในอนาคต ซึ่งบทเรียนการล่มสลายของยุโรปตะวันออก ธงชัย วินิจจะกุล ได้ตั้งข้อสังเกตว่า การปฏิรูปที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงภายในประเทศสังคมนิยมได้ส่งผลให้สหภาพโซเวียตล่มสลายเร็วยิ่งขึ้น ขณะที่จีนและเวียดนามนั้นเป็นฝ่ายมีชัยในการปะทะกับกลุ่มประชาสังคมภายในประเทศ ทั้งๆ ที่จีนและเวียดนามต่างยืนยันที่จะปฏิรูปเศรษฐกิจโดยไม่มี การปฏิรูปทางการเมือง ซึ่งเป็นที่น่าสนใจว่าสำหรับประเทศที่ด้อยพัฒนาและล้าหลังนั้น แนวทางสังคมนิยมมีบทบาทเป็นเพียงทางเลือกใหม่เพื่อจะหลุดพ้นจากความด้อยพัฒนาแล้วไปสู่ความทันสมัย โดยที่กลุ่มที่มีส่วนร่วมในการเสนอทางออกหรือการปฏิรูปจะเป็นกลุ่มปัญญาชน ข้าราชการภายในระบบของพรรคฯ หรือรัฐ ดังนั้นความขัดแย้งจะออกมาในรูปการต่อสู้ภายในพรรคฯ หรือรัฐนั่นเอง¹⁴ และการลี้ภัยทางการเมืองของบุษตึ้นก็เป็นผลผลิตแห่งความขัดแย้งและต่อสู้เพื่อให้เวียดนามเกิดการปฏิรูปทั้งด้านเศรษฐกิจและการเมืองอย่างควบคู่กันไป

2. การเปลี่ยนประเทศตามนโยบายโดยเหมย (Đổi Mới) ในการประชุมสมัชชาพรรคฯ ครั้งที่ 6 ที่จัดขึ้นในปี 1986 ทำให้ เหงียนวันลินห์ ได้รับเลือกเป็นเลขาธิการพรรคฯ¹⁵ พร้อมด้วยการเปิดประเทศให้ต่างชาติเข้ามาลงทุน และปรับนโยบายภายในประเทศเพื่อส่งเสริมการลงทุน เช่น

¹⁴ ธงชัย วินิจจะกุล, "สังคมนิยมเอเชีย: บทเรียนบางประการจากยุโรปตะวันออกและแนวโน้มอนาคตของสังคมนิยมเอเชีย", ใน *เอเชียปริทัศน์* 11, 3 (กันยายน-ธันวาคม 2533): 87-88.

¹⁵ เขียน ธีรวิทย์, *เวียดนาม สังคม เศรษฐกิจ ความมั่นคง การเมืองและการต่างประเทศ* (กรุงเทพฯ: สถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2542), หน้า 185-189.

มีการโฆษณาเรื่องการเคารพสิทธิมนุษยชนและการปรับประเทศสู่ประชาธิปไตย¹⁶ ทำให้บรรยากาศของเสรีภาพทางการเมือง ได้เกิดขึ้นพร้อมกับการเปิดเสรีด้านการตลาด นอกจากนี้การเกิดปรากฏการณ์ที่แสดงออกถึงความเป็นปฏิกริยาต่อพรรคคอมมิวนิสต์เวียดนาม ยังเป็นตัวบ่งชี้ถึงการปิดกั้นที่พรรคฯได้สร้างขึ้นหลังการสิ้นสุดสงคราม ที่ชาวเวียดนามและผู้นำคอมมิวนิสต์เวียดนามพลัดถิ่นได้กล่าวถึงในบันทึกความทรงจำของพวกเขา ดังนั้นปรากฏการณ์การต่อต้านจากภายในเวียดนามจึงเป็นการตอกย้ำภาพด้านลบของพรรคคอมมิวนิสต์ที่ได้รับการบอกเล่าจากคนเวียดนามพลัดถิ่นให้น่าเชื่อถือมากยิ่งขึ้น

จ. วัตถุประสงค์เพื่อศึกษา

1. ข้อเท็จจริงทางประวัติศาสตร์ จากงานเขียนบันทึกความทรงจำของผู้นำคอมมิวนิสต์เวียดนามพลัดถิ่น ที่มีจุดยืนแลทัศนคติทางการเมืองแตกต่างจากพรรคคอมมิวนิสต์เวียดนาม โดยเฉพาะงานเขียนของ บุษยตี๋น ฮวางวันฮวน และเจืองนุถั่ง
2. ความคิดและบทบาททางการเมืองของผู้เขียนบันทึก ในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของความสำเร็จในการรวมประเทศ ค.ศ.1975 กระทั่งตัดสินใจเนรเทศตนเองออกจากมาตุภูมิ
3. สังคมเวียดนามหลังปี ค.ศ. 1975 ภายใต้การปกครองของพรรคคอมมิวนิสต์ผ่านการเล่าเรื่องของอดีตผู้นำคอมมิวนิสต์เวียดนาม

จ. แนวเหตุผล ทฤษฎีสำคัญ หรือสมมติฐาน

1. งานเขียนบันทึกของผู้นำคอมมิวนิสต์เวียดนามพลัดถิ่น มีเนื้อหาที่ตอกย้ำถึงความผิดพลาดในการดำเนินนโยบายของพรรคคอมมิวนิสต์เวียดนามภายหลังการรวมประเทศในปี ค.ศ. 1975 เป็นต้นมา เช่น นโยบายการเปลี่ยนประเทศสู่สังคมนิยมอย่างก้าวกระโดด การรุกรานกัมพูชาและเป็นปฏิปักษ์กับจีน เป็นต้น ขณะเดียวกันงานเขียนบันทึกเหล่านี้ ก็ให้ภาพอันเลวร้ายของสังคมเวียดนามภายใต้การบริหารของพรรคคอมมิวนิสต์เวียดนาม

¹⁶ *Vietnam Courier* (January 1987): 3.

2. งานเขียนบันทึกของผู้นำคอมมิวนิสต์พลัดถิ่น เป็นการเขียนประวัติศาสตร์เวียดนามว่าด้วยเหตุการณ์ในช่วงสงครามเย็น ที่มีรายละเอียดแตกต่างกับงานเขียนประวัติศาสตร์กระแสหลักที่ถูกผลิตภายในเวียดนาม เนื่องจากความขัดแย้งเชิงอุดมการณ์ และแนวทางการพัฒนาประเทศ กล่าวคือ กลุ่มแรกให้ความสำคัญกับการเขียนในฐานะปัจเจกบุคคล ขณะที่กลุ่มหลังให้ความสำคัญกับสังคมนวมหมู่ภายใต้การชี้นำของพรรคคอมมิวนิสต์

ข. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับการวิจัย

1. เข้าใจประวัติศาสตร์การเมืองเวียดนามในช่วงสงครามเย็นมากยิ่งขึ้น
2. เข้าใจสังคมเวียดนามหลังปี ค.ศ.1975 ภายใต้การปกครองของพรรคคอมมิวนิสต์มากยิ่งขึ้น
3. เข้าใจประวัติศาสตร์ของเวียดนามอีกด้านผ่านมุมมองของปัจเจกชนที่ต่างกับประวัติศาสตร์กระแสหลักของพรรคคอมมิวนิสต์เวียดนาม

ข. การถ่ายคำเวียดนามเป็นภาษาไทย

ในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ผู้วิจัยได้ยึดหลักการถ่ายถอดเสียงตามตารางที่ 1 ถึง 5 จากหนังสือ *ภาษาเวียดนามเบื้องต้น*¹⁷ ซึ่งชื่อบุคคลและสถานที่บางคนและบางสถานที่ที่ยึดตามชื่อที่เป็นที่คุ้นเคยในภาษาไทย ดังนี้

ชื่อคน: โฮจิมินห์ (Hò Chí Minh) ใช้ว่า โฮจิมินห์, ว้อเหงฮินฮ่าป (Võ Nguyễn Giáp) เป็น วอเหงฮินเกียบ, เลส่วน (Lê Duán) เป็น เลด่วน, เจื่องญื่อตั้ง (Trường Như Tảng) เป็น เจื่องนูถั่ง, โงดิ่นห์เสียม (Ngô Đình Diệm) เป็น โงดิ่นห์เดียม, ฟานโบยโจว (Pham Bội Châu) เป็น ฟานโบยโจว, ฟานโจวจินห์ (Phan Châu Trinh) เป็น ฟานจู้ตริन्ह, วันเตียนสู้ง (Văn Tiến Dũng) เป็น วันเทียนดุง, เลด๊กถ่อ (Lê Đức Thọ) เป็น เลด๊กโถ, เซื่องวันมินห์ (Đương Văn Minh) เป็น เตื่องวันมินห์

ชื่อสถานที่: สายก๋อน (Sài Gòn) เป็น ไช่ก๋อน, ห่าโน้ย (Hà Nội) เป็น ฮานอย

¹⁷ ทิวารี โฆษิตธนเกียรติ, *ภาษาเวียดนามเบื้องต้น* (กรุงเทพฯ: ศูนย์การศึกษาต่อเนื่องแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2545).

นอกจากนี้จากที่กล่าวมา ผู้วิจัยยึดการถ่ายเสียงเป็นภาษาไทยตามตารางการถ่ายถอดเสียงเป็นหลัก ไม่ถ่ายเสียงตามตัวอักษร

ตารางที่ 1 พยัญชนะเดี่ยว 12 ตัว

รูป พ ย ัญ ช น ะ เวียดนามตัวพิมพ์ ใหญ่	รูป พ ย ัญ ช น ะ เวียดนามตัวพิมพ์ เล็ก	รูปพยัญชนะเทียบ ภาษาไทย	เสี ย ง เที ย บ ภาษาไทย
B	B	บ	เบ่อ
C	C	ก	เก่อ
D	D	ส	เส่อ
Đ	Đ	ด	เด่อ
G	G	ก	เก่อ
H	H	ห,ฮ	เห่อ
K	K	ก	กา
L	L	ล	เหล่อ
M	M	ม	เหม่อ
N	N	น	เหน่อ
P	P	ป	เป่อ
Q	Q	กว	กู
R	R	ร	เหร่อ
S	S	ซ,ส	เสร่อ
T	T	ต	เต่อ
V	V	ว	เหว่อ
X	X	ซ,ซ	เส่อ

ตารางที่ 2 พยัญชนะผสมเดี่ยว 11 ตัว

รูป พ ยัญ ช น ะ เวียดนามตัวพิมพ์ ใหญ่	รูป พ ยัญ ช น ะ เวียดนามตัวพิมพ์ เล็ก	รูปพยัญชนะเทียบ ภาษาไทย	เ สี ย ง เ ที ย บ ภาษาไทย
Ch	Ch	จ	แจ๋อ
Gh	Gh	ก	เก๋อ
Gi	Gi	ย หรือ ซ	เย๋อ หรือ เส่อ
Kh	Kh	ข,ค	เซ๋อ
Ng	Ng	ง	เหง๋อ
Ngh	Ngh	ง	เหง๋อ
Nh	Nh	ย	เหย๋อ
Ph	Ph	ฝ,ฟ	เฟ๋อ
Qu	Qu	กว	เกว๋อ
Th	th	ถ,ท	เถ๋อ
Tr	tr	ตร หรือ จ	เตร๋อ หรือ เจ๋อ

ตารางที่ 3 สระเดี่ยว 12 ตัว

รูปสระเวียดนาม	เ ที ย บ ส ร ะ ใน ภาษาไทย	รูปสระเวียดนาม	เ ที ย บ ส ร ะ ใน ภาษาไทย
a	อา	o	ออ
ă	อ๋า	ô	โอ
â	เอ๋า	ơ	เออ
e	แเอ	u	อู
ê	เอ	ư	อึ
i	อิ	y	ยึ

ตารางที่ 4 สระผสม 3 หน่วย เขียนได้ 8 รูปอักษร

รูปสระผสมในภาษาเวียดนาม	เทียบสระในภาษาไทย
ia-ya-iê-yê	เอีย
ua-uô	อัว
ura-uơ	เอือ

ตารางที่ 5 วรรณยุกต์ 6 เสียง

รูปวรรณยุกต์เวียดนาม	เทียบเสียงในภาษาไทย
	เสียงสามัญ
\	เสียงเหวียน (เสียงเอก)
~	เสียงหงะ-ฮ่า (เสียงเอก, ตี๋)
,	เสียงฮ้อย (เสียงจัตวา)
/	เสียงซรั๊ก (เสียงตรี)
.	เสียงหนั่ง (ต่ำกว่าเสียงเอก)

ภาพที่ 1 แผนที่ประเทศเวียดนาม

แหล่งที่มา: <http://www.findingmybabygirl.com/vietnam.html> [19 เมษายน ปี 2009]

บทที่ 2

บันทึกความทรงจำของผู้นำคอมมิวนิสต์เวียดนามพลัดถิ่นที่ตีพิมพ์และ เผยแพร่ปี 1975-1991

หลังการสิ้นสุดสงครามในเวียดนาม รัฐบาลคอมมิวนิสต์ก็เริ่มสร้างประวัติศาสตร์ของตนเองขึ้น ดังจะเห็นได้จากงานเขียนของบรรดาผู้นำพรรคคอมมิวนิสต์เวียดนาม ที่เผยแพร่ออกมาโดยสำนักพิมพ์ภาษาต่างประเทศ (Foreign Languages Publishing House) ซึ่งตั้งอยู่ที่จังหวัดฮานอย งานเขียนเหล่านี้ส่วนใหญ่เป็นการเขียนสรุปบทเรียนการต่อสู้ของเวียดนามในช่วงสงครามเพื่ออธิบายว่าเวียดนามเหนือได้ชัยชนะมาอย่างไร และเพื่อเป็นการสรรเสริญต่อชัยชนะที่ได้มา จะเห็นได้จากการเลือกสรรงานเขียนของบรรดาผู้นำพรรคฯ แต่ละคนมาตีพิมพ์ใหม่ นอกจากนี้ยังมีสิ่งพิมพ์ของทางการที่อธิบายเหตุการณ์ในสถานการณ์ต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับเวียดนาม เช่น การอธิบายความขัดแย้งของเวียดนามและจีนซึ่งเกี่ยวข้องต่อกรณีกัมพูชาในปี 1978-1979 เป็นต้น¹

เหงียนเถแอนห์ (Nguyễn Thê Anh) นักประวัติศาสตร์ชาวเวียดนามพลัดถิ่นได้ตั้งข้อสังเกตว่า คำอธิบายเหตุการณ์ประวัติศาสตร์เวียดนามที่ได้รับการเผยแพร่ในเวียดนามภายใต้การนำของพรรคคอมมิวนิสต์เวียดนามหลังปี 1975 เป็นต้นมา มีลักษณะของการชำระประวัติศาสตร์เพื่อรับใช้การเมือง ทั้งนี้พรรคคอมมิวนิสต์เวียดนามได้เข้าควบคุมการวิจัยด้านประวัติศาสตร์อย่างเข้มงวด นักประวัติศาสตร์ทุกคนไม่ว่าจะทำงานให้กับคณะกรรมการสังคมศาสตร์ หรือมหาวิทยาลัย ต้องขึ้นตรงต่อพรรคฯ ยิ่งไปกว่านั้นการศึกษาทั้งหลายยังต้องเดินตามแนวทางที่รัฐบาลกำหนด และยิ่งเลือกเหตุการณ์ในประวัติศาสตร์มาสับสนุนเพื่อให้ได้ความหมายตามที่รัฐบาลต้องการ ซึ่งวิธีการดังกล่าวได้เริ่มมาตั้งแต่ปี 1945 เมื่อคณะกรรมการธิการของพรรคฯ ประกาศใช้นโยบายที่เรียกว่า “นิพนธ์ว่าด้วยวัฒนธรรมเวียดนาม” ที่เรียกร้องให้มีการ

¹ ดังจะเห็นได้จากงานเขียนของ วันเทียนดุง เรื่อง *Our Great Spring Victory*, โวเหงียนเกียบ เรื่อง *How We Won the War*, ฝ่ามวันดง (Phạm Văn Đông) เรื่อง *Selected Writings*, เลดวัน เรื่อง *Selected Writings* เป็นต้น

² สิ่งพิมพ์ที่เผยแพร่ของทางการเวียดนาม ดังเช่น วารสาร *Vietnam Courier* เริ่มเผยแพร่ตั้งแต่ปี 1967 เป็นต้นมาที่กรุงฮานอย นอกจากนี้ยังมีหนังสือ เช่น *The Thieu Regime Put to the Test 1973-1975* เผยแพร่ปี 1975, *The Long Resistance* โดย เหงียนคักเวียน ปี 1978, *Ho Chi Minh: Patriotism and Proletarian Internationalism* ปี 1979, *Vietnam '78* ปี 1978, *The Hoa in Vietnam Dossier* ปี 1978, *China Aggression Against Vietnam Dossier* ปี 1979, *Chinese Aggression Against Vietnam: the Root of the Problem* ปี 1979, *The Ho Chi Minh Trail* ปี 1982 เป็นต้น

สร้างวัฒนธรรมใหม่ตามแนวทางชาตินิยม โดยกิจกรรมทางวัฒนธรรมทุกอย่างจะถูกกำหนดให้แฝงความรู้สึกรักชาติ สำเนียงรวมหมู่หรือเน้นมวลชน นอกจากนี้ผลงานทั้งหลายทางด้านปัญญาต้องเป็นไปเพื่อรับใช้การปฏิวัติตามที่พรรคฯ ได้ชี้แนะไว้ กระทั่งหลังการสิ้นสุดของสงครามในปี 1975 การศึกษาวิจัยทางประวัติศาสตร์ก็ยังคงถูกเลือกเฟ้นให้ทำหน้าที่รับใช้ต่อสถานการณ์ โดยแก่นหลักของประวัติศาสตร์คือ การสร้างและการปกป้องชาติ โดยเรียบเรียงเหตุการณ์ที่แสดงให้เห็นถึงการต่อสู้และความขัดแย้งทางชนชั้น ประวัติศาสตร์เวียดนามจึงเป็นเรื่องของธรรมเนียม การต่อสู้ทางชนชั้น การแย่งชิงที่ดิน หรือการต่อสู้จากการรุกรานของต่างชาติ ที่แสดงให้เห็นถึงความต่อเนื่องของการทำสงครามประชาชน¹

นอกจากนี้ยังเน้นที่เรื่องราวของชาวนาในการยืนหยัดต่อสู้เพื่อรักษาผืนแผ่นดินจากต่างชาติ และการต่อสู้กับเจ้าขุนมูลนายในรูปของการกบฏแล้ว เวียดนามยังได้พยายามสร้างสรรค์เอกลักษณ์ของตนเอง และถือว่าจีนคอมมิวนิสต์มิได้แตกต่างไปจากจีนในสมัยศักดินา ดังนั้นสงครามในปี 1979 จึงเป็นสงครามต่อต้านผู้รุกรานจากทางเหนือ²

อาจกล่าวได้ว่า งานเขียนประวัติศาสตร์ที่เขียนเพื่อเผยแพร่ต่อประชาชนในเวียดนามนั้นมีจุดประสงค์หลักคือ การสร้างชาติหรือสร้างขวัญและกำลังใจต่อประชาชน งานเขียนประวัติศาสตร์เวียดนามที่เกิดขึ้นหลังปี 1975 เป็นต้นมา ก็ล้วนมีจุดประสงค์ในการสร้างความชอบธรรมให้กับอำนาจรัฐและปลุกกระตมความรักชาติของประชาชน ดังที่ผู้อำนวยการสถาบันประวัติศาสตร์ศึกษาจากเวียดนาม กล่าวไว้เมื่อครั้งร่วมประชุมที่มหาวิทยาลัยปารีสในปี 1988 ว่า “เราไม่ได้เขียนประวัติศาสตร์เพื่อให้เป็นประวัติศาสตร์ หากแต่เราเขียนประวัติศาสตร์เพื่อร่วมหนุนการสถาปนาระบบใหม่”³ หรือการกล่าวเชิดชูต่อ “ระบบใหม่” ว่า

¹Nguyen The Anh, “Historical Research in Vietnam: A Tentative Survey,” *Journal of Southeast Asian Studies* 26,1 (March 1995): 121- 132. อ้างถึงใน อนันท์ธนา เมธานนท์, “ด้านประวัติศาสตร์ในเวียดนาม: การสำรวจเบื้องต้น,” ใน *ท้องถิ่นลุ่มน้ำโขง สามัญชนคนเชื้อขอบ, ดารารัตน์ เมตตาริกานนท์, บรรณาธิการ*, หน้า 137- 138,

²*Chinese Aggression Against Vietnam: The Root of the Problem* (Hanoi: Foreign Language Publishing, 1982), p. 34.

³Nguyen The Anh, “Historical Research in Vietnam: A Tentative Survey,” *Journal of Southeast Asian Studies* 26,1(March 1995): 121- 132. อ้างถึงใน อนันท์ธนา เมธานนท์, “ด้านประวัติศาสตร์ในเวียดนาม: การสำรวจเบื้องต้น,” ใน *ท้องถิ่นลุ่มน้ำโขง สามัญชนคนเชื้อขอบ, ดารารัตน์ เมตตาริกานนท์, บรรณาธิการ*, หน้า 36.

พรรคเราได้เกิดขึ้นเนื่องจากชาวเวียดนามในอดีตได้ถูกกดขี่จากจักรพรรดินิยม ซึ่งเป็นแนวทางที่ท่านมาร์กซ-เลนินได้วางไว้ ที่ชัยชนะของพรรคเราได้พิสูจน์แล้วว่า แนวทางนี้เป็นแนวทางในการปฏิวัติที่ถูกต้อง...⁴

อย่างไรก็ตาม หากงานเขียนที่เผยแพร่ทั้งด้านประวัติศาสตร์หรืออัตชีวประวัติเป็น เครื่องมือหนึ่งในการสร้างชาติ และงานเขียนที่ว่าด้วยความทรงจำและการเมืองต่างเน้นที่การสร้าง หรือการผลิตซ้ำอัตลักษณ์แห่งชาติ ดังคำกล่าวของแอนโทนี สมิธ (Anthony Smith) ที่ว่า “ไม่มี ความทรงจำ ก็ไม่มีอัตลักษณ์ หากไม่มีอัตลักษณ์ ก็ไม่มีชาติ (No Memory, No Identity; No Identity, No Nation)”⁵ ดังนั้นงานเขียนที่เขียนโดยชาวเวียดนามผู้พลัดถิ่นฐานก็เป็นความ พยายามหนึ่งในการสร้างความทรงจำที่ว่าด้วยเหตุการณ์ประวัติศาสตร์ในเวียดนามผ่านทัศนะของ พวกเขา ในบริบทของผู้พลัดถิ่นฐานที่ต่อต้านการสถาปนาระบอบใหม่ในเวียดนามเช่นกัน

เมื่อกล่าวถึงงานเขียนบันทึกความทรงจำของผู้นำคอมมิวนิสต์เวียดนามพลัดถิ่นที่ได้รับ การตีพิมพ์ และเผยแพร่ในช่วงหลังปี 1975 เป็นต้นมา หนังสือดังกล่าวได้ปรากฏขึ้นท่ามกลาง หนังสือที่ว่าด้วยเรื่องราวของสงครามเวียดนามของผู้เขียนที่เป็นทั้งบรรดานักวิชาการและประจักษ์ พยานบุคคลที่ต่างต้องการอธิบายสงครามเวียดนามที่เพิ่งสิ้นสุดลงด้วย “ชัยชนะ” ของฝ่าย เวียดนามเหนือผ่านทัศนะ และประสบการณ์ของพวกเขา ดังเช่นงานเขียนของบรรดาทหารผ่านศึก ชาวอเมริกันที่เคยผ่านสงครามเวียดนามมา ที่ได้รับการอธิบายว่าเป็นความพยายามที่เกิดจาก รัฐบาลอเมริกาและภาคประชาสังคมในการพยายามหาวิธีรักษาเยียวาทหารผ่านศึก โดยกระตุ้น ให้เกิดการเขียนหรือการพูดถึง “ความจริง” ที่พวกเขาเคยประสบมา ***

⁴ Nguyễn Trọng Phúc, Chủ biên, *Tìm Hiểu Lịch Sử Đảng Cộng Sản Việt Nam , Qua Các Đại Hội Và Nghị Trung Ương (1930- 2002)* (Hà Nội: Nhà Xuất Bản Lao Động, 2003), tr. 32. [เขียนจ๋องฟุก, บรรณาธิการ, *ทำความเข้าใจประวัติศาสตร์พรรคคอมมิวนิสต์เวียดนาม ตามวาระการประชุม (1930- 2002)*. (ฮานอย: สำนักพิมพ์ คนงาน, 2003), หน้า 32.]

⁵ Duncan Bell, *Memory, Trauma and World Politics: Reflections on the Relationship between Past and Present* (London: Palgrave macmillan, 2006), p.3. และใน Christoph Giebel, *Imagined Ancestries of Vietnamese Communism: Ton Duc Thang and the Politics History and Memory* (Washington: University of Washington Press, 2004). ที่กล่าวถึง ตันดึกถัง (Tôn Đức Thắng) อดีตประธานาธิบดีของสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม กับการเมืองของการสร้างอัตชีวประวัติฉบับ ทางการของเขา

*** ในวารสารฉบับดังกล่าวขึ้นหน้าปกว่า “Vietnam is still with us” ที่กล่าวถึงวันหลงของสงครามเวียดนามที่ยังคงอยู่ ในสังคมอเมริกัน ประสบการณ์ความเจ็บปวดสูญเสียที่ยังทำให้เวียดนามกลายเป็น “ผีร้าย” ของคนอเมริกัน โดยวารสารกล่าวถึง ความพยายามและสนับสนุนให้รัฐบาลสหรัฐอเมริกาได้เริ่มโครงการค้นหาผู้สูญหายจากสงคราม [Missing in Action (MIA)] เพื่อนำร่างของผู้เสียชีวิตกลับมาดำเนินพิธีกรรมตามศาสนา นอกจากนี้ยังสนับสนุนให้อดีตทหารผ่านศึกเยียวาทหารผ่านศึกเดินทางจิตใต้สำนึกด้วยการเล่าประสบการณ์ ผ่านการเขียน ที่ในช่วงเวลาดังกล่าว รัฐบาลสหรัฐอเมริกาได้พยายามเจรจาขอความร่วมมือจากรัฐบาล

นอกจากนี้ยังมีงานเขียนบันทึกความทรงจำที่เป็นของคนเวียดนามพลัดถิ่นอื่นๆ ทั้งอดีต ผู้นำรัฐบาลไซ่ง่อน อดีตทหาร แคนน่านักศึกษา เป็นต้น ที่งานเขียนเหล่านี้ได้รับการกล่าวถึงว่าเป็นความพยายามหนึ่งของการนิยามตัวตนในสถานที่แปลกใหม่ สถานที่ซึ่งไม่คุ้นเคย ที่กลุ่มเป้าหมายของหนังสือก็เป็นชาวตะวันตกหรือชาวเวียดนามพลัดถิ่นด้วยตัวเอง ประวัติศาสตร์ที่ถูกนิยามใหม่โดยพวกเขาก็เป็นทัศนะหนึ่งของประวัติศาสตร์เวียดนามที่เกิดขึ้นอย่างมากมาย ในช่วงหลังการสิ้นสุดสงครามในปี 1975 ที่ไม่ว่าจะด้วยเหตุผลทั้ง การปลุกตนเองขึ้นจากฝันร้ายหรือความพยายามในการสรุปบทเรียนเพื่อแสวงหาการ “คืนดี” และการ “ให้อภัย” ต่ออดีตที่ผ่านมาเพื่อเป็นเหตุผลของการดำรงอยู่ในอนาคต⁶

เมื่อกลับไปบริบทของเหตุการณ์ในเวียดนามหลังเดือนเมษายน ปี 1975 พบว่าได้เกิดคลื่นการอพยพของชาวเวียดนามจำนวนมาก ที่ในเวลาต่อมาผู้อพยพชาวเวียดนามได้รับสถานะพลเมืองของประเทศในแถบตะวันตกและสหรัฐอเมริกาอย่างมากมาย แม้ว่ากระบวนการได้มานั้นจะยากลำบากสักเพียงใดก็ตาม หากแต่ว่าอัตราการอพยพของชาวเวียดนามนั้นกลับเพิ่มมากขึ้นและกลายเป็นเหตุการณ์ “โศกนาฏกรรม” ในช่วงหลังปี 1975 เป็นต้นมาในเหตุการณ์ที่เรียกกันว่า “คนเรือ” ซึ่งหมายถึง การอพยพของชาวเวียดนามทางเรือประมงสำหรับหาปลาในแถบชายฝั่ง ที่โครงสร้างของเรือมีอาจทนแรงต้านจากมหาสมุทรได้ กล่าวกันว่า “คนเรือ” เป็นจำนวนมากหายสาบสูญกลางท้องทะเล บ้างถูกปล้น ฆ่า ช่มชืด หรือเรือล่มจากภัยพายุ⁷ จึงทำให้เหตุการณ์ “คนเรือ” ได้กลายมาเป็นประเด็นที่ทำให้หลายๆ ประเทศถูกตั้งคำถามต่อ “ความมีมนุษยธรรม” เนื่องจากการปฏิเสธให้คนเรือขึ้นฝั่ง ที่ส่งผลให้ชะตากรรมของพวกเขาเหล่านั้นยากลำบากยิ่งขึ้นในท้องทะเล นอกจากนี้ยังมีรายงานข่าวว่า แม้ว่า “คนเรือ” จะสามารถพำนักในศูนย์ผู้อพยพได้ แต่ยังคงเสี่ยงกับการถูกส่งตัวกลับเวียดนาม อันเป็นเหตุการณ์ที่ “คนเรือ” ไม่ต้องการ⁸

อย่างไรก็ตาม คลื่นผู้อพยพที่มากขึ้นได้ทำให้ข้อมูลจากผู้อพยพกลายเป็นเรื่องราวที่ได้รับความสนใจและถูกบันทึกในลักษณะบทสัมภาษณ์ ดังจะเห็นได้จากหนังสือหลายเล่มที่พยายาม

สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม แต่ยังไม่ได้รับความร่วมมือในขณะนั้น ด้วยเหตุผลหนึ่งคือ ตั้งแต่ปี 1975 เป็นต้นมานั้น สหรัฐอเมริกาได้คว่ำบาตรทางด้านเศรษฐกิจต่อเวียดนาม ดูใน *Southeast Asia Chronicle* (August 1982): 14-15.

⁶ Renny Christopher, *The Vietnam war The American war: Images and Representations in Euro- American and Vietnamese Exile Narratives*, p. 56

⁷ Lealeyanne Hawthorne, *Refugee: The Vietnamese Experience* (Melbourne: Oxford University Press, 1982), p.xv.

⁸ Murray Hiebert, "Paradise Lost," *Far Eastern Economic Review* (2 November 1989) :31.

อธิบายถึงปรากฏการณ์ดังกล่าว ทั้งเหตุผลในการลี้ภัย ประสบการณ์ในการเดินทาง และ เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในเวียดนาม พร้อมกันนั้นยังเพิ่มเติมด้วยภูมิหลังของผู้อพยพด้วย****

นอกจากนี้ผู้อพยพชาวเวียดนามได้กลายเป็นหนึ่งในแหล่งข้อมูลของการศึกษาที่ว่าด้วย เวียดนามในช่วงสงคราม ดังจะเห็นได้จากการศึกษาประวัติศาสตร์ที่ว่าเรื่องราวของฝ่ายเวียดนาม เหนือมากขึ้น ทั้งเรื่องราวการเคลื่อนไหวของเวียดกง และการเคลื่อนไหวของคอมมิวนิสต์ ซึ่ง แหล่งข้อมูลส่วนหนึ่ง มาจากอดีตสมาชิกหรือผู้ที่เคยร่วมงานกับพรรคคอมมิวนิสต์เวียดนามที่ ตัดสินใจอพยพออกมา ดังเช่นในบทนำของหนังสือที่ชื่อว่า *Portrait of the Enemy* โดย เดวิด ชา นอฟ (David Chanoff) ที่กล่าวถึงแหล่งข้อมูลของเขาที่เป็นคนเวียดนามอพยพว่า “สงคราม เวียดนามยังคงเป็นเรื่องราวที่ ซับซ้อน และหลากหลาย แต่ละคนที่เขาสัมภาษณ์ต่างก็มีปัญหา เฉพาะของตนเอง บางคนก็เสริมแต่งเรื่องราว ความทรงจำแต่ละคนก็ยังคลุมเครือ หรือผันแปรไม่ แน่นนอน”⁹

ท่ามกลางสถานการณ์การอพยพออกจากเวียดนามดังกล่าว ได้ปรากฏงานเขียนจากคน เวียดนามพลัดถิ่นในรูปแบบของบันทึกความทรงจำ เช่น เหงียนเกากี อดีตรองประธานาธิบดีแห่ง สาธารณรัฐเวียดนามหรือเวียดนามใต้ บุยเลียม (Bùi Diễm) อดีตเอกอัครราชทูตเวียดนามใต้ ประจำสหรัฐอเมริกา ฮวินกวางเนือง (Huynh Quang Nhuong) อดีตทหารเวียดนามใต้ เหงียน หงอกงัน อดีตทหารเวียดนามใต้และครูมัธยม เป็นต้น ที่ได้กล่าวถึงประสบการณ์ของพวกเขาใน เวียดนาม ผ่านมุมมองของชาวเวียดนามที่อาศัยอยู่ในเวียดนามช่วงสงคราม อันสะท้อนให้เห็น ทัศนคติต่อสงครามในอดีต ที่สร้างความสูญเสียต่อผู้คนเกินกว่าจะประเมินค่าความเสียได้

หากกล่าวเฉพาะงานเขียนบันทึกความทรงจำของผู้นำคอมมิวนิสต์เวียดนามพลัดถิ่นที่ ศึกษาในวิทยานิพนธ์เล่มนี้ มี 3 เล่มด้วยกันคือ *บันทึกความทรงจำของเวียดกง (A Vietcong Memoir)* ของ เจ็องนูถัง อดีตรัฐมนตรียุติธรรมในรัฐบาลปฏิวัติเฉพาะกาลแห่งเวียดนามใต้ ตีพิมพ์ ในปี 1985 เล่มต่อมาคือ *หยดหนึ่งในมหาสมุทร (A Drop in the Ocean)* เขียนโดย ฮวงวันฮวน อดีตกรมการเมืองฮาวุไซในพรรคคอมมิวนิสต์เวียดนาม ผู้ที่เคยปฏิบัติภารกิจเคลื่อนไหวอยู่นอก ประเทศทั้ง สยามและจีน และเป็นอดีตเอกอัครราชทูตแห่งสาธารณรัฐประชาธิปไตยเวียดนาม

**** การอพยพของชาวเวียดนาม สามารถดูได้จาก Leslyanne Howthorne, *Refugee: The Vietnamese Experience* ; Bruc Grant, *The Boat People: An Age Investigation*; วิทยา สุจริตธนารักษ์, *บทเรียนจากเวียดนามใต้* (กรุงเทพฯ: สถาบัน เอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2527). เป็นต้น

⁹ Doan Van Toai and David Chanoff, *Portrait of the Enemy*, p. xvi.

ประจำสาธารณรัฐประชาชนจีนในช่วงสงคราม งานเขียนของเขาเผยแพร่ในปี 1988 และเล่มสุดท้าย คือ *ตามรอยโฮจิมินห์ (Following Ho Chi Minh)* โดย บัญเติน อดีตนักข่าวและรองบรรณาธิการหนังสือพิมพ์ *เถินเซิน* ซึ่งเป็นหนังสือพิมพ์ที่เป็นกระบอกเสียงให้แก่พรรคคอมมิวนิสต์ หนังสือเล่มนี้ของเขาตีพิมพ์เป็นภาษาเวียดนามในปี 1991 เพื่อเผยแพร่ในชุมชนชาวเวียดนามประเทศสหรัฐอเมริกา หากพิจารณาตีพิมพ์เผยแพร่ของงานเขียนบันทึกเหล่านี้ จะเห็นว่าเป็นงานที่ตีพิมพ์ในขณะที่เวียดนามกำลังเปลี่ยนแปลงตนเองเข้าสู่ระบบเศรษฐกิจแบบการตลาดอย่างเต็มตัวตามนโยบายโดยอ้อม งานเขียนเหล่านี้จึงเป็นคำอธิบายเวียดนามในอดีตในสถานการณ์ที่แน่ชัดแล้วว่า เวียดนามกำลังจะเปลี่ยนโฉมหน้าไปพร้อมๆ กับที่สหภาพโซเวียตที่กำลังจะล่มสลายลงเช่นกัน หรือนัยยะหนึ่งคืองานเขียนเหล่านี้เป็นผลผลิตในช่วงเวลาที่คอมมิวนิสต์ในเวียดนามกำลังได้รับการสรุปว่าการเปิดตลาดเสรีเป็นนโยบายที่ประสบผลสำเร็จในเวียดนาม

ดังนั้นนัยยะของการกล่าวถึงประวัติศาสตร์เวียดนามในทัศนะของอดีตผู้นำเหล่านี้จึงมีความซับซ้อนกว่าและพิเศษกว่าคนเวียดนามพลัดถิ่นทั่วไป ทั้งนี้อาจเนื่องจากพวกเขาไม่สามารถกลับไปดำรงชีวิตอยู่ในเวียดนามได้อีกต่อไปไม่ว่าจะด้วยเหตุผลใดๆ ก็ตาม จุดเด่นของบันทึกความทรงจำของพวกเขาจึงอยู่ในปริบทของการเมือง เป็นเรื่องเล่าผ่านประสบการณ์ในสงครามจากทัศนะของผู้นำมากกว่าจะเป็นเรื่องราวส่วนตัว

อย่างไรก็ตามหากพิจารณางานเขียนบันทึกความทรงจำของอดีตผู้นำคอมมิวนิสต์ทั้งสาม ในฐานะของงานเขียนประวัติศาสตร์ชิ้นหนึ่ง ก็สามารถกล่าวได้ว่า พวกเขาต่างต้องการจารึกประวัติศาสตร์เวียดนามผ่านประสบการณ์ของพวกเขา ที่อาจเป็นการต่อสู้เพื่อให้ได้รับการจดจำ ก่อนที่จะถูกลืมเลือนในบริบทที่ประวัติศาสตร์กำลังถูกเลือกสรรเพื่อสอดคล้องกับวาระทางการเมืองในเวียดนามหลังการสิ้นสุดสงคราม^{****} ปรัชญาการณของคำอธิบายต่อประวัติศาสตร์เวียดนามหลังการสิ้นสุดสงครามที่ได้รับการเผยแพร่จากผู้นำคอมมิวนิสต์เวียดนามพลัดถิ่น และคนเวียดนามพลัดถิ่นทั่วไปได้แสดงให้เห็นว่า เหตุการณ์สงครามเวียดนามในอดีตได้กลายเป็นเรื่องราวที่ต้องการการอธิบาย ด้วยมุมมองที่แตกต่างทั้งจุดยืนทางการเมือง สถานภาพทางสังคม หรือแม้กระทั่งจุดประสงค์ในการเผยแพร่ที่แตกต่างหลากหลาย ซึ่งปรัชญาการณดังกล่าวได้แสดงให้เห็นว่า คนเวียดนามเองก็ต้องการที่จะแสดงทัศนะทางประวัติศาสตร์ หรือบันทึกประสบการณ์ชีวิต

^{****} ดังที่เรนนีอ้างถึง มิลาณ คูเดอรา ที่กล่าวว่า “การต่อสู้ของมนุษย์เพื่อปะทะกับอำนาจก็เป็นเหมือน การต่อสู้ของความทรงจำปะทะการลืมเลือน” โดยเฉพาะอย่างยิ่งการต่อสู้เพื่อคืนชนให้หลุดออกจากการถูกกด และความเย็บที่ปรากฏในประวัติศาสตร์ของทางการ ดูใน Renny Christopher, *The Vietnam War the American War: Images and Representations in Euro- American and Vietnamese Exile Narratives*, p. 7.

ในสถานะของปัจเจกบุคคล ที่สะท้อนให้เห็นถึงความต้องการฝ่าฝืนลี้ภัยทางประวัติศาสตร์ที่กำลังถูกตีกรอบในเวียดนามในช่วงเวลาของการสร้างชาติตามแนวทางของพรรคคอมมิวนิสต์เวียดนาม หรือสามารถกล่าวได้ว่า เป็นการอธิบายต่อเหตุการณ์ประวัติศาสตร์ในเวียดนามของปัจเจกบุคคล ที่แต่ละคนก็ต่างมีคำอธิบายหรือทัศนคติทางประวัติศาสตร์ในแบบฉบับของตนเอง ที่แตกต่างกับ คำอธิบายเหตุการณ์ในประวัติศาสตร์ของพรรคคอมมิวนิสต์เวียดนามที่มุ่งเน้นในความเป็น เอกภาพในแบบฉบับเดียวกัน

ภาพที่ 2 คนเรือได้รับการช่วยเหลือจากเรือดำน้ำยูเอสเอส เกรย์แบ็ค (USS Grayback) ในปี 1978 แหล่งที่มา: http://www.boatpeople.org/boat_people_the_journey.htm [19 เมษายน ปี 2009]

ภาพที่ 3 ชาวเวียดนามอพยพในทะเลจีนใต้

แหล่งที่มา:

<http://www.teara.govt.nz/NewZealanders/NewZealandPeoples/TheVoyageOut/8/ENZ-Resources/Standard/1/en> [19 เมษายน ปี 2009]

ภาพที่ 4 ผู้อพยพชาวเวียดนามที่ได้รับการช่วยเหลือ

แหล่งที่มา: http://en.wikipedia.org/wiki/Boat_people [19 เมษายน ปี 2009]

ภาพที่ 5 สภาพแออัดภายในเรือ

แหล่งที่มา: <http://www.fortunecity.co.uk/amusement/golf/200/viet.html> [19 เมษายนปี 2009]

ภาพที่ 6 ผู้อพยพทางเรือ

ถ่ายโดยโทมัส ริชาร์ดสัน (Thomas Richardson) ซึ่งประจำการที่เรือยูเอสเอส ฟรานซิส แฮมมอนด์ (USS Francis Hammond) โดยในวันที่ 9 สิงหาคมปี 1978 ได้ช่วยเหลือผู้อพยพชาวเวียดนามทางเรือจำนวน 2 ลำ รวมทั้งสิ้น 77 คน ซึ่งเรือในรูปภาพเป็นลำแรก โดย กัปตันเจมส์ อี ออร์เออร์ (James E. Auer) ได้อนุญาตให้ขึ้นเรือได้

แหล่งที่มา: http://www.boatpeople.org/boat_people_the_journey.htm [19 เมษายนปี 2009]

ว่าด้วยงานเขียนบันทึกความทรงจำของคนเวียดนามพลัดถิ่น

หากกล่าวเฉพาะบันทึกความทรงจำของคนเวียดนามพลัดถิ่นที่เริ่มตีพิมพ์และเผยแพร่ตั้งแต่หลังสิ้นสุดสงครามในเดือนเมษายน ปี 1975 เป็นต้นมา พบว่ามีงานเขียนบันทึกความทรงจำที่สามารถแยกได้เป็น 3 กลุ่มด้วยกันคือ

1. อดีตผู้นำของรัฐบาลสาธารณรัฐเวียดนามหรือเวียดนามใต้ มีด้วยกัน 2 เล่มคือ *Twenty Years and Twenty Days* โดย เหงียนเกากี ตีพิมพ์ปี 1976 ที่สหรัฐอเมริกา และ *In the Jaws of History* โดย บัญเสียม อดีตเอกอัครราชทูตเวียดนามใต้ประจำสหรัฐอเมริกา หนังสือเล่มนี้ตีพิมพ์ในปี 1987

2. คนเวียดนามทั่วไปมีด้วยกัน 7 เล่มคือ *The Land I lost* โดย ฮวินกวางเนือง ตีพิมพ์ปี 1982 *The will of heaven* โดย เหงียนหงอกงัน ตีพิมพ์ปี 1982, *Blue Dragon, White Tiger* โดย จันวันดินห์ (Tran Văn Đình) ตีพิมพ์ปี 1983, *The Vietnamese Gulag* โดย ดวานวันตวย (Đoàn Văn Toại) ตีพิมพ์ปี 1986, *Lost Years* ของ จันจิ่ว (Tran Tri Vũ) ตีพิมพ์ปี 1988, *When Heaven and Earth Changed Place* โดย เลลี เฮย์สลิป (Le Ly Hayslip) ตีพิมพ์ปี 1989 และ *Fallen Leaves: Memoirs of a Vietnamese Woman from 1940-1975* โดย เหงียนทีทือเลิม (Nguyễn Thị Thu Lâm) ตีพิมพ์ปี 1989

3. อดีตแกนนำคอมมิวนิสต์เวียดนามพลัดถิ่นมีด้วยกัน 3 เล่มคือ *A Vietcong Memoir* โดย เจ็องนูถังตีพิมพ์ปี 1985, *A Drop in the Ocean* โดย ฮวางวันฮวน ที่ตีพิมพ์ในปี 1988 โดย สำนักพิมพ์ปักกิ่ง และ *Following Ho Chi Minh* โดย บัญตั้น ตีพิมพ์ปี 1991

ก. บันทึกความทรงจำของอดีตผู้นำของรัฐบาลสาธารณรัฐเวียดนามหรือเวียดนามใต้

งานเขียนประเภทบันทึกความทรงจำที่เขียนขึ้นโดยเวียดนามพลัดถิ่นหลังเหตุการณ์ล่มสลายของไซ่ง่อนนั้น พบว่างานเขียนเล่มแรกที่เผยแพร่ออกมา คือ หนังสือที่ชื่อว่า *Twenty Years and Twenty Days* หรือได้รับการแปลเป็นภาษาไทยว่า *สิ้นชาติ* ซึ่งเป็นงานเขียนบันทึกชีวิตของ

เหงียนเกากี อดีตรองประธานาธิบดีแห่งสาธารณรัฐเวียดนามหรือเวียดนามใต้ ผู้ลี้ภัยไปพำนัก ณ รัฐแคลิฟอร์เนีย ประเทศสหรัฐอเมริกาในวันที่ 30 เมษายนปี 1975¹⁰

หนังสือเล่มดังกล่าวเผยแพร่ในปี 1976 โดยมีลักษณะเป็นงานเขียนที่เล่าเรื่องราวความทรงจำเมื่อครั้งอดีตที่เขาเริ่มเข้าสู่เส้นทางแห่งการต่อสู้ในบริบทของสงครามโลกครั้งที่สอง กระทั่งมาจบลงที่การเดินทางออกจากเวียดนามในปี 1975 ที่เขาได้กล่าวไว้ในเกือบตอนท้ายหนังสือถึงบทสนทนาต่อกับต้นเรือชาวอเมริกันในช่วงเวลาแห่งการลี้ภัยในวันที่ 30 เมษายนปี 1975 ที่ส่งนัยยะและตั้งคำถามต่อผู้อ่าน [ที่เป็นชาวยุโรปและอเมริกัน] ในช่วงเวลาที่คนเวียดนามหรือผู้อพยพถูกมองด้วยสายตาที่เป็น “คนอื่น”¹¹ ว่า

เราทุกคนได้เสียสละทุกอย่างร่วมกันมาในสงครามนี้ เราอาจจะเป็นผู้แพ้ แต่เราไม่ใช่ฝ่ายเดียวที่แพ้ คุณ...อเมริกันก็แพ้ด้วย...”¹²

งานเขียนของเหงียนเกากี มีลักษณะการสรุปทเรียนในอดีตของเวียดนามผ่านประสบการณ์ของเขาในสถานะของอดีตผู้นำทางการเมืองของรัฐบาลแห่งเวียดนามใต้ ขณะเดียวกันในบริบทของความหวาดกลัวต่อภัยคอมมิวนิสต์ งานเขียนของเขาได้ถูกนำมาใช้เพื่อเป็นบทเรียนต่อประเทศเพื่อนบ้านได้เป็นอย่างดี ขณะเดียวกัน เหงียนเกากี ยังได้พยายามอธิบายประวัติศาสตร์เพื่อสร้างความชอบธรรมซึ่งอาจเรียกได้ว่าเป็นคำแก้ตัวของเขาต่อความพ่ายแพ้ในสงคราม นอกจากนี้ยังสะท้อนให้เห็นถึงลักษณะของการทวงถามต่อความรับผิดชอบร่วมกันจากอดีตประเทศมหาอำนาจอย่าง สหรัฐอเมริกา พร้อมกันนั้นยังมีลักษณะของการพยายามนิยามตนเองในฐานะของผู้ที่เคยต่อสู้เพื่อ “ประชาธิปไตย” และที่สำคัญยังต้องการส่งสารต่อผู้อ่านในโลกภาษาอังกฤษถึงความชอบธรรมต่อการดำรงอยู่ของเขาในประเทศต่างแดน ในฐานะผู้พ่ายแพ้ต่อคอมมิวนิสต์

ในบริบทของงานเขียนในปี 1976 ซึ่ง เหงียนเกากี และอเมริกัน เป็นฝ่ายปราชัยในสงครามนั้น คำอธิบายต่อจุดยืนในการต่อสู้ที่ผ่านมาเป็นเสมือนการเน้นย้ำต่อผู้อ่านว่า เขามีได้เป็นอื่น

¹⁰ Nicholas Nugent, *Vietnam: The Second Revolution* (London: In Print Publishing Ltd, 1996), p. 35. เหงียนเกากีได้เปิดกิจการขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่รัฐแคลิฟอร์เนีย จากนั้นในปลายทศวรรษที่ 1990 เขาย้ายไปที่ฮ่องกงเพื่อติดต่อกิจการกับชาวเวียดนาม

¹¹ Renny Christopher, *The Vietnam War the American War : Images and Representations in Euro- American and Vietnamese Exile Narratives*, p. 30.

¹² เหงียนเกากี, *สิ้นชาติ*, หน้า 486.

หากแต่เขายังคงเป็นผู้ที่นิยมและปกป้อง “ประชาธิปไตย” เฉกเช่นเดียวกับคำที่อเมริกันใช้กล่าวอ้าง

นอกจากนี้ เหงียนเกากี้ ยังส่งสารถึงผู้อ่านของเขาโดยต้องการที่จะบอกว่า ตัวตนของเขาในฐานะ “ผู้พ่ายแพ้” และผู้พลัดถิ่น ณ ช่วงเวลานั้น มิใช่เป็น “การพ่ายแพ้” เพราะความซื่อสัตย์ หากแต่เป็นการ “การพ่ายแพ้” ที่วางอยู่บนศักดิ์ศรีซึ่งเขาได้อธิบายว่าเป็นการเสียสละเพื่อชาติเวียดนาม เป็นเวียดนามที่มีโซ่คอมมิวนิสต์แต่เป็นเวียดนามที่เขาและอเมริการ่วมกันสร้างและร่วมต่อสู้กันมาต่างหาก ดังนั้นน้ำเสียงของ เหงียนเกากี้ จึงแฝงด้วยการทวงถามความรับผิดชอบร่วมกัน อย่างน้อยที่สุด “ความพ่ายแพ้” ที่เกิดขึ้นมิได้เกิดจากเขาแต่เพียงผู้เดียว หากแต่เป็นเพราะอเมริกาด้วยเช่นกันที่ต้องร่วมรับผิดชอบ เนื้อหาในหนังสือของเขาจึงมีความพยายามที่จะอธิบายลักษณะการทำงานของบรรดาชาวอเมริกัน โดยเฉพาะบรรดาที่ปรึกษา ในแห่งหนึ่งนั้นเหงียนเกากี้ พยายามอธิบายว่า จริงๆ แล้วอาจเป็นเพราะความผิดพลาดของอเมริกาก็เป็นได้ ที่ทำให้วาระสุดท้ายของชาติเวียดนามกลายเป็นรูปแบบที่เขาต้องต่อสู้และต่อต้าน ดังเช่นที่เขากล่าวไว้ในบทแรกของเขาที่ชื่อว่า “คำถามแห่งเกียรติยศแต่คำตอบคือ ไม่” ซึ่งเป็นบทสนทนาของเหงียนเกากี้ กับ มาร์ติน เกรแฮมซึ่งเป็นตัวแทนของอเมริกาในเวียดนามเพื่อขอความสนับสนุนในการต่อสู้กับเวียดนามเหนือและขับ เหงียนวันเทียว ออกจากอำนาจ หากแต่ว่าคำตอบที่ได้รับจากฝ่ายอเมริกา คือ การปฏิเสธอย่างสิ้นเชิง

Twenty Years and Twenty Days ของ เหงียนเกากี้ ซึ่งตีพิมพ์ในปี 1976 เริ่มเขียนขึ้นมาในขณะที่เขาพำนักอยู่ที่สหรัฐอเมริกา และถือว่เป็นหนังสือเล่มแรกของชาวเวียดนามพลัดถิ่น หลังจากเหตุการณ์ “ไซ่ง่อนล่ม” ในปี 1975 ได้รับการแปลเป็นภาษาไทยโดยสำนักการแปลของ พงษ์ พินิจ ที่ได้รับการตีพิมพ์ 2 ครั้งคือปี 1977 (พ.ศ.2520) โดยสำนักพิมพ์การเวก และปี 1981 (พ.ศ. 2524) โดยสำนักพิมพ์ดอกหญ้า เนื้อหาในหนังสือเล่มนี้มิได้มีคำอธิบายอันใดที่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ภายในเวียดนามภายใต้ระบอบการปกครองใหม่ ทว่าด้วยสถานะทางการเมืองของเขา ทำให้หนังสือได้รับความสนใจในแง่ของการศึกษาหรือเพื่อเป็นบทเรียน โดยเฉพาะบทเรียนของฝ่ายที่พ่ายแพ้ต่อคอมมิวนิสต์ในช่วงที่กระแสวิพากษ์วิจารณ์ต่อคอมมิวนิสต์ในอินโดจีนนั้นมีอยู่อย่างถ้วนนทั่วในประเทศต่างๆ ดังเช่นสถานการณ์ที่แสดงให้เห็นอย่างชัดเจนในประเทศเพื่อนบ้าน เช่น ในกรณีของประเทศไทย ที่สะท้อนผ่านเหตุการณ์ 6 ตุลาคม 1976 เป็นต้น ดังที่ในคำนำของผู้แปลฉบับภาษาไทย (พงษ์ พินิจ) ระบุไว้ว่า

บันทึกกรันทดของคนไร้แผ่นดิน...ฉบับนี้ อาจจะเป็นเพียงอย่างอันดีแก่ชนชาติ
ทั้งหลายในภูมิภาคนี้ของโลก...รวมทั้งไทยเราเอง ที่จะได้เห็นกลวิธีของการแตกความ

สามัคคีในชาติเพื่อนำชาติของเราไปสู่ความสูญสิ้นได้ที่จะได้รับรู้ถึงผลแห่งการที่ผู้ปกครองกลุ่มหนึ่งแย่งชิงอำนาจ เช่นฆ่ากันและกันโดยที่ประชาชนตกเป็นเหยื่อ การจะเอาแต่ร้องเพลงปลุกใจหรือประกาศต่อต้านคอมมิวนิสต์ โดยไม่ได้ลงมือกระทำหรือแก้ไขการกระทำแต่อย่างใดอย่างหนึ่งไปพร้อมกันนั้นก็เหมือนการผลักไสชาติของตนเองไปสู่ความสูญสิ้นได้เร็วยิ่งขึ้น...แต่เหนือสิ่งอื่นใด ความประสงค์ของผมนผู้ถอดความบทบันทึกนี้เป็นภาษาไทยอยู่ที่ว่า คนอย่างเหงียนเกากี้ และคนเวียดนามอีกมากมายนั้น ได้แต่เหลียวมองอดีตที่เขาสูญสิ้น ไปแล้วทั้งชาติและแผ่นดินอย่างไม่มีโอกาสจะหวนกลับไป คงเหลือแต่ความเคียดแค้นและรันทดเท่านั้น แต่คนไทยยังยืนอยู่กับความมั่นคงแห่งปัจจุบัน และยังมีหนทางที่จะรักษาสถานะนี้เอาไว้ได้ในอนาคต ด้วยการไม่ก้าวทำย่ำลงไปในรอบยเดิมนของคนที่เคยเดินทางมิดมาแล้วจนสิ้นชาติ¹³

บทนำของผู้แปลฉบับภาษาไทยข้างต้น ได้สะท้อนให้เห็นถึงความหวาดกลัวต่อ “คอมมิวนิสต์” ที่มีอยู่ในสังคมไทยซึ่งจำเป็นต้องเรียนรู้บทเรียนจากประเทศเพื่อนบ้านอย่างเช่น เวียดนาม ในช่วงเวลาที่ชัยชนะของเวียดนามเหนือในปี 1975 นั้นได้รับการกล่าวถึงว่าเวียดนามได้กลายเป็นแบบอย่างสำหรับขบวนการเคลื่อนไหวและการปฏิวัติในภูมิภาคเอเชียและกำลังจะเป็นมหาอำนาจในภูมิภาคเอเชียและแปซิฟิก¹⁴

สิ้นชาติ ของ เหงียนเกากี้ นอกจากจะเป็นประวัติศาสตร์จากทัศนะของอดีตผู้นำรัฐบาลไช่กั๋วแล้ว ยังสะท้อนให้เห็นว่าหนังสือของเขาได้กลายมาเป็นเรื่องราวที่ถูกใช้เป็นบทเรียนในประเทศเพื่อนบ้านเช่นประเทศไทย ในช่วงเวลาที่ไทยก็พยายามหาคำอธิบายต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นกับเวียดนาม การถอนตัวของมหาสมุทรอย่างสหรัฐฯ ก็ทำให้เกิดคำอธิบายในลักษณะการกล่าวประณามสหรัฐฯ ที่หนีเอาตัวรอดแต่ฝ่ายเดียว พร้อมทั้งทิ้งปัญหาไว้ให้ทั้งๆ ที่เคยสัญญาอย่างเป็นทางการเป็นมั่นเป็นเหมาะต่อความช่วยเหลือประเทศในอินโดจีนให้รอดพ้นจากคอมมิวนิสต์¹⁵ โดยที่ความหวาดกลัวต่อ “ภัยคอมมิวนิสต์” ในสังคมไทยได้ถูกผลิตซ้ำจากนโยบายของรัฐไทย ผ่านสื่อสิ่งพิมพ์อย่างต่อเนื่อง¹⁶

¹³ เหงียนเกากี้, *สิ้นชาติ*, หน้า คำนำผู้แปล.

¹⁴ Nguyen Vu Tung, “The Paris Agreement and Vietnam-ASEAN Relations in the 1970s,” in *The Third Indochina War: Conflict between China, Vietnam and Cambodia, 1972-1979*, eds. Odd Arne Westad and Sophie Quinn-Judge (London: Routledge, 2006), p. 203.

¹⁵ พัน รัชแก้ว (นาวาเอก), *เวียดนามแล้วไทย*, เล่ม 1 (กรุงเทพฯ: ประพันธ์สาสน์, 2519), หน้า 53; นีรนาท, *มัจจุราชมืด* (กรุงเทพฯ: นีรนาท, 2519), หน้า 53.

¹⁶ พวงทอง รุ่งสวัสดิทรัพย์ ภาวีครพันธุ์, *สงครามเวียดนาม, สงครามกับความจริงของประเทศไทย* (กรุงเทพฯ: คบไฟ, 2549), หน้า 144-145.

อาจกล่าวได้ว่า *Twenty Years and Twenty Days* ของเหงียนเกากี้ เป็นงานเขียนบันทึกความทรงจำที่เป็นปฏิริยาต่อความพ่ายแพ้ที่เกิดขึ้น ของผู้นำรัฐบาลไซ่ง่อน ดังนั้นทัศนคติต่อเหตุการณ์ในช่วงสงครามในอดีตที่สะท้อนผ่านบันทึกความทรงจำของเขาจึงปกป้องตนเองจากความพ่ายแพ้แต่เพียงผู้เดียว ขณะเดียวกันก็เป็นการทวงถามความรับผิดชอบร่วมจากสหรัฐอเมริกาด้วยเช่นกัน

หลังสิ้นสุดสงครามเหงียนเกากี้ ได้เดินทางไปพำนัก ณ รัฐแคลิฟอร์เนีย ประเทศสหรัฐอเมริกา ซึ่งเป็นเมืองที่มีคนเวียดนามพลัดถิ่นอาศัยอยู่เป็นจำนวนมาก เหงียนเกากี้มิได้มีเพียงแต่งงานเขียนบันทึกเล่มดังกล่าวเท่านั้นที่แสดงถึง “ปฏิริยา” ต่อเหตุการณ์หลังสงครามเวียดนาม หากแต่ว่าเขายังมีความพยายามในการแสดงออกทางการเมืองต่อทั้งชาวเวียดนามพลัดถิ่นและชาวตะวันตก ดังเช่น การเดินทางไปปรากฏตัว ณ สถานที่ต่างๆ ตามชุมชนคนเวียดนาม¹⁷

เล่มต่อมาคือ *In the Jaws of History* ของบู่เลียม เผยแพร่ปี 1987 ซึ่งถือว่าเป็นช่วงเวลาที่ยุทธศาสตร์เวียดนามได้ปฏิรูปประเทศตามนโยบายโดยเหมา มาระยะหนึ่งแล้ว หากกล่าวถึงตัวผู้เขียนแล้ว บู่เลียมเป็นอดีตเอกอัครราชทูตแห่งสาธารณรัฐเวียดนามประจำประเทศสหรัฐอเมริกาคนสุดท้าย เขาเดินทางออกจากเวียดนามภายหลังภารกิจการรายงานข่าวสารที่ “เป็นจริง” ซึ่งก็คือ การยุติความช่วยเหลือของสหรัฐอเมริกาต่อเวียดนามได้อย่างสิ้นเชิง แก่บรรดาผู้นำในรัฐบาลเวียดนามใต้ ณ ช่วงเวลาก่อนความพ่ายแพ้ ที่กำลังเกิดข่าวลือขึ้นอย่างมากมาย โดยเฉพาะข่าวที่ว่าด้วยความช่วยเหลือของสหรัฐอเมริกา อันเป็นความหวังเดียวของฝ่ายต่อต้านคอมมิวนิสต์และรัฐบาลเวียดนามใต้¹⁸

In the Jaws of History เริ่มที่เหตุการณ์เมื่อปี 1936 เขาเติบโตในครอบครัวของปัญญาชนและคนชั้นสูงของฮานอยและบิดาเป็นผู้ร่วมก่อตั้งโรงเรียนที่มีชื่อเสียงในฮานอย ซึ่งคือโรงเรียนมัธยม ทังลอง (Thăng Long) ที่เขากล่าวว่า เป็นแหล่งรวมบรรดาปัญญาชนหัวก้าวหน้า และยังเป็นโรงเรียนที่โวเหงียนเกียบเคยทำการสอนวิชาประวัติศาสตร์ที่นั่น โดยที่เขาเองก็เคยเป็นลูกศิษย์ของโวเหงียนเกียบเช่นกัน บู่เลียมบันทึกไว้ด้วยว่าเขาและโวเหงียนเกียบสนิทกันมาก และ

¹⁷ “Visit: Thieu and Ky will Meet with Refugees in Little Saigon,” *The Orang Country Register* (15 may 1990): 3.

¹⁸ Bui Diem, *In the Jaws of History* (Boston: Houghton Mifflin Company, 1987), p. 3.

มักไปพบปะอาจารย์ผู้ที่บ้านเพื่อให้แนะนำหนังสือให้เขาอ่าน เช่น *ว่าด้วยทุน (Das Capital)* ของ คาร์ล มาร์กซ เป็นต้น)¹⁹

In the Jaws of History ดำเนินเรื่องราวในบันทึกความทรงจำของเขาตามลำดับเวลาโดยอ้างอิงถึงเหตุการณ์สำคัญในประวัติศาสตร์เวียดนามเรื่อยมา เช่น การแสดงให้เห็นถึงการเคลื่อนไหวของกลุ่มชาตินิยมต่างๆ โดยเฉพาะกลุ่มด่ายเวียด (Đai Việt) ที่เขาสังกัดอยู่ โดยเขากล่าวว่าในช่วงเวลาหลังการปฏิวัติในเดือนสิงหาคม 1945 เป็นต้นมา ในฮานอยได้เกิดการเคลื่อนไหวของเวียดนามห์ เพื่อกำจัดบรรดากลุ่มชาตินิยมต่างๆ ให้อ่อนกำลังลง โดยที่เขาบันทึกไว้ว่าเป็นการเคลื่อนไหวภายใต้การนำของโหวเหิงเยนเกียบ²⁰ นอกจากนี้ยังให้รายละเอียดของเหตุการณ์ในการปฏิวัติเดือนสิงหาคม 1945 พร้อมกับการเคลื่อนไหวในการจัดตั้งรัฐบาลเฉพาะกาลโดยโฮจิมินห์

ทั้งนี้เนื่องจากในช่วงก่อนปี 1945 กลุ่มด่ายเวียด ถือเป็นกลุ่มทางการเมืองที่มีอิทธิพลกลุ่มหนึ่ง ด้วยการสนับสนุนของญี่ปุ่น²¹ กระทั่งได้รับการหนุนให้จัดตั้งรัฐบาลโดยมี จันจองคิม ซึ่งเป็นสมาชิกของกลุ่มและมีศักดิ์เป็นลุงของบุยเลียมรับตำแหน่งนายกรัฐมนตรี ดังนั้น *In the Jaws of History* จึงเป็นหนังสือที่แสดงให้เห็นเหตุการณ์ประวัติศาสตร์ในช่วงสงคราม โดยเฉพาะด้านการเคลื่อนไหวของกลุ่มด่ายเวียด ผ่านทัศนะของอดีตผู้นำของกลุ่ม และผู้นำในรัฐบาลไชน่ฮอน

งานเขียนของบุยเลียมมาสิ้นสุดที่เหตุการณ์ที่เขาเดินทางกลับมาเวียดนามเพื่อรายงานข่าวสารต่อประธานาธิบดี เหงียนวันเทียว ถึงการยุติการให้ความช่วยเหลือแก่เวียดนามของสหรัฐอเมริกา อาจกล่าวได้ว่างานเขียนของ บุยเลียม ให้ข้อมูลประวัติศาสตร์เวียดนามในทัศนะของฝ่ายอดีตผู้นำแห่งรัฐบาลไชน่ฮอน ที่เขากล่าวว่า

ผมเขียนหนังสือเล่มนี้ด้วยความรู้สึกว่าเป็นหน้าที่ ที่มีให้เพียงแค่น้ำที่ต่อชาวเวียดนามใต้ที่เสียชีวิตในการต่อสู้เพื่ออิสรภาพและเสรีภาพของเวียดนาม แต่ยังรวมถึงชาวเวียดนามอีกเป็นล้านๆ ทั้งทหาร พลเมืองที่ต่อสู้ต่อความยากลำบากในการดำรงชีวิตจากสงครามและยังคงต่อสู้อยู่เมื่อสงครามสิ้นสุดลงแล้ว....หนังสือเล่มนี้จึงเป็นความ

¹⁹Bui Diem, *In the Jaws of History*, pp. 12-13.

²⁰ Ibid., p. 43.

²¹ เชิดเกียรติ อัครถาวร, *ขบวนการคอมมิวนิสต์เวียดนาม* (กรุงเทพฯ: มูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์, 2540), หน้า 133.

พยายามในการหาความหมายของสงครามในเวียดนาม ที่ทั้งเวียดนามและสหรัฐอเมริกาต่างพยายามอธิบายบทเรียนเหล่านี้เพื่อการเรียนรู้การประสานรอยร้าวและปรับปรุงเพื่ออนาคต²²

งานเขียนของ บุษย์เลียม ได้รับการวิจารณ์ว่าเป็นงานเขียนที่แสดงลักษณะของความพยายามนำตัวตนของเขาออกสู่พื้นที่สาธารณะ ด้วยการอ้างตนในฐานะหลักฐานทางประวัติศาสตร์²³ และยังเป็นความพยายามในการคืนดีกันทางประวัติศาสตร์ระหว่างเวียดนามและสหรัฐอเมริกา ดังที่ได้กล่าวมาแล้ว ที่สามารถเห็นได้จาก *In the Jaws of History* เป็นงานที่เผยแพร่หลังจากที่บุษย์เลียมเดินทางออกจากเวียดนามเป็นเวลาถึง 12 ปี มากกว่าที่จะเผยแพร่ ณ ช่วงเวลาที่เดินทางออกนอกประเทศ ซึ่งในปี 1987 นั้นเวียดนามได้ผ่านการปฏิรูปประเทศตามนโยบายโดยเหมยมาแล้ว โดยที่ทัศนะของผู้เขียนบันทึกความทรงจำดังกล่าวที่มีต่อพรรคคอมมิวนิสต์เวียดนาม ยังคงเป็นทัศนคติด้านลบ แม้ว่าเวียดนามจะผ่านการปฏิรูปทางด้านเศรษฐกิจและได้เปิดความสัมพันธ์กับประเทศต่างๆแล้วก็ตาม

จากบันทึกความทรงจำของอดีตผู้นำรัฐบาลไซ่ง่อน ได้แสดงให้เห็นลักษณะร่วมบางประการคือ เป็นประวัติศาสตร์จากทัศนะของอดีตผู้นำรัฐบาลไซ่ง่อนที่มีจุดยืนในการต่อต้านคอมมิวนิสต์ และแตกต่างกันที่ *Twenty Years and Twenty Days* เป็นหนังสือที่เผยแพร่ปี 1976 ซึ่งเป็นช่วงเวลาของสงครามที่เพิ่งจะสิ้นสุดลง บันทึกความทรงจำของเหงียนเกากี้ จึงมีลักษณะของคำอธิบายต่อเหตุการณ์ “ความพ่ายแพ้” ที่เพิ่งผ่านพ้นไปพร้อมๆกับการทวงถามความรับผิดชอบร่วมต่อเหตุการณ์จากสหรัฐอเมริกา ดังที่คำอธิบายส่วนหนึ่งจะมุ่งไปที่ความผิดพลาดของการปฏิบัติภารกิจในเวียดนามของสหรัฐอเมริกา ขณะที่ *In the Jaws of History* นั้นเผยแพร่หลังจากสงครามสิ้นสุดลงแล้ว 12 ปี ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่ยุทธศาสตร์เวียดนามได้ปรับเปลี่ยนประเทศตามนโยบายโดยเหมยมาแล้ว บุษย์เลียมจึงแสดงเจตจำนงในการเผยแพร่งานเขียนด้วยการนำเสนอเหตุการณ์ในช่วงสงครามที่ผ่านมาด้วยความคาดหวังต่อการทำความเข้าใจมากกว่าแล้วแสวงหาความผิดพลาดในอดีต

²² Bui Diem, *In the Jaws of History*, p. preface.

²³ Nguyen Thi Mai Thuy, *Public and Private Selves: A Study of Vietnamese Male and Female Exile*

Memoirists. The Review of Vietnamese Studies [online], 2001, pp. 8-9. Available from:

<http://hmongstudies.com/TMTNguyen2001.pdf>.

ข. บันทึกรักความทรงจำของคนเวียดนามทั่วไป

งานเขียนบันทึกความทรงจำของคนเวียดนามพลัดถิ่นทั่วไป ได้รับการกล่าวถึงในสถานะของงานเขียนที่บอกเล่าเรื่องราวประสบการณ์ในเวียดนาม ทั้งช่วงสงครามและหลังสงคราม โดยเฉพาะประสบการณ์เฉพาะด้าน เช่น ในคุก หรือค่ายฝึกอบรมการศึกษาใหม่ภายใต้รัฐบาลคอมมิวนิสต์หลังการสิ้นสุดลงของสงคราม เป็นต้น นอกจากนี้งานเขียนบันทึกของคนเวียดนามพลัดถิ่นทั่วไปยังได้รับการกล่าวถึงในลักษณะของความพยายามคืนดีหรือให้อภัยต่อเหตุการณ์สงครามที่ผ่านมา^{*****} งานเขียนเล่มแรกเรื่อง *แผ่นดินที่เสียไป (The Land I Lost)* โดย ฮวินกวาง เนื่อง ตีพิมพ์ในปี 1982 ผู้เขียนเกิดที่หมู่บ้านในที่ราบสูงทางภาคกลางของเวียดนาม และจบการศึกษาด้านเคมีที่มหาวิทยาลัยเซ่งฮง และถูกเรียกตัวเข้าเป็นทหารในกองทัพเวียดนามได้ ต่อมาได้รับบาดเจ็บจากการสู้รบในปี 1969 เขาจึงขอเข้ารับการรักษาตัว ณ ประเทศสหรัฐอเมริกา และพำนักอยู่ที่นั่นเรื่อยมา

ฮวินกวางเนื้อเรื่องแสดงความระลึกถึงเวียดนาม ดังที่ได้กล่าวไว้ในบทนำของเขาว่า “นี่คือบันทึกความทรงจำของผมต่อแผ่นดินอันเป็นที่รัก ด้วยความหวังว่าจะกลับมาเป็นครูในหมู่บ้านเช่นเดียวกับพ่อ ทว่าสงครามได้ทำลายความฝันของผม และผมต้องสูญเสียแผ่นดินอันเป็นที่รักไปอย่างไม่มีวันกลับมา”²⁴

งานเขียนของ ฮวินกวางเนื้อเรื่อง มีลักษณะของงานเขียนที่เล่าเรื่องราวของ “บ้านเกิดเมืองนอน” ณ เวียดนามในอดีต ในช่วงเวลาที่เขาเป็นเด็ก ที่มีได้มีเรื่องราวของเวียดนามในช่วงสงครามที่กำลังร้อนแรงในทุกอณูของประเทศแต่อย่างใด งานของเขาเปรียบเหมือนเรื่องราวที่ให้การศึกษาคือต่อผู้อ่านถึงวัฒนธรรมและความเชื่อของเวียดนามในอดีต โดยเฉพาะหมู่บ้านบริเวณหุบเขาทางภาคกลางของเวียดนามอันเป็นบ้านเกิดของเขา มีเพียงในบทสุดท้ายเท่านั้นที่ ฮวินกวางเนื้อเรื่องกล่าวถึงสงครามด้วยความสูญเสียต่อสัตว์เลี้ยงอันเป็นที่รักจากระเบิด [โดยที่เขาไม่ได้ให้รายละเอียดว่าเป็นเครื่องบินทิ้งระเบิดจากฝ่ายไหน] ดังนั้น *แผ่นดินที่เสียไป* จึงเป็นงานเขียนที่สะท้อนความรู้สึกโหยหาต่อ “บ้าน” ในอดีต บ้านในความทรงจำ บ้านที่ปรารถนาจะอธิบาย และ

^{*****} อย่างไรก็ตาม ในวิทยานิพนธ์นี้จะยกตัวอย่างงานเขียนบันทึกความทรงจำของคนเวียดนามพลัดถิ่นอื่นๆ เพียง 3 เล่ม ส่วนงานเขียนของคนอื่นๆ โปรดดูใน Renny Christopher, *The Viet Nam War the American war: Images and Representations in Euro-American and Vietnamese Exile Narratives*; Nguyen Thi Mai Thuy, *Public and Private Selves: A Study of Vietnamese Male and Female Exile Memoirists*, *The Review of Vietnamese Studies* [online], 2001.

²⁴ Huynh Quang Nhuong, *The Land I Lost: Adventure of a Boy in Vietnam* (New York: Haper& Row, publishers, 1982), p. x-xi.

บ้านที่ไม่มีวันหวนคืนกลับ เป็นงานเขียนที่เกี่ยวกับเรื่องราวชีวิตและประสบการณ์ในเวียดนามมากกว่าที่จะเขียนถึงประสบการณ์ของตนเองในสังคมวัฒนธรรมในยุโรป-อเมริกา²⁵ อย่างไรก็ตามงานเขียนบันทึกความทรงจำที่เผยแพร่ออกมาในเวลาใกล้เคียงกันอีกเล่มคือ *The Will of Heaven* กลับมีความแตกต่างอย่างเห็นได้ชัดเจน โดยหนังสือเล่มดังกล่าวได้แสดงทัศนะต่อเหตุการณ์ในเวียดนามผ่านประสบการณ์ของผู้เขียนมากกว่าการแสดงความรู้สึกถึงบ้านเกิดเมืองนอน หรือ วัฒนธรรมอันเป็นของเวียดนามดังเช่นใน *The Land I Lost*

เจตจำนงแห่งสวรรค์ (*The will of heaven*) โดย เหงียนหงอกงัน หนังสือเล่มนี้ถือเป็นการขึ้นแรกของเขาที่เขียนขึ้น ณ ค่ายผู้อพยพในประเทศมาเลเซียเมื่อปี 1979 โดยตีพิมพ์ครั้งแรกในปี 1980 ที่นิวยอร์ก ประเทศสหรัฐอเมริกา และพิมพ์ครั้งที่สองในปี 1982 ที่ประเทศแคนาดา

เหงียนหงอกงัน อดีตครูสอนวรรณกรรมจากโรงเรียนเลเบาติงห์ (Le Bao Tinh) ชานเมืองไซ่ง่อน ที่มีพื้นฐานทางครอบครัวมาจากชนชั้นกลางชาวคาทอลิก เขาถูกเกณฑ์เป็นทหารในกองทัพเวียดนามใต้โดยมียศร้อยโท และใช้ชีวิตในเวียดนามหลังการสิ้นสุดสงครามเมื่อปี 1975 กระทั่งต้นเดือนมิถุนายน 1975 รัฐบาลปฏิวัติเฉพาะกาลได้ประกาศให้ชาวเวียดนามที่เคยทำงานกับรัฐบาลไซ่ง่อนเก่า เข้ารับการฝึกในค่ายฝึกอบรมการศึกษาใหม่ หากว่าการฝึกไม่ได้ใช้เวลาเพียงสิบวันตามที่ได้แจ้งไว้ แต่กลับใช้เวลาถึงสามปี จากนั้นได้รับการปล่อยตัวออกมาในปี 1977 เขาจึงพยายามหาทางออกนอกประเทศ กระทั่งในปี 1979 เหงียนหงอกงัน เดินทางทางเรือโดยใช้เอกสารปลอมว่าเป็นคนเวียดนามเชื้อสายจีน ในช่วงเวลาที่ทางการเวียดนามได้อนุญาตให้ชาวเวียดนามเชื้อสายจีนที่ต้องการอพยพให้มาลงทะเลเป็ยนและสามารถเดินทางออกนอกเวียดนามได้อย่างถูกต้อง ในบริบทที่เวียดนามกับจีนกำลังตึงเครียด เหงียนหงอกงัน เดินทางโดยทางเรือมาขึ้นฝั่งที่ประเทศมาเลเซีย โดยที่ภรรยาและบุตรชายเสียชีวิตจากเหตุการณ์เรือล่มระหว่างทาง จากนั้นได้ตั้งถิ่นฐานที่เมืองโตรอนโต ประเทศแคนาดา ปัจจุบัน (ปี 2008) เขายังมีชื่อเสียงในด้านงานวรรณกรรม กวีและร้องเพลง²⁶

The will of Heaven สามารถแบ่งเนื้อหาออกเป็นสองส่วน โดยที่ส่วนแรกเป็นเรื่องราวที่ย้อนกลับไปสู่เวียดนามในช่วงสงครามผ่านทัศนะของครูสอนวรรณกรรมในโรงเรียนมัธยมแห่งหนึ่ง และในอีกบทบาทของร้อยโทของกองทัพแห่งสาธารณรัฐเวียดนาม เขาวิพากษ์วิจารณ์ทหารของ

²⁵ Renny Christopher, *The Vietnam War the American War: Images and Representations in Euro-American and Vietnamese Exile Narratives* (New York: University of Massachusetts Press, 1995), p. 31.

²⁶ แหล่งที่มา: www.vietscape.com [12 พฤศจิกายน 2008].

กองทัพเวียดนามได้ว่าแยกตัวออกจากชาวนาผู้เป็นประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศ และทำให้ชาวนากลายเป็นเครื่องมือและกลายเป็นพวกเดียวกันกับเวียดนาม²⁷

ส่วนที่สอง เป็นเรื่องราวของชีวิตภายใต้ค่ายอบรมการศึกษาใหม่ที่เขาพยายามให้รายละเอียดของการฝึกอบรม เรื่องราวชีวิตประจำวัน ผู้คนที่เข้ารับการศึกษา²⁸ และยังให้ภาพสังคมเวียดนามผ่านเรื่องราวการสนทนาของเขากับผู้คนรอบข้าง เช่น กับหญิงสาวที่มาส่งปลาในค่ายฝึกอบรมการศึกษาใหม่ [เนื่องจากเขาเข้ารับการศึกษาตั้งแต่เดือนมิถุนายน 1975] ที่สะท้อนให้เห็นถึงความไม่พอใจของผู้คนในสังคมเวียดนาม ดังที่เขากล่าวว่า

ฉันไม่เข้าใจนโยบายของรัฐบาลใหม่จริงๆ ขณะที่พวกเราชาวเวียดนามกำลังจะตายเนื่องจากขาดแคลนความใส่ใจทางการแพทย์ แต่ว่าแพทย์จำนวนเป็นร้อยๆ คนต้องเข้ามาอยู่ในค่ายนี้ เด็กๆ ไปโรงเรียนแต่ไม่มีครูสอน เพราะว่าครูอย่างพวกคุณต้องเข้ามารับการฝึกอบรม บุคลากรที่สังคมต้องการกลับต้องมาสูญเสียอยู่ในสถานที่เช่นนี้ และตอนนี้ทุกๆ คนกำลังพยายามหาที่ทางที่เรียกกันว่า ชั้นชั้นทางสังคม ไม่มีใครรู้หรือกว่าพวกเขาจะอยู่ในชั้นชั้นนั้นๆ นานสักแค่ไหน และจะเปลี่ยนเมื่อไหร่ ทว่าตอนนี้พวกเขา กำลังรู้สึกสูญเสีย²⁹

งานเขียนของเหงียนหงอกงัน มีจุดเด่นที่การเล่าเรื่องราวประสบการณ์ในค่ายฝึกอบรมการศึกษาใหม่ด้วยรายละเอียดของชีวิตในแต่ละวัน เช่น ภารกิจแต่ละวันในค่าย, ผู้คนที่ได้รับการเข้าฝึกอบรม บทเรียนในแต่ละวัน เรื่องราวของนักโทษแต่ละคนที่ลี้วนแต่ที่น่าสนใจ นอกจากนี้เขายังสะท้อนเรื่องราวของชีวิตที่แสดงถึงอารมณ์และความอึดอัดของตัวละครซึ่งเป็นเพื่อนร่วมค่ายของเขาไว้อย่างน่าสนใจ ที่แสดงให้เห็นถึงภาพในค่ายฝึกอบรมการศึกษาใหม่ของทางการเวียดนาม ที่เป็นหนึ่งในนโยบายที่ส่งผลให้คนเวียดนามอพยพออกนอกประเทศหลังปี 1975 เป็นต้นมา งานเขียนของเขาจึงเป็นส่วนเติมเต็มข้อมูลที่เป็นที่ต้องการของสังคมภายนอกเวียดนาม ขณะเดียวกันก็ตอกย้ำภาพลักษณ์ของรัฐบาลคอมมิวนิสต์เวียดนามในปี 1983 ให้มีลักษณะในเชิงที่เลวร้าย และการดำเนินนโยบายที่ผิดพลาด

²⁷ Nguyen Ngoc Ngan, *The Will of Heaven* (Canada: Vanlang, 1982), p. 32.

²⁸ Ibid., p. 121.

²⁹ Ibid., pp. 154-155.

อย่างไรก็ตามงานเขียนของเขายังแฝงไว้ซึ่งลักษณะของการแสดงความรำลึกต่อบุคคลในเชิงความรัก ความห่วงใย ที่เกือบทั้งเรื่องจะปรากฏตัวละครหลักซึ่งก็คือ ภรรยาของเขาที่เสียชีวิตในเหตุการณ์พายุหนักและเรือล่มที่ชายฝั่งมาเลเซียพร้อมกับบุตรชาย ในคราวที่เขาเดินทางอพยพโดยทางเรือ รวบรวมว่า เขียนหนังสือกัน กำลังเขียนหนังสือเพื่ออุทิศให้แก่ภรรยาอันเป็นที่รัก

ในตอนจบของหนังสือ เขียนหนังสือกัน ดำเนินเรื่องราวมาถึงเหตุการณ์การขึ้นฝั่งของเขา ณ ประเทศมาเลเซีย ที่ซึ่งทางการของประเทศนี้ปฏิบัติกับเขาในฐานะผู้อพยพ เขายังได้สะท้อนความผิดหวังและความสูญเสียไว้ในบทสนทนาระหว่างเขากับเด็กชายชาวมาเลเซียซึ่งเขาได้พบเจอบริเวณค่ายผู้ลี้ภัย เด็กชายคนนั้นมอบผ้าใส่รองเท้าให้เขาด้วยความเอื้ออาทรพร้อมกับเริ่มบทสนทนาที่ว่า

[เด็กชาย] คุณอาจจำเป็นต้องใช้มัน รับไว้สิ...คุณออกจากประเทศคุณมาทำไม...

[เขียนหนังสือกัน] ผมกำลังมองหาดินแดนแห่งเสรีภาพ

เด็กหนุ่มสายศีรษะอย่างเศร้าๆ และพูดว่า ที่นี้ก็ไม่ใช่ประเทศแห่งเสรีภาพเช่นกัน³⁰

เล่มต่อมาคือ *คุณรักเวียดนามหรือ The Vietnamese Gulag* โดย ดวานวันตวย ตีพิมพ์ปี 1986 ผู้เขียนเป็นอดีตแกนนำนักศึกษาในมหาวิทยาลัยไซ่ง่อน ที่เคลื่อนไหวต่อต้านรัฐบาลเหียนวันเทียว หรืออาจเรียกได้ว่าต่อต้านรัฐบาลเวียดนามใต้ภายใต้การอุปถัมภ์จากอเมริกา เขาบันทึกไว้ว่าเขาทำงานใกล้ชิดกับบรรดาสมาชิกขององค์กรแนวร่วมปลดแอกแห่งชาติเวียดนามใต้ หากแต่ มิได้เข้าร่วมการเป็นสมาชิกอย่างเป็นทางการ ภูมิหลังของเขานั้นเติบโตมาในช่วงเวลาที่สงครามโลกครั้งที่สองกำลังร้อนแรง บิดาและพี่ชายได้เข้าร่วมเป็นหนึ่งในการเคลื่อนไหวของเวียดนามใต้ แต่ภายหลังปี 1954 ได้ปลีกรตัวออกมาและพำนักอยู่ในเวียดนามใต้

บันทึกความทรงจำของดวานวันตวยได้แสดงให้เห็นถึงทัศนะของผู้ที่ถูกเรียกว่า “แนวร่วมที่สาม” ซึ่งเป็นกลุ่มเคลื่อนไหวทางการเมืองต่อต้านรัฐบาลเวียดนามใต้และสหรัฐอเมริกา เช่น กลุ่มนักศึกษา ชาวพุทธ ชาวคริสต์ เป็นต้น โดยเป้าหมายของการเคลื่อนไหวคือ เอกราช เสรีภาพของเวียดนาม ขณะเดียวกันการเคลื่อนไหวดังกล่าวได้กลายเป็นประโยชน์ต่อพรรคคอมมิวนิสต์เวียดนาม นอกจากนี้ยังแสดงให้เห็นถึงการเคลื่อนไหวขององค์กรนักศึกษาในมหาวิทยาลัยไซ่ง่อนที่เขาก็ก็นเป็นหนึ่งในแกนนำ และแกนนำบางส่วนก็เป็นสมาชิกขององค์กรแนวร่วมปลดแอก ซึ่งทำให้องค์กรนักศึกษาถูกกล่าวหาจากรัฐบาลของเหียนวันเทียวว่าถูกชี้นำและจัดตั้งโดยพรรค

³⁰ Nguyen Ngoc Ngan, *The will of Heaven*, p. 340.

คอมมิวนิสต์เวียดนาม อย่างไรก็ตามตามความวันตวยได้แสดงให้เห็นอีกว่าการเคลื่อนไหวของนักศึกษาที่มีความใกล้ชิดและยังได้รับการสนับสนุนจากองค์กรแนวร่วมปลดแอก อีกทั้งตัวเขาเองก็มีใจชื่นชมต่อองค์กรแนวร่วมปลดแอกอยู่เช่นกัน เพียงแต่อาจยังมิได้ตัดสินใจสมัครเข้าเป็นสมาชิกอย่างเป็นทางการ

งานเขียนของ ดวานวันตวย เริ่มเรื่องได้อย่างน่าสนใจด้วยเนื้อหาที่บรรยายถึงประสบการณ์ในคุกของเขาซึ่งมีอยู่หลายครั้งในช่วงเวลาสงคราม โดยที่ครั้งล่าสุดเป็นการต้องโทษภายใต้การนำของพรรคคอมมิวนิสต์เวียดนามภายหลังจากได้รับชัยชนะของเวียดนามเหนือ จากนั้นเป็นการเล่าเรื่องราวของชีวิตย้อนไปเมื่อครั้งอดีตกลับไปมากับเรื่องราวของชีวิตในคุก ที่เขาเปรียบเทียบไว้อย่างแยบยลว่า

เมื่อครั้งที่ผมถูกจับจากการเคลื่อนไหวต่อต้านรัฐบาลเหงียนวัน เทียว... ผมเดินเข้าคุกอย่างภาคภูมิใจ ด้วยความรู้สึกภูมิใจต่อการต่อต้านรัฐบาลขายชาติ... หากแต่ว่าครั้งนี้ผมยังไม่รู้ด้วยซ้ำว่าผมติดคุกในข้อหาอะไร...³¹

งานเขียนของเขาสิ้นสุดลงที่การได้รับการปล่อยตัว และเดินทางลี้ภัยไปยังกรุงปารีส ฝรั่งเศส ที่ซึ่งครอบครัวของเขาพำนักอยู่ และเขาได้เริ่มภารกิจที่เป็นปฏิริยาต่อรัฐบาลเวียดนามทันทีโดยเริ่มด้วยการเดินทางไปพบปะองค์กรนักศึกษาต่างๆ เพื่อพูดคุยประสบการณ์ในคุกของเขา พร้อมทั้งเผยแพร่บันทึกความทรงจำที่ว่าด้วยประสบการณ์ในคุกภายใต้ระบอบคอมมิวนิสต์

จะเห็นได้ว่า งานเขียนบันทึกความทรงจำของคนเวียดนามทั่วไปที่ได้ยกตัวอย่างทั้งสามเล่ม โดยบันทึกความทรงจำของเหงียนหงอกงันและดวานวันตวย มีลักษณะเด่นที่การกล่าวถึงประสบการณ์ภายใต้รัฐบาลคอมมิวนิสต์หลังการสิ้นสุดสงครามในปี 1975 ด้วยทัศนคติที่เห็นว่านโยบายของพรรคฯ ที่นำมาใช้ในเวียดนามได้นั้น แปลกแยก แตกต่าง ที่พรรคคอมมิวนิสต์เวียดนามควบคุมได้อย่างเบ็ดเสร็จดังสะท้อนให้เห็นจากคำกล่าวของดวานวันตวยที่ว่า

เมื่อผมติดคุกภายใต้รัฐบาลไซ่ง่อน ที่นั่นผมยังมีผู้คนมากมายที่มาเยี่ยมเยียน มีองค์กรกาชาดสากล นายความ นักการเมือง แต่ที่นี่ [คุกภายใต้รัฐบาลคอมมิวนิสต์] ไม่มีใครรู้เลยว่าผมหายตัวไปไหน ผมไม่มีโอกาสแม้แต่จะบอกข่าวทางบ้านเลย...³²

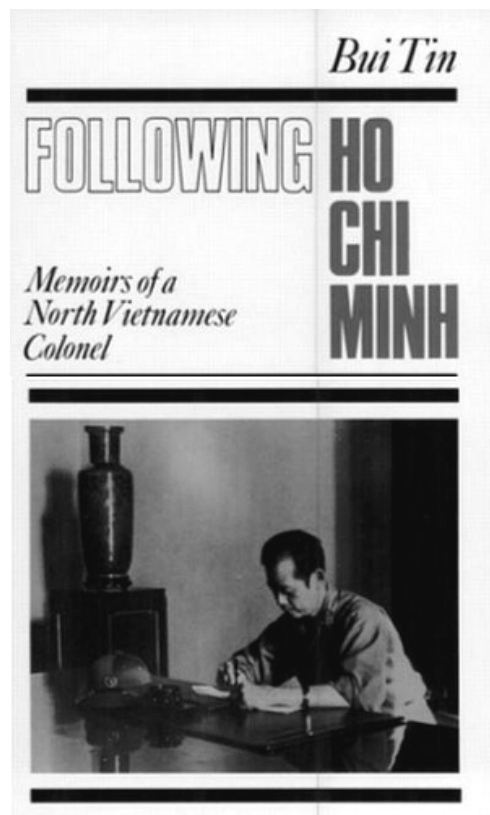
³¹ Doan Van Toai, *The Vietnamese Gulag*, p. 76.

³² *Ibid.*, p. 77.

ภาพที่ 7 บ๋วยต๋น

แหล่งที่มา : http://groups.yahoo.com/group/diendan_binhluan/message/9507 [19 เมษายน
ปี 2009]

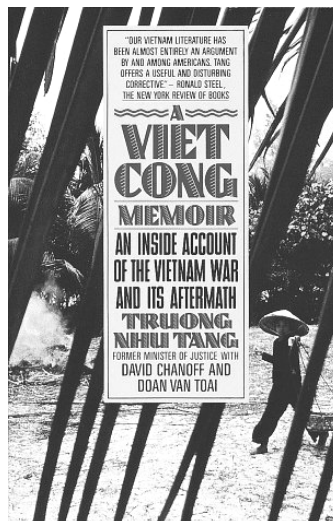

ภาพที่ 8 หนังสือ Following Ho Chi Minh

ภาพที่ 9 เจียงนู่ถั่ง
แหล่งที่มา:

<http://pro.corbis.com/search/Enlargement.aspx?CID=isg&mediauid={9204CD33-9B9C-487A-9A2B-A87B89081038}> [19 เมษายนปี 2009]

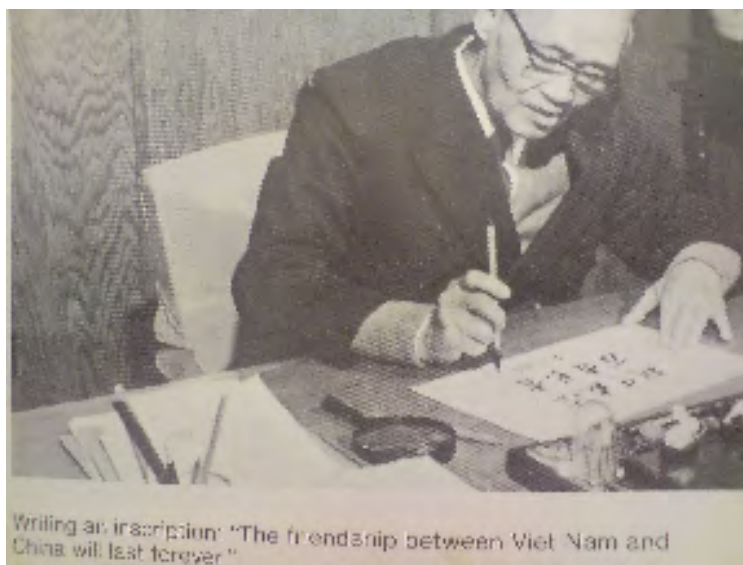
ภาพที่ 10 หนังสือ A Viet Cong Memoir

ภาพที่ 11 การประชุมในกรุงปักกิ่งโดยฮวางวันฮวนปี 1979

ภาพที่ 12 ฮวางวันฮวนให้คำปราศรัยแก่คนเวียดนาม ที่เมืองคุนหมิงปี 1980

ภาพที่ 13 เขียนลายลักษณ์อักษรว่า “ความสัมพันธ์ระหว่างเวียดนามและจีนจะยืนยงตลอดไป”
แหล่งที่มา: Hoang Van Hoan, *A Drop in the Ocean* (Beijing: Foreign Publishing House), 1988.

ค. งานเขียนบันทึกความทรงจำของผู้นำคอมมิวนิสต์เวียดนามพลัดถิ่น

1. การปฏิวัติที่ถูกหักหลัง และ *A Vietcong Memoir* โดย เจืองนุถัง

เจืองนุถัง มีงานเขียนของเขาที่เป็นรูปเล่มด้วยกัน 2 เล่ม คือ *การปฏิวัติที่ถูกหักหลัง* งานชิ้นนี้เป็นบทสัมภาษณ์ที่เรียบเรียงโดยนักข่าวชาวญี่ปุ่นชื่อ เซคิ โทโมตะ ส่วนเล่มที่สองคือ *A Vietcong Memoir* ซึ่งเป็นบันทึกความทรงจำของเขาเอง

หนังสือสองเล่มมีความแตกต่างกันคือ เล่มแรกเป็นบทสัมภาษณ์และเรียบเรียงโดย เซคิ โทโมตะ ตีพิมพ์ในปี 1981 ขณะที่อีกเล่ม *A Vietcong Memoir* เขียนโดยเจืองนุถัง ตีพิมพ์ในปี 1985 โดยที่เขาระบุว่า เขาเขียนหนังสือเล่มดังกล่าวโดยอ้างอิงจากบทสัมภาษณ์ของเขาแต่เดิม ความแตกต่างประการต่อมา คือ การปฏิวัติที่ถูกหักหลังกล่าวถึงเนื้อหาที่ว่าด้วยความสัมพันธ์ระหว่างเวียดนาม จีน และโซเวียต รวมถึงประเด็นการบุกกัมพูชาของเวียดนามในปี 1979 ซึ่งเป็นการหนุนเสริมต่อแนวความคิดของการจัดตั้งสหพันธ์อินโดจีนของเวียดนามในช่วงเวลานั้นๆ ขณะที่

A Vietcong Memoir ไม่ได้กล่าวถึงเท่าที่ควร ความแตกต่างประการที่ 3 คือ หนังสือเรื่อง *การปฏิวัติที่ถูกหักหลัง* มีลักษณะของการเรียบเรียงที่เป็นการนำเสนอโครงเรื่องผ่านมุมมองของตัวผู้สัมภาษณ์ คือ เซคิ โทโมตะ ที่เขายอมรับว่า จริงๆ แล้วเขาอยากจะให้งานชิ้นนี้ออกมาในลักษณะของคำถามและคำตอบที่เขาได้สัมภาษณ์เจ็องนุถึง ทว่าเขากลับเลือกรูปแบบในการนำเสนอเป็นแบบการบรรยายและเรียบเรียงเหตุการณ์แทน เนื่องบทสัมภาษณ์มีคำถามต่อเนื่องจำนวนมาก และเจ็องนุถึงก็ตอบคำถามได้อย่าง “กว้างคลุม” กับหลายปัญหา เซคิ จึงตัดสินใจรวบรวมคำตอบที่กระจัดกระจายเหล่านั้นไว้เป็นหมวดหมู่³³

ดังนั้นเนื้อหาในหนังสือเรื่อง *การปฏิวัติที่ถูกหักหลัง* จึงเป็นงานที่ตอบสนองต่อความอยากรู้ของผู้สัมภาษณ์ หรืออาจเรียกได้ว่าเป็นงานที่ตอบสนองต่อเหตุการณ์ในบริบทที่เวียดนามเป็นประเทศที่ “ปิด” ซึ่งจะเห็นได้จากการนำเนื้อหาไปสู่เรื่องราวของสถานการณ์ที่กำลังร้อนแรง เช่น ความขัดแย้งระหว่างเวียดนาม กัมพูชาและจีน เป็นต้น ขณะที่ในหนังสือ *A Vietcong Memoir* ที่เจ็องนุถึงเขียนเองมิได้กล่าวถึงเรื่องราวความขัดแย้งมากนัก

1.1. ภูมิหลังของเจ็องนุถึง

หากกล่าวถึงตัวผู้เขียนแล้ว เจ็องนุถึง จัดว่าอยู่ในชนชั้นสูงที่ร่ำรวย เป็นปัญญาชนที่จบการศึกษาจากฝรั่งเศส ดังที่เขากล่าวถึงภูมิหลังของตนเองไว้อย่างละเอียดในบันทึกความทรงจำของเขา นอกจากนี้จะเกริ่นถึงภูมิหลังที่สุขสบายของเขาอย่างละเอียดแล้ว เจ็องนุถึง ได้ฉายภาพว่าเขาเองก็เสียสละความสุขทุกอย่างเพื่อร่วมขบวนการต่อสู้ ต้องเผชิญกับการใช้ชีวิตในคุกนาน 8 เดือน บางช่วงต้องพำนักอยู่ในป่าแถบจังหวัดเตยนิन्ह (Tây Ninh)³⁴ เป็นเวลานานถึง 6 ปี เพื่อดำเนินการเคลื่อนไหวและจัดตั้งรัฐบาลปฏิวัติเฉพาะกาล ต่อมาเมื่อเวียดนามเหนือสามารถขับไล่รัฐบาลไซ่ง่อนไปได้ด้วยความช่วยเหลือของรัฐบาลปฏิวัติเฉพาะกาล และแนวร่วมปลดแอกแห่งชาติ เขากลับมาที่บ้านและพบว่าบิดาเสียชีวิตไปแล้ว ด้านบุตรชายและภรรยาคนแรกก็ได้อพยพไปประเทศฝรั่งเศส ต่อมาไม่นานเขาได้ค้นพบว่าพรรคคอมมิวนิสต์เวียดนามกำลังจะรวมภาคใต้และรวมการบริหารประเทศเข้าภายใต้พรรคฯ ที่เจ็องนุถึงกล่าวว่า “เร็วเกินไป” เขาจึงรู้สึกถึง

³³ เต็อง นู ถึง, *การปฏิวัติที่ถูกหักหลัง*, แปลโดย ปิย์ (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ตุลา, 2524), หน้า คำลงท้าย. ในหนังสือเล่มนี้ใช้ชื่อว่า เต็อง นู ถึง แต่ผู้ศึกษาจะใช้ชื่อ เจ็องนุถึง ซึ่งทั้งสองชื่อคือกรกล่าวถึงบุคคลเดียวกัน โปรดดูในหัวข้อการถ่ายถอดคำเวียดนามเป็นภาษาไทยใน บทที่ 1 หน้า 12.

³⁴ เป็นจังหวัดที่อยู่ทางทิศตะวันออกของเวียดนามใต้ ติดกับประเทศกัมพูชา เมื่อครั้งอดีตเคยเป็นศูนย์กลางของลัทธิ กาวต่าย (Cao Đài)

การ “ถูกทรยศ” นอกจากนี้เขาเองยังรู้สึกเสียใจที่เป็นคนนำพาพี่ชายทั้งสองคนเข้ารายงานตัว ญาค่ายฝึกอบรมการศึกษาใหม่ที่ใช้เวลาในการฝึกอบรมนานเกินกว่าที่รัฐบาลประกาศไว้

ซึ่งความผิดหวังของเขาต่อเรื่องราวการเสียสละของเขา และการถูกทรยศของเขา ได้สะท้อนออกมา ดังการกล่าวถึงคำพูดของบิดาของเขาว่า

ถึง...พ่อไม่เข้าใจแถมจริงๆ แกละทิ้งทุกอย่าง ทั้งครอบครัวที่ดี ความสุข ความร่ำรวย เพื่อร่วมกับคอมมิวนิสต์ พวกนั้นจะไม่ให้อะไรแกละเลยกับสิ่งที่แกทุ่มเทไป แล้วแกจะพบว่า พวกนั้นจะทรยศ และแกต้องทนทุกข์ทรมานอย่างสาหัส³⁴

เส้นทางทางการเมืองของเจืองนงถึงเริ่มขึ้นเมื่อครั้งไปร่ำเรียนที่ฝรั่งเศสในปี 1945 ในสาขาเภสัชศาสตร์ แต่เปลี่ยนเป็นรัฐศาสตร์ในภายหลัง ซึ่งที่นั่นเขาได้พบกับประธานาธิบดีโฮจิมินห์ ที่เดินทางไปเจรจาสนธิสัญญาเจนีวา อันเป็นแรงบันดาลใจให้เขาเกิดสำนึกรักในมาตุภูมิอย่างมาก ล้น เมื่อกลับมาเวียดนามในปี 1950 เจืองนงถึงได้เริ่มติดต่อกับบรรดาผู้ปฏิบัติงานของเวียดนามห์ และได้รับหน้าที่เป็นผู้ปฏิบัติการเคลื่อนไหวพวกปัญญาชน กระทั่งต้องกลับไปเรียนที่ฝรั่งเศสอีกครั้งเนื่องจากมีหมายเรียกให้เกณฑ์ทหาร³⁵

เมื่อกลับจากฝรั่งเศสเขาเข้าทำงานในตำแหน่งหัวหน้าผู้ตรวจสอบธนาคารพาณิชย์ของเวียดนามซึ่งเป็นธนาคารเอกชน ขณะเดียวกันก็ทำงานกับกลุ่มใต้ดิน³⁶ ซึ่งลักษณะงานนั้นเขาอธิบายว่าเป็นการโฆษณา และหาแนวร่วมในการต่อต้านรัฐบาลโงดinhห์เดียวกับพวกปัญญาชน และคนชั้นสูงที่เขาสัมพันธ์อยู่ด้วย เมื่อมีผู้เข้าร่วมมากขึ้นจึงเกิดการประชุมเพื่อสร้างองค์การทางการเมืองขึ้นมา ซึ่งก็คือแนวร่วมปลดแอกแห่งชาติ

ภารกิจของเจืองนงถึง คือการเคลื่อนไหวในเมืองไซ่งอนและทำงานกับคนชั้นสูง บรรดาปัญญาชน กระทั่งเขาโดนตำรวจจับกุมเมื่อสายข่าวของเขาโดนจับและสามารถสาวมาถึงตัวเขา และออกจากคุกด้วยเงื่อนไขของการแลกเปลี่ยนเชลยศึกกับสหรัฐอเมริกา ทำให้หลังจากนั้นเขาต้องเข้าไปทำงานในป่า กระทั่งได้มีการจัดตั้งองค์กรสันนิบาตพลังสันติภาพ และรัฐบาลปฏิวัติ

³⁴ Truong Nhu Tang, *A Vietcong memoir*, p. 260.

³⁵ Ibid., p. 30.

³⁶ Ibid., p. 66. กลุ่มใต้ดินที่ว่านี้ เจืองนงถึงอธิบายเพียงว่าเป็นองค์กรของผู้ที่ต่อต้านฝรั่งเศสและรัฐบาลโงดinhห์เดียวกับที่เคลื่อนไหวอยู่ทั่วไป จนกระทั่งความไม่พอใจต่อโงดinhห์เดิมและโงดinhห์ใหม่มากขึ้น จึงมีการประชุมเพื่อก่อตั้งแนวร่วมปลดแอกในปี 1958

เฉพาะกาล ที่เจ็องนุถึงอ้างว่าเขาเป็นหนึ่งในผู้ร่วมก่อตั้ง นอกจากนี้องค์กรดังกล่าวยังได้รับการสนับสนุนจากชาวเวียดนามได้อย่างมาก ซึ่งบทบาทของเขาในเวลาต่อมาได้เปลี่ยนเป็นการเดินทางเพื่อแสวงหาการยอมรับจากนานาชาติในฐานะรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมของรัฐบาลปฏิวัติเฉพาะกาลเวียดนามใต้ ซึ่งเป็นบทบาทสุดท้ายในฐานะนักปฏิวัติ กระทั่งลี้ภัยทางเรือออกจากเวียดนามในปี 1979

1.2. จาก การปฏิวัติที่ถูกหักหลัง ถึง A Vietcong Memoir

หนังสือ การปฏิวัติที่ถูกหักหลัง เป็นงานเขียนในลักษณะของบทสัมภาษณ์ที่ เซคิ โทโมตะ ผู้สัมภาษณ์ต้องเดินทางไปสัมภาษณ์ เจ็องนุถึง ที่ปารีสในปี 1980 ด้วยตัวเขาเอง ในคำนำของผู้สัมภาษณ์ เซคิ ได้กล่าวไว้ว่า จุดมุ่งหมายในการสัมภาษณ์ครั้งนี้มีสองประการ คือ

1. ผมคาดว่าคงได้ข้อมูลไม่มากก็น้อยพอที่จะทำให้เข้าใจประวัติศาสตร์ปัจจุบันของเวียดนาม นับแต่สงครามจนถึงปัจจุบันได้ถูกต้องขึ้น เมื่อคิดในจุดที่ว่าสงครามเวียดนามนั้น ส่งผลต่ออเมริกาและสถานการณ์โลกมากแค่ไหนแล้ว กอปรกับจุดที่ว่า การเคลื่อนไหวของเวียดนามในปัจจุบัน มีความสัมพันธ์อย่างลึกซึ้งกับอนาคตของกลุ่มประเทศในแถบมหาสมุทรแปซิฟิก แล้วละก็ ผมคาดว่า การเข้าใจอดีตและปัจจุบัน ของเวียดนามให้ถูกต้องมากขึ้นนั้นเป็นสิ่งที่มีความหมายมากที่สุด...คนสำคัญของฮานอย ที่หันหลังให้กับกลุ่มผู้นำในปัจจุบันมีอยู่คนเดียวชื่อฮวางวันฮวน ซึ่งเป็นสมาชิกคนหนึ่ง ในกรมการเมืองได้ลี้ภัยไปอยู่ปักกิ่ง ส่วนในระดับนำของฝ่ายแนวร่วมปลดแอกก็มีแต่เพียง เตรีอง นู ถึง [เจ็องนุถึง] เพียงคนเดียว...

2. เพื่อที่จะค้นหาคำตอบให้ได้ว่า ทำไมคนในระดับผู้นำของแนวร่วมฯ ซึ่งอุทิศร่วมครึ่งชีวิตต่อสู้เพื่อเอกราชและการปฏิวัติ จึงหนีออกจากมาตุภูมิ หรือกล่าวอีกอย่างหนึ่งคือการค้นหาขบวนการของการเปลี่ยนแปลงทางด้านจิตใจและร่างกายของปัญญาชนเวียดนามที่เริ่มต้นจากการทุ่มเทตัวเองเพื่อการปฏิวัติเรื่อยมาถึงช่วงที่ต้องประสบกับความเจ็บปวดหลังการชัยชนะ จนกระทั่งการแสวงหา “เหตุผลใหม่ในการดำรงอยู่”³⁷

นอกจากนี้ในคำนำของเซคิ ยังกล่าวอีกว่า

³⁷ เตรีอง นู ถึง, การปฏิวัติที่ถูกหักหลัง, หน้า คำนำ.

ในตอนนั้น [เขาเดินทางไปเวียดนามเพื่อทำข่าวทุกปี ตั้งแต่ 1967-1973] ผมจำได้ดีว่า ในหมู่พวกผมทั้งหมดซึ่งเป็นนักข่าวจากโลกเสรี รู้สึกกระวนกระวายมากที่สุดเพราะข่าวสารจากทางฮานอยและแนวร่วมนั้นออกมาน้อยมาก สิ่งที่นักข่าวจากโลกเสรีได้เห็นและได้รู้ที่นั่น แทบทั้งหมดออกมาจากทางอเมริกาและรัฐบาลไซ่ง่อน...ตอนได้รับข่าวว่าคุณถึง อยู่ที่ปารีส ผมรู้สึกตื่นเต้นเป็นอย่างมาก ...ในครึ่งหลังศตวรรษที่ 20 สงครามที่เกิดขึ้นบนคาบสมุทรอินโดจีนได้ส่งผลกระทบต่อโลกหลังสงครามโลกครั้งที่สองเป็นอย่างมาก นอกจากนั้นหลังการปลดแอก กลุ่มผู้นำฮานอยได้ดำเนินนโยบายรวมประเทศและทำเวียดนามใต้ให้เป็นสังคมนิยมอย่างรวดเร็ว ปราบกฏการณีนี้นี้ไม่ใช่เป็นเรื่องน่าสนใจเฉพาะเอเชียอาคเนย์เท่านั้น แต่คนทั้งโลกกำลังจับตามองอยู่ว่า เหตุการณ์จะดำเนินไปอย่างไร...ผมหวังว่าสักวันหนึ่งในอนาคต ประวัติศาสตร์ของเวียดนามจะถูกเขียนขึ้นมาใหม่ โดยที่มีคำบอกเล่าของคุณถึงนี่ เป็นข้อมูลทางประวัติศาสตร์หนึ่งที่ทุกคนยอมรับ³⁸

เมื่อพิจารณารูปเล่มของหนังสือแล้ว การปฏิวัติที่ถูกหักหลัง ได้มีการแทรกภาพประกอบของผู้คนชาวเวียดนามที่ได้รับผลกระทบจากสงครามตลอดทั้งเล่ม ผู้แปลยังได้จัดทำ “ปฏิทินเวียดนาม” ซึ่งเป็นลำดับเหตุการณ์สำคัญในช่วงสงครามเวียดนามโดยเริ่มที่การสถาปนาพรรคคอมมิวนิสต์เวียดนามที่ฮองกง ในวันที่ 3 กุมภาพันธ์ปี 1930 ถึง 18 กุมภาพันธ์ปี 1979 ซึ่งเวียดนามและกัมพูชา่วมกันลงนามในสนธิสัญญาสันติภาพ

บทสุดท้ายที่ว่าด้วยเรื่องราวแห่งการหนี เจียงนู่ถึง ให้ภาพการเดินทางเพื่อหนีออกจากเวียดนามทางเรือในเดือนสิงหาคมปี 1978 ในบริบทแวดล้อมของปี 1985 ซึ่งคลื่นการอพยพของชาวเวียดนามทางเรือนี้ได้เป็นที่รับทราบและเป็นสถานการณ์ที่กำลังได้รับความสนใจจากนานาประเทศ งานเขียนของ เจียงนู่ทำให้ผู้อ่านเห็นถึงความรู้สึกผิดหวังเสียใจของเขาต่อรัฐบาลที่เขาปลื้มใจตัวเองออกมาจากตำแหน่งต่างๆ และออกมาอยู่หมู่บ้านที่ห่างไกล ไม่มีน้ำ ไม่มีไฟฟ้า เพื่อหลบหนีและพักผ่อน กล่าวถึงเรื่องราวตั้งแต่การเตรียมการ เล่าถึงเรื่องราวการผจญภัยในท้องทะเล การถูกปฏิเสธความช่วยเหลือจากรือสินค้าของประเทศต่างๆ ครั้งแล้วครั้งเล่า การถูกปล้นโดยโจรสลัดไทย ที่เขาเล่าว่าเป็นโจรสลัดที่ยังมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี ในบริบทของเหตุการณ์ผู้อพยพทางเรือที่เกิดขึ้นอย่างหลากหลายนี้ได้สร้างความสนใจต่อสังคมโลกเป็นอย่างมากในขณะนั้น เช่น การเกิดการเรียกร้องให้จัดสร้างค่ายผู้ลี้ภัยตามประเทศต่างๆ และการเรียกร้องให้ประเทศต่างๆ เปิดรับผู้ลี้ภัยเข้าประเทศ ประสบการณ์ที่โหดร้ายจากการเดินทางของบรรดาผู้อพยพทางเรือ ทั้งการถูกปล้น

³⁸ เติ้ง นู ถัง, การปฏิวัติที่ถูกหักหลัง, หน้า คำนำในการรวมเล่ม.

ฆ่า ช่มชืด เรือล่ม ผู้คนล้มตายและหายสาบสูญโดยที่ไม่สามารถประมาณจำนวนได้ การถูกโจรสลัดไทยปล้น แต่ยังไม่ให้อาหารและน้ำดื่มต่อเจ็องนุถึง จึงถือว่าเป็นประสบการณ์ที่ไม่โหดร้ายเท่ากรณีอื่น อย่างไรก็ตาม ข้อมูลของเจ็องนุถึงจึงให้ภาพของชะตากรรมของผู้ลี้ภัยที่ถูกปฏิเสธความช่วยเหลือครั้งแล้วครั้งเล่าจากมิตรประเทศแห่งโลกเสรี อาจแสดงให้เห็นถึงการผลักดันเรียกร้องให้ประเทศต่างๆ เปลี่ยนนโยบายเกี่ยวกับผู้อพยพชาวเวียดนามอีกด้วย

อาจกล่าวได้ว่างานสัมภาษณ์ชิ้นนี้ เจ็องนุถึง ได้ให้สัมภาษณ์ในช่วงเวลาของการ “พลัดถิ่นฐาน” (Displacement) ของเขา ดังนั้นข้อมูลที่เขาให้จึงเป็นไปเพื่ออธิบายความชอบธรรมต่อการ “หนี” ภาพของคอมมิวนิสต์เวียดนามจึงเป็นภาพที่ไม่พึงปรารถนา และร่วมด้วยกับการตั้งคำถามนำจากผู้สัมภาษณ์ โครงเรื่องที่ถูกนำเสนอจึงเป็นไปในลักษณะที่ผู้สัมภาษณ์ต้องการ ขณะที่ประเด็นที่เขาอยากได้จากเจ็องนุถึงในขณะนั้น แม้ว่าเซคิ โทโมตะจะกล่าวในบทนำของเขาว่า “สงครามที่ผ่านมาเป็นเหมือนดวงจันทร์และสิ่งของโลกภายนอกที่รับรู้มักเป็นด้านหนึ่งของดวงจันทร์เป็นด้านที่มาจากฝ่ายอเมริกาและรัฐบาลไซงอน แต่ที่ไม่ได้รับรู้เลยว่าอีกด้านหนึ่งนั้นเป็นอย่างไร เซคิ จึงให้ความสำคัญต่อเจ็องนุถึง ในฐานะที่เป็น “คนใน” เป็นระดับนำในโครงสร้างการทำงานขององค์กรแนวร่วมปลดแอกแห่งชาติหรือที่รู้จักกันในนามของเวียดนาม

ในบริบทของการเผยแพร่หนังสือในรูปแบบบทสัมภาษณ์นั้น เป็นช่วงเวลาของบทพิสูจน์ชัยชนะของคอมมิวนิสต์ วิกฤตการณ์ “สงครามอินโดจีนครั้งที่ 3”³⁹ คือเหตุการณ์การบุกกัมพูชาของเวียดนามในเดือนธันวาคมปี 1978 ในขณะที่ไม่กี่เดือนหลังจากนั้นจีนก็บุกเวียดนามทางเหนือหรือที่รู้จักกันว่า “สงครามสังฮอน” ในเดือนกุมภาพันธ์ปี 1979

ปรากฏการณ์แห่งความขัดแย้งในค่ายคอมมิวนิสต์ด้วยตัวเอง ได้สร้างความสั่นคลอนให้กับขบวนการปฏิวัติสังคมนิยมในประเทศอื่นๆ ที่กำลังต่อสู้กันอยู่ ขณะเดียวกันงานเขียนเหล่านี้ได้ทำหน้าที่ในการเป็นบทเรียนต่อประเทศที่กำลังมีการต่อสู้ต่อต้านทางด้านอุดมการณ์สังคมนิยมอยู่ ดังในคำนำของผู้แปลฉบับภาษาไทย (ปิยม) ที่ว่า

...เวียดนามซึ่งเคยเป็นตัวแทนของธรรมต่อผู้กับธรรม ต้องเปลี่ยนกลายเป็นเวียดนามตัวแทนแห่งความวุ่นวายในภูมิภาคนี้ อย่างช่วยไม่ได้ ...การปฏิวัตินี้ อาจจะยังคง

³⁹ Christopher E, “Goscha, Revolutionizing the Indochinese Past: Communist Vietnam’s ‘special’ Historiography in Lao,” in *Contesting Vision of the Lao Past: Laos Historiography at the Crossroads*, eds. Christopher E. Goscha and Soren Ivarsson (London: Taylor & Francis, 2003), p. 272.

เหลือลมหายใจอยู่บ้างในจิตใจของผู้คนทั้งหลาย แต่ตราบดีที่มันยังขาดลักษณะรูปธรรม อยู่มากเช่นนี้ละก็ คงอีกไม่นานที่วันแห่งการดับสูญจะมาเยือน ในขบวนการทำลายสังคม เก่านั้น เป้าหมายอาจจะชัดเจน เช่น หนังสือบอก แต่เนื้อหารายละเอียดที่เป็นปัญหา ยิ่ง ในขบวนการสร้างสังคมใหม่แล้ว มันไม่เหมือนสูตรสำเร็จแบบ $1+1=2$ แน่...ในระหว่าง สงครามนั้น...ฝ่ายหนึ่งเห็นว่า อเมริกาเป็นฝ่ายถูกที่เข้าช่วยเวียดนามให้พ้นจาก คอมมิวนิสต์...อีกฝ่ายเห็นว่าอเมริกาผิดที่เข้าแทรกแซงทางทหาร เพราะปัญหานี้เป็น ปัญหาที่ชาวเวียดนามควรตัดสินใจเอง...พูดง่าย ๆ ก็คือ “ลัทธิการเมือง” กับ “ลัทธิอัตต วิวินิจฉัยทางประชาชาติ” ไหนสำคัญกว่ากัน และในขณะที่ประชาชาติทั่วโลกยังเคืองคิ้วหา ข้อสรุปในจุดนี้ไม่ได้ อเมริกาก็โหมรุกอย่างหนักเพื่อต้องการเมตต์จ็อกอย่างรวดเร็ว แต่ กำลังอันมหาศาลของอเมริกา ก็ไม่สามารถเพิ่มความถูกต้องให้ “ลัทธิการเมือง” ได้ ทันเวลาที่ประชาชาติทั่วโลกจะสรุปใจหยั่งดังกล่าวได้ และเมื่อประชาชาติโลกได้ข้อสรุป ร่วมกันว่า “ลัทธิอัตตวินิจฉัยทางประชาชาติ” สำคัญกว่า “ลัทธิการเมือง” อเมริกาก็ จำต้องถอยกลับไป...ตัวอย่างง่าย ๆ...สหประชาชาติไม่ยอมรับรัฐบาลเฮงส์มินที่เวียดนาม หนุนหลังอยู่ ซึ่งสิ่งนี้หมายถึงว่า ประชาชาติ ไม่ยอมรับว่า “เพราะพลพต ประหารคน กัมพูชาจำนวนมาก เวียดนามถึงต้องเข้าไปยึดครอง” ว่าเป็นสิ่งถูกต้อง”⁴⁰

จากข้อความข้างต้นนั้น แสดงว่า ปิยม์ เห็นว่าเวียดนามในช่วงเวลาดังกล่าวเป็นประเทศที่ คุกคามต่อเสรีภาพของประชาชนประเทศอื่น และสหประชาชาติหรือที่ ปิยม์ อ้างว่าเป็น “ประชาชาติโลก” ไม่ยอมรับต่อการที่เวียดนามรุกรานกัมพูชา ซึ่งผู้ศึกษาเห็นว่านั่นเป็นเพราะ สถานะของเวียดนามหลังชัยชนะของฝ่ายฮานอยในปี 1975 นั้นยังไม่เป็นที่ยอมรับในเวทีโลกอย่าง กว้างขวาง ทว่า “ประชาชาติโลก” ต่างเห็นตรงกันว่ารัฐบาลเขมรแดงที่นำโดยพลพตนั้นมีความ โหดเหี้ยมทารุณ ภาพลักษณ์ของเขมรแดงที่ถูกอธิบายด้วย “ผู้ร้าย” ในกรณีการฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ใน สลายตาของต่างชาติยังคงเป็นสิ่งที่ยอมรับไม่ได้ในขณะนั้น⁴¹

นอกจากนี้ งานสัมภาษณ์เจื่องนู่ถึงยังมีลักษณะที่ท้วงท้วงต่อสถานการณ์เป็นอย่างมาก เช่น การกล่าวถึงความขัดแย้งระหว่างบรรดาผู้นำเวียดนามสายนิยมจีนและนิยมไซเวียด ตลอดจน สถานการณ์ความขัดแย้งในระดับประเทศระหว่างจีนและไซเวียด ขณะเดียวกันก็เป็นข้อมูลทาง ประวัติศาสตร์ของฝ่ายแนวร่วมฯ ที่เขคิกกล่าวว่าเป็นด้านหลังของดวงจันทร์ที่ช่วยเติมเต็มข้อมูลทาง

⁴⁰ เตรีง นู ถึง, การปฏิวัติที่ถูกหักหลัง, หน้า คำนำผู้แปล.

⁴¹ ดูใน ญี่สุพร ไทยจงรัก, “สภาพการดำรงชีวิตของชาวเขมรระหว่าง พ.ศ.2518-2522: ศึกษา “ภูมิภาค” ตะวันออก ตะวันตกเฉียงใต้และตะวันตกเฉียงเหนือ,” (วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต, ภาควิชาประวัติศาสตร์, คณะอักษรศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2548).

ประวัติศาสตร์ของเหตุการณ์สงครามในเวียดนามที่ผ่านมาแล้ว คำถามนำของเชคที่มีต่อเจ็องงูถึงต่อกรณีความขัดแย้งของบรรดาผู้นำพรรคฯ ความสัมพันธ์ระหว่างเวียดนาม จีนและโซเวียต และสภาพของเวียดนามภายใต้การนำของพรรคฯ คำถามนำเหล่านี้สามารถตอบใจหทัยต่อความอยากรู้ในปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นจากคนอย่างเจ็องงูถึงที่เชคินิยามว่าเป็น “คนใน” การเผยแพร่ข้อมูลที่พยายามอธิบายเหตุการณ์ที่เพิ่งเกิดขึ้น และยังไม่มีท่าทีว่าจะจบลงอย่างไร จากแหล่งข่าวที่เขาเชื่อว่าเป็น “คนใน” จึงเป็นสารที่ผู้สัมภาษณ์และตลาดต้องการ

ด้านหนังสือเรื่อง *A Vietcong Memoir* นั้น เนื้อหาในหนังสือได้เล่าเหตุการณ์ตามลำดับเวลาที่อ้างอิงอยู่กับเหตุการณ์สำคัญในเวียดนาม โดยเริ่มจากการกล่าวถึงครอบครัว สังคม ตามมาด้วยเส้นทางในการเข้าสู่สายทางแห่งการปฏิวัติ และปฏิบัติการต่างๆ ทั้งการติดคุก และการปฏิบัติหน้าที่ กระทั่งวันแห่งความยินดีที่ตามมาด้วยความรู้สึกสูญเสีย เจ็บปวดจากการถูก “ทรยศ” สุดท้ายของหนังสือกล่าวถึงการเดินทาง “หนี” โดยทางเรือ ที่เนื้อหาทั้งหมดเดินเรื่องผ่านตัวตนของเจ็องงูถึง ที่อาจกล่าวได้ว่า เป็นประวัติศาสตร์เวียดนามจากทัศนะของอดีตผู้นำของรัฐบาลปฏิวัติเฉพาะกาลที่เคยอุทิศตนในการปฏิวัติมาเกือบครึ่งชีวิต

เมื่อพิจารณาหนังสือ *A Vietcong Memoir* นั้น หน้าปกประกอบด้วยภาพชวาวนาเวียดนามในชุดสีดำที่อาจตีความได้ว่า ในความเข้าใจเกี่ยวกับภาพของสงครามเวียดนามที่ผ่านมา นั้นเวียดนามสามารถทำงานแฝงและแทรกซอนอยู่ทุกชั้นชั้นทางสังคม ทว่าภาพชวาวนาในชุดสีดำนั้นกลับแตกต่างกับการสื่อความหมายถึงตัวผู้เขียนบันทึกความทรงจำที่เป็นปัญญาชนคนชั้นสูงในเวียดนามอย่างสิ้นเชิง⁴² ด้าน เรนนี่ กล่าวอีกว่า หนังสือใช้ชื่อว่า *A Vietcong Memoir* ขณะที่ตัวเจ็องงูถึงเองกล่าวถึงองค์กรแนวร่วมปลดแอก ที่พยายามอธิบายว่ามีได้เป็นคอมมิวนิสต์ และยังอ้างตนเป็นแหล่งข้อมูลจาก “ข้างใน” ขณะที่ภาพหน้าปกหนังสือก็เป็นภาพชวาวนาในชุดดำที่มีสามารถระบุได้ว่าเขาเหล่านั้นอยู่ฝ่ายไหน ซึ่งขัดแย้งกับตัวของ เจ็องงูถึงเองเป็นคนผู้ที่มีพื้นฐานครอบครัวจากคนชั้นกลางที่ร่ำรวย⁴³

ด้านรูปแบบของหนังสือมีการนำเอกสารของรัฐบาลปฏิวัติเฉพาะกาลต่างๆ มาแสดงพร้อมด้วยรูปภาพต่างๆ ของเขาราวกับว่าหนังสือได้วางตัวเองเป็นหลักฐานชิ้นสำคัญเพื่อสร้าง

⁴²Nguyen Thi Mai Thuy, Public and Private Selves: A Study of Vietnamese Male and Female Exile Memoirists. *The Review of Vietnamese Studies* [online]. 2001, pp.12-13. Available from: <http://hmongstudies.com/TMTNguyen2001.pdf>.

⁴³Renny Christopher, *The Vietnam War the American War: Images and Representations in Euro-American and Vietnamese Exile Narratives*, p. 58.

น้ำหนักต่อเนื้อหาข้างใน อย่างไรก็ตามงานเขียนเล่มนี้เป็นการร่วมงานกันระหว่างเจ็องนูถ์ เดวิด ชานอฟ และดวานวันตวอย ที่มีการตั้งข้อสังเกตว่างานเขียนของเขาเป็นเหมือนงานเขียนด้านการเมืองมากกว่าบันทึกความทรงจำ ซึ่งอาจเป็นเพราะอิทธิพลของชานอฟซึ่งเป็นผู้ช่วยศาสตราจารย์ด้านรัฐศาสตร์ที่มหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ด งานของเขาจึงประกอบไปด้วยแหล่งข้อมูลแผนที่ รายชื่อย่อ ตาราง และรูปภาพพร้อมสรรพ⁴⁴

เรนนี่ คริสโตเฟอร์กล่าวถึงบันทึกของเจ็องนูถ์ ว่า ได้เพิ่มเติมข้อมูลบางประการ เช่น การอ้างงานของตนว่าเป็นเอกสารทางประวัติศาสตร์ ด้วยการเพิ่มแผนที่ ดัชนี บัญชีรายชื่อ เอกสารขององค์กรแนวร่วมปลดแอกและรูปภาพที่เขาถ่ายร่วมกับบรรดาแกนนำต่างๆ หนังสือของเขาไม่ใช่เพียงแต่เรื่องราวส่วนตัวเท่านั้น หากแต่เน้นย้ำกิจกรรมทางการเมืองของเขาและเรื่องราวในประวัติศาสตร์อีกด้วย⁴⁵

ในบทนำ เจ็องนูถ์ ได้กล่าวถึงบทบาทของเขาในสงคราม ทั้งประสบการณ์ในคุก การแลกเปลี่ยนตัวประกัน และการเป็นผู้ปฏิบัติในเมืองขององค์กรแนวร่วมปลดแอก เพื่ออธิบายความสำคัญของเขา และให้น้ำหนักของเนื้อหาของหนังสือในฐานะ “คนใน” โดยได้ระบุไว้ว่า

ในโลกตะวันตก โดยส่วนตัวผมคิดว่ามีองค์ความรู้ที่ด้วยเรื่องเวียดนามน้อยมาก ทั้งการวางแผนงาน และโดยเฉพาะความขัดแย้งภายใน ในสถานการณ์สงครามที่มีองค์ประกอบที่ซับซ้อน เวียดนามมิได้เป็นภาพเดียว...และนี่เป็นเรื่องราวที่ผมอยากบันทึกไว้⁴⁶

อย่างไรก็ตาม เจ็องนูถ์ถูกวิจารณ์ว่าเขาลี้ภัยและเขียนบันทึกขณะที่เขาพำนักอยู่ในประเทศฝรั่งเศสที่อาจเป็นข้อจำกัดอย่างหนึ่งของการแสดงทัศนะของเขา⁴⁷ ขณะที่งานเขียนของเขา มุ่งที่จะส่งสารไปยังผู้อ่านในโลกของภาษาอังกฤษและฝรั่งเศส ซึ่งเป็นอาณาบริเวณที่เขาต้องใช้ชีวิตใหม่ ต้องการความปลอดภัย และไม่ต้องการกลับไปยังเวียดนามอีกอย่างแน่นอน⁴⁸

⁴⁴Nguyen Thi Mai Thuy, Public and Private Selves: A Study of Vietnamese Male and Female Exile Memoirists. *The Review of Vietnamese Studies* [online]. 2001, p. 7.

⁴⁵Ibid., p. 57.

⁴⁶Truong Nhu Thang, *A Vietcong Memoir*, p. preface.

⁴⁷Nguyen Thi Mai Thuy, Public and Private Selves: A Study of Vietnamese Male and Female Exile Memoirists. *The Review of Vietnamese Studies* [online]. 2001, pp. 4-5.

⁴⁸Robert Manning, "Defeated by Victory," *New York Times* (26 May 1985): 12.

ด้านไดเกอร์ เจ วิลเลียม (Duiker J. William) วิจัยว่า ที่จริงแล้วเจืองนุ้ถึงเป็นผู้ที่ชื่นชอบในความเป็นฝรั่งเศส และองค์ความรู้ที่ว่าด้วยเวียดนามนี้มีเยอะแยะมากมาย และที่สำคัญบรรดาสมาชิกขององค์กรแนวร่วมปลดแอกตั้งแต่ก่อตั้งก็มีมากมายหลายคน ก่อนหน้าที่เจืองนุ้ถึงจะเข้าร่วมการปฏิวัติในป่าเสียด้วยซ้ำไป⁴⁹

นอกจากนี้เจืองนุ้ถึง ยังแสดงเอกสารของรัฐบาลปฏิวัติเฉพาะกาลและองค์กรแนวร่วมปลดแอกแห่งชาติ เพื่อต้องการอธิบายว่าในอดีตนั้นทั้งสององค์กร เคลื่อนไหวด้วยแนวคิดแบบไหน ดังจะเห็นได้จากการกล่าวถึง อีสรภาพ เสรีภาพ และประชาธิปไตยในแถลงการณ์เหล่านี้เหมือนประหนึ่งว่าสิ่งที่เจืองนุ้ถึงพยายามกล่าวอ้างว่า พรรคคอมมิวนิสต์เวียดนามนั้นได้ทรยศอย่างไร

ความพยายามอธิบายบทบาทและสถานะของรัฐบาลปฏิวัติเฉพาะกาล ในอดีตก่อนเหตุการณ์ในปี 1975 ซึ่งเขาได้อธิบายถึงประวัติศาสตร์ของทั้งแนวร่วมปลดแอกแห่งชาติและรัฐบาลปฏิวัติเฉพาะกาล เพื่อยืนยันว่าองค์กรทั้งสองนั้นมีความสำคัญอย่างไรต่อการเคลื่อนไหวในภาคใต้ของเวียดนามและมีความสำคัญในสถานะองค์กรมวลชนที่มีมวลชนให้การสนับสนุนทุกชั้น ชั้น ว่าความสำคัญดังกล่าวได้ถูกผู้นำของพรรคคอมมิวนิสต์เวียดนามลดทอนอำนาจลงอย่างรวดเร็ว ดังจะเป็นบทสรุปที่เขาเรียกว่า “มายาภาพแห่งเสรีภาพ” ที่เขากล่าวว่าสิ่งที่ชาวเวียดนามต้องการคือสันติภาพ อีสรภาพ และระบบประชาธิปไตย⁵⁰ ซึ่งก็เป็นเครื่องมือที่พรรคฯได้แอบอ้างและโฆษณาเพื่อให้ได้รับการสนับสนุนมาโดยตลอด

อย่างไรก็ดี *A Vietcong Memoir* ได้รับการกล่าวถึงในแง่ความการพยายามเชื่อมต่อดีถีวัฒนธรรมทั้งตะวันออกและตะวันตกเข้าด้วยกัน เบนนี่ คริสโตเฟอร์กล่าวว่า เจืองนุ้ถึงเป็นผู้ที่ชื่นชอบและนิยมต่อดีถีวัฒนธรรมและแนวความคิดแบบตะวันตก⁵¹ เขาจึงพยายามอธิบายเหตุการณ์เวียดนามในอดีตด้วยทัศนคติที่นิยมในความเป็นตะวันตก

⁴⁹ Renny Christopher, *The Vietnam War the American War: Images and Representations in Euro-American and Vietnamese Exile Narratives*, pp. 53-54.

⁵⁰ Gabriel Kolko, Reply by Truong Nhu Tang, *The Myth of Liberation* [online]. 1982. Available from: http://www.nybooks.com/articles/article-preview?article_id=6453 [13 November 2008].

⁵¹ Renny Christopher, *The Vietnam War the American War: Images and Representations in Euro-American and Vietnamse Exile Narratives*, p.43.

การปฏิวัติที่ถูกหักหลังและ A Vietcong Memoir เป็นทัศนคติต่อเหตุการณ์ในประวัติศาสตร์เวียดนามในอดีตของผู้นำในรัฐบาลปฏิวัติเฉพาะกาลและแนวร่วมปลดแอก แม้ว่าเขาจะมีได้กล่าวถึงตนเองว่าเป็นสมาชิกในพรรคคอมมิวนิสต์เวียดนามก็ตาม หากแต่การกล่าวถึงตัวตนที่เป็นรัฐมนตรียุติธรรมในรัฐบาลดังกล่าว ซึ่งเป็นองค์กรที่มีความสำคัญในการเคลื่อนไหวในเวียดนามใต้ และยังอ้างว่าสนิทสนมกับ โววันเกียด⁵² ก็สามารถกล่าวได้ว่า เจ็องนุถึงนั้นเป็นหนึ่งในบรรดาผู้นำคนหนึ่งในการเคลื่อนไหวขององค์กรแนวร่วมที่ได้รับความไว้วางใจจากพรรคฯ และด้วยความสำคัญขององค์กรแนวร่วมนี้เองที่เป็นประเด็นหนึ่งที่เจ็องนุถึงได้พยายามอ้างถึงเพื่ออธิบายว่า ชัยชนะที่ได้มามีได้มาจากพรรคฯเพียงฝ่ายเดียว ดังนั้นบันทึกความทรงจำของเขาจึงเน้นถึงความพยายามรวบอำนาจ และนำเวียดนามใต้เข้าสู่ระบอบสังคมนิยมอย่างรวดเร็วดังที่พรรคฯได้กระทำ จึงเป็นการทรยศต่อผู้ให้การสนับสนุนต่อรัฐบาลปฏิวัติเฉพาะและแนวร่วมปลดแอก

อย่างไรก็ดี การศึกษาว่าด้วยการเคลื่อนไหวขององค์กรแนวร่วมต่างๆหรือกลุ่มที่เรียกว่า “แนวร่วมที่สาม” ในช่วงรัฐบาลเหียนวันเทียวนั้นอาจเป็นประเด็นที่สมควรได้รับการศึกษาต่อไป เพื่อให้เห็นถึงความสัมพันธ์และการเคลื่อนไหวเพื่อต่อต้านรัฐบาลเหียนวันเทียวภายในเมือง เพื่อให้เห็นถึงพลวัตของสงครามเวียดนามก่อนการได้มาซึ่งชัยชนะมากยิ่งขึ้น

หากแต่ในวิทยานิพนธ์นี้ได้สนใจที่จะศึกษาคำอธิบายเหตุการณ์ในประวัติศาสตร์เวียดนามผ่านทัศนคติของเจ็องนุถึงในฐานะอดีตผู้นำคนหนึ่งที่สามารถกล่าวโดยรวมได้ว่าเขาเป็นผู้นำคนหนึ่งในสายงานของพรรคคอมมิวนิสต์เวียดนาม ซึ่งเป็นคำอธิบายประวัติศาสตร์ในทัศนะของปัจเจกชนที่ปรากฏขึ้นหลังการสิ้นสุดของสงคราม พร้อมกับที่รัฐบาลคอมมิวนิสต์กำลังสร้างประวัติศาสตร์ฉบับชาตินิยมขึ้นมาเพื่อหนุนเสริมระบอบใหม่เช่นเดียวกัน

2. A Drop in the Ocean โดย ฮวางวันฮวน

2.1. ภูมิหลังของ ฮวางวันฮวน

ฮวางวันฮวน อดีตกรรมการเมืองและเอกอัครราชทูตสาธารณรัฐประชาธิปไตยเวียดนามประจำประเทศจีน อดีตแกนนำของพรรคคอมมิวนิสต์เวียดนามที่ถือได้ว่าเป็นแกนนำรุ่นแรกๆ ของโรงเรียนการปฏิวัติของโฮจิมินห์ที่ก่อตั้งขึ้นในนครกวางดุง ประเทศจีน ในช่วงทศวรรษ 1920 ซึ่ง

⁵² Truong Nhu Tang, *A Vietcong Memoir*, pp. 293-294.

เป็นช่วงเวลาเดียวกันกับที่กลุ่มชาตินิยมต่างๆ ในเวียดนามกำลังแบ่งบาน โดยเฉพาะกลุ่มของ ฟาน โบยโจว หลังสิ้นสุดสงคราม เขาเดินทางลี้ภัยทางการเมืองในปี 1979 ด้วยเหตุผลทางการเมืองเมื่อครั้งเดินทางไปรักษาตัวที่กรุงเบอร์ลิน ประเทศเยอรมนีตะวันออก กระทั่งหายตัวไป ต่อมาปรากฏตัวอีกที่ปักกิ่ง และเสียชีวิตในปี 1991 ด้วยโรคติดเชื้อในปอด⁵³

A Drop in the Ocean เริ่มเรื่องที่ ฮวงวันฮวน กล่าวว่าเขามาจากครอบครัวของปัญญาชนที่มีได้ร่ำรวย โดยชีวิตในวัยเด็กนั้นต้องไปอาศัยอยู่กับปู่และลุง เพื่อเหตุผลทางการศึกษาของเขา เนื่องจากบิดานั้นเป็นครูและต้องออกไปทำงานในจังหวัดที่ห่างไกล ด้านมารดานั้นก็ต้องหาเลี้ยงชีพด้วยการขายผ้าไหมในตลาดที่รายได้มีเพียงพอที่จะส่งเสียให้เขาเรียนต่อในระดับที่สูงเท่ากับโอกาสที่จะได้จากการอาศัยอยู่กับลุง ฮวงวันฮวน กล่าวถึงสถานะทางบ้าน ทั้งปัญหาทางด้านเศรษฐกิจที่มารดาของเขาต้องเผชิญ ทั้งจากการข่มขู่จากเจ้าหน้าที่เป็นเพียงคำอธิบายเดียวที่เขาได้กล่าวถึงพื้นเพของครอบครัว ที่ยังคงอธิบายในลักษณะของการกดขี่ทางชนชั้นที่เกิดขึ้นในสังคมเวียดนาม ที่เขากล่าวว่า

ผมเติบโตในครอบครัวที่ยากจนในหมู่บ้านกวางดินห์ (Quang Dinh) จังหวัดเหงะอาน (Nghê An) พ่อเป็นครูสอนอยู่ที่จังหวัดที่อยู่ทางเหนือของเวียดนาม ในปีหนึ่งๆ พ่อจะกลับบ้านปีละหนึ่งครั้งในช่วงของเทศกาลตรุษเวียดนาม ด้านมารดาของผมเป็นแม่ค้าขายผ้าไหมอยู่ที่ตลาด แม่ต้องไปกู้ยืมเงินเพื่อซื้อผ้าไหมมาขาย ทุกๆ วันแม่ต้องเดินทางในตอนเช้าเป็นระยะเวลา 12 กิโลเมตรเพื่อเดินทางไปยังตลาด และยังคงเผชิญกับการข่มขู่จากเจ้าหน้าที่เมื่อแม่ไม่สามารถหาเงินเพียงพอสำหรับจ่ายดอกเบี้ยเงินกู้ในแต่ละครั้ง เราต้องไปหลบอยู่ที่บ้านตา เมื่ออายุได้ 6 ปี แม่ได้ส่งผมไปอยู่กับตา เนื่องจากปัญหาในการเลี้ยงดูและเหตุผลด้านการเรียนรู้ภาษาจีน⁵⁴

ฮวงวันฮวน เข้าสู่เส้นทางการปฏิวัติในบริบทของการต่อต้านฝรั่งเศสในเวียดนามที่ทำให้เขาต้องการเข้าร่วมขบวนการต่อต้านฝรั่งเศส ซึ่งขบวนการที่มีชื่อเสียง ณ ช่วงเวลาดังกล่าวคือ ขบวนการมุ่งตะวันออก (Đông Du) ของ ฟานโบยโจว หากทว่า ณ ช่วงเวลานั้น ขบวนการของ ฟานโบยโจวถูกปราบปรามโดยรัฐบาลญี่ปุ่นทำให้ต้องกระจัดกระจายมาพำนักอยู่ ณ ทางตอนใต้ของประเทศจีน ที่ โยจิมินห์ ได้เข้ามาตั้งโรงเรียนการปฏิวัติ ณ ที่นั่น ดังนั้น ฮวงวันฮวนจึงเข้ารับการศึกษาเป็นนักเรียนรุ่นแรกๆ หลังจากจบหลักสูตร เขาเดินทางกลับมาเวียดนาม เพื่อทำงานขาย

⁵³Hoang Van Hoan, "Vietnam Aide Who Defected to China, Dies at 86," *New York Times* (23 May 1991).

⁵⁴ Hoang Van Hoan, *A Drop in the Ocean*, p. 2.

ฐานมวลชนภายใต้องค์กรยูวชนปฏิวัติเวียดนาม จากนั้นเดินทางไปสยามเพื่อขยายฐานมวลชนขององค์กรที่นั่นโดยเข้าไปทำงานกับชุมชนเวียดนามอพยพที่เกิดขึ้นมาอย่างยาวนานและเป็นฐานปฏิบัติงานเดิมของฟานบอยโจว⁵⁵ จากนั้นเดินทางไปยังจีนต่อ ด้วยเหตุผลด้านสุขภาพและการขยายฐานมวลชนในจีน กระทั่งเวียดนามได้เอกราช เขาตัดสินใจลี้ภัยไปยังประเทศจีนในปี 1979

2.2. ว่าด้วยหนังสือ *A Drop in the Ocean*

หนังสือความหนา 373 หน้า ตีพิมพ์โดยสำนักพิมพ์ภาษาต่างประเทศ (Foreign Language Press) ที่เมืองปักกิ่ง สาธารณรัฐประชาชนจีน ในปี 1988 ที่รูปลักษณะภายนอกเป็นหนังสือปกสีฟ้า เรียบง่าย คล้ายกับหนังสือเผยแพร่ของทางการทั่วไป ภายในเล่มประกอบด้วยรูปภาพของผู้เขียนบันทึกในอิริยาบถต่างๆ ที่โดยส่วนใหญ่เป็นรูปภาพที่แสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างจีนและเวียดนามในอดีต เช่น รูปถ่ายของโฮจิมินห์กับโจวเอินไหล และตัวผู้เขียนบันทึกเอง อันแสดงถึงความสนิทสนมและความสัมพันธ์อันแนบแน่น นอกจากนี้ยังแสดงรูปภาพของงานแถลงข่าวผู้เขียนที่จัดขึ้น ณ ประเทศจีน ในช่วงเวลาแห่งการลี้ภัย พร้อมด้วยเอกสารแถลงการณ์ที่แนบไว้ในหน้าท้ายๆ ของหนังสือ เพื่อแสดงถึงการแสดงตนในพื้นที่ทางการเมืองต่อฝ่ายผู้นำเวียดนามในขณะนั้น นอกจากนี้ยังมีรูปถ่ายของผู้เขียนในอิริยาบถต่างๆ เช่น การเล่นหมากรุกกับสหาย การพักผ่อนริมทะเล หรือการนั่งเขียนบทกลอนอยู่ที่โต๊ะทำงาน รูปเหล่านี้ อาจมีนัยยะที่พยายามส่งสารว่าตัวผู้เขียนนั้นมีความเป็นอยู่ที่สุขสบายดีและยังคงมีสถานะทางการเมืองเป็นที่ยอมรับในประเทศจีน ณ บริบทของเหตุการณ์ความขัดแย้งระหว่างเวียดนามกับกัมพูชา ที่มีจีนและรัสเซียร่วมอยู่ด้วย

สวางวันฮวนกล่าวถึงหนังสือของเขาว่า มิใช่เป็นเพียงบันทึกความทรงจำเท่านั้นแต่ได้รวบรวมเอกสารที่ได้ทำการค้นคว้ามาจากสถาบันการวิจัยต่างๆ ในปักกิ่ง ทั้งเอกสารของรัฐบาลจีน คณะชาติ เอกสารที่เกี่ยวกับการเคลื่อนไหวของโฮจิมินห์ในจีนด้วย ทั้งนี้จากที่ได้ร่วมงานกับเลดวนและพรรคพวกของเขามามากกว่า 20 ปี ทำให้เขารู้ว่าเลดวนนั้นเป็นผู้ที่มีความเห็นแก่ตัวอย่างยิ่ง และเมื่อเขาช่วงชิงอำนาจสามารถขึ้นสู่การเป็นผู้นำของพรรคคอมมิวนิสต์ เขาก็พยายามรวมอำนาจและทำทุกวิถีทางเพื่อต่อต้านจีนและรุกรานกัมพูชา ทรรศนะลัทธิมาร์กซ์-เลนิน

⁵⁵ รัญญาทิพย์ ศรีพนา, *เวียดนาม เกี่ยว ในประเทศไทยกับความสัมพันธ์ไทย-เวียดนาม* (กรุงเทพฯ: หน่วยปฏิบัติการวิจัยแม่โขงศึกษา สถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2548), หน้า 37.

ตลอดจนทรยศต่อการปฏิวัติ ด้วยเหตุนี้เขาจึงรู้สึกว่าเขาอยากเขียนเรื่องราวบันทึกของชีวิตที่มีไว้เพียงเพื่อเป็นบันทึกเรื่องราวของชีวิตหรือคุณูปการของเขาต่อการปฏิวัติที่ผ่านมาแต่เพื่อเป็นการชี้แจงแนวความคิด เส้นทางและวิธีการของการทำงานที่โฮจิมินห์ได้นำทางไว้เพื่อสู่การปฏิวัติ และเพื่อเปิดเผยความจริงบางประการที่ได้ถูกเล็ดล่อนและพรรคพวกบิดเบือนหรือทำให้หายไป⁵⁶

นอกจากนี้สววงวันฮวนยังกล่าวไว้ว่า เขาเขียนหนังสือเล่มนี้เพื่อแสดงความเคารพต่อประธานาธิบดี โฮจิมินห์ ผู้ที่นำเขาเข้าสู่การเป็นสหายของพรรคคอมมิวนิสต์เวียดนามอย่างที่ไม่ได้คาดหมายมาก่อน นอกจากนี้ยังเพื่อแสดงความเคารพต่อบรรดาสหกรณ์แรกของการปฏิวัติและบรรดาวีรบุรุษผู้สละตนเองเพื่อชัยชนะของเวียดนามและนอกจากนี้เขายังแสดงถึงความกตัญญูต่อเพื่อนชาวต่างชาติที่ได้ร่วมสนับสนุนชาวเวียดนามในการต่อสู้เพื่ออิสรภาพ และเช่นเดียวกัน เขาเขียนหนังสือเล่มนี้เพื่อแสดงความรักต่อภรรยาและลูกๆ ที่ยังคงพำนักอยู่ในเวียดนามและถูกรบกวจากอำนาจของเล่ดวันอยู่⁵⁷

การลุกขึ้นมาชี้แจงเหตุการณ์ต่างๆ ของสววงวันฮวนในช่วงเวลาปี 1988 ซึ่งเป็นช่วงเวลาของการเสียชีวิตของเล่ดวัน [เขียนในปี 1986] อาจเนื่องมาจากสถานการณ์ในเวียดนามได้มาถึงจุดที่คลี่คลายอย่างชัดเจนแล้วว่า แนวทางการบริหารงานที่นำโดยเล่ดวันซึ่งดำรงตำแหน่งเลขาธิการพรรคฯ ทั้งสองสมัยคือทั้งในสมัชชาพรรคฯ ครั้งที่ 4 ปี 1978 และสมัชชาครั้งที่ 5 ปี 1982 นั้นไม่สามารถนำพาเวียดนามให้อยู่รอดได้ ด้วยเหตุที่เล่ดวันบิดเบือนคำสั่งสอนและแนวทางที่โฮจิมินต์ให้ไว้ กระทั่งเสียชีวิตในปี 1986 และเปลี่ยนผู้นำพรรคฯ ในปลายปีเดียวกันเป็นเหงียนวันลินห์ พร้อมการประกาศใช้นโยบายได้โดยเหมย

สววงวันฮวนได้กล่าวถึงเหตุการณ์ในการออกจากเวียดนามและยังมาพำนัก ณ ประเทศจีน ด้วยกรกล่าวโทษต่อเล่ดวันและพวกพ้อง และยังคงกล่าวถึงความสัมพันธ์อันดีระหว่างจีนและเวียดนาม ทั้งความช่วยเหลือต่อโฮจิมินห์ในการเคลื่อนไหวต่าง ๆ ที่เขากล่าวว่าหากโฮจิมินห์ยังคงมีชีวิตอยู่ คงไม่มีเกิดเหตุการณ์ความขัดแย้งในปี 1979 อย่างแน่นอน

นอกจากนี้แล้วสววงวันฮวนยังกล่าวอีกว่า ตัวเขาเองไม่เคยคิดที่จะเขียนบันทึกการทำงานหรือการต่อสู้แม้ว่าเคยได้รับการร้องขอจากสถาบันวิจัยประวัติศาสตร์พรรค (The Institute of Research on Party History) เมื่อครั้งเขายังอยู่ที่ฮานอย เพราะเขาเห็นว่าคุณูปการของเขาในการ

⁵⁶ Hoang Van Hoan, *A Drop in the Ocean*, p. preface.

⁵⁷ Ibid., p. Preface 2.

ร่วมการปฏิวัติเพื่อเวียดนามเป็นเพียงแค่ *หยดหนึ่งในมหาสมุทร* ดังชื่อหนังสือของเขา⁵⁸ ดังนั้นการเผยแพร่หนังสือของเขาจึงมีลักษณะของการแก้ต่างต่อการลี้ภัย โดยมุ่งสาเหตุหลักไปที่เลดวนเป็นสำคัญ

อย่างไรก็ตามการนำเสนอกิจกรรมทางการเมืองของฮวางวันฮวนในบันทึกความทรงจำของเขาแสดงให้เห็นความพยายามที่จะคืนดีระหว่างจีนและเวียดนาม ในช่วงบริบททางการเมืองระหว่างประเทศที่กำลังคลี่คลาย และเวียดนามได้เปลี่ยนผู้นำใหม่ในพรรคคอมมิวนิสต์ และยังมีนโยบายฟื้นฟูความสัมพันธ์ต่อประเทศเพื่อนบ้านอีกด้วย ดังนั้น ประเด็นที่ถูกกล่าวถึงและเน้นย้ำตลอดเวลา คือ การกล่าวถึงความสัมพันธ์ในอดีตและการช่วยเหลือของจีนต่อพรรคคอมมิวนิสต์ ขณะที่ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในช่วงหลังปี 1975-1989 เป็นต้นมานั้น ถูกอธิบายว่าเป็นความผิดพลาดของเลดวนและพวกพ้อง ที่พยายามบิดเบือนเส้นทางการปฏิวัติที่โฮจิมินห์ได้วางไว้ อาจกล่าวได้ว่าทัศนคติทางประวัติศาสตร์ของฮวางวันฮวนได้แสดงให้เห็นถึงรายละเอียดการเคลื่อนไหวของพรรคที่ประกอบด้วยผู้คนมากมายดังในชื่อหนังสือของเขาที่ว่า *A Drop in the Ocean* ราวกับว่าเป็นการตอบโต้ประวัติศาสตร์ของรัฐบาลคอมมิวนิสต์ในเวียดนามที่กำลังรายละเอียดของเหตุการณ์ต่างเพื่อสร้างประวัติศาสตร์ที่เป็นความทรงจำหลักร่วมกันในประเทศ

3. *Following Ho Chi Minh* โดย บ๋วยติน

3.1. ภูมิหลังของบ๋วยติน

เมื่อพิจารณาภูมิหลังของบ๋วยติน เขาเป็นผู้ที่มีพื้นเพมาจากครอบครัวของคนชั้นกลาง บิดาเป็นเพื่อนสนิทของโฮจิมินห์โดยร่วมกันก่อตั้งรัฐบาลปฏิวัติเฉพาะกาลปี 1945 ซึ่งเป็นช่วงหลังการสิ้นสุดสงครามโลกครั้งที่ 2 เมื่อจักรพรรดิเบ๋าด่ายสละราชย์สมบัติ โดยบิดาของเขามีสถานะเดิมคือเป็นอดีตรัฐมนตรีขององค์จักรพรรดิ⁵⁹ พื้นเพของบ๋วยตินแต่เดิมอยู่ที่หมู่บ้านอุ่งฮ่าว (Ung Hao) ในเมืองท่าดง (Hà Đông) [จังหวัดท่าเตย์ (Hà Tây) ทางเหนือของเวียดนาม] บิดาของเขามีภรรยาด้วยกัน 2 คน ภรรยาคนแรก มีบุตรธิดาด้วยกัน 5 คน เมื่อภรรยาคนแรกเสียชีวิตลง บิดาของเขาจึงสมรสใหม่กับมารดาของเขา ซึ่งเป็นผู้ที่มาจากครอบครัวชาวนาที่ยากจนในจังหวัดบิ่นห์

⁵⁸ Hoang Van Hoan, *A Drop in the Ocean*, p. Preface 1.

⁵⁹ Bui Tin, *Following Ho Chi Minh*, p.9.

ลुक (Binh Luc) จังหวัดห่านาม (Hà Nam) ซึ่งตั้งอยู่ทางใต้ของฮานอย บิดาของเขาเป็นขุนนางที่ทำงานให้กับราชสำนัก ครอบครัวของเขาจึงมีชีวิตที่สะดวกสบายตามแบบคนชั้นสูงโดยทั่วไป⁶⁰

ในปี 1948 ทหารฝรั่งเศสได้เข้ามาในหมู่บ้านเพื่อค้นบ้านสมาชิกระดับสูงของพรรคคอมมิวนิสต์ที่รวมถึงบ้านของเขาด้วย ทหารฝรั่งเศสยิงแม่ของเขาเสียชีวิตในทันที ขณะที่บิดาของเขาเสียชีวิตในปี 1955 ด้วยโรคเลือดออกในสมอง

ปู่ตื่นจบการศึกษาวรรณคดีฝรั่งเศสจากโรงเรียนไค่ดิ่ง (Khải Định School) เมืองเว้ (Huế) ภาคกลางของเวียดนาม หลังการปฏิวัติปี 1945 ได้เข้าร่วมการปฏิวัติโดยไม่บอกให้ทางบ้านรับรู้โดยเขาเข้าร่วมกับกองทัพด้วยเหตุผลของความรักชาติเป็นหลัก ภรรยาของเขาเป็นคนที่มั่งคั่งฐานอยู่ที่เมืองวินห์ (Vinh) และแต่งงานกันเมื่อปี 1956

เป็นที่น่าสังเกตว่าบันทึกของเขามีลักษณะที่เป็นงานเขียนเชิงการเมือง ดังจะเห็นได้จากการที่ปู่ตื่น กล่าวถึงเรื่องราวในอาณานิคมที่เป็นเรื่องราว “ส่วนตัว” ไม่มากนัก⁶¹ เขากล่าวถึงภรรยาโดยอธิบายถึงเหตุการณ์เมื่อเขาตัดสินใจขอลี้ภัยทางการเมืองในประเทศฝรั่งเศสต่อโดยไม่บอกให้เธอรู้อะไรแต่อย่างใด ภรรยาได้รับทราบข่าวว่าเขาขอลี้ภัยทางการเมืองเมื่อเธอได้ยินบทสัมภาษณ์ของเขาจากทางวิทยุปีซี ที่ปู่ตื่น อ้างว่า “เธอก็ตระหนักว่าผมควรจะอยู่ที่ฝรั่งเศสต่อ...จากนั้นครอบครัวของผมได้กลายเป็นเป้าของการตรวจตราจากเจ้าหน้าที่ของรัฐ”⁶²

หลังการขอลี้ภัยทางการเมือง ปู่ตื่น ก็เริ่มภารกิจทางการเมือง ดังเช่นที่เขาเล่าว่า ในปลายปี 1990 ช่วงสัปดาห์สุดท้ายก่อนสิ้นปีได้มีกลุ่มนักหนังสือพิมพ์ชาวเวียดนามมากกว่า 20 คนที่มาจากประเทศต่างๆ ในยุโรปตะวันตกได้มารวมกันที่กรุงปารีสเพื่อถกเถียงปัญหาเกี่ยวกับเวียดนาม และได้เชิญ ปู่ตื่น เข้าร่วมรับประทานอาหารเย็นในวันที่ 29 ธันวาคม บังเอิญที่วันนั้นเป็นวันเกิดของเขาด้วยจึงมีการเลี้ยงฉลองกัน เขากล่าวว่าชาวนี้อุทธรายงานไปยังฮานอย ทำให้พรรคคอมมิวนิสต์เวียดนามตั้งข้อสงสัยว่าปู่ตื่นได้เรียกชุมนุมบรรดาผู้ที่ต่อต้านรัฐบาลเวียดนามจากยุโรปตะวันตกที่กรุงปารีสเพื่อวางแผนในการดำเนินกิจกรรมเพื่อต่อต้านรัฐบาลเวียดนาม⁶³

⁶⁰ Bui Tin, *Following Ho Chi Minh*, p. 3.

⁶¹ Nguyen Thi Mai Thuy, *Public and private selves: a study of Vietnamese male and female exile memoirists.*

The review of Vietnamese studies [online]. 2001, p 6.

⁶² Bui Tin, *Following Ho Chi Minh*, p. 178.

⁶³ *Ibid.*, p.179.

3.2. ว่าด้วย *Following Ho Chi Minh*

บันทึกความทรงจำของบ๋วยตี๋นได้รับการตีพิมพ์ครั้งแรกในภาษาเวียดนามในชื่อว่า *หัวเซวียนเตวียต (Hoa Xuyên Tuyét)* ตีพิมพ์โดยสำนักพิมพ์ไซ่ง่อน ในเดือนธันวาคมปี 1991 แคลิฟอร์เนีย สหรัฐอเมริกา ขณะที่ฉบับแปลเป็นภาษาอังกฤษนั้นตีพิมพ์ที่ลอนดอน ประเทศอังกฤษในปี 1995 โดยการแปลของจูดี้ สโตว์ (Judy Stowe) และโดวัน (Do Van)

Following Ho Chi Minh ดำเนินเรื่องตามลำดับเวลาและสถานการณ์ที่สำคัญๆ ของเวียดนามโดยเริ่มเรื่องจากการกล่าวถึง เหตุการณ์ปฏิวัติในเดือนสิงหาคม ปี 1945 ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่คุณเขียน [บ๋วยตี๋น] กล่าวว่าเขาเกิดแรงบันดาลใจและตัดสินใจเข้าร่วมกับกองทัพประชาชนเวียดนาม โดยช่วงเวลานี้เวียดนามได้ประกาศเอกราชของตนโดยโฮจิมินห์เป็นครั้งแรกในวันที่ 2 กันยายนปีเดียวกัน ซึ่งเป็นช่วงเวลาเดียวกับการยกกองทัพเข้ามาทางเหนือของจีนคนละชาติ เพื่อมาปลดอาวุธกองทัพญี่ปุ่นที่พ่ายแพ้สงคราม ซึ่งเป็นผลอันเนื่องมาจากการประชุมที่พอร์ตสตันในเดือนกรกฎาคม ปี 1945 ของฝ่ายสัมพันธมิตรที่ได้ตกลงว่าให้จีนเข้ามาปลดอาวุธญี่ปุ่นในทางตอนเหนือของเวียดนามและอังกฤษเข้ามาปลดอาวุธญี่ปุ่นในเวียดนามทางตอนใต้

เหตุการณ์การปฏิวัติในเดือนสิงหาคม ปี 1945 ได้เป็นแรงบันดาลใจให้เขาที่กำลังอยู่ในวัย 18 ปี เกิดความรู้สึกรักในมาตุภูมิเป็นอย่างมาก ซึ่งนั่นได้ทำให้เขาตัดสินใจเข้าร่วมกับขบวนการเวียดมินห์ โดยการชักชวนจากเพื่อน จากนั้นจึงเข้ารับการฝึกเป็นทหารในกองทัพของเวียดมินห์ จากบรรดาผู้นำต่างๆ ของพรรคฯ เช่น โฮจิมินห์, เต๋อจิงจินห์ เป็นต้น โดยเต๋อจิงจินห์ เป็นผู้บรรยายสถานการณ์การเมืองระหว่างประเทศในช่วงสิ้นสุดสงครามโลกครั้งที่ 2⁶⁴ บ๋วยตี๋น กล่าวว่า หลังจากจบหลักสูตรการฝึกอบรมแล้ว ในวันที่ 23 กันยายน ปี 1945 เขาและเพื่อนในชั้นเรียนจำนวน 23 คน ได้รับการคัดเลือกเพื่อปฏิบัติภารกิจในทางเวียดนามใต้ โดยหน้าที่ที่เขาได้รับคือเป็นผู้ให้คำแนะนำด้านการทหารและสอนประชาชนเกี่ยวกับการต่อสู้แบบกองโจร ในบริเวณที่ใกล้กับเขตสวนยางพาราของฝรั่งเศสในจังหวัดเกแซงห์ (Kê Sanh) ซึ่งเป็นบริเวณที่ติดกับประเทศลาว⁶⁵

งานเขียนของบ๋วยตี๋นได้ให้รายละเอียดเกี่ยวกับการปฏิรูปที่ดินในเวียดนามเหนือซึ่งเป็นช่วงเวลาแห่งความผิดพลาดของนโยบายการเปลี่ยนเวียดนามสู่สังคมนิยม เนื่องจากการเข้ามาชี้นำของวัฒนธรรมจีนและที่ปรึกษาชาวจีนและตัวเขาได้รอดพ้นจากเหตุการณ์ดังกล่าวด้วยสถานะ

⁶⁴ Bui Tin, *Following Ho Chi Minh*, p. 5.

⁶⁵ *Ibid.*, p. 5.

ของสมาชิกพรรคฯ กระทั่งในเดือนตุลาคมปี 1964 เขาจึงได้เริ่มภารกิจของการเป็นนักข่าวให้กับหนังสือของกองทัพชื่อว่า *กองทัพประชาชน (Quân Đội Nhân Dân)* ที่มีนายพลเหียงจิแทงก์ (Nguyễn Chí Thanh) เป็นผู้ที่มอบหมายงานและหัวข้อในการเขียนแต่ละครั้ง⁶⁶

Following Ho Chi Minh ดำเนินเรื่องมาถึงเหตุการณ์หลังการได้มาซึ่งชัยชนะ ที่เขากล่าวว่า เขาเป็นผู้ที่อยู่ในเหตุการณ์ที่อดีตรัฐมนตรีบดีเดื่องวันมินห์มองอำนาจให้แก่รัฐบาลปฏิวัติเฉพาะกาล งานเขียนของบู้เตี้นมีจุดเด่นที่ การกล่าวถึงเวียดนามหลังปี 1975 ด้วยทัศนคติที่ผิดหวังและวิพากษ์วิจารณ์ด้วยสถานะของผู้ที่เขียนเป็นทั้งสมาชิกพรรคฯและนักข่าวอาวุโสในหนังสือพิมพ์ *เถียนเซิน* ดังเช่น การกล่าวถึงความโหดของบรรดาผู้นำ ที่แสดงความเห็นแก่ตัวออกมา ทั้งในเรื่องการจับจองสถานที่พักและทรัพย์สินต่างๆ ในไซ่ง่อน และการเข้าจับจองธุรกิจต่างๆ ขณะที่เมื่อมีการทำสงครามกับกัมพูชาบรรดาผู้นำบางคนกลับไม่ส่งบุตรของตนเข้าร่วมสภาพเลวร้ายในค่ายฝึกอบรมการศึกษาใหม่ (Re-education camp)⁶⁷

ในฐานะนักข่าวหนังสือพิมพ์ *เถียนเซิน* บู้เตี้นอ้างว่าเขาได้เดินทางไปยังสถานที่ต่างๆ มากมาย และยังได้เขียนบทความที่เกี่ยวกับนโยบายต่างๆ ของพรรคฯ ทั้งเรื่องที่เกี่ยวข้องกับค่ายฝึกอบรมการศึกษาใหม่ การสังเกตการณ์ต่อนโยบายของพรรคฯ ต่อบรรดาผู้ที่ทำธุรกิจต่างๆ อยู่ทางภาคใต้ รวมถึงนโยบายการเปลี่ยนภาคใต้สู่สังคมนิยมที่ได้นำมาสู่การอพยพของชาวเวียดนามออกนอกประเทศ ที่เขากล่าวว่าเหตุการณ์การอพยพของชาวเวียดนามได้ทำให้เงินกองคลังของพรรคฯ มีจำนวนเพิ่มมากขึ้น⁶⁸

ต่อกรณีความขัดแย้งระหว่างเวียดนามและกัมพูชาใน ปี 1978 ในสถานะของนักข่าวอีกเช่นกัน ที่เขาได้มีโอกาสเดินทางไปยังกัมพูชาเพื่อรายงานข่าวและสังเกตการณ์ หน้าที่ของเขาคือการเตรียมการต้อนรับนักข่าวจากต่างประเทศเพื่อเข้ามาสังเกตการณ์เหตุการณ์ในกัมพูชา พร้อมทั้งยังเขียนบทความที่เขาได้ทำการสัมภาษณ์บรรดาประชาชนที่ได้เคยอยู่ภายใต้การปกครองของเขมรแดงอีกด้วย โดยทัศนคติของบู้เตี้นเห็นว่าการบุกกัมพูชาของเวียดนามเป็นสิ่งที่ถูกต้อง ทว่าเวียดนามพลาดที่ใช้เวลาในการยึดครองนานจนเกินไป

⁶⁶ Bui Tin, *Following Ho Chi Minh*, pp. 52-53.

⁶⁷ Ibid., p. 90

⁶⁸ Ibid., pp. 100-103.

ผู้เขียนลำดับเหตุการณ์สำคัญของเวียดนามจนถึงการก่อเกิดของนโยบายโดยอ้อมว่า หลังจากความขัดแย้งระหว่างเวียดนามและกัมพูชานั้น ทำให้เวียดนามมีความสนิทสนมกับโซเวียตมากยิ่งขึ้น และเมื่อโซเวียตเปลี่ยนนโยบายทางด้านเศรษฐกิจและการเมืองเป็นการเปิดเสรีมากขึ้น เวียดนามในขณะนั้นที่เป็นช่วงหลังการเสียชีวิตของเลขาธิการพรรคฯ คือ เลดวน ทำให้เครื่องเงินที่ขึ้นมารับหน้าที่แทนจนกว่าจะเกิดการสมัชชาพรรคฯ ครั้งใหม่ขึ้น บุษิตินกล่าวหาว่าเครื่องเงินนั้นออกมาขานรับนโยบายของโซเวียตอย่างทันที และนี่เป็นที่มาที่เขาถูกอ้างว่าเป็นผู้ที่ริเริ่มและสนับสนุนนโยบายโดยอ้อม หรือ นโยบายเปลี่ยนสู่สิ่งใหม่ของเวียดนาม⁶⁹

ในตอนท้ายของหนังสือเป็นเรื่องราวของการตัดสินใจลี้ภัยออกนอกประเทศไปยังกรุงปารีส ประเทศฝรั่งเศส โดยการตอบรับคำเชิญของหนังสือพิมพ์ *L'Humanite* ในเดือนกันยายนปี 1990 ซึ่งเขาพรรณนาถึงความคิดของตัวเองที่คิดจะขอลี้ภัยออกจากเวียดนามจากโอกาสนี้ว่า

ผมมีจังหวะก้าวของชีวิตครั้งใหญ่ๆ หลายครั้งด้วยกันของชีวิต ที่เริ่มจากการตัดสินใจเข้าร่วมการต่อสู้กับพรรคคอมมิวนิสต์ และยังเข้าร่วมในเส้นทางการต่อสู้ที่เสี่ยงอันตรายต่อชีวิตหลายครา ทั้งใน ไชงฮอน และ พนมเปญ การเดินทางไปฝรั่งเศสเป็นการเดินทางที่มีความเสี่ยงน้อยอยู่แล้ว บางทีการตัดสินใจครั้งนี้ อาจเป็นการเดินทางครั้งสุดท้ายของชีวิตก็เป็นได้⁷⁰

ความผิดหวังของเขาทำให้เขาตัดสินใจลี้ภัยไปฝรั่งเศสในเดือนกันยายน ปี 1990 หลังจากการเข้าร่วมงานเฉลิมฉลองหนังสือพิมพ์ *L'Humanite* ก็ได้มีการจัดการประชุมขึ้นโดยมูลนิธิ Leclerc โดยบุษิตินได้ขอให้ ฟามบินห์ (Pham Binh) ทูตเวียดนามประจำฝรั่งเศสส่ง คำร้องของเขาไปยังสถานอภัยเพื่อขอลี้ภัยฝรั่งเศสต่อเพื่อรักษาตัว ส่วนฝรั่งเศสนั้นได้ตกลงที่จะอนุญาตให้เขาอยู่ในที่สุด⁷¹

อย่างไรก็ตามคำอธิบายการเคลื่อนไหวทางการเมืองนอกประเทศของเขา ในช่วงเวลาของการแสวงหาพื้นที่ทางการเมืองและพื้นที่ส่วนตัวที่ปลอดภัยในประเทศแปลกถิ่นเช่น ฝรั่งเศส อาจเป็นคำอธิบายที่แสดงถึงความพยายามในการแสดงออกและนิยามถึงความชอบธรรมของตนเองต่อการลี้ภัยในฐานะผู้ลี้ภัยการเมือง ตลอดจนอันตรายที่ตนเองต้องเผชิญ หรืออาจเป็น

⁶⁹ Bui Tin, *Following Ho Chi Min*, pp. 136-137.

⁷⁰ Ibid., p.169.

⁷¹ Ibid., p.172.

เพราะความคับข้องใจต่อระบอบการเมืองในเวียดนามอย่างถึงที่สุดที่เป็นแรงขับให้เขาอยากปฏิบัติภารกิจทางการเมืองเพื่อสร้างแรงสะท้อน ขณะที่ตัวเขาเองมีจุดขายต่อผู้อ่านด้วยสถานะของความเป็นนักข่าวในหนังสือพิมพ์เถื่อนจีน ซึ่งเป็นหนังสือพิมพ์ที่เป็นกระบอกเสียงให้กับพรรคคองงานเวียดนามมาอย่างยาวนาน และด้วยประสบการณ์ชีวิตภายใต้พรรคฯ มาอย่างยาวนานเช่นกัน ที่ทำให้น้ำหนักของข้อมูลนั้นดูมีความน่าสนใจและน่าเชื่อถือ ดังจะเห็นได้จากการให้รายละเอียดของผู้นำพรรคฯ หลายๆ คน ที่ในบางครั้งอาจเป็นเรื่องที่ดูเหมือนจะเป็นเรื่องส่วนตัว ที่ได้มาจากสังเกตหรือผ่านความสัมพันธ์ส่วนบุคคล ทว่าในแง่หนึ่งบู้ตั้นได้ให้ภาพของบรรดาผู้นำในแง่มุมที่ไม่สามารถหาได้จากแหล่งข้อมูลที่เป็นงานเขียนที่มาจากเวียดนามหรืองานเขียนที่เป็นของชาวต่างชาติอื่น ๆ เช่น การกล่าวถึงบุคลิกต่างๆ ของผู้นำ หรือกล่าวถึงเหตุการณ์บางเหตุการณ์ที่สะท้อนถึงลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างบรรดาผู้นำด้วยกันเอง

ง. บทสรุป

ในบริบทที่เวียดนามได้เปลี่ยนเข้าสู่นโยบายการตลาดเสรี ได้ทำให้บรรยากาศทางการเมืองภายในเวียดนามได้คลายความตึงเครียดลง หรืออาจกล่าวได้ว่าเสรีภาพทางการตลาดได้ทำให้เกิดเสรีภาพทางการเมือง หรือการแสดงออกทางการเมืองตามมา ดังจะเห็นได้จากงานเขียนบันทึกความทรงจำของอดีตผู้นำคอมมิวนิสต์เวียดนามพลัดถิ่นที่เลือกที่จะผลิตผลออกออกสู่สายตาของสาธารณชนในช่วงเวลาดังกล่าว มากกว่าช่วงเวลาที่ผ่านมาที่พวกเขาเดินทางลี้ภัยออกจากเวียดนาม ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่ยุทธการภายในเวียดนามยังตึงเครียด ทั้งปัญหาภายในประเทศหลังสงครามและปัญหาการต่างประเทศ ยกเว้นบู้ตั้นที่เดินทางลี้ภัยออกจากเวียดนามในช่วงหลังการปฏิรูปเป็นที่เรียบร้อยแล้ว ซึ่งความผิดหวังของเขานั้นเป็นความผิดหวังอันเกิดจากการที่เวียดนามชะลอการปฏิรูปและปิดกั้นการแสดงออกทางการเมืองของชาวเวียดนาม หรือสื่อสิ่งพิมพ์

อย่างไรก็ตามจากการศึกษาพบว่า งานเขียนบันทึกความทรงจำของอดีตผู้นำคอมมิวนิสต์เวียดนามพลัดถิ่นที่มีสถานะเป็นงานเขียนเชิงการเมืองมากกว่างานเขียนบันทึกความทรงจำ ที่แม้ว่าการลำดับเรื่องราวจะใช้ตัวของผู้เขียนเป็นตัวละครหลัก หากแต่ประสบการณ์ของพวกเขาที่เกี่ยวข้องด้านการเมือง การปฏิวัติมาเกือบทั้งชีวิต ได้ทำให้บันทึกความทรงจำดังกล่าว เต็มไปด้วยเรื่องราวทางการเมือง การสงครามในเวียดนามที่ผ่านมา นอกจากนี้ยังสังเกตได้จากการอ้างอิงประสบการณ์ตนเองกับเหตุการณ์ต่างๆ ที่สำคัญในสงครามเวียดนาม

ขณะเดียวกันเนื้อหาของงานเขียนบันทึกความทรงจำดังกล่าวที่แสดงจุดยืนของการเขียนตั้งแต่แรกเริ่ม ถึงการต่อต้านกลุ่มอำนาจของทางการเวียดนาม หรือ การต่อต้านนโยบายของพรรคคอมมิวนิสต์เวียดนาม ดังนั้นเนื้อหาในบันทึกความทรงจำจึงมีลักษณะการกล่าวถึงพรรคคอมมิวนิสต์เวียดนาม ผู้นำ นโยบาย ในด้านที่เลวร้าย ซึ่งลักษณะดังกล่าวก็สอดคล้องกับบริบทที่ร้ายล้อมพวกเขาอยู่ ซึ่งเป็นบริบทที่พวกเขาเป็นผู้ลี้ภัย เป็น “คนอื่น” ในสังคมที่แตกต่างอย่างสิ้นเชิงกับเวียดนาม หรือเป็นสังคมที่ต้องการรับทราบเรื่องราวในด้านลบ ด้านลึก ของคอมมิวนิสต์เวียดนาม ดังนั้นสถานะของผู้เขียนบันทึกจึงถูกให้คุณค่าจากผู้อ่านในสังคมที่พวกเขาต้องการนำเสนองาน

บันทึกความทรงจำดังกล่าวจึงเป็นภาพสะท้อนของอดีตผู้นำที่ผิดหวังจากพรรคฯ และต้องการแสดงออกทางการเมือง ซึ่งแสดงให้เห็นถึงการตอบโต้ทางประวัติศาสตร์ที่ต่างจากประวัติศาสตร์ของพรรคฯ แม้ว่าจะเผยแพร่ออกมาในรูปแบบของบันทึกความทรงจำ ทว่าก็เป็นการแสดงถึงสัญลักษณ์ของประวัติศาสตร์แบบปัจเจกชนที่กำลังถูกกลืนเข้ากับประวัติศาสตร์ในเวียดนามที่ต้องการสร้างประวัติศาสตร์ที่มีลักษณะเป็นแบบแผนเดียวกัน

อย่างไรก็ตามหากพิจารณางานเขียนดังกล่าวในฐานะงานเขียนประวัติศาสตร์ของชาวเวียดนามพลัดถิ่น แล้วสามารถแบ่งช่วงเวลาของเหตุการณ์ออกเป็น 2 ช่วงคือ ช่วงหลังปี 1975 และช่วงสงครามที่กินระยะเวลาตั้งแต่ยุคอาณานิคมฝรั่งเศสในทศวรรษที่ 1920 ที่อาจกล่าวได้ว่าประวัติศาสตร์ของอดีตผู้นำคอมมิวนิสต์เวียดนามพลัดถิ่น ก็หนึ่งในเป็นเรื่องราวอีกมากมายที่ขาดหายไปในประวัติศาสตร์ของทางการเวียดนามหลังชัยชนะ และยังสะท้อนให้เห็นว่าอดีตผู้นำคอมมิวนิสต์ได้พยายามแสวงหาพื้นที่ในประวัติศาสตร์ของเวียดนามให้ตัวของพวกเขาเอง พร้อมทั้งผู้คน เหตุการณ์ เพื่อป้องกันการถูกทำให้หายไปจากประวัติศาสตร์ที่พวกเขาก็เป็นหนึ่งในผู้คนจำนวนมากที่ร่วมต่อสู้ และต้องเสียสละครั้งแล้วครั้งเล่า

บทที่ 3

สังคมใหม่แห่งความผิดหวัง: เวียดนามหลังปี 1975 ในบันทึกความทรงจำของผู้นำคอมมิวนิสต์เวียดนามพลัดถิ่น

งานเขียนบันทึกความทรงจำของคนเวียดนามอพยพที่อธิบายถึงเหตุการณ์ในเวียดนามหลังปี 1975 ทั้ง *บันทึกความทรงจำของเวียดกง (A Vietcong Memoir)* โดย เจ็องนูถัง (Truong Nhu Tang) *หยดหนึ่งในมหาสมุทร (A Drop in the Ocean)* โดย ฮวางวันฮวน (Hoang Van Hoan) และ *ตามรอยโฮจิมินห์ (Following Ho Chi Minh)* โดย บุยตี๋น (Bui Tin) ต่างได้รับการตีพิมพ์เผยแพร่ออกมาในระหว่างปี 1985-1991 ซึ่งเป็นช่วงที่การปกครองของพรรคคอมมิวนิสต์เวียดนาม กำลังอยู่ในช่วงเวลาแห่งการพิสูจน์ตัวเองภายใต้การบริหารของระบอบสังคมนิยม อีกทั้งยังเป็นช่วงเวลาแห่งการเปลี่ยนแปลงในการสมัชชาพรรคฯ ครั้งที่ 6 ปี 1986 ที่ได้ยอมรับแนวความคิดการเปิดเสรีด้านการตลาด ที่เคยเป็นแนวทางที่ไม่ได้รับการยอมรับเมื่อครั้งอดีต¹ ข้อมูลที่เผยแพร่ออกมาจากบันทึกความทรงจำดังกล่าวจึงมีลักษณะเป็นเนื้อหาที่กล่าวถึงความล้มเหลวในการบริหารและการปกครองของระบอบคอมมิวนิสต์ผ่านประสบการณ์ของพวกเขาในฐานะผู้นำในพรรคคอมมิวนิสต์เวียดนาม ที่สอดคล้องกับสถานการณ์การล่มสลายของยุโรปตะวันออกและสหภาพโซเวียต

เมื่อพิจารณานักบันทึกความทรงจำของผู้นำคอมมิวนิสต์ดังกล่าวในฐานะคำอธิบายเหตุการณ์ประวัติศาสตร์ ในบริบทที่เวียดนามกำลังเป็นที่สนใจต่อนานาชาติ เป็นที่น่าสนใจว่าประวัติศาสตร์เวียดนามหลังปี 1975 ที่ได้รับการอธิบายจากผู้นำคอมมิวนิสต์พลัดถิ่นเต็มไปด้วยภาพของสังคมแห่งความหวาดกลัวและความหวาดระแวง ประชาชนเดือดร้อนจากนโยบายภายใต้การปกครองของระบอบคอมมิวนิสต์ ด้านการบริหารยังคงเกิดการทุจริตคอร์รัปชันจากบรรดาเจ้าหน้าที่ของพรรคคอมมิวนิสต์เวียดนามเอง ที่มีได้แตกต่างจากการปกครองของรัฐบาลไซ่ง่อน ขณะเดียวกันก็เกิดความขัดแย้งระหว่างบรรดาผู้นำในพรรคคอมมิวนิสต์ก็เป็นเรื่องราวที่ได้รับการกล่าวถึงในบันทึกความทรงจำดังกล่าวอย่างน่าสนใจ

นอกจากนี้ตั้งแต่วันที่ 30 เมษายนปี 1975 เรื่อยมา เหตุการณ์ความเป็นไปในเวียดนามต่างได้รับการเผยแพร่ทั้งจากการรายงานของนักข่าว, ผู้อพยพ และเอกสารจากทางการเวียดนาม

¹Nicholas Nugent, *Vietnam: the Second Revolution*, (London: In Print Publishing, Ltd, 1996), p. 95.

และเมื่อเหตุการณ์ความขัดแย้งระหว่างเวียดนามและกัมพูชาปะทุขึ้นในปลายเดือนธันวาคมปี 1978 และเกิดสงครามเวียดนามกับจีนในเดือนกุมภาพันธ์ ปี 1979 ที่ตามมาด้วยการหลั่งไหลของคลื่นผู้อพยพจำนวนมาก เวียดนามจึงกลายเป็นที่สนใจจากนานาชาติมากยิ่งขึ้น ดังนั้นคำอธิบายต่อสภาพสังคมเวียดนามที่ไร้ซึ่งเสถียรภาพ และแง่มุมด้านลบของผู้นำในพรรคฯจากบันทึกความทรงจำของผู้นำคอมมิวนิสต์เวียดนามพลัดถิ่น จึงเป็นการตอกย้ำต่อสถานการณ์ดังกล่าวให้เลวร้ายอย่างน่าเชื่อถือมากขึ้น

อย่างไรก็ตามงานเขียนบันทึกความทรงจำดังกล่าวยังได้แสดงให้เห็นถึงทัศนคติทางประวัติศาสตร์ที่แตกต่างจากประวัติศาสตร์ภายใต้พรรคคอมมิวนิสต์เวียดนาม กล่าวคือเป็นการเน้นถึงลักษณะของความเป็นปัจเจกบุคคล ที่มีได้มีความเป็นหนึ่งเดียวกับพรรคฯ โดยให้รายละเอียดของเหตุการณ์ต่างๆหลังปี 1975 เมื่อเวียดนามปกครองโดยพรรคคอมมิวนิสต์

ก. ว่าด้วยชัยชนะ

หลังการสิ้นสุดสงคราม ประเด็นหนึ่งที่ได้รับการอธิบายในบันทึกความทรงจำของผู้นำคอมมิวนิสต์เวียดนามพลัดถิ่นคือ การกล่าวถึงชัยชนะที่ได้มาในวันที่ 30 เมษายนปี 1975 ที่แม้ว่าโดยภาพรวมแล้ว แต่ละคนต่างแสดงให้เห็นถึงความยินดีต่อการสิ้นสุดลงของสงครามเวียดนาม

แต่อย่างไรก็ตาม “ชัยชนะ” ในทัศนะของผู้นำคอมมิวนิสต์ ดังเช่น เจืองนู่ถั่ง ยังได้รับการกล่าวถึงอย่างแตกต่าง ที่พยายามอธิบายว่าการสิ้นสุดสงครามในเดือนเมษายนดังกล่าว มิได้เป็นชัยชนะของพรรคคอมมิวนิสต์เวียดนามหรือฝ่ายเวียดนามเหนือแต่เพียงฝ่ายเดียว หากแต่เป็นชัยชนะที่ร่วมด้วยกลุ่มแนวร่วมต่างๆ ที่มีได้นิยมในคอมมิวนิสต์ ทว่ากลับถูกฝ่ายเวียดนามเหนือริบเร่งในการยึดครองชัยชนะเข้ามาเป็นของตนเองในที่สุด จนกลายมาเป็นสาเหตุแห่งความผิดหวังดังที่ปรากฏในบันทึกความทรงจำของเขา

สงครามเวียดนามสิ้นสุดลงอย่างเป็นทางการเมื่อเวลา 13.00 น.ของวันที่ 30 เมษายน ปี 1975 ด้วยแถลงการณ์ของประธานาธิบดีเดื่องวันมินห์ (Dương Văn Minh) แห่งสาธารณรัฐเวียดนามหรือรัฐบาลเวียดนามใต้ที่ว่า

ข้าพเจ้า นายพลเดื่องวันมินห์ ประธานาธิบดีแห่งสาธารณรัฐเวียดนาม มีความประสงค์ให้ทหารในกองทัพของสาธารณรัฐเวียดนามวางอาวุธต่อองค์กรแนวร่วมปลดแอก

อย่างไม่มีเงื่อนไข และข้าพเจ้าขอประกาศว่า รัฐบาลไซ่ง่อนทุกระดับทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาคได้ยุติบทบาทลงอย่างสมบูรณ์²

คำแถลงการณ์ของอดีตประธานาธิบดีเดื่องวันมินห์ ได้รับการกล่าวถึงในฐานะของเหตุการณ์การพ่ายแพ้อย่างเป็นทางการของรัฐบาลเวียดนามใต้ เหตุการณ์ในวันที่ 30 เมษายนปี 1975 ได้รับการบันทึกว่า เวลา 12.10 นาฬิกา รถถังของรัฐบาลปฏิวัติเฉพาะกาลได้บุกเข้าไปในทำเนียบเอกราช ซึ่งเป็นที่ทำการของประธานาธิบดีแห่งสาธารณรัฐเวียดนาม จากนั้นธงของรัฐบาลปฏิวัติเฉพาะกาล ที่มีพื้นสีแดงเขียวและมีดาวสีทองอยู่ตรงกลาง ได้ถูกประดับเพื่อประกาศชัยชนะของรัฐบาลปฏิวัติเฉพาะกาล ต่อมาเวลา 12.40 น. ประธานาธิบดีเดื่องวันมินห์ ได้ประกาศผ่านทางวิทยุกระจายเสียงและสถานีโทรทัศน์เพื่อมอบอำนาจอย่างเป็นทางการให้แก่ฝ่ายรัฐบาลปฏิวัติเฉพาะกาล และวินาทีนี้ถือว่ารัฐบาลแห่งสาธารณรัฐเวียดนามได้ล่มสลายลงอย่างเป็นทางการ³

อาจกล่าวได้ว่า การสิ้นสุดของสงครามเวียดนามในเดือนเมษายนปี 1975 ได้นำมาซึ่งความยินดีต่อการสิ้นสุดของสงครามของหลายฝ่าย โดยเฉพาะฝ่ายที่ต่อต้านสงคราม และฝ่ายเวียดนามเหนือที่หมายรวมถึงประเทศในค่ายคอมมิวนิสต์ด้วยกัน

คำอธิบายที่แสดงถึงความยินดีต่อชัยชนะ ยังสามารถเห็นได้จากสื่อของทางการเวียดนามและในสื่อตะวันตกที่ต่างรายงานถึงชัยชนะครั้งนี้ด้วยความยินดีไปในทิศทางเดียวกัน ดังเช่นการรายงานภาพเมืองไซ่ง่อนที่เต็มไปด้วยทหารในเครื่องแบบสีเขียวพร้อมด้วยธงของแนวร่วมปลดแอกแห่งชาติเวียดนามที่ทยอยเคลื่อนขบวนเข้าสู่ตัวเมืองไซ่ง่อนอย่างมีระเบียบวินัย หรือรายงานที่ว่า "ชาวไซ่ง่อนต่างประหลาดใจ เมื่อพวกเขาเห็นนายทหารหนุ่มของฝ่ายเวียดนามเหนือที่เป็นเพียงเด็กหนุ่มที่อายุยังน้อยและรูปร่างผอมบาง แตกต่างอย่างสิ้นเชิงกับภาพลักษณ์ที่พวกเขาเคยรับรู้ว่าเป็นนักรบที่ป่าเถื่อนและโหดร้าย"⁴

เช่นเดียวกับกับรายงานการสังเกตการณ์ของชาวต่างชาติที่ยังคงพำนักในไซ่ง่อนระยะหนึ่งหลังเหตุการณ์ในเดือนเมษายนปี 1975 ดังเช่น พอลและโซฟี ควินจัตท์ (Paul and Sophie Quinn-

²Indochina Chronicle (July-August 1975): 2.

³Lê Mậu Hãn, Trần Bá Đệ, Nguyễn Văn Thư, Chủ biên, *Đại Cương Lịch Sử Việt Nam Tập III (1945- 1995)* (Hà Nội: Nhà Xuất Bản Giáo Dục, 2000), tr. 83. [เลเมาฮาน, เตรี้นบาเต้, เหงียนวันทือ บรรณาธิการ, *สังเขปประวัติศาสตร์เวียดนาม ชุดที่ 3 (1945- 1995)* (ฮานอย: สำนักพิมพ์ครุศาสตร์, 2000), หน้า 83.].

⁴Indochina Chronicle (July-August 1975): 4

Judge) ที่กล่าวว่า “สองสามวันแรกของการปลดปล่อยมีประโยคหนึ่งที่มักได้ยินอย่างทั่วไป ต่อการอธิบายถึงนายทหารชาวเวียดนามเหนือว่า พวกเขาดูเป็นคนที่มีความตั้งใจดี สุขภาพ และดูเป็นคน ‘บ้านนอก’ เสียจริงๆ”⁵ หรือรายงานที่ว่า “ภาพนายทหารเด็กหนุ่มที่ดูไม่น่ากลัวอย่างที่คิด ทำให้ความตึงเครียดของบ้านเมืองหลังการ ‘ปลดปล่อย’ นั้น ได้ลดระดับลง และข่าวลือก็เกิดขึ้นมากมายเช่นกัน ไช่ฉงขณะนั้นจึงตกอยู่ในสภาวะที่อันตราย ชั่วคราวปะทะกันของทหารที่ยังไม่ยอมจำนนกับฝ่ายทหารของแนวร่วมปลดแอกที่ทำให้มีผู้บาดเจ็บล้มตายเป็นจำนวนมาก” นอกจากนี้ยังมีรายงานที่กล่าวอ้างคำพูดของชาวบ้านที่ว่า “เรากำลังจะมีสันติภาพแล้ว ทุกอย่างกำลังจะเข้าสู่การเปลี่ยนแปลง เราอาจมีรัฐบาลใหม่แต่อาจไม่แตกต่างเท่าใดนักกับรัฐบาลเก่า”⁶

ขณะเดียวกัน การรายงานภาพความชื่นมื่นของการพบปะกันของครอบครัว ภาพการอดกันของหญิงสาวกับลูกชายในชุดทหารเวียดนามเหนือ⁷ ที่แสดงให้เห็นถึงพรหมแดนที่แบ่งแยกชาวเวียดนามระหว่างเหนือใต้ และความแตกแยกที่เคยมี ได้สิ้นสุดลงพร้อมกับสงคราม ความสุขในครอบครัวได้กลับมาพร้อมสู่ชาวเวียดนามอีกครั้ง

นอกจากนี้ยังมีการรายงานที่แสดงให้เห็นถึงการรับสมอ้างต่อชัยชนะของพรรคคอมมิวนิสต์เวียดนามตั้งใน วันที่ 15 พฤษภาคมปี 1975 ได้มีการจัดงานเฉลิมฉลองพร้อมกันทั้งเวียดนาม ที่เลดวัน เลขานุการของพรรคคอมมิวนิสต์เวียดนาม (ชื่อขณะนั้นคือพรรคคนงานเวียดนาม) ได้กล่าวสุนทรพจน์ดังข้อความตอนหนึ่งที่ว่า

...ชัยชนะครั้งนี้เป็นชัยชนะของสังคมนิยม ซึ่งเป็นแนวความคิดที่สูงส่งที่สุดของมนุษยชาติ ที่เป็นแรงผลักดันให้แก่ประชาชนผู้ใช้แรงงานทั้งหลาย...⁸

อาจกล่าวได้ว่าการสิ้นสุดสงครามในเดือนเมษายนปี 1975 ตำนานมาซึ่งความยินดีที่สงครามได้สงบลง ด้วยชัยชนะที่ได้รับการประกาศจากเลขาธิการพรรคคอมมิวนิสต์เวียดนามว่า

*พลและโซฟี ทำงานในไซ่งอนเป็นเวลา 2 ปี (1973-1975) ให้กับ Saigon representatives for the American friends service committee ทั้งสองยังคงพำนักอยู่ในเวียดนามหลังเหตุการณ์วันที่ 30 เมษายน 1975 เป็นเวลาสามเดือน

⁵Indochina Chronicle (October-November 1975): 11.

⁶Indochina Chronicle (November 1975):13.

⁷Vietnam Courier (May 1975): 4.

⁸“Forward to the Future,” Vietnam Courier (June 1975): 6.

ชัยชนะครั้งนี้คือชัยชนะของพรรคคอมมิวนิสต์ที่ได้รับการสนับสนุนจากประชาชนชาวเวียดนามทั่วประเทศ⁹

ขณะเดียวกันรายงานใน *Vietnam Courier* ฉบับเดือนมิถุนายนปี 1975 ได้มีการลำดับเหตุการณ์ชัยชนะดังกล่าวเพื่อแสดงให้เห็นถึงการให้ความสนับสนุนของชาวเวียดนาม ที่ระบุว่า วันที่ 7 เดือนพฤษภาคม ประชาชนในไซ่ง่อนและซาตินห์ได้จัดการประชุมสาธารณะขึ้น มีผู้เข้าร่วมประมาณ 1.5 ล้านคน เพื่อต้อนรับคณะกรรมการทหาร (The Military Management Committee) ที่นำโดย นายพลเจิ่นวันจ่า (Trần Văn Trà) ต่อมาในวันที่ 11 พฤษภาคม อาร์คิซอบเหงียนวันบิन्ह (Nguyễn Văn Bình) ประจำคริสตจักรไซ่ง่อนได้ออกมาสนับสนุนรัฐบาลปฏิวัติเฉพาะกาลอย่างเปิดเผย ขณะที่ชาวอเมริกันที่มีจุดยืนคัดค้านสงครามกว่า 75,000 คนได้ออกมารวมตัวกันที่สวนสาธารณะในนิวยอร์ก เพื่อยินดีต่อชัยชนะของประชาชนชาวเวียดนาม วันที่ 15 พฤษภาคม มีการจัดงานเฉลิมฉลองชัยชนะขึ้นในไซ่ง่อน มีการประกาศชัยชนะโดยตนด๊กถั่ง (Tôn Đức Thắng) ประธานาธิบดีของเวียดนามเหนือ ที่ฮานอยมีประชาชนเข้าร่วมงานกว่าเจ็ดแสนคน ในไซ่ง่อนมีประชาชนเข้าร่วมกว่าล้านคน ส่วนที่ดานังมีถึงกว่าแสนคน และประมาณสี่หมื่นคนที่ไว้¹⁰

นอกจากนี้ต่อกรณีการอพยพออกนอกประเทศของชาวเวียดนามได้มีรายงานการสังเกตการณ์สภาพความเป็นอยู่ในศูนย์อพยพจาก *Indochina Chronicle* กล่าวว่า

ชีวิตในศูนย์อพยพนั้นลำบากและถูกจำกัดบริเวณอย่างหนาแน่นด้วยรั้วลวดหนาม รวบรวมว่าพวกเขาเป็นนักโทษ ทำให้บางส่วนของผู้อพยพได้เรียกร้องต่อสำนักงานข้าหลวงใหญ่ผู้ลี้ภัยแห่งสหประชาชาติ [UNHCR] ถึงความต้องการเดินทางกลับสู่เวียดนาม โดยเริ่มมีการประท้วงเกิดขึ้นโดยระบุข้อความเช่นว่า “เราจะฆ่าตัวตาย หากไม่ส่งเรากลับเวียดนาม”, “เราคิดถึงบ้าน เราไม่สามารถนอนหลับได้อีกต่อไป”, “ไม่มีเสรีภาพในสหรัฐอเมริกา”¹¹

ในรายงานฉบับเดียวกันยังได้กล่าวถึงประสบการณ์ของผู้ที่เดินทางไปเยือนค่ายอพยพที่เพนเดิลตัน (Pendleton) ประเทศสหรัฐอเมริกา ที่กล่าวว่า

⁹Merle L. Pribnow, Translated, *Victory In Vietnam, The Official History of the People's Army of Vietnam, 1954- 1975: the Military History Institute of Vietnam* (USA: University Press of Kansas, 2002), p. 426.

¹⁰*Vietnam Courier* (June 1975): 30-31.

¹¹Carl S.K. Young, “Send Us Back to Vietnam,” *Indochina Chronicle* (September 1975): 17.

เกือบทั้งหมดของชาวเวียดนามที่อพยพออกนอกเวียดนามนั้นมีความเข้าใจอย่างง่าย ๆ เกี่ยวกับข่าวลือเรื่อง “การนองเลือด” เรามักจะได้ยินผู้อพยพพูดเสมอๆ ว่าพวกเขาเป็นเหยื่อของคอมมิวนิสต์ แต่ในทางกลับกัน คำพูดเหล่านั้นเป็นสิ่งที่อเมริกาในขณะนั้นคาดหวังว่าจะได้ยินอยู่แล้ว ... ลองคิดดูสิเมื่อคิดถึงความเป็นจริงที่เกิดขึ้น คุณจะพบว่า พวกเขาเหล่านี้เป็นเหยื่อของนโยบายจากสหรัฐอเมริกาต่างหาก¹²

ทั้งนี้ก่อนหน้าวันที่ 30 เมษายน 1975 จะมาถึง สถานทูตสหรัฐอเมริกาได้อพยพผู้คนทั้งชาวต่างชาติและชาวเวียดนามที่ทำงานใกล้ชิดกับรัฐบาลไซ่ง่อนและสหรัฐอเมริกา โดยเริ่มปฏิบัติการตั้งแต่กลางเดือนเมษายนปี 1975 ซึ่งมีการประมาณจำนวนประชากรที่หนีออกนอกประเทศในช่วงเวลาดังกล่าวพร้อมเครื่องบินของสหรัฐอเมริกามีจำนวน 130,000 คน¹³ ขณะเดียวกันได้มีการเดินทางโดยเรือที่มีจำนวนประมาณ 10,000 คน โดยที่เขาลำน้ำนั้นจะเดินทางออกจากท่าเรือวุงเต่า (Vũng Tàu) และฟานเทียต (Phan Thiét) ด้วยเรือประมงหรือเรือขนาดเล็ก เมื่อออกมาสู่น่านน้ำสากลแล้วจะมีเรือรบและเรือพาณิชย์ของสหรัฐอเมริกาารอรับอยู่ จากนั้นผู้อพยพจะถูกส่งไปยังค่ายผู้ลี้ภัยในประเทศต่างๆ เช่น ฟิลิปปินส์ ฮองกง มาเลเซีย สิงคโปร์ กวม เป็นต้น เพื่อรอการอนุมัติเป็นพลเมืองของประเทศที่สามต่อไป โดยที่สภาพทางจิตใจของชาวเวียดนามอพยพก็ได้รับการรายงานว่า ต่างตกอยู่ในสภาวะของความหวาดกลัวและตื่นตระหนกดังคำกล่าวของผู้บังคับการเรือรบของสหรัฐอเมริกาว่า

ผู้อพยพเหล่านี้อยู่ในภาวะที่กดดัน พวกเขาไม่เข้าใจด้วยซ้ำว่าพวกเขากำลังจะเดินทางไปไหน และทำไมพวกเขาถึงต้องหนี บ้างก็อยู่ในภาวะที่หวาดกลัวต่อความรุนแรงและความขัดแย้งที่กำลังจะตามมาจากระบอบใหม่ที่พวกเขาได้รู้มาตลอดระยะเวลาอันยาวนาน¹⁴

นอกจากนี้ยังได้รับการอธิบายจากรัฐบาลเวียดนามว่า

คนเหล่านี้อพยพออกนอกประเทศ เนื่องจากพวกเขาทำงานให้กับสหรัฐอเมริกาและรัฐบาลเก่า ทำให้พวกเขาฝังใจว่ารัฐบาลใหม่จะมีความโหดร้าย ซึ่งเป็นความเข้าใจผิด

¹²Indochina Chronicle (September 1975): 11.

¹³Nguyen Thi Mai Thuy, Public and Private Selves: a Study of Vietnamese Male and Female Exile Memoirists. *The Review of Vietnamese Studies* [online]. 2001, p. 4. Available from: <http://hmongstudies.com/TMTNguyen2001.pdf>.

¹⁴Indochina Chronicle (September 1975): 6.

เพราะรัฐบาลเรามีความมีความต้องการสร้างความมั่นคง และเสถียรภาพต่อชาติ เพื่อ
ฟื้นฟูประเทศจากสงคราม...¹⁵

ชัยชนะในทัศนะของพรรคคอมมิวนิสต์เวียดนามในวันที่ 30 เมษายนปี 1975 ล้วนเป็นชัยชนะที่ได้มาจากการนำของพรรคฯ ตามแนวทางของลัทธิมาร์กซ-เลนิน อันถูกต้อง ไปพร้อมๆกับการได้รับแรงสนับสนุนจากชาวเวียดนามทั่วประเทศ อย่างไรก็ตามการสิ้นสุดสงครามก็นำมาซึ่งความยินดีต่อฝ่ายที่ต่อต้านสงครามที่แม้ว่าจะมิได้นิยมในพรรคฯเช่นกัน

ภาพที่ 14 ดอกไม้ไฟเฉลิมฉลองเอกราชในเมืองเว้ หลังสิ้นสุดสงครามเดือนเมษายนปี 1975

¹⁵Lê Mậu Hãn, Trần Bá Đệ, Nguyễn Văn Thư, Chủ biên, *Đại Cương Lịch Sử Việt Nam Tập III (1945- 1995)*, tr. 96. [เลเมาฮาน, เตรินบาเต้, เหงียนวันทือ, บรรณาธิการ, *สังเขปประวัติศาสตร์เวียดนาม ชุดที่ 3 (1945-1995)*, หน้า 96.

ภาพที่ 15 งานเฉลิมฉลองชัยชนะวันที่ 15 พฤษภาคมปี 1975 ที่ไซ่งอน

แหล่งที่มา: *Indochina Chronicle* (June 1975).

1. ชัยชนะในทัศนะของผู้นำคอมมิวนิสต์เวียดนามพลัดถิ่น

บันทึกความทรงจำของผู้นำคอมมิวนิสต์เวียดนามพลัดถิ่นได้กล่าวถึงเหตุการณ์วันที่ 30 เมษายนปี 1975 ด้วยความยินดีต่อชัยชนะที่ได้มาเช่นกัน แม้ว่าคำอธิบายต่อมาของพวกเขาจะแสดงถึงความผิดหวังต่อการบริหารของพรรคคอมมิวนิสต์ก็ตาม ทว่าชัยชนะที่ยาววันสว่นกล่าวถึงว่า “ชัยชนะครั้งนี้ เป็นชัยชนะของประชาชนชาวเวียดนาม ชัยชนะของพรรคฯ ที่เดินตามแนวทางที่ประธานาธิบดีโฮจิมินห์วางไว้”¹⁶ และชัยชนะของ “ประชาชน” ในทัศนะของเจียงนู่ถึงนั้น มีความหมายที่แตกต่างออกไป กล่าวคือชัยชนะของ “ประชาชน” ตามทัศนะของเจียงนู่ถึงมิใช่ชัยชนะของพรรคคอมมิวนิสต์แต่เพียงผู้เดียว หากแต่ประกอบด้วยชาวเวียดนามที่ไม่นิยมในคอมมิวนิสต์ด้วย

ชัยชนะที่เป็นของประชาชนของทั้งฮวงวันฮวนและเจียงนู่ถึงก็ต่างกัน ขณะที่ชัยชนะของพรรคฯในคำอธิบายของฮวงวันฮวนกับที่เลดวนกล่าวไว้ก็แตกต่างกัน กล่าวคือแม้ว่าชัยชนะที่ได้มาในทัศนะของฮวงวันฮวนจะเป็นชัยชนะของพรรคฯ หากแต่เป็นไปตามการชี้นำของโฮจิมินห์ที่มีใช้พรรคฯที่นำโดยเลดวน ดังนั้นความแตกต่างในการอธิบายต่อชัยชนะจึงเป็นการโต้แย้งต่อบทสรุปของความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของผู้คนภายใต้พรรคฯ

¹⁶Hoang Van Hoan, *A Drop in the Ocean*, p. 346.

เมื่อกลับมาพิจารณาชัยชนะในทัศนะของเจืองนุ้ถึง เขากล่าวว่าเขาเดินทางมาไซ่ง่อนเพื่อเข้าร่วมในพิธีเฉลิมฉลองชัยชนะที่จัดขึ้นอย่างยิ่งใหญ่ในวันที่ 15 พฤษภาคมปี 1975 โดยตนได้ถึง (Tôn Đức Thắng) ประธานาธิบดีของสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม (เวียดนามเหนือ) เดินทางมาเป็นประธานในพิธี ซึ่งประกอบไปด้วยบรรดาสมาชิกระดับนำของพรรคคอมมิวนิสต์เวียดนาม พร้อมด้วยบรรดาผู้นำของทั้งองค์กรแนวร่วมปลดแอกแห่งชาติเวียดนามและรัฐบาลปฏิวัติเฉพาะกาล เจืองนุ้ถึงระบุว่าเขายืนอยู่ที่นั่นและได้บันทึกในเวลาต่อมาว่า

พิธีการนั้นเริ่มด้วยการกล่าวสุนทรพจน์ของตนได้ถึง “วันนี้เป็นวันที่เราชาวเวียดนามทั้งหมดได้มีความสุขร่วมกัน เป็นความสุขแบบใหม่ ในเวียดนามยุคใหม่” จากนั้นได้เป็นการกล่าวสุนทรพจน์ของเหงียนฮูโธ (Nguyen Huu Tho) ประธานของแนวร่วมปลดแอกแห่งชาติ เมื่อเสร็จสิ้นการกล่าวสุนทรพจน์แล้ว จึงเป็นการเดินขบวนของประชาชนกลุ่มต่างๆ ทั้งเยาวชน นักเรียน ผู้ใช้แรงงาน ชาวพุทธ ชาวคริสต์ และหลายกลุ่มในตัวเมือง มีการโบกธงของเวียดนามเหนือ ธงของรัฐบาลปฏิวัติเฉพาะกาล พร้อมกันนั้นได้มีการตะโกนกันอย่างพร้อมเพรียงว่า “ไม่มีอะไรมีค่ายิ่งกว่าอิสรภาพและเสรีภาพ” ซึ่งเป็นวลียอดนิยมของโฮจิมินห์ “รวมกันเป็นหนึ่งเดียว”, “ชัยชนะอันยิ่งใหญ่ของลัทธิมาร์กซ-เลนิน”, “ชัยชนะของพรรคคนงานเวียดนาม”¹⁷

จะเห็นได้ว่าพิธีการดังกล่าวแสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่าพรรคคอมมิวนิสต์เวียดนามได้ประกาศตนอย่างชัดเจนว่าเป็นผู้ชนะในสงครามครั้งนี้ และเจืองนุ้ถึงเองก็เข้าร่วมในพิธีการเพื่อแสดงความยินดี ดังนั้นอาจกล่าวได้ว่าแม้ว่าเจืองนุ้ถึงจะแสดงทัศนะด้านลบต่อพรรคคอมมิวนิสต์เวียดนามตั้งในบันทึกความทรงจำของเขา ทว่าเขาก็ยอมรับในการนำของพรรคหรือชัยชนะที่นำโดยพรรคคอมมิวนิสต์เวียดนาม แม้ว่าจะยังกล่าวถึงความคลางแคลงใจต่อกรณีการยุบรวมทหารของแนวร่วมปลดแอกเข้ากับกองทัพประชาชนเวียดนามก็ตาม ดังที่เขายกบทสนทนาของเขากับวันเทียนดุง ที่กล่าวว่า

กองพลที่ 1,3,5,7,9 [หน่วยทหารขององค์กรแนวร่วมปลดแอกแห่งชาติ] ที่มีชื่อเสียงมากนั้นไปอยู่ที่ไหน วันเทียนดุง ตอบว่า “กองทหารรวมกันหมดแล้ว” คำตอบที่ทำให้ผมอึ้งไปชั่วขณะ โดยทางเรากลุ่มผู้นำ [รัฐบาลปฏิวัติเฉพาะกาล] จำได้ว่าไม่เคยมีการตัดสินใจให้กองทหารแนวร่วมรวมตัวกับกองทหารประชาชนเวียดนามเหนือเลย หลังจากนั้น ในระหว่างทางกลับบ้าน ผมครุ่นคิดมาตลอดว่า กลุ่มทางเหนือกำลังจะเข้า

¹⁷Truong Nhu Tang, A Vietcong Memoir, p. 264.

มากุมบังเหียนทางภาคใต้หรือนี้ผมพยายามคิดในทางที่ดีว่า จำนวนบุคลากรของทางฝ่ายรัฐบาลปฏิบัติชั่วคราว อาจมีไม่มากพอ มันก็สมเหตุสมผลอยู่ที่ทางเหนือจะส่งบุคลากรลงมาปฏิบัติงาน แต่มันไม่ถูกแน่ถ้าทางเหนือจะมากออกคำสั่งให้พวกเราทำตามพวกเขาต้องมีบทบาทหน้าที่เพียงแค่นี้ที่ปรึกษาเท่านั้น¹⁸

คำอธิบายดังกล่าวของเจืองนุถึงข้างต้นก็เป็นหนึ่งในคำอธิบายต่อเหตุการณ์ที่ได้ผ่านมาแล้วในบันทึกความทรงจำของเขา ที่แสดงถึง การเข้ามาควบคุมหรือที่เขาอ้างว่าเป็นการแทรกแซง ในช่วงแรกที่เขาสังเกตเห็น หากแต่คำอธิบายต่อมาของเจืองนุถึงกลับขัดแย้งกันเอง เนื่องจากเขาได้แสดงถึงการยอมรับต่อการนำของพรรคฯ ในช่วงสงคราม และการได้มาซึ่งชัยชนะที่นำโดยพรรคฯ แต่เขากลับผิดหวังที่ผู้ชนะจะเข้ามาครอบครองเวียดนามได้

นอกจากนี้ในบันทึกความทรงจำคนเวียดนามทั่วไปไปอย่างเช่น ดวานวันตวย ผู้นำนักศึกษาที่นิยมในองค์กรแนวร่วมปลดแอก และได้พำนักอยู่ในเวียดนามหลังการสิ้นสุดสงครามพร้อมกับประสบการณ์ในค่ายฝึกอบรมการศึกษาใหม่ ก็แสดงถึงความยินดีต่อชัยชนะเช่นกัน ดังที่เขาได้แสดงความซาบซึ้งต่อการแสดงดนตรีของทางเวียดนามเหนือในไซ่ง่อน เมื่อวันที่ 22 มิถุนายนปี 1975 ที่เขากล่าวว่า

วงออเครสตาแห่งชาติเวียดนามจากฮานอยได้มาแสดงที่ไซ่ง่อน...ขอบคุณเพื่อนที่เป็นสมาชิกพรรคฯ ที่ช่วยให้ผมได้ตัวเข้าชม...ผมกำลังมีความสุขกับดนตรีออเครสตาที่เป็นมืออาชีพจริงๆ ...นักดนตรีกว่าร้อยชีวิต ...มันช่างเป็นความรู้สึกแห่งสันติภาพที่ผมไม่เคยรู้จักมาก่อน¹⁹

ทัศนะของดวานวันตวยต่อชัยชนะที่ได้มา ได้แสดงให้เห็นถึงชัยชนะอันเป็นของพรรคฯอย่างชัดเจน โดยที่ตัวเขาเองก็มีความยินดีต่อเหตุการณ์แห่งชัยชนะ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะดวานวันตวยก็อธิบายตัวตนในอดีตที่เป็นผู้หนึ่งที่ชื่นชมและเคลื่อนไหวสนับสนุนต่อองค์กรแนวร่วมปลดแอก และคำอธิบายดังกล่าวก็จะเป็นเหตุผลที่หนุนเสริมต่อความผิดพลาดของพรรคฯที่ได้จับกุมผู้ที่นิยมและสนับสนุนการเคลื่อนไหวในอดีตของพรรคฯ

¹⁸ เตีรื่อง นุ ด้ง, การปฏิวัติที่ถูกหักหลัง, หน้า 232.

¹⁹ Doan Van Toai, *The Vietnamese Gulag*, pp. 11-12.

นอกจากนี้ยังปรากฏคำอธิบายต่อเหตุการณ์ในช่วงเวลาแห่งชัยชนะในบันทึกความทรงจำของคนเวียดนามพลัดถิ่นอื่นที่ตกอยู่ในสภาวะของความลึกลับใจต่อการตัดสินใจดำรงชีวิตในเวียดนามหรือเลือกที่จะหนีออกนอกประเทศ ดังในบันทึกความทรงจำของดวนวันตวอยที่อ้างถึงคำพูดของเงินวันเตวียน (Tran Van Tuyen) อดีตรัฐมนตรีช่วยกระทรวงการต่างประเทศในรัฐบาลของโฮจิมินห์ ปี 1945 ที่กล่าวกับเขาว่า “ผมตัดสินใจจะอยู่ที่นี้ ตายในเวียดนามดีกว่าวิ่งหนีด้วยความกลัวเหมือนสุนัข”²⁰ หรือเหงียนหงอกงัน อดีตครูมัธยมและทหารในกองทัพแห่งสาธารณรัฐเวียดนามเจ้าของบันทึกความทรงจำเรื่อง *The Will of Heaven* กล่าวถึงคำพูดของบิดาของเขาในวันที่ 30 เมษายนปี 1975 ว่า

งัน ทุกคนกำลังเผ่าสิ่งของกัน แกควรจะเร่งรีบ เผาทุกอย่างที่จะกลายเป็นที่ต้องสงสัย พวกเขากำลังจะมาที่นี่เร็วๆ นี้พร้อมกับคำถาม²¹ ... ด้วยความตระหนักว่าคอมมิวนิสต์นั้นขึ้นชอบในความยากจน ผมจัดแจงปฏิบัติการเพื่อให้บ้านหลงเหลือเฟอร์นิเจอร์ และของใช้เท่าที่จำเป็นเท่านั้น จากนั้นวิทยุของแนวร่วมปลดแอกแห่งชาติได้ประกาศให้แต่ละบ้านติดธงสัญลักษณ์ขององค์กรแนวร่วมปลดแอกแห่งชาติเวียดนาม โดยที่ร้านค้าแต่ละร้านได้มีการนำธงมาขายพร้อมด้วยรูปภาพของโฮจิมินห์²²

ในบันทึกความทรงจำของเหงียนหงอกงันได้กล่าวถึงการตัดสินใจที่จะดำรงชีวิตต่อไปในเวียดนามด้วยเหตุผลของภรรยาที่เขา กล่าวว่า “เสียงเพลงดังกระหึ่มทั่วท้องถนน... เดวียตลาน [ภรรยาของเขา] ลูกขึ้นและคลอเพลงตามเบาๆ อยู่ที่หน้าต่าง สายตาจ้องมองออกไป เธอกล่าวว่า ‘สงครามสิ้นสุดแล้ว เรากำลังจะมีสันติภาพ งัน ทำไมเราไม่อยู่ที่นี้เพื่อร่วมเปลี่ยนแปลงสังคมและมีชีวิตใหม่ล่ะ ไม่มีที่ไหนที่ดีไปกว่าบ้านเกิดของเราหรอก’”²³

เหงียนหงอกงันได้แสดงให้เห็นว่า “สันติภาพ” คือสิ่งที่ภรรยาของเขาปรารถนาและต้องการดำรงชีวิตอยู่ในเวียดนามที่มีสันติภาพ ดังนั้นคำอธิบายในบันทึกความทรงจำก็เป็นหนึ่งในความผิดหวังหลังสันติภาพที่เพิ่งได้รับมาดังในบันทึกความทรงจำของดวนวันตวอยที่กล่าวว่า อาคารต่างๆ ได้ถูกประดับด้วยสัญลักษณ์ที่เป็นสีแดง และคำขวัญที่ว่า “ไม่มีอะไรที่มีค่ามากไป

²⁰Doan Van Toai, *The Vietnamese Gulag*, p. 180.

²¹Nguyen Ngoc Ngan, *The Will of Heaven*, p.8.

²²Ibid., p.67.

²³Ibid., p.4.

กว่าอิสรภาพและเสรีภาพ, ประธานาธิบดี โฮจิมินห์จะอยู่กับเราในใจของพวกเขา ร่วมกันสร้างสังคมนิยม ประชาธิปไตยและฟื้นฟูประเทศ”²⁴

อาจกล่าวได้ว่าการสิ้นสุดลงของสงครามจากทัศนะของคนเวียดนามพลัดถิ่นทั่วไป ได้แสดงให้เห็นถึงความสับสน ดีใจ และหวาดกลัว ขณะเดียวกัน การสิ้นสุดสงครามกลับเป็นช่วงเวลาที่มิตรสหายที่จากกันมานานโดยไร้ซึ่งข่าวคราวในช่วงสงครามได้กลับมาพบกันอย่างบังเอิญ ด้วยความรู้สึกดีใจและประหลาดใจต่อสถานภาพของแต่ละคน “ผมไม่ได้พบกับฮวนอีกเลยตั้งแต่เขาหายตัวไปเมื่อครั้งที่ผมยังเป็นครู กระทั่งเขามาปรากฏตัวที่หน้าบ้านพร้อมด้วยชุดทหารของฝ่ายแนวร่วมปลดแอกและปืนอาท้าว 47 (AK-47) ...และบอกกับผมว่าโรงเรียนกำลังจะเปิดขึ้นอีกครั้งและเขาต้องการให้ผมไปที่นั่น...”²⁵ และควานวันตวยได้กล่าวว่า

ระหว่างนั้นผมพบเพื่อนนักศึกษาที่เคยเคลื่อนไหวด้วยกันแต่พวกเขาหายตัวเข้าไปทำงานในป่าเป็นเวลาหลายปี หนึ่งในนั้นคือชุยเติน (Duy Tan) ผมประหลาดใจมากที่เจอผม และถามผมอย่างเป็นทางการว่าคุณมาทำอะไรที่นี่ ทำไมคุณไม่หนี ตอนนั้นผมคิดว่าเขาอาจกำลังทดสอบผม ต่อมาเขาบอกผมว่าผมควรจะหนี เพราะผมไม่ได้ยอมรับที่จะเข้าร่วมกับองค์กรปลดแอกแห่งชาติอย่างเป็นทางการ แม้ว่าผมจะทำงานใกล้ชิดหรือสนับสนุนเพียงใดก็ตาม²⁶

การสิ้นสุดสงครามลงในเดือนเมษายนปี 1975 นับเป็นช่วงเวลาที่เกิดคำอธิบายขึ้นอย่างหลากหลาย ที่เลขาธิการพรรคฯขณะนั้นกล่าวว่า เป็นชัยชนะของลัทธิมาร์กซ์-เลนินดั่งในสุนทรพจน์ของเลดวน ด้านผู้นำคอมมิวนิสต์เวียดนามพลัดถิ่นได้แสดงให้เห็นถึงความยินดีต่อชัยชนะของฝ่ายเวียดนามเหนือเช่นกัน หากแต่ฮวางวันฮวนกล่าวว่า เป็นชัยชนะของพรรคฯตามแนวทางที่โฮจิมินห์ได้วางไว้ ด้านเจ็องนุถังแม้ว่าจะแสดงถึงความแคลงใจต่อการรวมกองทัพของแนวร่วมปลดแอกเข้ากับกองทัพประชาชนเวียดนาม แต่ก็แสดงถึงการยอมรับต่อการประกาศชัยชนะของพรรคฯ ขณะที่ ในบันทึกความทรงจำของคนเวียดนามพลัดถิ่นอื่นๆ ได้แสดงให้เห็นว่าเวียดนามหลังการสิ้นสุดของสงครามเป็นช่วงเวลาแห่งความสับสน และยังมีผู้คนบางส่วนที่ลังเลต่อการยินดีต่อชัยชนะที่พวกเขาเป็นส่วนหนึ่งของเหตุการณ์ หรือเลือกที่จะละทิ้งต่อชัยชนะดังกล่าวแล้วหนีออกจากเวียดนาม ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่ชาวเวียดนามจำนวนมากได้เลือกที่จะหนีออกนอกประเทศ

²⁴Doan Van Toai, *The Vietnamese Gulag*, p.193.

²⁵Nguyen Ngoc Ngan, *The Will of Heaven*, p.69.

²⁶Doan Van Toai, *The Vietnamese Gulag*, p.192.

ด้วยเหตุผลของความกลัวในความเป็นคอมมิวนิสต์ที่พวกเขาได้รับรู้มาและความตื่นตระหนกต่อเหตุการณ์²⁷

ตารางที่ 6 รายชื่อคณะรัฐมนตรีในรัฐบาลปฏิวัติเฉพาะกาลแห่งเวียดนามใต้

รายชื่อ / อาชีพเดิม	ตำแหน่ง
ฮวินเตินฟัต (Huỳnh Tấn Phát) /สถาปนิก	ประธาน
ฟามวันกุง (Pham Van Cung)/แพทย์	รองประธาน
ศาสตราจารย์ เหงียนวันเกียด (Nguyen Van Kiet)	รองประธาน
เหงียนซัว (Nguyen Doa)	รองประธาน
เจินบูยเกียม (Tran Buu Kiem)	รัฐมนตรีว่าการประจำสำนักงานประธาน
อุงห่งอกกี (Ung Ngoc Ky)	รัฐมนตรีว่าการประจำสำนักงานประธาน
เจื่องนูดัง (Truong Nhu Tang)	รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม
ศาสตราจารย์ เลวันธา (Le Van Tha)	รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม
มาดาม เหงียนธิบินห์ (Nguyen Thi Binh)	รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ
เลกวางแจงห์ (Le Quang Chanh)	รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ
ฟุงวันกุง (Phung Van Cung)/แพทย์	รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย
เกาวันบอน (Cao Van Bon)/วิศวกร	รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเศรษฐกิจและการคลัง
เหงียนวันเจียว (Nguyen Van Trieu)	รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเศรษฐกิจและการคลัง
ลิวฮิวเฟือก (Luu Huu Phuoc)	รัฐมนตรีว่าการกระทรวงข่าวสารและวัฒนธรรม
ฮวงจงกุกย (Hoang Trong Qui)/นักเขียน	รัฐมนตรีข่าวสารและวัฒนธรรม
ศาสตราจารย์ เหงียนวันเกียด (Nguyen Van Kiet)	รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการศึกษาและเยาวชน
ศาสตราจารย์ เลวันจิ (Le Van Tri)	รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการศึกษาและเยาวชน
เซื่องควินฮัว (Doung Quynh Hoa)/แพทย์	รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข กิจการทางสังคมและกิจการทหารทุพพลภาพ
โฮวันเว (Ho Van Hue)/แพทย์	รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข

²⁷ ดูใน Alan Dawson, *55 Days: The Fall of South Vietnam* (Bangkok: Phimpilai Press, 1977).

	กิจการทางสังคมและกิจการทหารทุพลภาพ
ศาสตราจารย์ บุญอิงา (Bui Thi Nga)	รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงสาธารณสุขและ กิจการสังคม

แหล่งที่มา: Truong Nhu Tang, *A Vietcong Memoir* (New York: Vintage Books, 1985).

ข. รัฐบาลปฏิวัติเฉพาะกาลแห่งเวียดนามใต้

รัฐบาลปฏิวัติเฉพาะกาลแห่งเวียดนามใต้ (Chính Phủ Cách Mạng Lâm Thời Cộng Hòa Miền Nam Việt Nam) เป็นองค์กรที่ก่อตั้งเมื่อปี 1969 ด้วยจุดประสงค์ในการรับสมอ้างว่าเป็นรัฐบาลที่เป็นตัวแทนของชาวเวียดนามใต้ (ที่มีรายชื่อของคณะรัฐมนตรีดังในตารางที่ 6) โดยจะเห็นได้ว่า สมาชิกของคณะรัฐมนตรีแต่ละคนล้วนแต่เป็นผู้ที่มีพื้นฐานมาจากครอบครัวคนชั้นกลางหรือคนชั้นสูงที่ร่ำรวยและยังเป็นปัญญาชนอีกด้วย ทั้งนี้เนื่องจากจุดประสงค์ในก่อตั้งรัฐบาลปฏิวัติเฉพาะกาลนั้น ก็เพื่อสร้างความร่วมมือกับคนชั้นกลางและบรรดาปัญญาชนในการต่อต้านรัฐบาลของเหงียนวันเทียว และเมื่อเกิดการเจรจาที่ปารีสในเดือน มกราคมปี 1973 ที่ประกอบด้วย สหรัฐอเมริกา, เวียดนามใต้, เวียดนามเหนือ และรัฐบาลปฏิวัติเฉพาะกาล ซึ่งมีสาระสำคัญของการเจรจาว่า สหรัฐอเมริกาและพันธมิตรจะถอนทหารออกจากเวียดนามใต้ ขณะที่เวียดนามเหนือก็จะยุติการรุกทางชายแดนข้ามเส้นขนานที่ 17 และให้มีการจัดตั้งรัฐบาลผสมจากกลุ่มต่างๆ ในประเทศโดยเร็วที่สุด²⁸ การยอมรับสถานะของรัฐบาลปฏิวัติเฉพาะกาล²⁹ ให้มีที่นั่งในการประชุมดังกล่าว ได้กลายเป็นประเด็นที่สร้างความไม่พอใจต่อรัฐบาลแห่งสาธารณรัฐเวียดนามหรือรัฐบาลเวียดนามใต้เป็นอย่างมาก และเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้การเจรจานั้นยืดเยื้อ ดังที่เหงียนเกากี้กล่าวไว้ในบันทึกความทรงจำของเขาถึงกรณีการต่อรองกัน โดยทางเวียดนามใต้เสนอว่าจะยอมรับการประชุมหากที่ประชุมเห็นร่วมว่ารัฐบาลปฏิวัติเฉพาะกาลเป็นฝ่ายเดียวกับเวียดนามเหนือ²⁹

การก่อตั้งรัฐบาลปฏิวัติเฉพาะกาลจึงเกิดจากบรรยากาศของสังคมที่กำลังต้องการการ จัดตั้งรัฐบาลผสมและการไม่ยอมรับสถานะของรัฐบาลเหงียนวันเทียว ดังนั้นความมุ่งหวังจึงอยู่ที่ การดำเนินกิจการทางการเมืองเป็นหลัก อย่างไรก็ตามหลังการเจรจาฝ่ายเวียดนามใต้ก็มิได้รักษา สัญญา และยังละเลยต่อการจัดตั้งรัฐบาลผสม ดังนั้นฝ่ายรัฐบาลปฏิวัติเฉพาะกาลจึงขยายกำลัง จนสามารถควบคุมพื้นที่ได้เป็นจำนวนมาก ทั้งนี้เนื่องจากสหรัฐอเมริกานั้นได้ถอนตัวออกจาก

²⁸ สุด จอนเจดลิน, *ประวัติศาสตร์เวียดนามตั้งแต่สมัยอาณาจักรฟรังค์จนถึงปัจจุบัน*, หน้า 271.

²⁹ ซึ่งรัฐบาลชุดนี้ได้รับการเรียกจากฝ่ายสหรัฐอเมริกาและรัฐบาลเวียดนามใต้ว่า "รัฐบาลเวียดนามใต้"

²⁹ เหงียนเกากี้, *สิ้นชาติ*, หน้า 404.

เวียดนามอย่างสิ้นเชิงแล้ว โดยที่ทางฝ่ายเวียดนามเหนือก็มิได้คาดคิดมาก่อนว่าหลังการเจรจาในเดือนมกราคมปี 1973 จะได้ชัยชนะมาอย่างรวดเร็ว³⁰

อย่างไรก็ตาม สถานะของรัฐบาลปฏิวัติเฉพาะกาลได้เป็นประเด็นหนึ่งในบันทึกความทรงจำของเจียงนงถึงที่เขาอ้างว่า ได้ถูกพรรคฯเข้ามารวบอำนาจอย่างรวดเร็วจนเกินไป ซึ่งเจียงนงถึงได้อ้างถึงสถานะของรัฐบาลดังกล่าวที่ได้รับการสนับสนุนจากชาวเวียดนามใต้ อีกทั้งยังมีได้มีภาพลักษณ์ที่เป็นคอมมิวนิสต์ และด้วยภาพลักษณ์ดังกล่าวที่ทำให้ชัยชนะในเดือนเมษายน มาถึงอย่างรวดเร็ว

1. สถานะของรัฐบาลปฏิวัติเฉพาะกาลหลังสิ้นสุดสงคราม

ประเทศเวียดนามหลังสิ้นสุดสงครามยังคงแบ่งการบริหารออกเป็น 2 ส่วน คือเวียดนามเหนือที่อยู่ภายใต้การนำของพรรคคอมมิวนิสต์เวียดนาม ส่วนทางเวียดนามใต้นั้นอยู่ภายใต้การบริหารของรัฐบาลปฏิวัติเฉพาะกาลที่ถือว่าเป็นรัฐบาลที่รับมอบอำนาจจากรัฐบาลสาธารณรัฐเวียดนามหรือรัฐบาลเวียดนามใต้อย่างเป็นทางการ

เมื่อพิจารณาจากรายงานข่าวในช่วงเวลาแห่งการสิ้นสุดสงครามจาก *Indochina Chronicle* ฉบับเดือนกรกฎาคมและสิงหาคมปี 1975 พบว่ามีการรายงานเหตุการณ์ย้อนหลังกลับไปในช่วงใกล้สิ้นสุดอำนาจของรัฐบาลไซ่ง่อน ที่กล่าวถึงการออกมาสนับสนุนรัฐบาลปฏิวัติเฉพาะกาลและกองทัพขององค์กรแนวร่วมปลดแอกของชาวเวียดนาม ที่ร่วมด้วยชาวเวียดนามจากหลากหลายกลุ่ม เช่น ชาวพุทธ พระ แม่ชี ครู นักเรียน แพทย์ เป็นต้น ที่เรียกร้องให้มีการจัดการกับทหารของรัฐบาลไซ่ง่อน พร้อมกันนั้นก็ยังสนับสนุนการจัดตั้งรัฐบาลใหม่ ด้านเหตุการณ์ภายในเมืองไซ่ง่อน ได้มีการรายงานว่า ในวันที่ 30 เมษายนปี 1975 สถานีวิทยุและหนังสือพิมพ์ต่างๆ ในไซ่ง่อนต่างพากันพาดหัวข่าวแสดงความยินดีในชัยชนะของการปฏิวัติ และเรียกร้องให้นักข่าวทุกคนอำนวยความสะดวกต่อรัฐบาลปฏิวัติเฉพาะกาลและองค์กรแนวร่วมปลดแอกแห่งชาติ จากนั้นนักข่าวจำนวนหนึ่งและสำนักพิมพ์ท้องถิ่น ได้ร่วมมือกันจัดพิมพ์หนังสือพิมพ์ *สายก่อนสายฝอย* หรือ *ไซ่ง่อนอิสระ (Sài Gòn Giải Phóng)* ซึ่งเป็นหนังสือพิมพ์ของรัฐบาลปฏิวัติเฉพาะกาล ขณะเดียวกับที่สถานีวิทยุโทรทัศน์ก็นำเสนอการให้บริการต่อรัฐบาลปฏิวัติ

³⁰William J. Duiker, *The Communist Road to Power in Vietnam* (Boulder, Colorado: Westview, 1981), p. 304.

เฉพาะกาลอีกด้วย ในวันที่ 1 พฤษภาคมในปีเดียวกัน นักเรียนและนักศึกษาได้อาสาตนเองมาทำ
ความสะอาดท้องถนน เก็บขยะ และบริจาคอาหาร เสื้อผ้าแก่ทหารและคนทั่วไป³¹

การที่กลุ่มพลังที่สาม (Third Force) อันได้แก่ กลุ่มนักเรียน นักศึกษา ชาวพุทธ และชาว
คริสต์ ได้ออกมาให้การสนับสนุนรัฐบาลปฏิวัติเฉพาะกาล ทั้งนี้เป็นผลมาจากเมื่อครั้งอดีต ที่
รัฐบาลปฏิวัติเฉพาะกาลเคยประกาศนโยบายการฟื้นฟูสังคม จึงทำให้รัฐบาลดังกล่าวได้รับการ
สนับสนุนจากชาวเวียดนามมาอย่างต่อเนื่อง³² อย่างไรก็ตาม ได้มีการตั้งข้อสังเกตต่อการปฏิบัติ
หน้าที่ของรัฐบาลปฏิวัติเฉพาะกาลว่า

รัฐบาลปฏิวัติเฉพาะกาล มักพูดเสมอเรื่องความร่วมมือประเทศและการฟื้นฟูชาติ
พวกเขามักไม่ค่อยพูดถึง “คอมมิวนิสต์” ทำให้สามารถคาดหวังได้ว่า พวกเขาจะเคารพใน
สิทธิของประชาชน พวกเขาจะไม่ส่งประชาชนไปทำงานรวมหมู่ ซึ่งชาวไซ่ง่อนจำนวนมาก
กลัวต่อคำกล่าวที่ว่า “การรวมประเทศ” ว่าถึงที่สุดแล้วคอมมิวนิสต์จะเข้ามาครอบครอง
อำนาจ³³

นอกจากนี้ในบทสัมภาษณ์ของนางเหงียนถิ่บิन्ह (Nguyễn Thị Bình) รัฐมนตรีการ
ต่างประเทศในรัฐบาลปฏิวัติเฉพาะกาล ที่กล่าวในตอนหนึ่งว่า

... เราเคารพในเสรีภาพของประชาชนชาวเวียดนาม สิทธิเสรีภาพต้องมาก่อน
ประชาชนชาวเวียดนามจะมีสิทธิของตน พวกเขาจะไม่ถูกบังคับให้เข้าร่วมกิจกรรมที่พวก
เขาไม่ยินยอม...³⁴

อย่างไรก็ตามหลังการสิ้นสุดสงคราม ฝ่ายบริหารของพรรคคอมมิวนิสต์เวียดนาม ยังมี
ความลังเลใจต่อการจัดการและการปกครองในภาคใต้ โดยเฉพาะในประเด็นที่ว่า ภาคใต้ควรมี
รัฐบาลเฉพาะต่างหากหรือไม่³⁵ แต่ถึงอย่างไร ทางเวียดนามเหนือก็มีความพยายามอย่างเร่งรีบใน

³¹“First Days in a Vietnam at Peace,” *Indochina Chronicle* (July-August 1975): 16.

³²*Indochina Chronicle* (July-August 1975): 15.

³³*Indochina Chronicle* (October-November 1975): 17.

³⁴*Indochina Chronicle* (July 1975): 37.

³⁵William J Duiker, *The Communist Road to Power in Vietnam* (Boulder, Colorado: Westview, 1981), p. 332.

กระทั่งในปลายปี 1975 พรรคฯได้ตัดสินใจอย่างเด็ดขาดว่า จำเป็นต้องดำเนินการรวมประเทศให้อยู่ภายใต้รัฐบาลเดียวอย่าง
รวดเร็ว เพื่อให้การปรับเปลี่ยนภาคใต้เข้าสู่ระบบสังคมนิยมอย่างราบรื่นและรวดเร็ว

การเข้ามายึดครองไซ่ง่อนในสภาวะแห่งสูญญากาศในช่วงแรกของการปลดปล่อยประเทศ โดยที่ในช่วงก่อนหน้าการได้รับชัยชนะดังกล่าวเพียงเล็กน้อย ทางพรรคคอมมิวนิสต์ได้จัดตั้งคณะกรรมการทหาร (The Military Management Committee) ขึ้นมาภายใต้การนำของนายพลเจิ่นวันจ๋าเพื่อบริหารภาคใต้³⁶ ดังนั้นในช่วงเวลาแห่งการปลดปล่อยหมู่บ้านตามจังหวัดต่างๆ จึงอยู่ภายใต้การนำของคณะกรรมการทหาร ที่นำโดยเจิ่นวันจ๋า ก่อนที่จะมีการส่งผ่านอำนาจไปยังฝ่ายพลเรือน³⁷

หากพิจารณาจากหนังสือสังเขปประวัติศาสตร์ของเวียดนามได้กล่าวถึงรัฐบาลปฏิวัติเฉพาะกาล ว่าในวันที่ 30 เมษายนปี 1975 รัฐบาลปฏิวัติเฉพาะกาลได้เข้ารับมอบอำนาจจากรัฐบาลไซ่ง่อน และมีอำนาจในการบริหารภาคใต้ โดยภาระที่สำคัญคือการบริหารภาคใต้ในสภาวะที่เป็นช่วงวิกฤติหลังสงคราม หลังจากนั้น ตามหมู่บ้าน อำเภอ และจังหวัด ได้มีการจัดตั้งคณะกรรมการประชาชนปฏิวัติ (Ủy Ban Nhân Dân Cảnh Mang) โดยในไซ่ง่อนนั้นมีการจัดตั้งคณะกรรมการประชาชนปฏิวัติประจำจังหวัดขึ้นในวันที่ 21 มกราคมปี 1976 โดยมีวโวันเกียรติรับตำแหน่งประธานเพื่อรับมอบอำนาจจากคณะกรรมการที่ได้จัดตั้งขึ้นในช่วงเวลาแห่งการปลดปล่อยที่ผ่านมา³⁸

อาจกล่าวได้ว่าในช่วงเวลาแห่งการ “ปลดปล่อย” ในแต่ละหมู่บ้านนั้นกองทัพปลดแอกแห่งเวียดนามใต้ที่นำโดยเจิ่นวันจ๋า ได้เข้าปลดปล่อยหมู่บ้านต่างๆ ในนามของรัฐบาลปฏิวัติเฉพาะกาลและแนวร่วมปลดแอกแห่งชาติ เมื่อสามารถขับไล่ทหารและเจ้าหน้าที่ของฝ่ายรัฐบาลเวียดนามใต้ออกไปได้ ทางกองทัพได้มีการจัดตั้งคณะกรรมการประชาชนประจำหมู่บ้าน อำเภอ และจังหวัด ในทุกๆ พื้นที่ที่สามารถเข้าทำการ “ปลดปล่อย” กระทั่งคณะกรรมการประชาชนปฏิวัติที่จัดตั้งขึ้นโดยการนำของวโวันเกียรติ คณะกรรมการทหารของเจิ่นวันจ๋าจึงได้ยุติบทบาทลงขณะที่คณะรัฐมนตรีในคณะรัฐบาลปฏิวัติเฉพาะกาลนั้นมีหน้าที่ในด้านการเข้ารับมอบอำนาจด้านการบริหารและการต่างประเทศในเวียดนามใต้ กระทั่งในวันที่ 15-21 พฤศจิกายนปี 1975 ได้มีการ

³⁶William J. Duiker, *Vietnam Since the Fall of Saigon* (Ohio: The Center for International Studies Ohio University, 1989), p. 9.

³⁷*Indochina Chronicle* (June 1975): 24.

³⁸Lê Mậu Hãn, Trần Bá Đệ, Nguyễn Văn Thư, Chủ biên, *Đại Cương Lịch Sử Việt Nam Tập III (1945- 1995)* (Hà Nội: Nhà Xuất Bản Giáo Dục, 2000), tr. 280. [เลเมาฮาน, เตรินบาเต้, เหงียนวันทือ, บรรณาธิการ, *สังเขปประวัติศาสตร์เวียดนาม ชุดที่ 3 (1945- 1995)* (ฮานอย: สำนักพิมพ์ครุศาสตร์, 2000), p. 280.]

จัดการประชุมเพื่อรวมประเทศขึ้นที่ไซ่ง่อน โดยทางภาคเหนือมีเตี๋รงจินห์เป็นผู้นำ ส่วนทางภาคใต้ นำโดยฟามห่ง³⁹

การสิ้นสุดสงครามในเดือนเมษายนปี 1975 รัฐบาลปฏิวัติเฉพาะกาลได้เข้ารับมอบอำนาจจากประธานาธิบดีเดื่องวันมินห์ กระทั่งในการประชุมคณะกรรมการกลางพรรคคอมมิวนิสต์เวียดนามครั้งที่ 24 ที่จัดขึ้นในเดือนกรกฎาคมและสิงหาคมปี 1975 พรรคคอมมิวนิสต์เวียดนามได้ตัดสินใจเร่งรัดให้มีการรวมประเทศเร็วขึ้น⁴⁰ ต่อมาในการประชุมสมัชชาพรรคคอมมิวนิสต์เวียดนามครั้งที่ 4 ในปลายปี 1976 เมื่อที่ประชุมมีมติให้รวมประเทศเวียดนามทั้งสองภาคไว้ภายใต้พรรคคอมมิวนิสต์เวียดนาม โดยที่บรรดารัฐมนตรีจำนวนหนึ่งยังคงได้รับตำแหน่งในรัฐบาลใหม่ภายใต้การนำของพรรคคอมมิวนิสต์เวียดนาม^{***}

จะเห็นได้ว่าประวัติศาสตร์ของเวียดนามฉบับทางการได้กล่าวถึงรัฐบาลปฏิวัติเฉพาะกาลในลักษณะที่เป็นส่วนหนึ่งของพรรคคอมมิวนิสต์เวียดนาม บทบาทของรัฐบาลดังกล่าวจึงเป็นเพียงแค่นักหน่วยงานที่รับผิดชอบในช่วงเริ่มแรกของการสิ้นสุดสงคราม นอกจากนี้ยังทำหน้าที่ในฐานะรัฐบาลที่ได้รับมอบอำนาจต่อจากรัฐบาลไซ่ง่อน อย่างไรก็ตามคำอธิบายดังกล่าว เป็นการอธิบายจากทัศนะทางประวัติศาสตร์ของฝ่ายรัฐบาลเวียดนามที่เป็นผู้ครอบครองชัยชนะในสงครามเวียดนาม ดังนั้นการอธิบายถึงบทบาทรัฐบาลดังกล่าวจึงถูกกล่าวถึงในฐานะที่นำโดยพรรคฯ ไปโดยปริยาย ซึ่งแตกต่างจากบันทึกความทรงจำของเจืองนุถึง ที่เห็นว่ารัฐบาลปฏิวัติเฉพาะกาลที่เขาสังกัดมีความเป็นอิสระจากพรรคฯ และในหัวข้อนี้ได้พยายามสำรวจสถานะของรัฐบาลดังกล่าวจากหลากหลายทัศนะในบันทึกความทรงจำของคนเวียดนามพลัดถิ่น

³⁹Lê Mậu Hãn, Trần Bá Đệ, Nguyễn Văn Thư, Chủ biên, *Đại Cương Lịch Sử Việt Nam Tập III (1945- 1995)*, tr. 286. [เลเมาฮาน, เตี๋รงบาเต้, เหงียนวันทือ, บรรณาธิการ, *สังเขปประวัติศาสตร์เวียดนาม ชุดที่ 3 (1945-1995)*, p. 286.

⁴⁰Ngo Vinh Long, "The Socialization of South Vietnam," in *The Third Indochina War: Conflict between China, Vietnam and Cambodia, 1972-1979* (New York: Routledge, 2006), p.126.

^{***} ดังเช่น นางเหงียนถิ่บิन्ह อดีตรัฐมนตรีว่าการต่างประเทศในรัฐบาลปฏิวัติเฉพาะกาล ได้รับตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ เป็นต้น

2. สถานะของรัฐบาลปฏิวัติเฉพาะกาลในบันทึกความทรงจำของผู้นำคอมมิวนิสต์เวียดนามพลัดถิ่น

ในบันทึกความทรงจำของผู้นำคอมมิวนิสต์เวียดนามพลัดถิ่น กล่าวโดยเฉพาะ เจืองนุถิง ได้กล่าวถึงสถานะของรัฐบาลปฏิวัติเฉพาะกาลอันเป็นรัฐบาลที่เขาดำรงตำแหน่ง รัฐมนตรีกระทรวงยุติธรรมอยู่ด้วย ซึ่งประเด็นสำคัญที่เจืองนุถิงเน้นในบันทึกความทรงจำของเขา คือ การอ้างว่ารัฐบาลดังกล่าวเป็นตัวแทนของชาวเวียดนามใต้ที่ไม่นิยมในคอมมิวนิสต์ ดังจะเห็นได้จากการได้รับความร่วมมือจากคนชั้นสูงและคนชั้นกลางจากสังคมนิยมเวียดนามใต้ ซึ่งหลังการเสร็จสิ้นสงครามได้มีการประกาศว่า หลังการปฏิวัติเวียดนามทั้งสองจะคงมีการบริหารงานเป็นสองชุด โดยมีวาระ 5 ปี เพื่อให้ภาคใต้นั้นผ่านการปฏิวัติประชาธิปไตยแห่งชาติ (National Democratic Revolution) เสียก่อน ซึ่งขณะนั้น ทั้งรัฐบาลปฏิวัติเฉพาะกาลและสาธารณรัฐประชาธิปไตยเวียดนามนั้นได้แยกกันสมัครเป็นสมาชิกขององค์การสหประชาชาติ ด้วยเหตุผลหนึ่งคือ บรรดากลุ่มแนวร่วมที่สามที่สนับสนุนรัฐบาลปฏิวัติเฉพาะกาลนั้นได้รับการยอมรับจากนานาชาติเป็นอย่างมาก⁴¹ เจืองนุถิงยังได้กล่าวถึงบทบาทของรัฐบาลปฏิวัติเฉพาะกาลที่เน้นให้เห็นสถานภาพของรัฐบาลดังกล่าวต่อนานาชาติ ดังเช่น เรียกร้องต่อองค์การสหประชาชาติให้ยอมรับว่ารัฐบาลปฏิวัติเฉพาะกาลเป็นรัฐบาลเดียวที่ถูกต้อง และขอให้มีการประชุมสหประชาชาติในฐานะผู้สังเกตการณ์ ขณะเดียวกันก็มีการเคลื่อนไหวต่อประเทศต่างๆ ให้ยอมรับว่ารัฐบาลปฏิวัติเฉพาะกาลมีสิทธิเหมือนเช่นที่รัฐบาลไซ่ง่อนแต่เดิมเคยมี⁴²

นอกจากนี้ในบันทึกความทรงจำของชาวเวียดนามทั่วไป ดังในบันทึกความทรงจำของดวนวันตวอยได้กล่าวว่า ไช่งอนหลังการ “ปฏิวัติ” นั้นอยู่ภายใต้การปกครองคณะกรรมการทหาร ภายใต้การนำของเจิ่นวันจา และเขาผู้นี้เป็นผู้ที่มีสถานะทางการเมืองที่สำคัญในช่วงแรกของการปลดปล่อยในภาคใต้ ที่ดวนวันตวอยได้ยกตัวอย่างของความพยายามในการจัดตั้งรัฐบาลผสมของกลุ่มแนวร่วมที่สาม ตามที่ระบุในสนธิสัญญาปารีสปี 1973 ที่เขากล่าวถึงนายเฟือง นักธุรกิจผู้ร่ำรวย (ที่แม้ว่าเขาจะรับจดหมายจากเพื่อนชาวอเมริกา ที่เป็นคนสำคัญในกองทัพของสหรัฐอเมริกาว่าจะให้ความช่วยเหลือเขาออกจากเวียดนาม แต่นายเฟืองก็ตัดสินใจที่จะดำรงชีวิตต่อไปในเวียดนาม เนื่องจากเชื่อมั่นในสนธิสัญญาปารีส ซึ่งในความคิดของเฟืองนั้น เชื่อว่าฝ่ายเวียดนามเหนือจะรักษาสัญญาตามสนธิสัญญาปารีส และจะเกิดการจัดตั้งรัฐบาลผสมสามฝ่ายขึ้น โดยมีจุดประสงค์ร่วมกันคือ การฟื้นฟูและเยียวยาประเทศชาติ) ว่าต้นเดือนพฤษภาคม 1975

⁴¹William J. Duiker, *Vietnam Since the Fall of Saigon*, p. 20.

⁴²เตีรื่อง นุ ถิง, *การปฏิวัติที่ถูกหักหลัง*, หน้า 242.

เพื่อส่งโทรเลขไปยังฝัามวันดง ซึ่งเป็นนายกรัฐมนตรีของเวียดนามเหนือ โดยเชิญให้ฝัามวันดงเดินทางร่วมประชุมจัดตั้งรัฐบาลผสมดังกล่าวที่ไซ่ง่อน โดยการอ้างถึงสนธิสัญญาปารีส ทว่าเขากลับได้รับการตอบรับจากเงินวันจ๋าแทน แต่เป็นเพียงการแลกเปลี่ยนทัศนะเท่านั้น และต่อมาเฟื่องก็ถูกจับเข้าคุกพร้อมกับความวันตวย⁴³

ความวันตวยยังกล่าวอีกว่า “หลายวันต่อมาเพื่อนของผมหลายคนยังมองโลกในแง่ดี และยังเชื่อว่าองค์กรแนวร่วมปลดแอกแห่งชาติจะสามารถสถาปนารัฐบาลแห่งชาติขึ้นมาได้ บางส่วนเชื่อว่า องค์กรแนวร่วมปลดแอกแห่งชาติหมดประโยชน์แล้ว ‘พวกเขา’ ควบคุมทุกอย่างไว้หมดแล้ว และ ‘พวกเขา’ จะไม่เชื่อหรือฟังใครทั้งนั้น พวกเขาคือคอมมิวนิสต์จากทางเหนือ”⁴⁴

อาจกล่าวได้ว่าตามทัศนะของความวันตวยนั้น เห็นว่าพรรคคอมมิวนิสต์เวียดนามภายใต้การนำของเงินวันจ๋านั้นเป็นกลุ่มที่มีอำนาจอย่างแท้จริงในเวียดนามใต้หลังการสิ้นสุดสงคราม แม้ว่าชาวเวียดนามบางส่วนยังคงมีความคาดหวังต่อแนวร่วมปลดแอกและรัฐบาลปฏิวัติเฉพาะกาลอยู่ก็ตาม หากแต่รัฐบาลดังกล่าวก็มีสถานะเพียงองค์กรหนึ่งที่อยู่ภายใต้พรรคคอมมิวนิสต์เวียดนาม หรือเป็นเพียงฉากหน้าของการสร้างความร่วมมือจากชาวเวียดนามและการต่างประเทศ ในช่วงเวลาของสงคราม

ขณะที่เจืองนุถึงโต้แย้งต่อการนิยามสถานะของรัฐบาลปฏิวัติเฉพาะกาลอย่างง่าย ๆ ดังเช่น ที่เขากล่าวอ้างอิงถึงเหงียนคักเวียน นักประวัติศาสตร์ของพรรคคอมมิวนิสต์เวียดนามที่กล่าวถึงสถานะของรัฐบาลปฏิวัติเฉพาะกาลว่าเป็นเพียงองค์กรหนึ่งที่อยู่ภายใต้พรรคคอมมิวนิสต์เวียดนามนั้น ว่าเป็นคำอธิบายหลังจากที่เวียดนามเหนือสามารถควบคุมอำนาจไว้ได้อย่างสมบูรณ์แล้วต่างหาก⁴⁵ ซึ่งหากรัฐบาลปฏิวัติเฉพาะกาลมีภาพลักษณ์ที่เป็นส่วนหนึ่งของเวียดนามเหนือ ดังเช่นที่เหงียนคักเวียนกล่าวอ้าง รัฐบาลปฏิวัติเฉพาะกาลอาจไม่สามารถสร้างความร่วมมือจากชนชั้นสูง ชนชั้นกลาง และบรรดาปัญญาชน ชัยชนะอาจมิได้มาอย่างรวดเร็วดังที่ปรากฏ ทั้งนี้เจืองนุถึงได้กล่าวย้าว่า รัฐบาลปฏิวัติเฉพาะกาลมีความเป็นอิสระและเป็นกลางระหว่างเวียดนามเหนือและรัฐบาลเวียดนามใต้มาโดยตลอด ดังเห็นได้จากแถลงการณ์ต่างๆ ที่ยึดมั่นและเรียกร้องในเสรีภาพและประชาธิปไตย ที่เขาได้แนบไว้ในตอนท้ายของบันทึกความทรงจำ ที่แถลงการณ์

⁴³Daon Van Toai, *The Vietnamese Gulag*, p. 266.

⁴⁴Ibid., p. 192.

⁴⁵Truong Nhu Tang, *A Vietcong Memoir*, p. 268.

เหล่านี้เป็นสิ่งที่ตรงกันข้ามกับที่พรรคคอมมิวนิสต์ดำรงอยู่คือเป็นเผด็จการและยึดมั่นในระบบบ
กรรมลัทธิรวมหมู่⁴⁶

หากกล่าวตามประวัติศาสตร์ของพรรคคอมมิวนิสต์เวียดนาม การจัดตั้งองค์กรแนวร่วม
ปลดแอกหรือรัฐบาลปฏิวัติเฉพาะกาลขึ้นมาในสถานการณ์การสู้รบเพื่อสร้างความร่วมมือจาก
กลุ่มชนชั้นต่างๆ ในสังคมเวียดนามที่มีเป้าหมายเฉพาะหน้าคือ การขับไล่สหรัฐอเมริกาและรัฐบาล
ไซ่ง่อน องค์กรแนวร่วมปลดแอกและรัฐบาลดังกล่าวจึงถือว่าเป็นยุทธวิธีหนึ่งในการต่อสู้ใน
สถานการณ์ของสงคราม ทว่าเมื่อสถานการณ์เปลี่ยนไปในช่วงหลังการทำสนธิสัญญาปารีสปี
1973 ฝ่ายเวียดนามเหนือสามารถรุกคืบเข้าควบคุมพื้นที่ต่างๆ ในเวียดนามใต้ได้อย่างรวดเร็ว และ
ได้รับชัยชนะในที่สุด ดังจะเห็นได้ว่าทั้งบู้ตั้นและฮวางวันฮวนมิได้มีข้อกังขาหรือโต้แย้งต่อสถานะ
ของรัฐบาลปฏิวัติเฉพาะกาล ทั้งนี้ก็เนื่องจากพวกเขาทั้งสองยอมรับในการนำและยุทธวิธีของ
พรรคคอมมิวนิสต์ในช่วงเวลาของสงคราม ดังนั้นชัยชนะที่ได้รับมาจึงเป็นชัยชนะที่ได้รับการชี้แนะ
จากพรรคคอมมิวนิสต์เวียดนามมาตั้งแต่แรกเริ่ม ซึ่งประเด็นที่เจืองนงถึงโต้แย้งจึงกลายเป็น
ลักษณะขององค์กรแบบแนวร่วม ดังเช่นองค์กรแนวร่วมปลดแอกแห่งชาติ หรือรัฐบาลปฏิวัติเฉพาะ
กาล ที่เป้าหมายหลักคือการสร้างแนวร่วมเพื่อต่อต้านรัฐบาลไซ่ง่อน และสหรัฐอเมริกาในบริบทที่
พรรคคอมมิวนิสต์เวียดนามประเมินว่าสถานการณ์การสู้รบอาจต้องใช้ระยะเวลาอีกนานจนกว่าจะ
ได้ชัยชนะ⁴⁷

ทว่าสถานการณ์ในเวียดนามได้แปรเปลี่ยน เมื่อสหรัฐอเมริกาถอนทหารและยุติความ
ช่วยเหลือรัฐบาลไซ่ง่อน ดังนั้นฝ่ายเวียดนามเหนือจึงเป็นฝ่ายได้เปรียบในสถานการณ์ดังกล่าว
กระทั่งสามารถได้ชัยชนะในที่สุด ที่อาจกล่าวได้ว่าพรรคคอมมิวนิสต์เวียดนามเป็นฝ่ายยึดกุมชัย
ชนะได้อย่างเบ็ดเสร็จ สถานะของรัฐบาลปฏิวัติเฉพาะกาลจึงมิได้ได้มีความสำคัญในสายตาของ
ผู้นำพรรคฯอีกต่อไป ดังนั้นการยุบรวมหน่วยงานต่างๆ กระทั่งการรวมประเทศอย่างเร่งด่วนในปี
1976 จึงเป็นแนวทางที่พรรคฯจำเป็นต้องสร้างเพื่อสถาปนาอำนาจในการปกครองเวียดนามอย่าง
สมบูรณ์⁴⁸ ซึ่งการรวมประเทศอย่างเร่งด่วนจึงเป็นประเด็นหลักของความผิดพลาดที่ได้รับการกล่าวไว้
ในบันทึกความทรงจำของเจืองนงถึง

⁴⁶Truong Nhu Tang, *A Vietcong Memoir*, p. 268.

⁴⁷William J. Duiker, *The Communist Road to Power in Vietnam*, p. 335.

⁴⁸Lê Mậu Hãn, Trần Bá Đệ, Nguyễn Văn Thư, Chủ biên, *Đại Cương Lịch Sử Việt Nam Tập III (1945- 1995)*, tr. 688-689. [เลเมาฮาน, เตรินบาเต, เหงียนวันทือ บรรณาธิการ, *สังเขปประวัติศาสตร์เวียดนาม ชุดที่ 3 (1945- 1995)*, หน้า 668-669.]

ค. เรื่องเล่าภายใต้ระบอบสังคมนิยม: วาทกรรมต่อต้านคอมมิวนิสต์

อาจกล่าวได้ว่า เรื่องเล่าเกี่ยวกับประสบการณ์ภายใต้สังคมนิยมหลังการสิ้นสุดลงของสงครามได้เป็นประหนึ่งที่สำคัญ ที่ได้สร้างความชอบธรรมต่อการ “หนี” ของคนเวียดนามและผู้นำคอมมิวนิสต์พลัดถิ่น ขณะเดียวกันเรื่องราวดังกล่าวก็เป็นเหตุการณ์ที่ได้รับความสนใจจากสังคมทั่วไป ในบริบทที่เวียดนามเป็นประเทศ “ปิด”

คำอธิบายถึงสังคมนิยมเวียดนามหลังการสิ้นสุดสงครามในบันทึกความทรงจำดังกล่าวได้แสดงให้เห็นถึงสภาพสังคมที่เลวร้าย การคอร์รัปชันของเจ้าหน้าที่ของพรรคคอมมิวนิสต์ และข้อมูลด้านลบของบรรดาผู้นำของพรรคคอมมิวนิสต์เวียดนาม ที่สะท้อนให้เห็นถึงความแปลกแยกที่เกิดขึ้นในสังคมนิยมภายใต้รัฐบาลคอมมิวนิสต์ หรืออาจกล่าวได้ว่าเป็นลักษณะที่แสดงให้เห็นว่า ผู้เขียนบันทึกพยายามกันตนเองออกมาจากความเป็นคอมมิวนิสต์ ดังนั้น มุมมองที่พวกเขาแสดงให้เห็นตอนโยบายที่นำโดยรัฐบาลคอมมิวนิสต์จึงเป็นทัศนะที่ต่อต้านและอยู่ในท่าทีของการตั้งคำถาม แน่ใจว่าสถานที่ซึ่งพวกเขาชื่นชมยินดีนั้นเป็นด้านตรงข้ามกับความเป็นคอมมิวนิสต์ โดยเฉพาะพรรคคอมมิวนิสต์เวียดนาม ที่อาจมีข้อยกเว้นต่อกรณีของฮวางวันฮวน ที่งานเขียนของเขาแสดงความผิดหวังต่อกรณีของความผิดพลาดที่เกิดจากการนำของเลดวันเพ็งเท่านั้น หากแต่ว่าคอมมิวนิสต์ในทัศนะของเขายังคงเป็นทิศทางที่ถูกต้องอยู่เช่นเดิม

ด้านรัฐบาลคอมมิวนิสต์ก็ได้แสดงให้เห็นถึงสังคมนิยมของเวียดนามด้วยการตอกย้ำต่อความเชื่อมั่นในแนวทางมาร์กซ์-เลนินโดยการนำของพรรคคอมมิวนิสต์เวียดนามว่าเป็นแนวทางที่ถูกต้อง ของการปฏิวัติ ดังคำกล่าวที่ว่า

“หลังจากที่การต่อสู้กับสหรัฐอเมริกาสิ้นสุดลง...พรรคเราได้ดำเนินแนวทางตามแนวทางของลัทธิมาร์กซ์-เลนินที่เป็นแนวทางที่ถูกต้องและนำชัยชนะมาสู่ประเทศของเรา ซึ่งก็คือการปฏิวัติประชาธิปไตยประชาชนและการปฏิวัติสังคมนิยม...”⁴⁹

⁴⁹Nguyễn Trọng Phúc, Chủ biên, *Tim Hiểu Lịch Sử Đảng Cộng Sản Việt Nam ,Qua Các Đại Hội Và Nghị Trung Ương (1930- 2002)* (Hà Nội: Nhà Xuất Bản Lao Động, 2003), tr. 662. [เขียนจ๋องฟุก, บรรณาธิการ, *ทำความเข้าใจประวัติศาสตร์พรรคคอมมิวนิสต์เวียดนาม ตามวาระการประชุม (1930- 2002)* (ฮานอย: สำนักพิมพ์คนงาน, 2003), หน้า 662.]

ดังนั้นภารกิจหลังจากชัยชนะในการต่อสู้ จึงเป็นการสร้างสังคมใหม่ เศรษฐกิจใหม่ ตามแนวทางสังคมนิยม (Chủ Nghĩa Xã Hội) ซึ่งทางเวียดนามเหนือได้ดำเนินไปแล้ว ส่วนภาคใต้ต้องมีการปฏิรูปเพื่อสร้างสังคมใหม่ในทุกๆ ส่วน โดยเฉพาะด้านเศรษฐกิจ โดยมีเวียดนามเหนือเป็นแบบอย่าง⁵⁰

ในรายงานจาก *The Vietnam Courier* กล่าวว่าเมื่อวันที่ 17 พฤษภาคม 1975 ได้มีการจัดโครงการ “หนังสือเพื่อภาคใต้” (Books for the South) ขึ้นเพื่อคัดเลือกและจัดส่งหนังสือจากทางภาคเหนือไปยังพื้นที่ภาคใต้ของประเทศ โครงการนี้เป็นมติของคณะกรรมการแนวร่วมปฏิวัติฮานอย-เว้-ไซ่ง่อน โดยเลือกจากหนังสือที่ตีพิมพ์ย้อนหลังไปในช่วงปี 1954-1955 โดยมีเนื้อหาเกี่ยวกับการต่อสู้และการปฏิวัติ นอกจากนี้ยังมีหนังสือเกี่ยวกับวรรณกรรมที่ว่าด้วยเรื่องเกษตรกรรม การอุตสาหกรรม และยังมีเรื่องแปลจากภาษาต่างประเทศ เหงียนเซากวาน (Nguyen Dao Quan) ซึ่งเป็นสหายนำคนหนึ่งของพรรคคอมมิวนิสต์เวียดนามได้มีบทบาทในการคัดเลือกหนังสือเหล่านี้ เขาระบุว่า “มันเป็นโครงการที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง ผมคิดว่าหนังสือที่ถูกเลือกมาจากประชาชนภาคเหนือเพื่อพี่น้องทางภาคใต้ จะมีบทบาทอย่างสำคัญในการสร้างสังคมใหม่”⁵¹ เช่นเดียวกับ *Indochina Chronicle* ที่รายงานว่

กลุ่มทางวัฒนธรรมจากทางเหนือได้เข้ามาจัดการแสดงมากขึ้นในไซ่ง่อน เราจะเห็นได้จากทั้งในโทรทัศน์ การแสดงดนตรีออเครสตรา การแสดงโอเปร่า ที่ได้รับการให้ความหมายว่าเป็นวัฒนธรรมของเวียดนาม⁵²

ดังนั้นตามทัศนะของพรรคคอมมิวนิสต์เวียดนาม สังคมใหม่ของเวียดนามต้องมีแนวทางที่ถูกต้องเป็นทางนำ ซึ่งก็คือตามแนวทางสังคมนิยม การเปลี่ยนแปลงสังคมใหม่จึงต้องผ่านการปฏิวัติประชาธิปไตยประชาชน และการปฏิวัติสังคมนิยม พร้อมกันนั้นต้องเร่งฟื้นฟูสังคมโดยการปฏิรูปสิ่งที่แสดงถึงระบอบเก่า ทั้งในด้านเศรษฐกิจ และวัฒนธรรม

เขตเศรษฐกิจใหม่เป็นนโยบายหนึ่งของพรรคคอมมิวนิสต์เวียดนาม โดยมีเป้าหมายเพื่อกระจายความแออัดของประชากรในเขตเมือง และเป็นการบุกเบิกพื้นที่ทางการเกษตร โดยการ

⁵⁰Nguyễn Trọng Phúc, Chủ biên, *Tìm Hiểu Lịch Sử Đảng Cộng Sản Việt Nam , Qua Các Đại Hội Và Nghị Trung Ương (1930- 2002)*, tr. 662. [เหงียนจ๋องฟุก, บรรณาธิการ, *ทำความเข้าใจประวัติศาสตร์พรรคคอมมิวนิสต์เวียดนาม ตามวาระการประชุม (1930- 2002)*, หน้า 667.]

⁵¹“Books for the South,” *Vietnam Courier* (August 1975): 15.

⁵²*Indochina Chronicle* (October-November 1975): 17.

จัดสรรที่ดินให้แก่ประชาชน⁵³ ซึ่งคำอธิบายต่อนโยบายเขตเศรษฐกิจใหม่ของทางการเวียดนาม จาก *Vietnam Courier* ได้พยายามให้ภาพของนโยบายดังกล่าวในด้านที่ดีในลักษณะของการร่วมมือเพื่อฟื้นฟูประเทศ เกิดการร่วมแรงร่วมใจบุกเบิกที่ดินของชาวเวียดนาม⁵⁴

อาจกล่าวได้ว่านโยบายเขตเศรษฐกิจใหม่ในทัศนะของทางการเวียดนามเป็นนโยบายที่มีจุดประสงค์เพื่อการสร้างสังคมใหม่ โดยเฉพาะด้านเศรษฐกิจและการจัดสรรที่ดินแก่ประชาชน อย่างไรก็ตามนโยบายดังกล่าวได้รับการกล่าวถึงในบันทึกความทรงจำของผู้นำคอมมิวนิสต์เวียดนามพลัดถิ่นในลักษณะที่แตกต่างออกไป กล่าวคือ นโยบายเขตเศรษฐกิจใหม่กลับเป็นนโยบายที่สร้างความเดือดร้อนแก่ชาวเวียดนาม

นอกจากนี้ นโยบายค่ายฝึกอบรมการศึกษาใหม่ (Trại Học Tập Cải Tạo) ก็เป็นหนึ่งในนโยบายที่ออกมาเพื่อชาวเวียดนามที่เคยร่วมงานกับรัฐบาลไซ่ง่อนและสหรัฐอเมริกา และเพื่อความมีเสถียรภาพ ดังนั้นพรรคจึงให้มีการลงทะเบียนบรรดานายทหารของรัฐบาลไซ่ง่อนเก่าและบรรดาผู้ที่เคยทำงานให้กับสหรัฐอเมริกา⁵⁵ เหงียนคักเวียนได้กล่าวถึงเหตุผลของนโยบายดังกล่าวว่า

ในช่วงแรกของการปลดปล่อยยังมีการต่อสู้ต่อต้านด้วยอาวุธของกลุ่มเล็กๆ แต่ไม่ประสบผลสำเร็จเท่าใดนัก เนื่องจากประชาชนมิได้ตอบสนอง ดังนั้นสิ่งสำคัญจึงต้องหลีกเลี่ยงการเกิดสงครามกลางเมืองในทุกทางที่สามารถทำได้ โครงสร้างของรัฐบาลไซ่ง่อนเดิมประกอบด้วยนายทหาร 70,000 นาย และพวกลูกสมุนที่มีจำนวนในระดับที่ใกล้เคียงกัน คนเหล่านี้ได้รับการฝึกหัดมาเป็นอย่างดี และถูกล้างสมอง ... ขณะเดียวกันแนวทางที่เป็นไปได้ที่สุดที่จะให้ทหาร ตำรวจ และข้าราชการเก่าจำนวนนับล้านกลับเข้ามาใช้ชีวิตเป็นพลเรือนโดยเร็ว แต่คงเป็นไปได้ที่จะรับประกันได้ว่าจะไม่มีการเกิดสงครามกลาง

⁵³Lê Mậu Hãn, Trần Bá Đệ, Nguyễn Văn Thư, *Chủ biên. Đại Cương Lịch Sử Việt Nam Tập III (1945- 1995)*, tr. 46. [เลเมาฮาน, เตรี้นบาเต้, เหงียนวันทือ, บรรณาธิการ, *สังเขปประวัติศาสตร์เวียดนาม ชุดที่ 3 (1945- 1995)*, หน้า 46.]

⁵⁴*Vietnam Courier* (May 1975): 15.

⁵⁵Lê Mậu Hãn, Trần Bá Đệ, Nguyễn Văn Thư, *Chủ biên, Đại Cương Lịch Sử Việt Nam Tập III (1945- 1995)*, tr. 281. [เลเมาฮาน, เตรี้นบาเต้, เหงียนวันทือ, บรรณาธิการ, *สังเขปประวัติศาสตร์เวียดนาม ชุดที่ 3 (1945- 1995)*, p. 281.]

เมือง หากว่านายทหารเหล่านี้ยังคงมีเสรีภาพในการเคลื่อนไหวได้ ดังนั้นจึงตัดสินใจกัน พวกเขาไว้ใน “ค่ายอบรม”⁵⁶

จะเห็นได้ว่าสังคมใหม่ในทัศนะของรัฐบาลคอมมิวนิสต์เวียดนาม เห็นว่าความจำเป็นเร่งด่วนหลังสงครามคือการฟื้นฟูประเทศ โดยเฉพาะการปรับเปลี่ยนให้เป็นไปในแนวทางเดียวกัน ซึ่งก็คือแนวทางสังคมนิยมที่นำโดยพรรคคอมมิวนิสต์เวียดนาม ทั้งนี้เนื่องจากชัยชนะในวันที่ 30 เมษายน ปี 1975 ได้สร้างความเชื่อมั่นต่อพรรคคอมมิวนิสต์ต่อความสำเร็จและความถูกต้องของแนวทางสังคมนิยม ตามทฤษฎีมาร์กซ์-เลนิน ดังนั้นการเลือกสรรวัฒนธรรม หรือนโยบายเพื่อการนำมาใช้ในเวียดนามได้ในทัศนะของพรรคคอมมิวนิสต์เวียดนามจึงเกิดจากความเชื่อมั่นต่อแนวทางสังคมนิยมอย่างไม่มีกั๊กงา อย่างไรก็ตามเป็นที่น่าสังเกตว่า ทั้งนโยบายเขตเศรษฐกิจใหม่ และค่ายฝึกอบรมการศึกษาใหม่นั้นกลับได้รับการกล่าวถึงในหนังสือประวัติศาสตร์เวียดนามอย่างไม่มากนัก ซึ่งจะกล่าวถึงแต่เพียงแนวทางและจุดมุ่งหมายของโครงการ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากหนังสือประวัติศาสตร์ดังกล่าวตีพิมพ์ในช่วงเวลาหลังการปฏิรูปประเทศตามนโยบายโดยเหมยแล้ว ซึ่งคำอธิบายประวัติศาสตร์จึงมุ่งเน้นในการพัฒนาด้านเศรษฐกิจและความก้าวหน้าของประเทศ ดังนั้นเหตุการณ์ความขัดแย้งก็จะถูกละเว้น หรือกล่าวถึงอย่างสังเขป

อย่างไรก็ตามมีการตั้งข้อสงสัยเกี่ยวกับหลังการสิ้นสุดลงของสงครามพรรคคอมมิวนิสต์เวียดนามยังคงชะลอการเปลี่ยนสังคมนิยมเข้าสู่ระบอบสังคมนิยม⁵⁷ หากแต่คำอธิบายจากบันทึกความทรงจำของผู้นำคอมมิวนิสต์และคนเวียดนามพลัดถิ่นได้แสดงให้เห็นถึงมุมมองที่แตกต่างออกไป อันได้แก่ การเข้ามาของวัฒนธรรมหรือนโยบายสังคมนิยม หรือแม้กระทั่งการเข้าของประชาชนจากเวียดนามเหนือ โดยได้รับการอธิบายจากในบันทึกความทรงจำว่าเป็นสิ่งที่แปลกปลอม หรือ การเข้ามาคุกคาม ที่แตกต่างจากคำอธิบายจากรัฐบาลที่เห็นถึงความจำเป็นและความมุ่งหวังที่ดีต่อการปรับเปลี่ยนสังคมนิยมในเวียดนามได้

⁵⁶ เหงียนคักเวียน, *เวียดนาม: ประวัติศาสตร์ฉบับพิสดาร* (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์โครงการตำราสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, หน้า 433-434. เหงียนคักเวียนกล่าวคำหั่นตอนนโยบายของพรรคคอมมิวนิสต์ต่อค่ายฝึกอบรมการศึกษาใหม่ว่า “หลังจากระยะเวลาหนึ่งเมื่อพวกเขาพิสูจน์ให้เห็นว่ามีความตั้งใจอันดีและยอมรับรัฐบาลใหม่ได้ ก็จะได้รับปล่อยตัวไป โดยหลักการแล้วมาตรการนี้ก็ดูเหมาะสม แต่รัฐบาลหลงผิดที่ดำเนินการโดยไม่แบ่งแยก ...ยิ่งกว่านั้นบรรยากาศความสงสัยทางการเมือง ยิ่งทำให้บรรดาผู้ที่เคยทำงานให้กับรัฐบาลเก่าซึ่งอนักก็ถูกปลดออกจากตำแหน่ง แม้แต่พ่อค้า บัญชาชน นักอุตสาหกรรม ต้องมีชีวิตอยู่ด้วยความกลัวว่าจะถูกกล่าวหาว่าเป็นพวกที่ต่อต้านการปฏิวัติ”

⁵⁷ ธีระ นุชเปี่ยม, *เวียดนามหลัง 1975*, หน้า 101.

1. สังคมใหม่ในบันทึกความทรงจำผู้นำคอมมิวนิสต์เวียดนามพลัดถิ่น

เมื่อพิจารณาบันทึกความทรงจำของผู้นำคอมมิวนิสต์พลัดถิ่น พบว่าทั้งเจืองถึงและบุงตี๋นได้กล่าววิพากษ์วิจารณ์ต่อสังคมใหม่ของเวียดนามอย่างเลวร้าย โดยบุงตี๋นนั้นได้เน้นไปที่การวิจารณ์ค่ายฝึกอบรมการศึกษาใหม่ ขณะที่ฮวงวันฮวนไม่ได้กล่าวถึงสภาพสังคมเวียดนามใหม่ซึ่งอาจเนื่องมาจากเขาเดินทางออกจากเวียดนามในปี 1976 ที่อาจเป็นช่วงเวลาที่น้อยเกินกว่าจะสังเกตเห็นความเปลี่ยนแปลงต่างๆ ดังเช่นเจืองถึงและบุงตี๋น

นอกจากนี้ยังพบว่าในบันทึกความทรงจำของคนเวียดนามพลัดถิ่นอื่นๆ ได้นำเสนอสังคมใหม่ของเวียดนามในลักษณะเดียวกับที่เจืองถึงนำเสนอ กล่าวคือ พวกเขาเห็นว่าสังคมเวียดนามได้เปลี่ยนไปในด้านที่เลวร้ายขึ้นด้วยการนำนโยบายสังคมนิยมมาใช้ ดังเช่น เหยียนหงอกจันกล่าวถึงการแพร่ของวัฒนธรรมจากทางเหนือหรือวัฒนธรรมของระบอบสังคมนิยม การเข้มงวดตรวจตราที่เพิ่มมากขึ้น หรือการตั้งคณะกรรมการผู้รักชาติ (The Patriotic Committee) ขึ้นในทุกโรงเรียน⁵⁸ และในหน่วยงานอื่นก็เช่นกัน เช่น ในโรงงานต่างๆ หน่วยงานราชการ และโรงพยาบาลก็มีการจัดตั้งคณะกรรมการผู้รักชาติขึ้นมา⁵⁹ ซึ่งคำอธิบายต่อการเกิดขึ้นของบรรดาคณะกรรมการต่างๆ ได้สะท้อนว่าทัศนะของเหยียนหงอกจันต่อเหตุการณ์ดังกล่าวเป็นสิ่งแปลกใหม่ ซึ่งการตั้งคณะกรรมการดังกล่าวได้แสดงให้เห็นถึงสัญลักษณ์ของการเข้ามาควบคุมของพรรคคอมมิวนิสต์ในส่วนปลีกย่อยของสังคม⁶⁰ ที่แตกต่างจากสังคมเวียดนามใต้ที่เคยเป็นเมื่อครั้งสงครามยังไม่สิ้นสุดลง

ความวันทวยได้เล่าว่า สังคมเวียดนามใต้เริ่มเกิดการหายไปของหนังสือพิมพ์ตามท้องตลาดและตามท้องถนนต่างๆ ร้านหนังสือก็เช่นเดียวกันที่ได้ปิดตัวลง และยังมีการกลั่นกรองหนังสือโดยกลุ่มเยาวชนที่ติดสัญลักษณ์สีแดงที่แขนเสื้อ ขณะเดียวกันการตรวจตราทางวัฒนธรรมเริ่มเข้มงวดขึ้น กลุ่มเยาวชนที่นำโดยทหารจากเวียดนามเหนือเริ่มเข้าตรวจสอบภายในบ้านเรือนของประชาชนตามชั้นหนังสือต่างๆ และเผาหนังสือหรือสิ่งของที่พวกเขาเห็นว่าต่อต้านการปฏิบัติตามท้องถนน⁶¹ ความวันทวยยังได้กล่าวถึงการเปลี่ยนแปลงการทำงานในธนาคารนามโบ้ (Nam Bo – ซึ่งเป็นสถานที่ทำงานแต่เดิมของความวันทวยก่อนการเกิดการปฏิวัติ ในวันที่ 30

⁵⁸Nguyen Ngoc Ngan, *The Will of Heaven*, p. 75.

⁵⁹*Indochina Chronicle* (June 1975): 14.

⁶⁰ธีระ นุชเปี่ยม, *เวียดนามหลัง 1975*, หน้า 102.

⁶¹Doan Van Toai, *The Vietnamese Gulag*, p. 195.

เมษายนปี 1975) ว่าได้เกิดการเปลี่ยนตำแหน่งผู้บริหารใหม่ ซึ่งพนักงานที่เคยเป็นพนักงานรุ่นเด็ก ได้ตำแหน่งเป็นพนักงานระดับสูง และพนักงานอาวุโสถูกลดชั้นมาเป็นตำแหน่งที่ต่ำลง⁶²

เหงียนหงอกงัน อดีตครูมัธยมและทหารเวียดนามได้เล่าว่า หลังการปฏิวัติ สภาสังคม ไช่ก่อนก็เปลี่ยนไป จากที่เคยเป็นสังคมนิยม มีการพูดคุยแสดงความคิดเห็นทางการเมืองอย่างเปิดเผย และบางครั้งก็ยังมีถ่ายทอดเรื่องราวผ่านการซุบซิบนินทา แต่ภายหลังการปฏิวัติสังคมนิยมได้แปรสภาพกลายเป็นสังคมนิยมแบบจะทันที่ สมาชิกในสังคมนิยมกับความหวาดระแวงต่อกัน แต่ละคนต่างจับตามองกันและกัน ด้วยสายตาที่จ้องจับผิดและไม่เป็นมิตร และที่สำคัญที่สุดคือความกลัวการถูกหักหลัง⁶³ เช่นเดียวกันกับในบันทึกความทรงจำของเจ็องนุถึงที่กล่าวว่า ในระหว่างสงครามประชาชนต่างมีศีลธรรมที่ดีเนื่องจากทุกคนต่างเชื่อในการต่อสู้ที่จะได้มาซึ่งชัยชนะ ในช่วงของสงครามทุกคนต่างเสียสละความสุขส่วนตัว แต่หลังจากชัยชนะในเดือนเมษายน ปี 1975 สถานการณ์ได้เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ประชาชนได้กลายมาเป็นผู้ที่ห่างไกลการปฏิบัติทางศีลธรรมอันดีและแสวงหาผลกำไรกันมากขึ้น ในขณะที่เดียวกันความไว้วางใจกันก็ยิ่งลดลง⁶⁴ เหงียนหงอกงันยังเล่าต่อว่า

ที่หน้าโบสถ์ผมเห็นฝูงชนกำลังมุ่งกันอย่างหนาแน่น มีคนหนึ่งบอกว่า “พวกเขา กำลังประชุมศาลประชาชนอยู่” ภาพที่เห็นมีชายสามคนที่เสื้อผ้าฉีกขาดและใบหน้าเต็มไปด้วยเลือด จากนั้นหัวหน้าทหารได้ประกาศว่า “ชายทั้งสามคนนี้เป็นขโมย คนแรก... ขโมยกำไลข้อมือทองของผู้หญิงคนหนึ่ง คนที่สองขโมยนาฬิกาจากทหาร คนที่สามขโมยจักรยาน...ครอบครัวของพวกเขาเหล่านี้เป็นผู้ที่ทำการค้าผิดกฎหมายให้กับรัฐบาลเก่า คนเหล่านี้เป็นผู้ที่กระทำการต่อต้านประชาชนและต่อต้านการปฏิวัติ” ...จากนั้นหัวหน้าทหารได้ตะโกนถามต่อฝูงชนว่าจะทำโทษอย่างไร...ความเงียบปกคลุมชั่วขณะหนึ่ง จากนั้นมีเสียงหนึ่งตะโกนว่า “ฆ่ามัน” จากนั้นบรรยากาศเริ่มตึงเครียด เหล่านักโทษเริ่มร้องให้ ร้องขอชีวิต “พวกเราอดอยาก เราเพียงแคขโมยสิ่งของ จับเราเข้าคุกเถิด” ก่อนที่นักโทษจะกล่าวอะไรต่อ ทหารได้นำเศษผ้ายัดปากของเหล่านักโทษ ...จากนั้นจึงเป็นการลงโทษ “อาชญากร” เหล่านี้ด้วยปืน อาก้า-47⁶⁵

⁶²Doan Van Toai, *The Vietnamese Gulag*, p. 193.

⁶³Nguyen Ngoc Ngan, *The Will of Heaven*, p. 77.

⁶⁴เดีร็อง นู ดั้ง, *การปฏิวัติที่ถูกหักหลัง*, หน้า 260.

⁶⁵Nguyen Ngoc Ngan, *The Will of Heaven*, pp. 79-80.

นอกจากนี้ยังกล่าวถึงผู้คนในสังคมนิยมเวียดนามที่ผิดหวัง ล้มละลายจากนโยบายการเปลี่ยนแปลงสกุลเงินของเวียดนามได้จากเงินเปียดเป็นเงินด่ง ซึ่งเป็นค่าเงินที่ใช้อยู่ในเวียดนามเหนือ โดยประธานธนาคารแห่งชาติประกาศผ่านวิทยุและโทรทัศน์ว่าจะมีการเปิดให้แลกเงินภายใน 12 ชั่วโมง ซึ่งนโยบายนี้ทำให้บรรดาผู้ที่ร่ำรวยต่างได้รับผลกระทบอย่างถ้วนหน้า ซึ่งหลายคนตัดสินใจฆ่าตัวตาย⁶⁶

ความวันทวยเล่าว่า สภาพทางเศรษฐกิจของชาวเวียดนามในระยะแรกนั้น ราคาอาหารมีราคาที่สูงกว่าค่าครองชีพ เช่นเนื้อราคากิโลกรัมละ 12 ด่ง (Đòng) เป็ดหรือก๊วยเตี๋ยเวียดนามนั้นราคาสามด่ง 4 ด่ง ขณะที่ชายขับสามล้อมีรายได้เพียงเดือนละ 6-8 ด่ง ดังนั้นเขาจึงแทบไม่เคยได้ลิ้มรสอาหารประเภทเนื้อสัตว์เลย แม้ว่ารัฐบาลใหม่จะมีการแจกคูปองเพื่อให้ประชาชนได้นำไปแลกเนื้อสัตว์ได้ครั้งกิโลกรัมต่อเดือน ทว่าในร้านค้ากลับไม่มีเนื้อสัตว์ใดๆ ให้แลก ดังนั้น ความอดอยากในการดำรงชีวิตเพิ่มขึ้นทำให้ชาวบ้านเริ่มนำเฟอร์นิเจอร์ออกมาขายในตลาดมืด ประชาชนเริ่มตกงานและพวกเขาจะถูกผลักดันให้ไปทำงานในเขตเศรษฐกิจใหม่⁶⁷ เมืองไซ่ง่อนหรือนครโฮจิมินห์ได้กลายเป็นศูนย์รวมของเฟอร์นิเจอร์ต่างๆ ที่ผู้ซื้อหลักๆ จะมาจากทางเหนือที่เดินทางมาและได้ซื้อเฟอร์นิเจอร์ต่างๆ กลับไปอย่างมโหฬาร⁶⁸

อาจกล่าวได้ว่าสังคมนิยมเวียดนามภายใต้พรรคคอมมิวนิสต์จากทัศนะของผู้นำคอมมิวนิสต์และคนเวียดนามพลัดถิ่นอื่นๆ มีความแตกต่างจากคำอธิบายสังคมนิยมในทัศนะของทางการเวียดนามที่เห็นว่าสังคมนิยมได้ต้องได้รับการฟื้นฟูและปรับเปลี่ยนให้เป็นสังคมนิยม ในด้านต่างๆ ทั้งเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม ซึ่งเป็นแนวทางที่พรรคคอมมิวนิสต์เห็นว่าเป็นแนวทางที่ถูกต้องในการฟื้นฟูประเทศหลังจากสงคราม หากแต่บันทึกความทรงจำของผู้นำคอมมิวนิสต์และคนเวียดนามพลัดถิ่นอื่นๆ กลับกล่าวถึงสังคมนิยมของเวียดนามด้วยการสะท้อนให้เห็นถึงความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับสังคมนิยมได้จากวัฒนธรรมและนโยบายจากทางเวียดนามเหนือเข้ามาใช้ในเวียดนามใต้ ที่สะท้อนให้เห็นว่านโยบายดังกล่าวเป็นสิ่งแปลกปลอมและขัดแย้งกับสิ่งที่สังคมนิยมได้เคยดำรงอยู่ โดยนโยบายดังกล่าวได้สร้างความเดือดร้อน ความลำบาก และอดอยากต่อชาวเวียดนาม นอกจากนี้บันทึกความทรงจำยังสะท้อนให้เห็นถึงทัศนะของความแปลกแยกระหว่างเหนือใต้ ดังการกล่าวว่านโยบายดังกล่าวเป็นนโยบายของทางเวียดนามเหนือที่สร้าง

⁶⁶Doan Van Toai, *The Vietnamese Gulag*, p. 156.

⁶⁷Ibid., p. 316.บทสนทนาของความวันทวย กับชายถีบสามล้อ ในปี 1977 เมื่อครั้งที่เขาออกจากคุก

⁶⁸Ibid., p. 326.

ความเดือดร้อนและแปลกแยกต่อชาวเวียดนามใต้ ทว่าคนเวียดนามเหนือกลับมีความสุขกับการจับจ่ายซื้อเฟอร์นิเจอร์ที่มาจากทางเวียดนามใต้

2. ค่ายฝึกอบรมการศึกษาใหม่ในบันทึกความทรงจำของผู้นำคอมมิวนิสต์พลัดถิ่น

ในบันทึกความทรงจำของผู้นำคอมมิวนิสต์เวียดนามพลัดถิ่น โดยเฉพาะเจืองนงถึงได้กล่าวถึงค่ายฝึกอบรมการศึกษาใหม่ในประเด็นหลักคือ การกล่าวถึงลักษณะของนโยบายดังกล่าว โดยระบุว่าในเขตภาคใต้ก่อนการปลดปล่อยประเทศ ประชาชนจำนวนมากทำงานภายใต้รัฐบาลไซ่ง่อนและกองทัพอเมริกา แต่หลังจากปลดปล่อยแล้วพวกเขาเหล่านั้นกลับถูกประณามว่าเป็นพวกที่ให้ความร่วมมือกับจักรวรรดินิยมอเมริกา⁶⁹ และถูกระบุว่าต้องเข้ารับการฝึกอบรมในค่ายฝึกอบรมการศึกษาใหม่ อย่างไรก็ตามเจืองนงถึงกล่าวอีกว่า เขาเองเป็นผู้หนึ่งที่ทำให้การสนับสนุนให้บรรดากลุ่มคนดังกล่าวเข้ารับการลงทะเบียนเพื่อเข้าฝึกอบรมในค่ายฝึกอบรมการศึกษาใหม่ โดยทั้งพี่ชายและน้องชายของเขาเองก็เข้ารับการฝึกอบรมดังกล่าวเช่นกัน⁷⁰ ซึ่งแสดงให้เห็นว่านโยบายดังกล่าวที่ได้รับการสนับสนุนจากชาวเวียดนามในช่วงเริ่มแรก ทั้งนี้สามารถเห็นได้จากบันทึกความทรงจำของคนเวียดนามพลัดถิ่นอื่นๆเช่นกัน ที่อ้างว่ารัฐบาลได้โฆษณาค่ายฝึกอบรมการศึกษาใหม่ว่ามีจุดประสงค์เป็นค่ายเพื่อเรียนรู้และการปรับตัวสู่สังคมใหม่ที่จะใช้ระยะเวลาเพียงไม่นาน⁷¹ และด้วยความเชื่อมั่นในรัฐบาล ทำให้ชาวเวียดนามจำนวนมากเข้ารับการรายงานตัวและจัดเตรียมสิ่งของเพื่อเข้ารับการฝึกอบรมในค่ายดังกล่าว ที่มีการประมาณว่าชาวเวียดนามใต้กว่าล้านคนถูกเรียกให้เข้ารับการฝึกอบรมการศึกษาใหม่⁷²

นอกจากนี้ในบันทึกความทรงจำของดวนวันตวยยังกล่าวว่า ชาวเวียดนามใต้นั้นรับทราบถึงค่ายฝึกอบรมดังกล่าวมาตั้งแต่ต้นเดือนมิถุนายนปี 1975 แล้ว เนื่องจากได้มีการประกาศอย่างทั่วไปถึงนโยบายดังกล่าว โดยกลุ่มเป้าหมายของการฝึกอบรมได้แก่ ผู้ที่เคยสัมพันธ์กับรัฐบาลไซ่ง่อน ทั้งตำรวจ ทหาร นักการเมือง โดยที่ทหารชั้นล่างและพนักงานระดับล่างต้องเข้ารับการฝึก 3 วัน ส่วนนายทหารระดับกลาง บรรดาผู้บริหาร สมาชิกพรรคการเมือง 10 วัน พนักงานสมาชิกของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ผู้ที่อยู่มีตำแหน่งระดับสูงในรัฐบาลจะเข้ารับการฝึก 30 วัน⁷³

⁶⁹ เติ๋ง นู ถึง, *การปฏิวัติที่ถูกหักหลัง*, หน้า 262.

⁷⁰ เรื่องเดียวกัน, หน้า 233.

⁷¹ Peter Van Do, "Diem Van Ngo: The Reeducation Camp Story of a U.S. Resident and South Vietnamese Veteran," *Review of Vietnamese Studies* [online], 2004-2005, p. 14. Available from: www.vstudies.org.

⁷² William J. Duiker, *Vietnam Since the Fall of Saigon*, p. 12.

⁷³ Doan Van Toai, *The Vietnamese Gulag*, p. 198.

ประเด็นที่เป็นเหตุให้เกิดความผิดหวังต่อนโยบายค่ายฝึกอบรมการศึกษาใหม่นั้นเกิดจากการขยายเวลาของการฝึกอบรมออกไปโดยไม่มีการแจ้งล่วงหน้าดังที่เจืองนุถึงกล่าวว่

ผมเองได้หลงเชื่อว่าหลังจากครบกำหนดเวลาแล้ว คนเหล่านี้จะได้กลับคืนสู่ครอบครัว ดังนั้นผมจึงเป็นหัวเรี่ยวหัวแรงในการสนับสนุนให้พวกผู้พิพากษาที่ทำงานในกระทรวงยุติธรรม และพวกข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ให้เข้ารายงานตัวและเข้าร่วมในโครงการนี้ และผมได้อธิบายในทำนองเดียวกันนั้นต่อพี่ชายและน้องชายของผมทั้งสองคน คนหนึ่งเป็นหัวหน้าแผนกเงินตราต่างประเทศของธนาคารของรัฐบาล ส่วนอีกคนเป็นหมอ เมื่อเวลาผ่านไป ไม่มีใครกลับมาเลย ผมรออีกหลายอาทิตย์ก็ไม่มีใครสักคนที่ได้กลับมา⁷⁴

เจืองนุถึงกล่าวต่อว่ เมื่อเวลาผ่านไปแล้วสองเดือนในเดือนสิงหาคมปี 1975 ยังคงไม่มีใครกลับมาจากค่ายฝึกอบรมการศึกษาใหม่ เขาได้ตัดสินใจเดินทางไปพบนายฮวินเตินฟัต (Hyùnh Tân Phát) ซึ่งดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีในรัฐบาลปฏิวัติเฉพาะกาลในขณะนั้นเพื่อสอบถามเรื่องราว ดังในบทสนทนาที่ว่

รัฐบาลประกาศว่ พวกที่ไปอบรมทางการเมืองจะอยู่ที่นั่นเพียงสิบวัน หรือไม่กี่หนึ่งเดือน แล้วทำไมถึงยังไม่มีใครกลับมาเลย ฮวินเตินฟัต กล่าวว่ “ผมไม่เคยพูดเลยว่ พวกเขาจะอยู่ที่นั่นเพียงสิบวันหรือเดือนเดียว เพียงแต่พูดว่ ให้เตรียมเสื้อผ้า อาหารไปสำหรับสิบวัน หรือหนึ่งเดือนเท่านั้น” และเขายังพูดอีกว่ “ เป็นสิ่งจำเป็นที่จะต้องมีมาตรการเกี่ยวกับความปลอดภัยต่อคนของรัฐบาลเก่า จากข่าวสารที่ได้มาบอกว่ามีกลุ่มทหารของรัฐบาลเก่ายังหลบอยู่ใต้ดินและยังซ่อนอาวุธไว้ด้วย ดังนั้นเราต้องป้องกันการก่อการร้ายที่อาจจะเกิดขึ้น โดยรวบรวมพวกทหารเก่าเหล่านั้นไว้ในที่หนึ่ง” ผมจึงตอบกลับไปว่ “ผมคิดว่า ต่อบุคคลที่ต่อสู้ด้วยอาวุธ สมควรอย่างยิ่งที่จะใช้มาตรการที่เด็ดขาด แต่ต่อบุคคลทั่วไป รัฐบาลควรจะมีท่าทีใจกว้าง” ในความคิดของผม ผมว่ ข้าราชการและพลเรือนส่วนมากของรัฐบาลเก่านั้น เพียงแต่ปฏิบัติตามคำสั่งของรัฐบาลเก่าอย่างช่วยไม่ได้ และจริงๆ แล้วพวกเขาก็มีจิตใจที่รักต่อมาตุภูมิเช่นเดียวกับพวกเรา แต่ก็เป็นความจริงที่ว่ มีบางพวกที่ไม่สามารถหนีออกนอกประเทศไปพร้อมกับบออเมริกาได้

⁷⁴ เจือง นู ถึง, การปฏิวัติที่ถูกหักหลัง, หน้า 233.

พวกนี้ยังหลงเหลืออยู่ในเวียดนามใต้ คอยพยายามที่จะก่อวินาศกรรมและก่อการร้าย แต่ก็มีจำนวนที่น้อยมาก⁷⁵

ด้านบันทึกความทรงจำของคนเวียดนามพลัดถิ่นอื่นๆ กล่าวโดยเฉพาะผู้ที่เคยผ่านประสบการณ์ในค่ายฝึกอบรมดังกล่าว ดังเช่นเหงียนห่งกั้งได้บันทึกถึงช่วงเวลาของการดำรงชีวิตในค่ายดังกล่าวว่า “ผู้เข้ารับการอบรมแต่ละคนต่างนั่งนับวันถอยหลังเพื่อรอเวลาในการกลับคืนสู่ครอบครัวและสังคมใหม่ แต่เมื่อวันที่ลับได้ผ่านไป ก็ยังไม่มีแว่วว่าจะมีการปล่อยให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมกลับบ้านตามที่รัฐบาลได้ประกาศไว้ กระทั่งวันที่สิบเอ็ด ผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้ถูกเรียกให้เข้าไปสัมภาษณ์ตามลำดับ ด้วยคำถามเช่น คุณฆ่าคนทั้งหมดกี่คน คุณเผาบ้านไปทั้งหมดกี่หลัง คุณทำลายแปลงข้าวไปเท่าไร ไก่กี่ตัวที่คุณขโมย เป็นต้น”⁷⁶ กระทั่งวันที่ 7 ธันวาคมปี 1975 จึงมีคำสั่งใหม่อย่างเป็นทางการจากประธานาธิบดีฮวินเตินฟัตมายังค่ายฝึกอบรมการศึกษาใหม่ว่า รัฐบาลได้มีมติให้เลื่อนระยะเวลาของการฝึกอบรมออกเป็นสามปี⁷⁷

อย่างไรก็ตาม ระยะเวลาของการฝึกอบรมดังกล่าวมิได้เป็นที่แน่นอนดังเช่นคำประกาศของรัฐบาล ดังทัศนะของเดียมวันโง อดีตทหารในรัฐบาลไซ่ง่อนที่เคยผ่านประสบการณ์ในค่ายฝึกอบรมการศึกษาใหม่ว่า “ระยะเวลาของการฝึกอบรมขึ้นอยู่กับความพึงพอใจของเจ้าหน้าที่ว่าจะสามารถปล่อย “นักโทษ” ให้ออกไปใช้ชีวิตในสังคมเมื่อใด การปฏิบัติหน้าที่ตามอำเภอใจของพรรคฯ นั้นทำให้สังคมใหม่เกิดสภาวะของความหวาดกลัว สับสน และไม่มีหลักยึดต่อความเชื่อมั่นต่อประชาชนได้เลย”⁷⁸

อาจกล่าวได้ว่าโครงการค่ายฝึกอบรมการศึกษาใหม่นั้นแรกเริ่มนั้นถือว่าเป็นโครงการที่ได้รับการตอบรับเป็นอย่างดีจากชาวเวียดนาม ดังจะเห็นได้จากทัศนะจากบันทึกความทรงจำของเจ็องนุถังและชาวเวียดนามพลัดถิ่นที่เคยผ่านประสบการณ์ในค่ายฝึกอบรมดังกล่าว หากแต่ว่าประเด็นที่ทำให้เกิดความผิดหวังนั้นเกิดจากการเลื่อนระยะเวลาออกไปอย่างไม่แน่นอนที่ทำให้เกิดความคลางแคลงใจต่อรัฐบาลต่อนโยบายดังกล่าวที่สะท้อนถึงนโยบายที่ไม่มีความแน่นอนและขาดซึ่งความน่าเชื่อถือ

⁷⁵ เตรีอง นู ถัง, *การปฏิวัติที่ถูกหักหลัง*, หน้า 235.

⁷⁶ Nguyen Ngoc Nhan, *The Will of Heaven*, pp.111-112.

⁷⁷ Ibid., p.128.

⁷⁸ Peter Van Do, “Diem Van Ngo: The Reeducation Camp Story of a U.S. Resident and South Vietnamese Veteran,” *Review of Vietnamese Studies* [online], 2004-2005, p. 60.

นอกจากนี้ในบันทึกความทรงจำของทั้งเจืองนุถิ่งและคนเวียดนามพลัดถิ่นผู้ผ่านประสบการณ์ในค่ายฝึกรบกรมการศึกษาใหม่ยังได้สะท้อนให้เห็นความผิดพลาดของนโยบายดังกล่าวในด้านอื่นๆ ดังเช่นที่ เจืองนุถิ่ง กล่าวว่า เธอได้มีโอกาสไปเยือนค่ายฝึกรบกรมการศึกษาใหม่ที่ ทือด๊ก (Thu Duc), ลองแทงก์ (Long Thanh), กวางจุง (Quang Trung), บาชา (Ba Ria) และเตยนิन्ह (Tay Ninh) ที่เขาแสดงทัศนะว่า

คอมมิวนิสต์อธิบายตนเองว่าเป็นผู้ที่มีความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น แต่ทำไมถึงดำเนินนโยบายที่หยาบต่อประชาชนกว่าแสนคน ตัวอย่างเช่น ในแคมป์ที่ทือด๊ก ผมได้เห็นผู้หญิงวัยรุ่นผู้ซึ่งเคยทำงานในกองทัพของรัฐบาลไซ่ง่อนนอนอยู่บนพื้นซีเมนต์ที่เย็นและปูด้วยพลาสติกเพียงบางๆ โดยปราศจากมุ้งหรือเสื่อ นอกจากนี้อาหารที่พวกเขาได้รับยังเป็นอาหารที่ขาดสารอาหารที่เป็นประโยชน์ ...เมื่อผมได้อ่านสาระสำคัญของหลักสูตรการจัดการศึกษาใหม่ที่พรรคฯ จัดให้กับผู้ปฏิบัติงานระดับสูงของอดีตรัฐบาลไซ่ง่อน ผมจึงได้รู้ว่าการจัดโปรแกรมนี้ขึ้นมาไม่ได้หวังผลอะไรมากนัก⁷⁹

ความผิดพลาดประการต่อมาคือ ข้อมูลจากผู้ที่มีประสบการณ์โดยตรงจากค่ายฝึกรบกรมดังกล่าวทั้งบันทึกของเหงียนหงอกจัน และจันจิ๋ว (Tran Tri Vu) ได้เผยให้เห็นว่าผู้คนมากมายหลากหลายกลุ่มในเวียดนามเข้ารับการฝึกรบกรมการศึกษาใหม่ โดยมีใช้เพียงแต่เจ้าหน้าที่ในรัฐบาลไซ่ง่อนเท่านั้น แต่หมายรวมถึงประชาชนชาวเวียดนามที่เป็นปัญญาชน คนชั้นกลาง กลุ่มนักการเมือง นักเคลื่อนไหว สมาชิกองค์กรด้านศาสนาต่างๆ⁸⁰ ดังที่เหงียนหงอกจัน ให้ข้อมูลว่า

ในค่ายที่ลองแคงห์ (Long Khanh) นั้นเป็นค่ายที่ใหญ่มาก ที่นั่นถูกแบ่งเป็น 15 หน่วย แต่ละหน่วยมี 15,000 คน ในหน่วยของผมประกอบด้วยแพทย์ประมาณ 150 คน วิศวกร 27 คน และทั้งสถาปนิก ทันตแพทย์ ครู นักกฎหมาย ศิลปิน คนเหล่านี้ส่วนใหญ่จบการศึกษาจาก สหรัฐอเมริกา ฝรั่งเศส ญี่ปุ่น และเป็นคนชั้นสูงในสังคมเวียดนาม⁸¹

จากข้อมูลข้างต้นได้แสดงให้เห็นว่า รัฐบาลคอมมิวนิสต์ได้นำพาบรรดาบุคคลที่เป็น “สมอง” ของประเทศในช่วงเวลาที่กำลังต้องการการฟื้นฟูและพัฒนาประเทศมารวมกันไว้ในสถานที่ที่กักกัน ที่เป็นด้านตรงกันข้ามกับวลีที่ว่าฟื้นฟูประเทศชาติหลังสงคราม ซึ่ง พรรคฯ และ

⁷⁹Truong Nhu Tang, *A Vietcong Memoir*, p. 90.

⁸⁰Tran Tri Vu, *Lost Years: My 1,632 Days in Vietnamese Reeducation Camps* (Berkeley: Institute of East Asian Studies, University of California, 1988), p.20.

⁸¹Nguyen Ngoc Ngan, *The Will of Heaven*, p.121.

รัฐบาลปฏิวัติเฉพาะกาลเคยประกาศไว้ โดยรายงานข้อมูลจากผู้สังเกตการณ์ชาวต่างชาติ ประมาณการณ์ว่า “มีชาวเวียดนามกว่าล้านคนที่เข้ารับการฝึกอบรมการศึกษาใหม่... โดยที่สมัย รัฐบาลเหียนวันเทียวนั้นนักโทษต้องอยู่ในคุกประมาณครึ่งปีถึงสองปี ทว่าค่ายฝึกอบรมการศึกษา นี้บางคนต้องใช้เวลาถึงสามปีหรือมากกว่านั้น”⁸²

นอกจากนี้บันทึกความทรงจำของคนเวียดนามพลัดถิ่นอื่นๆยังแสดงให้เห็นถึง ชีวิตประจำวันในค่ายที่แสดงให้เห็นกระบวนการเรียนรู้ที่พรรคฯ จัดเตรียมให้แก่ผู้เข้าฝึกอบรม ที่ สะท้อนให้เห็นว่านโยบายที่พรรคฯ นำมาใช้เป็นสิ่งแปลกปลอมที่พวกเขาไม่นิยมชมชอบ หากแต่ว่า ถูกบังคับให้ปฏิบัติตาม

ดังเช่นการกล่าวถึงชีวิตประจำวันที่เหียนหงอกงันเล่าว่า “ทุกเช้าเราต้องตื่นตอนตีห้าครึ่ง และมาออกกำลังกายพร้อมกันนั้น ผู้ฝึกจะมาเยี่ยมและบอกกับพวกเราว่า ‘สิ่งที่สำคัญที่สุดที่พวกคุณ จำเป็นต้องเรียนรู้ในการฝึกอบรมครั้งนี้คือ โฮจิมินห์คือบิดาแห่งการปฏิวัติ และโฮจิมินห์คือบิดา แห่งประเทศสังคมนิยมเวียดนาม’ จากนั้นผู้ฝึกก็จะให้พวกเราพูดตามว่า ‘โฮจิมินห์ จงเจริญ’”⁸³

เนื้อหาในบทเรียนที่ฟังการบรรยายจากครูฝึกในค่ายดังกล่าวคือ จักรวรรดินิยมอเมริกาคือ ผู้รุกรานและเป็นศัตรูที่ร้ายกาจที่สุดของชาวเวียดนาม แต่ละบทเรียนนั้นใช้เวลาในการบรรยาย ประมาณ 4-5 วัน⁸⁴ ซึ่งเหียนหงอกงันเห็นว่า ปัญหาที่สำคัญที่สุดคือ ความเบื่อหน่ายและความไม่ น่าสนใจต่อหัวข้อบรรยาย นอกจากนี้หัวข้อดังกล่าวแล้วยังมีประเด็นดังต่อไปนี้

- บทบาทของสหรัฐอเมริกาหลังการปฏิวัติ โดยการตั้งคำถามว่าสหรัฐอเมริกา นั้นได้ออกไป จากเวียดนามอย่างถาวรหรือว่าจะเข้ามารุกรานได้อีก
- รัฐบาลเวียดนามได้ทั้งหมดนั้นเป็นทาสและเครื่องมือของรัฐบาลจักรวรรดินิยมอเมริกา และซีไอเอ
- ประวัติศาสตร์และความภาคภูมิใจของพรรคคนงานเวียดนาม
- เขตเศรษฐกิจใหม่คือภาพสะท้อนของอนาคตของเวียดนามที่น่าภาคภูมิใจ

⁸² *Southeast Asia Chronicle* (September-October 1978): 20.

⁸³ Nguyen Ngoc Ngan, *The Will of Heaven*, p. 101.

⁸⁴ Huynh Sanh Thôn, *To be Made Over, Tale of Socialist Reeducation in Vietnam* (Boston: Council on Southeast Asia Studies Yale Center for International and Area Studies, 1988), p. 79.

- สมาชิกของรัฐบาลจะต้องรับผิดชอบต่อความทุกข์ของพวกเขาต่อประเทศและพวกเขาต่างเป็นหนี้เลือดต่อประชาชนเวียดนาม
- สังคมนิยมและคอมมิวนิสต์ คือ พัฒนาการขั้นสูงสุดของพัฒนาการทางการเมืองของมนุษยชาติ
- ฯลฯ⁸⁵

นอกจากนี้ยังมีเรื่องเล่าเกี่ยวกับชีวิตประจำวันที่กล่าวว่า “ในแต่ละวันจะมีผู้ที่หลบหนีออกจากค่ายอยู่เสมอๆ ถ้าถูกจับได้จะถูกตัดสินประหารชีวิต เพื่อเป็นมิให้เป็นแบบอย่างต่อนักโทษอื่น ๆ”⁸⁶ เหงียนหงอกงันยังได้ยกคำพูดของครูฝึกในค่ายฯ ว่า

*ผมไม่เข้าใจจริงๆ ว่าพวกคุณคิดอะไรกัน เราได้นำเสนอสิ่งนี้ที่ว่าพวกคุณยังพยายามที่จะหลบหนี ในใจของพวกคุณนั้นมีอะไรอยู่หรือไม่ หรือว่าสิ่งที่เราทำอยู่นี้มันลัมเหลว*⁸⁷

บทสนทนาข้างต้นถูกยกมาราวกับผู้เขียนบันทึกความทรงจำต้องการแสดงให้ผู้อ่านหนังสือของเขาเห็นว่า เจ้าหน้าที่ในพรรคคอมมิวนิสต์นั้น มีความเชื่อต่อสิ่งที่พวกเขาทำอย่างจริงจัง โดยที่ไม่มีความเข้าใจต่อความแตกต่างและความไม่พอใจของ “นักโทษ” ของเขาเลย หรืออีกนัยยะหนึ่งเหงียนหงอกงันอาจแสดงถึงความ “พยายามเหยียด” ต่อความเป็นคอมมิวนิสต์หรือความรู้ของเจ้าหน้าที่คนหนึ่งที่ไม่มี ความเข้าใจต่อสภาพการณ์ที่เกิดขึ้นเลย

นอกจากนี้ในบันทึกความทรงจำของพวกเขายังกล่าวต่อว่า ภายในศูนย์ยังได้นำวิธีการให้บรรดานักโทษเข้ามาช่วยเจ้าหน้าที่และทหารทำงาน ซึ่งวิธีการนี้จะแต่งตั้งให้นักโทษที่ได้รับการไว้วางใจควบคุมกลุ่มของตนเพื่อทำงานตามที่ได้รับมอบหมาย แต่ละกลุ่มจะได้รับมอบหมายงานทุกๆวัน หัวหน้ากลุ่มจะต้องรับผิดชอบต่อการกระทำของสมาชิกในหน่วย ซึ่งวิธีการนี้ทำให้เกิดความไม่ไว้วางใจกันและกันเกิดขึ้น “คุณต้องแกลงงานให้พวกเขาอยู่ตลอดเวลา เพราะไม่เช่นนั้นแล้ว พวกเขาจะเริ่มคิดถึงบ้าน และเริ่มมีความคิดที่ไม่ดีเกิดขึ้น”⁸⁸

⁸⁵Nguyen Ngoc Ngan, *The Will of Heaven*, p. 123.

⁸⁶Ibid., p.231.

⁸⁷Ibid., p.231.

⁸⁸Ibid., p.233.

ขณะที่นักโทษจะถูกย้ายไปตามค่ายต่างๆ โดยมีระยะเวลาที่ไม่เท่ากัน ซึ่งทางการเวียดนามได้สร้างค่ายทั้งหมด 150 แห่งทั่วประเทศ และค่ายที่จัดได้ว่าลำบากที่สุดนั้นคือค่ายบูชาแมป (Bu Gia Map) ตั้งอยู่ในป่าทางเหนือของเวียดนาม ซึ่งเป็นสถานที่ทุรกันดารและมีโรคมาลาเรียระบาด ซึ่งฝรั่งเศสเคยนำนักโทษมากักไว้บริเวณนี้ นักโทษจะและทรมานจากการเป็นไข้ป่าและมาลาเรียและเสียชีวิตในที่สุด⁸⁹

เหียงหนอกงัน กล่าวสรุปจากประสบการณ์ในค่ายฝึกอบรมการศึกษาใหม่ว่า “ชีวิตในค่ายนี้ทำให้เขาเข้าใจถึงจุดหมายของโครงการฝึกอบรมของรัฐบาลว่า แท้ที่จริงรัฐบาลต้องการที่จะพัฒนาพื้นที่ทางด้านป่าเขาเหล่านี้ให้สามารถทำการเพาะปลูกและสร้างผลผลิตให้แก่รัฐบาลได้ ดังจะเห็นได้จากสิ่งที่หัวหน้าศูนย์กังวลมากที่สุดคือเรื่องปริมาณของผลผลิตที่จะต้องได้ตามเป้าหมาย”⁹⁰

อาจกล่าวได้ว่าทัศนะของอดีตผู้นำคอมมิวนิสต์เวียดนามและคนเวียดนามพลัดถิ่นอื่นๆ ที่มีต่อนโยบายค่ายฝึกอบรมการศึกษาใหม่ของพรรคฯ นั้น เห็นว่านโยบายดังกล่าวเป็นสิ่งแปลกปลอม เป็นความผิดพลาด ทั้งในด้านระยะเวลาที่ไม่แน่นอน อันแสดงถึงความไม่น่าเชื่อถือของพรรคฯ ในฐานะผู้ปกครองประเทศ นอกจากนี้ การให้ความสำคัญต่อบริบทที่มุ่งลงโทษและกักกันมากกว่าการพัฒนาและฟื้นฟูประเทศ ดังเห็นได้จากการกล่าวของผู้เข้ารับการศึกษาที่ลี้ภัยแล้วแต่เป็นบุคลากรที่สมควรออกมาร่วมพัฒนาประเทศในยามที่ต้องการฟื้นฟู

นอกจากนี้ ยังมีค่ายเกณฑ์แรงงานซึ่งผู้ที่ถูกส่งตัวไปอยู่จะเป็นพวกที่ถูกเรียกว่า “พวกปฏิกริยา” ที่เคยทำการเคลื่อนไหวต่อต้านการปฏิวัติ มาตรการที่ถือว่าเป็น “การกดขี่” อย่างหนึ่งก็คือ การเกณฑ์ผู้ที่ทางการเห็นว่ายังไม่แน่ใจว่าจะไว้วางใจ โดยเฉพาะบุคลากรทั้งทางฝ่ายทหารและพลเรือนของรัฐบาลซึ่งก่อนเข้าค่ายอบรมที่มีจำนวนไม่น้อยกว่า 2.5 ล้านคน ในปี 1977 รวมถึงผู้ที่อยู่ในค่ายกักกันอีกไม่ต่ำกว่า 3 แสนคนในปีเดียวกัน ในสายตาของฝ่ายต่อต้านระบอบคอมมิวนิสต์ ค่ายอบรมดังกล่าวไม่แตกต่างไปจากค่ายกักกันซึ่งผู้ที่เคยเป็นนายทหารและข้าราชการระดับสูงจะต้องถูกกักกันอยู่เป็นเวลานานกว่าบุคลากรชั้นผู้น้อย เห็นได้ชัดว่าระบอบคอมมิวนิสต์ยังไม่มีความเต็มใจนักที่จะให้ประชากรส่วนหนึ่งกลับมาใช้ชีวิตเป็นปกติ หากไม่มั่นใจ

⁸⁹Le Huu Tri, *Prisoners of the World: A Memoir of the Vietnamese Reeducation Camps*, (Seattle: Black Heron Press, 2001), p.4.

⁹⁰Nguyen Ngoc Ngan, *The Will of Heaven*, p. 232.

ว่าคนเหล่านี้ได้ “สารภาพอาชญากรรม” ของตนและกลับตัวกลับใจมายอมรับกฎเกณฑ์ของสังคมนิยม⁹¹

บันทึกความทรงจำของคนเวียดนามพลัดถิ่นที่กล่าวถึงเรื่องราวของคุกภายใต้สังคมนิยมหลังการสิ้นสุดสงครามจะเห็นได้จาก *The Vietnamese Gulag* ซึ่งมีนัยยะถึงประชาชนที่อยู่ในข่าย “เป็นหนี้ชีวิต” ต่อประชาชน ซึ่งหมายถึงบรรดาผู้ที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการปราบปรามแนวร่วมปลดแอก ผู้ปฏิบัติงานในแผนการฟิสิกส์ พวกเขาสูญลับหญิงที่เข้าร่วมแผนปฏิบัติการนางหงส์เพื่อล้วงความลับจากผู้นำแนวร่วมองค์กรแนวร่วมปลดแอก⁹² อย่างไรก็ตามในบันทึกความทรงจำของผู้นำคอมมิวนิสต์เวียดนามพลัดถิ่นทั้งสามมิได้ให้ทัศนะต่อคุกในระบบสังคมนิยมหลังการสิ้นสุดสงครามในปี 1975 แต่อย่างใด

ในงานเขียนบันทึกความทรงจำของดวันตวยเรื่อง *The Vietnamese Gulag* เผยแพร่ปี 1986 ขณะที่เขาพำนักอยู่ ณ ประเทศฝรั่งเศสหลังจากได้รับการปล่อยตัวจากคุกได้กล่าวถึงเรื่องราวภายในคุกผ่านประสบการณ์ของเขาที่แสดงให้เห็นนโยบายของการจับกุมผู้กระทำผิดของพรรคคอมมิวนิสต์เวียดนามที่ผิดพลาด ดังเช่นกรณีของเขาที่ระบุว่า ถูกจับเนื่องจากความเข้าใจผิดว่าเขาคือโจรเวียงตวย ซึ่งเป็นผู้นำนักศึกษาที่ทำงานให้กับรัฐบาลของเฮงียนวันเทียวในการต่อต้านคอมมิวนิสต์ในเวียดนามใต้ ต่อมาเขาได้รับการปล่อยตัวจากคุก ในวันที่ 1 พฤศจิกายนปี 1977 ทำให้เขาถูกขังโดยข้อหาที่ระบุไม่ได้เป็นระยะเวลา 863 วัน⁹³ เขากล่าวถึงคำกล่าวของเจ้าหน้าที่ในคุกที่อธิบายว่า “การกระทำของพวกเรารักษาชาติต้องถูกควบคุมโดยพรรคฯ เสมอ”⁹⁴

3. เขตเศรษฐกิจใหม่ในทัศนะของผู้นำคอมมิวนิสต์เวียดนามพลัดถิ่น

ตามทัศนะของผู้นำคอมมิวนิสต์เวียดนามพลัดถิ่น พบว่าในบันทึกความทรงจำของเจ็องนูดังกล่าวถึงนโยบายเขตเศรษฐกิจใหม่ของรัฐบาลในแง่ของรายละเอียด แม้ว่าเขาจะมีได้มีประสบการณ์การใช้ชีวิตในเขตเศรษฐกิจใหม่ก็ตาม เจ็องนูดังได้กล่าวถึงชีวิตการทำงานในเขตเศรษฐกิจใหม่ว่าต้องเข้าไปบุกเบิกที่ดินจากป่าที่รกร้าง ทว่าเครื่องมือเครื่องมือก็ขาดแคลนมีเพียงแต่จอบกับเสียม เจ็องนูดังยังกล่าวเปรียบเทียบว่า ถ้าเป็นประเทศอื่น เขาคงใช้เครื่องจักร แต่เวียดนามใช้เพียงแต่แรงงานคนเท่านั้น นอกจากนี้ในกรณีที่ผู้หญิงไม่ยอมไปทำงานในเขต

⁹¹ธีระ นุชเปี่ยม, *เวียดนามหลัง1975* (กรุงเทพฯ: ดอกหญ้า, 2537), หน้า 100-101.

⁹²เดีร็อง นู ถัง, *การปฏิวัติที่ถูกหักหลัง*, หน้า 265-266.

⁹³Nguyen Ngoc Ngan, *The Will of Heaven*, p. 311.

⁹⁴*Ibid.*, p.273.

เศรษฐกิจใหม่ โดยที่ทั้งลูกและสามีนั้นถูกส่งไปอบรมการเมือง พวกเขาจำต้องยอมพลีร่างกายแก่ผู้บริหารในเขตนั่นๆ การใช้ชีวิตในเขตเศรษฐกิจใหม่นั้น รัฐบาลจะปลูกบ้านให้และปันส่วนอาหารให้ 3 เดือน แต่บ้านนั้นเป็นเพียงเพิงเล็กๆ ที่ไม่สามารถต้านทานต่อแรงพายุได้ เนื่องจากพวกข้าราชการคอร์รัปชันกัน⁹⁵ เจียงนู่ถึงได้แสดงทัศนะต่อนโยบายเขตเศรษฐกิจใหม่ว่ารัฐบาลนั้นอ้างว่าจัดตั้งเขตเศรษฐกิจใหม่ขึ้นมาเพื่อการฟื้นฟูและพัฒนาประเทศ แต่แท้จริงแล้วมันคือคุกของพวกนายทุนและยังถูกใช้เป็นเครื่องมือในการคุกคามประชาชนของบรรดาผู้บริหารในเขตนั่นๆ อีกด้วย

96

ในวันทีความทรงจำของคนเวียดนามพลัดถิ่นอื่นๆ ดังเช่นเหงียนหงอกงัน กล่าวถึงเขตเศรษฐกิจใหม่ว่าเป็นสถานที่ทุรกันดารลำบาก โดยรัฐบาลจะรณรงค์ให้ชาวเวียดนามออกจากเขตเมืองเพื่อเข้าร่วมในโครงการ หากครอบครัวไหนตัดสินใจเข้าร่วม บ้านของพวกเขาจะถูกยึดเป็นของรัฐบาล เหงียนหงอกงันได้กล่าวถึงคำเตือนเจ้าหน้าที่ในค่ายฝึกอบรมการศึกษาที่มีไม่ตรีต่อเขาว่า “บอกภรรยาคุณว่าอย่าออกจากตัวเมืองเด็ดขาด และอย่าย้ายไปอยู่ในเขตเศรษฐกิจใหม่ เพราะที่นั่นจะทำให้คุณไม่ได้พบกับภรรยาอีกต่อไป”⁹⁷

อาจกล่าวได้ว่าในทัศนะของผู้นำคอมมิวนิสต์เวียดนามพลัดถิ่นดังเช่น เจียงนู่ถึงได้แสดงให้เห็นว่านโยบายเขตเศรษฐกิจใหม่ที่นำมาใช้ในเวียดนามหลังการสิ้นสุดสงครามเป็นนโยบายที่สร้างความเดือดร้อนให้แก่ประชาชนเวียดนาม ที่แตกต่างไปจากคำกล่าวของทางการเวียดนามที่เห็นว่าเป็นนโยบายเขตเศรษฐกิจใหม่เป็นนโยบายที่มีความจำเป็นต่อการสร้างและฟื้นฟูประเทศในช่วงสงคราม

อย่างไรก็ตามนโยบายเขตเศรษฐกิจใหม่ของรัฐบาลเวียดนามยังได้รับความสนใจจากสังคมภายนอกเวียดนามดังจะเห็นได้จาก การรายงานจากสื่อของตะวันตกที่พยายามนำเสนอต่อนโยบายดังกล่าว ดังเช่นรายงานจาก *นิวยอร์กไทมส์* ปี 1982 ได้ลงบทสัมภาษณ์ของแพทย์หญิงเซียงควินฮัว อดีตรัฐมนตรีสาธารณสุขในรัฐบาลปฏิวัติเฉพาะกาล ปัจจุบันเธอทำงานอยู่ที่ศูนย์วิจัยของโรงพยาบาลเด็กที่นครโฮจิมินห์ เธอกล่าวว่าในช่วงปี 1980-1982 เวียดนามมีผู้ที่ขาด

⁹⁵ เจียง นู่ ถึง, *การปฏิวัติที่ถูกหักหลัง*, หน้า 259.

⁹⁶ เรื่องเดียวกัน, หน้า 260.

⁹⁷ Nguyen Ngoc Ngan, *The Will of Heaven*, p. 47.

สารอาหารและเสียชีวิตจำนวนมาก และยังมีระบบการแพทย์ที่อยู่ในระดับที่ต่ำ สถานการณ์ทางการแพทย์ดูแย่ลง ผู้ที่เพิ่งกลับมาจากเขตเศรษฐกิจใหม่จะพบว่าเป็นโรคขาดสารอาหาร⁹⁸

รายงานจาก *นิวยอร์กไทมส์* ฉบับเดือนตุลาคมปี 1983 ที่ลงบทสัมภาษณ์นายฉิ่งแจง (Ly Cong Chanh) รองประธานของคณะกรรมการประชาชนเมืองโฮจิมินห์ (The Ho Chi Minh City People's Committee) ที่กล่าวว่ายังคงมีชาวเวียดนามมากกว่า 200,000 คน ที่ไม่มีงานทำ ขณะที่ในจำนวนประชาชน 700,000 คนที่ได้ออกจากตัวเมืองเพื่อเข้าไปอยู่ในเขตเศรษฐกิจใหม่นั้นมีเพียง 10,000 คนที่รอดชีวิตกลับมา เขายังกล่าวอีกว่า “เราแค่บอกกับพวกเขาว่า ถ้าพวกเขาอยู่ที่นี้พวกเขาจะไม่มีบ้าน ไม่มีงาน เราไม่ได้ใช้กำลังที่จะอพยพพวกเขาเลย” นอกจากนี้ในรายงานยังกล่าวถึงสภาพสังคมเวียดนามหลังการสิ้นสุดสงครามอีกว่า “ในโฮจิมินห์ซิตี ผมได้รู้สึกถึงความเป็นเมืองที่ถูกครอบครองโดยคอมมิวนิสต์ทางเหนือ โดยที่พวกเขาไม่มีความไว้วางใจต่อคนเวียดนามได้เลย ผมได้พูดคุยกับหญิงนโกทัก รัฐมนตรีว่าการต่างประเทศ เขาบอกผมว่า ที่นี่ไม่มีการนองเลือดเกิดขึ้นและไม่มีใครถูกสังหารจากการลงโทษ” ในรายงานยังได้ตั้งข้อสังเกตว่า “บางทีสหภาพทางเหนือที่ชนะในสงครามพวกเขาอาจเห็นการนองเลือดและการตายมาอย่างมากมาย พวกเขาจึงไม่เห็นถึงการนองเลือดด้วยการกวาดล้างที่เกิดขึ้นก็เป็นได้”

รายงานดังกล่าวยังกล่าวอีกว่า เขาขออนุญาตในการเข้าเยี่ยมในเขตเศรษฐกิจใหม่ ทว่าได้รับการปฏิเสธ ด้านสภาพสังคมในเวียดนามนั้นไม่มีร้านค้าที่เป็นเอกชนเลยแม้แต่ร้านเดียว ชาวเวียดนามต่างนำเพชรที่ตนเองมีอยู่ออกมาขายเพื่อที่จะหนีออกนอกประเทศ อย่างไรก็ตาม ที่นั่นยังคงมีร้านค้าแพ่ ส่วนในโรงพยาบาลนั้นเป็นภาพยนตร์จากประเทศโรมาเนียและสหภาพโซเวียต ทว่ามีรอยรอยสีดำๆ เต็มไปหมดเนื่องจากการเซ็นเซอร์ ผู้คนบางส่วนอาศัยอยู่ตามข้างถนนและยังชีพด้วยการขอทาน นอกจากนี้ผู้รายงานข่าวยังกล่าวอีกว่า ย้อนกลับไปในปี 1979 มีการจัดตั้งโครงการอพยพอย่างมีระเบียบ ที่อยู่ภายใต้องค์กรข้าหลวงใหญ่ผู้ลี้ภัยแห่งสหประชาชาติ ซึ่งรัฐบาลเวียดนามได้อนุมัติให้ผู้อพยพจำนวน 18,000 อพยพไปยังอเมริกา แต่มีเพียง 12,200 คนเท่านั้นที่ได้รับการอนุมัติจากสหรัฐอเมริกา ขณะที่ไปสมัครเพื่อขออพยพ เฉพาะในเขตโฮจิมินห์มีถึง 32,500 ใบ⁹⁹

⁹⁸Colin Campbell , "In Vietnam, an Ex-aide Speaks Out," *New York Times* (10 June 1982): 5.

⁹⁹Whitney, Craig, "A Bitter Peace Life in Vietnam," *New York Times* (30 October 1983): 24. Craig R. Whitney เป็นผู้ช่วยบรรณาธิการจากนิตยสารนิวยอร์กไทมส์ ที่มีโอกาสเข้าไปเก็บข้อมูลในเวียดนามในช่วงปี 1871-1980 และได้รับการอำนวยความสะดวกเป็นอย่างดีจากทางการเวียดนามเนื่องจากเขาถือสัญชาติรัสเซีย

วารสารวอลล์สตรีท (*Wall Street Journal*) เดือนกันยายนปี 1984 มีการพูดถึงผู้อพยพจากเวียดนามที่หนีออกมาด้วยเหตุผลจากการถูกคุกคามจากรัฐบาลคอมมิวนิสต์ ทั้งจากค่ายอบรมการศึกษา ผู้นำชาวพุทธและคริสต์ถูกสังหาร ความอดอยากจากเขตเศรษฐกิจใหม่ รวมทั้งเด็กหนุ่มยังถูกเกณฑ์เพื่อเป็นทหารในสงครามกับกัมพูชา โดยมีรายงานว่า มีชาวเวียดนามหนีออกนอกประเทศทางเรือ 16,800 คน และยังอ้างถึงคลื่นการอพยพจากประเทศคอมมิวนิสต์อื่นๆ ทั้งจากอัฟกานิสถานและประเทศต่างๆ ในยุโรปตะวันออกที่มีจำนวนมากมายมหาศาล เช่นเดียวกับในเวียดนาม ที่สุดแล้วรายงานข่าวได้กล่าวถึงทำนองถึงคำกล่าวของชาวเวียดนามอพยพโดยเฉพาะชาวเวียดนามที่เป็นอดีตนักการเมืองและผู้ที่เคยเคลื่อนไหวทางการเมือง ว่า “พวกเขาไม่ได้รู้สึกตำหนิต่อสหรัฐอเมริกาในการต่อสู้เพื่อเสรีภาพ แต่เขาตำหนิสหรัฐอเมริกาที่ทอดทิ้งพวกเขา”¹⁰⁰

ด้านรายงานจากนักสังเกตการณ์ชาวตะวันตก กล่าวถึงเวียดนามหลังปี 1975 ว่า ชาวเวียดนามได้สูญหายและเสียชีวิตจากเหตุการณ์ต่างๆ เป็นจำนวนมาก ชาวเวียดนามกว่า 65,000 คนได้อพยพออกจากเวียดนามด้วยเหตุผลทางการเมือง จากผลการสำรวจจากผู้อพยพดังกล่าวพบว่า ร้อยละ 37 ของผู้อพยพ ชี้ว่าในช่วงปี 1975-1983 ผู้ที่เข้ารับการฝึกอบรมในค่ายฝึกอบรมการศึกษาใหม่ถูกสังหารด้วยเหตุผลทางการเมือง จำนวนสองในสามของผู้อพยพชี้ว่าผู้ที่ถูกสังหารนั้นเป็นชาวเวียดนามเชื้อสายจีนและเป็นเจ้าหน้าที่ระดับสูงของรัฐบาลไซ่ง่อนเก่า¹⁰¹

นอกจากนี้ยังมีรายงานว่า ในงานเฉลิมฉลอง 10 ปีแห่งชัยชนะที่จัดขึ้นที่เมืองโฮจิมินห์ซิตี้ ปี 1985 โทรทัศน์ของอเมริกาได้จับจ้องอยู่กับสถานการณ์ข่าวที่ว่า เวียดนามยังคงกักขังนักโทษทางการเมืองในค่ายอบรมจัดการศึกษาอยู่อีก 500,000 คน ด้านนักข่าวรายงานว่าได้มีผู้นำของกลุ่มชาวพุทธ ชาวคริสต์ และกลุ่มทางเลือกที่สามถูกปลดปล่อยในวันดังกล่าว และยังมีกรายงานว่า บรรดานักข่าวที่ได้เข้าไปทำข่าวเกี่ยวกับวันเฉลิมฉลองชัยชนะต่างรู้สึกเจ็บปวดต่อสิ่งที่พวกเขาได้รับรู้ รายงานข่าวได้ทั้งทำยว่าแม้แต่บรรดากลุ่มสิทธิมนุษยชนต่างเอือมระอาต่อเวียดนาม ผู้ที่เรียกตนเองว่า “ฝ่ายซ้าย” ก็ยังคงไม่ยอมรับว่าคอมมิวนิสต์เวียดนามนั้นแล้วร้ายแค่ไหน¹⁰²

¹⁰⁰“The Plight of the ‘Liberated,’” *Wall Street Journal* (19 September 1984): 1.

¹⁰¹Jacqueline Desbarats and Karl D. Jackson, “Research among Vietnam Refugees Reveals a Blood Bath,” *Wall Street Journal* (22 April 1985): 29.

¹⁰²“Back to Saigon,” *Wall Street Journal* (13 May 1985): 1

อาจกล่าวได้ว่านโยบายเขตเศรษฐกิจใหม่ในทัศนะของคนเวียดนามพลัดถิ่นที่ให้รายละเอียดของนโยบายดังกล่าวในด้านที่สร้างความเดือดร้อนต่อประชาชนเวียดนามนั้นสอดคล้องกับข้อมูลการรายงานข่าวจากสื่อของตะวันตก ดังเช่น การกล่าวถึงความอดอยากของผู้ที่เดินทางกลับมาจากเขตเศรษฐกิจใหม่ เป็นต้น ดังนั้นสังคมใหม่ภายใต้รัฐบาลคอมมิวนิสต์ในทัศนะของคนเวียดนามพลัดถิ่นจึงเป็นภาพด้านลบ ขณะที่สังคมใหม่ในทัศนะของรัฐบาลคอมมิวนิสต์เห็นว่าจะต้องเดินตามแนวทางสังคมนิยม ทว่ากลับกล่าวถึงโครงการต่างๆ เพียงสั้นๆ ซึ่งแตกต่างกับคำอธิบายของคนเวียดนามพลัดถิ่นที่ได้ให้รายละเอียด ความรู้สึกที่แฝงด้วยทัศนะแห่งความผิดหวัง เจ็บปวด สูญเสีย ที่ทำให้ประวัติศาสตร์ว่าด้วยสังคมใหม่ภายใต้รัฐบาลคอมมิวนิสต์ในทัศนะของคนเวียดนามพลัดถิ่นสามารถสื่อสารกับผู้อ่านของพวกเขา ซึ่งเป็นผู้ที่อาศัยอยู่ในที่ซึ่งมีระบอบการปกครองตรงกันข้ามกับเวียดนามได้เป็นอย่างดี

ง. ว่าด้วยผู้นำในพรรคคอมมิวนิสต์

ดังที่ได้กล่าวไปแล้วว่า ชัยชนะในเดือนเมษายนปี 1975 ของพรรคคอมมิวนิสต์เวียดนามได้รับการกล่าวขานว่าเป็นไปตามแนวทางการปฏิวัติของมาร์กซ-เลนิน และโฮจิมินห์ ที่เป็นแนวทางที่ถูกต้องตามทัศนะของพรรคฯ ที่ต้องเดินตาม และคณะผู้นำพรรคฯ ก็เป็นบุคคลที่ได้รับการยกย่องในฐานะผู้นำในการปฏิบัติการสำเร็จลุล่วง ดังนั้นผู้นำจึงมีความสำคัญอย่างเห็นได้ชัดในระบอบการปกครองแบบคอมมิวนิสต์ ในเวียดนามมีผู้นำคนสำคัญอันดับหนึ่งคือ โฮจิมินห์ ต่อมาคือ เลขาธิการพรรคฯ และสมาชิกในกรมการเมือง เป็นต้น นอกจากนี้ยังสามารถเห็นบทบาทของผู้นำได้จากงานเขียนที่เผยแพร่ออกมาในช่วงสงครามและได้รับการตีพิมพ์ซ้ำภายหลังการได้ชัยชนะ ที่งานเขียนดังกล่าวส่วนใหญ่แล้วมีจุดประสงค์เพื่อเป็นการชี้แนะทั้งทางด้านการคิดและยุทธวิธีการสู้รบในสงคราม จะเห็นได้ว่าสถานะของผู้นำพรรคฯ มีความสำคัญในฐานะผู้นำการปฏิบัติ เป็นแบบอย่างให้เดินตาม¹⁰³

ดังนั้นคำอธิบายต่อความผิดพลาดของบรรดาผู้นำของพรรคฯ นั้นจึงเป็นประเด็นหนึ่งที่ได้รับการกล่าวถึงในงานเขียนบันทึกความทรงจำของบรรดาผู้นำคอมมิวนิสต์เวียดนามทั้ง 3 เล่ม ซึ่งครอบคลุมตั้งแต่ประเด็นศีลธรรม ชีวิตส่วนตัว การคอร์รัปชัน และการเล่นพรรคเล่นพวก กระทั่งถึง

¹⁰³ดูใน Nguyễn Trọng Phúc. Chủ biên, *Tìm Hiểu Lịch Sử Đảng Cộng Sản Việt Nam , Qua Các Đại Hội Và Nghị Trung Ương (1930- 2002)* [เขียนจ๋องฟุก บรรณาธิการ, ทำความเข้าใจประวัติศาสตร์พรรคคอมมิวนิสต์เวียดนาม ตามวาระการประชุม (1930- 2002).]

เรื่องนโยบายที่ผิดพลาดและสร้างความเดือดร้อนและความทุกข์ยากต่อประชาชนชาวเวียดนาม ดังเช่นคำกล่าวที่ว่า

หลังปี 1975 ในสายตาของประชาชนชาวเวียดนาม บรรดาผู้นำได้กลายเป็นผู้ที่เหลวไหล หย่อนยาน และสับสนเกี่ยวกับชัยชนะที่ได้มา เกือบทั้งหมดของบรรดาผู้นำนั้นมีอายุมากกว่า 60 และมีภรรยาและครอบครัวที่ต้องดูแลและเป็นกังวล ซึ่งก็เป็นสิ่งที่สามารถเข้าใจได้ด้วยเวลาที่ทุกคนต่างก็เป็นมนุษย์ด้วยกันทั้งนั้น บรรดาผู้นำต่างพึงพอใจต่อความสำเร็จของชัยชนะในการปฏิวัติที่ถูกวางโดยโฮจิมินห์ ซึ่งนั่นก็เป็นจุดแข็ง แต่ในขณะเดียวกันมันก็กลายเป็นจุดอ่อนของการนำที่จะนำไปสู่ความผิดพลาด บรรดาผู้นำต่างอ้างอย่างง่าย ๆ ว่าประชาชนสนับสนุนพวกเขาอย่างสม่ำเสมอในการต่อต้านการรุกรานของต่างชาติ บรรดาผู้นำกลายเป็นผู้ที่มีความต้านทานต่อการวิพากษ์วิจารณ์สูง และในความเป็นจริงแล้วเขาเหล่านี้ไม่เคยถูกวิพากษ์วิจารณ์เลย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงที่การต่อสู้ตึงเครียด คณะกรรมการของพรรคฯ แทบไม่เคยมีการประชุมเลย และในปีหลังจากนั้นก็ไม่มีการอภิปรายหรือถกเถียงในประเด็นที่สำคัญกันอย่างจริงจังเลย¹⁰⁴

ข้อมูลโดยนุ่ยติน กล่าวอีกว่า ในปี 1975 คณะกรรมการพรรคฯ ที่ทำหน้าที่รับผิดชอบต่อการเงินและการบริหารเกี่ยวกับอาคารและที่ดินสาธารณะของเวียดนามใต้ได้ให้ข้อมูลกับเขาว่า เกือบทั้งหมดของหมู่บ้านที่รกร้างที่สุดในไซ่ง่อนหรือเมืองโฮจิมินห์ ดาลัด วุงเตา และนาจาง ได้ถูกจับจองโดยสมาชิกกรรมการเมืองและบรรดาครอบครัวของพวกเขา¹⁰⁵

ขณะเดียวกัน เจียงนุ่ตังก็กล่าวว่าการโกงกินแผ่ขยายไปทั่วภาคใต้จนไม่สามารถที่จะปิดบังบรรดาผู้บริหารของพรรคได้อย่างมิดชิด แม้ว่าผู้นำของพรรคจะได้มีการตักเตือนกันเป็นประจำ มีการร่วมมือกับกลุ่มชาวเวียดนามเชื้อสายจีนที่ต้องการอพยพเป็นขบวนกาใหญ่โต ประชาชนทั่วไปต่างพูดเป็นเสียงเดียวกันว่า “สภาพเน่าเฟะในหมู่นักปกครองแรงยิ่งกว่าสมัยรัฐบาลไซ่ง่อนเดิมเสียอีก” พวกกลุ่มผู้นำทางเหนือกำลังทำตัวให้เคยชินกับความสุขสบายในชีวิต ทั้งๆ ที่พวกเขาเคยประณามว่า “เป็นชีวิตของทุนนิยม แบบจักรวรรดินิยม”

ผมรู้สึกขยะแขยงเมื่อเห็นธาตุแท้ของคนเหล่านี้ มันไม่ใช่ความรู้สึกผิดหวังธรรมดา ลองคิดดูสิว่าพวกเราต่อสู้กันมาแบบไหน เรายอมสละชีวิตเพื่อการต่อสู้ที่ผ่านมา

¹⁰⁴Bui Tin, *Following Ho Chi Minh*, p. 103.

¹⁰⁵Ibid., p.107.

แต่ภาพการต่อสู้ในปัจจุบันของพวกเขากำลังถูกทำให้เปราะบางขึ้น โดยความเน่าเฟะ ประชาชนไม่เคยเสียสยต่อความเคียดแค้นที่พวกเขามีต่อพวกนักต่อต้านที่ยอมสละชีวิตตัวเองเลย แต่ปัจจุบันประชาชนต้องเป็นหน้าหนากับสภาพที่น่าขยะแขยงเหล่านี้¹⁰⁶

เจืองนู่ถึง ยังให้ภาพของเจ้าหน้าที่ของพรรคฯ ว่า ความเน่าเฟะของเจ้าหน้าที่ก็ทวีขึ้น ไม่ว่าจะ เป็นเจ้าหน้าที่รักษาความสงบ ผู้บริหารทางการเมือง หรือข้าราชการต่างๆ ที่ว่าประชาชนจะไปติดต่องานอะไร ถ้าไม่มีเงินได้โต๊ะ รับรองว่าไม่มีทางติดต่อได้สำเร็จ...การบุกเบิกพัฒนาเศรษฐกิจ ใหม่นี้ ดำเนินการโดยการเกณฑ์แรงงานจากประชาชนในเมือง นอกจากนี้คนที่ถูกเกณฑ์ยังถูกห้ามไม่ให้นำทรัพย์สินติดตัวไปด้วย จากนั้นคนของรัฐประจำเขตต่างๆ ก็จะมาที่บ้านเพื่อตรวจสอบทรัพย์สินและเข้ายึดครอง¹⁰⁷

นอกจากนี้แล้ว ในสถานะของผู้นำในพรรคฯ บ้านที่ความทรงจำของบุคคลทั้งสามยังได้อธิบายถึงความเปลี่ยนแปลงภายในพรรคฯ ที่เกิดขึ้นหลังการสิ้นสุดของสงคราม จากความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในการประชุมสมัชชาพรรคฯ ครั้งที่ 4 ปี 1976 ดังนี้

กลุ่มของ เลด่วน เลขาธิการพรรคฯ นั้นมีอิทธิพลมากขึ้นและเกิดการจับมือกับกลุ่มของ เลตีกโกเพื่อต่อต้านกลุ่มของเตื่องจิ้นห์ ขณะที่กลุ่มของเลด่วนและเลตีกโก เป็นกลุ่มผู้นำพรรคฯ ที่นิยมรัสเซีย ส่วนกลุ่มของเตื่องจิ้นห์นั้นเป็นกลุ่มผู้นำพรรคฯ ที่นิยมจีน กลุ่มแรกได้ขยายอิทธิพลอย่างมากในกรมการเมืองและคณะกรรมการกลางในการประชุมสมัชชาพรรคฯ ครั้งที่ 4 ต่อมาปี 1977 ก็สามารถเข้ายึดตำแหน่งสำคัญๆ แทนกลุ่มของเตื่องจิ้นห์ได้เป็นลำดับ เช่น ประธานกรรมการสันนิบาตแรงงานเวียดนามที่แต่เดิมคือ ฮวนก๊วกเวียด (Hoan Quoc Viet) ถูกเปลี่ยนเป็น เหงียนวันลินห์ เป็นต้น ต่อมาวันเทียนดุงก็เข้ามาร่วมกับกลุ่มของเลด่วนและเลตีกโก ด้วย นอกจากนี้ยังมีกลุ่มที่เป็นกลาง เช่น โวเหงียนเกียบและฟามฮุ้น ซึ่งไม่ค่อยมีอำนาจมากนัก โดยปกติแล้วจะเกาะติดอยู่กับกลุ่มที่มีอำนาจมากที่สุด¹⁰⁸

ขณะที่กลุ่มของเลตีกโกถือว่ามีอำนาจมากที่สุด เนื่องจากสามารถกุมองค์กรของพรรคฯ ในตำแหน่งต่างๆ ไว้ เลตีกโกเองก่อนหน้าการประชุมสมัชชาพรรคฯ ครั้งที่ 4 เขามีลำดับในกรมการเมืองในลำดับที่ 6 ต่อจากโวเหงียนเกียบ แต่เมื่อการประชุมเสร็จสิ้น เขาได้เลื่อนลำดับมาแทนที่โว

¹⁰⁶ เติื่อง นู ถึง, *การปฏิวัติที่ถูกหักหลัง*, หน้า 273-274.

¹⁰⁷ เรื่องเดียวกัน, หน้า 257.

¹⁰⁸ เรื่องเดียวกัน, หน้า 314.

เหยิงนเกือบ ทั้ๆ ที่โดยทั้ไปแล้วการเลื้อนลำดับนั้นเป็นไปไต้ยากมาก ตัวของเลด้วนและครอบคร้วต้งได้รับตำแหน่งสำคัญต้งๆ เช่นบุตรชาย เลฮวน เป็นหัวหน้าหน่วยรักษาความปลอดภัยของกรมการเมืองและคณะกรรมการกลาง บุตรชายอีกคนคือเลอัน เป็นผู้รับผิดชอบกองทหารซีปนาวุธของประเทศ ในขณะที่ลูกเขยดำรงตำแหน่งผู้บัญชาการทหารอากาศ เป็นต้น¹⁰⁹

เนื่องด้วยบันทึกความทรงจำของผู้นำได้กล่าวถึงรายละเอียดที่ด้วยผู้นำในพรรคคอมมิวนิสต์หลากหลายคนไ้้อย่างน่าสนใจ ทั้ข้อมูลที่เป็นเรื่องส่วนบุคคลหรือเรื่องที่เป็นที่ซุบซิบกันของชาวเวียดนามก็ได้รับการบันทึกไว้ใ้หนังสือของพวกเขาอย่างน่าสนใจด้วยเช่นกัน อาจกล่าวไ้ว่าประเด็นสำคัญประเด็นหนึ่งของความผิดหวังต่อระบอบใหม่ที่พวกเขาเผชิญคือความผิดหวังต่อบรรดาผู้นำพรรคฯ

ภาพที่ 16 เลด้วน

แหล่งที่มา: [http://vietbao.vn/vi/Chinh-Tri/Cong-bo-cuon-so-tay-cua-co-TBT-Le-Duan/20681816/96/\[22](http://vietbao.vn/vi/Chinh-Tri/Cong-bo-cuon-so-tay-cua-co-TBT-Le-Duan/20681816/96/[22) เมษายนปี 2009]

1. เลด้วน

อาจกล่าวไ้ว่าเลด้วนเป็นบุคคลที่ถูกพาดพิงมากที่สุดในบรรดาผู้นำของพรรคคอมมิวนิสต์ที่ได้รับการกล่าวบันทึกไว้ในบันทึกความทรงจำของผู้นำคอมมิวนิสต์เวียดนามพลัดถิ่นที่มักได้รับการกล่าวถึงใ้แง่มุมด้านลบและใ้แนวทางที่ไม่ดีเสียเป็นส่วนใหญ่

¹⁰⁹ เตรีง นู ถัง, *การปฏิวัติที่ถูกหักหลัง*, หน้า 315.

กล่าวกันว่าเลดวนเป็นผู้บุกเบิกพรรคคอมมิวนิสต์อินโดจีนในปี 1930 และเขาเป็นผู้นำสูงสุดอันดับสองของเวียดนามรองจากโฮจิมินห์ และเป็นคู่แข่งของเติร์องจินห์ ในการสืบทอดอำนาจต่อจากโฮจิมินห์¹¹⁰ ที่ในช่วงสงครามเวียดนามเวียดนาม เลดวนได้รับการกล่าวถึงว่าเป็นผู้ที่อยู่ข้างประเทศจีน ในความขัดแย้งระหว่างจีนและไซเวียต¹¹¹ ต่อมาหลังการเสียชีวิตของโฮจิมินห์ เลดวนกลับได้รับการกล่าวถึงว่าเป็นผู้นำที่นิยมสหภาพไซเวียต ที่สุดแล้วเขาได้เสียชีวิตลง ในวันที่ 10 กรกฎาคม 1986¹¹²

อาจกล่าวได้ว่าเลดวนนั้นดำรงตำแหน่งเลขาธิการพรรคคอมมิวนิสต์เวียดนามอย่างเป็นทางการในการประชุมสมัชชาพรรคฯ ครั้งที่ 3 ปี 1960 และดำรงตำแหน่งดังกล่าวเรื่อยมากระทั่งการประชุมสมัชชาพรรคฯ ครั้งที่ 5 ปี 1981 กระทั่งถึงเสียชีวิตในปี 1986 ในที่สุด ใน Vietnam Courier ฉบับเดือน สิงหาคมปี 1986 ได้ลงประวัติของเลดวนเพื่อรำลึกถึงการจากไปของเขาว่า ในช่วงปี 1954-1957 เลดวนนั้นปฏิบัติงานอยู่ทางเวียดนามใต้ กระทั่งถูกเรียกตัวขึ้นมาเพื่อช่วยงานอย่างใกล้ชิดกับโฮจิมินห์ และได้เข้ารับตำแหน่งเลขาธิการพรรคฯ ในการประชุมสมัชชาพรรคฯ ครั้งที่ 3 และเป็นผู้นำในการต่อสู้ให้เวียดนามใต้ได้รับชัยชนะเร็วขึ้น นอกจากนี้เขายังได้รับการเชิดชูว่าเป็นผู้นำที่ต่อต้านการรุกรานของจีนจากทางเหนือ และลูกสมุนของจีน [กัมพูชา] และยังสร้างความสัมพันธ์อันดีให้เกิดขึ้นระหว่างเวียดนาม กัมพูชาและลาวอีกด้วย¹¹³

ขณะที่ยววงวันฮวนได้กล่าวว่า หลังการปลดเติร์องจินห์ออกจากตำแหน่งเลขาธิการพรรคฯ เนื่องจากความผิดพลาดในในการปฏิรูปที่ดินทางเหนือของเวียดนาม [ปี 1956] เลดวนได้ถูกเรียกตัวมาจากเวียดนามใต้เพื่อช่วยงานในแต่ละวันร่วมกับโฮจิมินห์ ที่ได้กลายเป็นโอกาสที่ทำให้เลดวนได้ใกล้ชิดและสร้างความนิยมต่อบรรดาสมาชิกพรรคฯ กระทั่งการประชุมสมัชชาพรรคฯ ครั้งที่ 3 [ปี 1960] เขาจึงได้รับตำแหน่งเลขาธิการพรรคฯ ไปครอง ทว่าเลดวนมิได้เดินตามแนวทางที่โฮจิมินห์ได้วางไว้ เช่น การเร่งให้เกิดการสูญเสียในการสู้รบมากขึ้นเพื่อให้เกิดการเจรจากับฝ่ายรัฐบาลเวียดนามใต้และสหรัฐอเมริกาตั้งเช่นกรณี การรุกใหญ่ในวันตรุษเวียดนามปี 1968 เป็นต้น โดยยววงวันฮวนกล่าวว่าตามแนวคิดของโฮจิมินห์นั้น เห็นว่าการสู้รบอาจใช้ระยะเวลายาวนาน ดังนั้น

¹¹⁰Stephen S. Rosenfeld , "Ho Chi Minh Appears to Lost Control of North Viet-Nam Policies," *The Washington Post, Times Herald* (21 March 1964): 10.

¹¹¹"Development since 1961," *Los Angeles Times* (27 May 1964): 6.

¹¹²Paul Quinn-Judge, "Vietnam Admits Economic Mistake, Downgrades Grandiose Projects," *Christian Science Monitor* (5 April 1982): 5.

¹¹³*Vietnam Courier* (August 1986): 2-5.

พรรคฯ ควรใช้ยุทธวิธีในการสู้รบแบบกองโจร และสร้างพันธมิตรที่ดีต่อเพื่อนบ้าน และมิตรสหาย ในค่ายคอมมิวนิสต์ นอกจากนี้การรุกรัมพม่าและความขัดแย้งกับจีนในปี 1978 และปี 1979 ยังถือเป็นการทรยศต่อแนวทางที่โฮจิมินห์วางไว้อีกด้วย¹¹⁴

ด้านบู้เต๋นกล่าวถึงผู้นำท่านนี้ว่า เขาเป็นผู้ที่ค่อนข้างมีความกลัวที่จะเขียนอะไรออกมา เผยแพร่ เขาจะเพียงแค่ว่าสิ่งที่เขาคิด ณ ช่วงเวลานั้นๆ อาจเป็นเพราะเป็นคนทีพูดติดอ่างและฟังอย่างเข้าใจได้ยาก รวมทั้งความสัมพันธ์ของเขาต่อบรรดาสหหายทั้งหลายก็ไม่ค่อยมีความจริงจัง หรือมีบทสนทนาที่สะท้อนความสนิทสนม นอกจากนี้เขายังมีบ้านหลังใหญ่อยู่ที่ถนนช่วงเสี่ยว (Hoang Dieu) และบ้านที่ถนนจันก๊วกตวาน (Tran Quoc Toan) ในฮานอย ในขณะที่ภรรยาคนที่สองของเขาคือมาดามงา ก็เป็นเจ้าของบ้านหลังใหญ่และรับหน้าที่เป็น บรรณาธิการของหนังสือพิมพ์ *สายก่อนสายฟอง (Sai Gon Giai Phong)* ซึ่งเป็นหนังสือพิมพ์ที่เป็นกระบอกเสียงให้กับองค์กรแนวร่วมปลดแอกแห่งชาติในช่วงสงคราม¹¹⁵

บู้เต๋นยังกล่าวถึงเหตุการณ์ที่เลดวันไม่รับฟังบรรดาผู้ที่เชี่ยวชาญเกี่ยวกับการสร้างสถานีไฟฟ้าพลังน้ำที่สร้างขึ้นที่จังหวัดห่าวบินห์ (Hao Binh) ผลที่เกิดขึ้นคือโครงการนี้สูญเสียน้อย่างมากมาย บทสรุปที่ใกล้เคียงกันคือกรณีโครงการก่อสร้างสะพานทังกัลองก์ (Thang Long) ซึ่งเป็นสะพานข้ามแม่น้ำแดงใกล้กับฮานอย ที่บู้เต๋นได้เปรียบเทียบว่าเลดวันเอง ต้องการให้มันเป็นสะพานที่ใหญ่ที่สุดในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ แต่ผลของมันกลับกลายเป็นสิ่งก่อสร้างใหญ่ที่แทบไม่มีใครได้ประโยชน์จากมันเท่าที่ควร¹¹⁶

นอกจากนี้ บู้เต๋นยังกล่าวถึงพินัยกรรมของโฮจิมินห์ที่กล่าวถึงการจัดพิธีศพของเขาว่าเขาไม่ต้องการที่จะให้มีพิธีการที่ยิ่งยอกใหญ่โตเกินขอบเขต เพียงต้องการให้ฝังเขาไว้ในบ้านเกิดและทำตามประเพณีของเวียดนามที่เคยปฏิบัติกันมา หากทว่าเลดวันจัดการนำร่างของโฮจิมินห์บรรจุอยู่ในโลงเย็นอย่างสวยงาม¹¹⁷

ขณะเดียวกันเขาได้อธิบายบุคลิกของเลดวันว่า เมื่อครั้งที่ผู้นำพรรคฯ คนนี้เล่าถึงเรื่องราวต่างๆ ในบันทึกความทรงจำ เขามักจะมีอารมณ์ที่เร้าร้อนทุกครั้งทีอธิบายถึงเหตุการณ์ช่วงปี 1977

¹¹⁴ Hoang Van Hoan, *A Drop in the Ocean*, pp. 347-349.

¹¹⁵ Bui Tin, *Following Ho Chi Minh*, p.107.

¹¹⁶ *Ibid.*, p.103.

¹¹⁷ *Ibid.*, pp. 68-69.

ซึ่งมักเอ่ยเสมอว่าประเทศจีนมักจะถือสิทธิ์ครองความเป็นเจ้าและนิยมที่จะเป็นศัตรูกับเวียดนามเสมอ ทศนะเช่นนี้เองที่ทำให้ชาวจีนที่มีถิ่นดั้งเดิมในเวียดนามต้องอพยพออกจากประเทศจำนวนมหาศาล

นอกจากนี้ บุยตีนยังกล่าวถึงเรื่องราวเสียตีสื่อที่ว่าชาวต่างชาติคนหนึ่งที่มาท่องเที่ยวเวียดนามและตั้งคำถามว่า เพราะเหตุใดหน่วยงานของตำรวจจึงกระจายอยู่ทั่วไปเป็นกลุ่ม กลุ่มละสามคน คำตอบที่เขาได้รับคือ คนแรกสามารถอ่านได้ คนที่สองสามารถเขียน ส่วนคนที่สามสามารถควบคุมทั้งสองคนได้ ซึ่งเสียตีสื่อว่าบรรดาสมาชิกที่เข้าร่วมกับหน่วยงานของตำรวจนั้นเป็นบุคคลที่ได้รับการศึกษาไม่สูงมากนัก ตัวอย่างเช่น เลจุง ซึ่งเป็นบุตรชายของเลด่วนถูกอ้างว่าเขาเป็นผู้ที่ได้รับการศึกษามาน้อยและเข้าร่วมกับหน่วยงานของตำรวจเพื่อหลีกเลี่ยงการเข้าร่วมรบในสมรภูมิ ขณะเดียวกันก็มีเจ้าหน้าที่ตำรวจบางคนที่ฉลาดและจัดว่าเป็นปัญญาชน เช่น หายตัน (Hai Tan) เป็นผู้ที่มาจากบริเวณสามเหลี่ยมปากแม่น้ำโขง เขาเป็นผู้ที่ได้รับการยกย่องในฐานะวีรบุรุษ เนื่องจากเขาสามารถสกัดกั้นแผนการแทรกซึมของจีนโดยการส่งอาวุธเข้ามาจากช่องทางในต่างประเทศและสามารถตรวจจับได้โดยความร่วมมือของสาธารณรัฐประชาชนลาวในช่วงปี 1981-1982¹¹⁸

กรณีของเลหาน (Le Han) ลูกชายคนโตของเลด่วน ได้รับการฝึกฝนเป็นนายทหารปืนใหญ่ต่อต้านอากาศยาน หลังจากปี 1975 เขาได้รับการสนับสนุนให้ดำรงตำแหน่งผู้บัญชาการกองทัพอากาศ 7 ที่ประจำการอยู่ฐานเมืองไซ่ง่อน และได้รับการจัดสรรบ้านสามชั้นพร้อมสวนขนาดใหญ่ในเมือง ขณะที่ราคาสินค้าเพิ่มขึ้นภายใต้นโยบายโดยเหมา เขาใช้ทองจำนวน 16 ตำลึงติดสินบนให้ได้นหนังสือรับรองความเป็นเจ้าของบ้านแห่งหนึ่ง และขายไปในราคา 120 ตำลึงทองให้กับบริษัทของชาวต่างชาติ ชาวฮานอยจำนวนหนึ่งได้กล่าวว่า หลังจากการเสียชีวิตของเลด่วนแล้ว ภรรยาของเขาได้เปิดขายทรัพย์สินสมบัติที่อดีตนายกการพรรคฯ ผู้ลี้ภัยลับได้รับมาจากการเยือนประเทศต่างๆ¹¹⁹

¹¹⁸Bui Tin, *Following Ho Chi Minh*, p.113.

¹¹⁹Ibid., p.147.

ภาพที่ 17 เต๋อจิ่งจิ้น

แหล่งที่มา :

<http://100years.vnu.edu.vn:8080/BTDHQGHN/Vietnamese/C1778/C1779/2006/05/N7730>

[22 เมษายนปี 2009]

2. เต๋อจิ่งจิ้น

เต๋อจิ่งจิ้น อดีตเลขาธิการพรรคฯ ผู้โด่งดังจากกรณีการปฏิรูปที่ดินในเวียดนามเหนือช่วงปี 1954-1956 เกิดในปี 1908 ในตอนเหนือของจังหวัดฮานัมนินห์ (Ha Nam Ninh) บิดาของเขาเป็นครู ชื่อเดิมของเขาคือ ดางซวนคฺว (Dang Xuan Khu) ซึ่งได้เปลี่ยนเป็นเต๋อจิ่งจิ้นเมื่อเขาเริ่มมีตำแหน่งในกลุ่มคอมมิวนิสต์ คำว่าเต๋อจิ่งจิ้นนั้นมีความหมายว่าเดินทางไกล ซึ่งตัวเขาเองนั้นก็นิยมชมชอบในตัวของเหมาเจ๋อตุง ผู้นำคนสำคัญของจีน¹²⁰ กล่าวกันว่า เต๋อจิ่งจิ้นนั้นได้เข้ารับตำแหน่งเลขาธิการของพรรคคอมมิวนิสต์เวียดนาม แต่ว่าได้ถูกบีบบังคับให้ออกจากตำแหน่ง เพราะความไม่พอใจในการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจประเทศเนื่องจากกรณีการปฏิรูปที่ดินในเวียดนามเหนือปี 1954¹²¹ นอกจากนี้เขาเป็นผู้ที่นิยมในลัทธิมาร์กซ และได้เขียนหนังสือเกี่ยวกับการประยุกต์หลักการของลัทธิมาร์กซเพื่อนำมาใช้ในการปฏิวัติในประเทศอินโดจีน และเสียชีวิตด้วยปัญหาทางสุขภาพในปี 1988¹²²

¹²⁰Glenn Fowler, "Truong Chinh Dies in Hanoi at 80; Was in Ho Chi Minh's Inner City," *New York Times* (2 October 1988): 42.

¹²¹Keith B. Richburg, "Vietnamese Power Struggle Said to Block Reforms," *The Washington Post* (5 February 1987): 26.

¹²²Quentin Pope, "Ho Chi Minh Out; Truong Chinh is Viet Minh Chief," *Chicago Daily Tribune* (21 May 1951): 22.

บ๋วยติน กล่าวว่ามีสาวกหลักของเหมาเจ๋อตุงในเวียดนามคือเต๋อจิ้นและผู้ช่วยคนสนิทของเขา คือ ฮวงก๊วกเวียด (Hoang Quoc Viet) ซึ่งเป็นสมาชิกคนหนึ่งของการเมืองในขณะนั้นด้วย รวมทั้ง โวเหียงเกียบ และเลด๊กโก ด้วย¹²³

นอกจากนี้เขายังกล่าวถึงเมื่อคราวที่ได้ทำงานที่เกี่ยวกับชีวประวัติของเต๋อจิ้น นั้นมีเหตุการณ์หนึ่งที่เขายังจำได้ดี คือเมื่อครั้งที่เต๋อจิ้นได้หยุดพักผ่อนที่ดาลัดและเชิญบ๋วยตินไปด้วย โดยบ้านพักที่เขาและครอบครัวพักอยู่ คือ วิลลาหมายเลข 1 ที่ซึ่งเคยเป็นที่ประทับของจักรพรรดิเป๋าดาย [จักรพรรดิองค์สุดท้ายของเวียดนาม] ซึ่งบ้านหลังดังกล่าวต่างก็มีข้าวของเครื่องใช้ที่เคยเป็นของอดีตจักรพรรดิและราชวงศ์อยู่อย่างครบครัน¹²⁴ บ๋วยตินมีความรู้สึกประหลาดใจและขบขันที่เขาพบว่า ผู้นำคอมมิวนิสต์ที่เคยตัดสินใจจะกำจัดพระราชวงศ์ของกษัตริย์องค์ก่อน ขณะนี้เขากลับมีความรู้สึกภาคภูมิใจที่ได้พักผ่อนและนอนอยู่บนแท่นบรรทมที่เป็นสัญลักษณ์ของกษัตริย์¹²⁵

ขณะที่ประชาชนผู้ที่เคยเป็นเจ้าของทรัพย์สินที่มอบให้กับ “การปฏิวัติ” กลับไม่เคยได้รับสิ่งของที่เคยเป็นของตนกลับคืน ดังกรณีของจิ้นวันโบ (Trinh Van Bo) ผู้เป็นเจ้าของทรัพย์สินและที่ดินจำนวนมาก ด้วยสำนึกความรู้สึกรักชาติ หลังจากปี 1945 เธอได้มอบทองจำนวน 300 ตำลึงให้กับการปฏิวัติ นอกจากนี้ยังให้ยืมบ้านและอาคารอีกหลายแห่งโดยตั้งเงื่อนไขว่าเธอสามารถเรียกรื้อกลับมาเป็นทรัพย์สินของครอบครัวได้ เช่น บ้านเลขที่ 46 ถนนห่งาง (Hang Ngag) ที่ซึ่งประธานาธิบดีโฮจิมินห์นั่งเขียนคำประกาศอิสรภาพและต่อมาได้กลายมาเป็นพิพิธภัณฑ์แห่งชาติ โดยนางโบได้เรียกรื้อทรัพย์สินของเธอบางส่วนเท่านั้นเนื่องจากครอบครัวของเธอได้ขยายใหญ่ขึ้นและต้องการพื้นที่เพิ่มเติม ทว่าการรื้อขอของเธอกลับไม่เป็นผล¹²⁶

¹²³Bui Tin, *Following Ho Chi Minh*, p.19.

¹²⁴Ibid., pp. 109-110.

¹²⁵Ibid., p.110.

¹²⁶Ibid., p.111.

ภาพที่ 18 ฝ่ามวันดง

แหล่งที่มา: [http://perspective.usherbrooke.ca/bilan/servlet/BMEve?codeEve=439\[22 เมษายนปี 2009\]](http://perspective.usherbrooke.ca/bilan/servlet/BMEve?codeEve=439[22 เมษายนปี 2009])

3. ฝ่ามวันดง

บุงตัน กล่าวหาว่า สหายหลายคนต่างชื่นชมในตัวของฝ่ามวันดง และเคารพนับถือเขาอย่างมาก เนื่องจากเขาเป็นคนที่ใช้ชีวิตที่เรียบง่ายและจริงใจ เป็นปัญญาชนที่ใช้ความคิดอย่างหนักเพื่ออุทิศให้กับบ้านเมือง ปัญญาชนบางส่วนได้แนะนำว่ามันจะดีกว่ามาก หากฝ่ามวันดงจะจำกัดหน้าที่และขอบเขตงานของตนเองมาอยู่ทำงานด้านวัฒนธรรม นอกจากนี้ ภายในพรรคคอมมิวนิสต์ฯ ฝ่ามวันดงมักถูกละเลย แม้ว่าเขาจะมีตำแหน่งนายกรัฐมนตรี แต่ก็มักถูกตำหนิในเรื่องความใจอ่อนไม่เข้มแข็ง บางโอกาสบุงตันได้ยินฝ่ามวันดงกล่าวว่าเขาเป็นนายกรัฐมนตรีที่รับตำแหน่งยาวนานที่สุดในโลก โดยอยู่ในตำแหน่ง 40 ปี และในปี 1986 ที่เขาเกษียณ เขาก็เป็นนายกรัฐมนตรีที่มีอายุมากที่สุดในโลก แต่เขาก็เสียใจที่เขาก็เป็นนายกรัฐมนตรีแต่มีอำนาจน้อย เขาได้กล่าวว่าตนเองไม่สามารถทำอะไรได้เลย เมื่อเขาพูดอะไรก็ไม่มีใครสนใจที่จะฟังเลยสักคน แม้แต่ตอนตั้งใจที่จะเปลี่ยนตำแหน่งกลับทำไม่ได้

นอกจากนี้ยังมีอีกตัวอย่างหนึ่งซึ่งแสดงถึงความไร้ซึ่งอำนาจของฝ่ามวันดง คือ เมื่อเลขานุการส่วนตัวของเขาชื่อเวียตเฟือง (Viet Phuong) ที่เป็นทั้งนักวิทยาศาสตร์และกวีได้ถูกตัดสินว่าเป็นพวกนิยมการปฏิรูป เนื่องจากเขามักจะเขียนบทกลอนที่เสียดสีและเย้ยหยันต่อความโหดในความสำเร็จต่อชัยชนะของเวียดนาม เวียตเฟืองเกือบถูกตัดสินให้ถึงแก่อสัญกรรม ทว่าฝ่ามวันดงก็ได้แต่เจียบเฉย เขาไม่เคยแม้กระทั่งเข้าร่วมฟังการตัดสินหรือเตรียมข้อมูลเพื่อสนับสนุนและ

ช่วยเหลือเวียดนามเพียงเลย นอกจากนี้บุ๋ยตี๋นยังให้ข้อมูลเพิ่มเติมอีกว่า ภายในกรมการเมืองเองฝ้ามวันดังยังเป็นบุคคลที่มีพื้นที่ในการพูดน้อยที่สุด¹²⁷

ภาพที่ 19 วันเทียนดุง

แหล่งที่มา : <http://lifecorner.vzone.vn/Default.aspx?Page=NewsDetails&NewsId=1771>[22 เมษายนปี 2009]

4. วันเทียนดุง

วันเทียนดุงเป็นบุคคลที่บุ๋ยตี๋นได้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับงานเขียนของเขาที่ชื่อว่า *Our Great Spring Victory* หนังสือพูดราวกับว่าชัยชนะที่ได้มาในเดือนเมษายน ปี 1975 นั้นเป็นสิ่งที่มาจากความสามารถของเขาเพียงคนเดียว บุ๋ยตี๋นกล่าวถึงตอนที่เขาเข้าสัมภาษณ์เต๋รื่องจิ้นห์เพื่อเขียนชีวประวัติของเต๋รื่องจิ้นห์ ที่ผู้นำของพรรคฯ คนนี้ย้ำกับเขาว่า “อย่าเขียนอะไรที่เหมือนกับบทความของเทปเหมย (Thep Moi) เกี่ยวกับชัยชนะของเราต่อชาวอเมริกัน มันไม่ถูกต้อง มันเป็นนิสัยที่ไม่ดี มันเป็นงานเขียนที่เสริมแต่ขึ้นมา และอย่าเขียนอะไรที่เหมือนกับหนังสือที่ชื่อว่า “*Our Great Spring Victory*” ที่เขียนโดยฮ่งฮา (Hong Ha)[ฮ่งฮา นั้นเป็นสมาชิกของสำนักงานเลขาธิการพรรคคอมฯ เคยเป็นบรรณาธิการของหนังสือพิมพ์ *เกวียนเซิน* ปี 1982-1986 เขาเป็นคนที่มานะบากบั่นและทำงานที่สามารถปิดเป็นความลับได้ดี เช่นเดียวกับ เทปเหมย พี่ชายของเขา] เพื่อนายพลวันเทียนดุง (Van Tien Dung) เนื่องจากเต็มไปด้วยความผิดพลาด บุ๋ยตี๋นยังกล่าวอีกว่า หนังสือได้รับตรวจแก้อย่างน้อย 30 แห่งเมื่อมีการเผยแพร่และกลายเป็นที่นาขบขันภายในพรรคฯ เป็นอย่างมาก บุ๋ยตี๋นระบุว่าวันเทียนดุงนั้นเร่งรีบที่จะพิมพ์หนังสือของตนเองออกมาเพื่อรับสมอ้างต่อชัยชนะในปี 1975 มาเป็นของตน

¹²⁷Bui Tin, *Following Ho Chi Minh*, pp. 78-79.

ภาพที่ 20 เจิ่นวันจ๋า

แหล่งที่มา:

<http://www.wilsoncenter.org/coldwarfiles/index.cfm?fuseaction=people.details&thisunit=0&peopleid=71>[22 เมษายนปี 2009]

5.เจิ่นวันจ๋า

เจิ่นวันจ๋า เป็นผู้นำคนสำคัญที่มีบทบาทในเหตุการณ์การบุกเวียดนามใต้ที่สำเร็จในเดือนเมษายน 1975 เขาได้เขียนหนังสือที่เป็นบันทึกความทรงจำเกี่ยวกับการต่อสู้ในปี 1975 ชื่อว่า *History of the Bulwark B2 Theatre*¹²⁸ ในปี 1982 ที่บู้ยตันกล่าวว่า เขาเป็นผู้ที่สนับสนุนเจิ่นวันจ๋าให้เขียนหนังสือเป็นอย่างมาก เนื่องจากพวกเขาได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนความคิดเกี่ยวกับหัวข้อต่างๆ เช่น สถานะของสื่อ วรรณกรรมและดนตรี เป็นต้น อีกทั้งบันทึกความทรงจำของเขาที่ตีพิมพ์ในปี 1982 เกี่ยวกับเหตุการณ์การปฏิวัติในปี 1975 ก็ได้รับความสนใจและชื่นชมอย่างมากจากชาวเวียดนามภาคใต้¹²⁹ ทว่าในเวลาต่อมาแผนกกิจการการเมืองของพรรค ได้ออกคำสั่งให้ระงับการแพร่กระจายหนังสือ

เลดักโกได้วิพากษ์วิจารณ์ว่าหนังสือของเจิ่นวันจ๋าว่ามีความผิดพลาดตั้งแต่เริ่มเรื่องกระทั่งจบเล่ม นอกจากนี้เขายังได้ตำหนิฮาเมาโย (Ha Mua Nhai) ซึ่งเป็นผู้อำนวยการสำนักพิมพ์โฮจิมินห์ซิตี ที่ทัศนคติของบู้ยตันแล้วเขาเห็นว่า จุดอ่อนหลักของบันทึกความทรงจำของเจิ่นวันจ๋า คือ การละเลยที่จะพูดถึงความพยายามอย่างมากของคอมมิวนิสต์ภาคเหนือที่จะเข้ามาแทรกแซงการปฏิวัติในภาคใต้ กระนั้นก็ตามการระงับในการเผยแพร่ของหนังสือเล่มนี้ก็เป็นที่น่า

¹²⁸Jayne S. Werner and Luu Doan Huynh, ed, *The Vietnam War: Vietnamese and American Perspectives* (NY: M.E.Shape, 1993), p. Xvii.

¹²⁹Bui Tin, *Following Ho Chi Minh*, p. 80.

ขบขันมากเช่นเดียวกัน ในขณะที่ส่วนหนึ่งของบรรดาผู้นำพรรคฯ ต้องการให้หนังสือที่จะตีพิมพ์นั้นเป็นสิ่งที่เป็นที่สนใจของพวกเขา แทนที่พวกเขาจะตระหนักว่าหนังสือชีวประวัติของแต่ละบุคคลก็ย่อมเป็นเหตุผลที่แต่ละคนต้องการจะแสดงออกมาด้วยตนเอง¹³⁰

ภาพที่ 21 โวเหียงเกียบ

แหล่งที่มา: <http://primeiralinha.org/home/?p=124> [22 เมษายนปี 2009]

6. โวเหียงเกียบ

โวเหียงเกียบผู้มีชื่อเสียงจากการรบที่สมรภูมิแห่งเดียนเบียนฟู เมื่อสมัชชาของพรรคคอมมิวนิสต์เวียดนาม ครั้งที่ 5 ในเดือนมีนาคมปี 1982 วันเทียนดุง เข้ามาเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมแทน โวเหียงเกียบ¹³¹ ที่มีสาเหตุมาจากความล้มเหลวในการปรับเปลี่ยนกองทัพให้ทันสมัยและความผิดพลาดในการประเมินความสามารถของฝ่ายจีนในการรุกรานเข้ามาทางเหนือของประเทศในเดือนกุมภาพันธ์ปี 1979¹³²

โวเหียงเกียบเกิดในปี 1912 ในจังหวัดกวางบินห์ (Quang Binh) เขาสำเร็จการศึกษาชั้นดุขฎีบัณฑิตจากมหาวิทยาลัยฮานอย ในสาขาประวัติศาสตร์ และได้รับการนับถือเป็นวีรบุรุษของ

¹³⁰Bui Tin, *Following Ho Chi Min*, p. 81.

¹³¹Nguyen Van Canh, *Vietnam Under Communism, 1975-1982* (Stanford, California: Hoover Institution Press, 1983), p. 73.

¹³²Ibid., p. 63.

เวียดนามในการต่อต้านฝรั่งเศส¹³³ ทั้งยังเป็นผู้เชี่ยวชาญการวางแผนในสนามรบ ทำให้ได้เป็นผู้ฝึกสอนกองกำลังเวียดมินห์¹³⁴

อย่างไรก็ตาม บุษิตินกล่าวไว้ว่า สถานการณ์การบุกกัมพูชาไม่ได้ทำให้โวเหียงเกียบนั้นพึงพอใจแต่อย่างใด และเขายังปฏิเสธที่จะไปเยือนกัมพูชาแม้ว่าจะได้รับคำเชิญหลายครั้งหลายคราก็ตาม สาเหตุให้เขาต้องถูกถอนออกจากสมาชิกกรมการเมืองในการประชุมสมัชชาพรรคฯ ครั้งที่ 5 ที่จัดขึ้นตอนต้นปี 1982 สมาชิกพรรคฯ นั้นบรรดาสหหายจำนวนมากเชื่อว่าการเคลื่อนไหวที่เกี่ยวข้องกับโวเหียงเกียบ ดังกล่าวนั้นมาจากเลดวนและเลด็คโค และผู้นำอีกสี่คนที่ถูกทำให้เสียตำแหน่งด้วยเหตุผลที่ว่า มีอายุมากเกินไป คือ เลแทงก์หิง (Le Thanh Nghi) รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการวางแผนด้านเศรษฐกิจ, เหงียนซุยจิ้นห์ (Nguyen Duy Trinh) รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ และจันก๊วกฮวน (Tran Quoc Hoan) รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ข้ออ้างที่ทำให้โวเหียงเกียบถูกปลดออกจากตำแหน่งกรมการเมืองนั้นมาจากการที่เขามีอายุมาก ซ้ำร้ายยังมีสุขภาพที่ไม่ดี นอกจากนี้ยังมีข้อเสนอให้ควรเปิดทางให้กับบรรดาคณู้นใหม่เข้ามาทำงาน แต่อย่างไรก็ตาม ตัวเลด็คโค ฝามวันดง และเตื่องจิ้นห์เองก็ได้เข้าสู่วัยชราภาพและสุขภาพที่เริ่มแยลงทุกวัน ทว่าบุคคลเหล่านี้ก็ได้ถูกถอดออกจากตำแหน่งในการประชุมสมัชชาครั้งที่¹³⁵

บุษิตินเล่าว่า โวเหียงเกียบก็ต้องสูญเสียสหหายสนิท ซึ่งก็คือนายพลเลจองตัน (Le Trong Tan) ซึ่งเป็นผู้ที่ได้รับความเคารพอย่างมากในฐานะนายทหารผู้ที่มีมักจะอยู่แนวหน้าเสมอในสมรภูมิการสู้รบ เขามีตำแหน่งเป็นผู้บัญชาการกองทหารปืนใหญ่ที่เดียนเบียนฟู เขาเคยบัญชาการในปฏิบัติการซำเหนื่อ (Sam Neua) ในลาว และในปี 1966-1969 เขาอยู่ในเวียดนามใต้เพื่อบัญชาการในดานังตลอดจนท่าเรือเกมแรงก์ (Cam Ranh Bay) ของเปียนหัว และยังนำกองทัพเข้าปฏิบัติการในกัมพูชาในปี 1979 อีกด้วย เขาเป็นผู้ที่มีความสนใจในรายละเอียดของปฏิบัติการในแต่ละครั้ง เป็นนายทหารที่ไม่ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ในวันที่ 5 ธันวาคมปี 1986 สิบวันก่อนการเปิดประชุมสมัชชาพรรคฯ ครั้งที่ 6 ได้มีการเรียกประชุมเกิดขึ้นเพื่อพิจารณาการปลด วันเทียนดุงออกจากตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม และแทนที่ด้วยนายพลเลจองตัน และเมื่อไม่กี่

¹³³ Bernard Weinraub, "30 Years Later, Cake and Credit Card in Saigon," *New York Times* (1 May 2005): 3.

¹³⁴ Tillman Durdin, "Viet Minh Building an Effective Army," *New York Times* (3 April 1950): 17.

¹³⁵ Bui Tin, *Following Ho Chi Minh*, p.131.

ชั่วโง่งต่อมา เลจองตันก็ล้มลงและเสียชีวิตหลังจากการรับประทานอาหารกลางวันที่บ้าน ทั้งๆ ที่เขาเคยมีสุขภาพที่ดี ภรรยาและลูกๆ ของเขาต่างสงสัยในสาเหตุของการเสียชีวิตของเขา¹³⁶

บู้ยตี้นอธิบายว่า ผลที่เกิดขึ้นหลังการเสียชีวิตของเลจองตัน ซึ่งเป็นคู่แข่งคนสำคัญในตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมได้นำความยินดีมาสู่นายพลวันเทียนดุงเป็นอย่างมาก แม้ว่าเขาจะเสียตำแหน่งในกรมการเมือง แต่เขาก็ยังได้รับเลือกเป็นสมาชิกในคณะกรรมการพรรคคอมมิวนิสต์ ซึ่งได้สร้างความประหลาดใจให้กับเจ้าหน้าที่ของกองทัพหลายต่อหลายคนเป็นอย่างมาก อย่างไรก็ตาม เขาสามารถดำรงตำแหน่งมาได้ถึงการประชุมสมัชชาพรรคฯ ครั้งที่ 7 ในต้นปี 1987 ก็ถูกนายพลเลดึกเองห์ เข้ามาแทนที่ในตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม¹³⁷

ในเวลานั้น เลดึกเองห์ได้เชิญบู้ยตี้นร่วมรับประทานอาหารในช่วงที่เขาเดินทางไปกรุงพนมเปญเพื่อร่วมประชุมเกี่ยวกับสถานการณ์ทางการเมืองภายในและภายนอกเวียดนาม เขาเห็นว่านายพลเองห์เป็นผู้ที่บุคลิกนิ่งและสงบ เป็นผู้ที่มิระเบียบวินัยจากการได้รับการฝึกฝนมาอย่างดี ทว่าความรู้ทางด้านการเมืองของเขานั้นมีน้อยมาก รวมทั้งความรู้ด้านเศรษฐกิจและด้านการต่างประเทศก็มีอย่างจำกัดเช่นกัน เขามีชีวิตที่เรียบง่ายในการดำเนินการสู้รบ และการได้รับเลือกเข้าเป็นสมาชิกกรมการเมืองของเขาก็เป็นสิ่งที่เหนือความคาดหมายเช่นกัน เช่นเดียวกับนายพลดอนเคว (Doan Khue) นายทหารภูมิภาคอีกคนหนึ่งที่ถูกเรียกตัวกลับมาประจำการในฮานอย ในช่วงที่เกิดการตื่นตัวในการประชุมกองทัพแห่งพรรคคอมมิวนิสต์เพื่อปฏิรูปไปเป็นกระทรวงกลาโหม ดอนเควได้รับการแต่งตั้งให้เป็นผู้บังคับบัญชาการทางการเมืองของกองทัพภาคที่ 5 ที่ครอบคลุมส่วนของที่ราบสูงภาคกลาง ที่รู้จักกันว่า จิงห์ (Trinh) ในปี 1963 และเขาก็ได้รับการแต่งตั้งให้เป็นผู้บัญชาการทหารด้วยศนายพลตรีหลังจากปี 1975 ดอนเคว มาจากหมู่บ้านหนึ่งในแถบชายทะเลของจังหวัดกว๋างจี บู้ยตี้นพบโดยบังเอิญว่าพ่อของดอนเคว เป็นผู้นำของหมู่บ้าน และเป็นผู้ที่ร่ำรวยที่สุดในหมู่บ้านนั้นๆ แต่ถึงกระนั้นดอนเควได้เข้าร่วมการปฏิวัติตั้งแต่เขาเริ่ม

¹³⁶Bui Tin, *Following Ho Chi Minh*, p.142.

¹³⁷Ibid., pp.142-143. เลดึกเองห์เป็นผู้ที่มาจากเหว (Hue) และจบการศึกษาด้านวิศวกรรมในช่วงที่ฝรั่งเศสปกครองเวียดนาม ในระหว่างสงครามต่อต้านฝรั่งเศสเขาได้ตำแหน่งเป็นผู้บัญชาการกองพันของหน่วยทหารท้องถิ่น ในปี 1962 เขาได้รับตำแหน่งในหัวหน้าสายปฏิบัติการของกองบัญชาการทหารสูงสุด ก่อนที่จะเดินทางทางไปเวียดนามใต้ในฐานะผู้บัญชาการทหารภาค 9 (Commander of Military Region 9) ในบริเวณพื้นที่ชายฝั่งทะเลติดชายแดนกัมพูชา ซึ่งเป็นพื้นที่ที่ถือว่าเป็นเขตที่ปลอดภัยจากทหารอเมริกาและกองทัพของรัฐบาลไซ่ง่อน เลดึกเองห์นั้นประสบความสำเร็จในการทำงานของเขาอย่างมากโดยเฉพาะอย่างยิ่งการขยายเขตปลดปล่อยภายใต้การควบคุมของเขา และหลังจากการประชุมที่ปารีส ในปลายปี 1974 เขาได้รับการแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่ง นายพล และในเดือนพฤษภาคมปี 1975 เขาก็ได้รับเลือกให้เป็นหัวหน้ากองทัพในการเดินขบวนเข้าสู่ทำเนียบประธานาธิบดีในไซ่ง่อน สองสามปีต่อมา เขาและนายพลเลจองตันได้เป็นผู้นำกองกำลังเข้าสู่กัมพูชาและอยู่ที่นั่นในฐานะกองทหารอาสาสมัครเวียดนามกระทั่งปี 1985

เรียนชั้นมัธยมในช่วงเวลาที่เวียดนามเป็นอาณานิคมของฝรั่งเศสและถูกจับในเวลาต่อมาซึ่งเป็นสาเหตุให้บิดาของเขาปฏิเสธรับเขาเป็นลูกเนื่องจากกลัวความผิด เจียงนู่ถึงอธิบายว่าบรรดานายพลระดับสูงๆ ต่างรู้กันดีว่า ตอนแคว้นนั้นมีประสบการณ์ทางด้านการทหารที่น้อยมากและไม่เคยนำปฏิบัติการรบ ทั้งยังไม่เคยเข้าร่วมในโรงเรียนเสนาธิการทหารแต่อย่างใด¹³⁸

7. โตเมื่อย

โตเมื่อยเป็นผู้ที่เกิดในชนบท ชานกรุงฮานอย ในครอบครัวชาวนา เขาเข้าเป็นสมาชิกพรรคเมื่ออายุได้ 14 ปี ในปี 1931 และสิบปีต่อมาถูกฝรั่งเศสจับเข้าคุกอยู่ถึง 4 ปี ในข้อหาเป็นคอมมิวนิสต์ หลังจากออกจากคุกได้เดินทางเข้าร่วมกับกองกำลังติดอาวุธเวียดนามเหนือไปทางตอนเหนือของฮานอย และนำกำลังเข้าทำการปลดปล่อยเมืองไฮฟองในฐานะผู้บัญชาการทหาร ในการต่อสู้กับฝรั่งเศสในปี 1954 ซึ่งเป็นปีสุดท้ายของระบอบการปกครองของฝรั่งเศสในเวียดนาม เขาเป็นที่รู้จักว่าเป็นผู้ที่มีความเข้มงวด ชอบเก็บตัวและลึกลับแต่มีน้ำใจ และเคร่งครัดต่อหน้าที่ เขาเป็นสมาชิกของคณะกรรมการกลางพรรคในปี 1956 ในปี 1969 เขาเข้ารับตำแหน่งรองนายกรัฐมนตรีและรับผิดชอบด้านการก่อสร้างและบูรณะกรุงฮานอย กระทั่งกลายเป็นผู้ที่เชี่ยวชาญด้านเศรษฐกิจของ ฝ่ามวันดง นายกรัฐมนตรีในขณะนั้น

หลังฝ่ายคอมมิวนิสต์ได้ชัยชนะในปี 1975 โตเมื่อยได้รับความไว้วางใจให้เป็นผู้วางแผนเศรษฐกิจของประเทศ โดยเฉพาะการเปลี่ยนภาคใต้ให้เป็นสังคมนิยม ซึ่งปุ๋ยต้นประเมินว่า ผลที่ได้ก็คือความล้มเหลวของระบบเศรษฐกิจและการไหลบ่าของ “มนุษย์เรือ” เป็นสมาชิกสำรองกรมการเมืองในปี 1976 รวมถึงรับผิดชอบด้านการณรงค์ต่อต้านการฉ้อราษฎร์บังหลวง และการทำให้พรรค “บริสุทธิ์” หลังการขึ้นสู่อำนาจของ เหงียนวันลินห์ ภายหลังการประชุมสมัชชาใหญ่ครั้งที่ 6 ของพรรคคอมมิวนิสต์เขาก็เป็นผู้ที่มีความใกล้ชิดกับเหงียนวันลินห์มากคนหนึ่ง

ด้านปุ๋ยต้นกล่าวว่าเขารู้จักกับโตเมื่อยมาเป็นเวลานาน ซึ่งในความเป็นจริงแล้วตั้งแต่เขาเป็นผู้ชี้้นำการเมืองในพื้นที่ภาคเหนือของแม่น้ำแดง ก่อนที่จะเกิดการสู้รบที่เดียนเบียนฟู และได้พบเจอกันอีกหลายครั้งหลังปี 1975 เมื่อเขาเป็นผู้นำในโครงการปฏิวัติสังคมนิยมทางการค้าและการอุตสาหกรรมโดยเฉพาะในไซ่ง่อนและชาดิ่นห์ ปุ๋ยต้นเห็นว่าเป็นเป้าหมายทางอุดมการณ์ที่ไกลเกินไป และนำมาสู่การคอร์รัปชัน ทว่าตัว โตเมื่อยมักไม่ถูกอ้างอิงในเรื่องของการคอร์รัปชัน เขายังคงใช้ชีวิตอย่างง่าย ๆ แต่ข้อเสียของเขาคือการทำงานที่เขาเป็นผู้ที่พูดมาก และไม่มีใครที่สามารถหยุด

¹³⁸Bui Tin, *Following Ho Chi Minh*, p.143.

เขาได้ เขาสามารถพูดได้ในทุกๆ หัวข้อ ทั้งการเมือง สังคม เทคโนโลยี และทุกๆ ประเทศ แม้ว่าในชีวิตของเขาจะไม่เคยเรียนภาษาอื่นใดนอกจากภาษาเวียดนามเลยก็ตาม โดเมียมมีชื่อเสียงในฐานะสหราชอาณาจักรที่รับผิดชอบด้านการก่อสร้างอนุสาวรีย์บรรจุกของโฮจิมินห์ในฮานอย และอีกสองโครงการขนาดใหญ่ ซึ่งคิดโดยเลดวน นั่นก็คือสะพานทังกัลองเพื่อข้ามแม่น้ำแดง และโรงไฟฟ้าพลังน้ำหวับิन्ह โดยมีจุดประสงค์ให้เวียดนามมีความทันสมัยทางด้านเทคโนโลยี¹³⁹

จ. การบุกกัมพูชาและความขัดแย้งต่อจีน

เหตุการณ์ความขัดแย้งระหว่างเวียดนามกับกัมพูชา ได้ปะทุเป็นสงครามอย่างเต็มรูปแบบขึ้นในวันที่ 25 ธันวาคมปี 1978 โดยผลลัพธ์อันเกิดจากเหตุการณ์ครั้งนั้น คือ เวียดนามสามารถล้มรัฐบาลพลพตได้สำเร็จและสามารถหนุนให้รัฐบาลที่นำโดย เฮงสัมริน สถาปนาอำนาจได้สำเร็จ แต่ในเดือนกุมภาพันธ์ปี 1979 จีนได้บุกเข้าโจมตีเวียดนามทางตอนเหนือที่เรียกว่า “สงครามสังคมนิยม” หลังจากนั้นเวียดนามได้กลายเป็นประเทศที่ไม่ได้รับการยอมรับจากนานาชาติและถูกคว่ำบาตร ทำให้ต้องเข้าพึ่งพาสหภาพโซเวียตมากยิ่งขึ้น แม้ว่าเวียดนามจะอ้างว่าตนเองปฏิบัติการครั้งนี้เนื่องด้วยความความโหดร้ายของรัฐบาลพลพตก็ตาม

ปัญหาความขัดแย้งระหว่างเวียดนามและกัมพูชานั้นสั่งสมมาตั้งแต่เมื่อครั้งที่ยังทำสงครามต่อต้านอเมริกา ที่แสดงให้เห็นว่าการปฏิวัติในอินโดจีนนั้นมีได้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ทั้งนี้ เนื่องด้วยความเป็นอิสระต่อกันของพรรคคอมมิวนิสต์กัมพูชาและคอมมิวนิสต์เวียดนาม¹⁴⁰ โดยที่เหตุการณ์ความขัดแย้งได้ปะทุขึ้นด้วยการทำสงครามอย่างเต็มรูปแบบในปลายปี 1978 ที่ทำให้เวียดนามกลายเป็นเป้าในการโจมตีและการถูกตั้งคำถามจากนานาชาติทั่วโลก¹⁴¹

อย่างไรก็ตามทางการเวียดนามก็มีได้ตั้งนอสนใจต่อสถานการณ์ความขัดแย้งดังกล่าว ซึ่งจะเห็นได้จากความพยายามในการอธิบายต่อสาธารณะ ที่ได้มุ่งไปที่ประเด็นของคนจีนที่พำนักอยู่ในเวียดนาม ดังที่เหงียนคักเวียนกล่าวถึงปัญหาที่เกิดจากชาวเวียดนามเชื้อสายจีนหรือคนจีนที่อาศัยอยู่ในเวียดนามที่เรียกว่า “ฮัว” (Hoa) ว่า

¹³⁹ Bui Tin, *Following Ho Chi Minh*, p. 150.

¹⁴⁰ สตีเฟน อาร์ เฮดเดอร์, *รากเหง้าความขัดแย้งระหว่างพรรคคอมมิวนิสต์กัมพูชากับพรรคคนงานเวียดนาม*, ปันดดา เลิศล้ำอำไพ บรรณาธิการแปล (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์สร้างสรรค์, 2523), หน้า 55.

¹⁴¹ Stephen R. Header, “Origin of the Conflict,” *Southeast Asia Chronicle* (september- October 1978) : 3-4.

พวกฮั้วมีอยู่ประมาณ 1 ล้านคนรวมตัวกันอยู่ในไซ่ง่อน รวมกลุ่มอยู่กันอย่างหนาแน่นประมาณเจ็ดแสนคนในเจอะลัน (Cho Lon) เป็นเสมือนเมืองจีนที่มีการปกครองตนเอง มีโรงเรียนและโรงพยาบาลพร้อมสรรพ พวกฮั้วเป็นนักธุรกิจที่มีความสามารถและเป็นนายหน้าซื้อขายในกิจการที่สำคัญๆ ในไซ่ง่อน พวกเขาู้สึกว่ารัฐบาลนำโดยพรรคคอมมิวนิสต์พยายามจะข่มขู่พวกเขา พวกเขาจึงพยายามทำลายเศรษฐกิจของชาติเนื่องจากกลุ่มชาวฮั้วในเจอะลันนั้นควบคุมเครือข่ายทั้งหมดของร้านค้าปลีกย่อยหลายร้อยแห่งทั้งในเมืองและบริเวณสามเหลี่ยมปากแม่น้ำโขง นอกจากนี้ยังมีพวกฮั้วอีกประมาณสองแสนคนที่เป็นชาวประมงอาศัยอยู่ใกล้ชายแดนจีน ดังนั้นเมื่อฮานอยมีนโยบายที่ไม่เป็นมิตรต่อจีน ทำให้พวกเขาเหล่านี้อยู่ในสถานะที่ลำบาก¹⁴²

เอกสารของทางการเวียดนามที่เผยแพร่เป็นภาษาอังกฤษดังเช่น *The Hoa in Vietnam Dossier* ได้อธิบายความเชื่อมโยงระหว่างชาวฮั้วกับอดีตรัฐบาลไซ่ง่อนที่กล่าวว่า ชาวฮั้ว เป็นนักธุรกิจที่ครอบครองกิจการรายใหญ่ของเมืองไซ่ง่อนมาอย่างช้านาน โดยเฉพาะในช่วงรัฐบาลเหิงวันเทียนและเหิงนเกากี้ ซึ่งทำให้คนกลุ่มนี้ร่ำรวยขึ้น โดยกลุ่มคนเหล่านี้จะถูกเรียกว่า “ราชา” เช่น ราชาข้าว ราชาแก๊ส และราชาแป้งสาลี เป็นต้น โดยแต่ละคนจะเป็นผู้ผูกขาดและยึดกุมตลาดของสินค้าต่างๆ นอกจากนี้คนเหล่านี้ยังมีความสนิทสนมกับอดีตรัฐบาลไซ่ง่อนเป็นอย่างมาก มีการส่งเสริมของขวัญวันเกิดให้กับบรรดาผู้นำในรัฐบาลดังกล่าวด้วยมูลค่าหลายล้านเปียดส์ ดังนั้นการกำจัดบรรดาราชาเหล่านี้จึงมิใช่เป็นเพียงความต้องการในการสร้างสังคมนิยมใหม่เท่านั้น แต่เป็นความต้องการของประชาชนจำนวนหนึ่งด้วย แม้ว่าหลังจากการกำจัดบรรดาราชาเหล่านี้แล้ว ในไซ่ง่อนจะยังคงมีชนชั้นนายทุนหลงเหลืออยู่ทั้งรายเล็กและรายใหญ่ก็ตาม¹⁴³

เอกสารดังกล่าวยังได้กล่าวถึงชาวฮั้วที่ไม่มืงงานทำมาตั้งแต่เมื่อครั้งเวียดนามได้ยังอยู่ภายใต้รัฐบาลไซ่ง่อน เมื่อสิ้นสุดสงคราม คนเหล่านี้ได้รับโอกาสในการทำงานโดยการหยิบบ้างจากพรรคฯ ด้านเด็กชาวฮั้วยังสามารถเข้าโรงเรียนโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย เช่นเดียวกับชาวเวียดนามอื่นๆ ที่ก่อนหน้านั้นชาวฮั้วไม่เคยที่จะบริจาคหรือแจกจ่ายสิ่งของเพื่อช่วยเหลือในการปฏิวัติเลย นอกจากนี้ยังมีการนำบทสัมภาษณ์ของชาวเวียดนามที่แสดงถึงทัศนคติที่ดีต่อชาวฮั้วดังเช่น ฮวินด๊กเว (Huynh Duc Hue) พนักงานร้านขายข้าวสาร ที่กล่าวว่า “ฉันแปลกใจมากที่ได้ยินข่าว

¹⁴² เหิงวันคักเหียน, *เวียดนามประวัติศาสตร์ฉบับพิสดาร*, หน้า 433.

¹⁴³ *The Hoa in Vietnam Dossier* (Hanoi: Foreign Language Publishing House, 1978), pp. 82-83.

เกี่ยวกับนโยบายของปักกิ่งที่ระบุว่าทางการเวียดนามได้สังหารหมู่ชาวฮัว เพราะว่่าที่นี้เรามีความสัมพันธ์กันเป็นอย่างดี”¹⁴⁴

นอกจากนี้ยังมีการกล่าวอ้างถึงสาเหตุของปัญหาโดยกล่าวว่า การประชุมครั้งที่ 9 ของพรรคคอมมิวนิสต์จีนที่จัดขึ้นในเดือนเมษายน ปี 1969 ที่ผู้นำของปักกิ่งได้ระบุไว้ในแถลงการณ์ว่า สหภาพโซเวียตเป็นศัตรูของจีน ได้ส่งผลให้ในเวลาต่อมาปักกิ่งนั้นมีการแสวงหาต่อต้านสหภาพโซเวียตอย่างหลายครั้งหลายครา ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่ยกเลิกนโยบายการต่างประเทศ¹⁴⁵ ต่อมาในปลายปี 1975 จีนได้ลดความช่วยเหลือแบบให้เปล่าแก่เวียดนาม กระทั่งปี 1977 จีนได้ถอนความช่วยเหลือทั้งหมดแม้กระทั่งการให้กู้ยืม¹⁴⁶

ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นระหว่างเวียดนามกับจีนได้เพิ่มความตึงเครียดในวันที่ 14 มีนาคมปี 1977 ที่จีนได้แถลงว่ามีความต้องการที่จะรวมหมู่เกาะสแปรตลี (Spratly) ซึ่งเป็นพื้นที่คาบเกี่ยวในหลายประเทศในทะเลจีนใต้ ในเดือนเดียวกันชาวฮัวได้ตัดสินใจอพยพไปจีน อีกไม่นานในวันที่ 26 พฤษภาคม จีนได้ส่งเรือมารับชาวฮัวที่เวียดนามหลังจากที่มีข่าวว่าทางการเวียดนามได้สังหารชาวฮัวจำนวนหนึ่ง ในวันที่ 15 มิถุนายน จีนปิดกั้นช่องแคบสามแห่งและเริ่มลงทะเลเบียนชาวจีนที่ต้องการเดินทางกลับจีน แต่ในทางกลับกัน จีนเปิดชายแดนให้กับชาวเวียดนามที่มีวีซ่าอนุญาตให้ออกนอกประเทศผ่านเข้าจีนในวันที่ 12 กรกฎาคม ในปลายปี 1977 สมาชิกพรรคคอมมิวนิสต์เวียดนามที่มีเชื้อสายจีนถูกขับออกจากพรรคฯ¹⁴⁷ ต่อมาในวันที่ 12 พฤษภาคมปี 1978 รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศของจีนได้ส่งจดหมายมายังทางการเวียดนามว่าจีนได้ประกาศยุติความช่วยเหลือต่อเวียดนามทั้งหมด¹⁴⁸

ใน *Vietnam Courier* ฉบับเดือนกรกฎาคมปี 1978 กล่าวถึงสถานการณ์ความสัมพันธ์ระหว่างเวียดนามและกัมพูชาโดยมีการนำบทสัมภาษณ์ชาวกัมพูชาที่หนีเข้ามาในเวียดนาม ในบทความที่ชื่อว่า A Kampuchean Student Tells His Story ที่กล่าวถึงเหตุการณ์ในช่วงเวลาที่

¹⁴⁴ *The Hoa in Vietnam Dossier*, p. 89.

¹⁴⁵ *Chinese Aggression Against Vietnam: the Root of the Problem* (Hanoi: Foreign Language Publishing, 1979), p.13.

¹⁴⁶ *Ibid.*, p. 34.

¹⁴⁷ Odd Arne Westad and Sophie Quinn-Judge edited, *The Third Indochina War: Conflict between China, Vietnam and Cambodia, 1972-1979*, pp. 234-237. โดยมีการประมาณจำนวนผู้อพยพตั้งแต่เดือนพฤษภาคมปี 1975 ถึงกันยายนปี 1979 ว่ามีผู้อพยพชาวฮัวเดินทางออกจากเวียดนามประมาณ 430,000 ถึง 466,000 และประมาณ 260,000 คนเดินทางผ่านชายแดนทางเหนือของเวียดนาม

¹⁴⁸ *The Hoa in Vietnam Dossier*, p. 8.

เขมรเข้ายึดอำนาจ ที่กล่าวว่า “เวลา 9.20 น. วันที่ 17 เมษายน 1975 เขมรแดงได้เข้าควบคุมพนมเปญไว้ ...มีคำประกาศว่า ให้แต่ละบ้านติดธงสีขาว...ต่อมามีการประกาศว่า ให้แต่ละครอบครัวเดินทางออกจากเมืองและกลับสู่บ้านเกิดของตนเอง จากนั้นฝูงชนได้เดินทางออกสู่นอกเมืองเพื่อเข้าสู่เขตปลอดภัย”¹⁴⁹ นอกจากนี้ในบทความที่ชื่อ A Hoa refugees from Kampuchea และ They Tricked Hoa into Leaving Vietnam ซึ่งเป็นบทสัมภาษณ์ของชาวฮัวคนหนึ่งที่ไม่เห็นด้วยในการอพยพของชาวฮัว ในบทสัมภาษณ์นั้นได้ระบุถึงคำกล่าวของเขาว่า “ผมบอกชาวฮัวว่าแน่ใจได้โดยที่เงินจะช่วยกู้ชาฮัวกับเวียดนามอย่างแน่นอน... และถ้าเกิดอะไรขึ้นไซเวียตก็จะช่วยเวียดนามเช่นกัน”¹⁵⁰

อาจกล่าวได้ว่าความขัดแย้งที่เกิดขึ้นระหว่างเวียดนาม กัมพูชา ที่มีจีนและสหภาพโซเวียตเข้ามาเกี่ยวข้องด้วยนั้น เวียดนามได้แสดงให้เห็นว่าความขัดแย้งดังกล่าวมีสาเหตุมาจากความขัดแย้งระหว่างสหภาพโซเวียตและจีน ที่ส่งผลกระทบต่อเวียดนาม ด้านประเด็นการอพยพของชาวฮัวออกจากเวียดนามนั้นก็อธิบายว่าทางการเวียดนามก็มีความพยายามในการสร้างความสมานฉันท์ต่อชาวฮัว แม้ว่าชาวฮัวจะสร้างภาระต่อทางการเวียดนามก็ตาม อย่างไรก็ตามเวียดนามยังเห็นว่ารัฐบาลพลพตนั้นมีความโหดร้าย และจีนไม่ควรให้การสนับสนุน ดังจะเห็นใน *Vietnam Courier* ฉบับเดือนสิงหาคมปี 1978 ในบทบรรณาธิการได้กล่าวถึงการตัดความช่วยเหลือของจีนและการถอนบรรดาที่ปรึกษาทั้งหมดออกจากเวียดนามในวันที่ 3 และ 17 กรกฎาคม 1978 พร้อมทั้งกล่าวว่าจีนได้ให้การสนับสนุนกัมพูชาอย่างเต็มกำลัง ทั้งในความช่วยเหลือด้านอาวุธและการเข้าไปช่วยฝึกทหาร

บทบรรณาธิการเดียวกันยังกล่าวต่อว่า “จีนให้ความช่วยเหลือกัมพูชาเพื่อกระทำการเช่นฆ่าชาวกัมพูชาด้วยกัน และยังรวมถึงการฆ่าชาวเวียดนามตามชายแดนอีกด้วย นอกจากนี้แล้วชาวจีนที่อยู่ในกัมพูชาก็เป็นเหยื่อในการเช่นฆ่าเช่นกัน โดยบางส่วนหลบหนีเข้ามาขอความช่วยเหลือจากเวียดนาม โลกทั้งโลกนั้นต่างกำลังประณามการฆ่าล้างของกัมพูชา แต่ทำไมจีนถึงยังให้การสนับสนุนกัมพูชา” นอกจากนี้ยังกล่าวถึงชาวฮัวว่า “ปักกิ่งปล่อยให้ชาวลีจะนำเรือมารับชาวฮัวในเวียดนาม ซึ่งทำให้พวกเขาขายทรัพย์สินที่มีเพื่อรอการมารับจากปักกิ่ง ทว่าปักกิ่งกลับตอบมาว่า เรือนั้นจะมารับเฉพาะ “ชาวจีนที่ตกเป็นเหยื่อ (Victimized Chinese Resident)” ดังนั้นเวียดนามจึงทำการลงรายชื่อบรรดา “ชาวจีนที่ตกเป็นเหยื่อ” จำนวน 1,507 คน พร้อมกับกล่าว

¹⁴⁹ *Vietnam Courier* (July 1978): 10.

¹⁵⁰ *Ibid.*, p.17.

สรุปในตอนท้ายว่า “...เรายังหวังว่าจีนจะได้ทบทวนตนเองต่อการต่อต้านเวียดนาม และจะได้กลับมามีความจริงใจ และทัศนคติที่ดีต่อกันอีกครั้ง”¹⁵¹

อาจกล่าวได้ว่าคำอธิบายต่อความขัดแย้งระหว่างจีน เวียดนาม และกัมพูชาของทางการเวียดนามได้เน้นไปที่กรณีของการอพยพของชาวฮั่วเป็นพิเศษ ทั้งนี้เนื่องจากการเดินทางออกนอกประเทศของชาวฮั่วได้เพิ่มทวีมากขึ้นดังที่ปรากฏในปรากฏการณ์ “คนเรือ” ที่มาพร้อมกับเรือราวโศกนาฏกรรมที่พรรคคอมมิวนิสต์เวียดนามได้กลายเป็น “ผู้ร้าย” ดังนั้นคำอธิบายจากสื่อของทางการที่มีต่อนานาชาติจึงพยายามอธิบายสาเหตุของการอพยพเพื่ออธิบายถึงความชอบธรรมในการดำเนินนโยบายต่อชาวฮั่ว อย่างไรก็ตามเวียดนามยังมีทัศนะว่า การปกครองของรัฐบาลพลพตนั้นได้สร้างความลำบาก และความเดือนร้อนต่อชาวกัมพูชา นอกจากนี้การปะทะที่เกิดขึ้นทางด้านชายแดนเวียดนามและกัมพูชา นั้นกัมพูชาก็เป็นฝ่ายที่ริเริ่มก่อน ซึ่งเวียดนามก็เป็นฝ่ายที่ต้องการให้เกิดการเจรจา¹⁵² ซึ่งพรรคคอมมิวนิสต์เวียดนามและพรรคคอมมิวนิสต์กัมพูชาก็เคยมีความสัมพันธ์ที่ดีในอดีตและยังเป็นประเทศในค่ายคอมมิวนิสต์ด้วยกัน¹⁵³

1. ความขัดแย้งระหว่างเวียดนาม กัมพูชาและจีนในทัศนะของผู้นำคอมมิวนิสต์เวียดนามพลัดถิ่น

ทางด้านทัศนะจากผู้นำคอมมิวนิสต์เวียดนามพลัดถิ่นอย่างเช่น เจ็องนูดัง อธิบายปัญหาความขัดแย้งระหว่างเวียดนาม กัมพูชาและจีนว่า เวียดนามและกัมพูชามีการรบร่ากันตามบริเวณชายแดนมาโดยตลอดตั้งแต่สงครามยังไม่สิ้นสุดและจีนก็เป็นฝ่ายที่สนับสนุนกัมพูชา ดังนั้นผู้นำพรรคคอมมิวนิสต์เวียดนามสามารถคาดการณ์ได้อยู่แล้วว่า ถ้าเวียดนามทำสงครามกับกัมพูชาก็จำเป็นที่จะต้องทำสงครามกับจีนโดยปริยาย นอกจากนี้ชาวเวียดนามเชื้อสายจีนเป็นกลุ่มที่ยึดกุมกิจการการค้าสินค้าสำคัญในเวียดนามไว้ ซึ่งก็เป็นโอกาสอันดีของพรรคฯ ที่จะลดจำนวนประชากรลง เนื่องจากเศรษฐกิจของเวียดนามในช่วงเวลาดังกล่าวอยู่ในสภาวะที่ย่ำแย่ ขณะที่การอพยพออกจากเวียดนามของคนเวียดนามเชื้อสายจีนเหล่านี้ได้สร้างผลประโยชน์อย่างมหาศาลต่อ

¹⁵¹ *Vietnam Courier* (August 197): 29.

¹⁵² Lê Mậu Hãn, Trần Bá Đệ, Nguyễn Văn Thư, Chủ biên, *Đại Cương Lịch Sử Việt Nam Tập III (1945- 1995)*, tr. 306. [เลเมาฮาน, เทรินบาเต้, เหงียนวันทือ, บรรณาธิการ, *สังเขปประวัติศาสตร์เวียดนาม ชุดที่ 3 (1945-1995)*, p. 306.]

¹⁵³ Chi Huy Man, “Vietnam- Laos-Kampuchea Alliance: a Historical Necessity,” *Vietnam Courier* (November 1985): 9.

บรรดาเจ้าหน้าที่ข้าราชการท้องถิ่นต่างๆ เนื่องจากมีความต้องการเดินทางออกนอกเวียดนามอย่างมากมายทั้งที่เป็นชาวจีนและชาวเวียดนาม¹⁵⁴

เจืองนุถึงกล่าวว่าเวียดนามได้มีการประกาศนโยบายเนรเทศชาวเวียดนามเชื้อสายจีนออกจากประเทศในปี 1978 ที่ทำให้จีนได้ประกาศหยุดความช่วยเหลือที่มีมูลค่าประมาณหนึ่งล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ต่อปี พร้อมทั้งเรียกบรรดาที่ปรึกษาทางเทคนิคกลับประเทศจนหมด จากนั้นไม่นานเวียดนามก็เข้าเป็นสมาชิกองค์การโคเมคอน (Comecon) และเซ็นสัญญามิตรภาพกับสหภาพโซเวียต

ด้านความขัดแย้งระหว่างเวียดนามกับกัมพูชา เจืองนุถึงกล่าวว่าเขมรแดงฝังใจและหวาดกลัวต่อเวียดนามว่าจะเข้าไปปกครอง มีการพูดถึงการแย่งชิงเอาดินแดนในส่วนที่เรียกว่าเขมรกลม (บริเวณตั้งแต่จังหวัดเตยนิन्ह (Tây Ninh) และครอบคลุมบริเวณสามเหลี่ยมปากแม่น้ำโขงทั้งหมด) ซึ่งเคยเป็นดินแดนของกัมพูชาในสมัยโบราณ ซึ่งเกิดขึ้นตอนที่ฝรั่งเศสเข้ามาปกครองดินแดนในภูมิภาคนี้ ทางกรเวียดนามได้ส่งฝามหุ่งไปยังกัมพูชาเพื่อเจรจาปัญหาชายแดน เนื่องจากฝามหุ่งนั้นเป็นที่รู้จักบรรดาผู้นำเขมรแดงเป็นอย่างดีมาตั้งแต่ในสมัยที่เขาเป็นเลขาธิการ COSVN (Central Office for South Vietnam- สำนักงานกลางเพื่อการปลดปล่อยภาคใต้ซึ่งเป็นหน่วยงานหนึ่งของพรรคคอมมิวนิสต์เวียดนาม) ที่ผลของการเจรจาสรุปได้ว่าทางเวียดนามได้ตระหนักถึงความสัมพันธ์ระหว่างกัมพูชาและแนวร่วมปลดแอกแห่งชาติ เวียดนามจึงได้ยินยอมคืนเกาะเล็กทั้งหลายให้แก่กัมพูชา ยกเว้นเกาะพูคว็อก (Phu Quoc) แต่ทางกัมพูชาไม่พอใจ และได้ใช้กำลังบุกเข้าทางชายแดนและสังหารชาวเวียดนามไปจำนวนหนึ่ง¹⁵⁵

ด้านนุยตันกล่าวว่าสิ่งที่ยังคงดำรงอยู่ในภาคใต้ที่เขารับรู้ในทันทีภายหลังจากได้รับชัยชนะในปี 1975 คือการปะทะที่เกิดขึ้นตามแนวชายแดนเวียดนามและกัมพูชายังเพิ่มความรุนแรงขึ้นระหว่างปี 1978 เขาได้มีโอกาสไปสำรวจสถานการณ์ในค่ายผู้ลี้ภัยที่ตั้งขึ้นในเขตเบนเซิน (Ben San) ในจังหวัดเตยนิन्ह (Tây Ninh) ที่สร้างเพื่อเป็นที่พักแก่ผู้ลี้ภัยจากกัมพูชา และที่นี่เขาได้พูดคุยกับบรรดาผู้ลี้ภัยมากมายทั้งผู้ที่มีอาชีพแพทย์ ครู นักหนังสือพิมพ์ นักข่าวและอีกมากมายหลากหลาย หลังจากนั้นเขาได้เขียนบทความเกี่ยวกับสิ่งที่เกิดขึ้นในกัมพูชาตั้งแต่เขมรแดงขึ้นมามีอำนาจในพนมเปญตั้งแต่ 17 เมษายนปี 1975 โดยตอนแรกส่งบทความไปยังหนังสือพิมพ์ เญินเซิน ในเดือนพฤษภาคมปี 1978 แต่ประธานบรรณาธิการของหนังสือพิมพ์เญินเซินลังเลที่จะ

¹⁵⁴ เจือง นู ถึง, *การปฏิวัติที่ถูกหักหลัง*, หน้า 299-301.

¹⁵⁵ เรื่องเดียวกัน, หน้า 303-304.

ตีพิมพ์ด้วยเหตุผลที่ว่าพลพตยังคงถูกอ้างถึงในฐานะเลขาธิการของพรรคคอมมิวนิสต์กัมพูชาหรือในฐานะพรรคฯ พี่น้องในค่ายคอมมิวนิสต์ ดังนั้นต่อมาเขาได้เดินทางไปยังฮานอยเป็นการส่วนตัว พร้อมเขียนเรื่องราวที่เขาได้สัมภาษณ์จากผู้อพยพชาวกัมพูชา ซึ่งเป็นเรื่องราวของการฆ่าล้างกัน อย่างป่าเถื่อนและฝังศพแบบรวมหมู่ รวมทั้งสภาพของบ้านเมืองที่ไม่มีสี่ส้าน เสื้อผ้ามีแต่สีดำและเทา ไม่มีทั้งโรงเรียน ตลาด โรงพยาบาล¹⁵⁶

บุดีนทำให้เห็นว่า การที่เวียดนามบุกกัมพูชาเป็นเหตุการณ์ที่จำเป็น เนื่องจากเป็นการเข้าไปปลดปล่อยชาวกัมพูชาจากระบอบการปกครองของรัฐบาลพลพตที่เขาเห็นว่าเลวร้าย ขณะที่เจ็องนุถึงกลับมองว่าปัญหาที่เกิดขึ้นนั้น มาจากทางการเวียดนามหรือพรรคคอมมิวนิสต์เวียดนามที่ต้องการให้เหตุการณ์ดำเนินไปเช่นนั้น อย่างไรก็ตาม อาจกล่าวได้ว่าคำอธิบายของเจ็องนุถึงดังกล่าวเป็นบทสัมภาษณ์ในช่วงปี 1980 ซึ่งเป็นเหตุการณ์หลังสงครามเวียดนาม กัมพูชาและจีน ในภาวะที่เขาเป็นผู้อพยพ ขณะเดียวกันตัวเขาเองก็กลายเป็นแหล่งข้อมูลหนึ่งต่อการคลี่คลายความอยากรู้ของนักข่าวที่มาสัมภาษณ์เขา ดังนั้นคำอธิบายที่ว่าทางการเวียดนามมีความต้องการให้ชาวเวียดนามและชาวฮัวอพยพ จึงเป็นคำอธิบายหนึ่งเพื่อสร้างความชอบธรรมต่อการหนีของเขา

อย่างไรก็ตาม การรุกรานทางการทหารของกองทัพเวียดนามได้เริ่มขึ้นในเดือนธันวาคมปี 1977 โดยเป็นการรบบแบบจำกัดเขต คือบุกเข้าไปในเขตกัมพูชา 300 ไร่ยกิโลเมตรแล้วถอยกลับมาที่ชายแดน กระนั้นฝ่ายเขมรแดงยังคงมีท่าทีแข็งกร้าวอยู่เช่นเดิม ดังนั้นตั้งแต่ปี 1978 ฝ่ายเวียดนามได้เสนอการเปิดเจรจา ทว่าได้รับการปฏิเสธจากพลพต ถึงจุดนี้ทางเวียดนามจึงเริ่มคิดถึงการล้มรัฐบาลพลพต¹⁵⁷ ซึ่งเจ็องนุถึงได้กล่าวถึงการบุกเข้ากัมพูชาของฝ่ายเวียดนามว่า เวียดนามตั้งใจว่าจะไม่ใช้กำลังบุกเข้าไป แต่จะใช้ชาวกัมพูชาด้วยกันเองติดอาวุธโจมตี ด้วยแนวทางรวมกลุ่มต่อต้านพลพตเข้าด้วยกันเป็นแนวร่วมประชาชาติเพื่อการปลดปล่อยกัมพูชาโดยมีเฮงสัมรินเป็นหัวหน้า การรวบรวมกลุ่มผู้นำนี้ไม่ใช่เป็นเรื่องง่ายนัก เนื่องจากเป็นการยากที่จะค้นหาคนที่มีคุณสมบัติเป็นผู้นำเพียงพอ ทางเวียดนามจึงส่งพวกผู้นำที่เป็นชาวกัมพูชาเชื้อสายเวียดนาม เป็นพวกที่เกิดในบริเวณที่เรียกว่าเขมรกลอมเข้าไปเสริม ในขณะเดียวกันฝ่ายจีนก็ยังคงสนับสนุนพลพตอย่างหัวชนฝา โดยได้มีการส่งที่ปรึกษาเข้ามาเป็นจำนวนมาก พร้อมด้วยอาวุธอีกไม่น้อย ทางเวียดนามจึงตัดสินใจที่จะล้มรัฐบาลพลพตลงอย่างรวดเร็ว ดังนั้นจึงจำเป็นต้องใช้กองกำลัง

¹⁵⁶Bui Tin, *Following Ho Chi Minh*, p.117.

¹⁵⁷Nayan Chanda, *Brother Enemy, the War After The War: a History of Indochina Since the Fall of Saigon* (New York: Collier Books Macmillan Publishing Company, 1986), p. 217.

จากทางเวียดนามแทนที่จะพึ่งพากองกำลังที่เป็นชาวกัมพูชาตามที่ได้เคยตั้งใจไว้เดิม โดยตอนแรก เวียดนามตั้งใจจะบุกกัมพูชาให้เสร็จสิ้นภายใน 24 ชั่วโมงเพื่อป้องกันไม่ให้จีนเข้ามายุ่งเกี่ยวด้วย ทว่ากลับต้องใช้เวลาถึง 2 สัปดาห์ ผู้นำในการปฏิบัติการครั้งนี้คือฟามห่ง วันเทียนดุงและโวเหงียนเกียบ¹⁵⁸

ด้านบู้ตั้นกล่าวว่าทหารเวียดนามที่เข้าไปในกัมพูชามีขนาดเท่ากับเมื่อครั้งที่ทางภาคเหนือส่งเข้ามายังภาคใต้เมื่อปี 1975 โดย เป้าหมายของปฏิบัติการครั้งนี้เพื่อต่อต้านโดยตรงต่อรัฐบาลเขมรแดงและเพื่อปลดปล่อยชาวกัมพูชาที่อยู่ภายใต้การปกครองของเขมรแดงทั้งหมด โดยเป็นปฏิบัติการลับเพื่อสร้างความประหลาดใจ โดยการโจมตีได้เริ่มขึ้นในวันที่ 25 ธันวาคมปี 1978 ซึ่งตรงกับวันคริสต์มาสภายใต้การนำของนายพลเลจองตัน (Le Trong Tan) ในฐานะผู้บัญชาการกองทัพ นายพลเล็กแอนห์ (La Duc Anh) ผู้บังคับบัญชาของทหารภาคที่ 9 บริเวณทางใต้ของชายแดนที่ติดต่อกับกัมพูชา ซึ่งในช่วงแรกกองทัพเวียดนามได้เผชิญกับการต่อต้านที่แข็งแกร่งในพื้นที่ต่างๆ เช่น สวายเรียง (Svai Rieng) กำโปต (Kampot) กระตี (Kratie) และเปรเวง (Pre Veng) เป็นต้น แต่หลังจากนั้นกองทัพเวียดนามก็สามารถขยายพื้นที่การสู้รบออกไปอย่างรวดเร็ว โดยที่กองทัพของฝ่ายเขมรแดงนั้นได้ถอยร่นออกไปทางใต้ กระทั่งในวันที่ 7 มกราคมปี 1979 หรือเพียง 12 วันนับตั้งแต่เริ่มโจมตี กองทัพของเวียดนามก็สามารถเข้ายึดครองกรุงพนมเปญได้สำเร็จ¹⁵⁹

ไม่นานต่อจากนั้นในเดือนกุมภาพันธ์ปี 1979 กองทัพจีนได้บุกเข้าเวียดนามทางตอนเหนือ เจียงหนิงถึงกล่าวหาว่าชาวกัมพูชาส่วนใหญ่อ้างว่ามีเจตนาที่จะยึดกัมพูชาคืนเมื่อได้ยินข่าวนี้ มีบางคนอยากให้จีนเข้ามาให้ถึงฮานอยและล้มรัฐบาลปัจจุบันไปเสีย หลังจากนั้นทางรัฐบาลและพรรคคอมมิวนิสต์เวียดนามได้ประกาศเรียกทหารกองหนุนทั้งหมด พร้อมทั้งเปิดการประชุมและเรียกร้องความสามัคคีทั่วประเทศเพื่อรวมพลังและเปิดรับบริจาคเงินช่วยเหลือเพื่อส่งไปฟื้นฟูบริเวณที่ถูกโจมตี แต่ปฏิกริยาจากประชาชนทางใต้นั้นกลับเย็นชามาก¹⁶⁰

อย่างไรก็ตามในทัศนะของบู้ตั้น แล้ว เขาสนับสนุนนโยบายการโจมตีและปลดปล่อยกัมพูชา เขาคิดว่ามันเป็นสิ่งที่ถูกต้องที่จะปกป้องประเทศเวียดนามจากเขมรแดงและยังเป็นการ

¹⁵⁸ เต๋รื่อง นู ถัง, *การปฏิวัติที่ถูกหักหลัง*, หน้า 304-305.

¹⁵⁹ Bui Tin, *Following Ho Chi Minh*, p.117.

¹⁶⁰ เต๋รื่อง นู ถัง, *การปฏิวัติที่ถูกหักหลัง*, หน้า 307.

ช่วยเหลือประชาชนชาวกัมพูชาจากการถูกฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ได้เป็นจำนวนมาก ดังสะท้อนให้เห็นคำกล่าวที่ว่า

เมื่อเวียดนามได้เข้าเคลื่อนกำลังไปถึงกัมพูชาแล้วเราได้นำอาหาร ยา น้ำ เสื้อผ้า และสิ่งของที่จำเป็นเพื่อช่วยเหลือต่อชาวกัมพูชาโดยที่เราได้รับความเคารพอย่างจริงจัง ซึ่งความรู้สึกดังกล่าวจะยังคงอยู่ถ้าเราไม่ดำรงกองทัพไว้นานเกินไป และผมเชื่อว่า เวียดนามสามารถออกจากกัมพูชาได้หลังจากการปลดปล่อย ซึ่งภายในพรรคฯ เองได้อธิบายว่าเรากำลังรับภารกิจของกรรมกรสากล ในการต่อสู้เพื่อการปฏิวัติและต่อหน้าประเทศ¹⁶¹

อย่างไรก็ตามในทัศนะของบุนเต็น เขาเห็นว่าความผิดพลาดของเวียดนามต่อกรณีการบุกกัมพูชาคือ การพิจารณาเขมรแดงเหมือนเป็นผู้ที่ทุพพลภาพ ที่สามารถกำจัดได้อย่างราบคาบ และละเลยความจริงที่ว่าเขมรแดงยังคงดำรงอยู่และได้รับการสนับสนุนจากประเทศไทยและจีน นอกจากนี้เวียดนามยังคงเพิกเฉยต่อการเคลื่อนไหวของเจ้านโรดมสีหนุอีกด้วย¹⁶² นอกจากนี้ เขายังอ้างถึงปัญญาชนชาวกัมพูชาหลายคนได้เปิดเผยต่อเขาอย่างตรงไปตรงมาว่า ผู้เชี่ยวชาญชาวกัมพูชาจำนวนมากไม่น้อยที่เข้ามาทำงานเป็นพี่เลี้ยงและที่ปรึกษาในกัมพูชานั้นเป็นบุคคลที่ขาดการศึกษา ความรู้ และความเชี่ยวชาญในด้านต่างๆ ทั้ง เศรษฐกิจ การวางแผน การเงินและการธนาคาร หน้าที่ของพวกเขาแค่ทำท่าทางราวกับว่าเป็นผู้ที่ทำการติดต่อกิจการต่างๆ ระหว่างเวียดนามและสหภาพโซเวียตเท่านั้น¹⁶³ นอกจากนี้กองทัพของเวียดนามที่ประจำอยู่ที่กัมพูชาก็มีขนาดใหญ่โตมาก แต่เจ้าหน้าที่ก็ยังขาดคุณสมบัติของการทำงานราชการ เช่น ขาดความสนใจและความรู้ทางด้านกฎหมาย การตัดสินใจกระทำตามอำเภอใจเป็นหลัก¹⁶⁴ ซึ่งบุนเต็นยังได้แสดงทัศนะว่า สถานการณ์ในกัมพูชาไม่ง่ายอย่างที่เวียดนามคิดไว้ ซึ่งเวียดนามเองก็ไม่ได้มีความเข้มแข็งที่เพียงพอ หรือมีเหตุผลที่ดีอย่างเพียงพอในการรักษากองทัพขนาดใหญ่ไว้ในประเทศเพื่อนบ้าน ดังนั้นเวียดนามควรออกจากกัมพูชาอย่างรวดเร็วที่สุด มิฉะนั้นสถานการณ์ที่เลวร้ายจะกลับเข้ามาสู่เวียดนาม เขาเห็นว่าเวียดนามควรทิ้งปัญหาเหล่านี้ให้องค์การสหประชาชาติและประชาคมนานาชาติเป็นผู้หาทางแก้ไขสถานการณ์”¹⁶⁵

¹⁶¹ Bui Tin, *Following Ho Chi Minh*, pp. 121-122.

¹⁶² *Ibid.*, p. 124.

¹⁶³ *Ibid.*, p.128.

¹⁶⁴ *Ibid.*, p.131.

¹⁶⁵ *Ibid.*, p.125.

อาจกล่าวได้ว่าการทำสงครามของเวียดนามกับกัมพูชาในทัศนะของทั้งเจ็องนุถิงและ บัญเตินมีความแตกต่างกัน โดยที่บัญชาสนับสนุนการปลดปล่อยเวียดนามจากรัฐบาลเขมรแดง ซึ่ง เขาเห็นว่าเป็นรัฐบาลที่โหดร้าย และภารกิจดังกล่าวควรสร้างความร่วมมือจากนานาชาติ เนื่องจากเวียดนามยังไม่มีความพร้อมในการทำสงครามระยะยาว ส่วนเจ็องนุถิง ด้วยสถานะของผู้ อพยพเขาได้แสดงให้เห็นว่ารัฐบาลเวียดนามต้องการทำสงครามกับกัมพูชา โดยที่ชาวเวียดนาม ต้องได้รับความเดือดร้อนจากการทำให้เกิดการอพยพของชาวเวียดนามและชาวจีนอย่างมากมาย อย่างไม่รู้ที่ตาม บันทึกความทรงจำของฮวงวันฮวนกลับมิได้กล่าวถึงกรณีความขัดแย้งดังกล่าว ซึ่ง หากพิจารณาจากสถานภาพของเขาที่ลี้ภัยอยู่ในประเทศจีนและช่วงเวลาของการเผยแพร่บันทึก ความทรงจำก็เป็นช่วงเวลาที่ยุโรปประเทศตามนโยบายโดยเหมามาแล้วและเล ด่วนก็เสียชีวิตไปแล้ว ดังนั้นการเผยแพร่บันทึกความทรงจำของฮวงวันฮวนในฐานะอดีต เอกอัครราชทูตเวียดนามประจำกรุงปักกิ่งในช่วงสงคราม จึงมีนัยยะของความต้องการฟื้นฟู ความสัมพันธ์ทางการทูตที่ได้ขาดสะบั้นลงเมื่อครั้งสงครามในปี 1979 ทั้งนี้เวียดนามได้เริ่ม สถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูตกับจีนในปี 1991 โดยได้เมื่อ เลขาธิการพรรคคอมมิวนิสต์ เวียดนามจากการประชุมสมัชชาพรรคฯ ครั้งที่ 7¹⁶⁶

จ. เวียดนามโอบใหม่กับนโยบายการเปลี่ยนประเทศสู่การตลาดเสรี: เรื่องเล่า แห่งความผิดหวังเมื่อเวียดนามปฏิรูป

ดังที่ได้กล่าวแล้วว่า บันทึกความทรงจำของผู้นำคอมมิวนิสต์เวียดนามพลัดถิ่นดังกล่าว ต่างได้รับการเผยแพร่ออกมาในบริบทที่ประเทศเวียดนามกำลังปฏิรูปประเทศเข้าสู่นโยบาย การตลาดเสรีหรือที่เรียกว่านโยบายโดยเหมาซึ่งมีความหมายว่า “เปลี่ยนใหม่” ที่ได้รับการอนุมัติ จากการประชุมสมัชชาพรรคคอมมิวนิสต์เวียดนามครั้งที่ 6 ในเดือนธันวาคมปี 1986 และได้รับการ ดำเนินนโยบายต่อเนื่องเรื่อยมากระทั่งถึงการประชุมสมัชชาพรรคคอมมิวนิสต์ครั้งที่ 7 ในปี 1991 นโยบายดังกล่าวก็ได้รับการรับรองถึงผลสำเร็จของนโยบาย อันเนื่องมาจากผลที่เกิดอย่างเป็น รูปธรรมจากนโยบายโดยเหมาคือ การเปลี่ยนแปลงสภาพทางเศรษฐกิจของเวียดนามไปสู่แนวทาง ที่ดีขึ้น

เวียดนามได้ทดลองนำระบบเศรษฐกิจเสรีมาใช้ มีการยกเลิกการกำหนดราคาสินค้าจาก ส่วนกลาง และปล่อยให้กลไกตลาดมีบทบาทมากขึ้น โดยจะเน้นการพัฒนาผลผลิตที่สำคัญและ

¹⁶⁶ รัชญาทิพย์ ศรีพนา, *เมื่อเวียดนามปฏิรูป* (กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, 2541), หน้า 219.

ผลิตสินค้าอุปโภคบริโภคเพื่อการส่งออกมากขึ้น นอกจากนี้ยังมีการเปลี่ยนวิถีคิดทางเศรษฐกิจไปเน้นเรื่องต้นทุนกำไร ส่งเสริมกิจการนอกภาครัฐ โดยอนุญาตให้ภาคเอกชนสามารถดำเนินธุรกิจได้พร้อมทั้งค้าประกันสิทธิในทรัพย์สิน มีการอนุญาตให้ถือครองที่ดินระยะยาวหรือการรับทอดมรดก รวมถึงการใส่ใจต่อปัญหาสังคม โดยเฉพาะปัญหาการว่างงานมากขึ้น ซึ่งมีผลให้เกิดการเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างเห็นได้ชัด¹⁶⁷

เมื่อรัฐบาลอนุญาตให้เอกชนประกอบธุรกิจได้ บรรดาพ่อค้าแม่ค้ารายย่อยก็ผุดขึ้นราวดอกเห็ด ทั้งการค้าขายที่ถูกกฎหมายและไม่ถูกกฎหมาย ความร่ำรวยได้กลายเป็นค่านิยมที่สำคัญอย่างหนึ่งของสังคมเมือง ควบคู่ไปกับการทำประเทศให้ทันสมัย นอกจากนี้การถนอมอาหารเวียดนามออกจากกัมพูชายังผลให้ทหารปลดประจำการเหล่านี้ต้องตกงาน และกลายเป็นภาระของรัฐบาลและสังคม กระทั่งเดือนกันยายนปี 1989 เวียดนามได้ถอนกองทัพออกจากกัมพูชาหมดพร้อมกับการเริ่มเผชิญปัญหาทางการเงิน เนื่องจากการล่มสลายของสหภาพโซเวียตในปี 1990 ทำให้สัญญาการจ้างแรงงานที่ส่งออกไปยังกลุ่มประเทศโซเวียตล้มเลิกไป ทำให้มีอัตราคนว่างงานมากขึ้น กิจการหลายแห่งหยุดดำเนินการเนื่องจากขาดวัตถุดิบและเชื้อเพลิงธรรมชาติ¹⁶⁸ ดังนั้นการปฏิรูปด้านเศรษฐกิจจึงเป็นนโยบายที่ผู้นำของพรรคคอมมิวนิสต์เวียดนามดำเนินการอย่างเร่งรีบและระมัดระวังเพื่อหลีกเลี่ยงการล่มสลายเช่นสหภาพโซเวียต¹⁶⁹ และได้รับการขนานรับจากทุกภาคส่วนของสังคม โดยเฉพาะสื่อและสิ่งพิมพ์ต่างๆ ที่ได้แสดงให้เห็นถึงด้านดีของการปฏิรูปประเทศ¹⁷⁰

ทางด้านการต่างประเทศ เวียดนามหมายมุ่งในการขยายมิตรภาพและความร่วมมือกับประเทศในเอเชียแปซิฟิก เนื่องจากการประกาศตัดความช่วยเหลือทางเศรษฐกิจและทางทหารของโซเวียตในปลายปี 1991 ทำให้เวียดนามต้องแสวงหาความร่วมมือจากต่างประเทศให้มากที่สุด¹⁷¹

นอกจากนี้ยังมีความพยายามในการฟื้นความสัมพันธ์ทางการทูตกับประเทศตะวันตก โดยเฉพาะอเมริกา¹⁷² พร้อมกันนั้นได้ส่งสัญญาณถึงความต้องการคืนดีกับชาวเวียดนามอพยพ

¹⁶⁷สุด จอนเจดลิน, *เวียดนามตั้งแต่สมัยอาณานิคมฝรั่งเศสถึงปัจจุบัน* (กรุงเทพฯ: ศูนย์ประวัติศาสตร์ความสัมพันธ์ไทยกับประเทศในเอเชีย, 2546), หน้า 284-285.

¹⁶⁸เหงียนคักเวียน, *เวียดนาม ประวัติศาสตร์ฉบับพิสดาร*, แปลโดย, เพ็ชรี สุมิตร (กรุงเทพฯ: มูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์, 2545), หน้า 497-498.

¹⁶⁹ธัญญาทิพย์ ศรีพนา, *เมื่อเวียดนามปฏิรูป* (กรุงเทพฯ: สำนักงานสนับสนุนการวิจัย, 2541), หน้า 147.

¹⁷⁰*Vietnam Courier* (November 1985): 11.

¹⁷¹ธัญญาทิพย์ ศรีพนา, *เมื่อเวียดนามปฏิรูป*, หน้า.42-43.

ด้วยการชี้ให้เห็นว่า ควรมีการทบทวนอีกครั้งเกี่ยวกับสงครามและสันติภาพที่ผ่านมา และยังกล่าวถึงคุณูปการของชาวเวียดนามอพยพที่มีต่อการปฏิวัติ รวมถึงชื่นชมความรักชาติของผู้อพยพ แม้ว่าจะพำนัก ณ ต่างประเทศแต่ยังคงช่วยฟื้นฟูเวียดนาม¹⁷³

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าการปฏิรูปตามนโยบายโดยเหมาจะประสบความสำเร็จทางด้านเศรษฐกิจ ที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีของสังคมภายในเวียดนาม แต่การปฏิรูปก็จำกัดวงอยู่เฉพาะด้านเศรษฐกิจ การดำเนินนโยบายต่างๆ ของพรรคโดยเฉพาะด้านสังคมและการปกครองยังคงยึดมั่นในแนวอุดมการณ์ที่พรรคฯเป็นฝ่ายเลือกให้ ดังคำกล่าวของเหงียนวันลินห์ [เลขาธิการพรรคฯจากการประชุมสมัชชาพรรคคอมมิวนิสต์ครั้งที่ 6] ในวาระ “ปราชัย” สี่มวชนที่เริ่มแสดงความเป็นอิสระเพิ่มมากขึ้นในช่วงปี 1989 ว่า “...จะไม่ยอมให้มีความโน้มเอียงไปในแนวทางประชาธิปไตยแบบกระฎุมพี เพราะแม้จะเป็นนโยบายของพรรคที่จะขยายประชาธิปไตยให้กว้างออกไป...แต่จำเป็นต้องเข้าใจอย่างแน่ชัดว่า การปฏิบัติตามแนวทางประชาธิปไตยจะต้องมีการชี้หน้าที่ดี... ประชาชนชาวเวียดนามได้รับรู้จากประสบการณ์ทางประวัติศาสตร์และการสูญเสียเลือดเนื้อของตนเองว่า พรรคคอมมิวนิสต์เวียดนามเป็นผู้นำที่แท้จริงแต่เพียงผู้เดียวของพวกเขา ชาวเวียดนามไม่อาจยอมรับพหุนิยมทางการเมืองระบบการมีหลายพรรคหรือระบบการมีพรรคการเมืองฝ่ายค้านได้”¹⁷⁴

ดังนั้นการประชุมสมัชชาพรรคคอมมิวนิสต์เวียดนามครั้งที่ 6 จึงถือว่าเป็นก้าวแรกของการเปลี่ยนเวียดนามเข้าสู่ระบบเศรษฐกิจแบบการตลาด ที่แน่นอนว่าการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจเชื่อมโยงต่อการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองในเวียดนามอย่างมีนัยยะสำคัญ หรืออาจกล่าวได้ว่า สังคมเวียดนามเริ่มเปลี่ยนแปลงตนเองเข้าสู่สังคมที่ยอมรับในระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยมการค้าเสรี¹⁷⁵ ที่ทำให้เวียดนามสามารถฟื้นฟูประเทศได้อย่างมั่นคงหลังสงคราม ด้วยการหันมารุกด้านการทูตกับประเทศเพื่อนบ้าน พร้อมกันนั้นได้พัฒนาระบบการศึกษาและการจัดการบริหารให้

¹⁷²“The Vietnamese People Want to Have Many- Side Relations With the American People,” *Vietnam Courier* (January 1986): 6.

¹⁷³Hoang Bich Son, “The Oversea Vietnamese Communities,” *Vietnam Courier* (May 1987): 7-8.

¹⁷⁴ธีระ นุชเปี่ยม, *เวียดนามหลัง 1975* (กรุงเทพฯ: ดอกหญ้า, 2537), หน้า 191.

¹⁷⁵“The Sixth Congress of the Communist Party of Vietnam,” *Vietnam Courier* (January 1987): 4.

มีความทันสมัย นโยบายโดยเหมาจึงเป็นที่ทำให้เวียดนามสามารถดำรงอยู่อย่างมั่นคงท่ามกลางการล่มสลายของโซเวียต¹⁷⁶

1. เมื่อเวียดนามปฏิรูปในทัศนะของผู้นำคอมมิวนิสต์เวียดนามพลัดถิ่น

กล่าวกันว่าผู้นำเวียดนามนั้นกล่าวถึงการเปลี่ยนแปลงประเทศตามนโยบายโดยเหมาว่าเป็นนโยบายที่ดี ซึ่งตามจริงแล้วเวียดนามไม่มีทางเลือกอื่นใดนอกจากเดินตามเส้นทางแห่งการเปิดประเทศเพื่อให้เกิดการลงทุน เนื่องจากสถานการณ์การเงินล้มละลายในเวียดนามในปี 1986 ผลผลิตด้านอุตสาหกรรมตกต่ำ แม้แต่ประเทศไม่สามารถผลิตข้าวให้เพียงพอให้ชาวเวียดนามได้บริโภคกันภายใน¹⁷⁷

ในบันทึกของผู้นำคอมมิวนิสต์เวียดนามพลัดถิ่นได้กล่าวถึงสังคมเวียดนามภายใต้ นโยบายโดยเหมาด้วยกันสองประเด็นคือ ความเปลี่ยนแปลงภายในพรรคคอมมิวนิสต์เวียดนามในการประชุมสมัชชาพรรคฯ ครั้งที่ 6 ประเด็นที่สองคือความขัดแย้งอันเนื่องมาจากการปิดกั้นเสรีภาพทางการเมือง

1.1. การเปลี่ยนแปลงภายในพรรคคอมมิวนิสต์เวียดนามในการประชุมสมัชชาพรรคคอมมิวนิสต์เวียดนามครั้งที่ 6

ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นระหว่างเวียดนาม จีนและกัมพูชาในปี 1978-1979 ได้ทำให้เวียดนามต้องพึ่งพาสหภาพโซเวียตอย่างเต็มที่ เมื่อมีคาอิล กอร์บาชอฟ ก้าวขึ้นสู่อำนาจในสหภาพโซเวียต ได้เปิดทางสู่การเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจในประเทศค่ายคอมมิวนิสต์ ในเวียดนาม หลังการเสียชีวิตของเลดวน ในปี 1986 นั้น เตรีงจินห์ได้เข้ารับตำแหน่งเลขาธิการพรรคฯ จากนั้นเขาได้ยอมรับนโยบายกลาสนอสและเปเรสทรอยก้า (Glasnos and perestroika) ของสหภาพโซเวียตทันทีจนนำมาสู่การวางเค้าโครงการเปลี่ยนแปลงเศรษฐกิจของเวียดนามภายใต้นโยบายที่เรียกว่าโดยเหมา ในเดือนเมษายน ปี 1986 ที่ทำให้เตรีงจินห์ได้รับการกล่าวถึงว่าเป็นบุคคลแรกที่อุทิศตนเองให้กับนโยบายโดยเหมา ทำให้ชื่อเสียงของเขาเพิ่มมากขึ้น¹⁷⁸

¹⁷⁶Lê Mậu Hãn, Trần Bá Đệ, Nguyễn Van Thư, *Chủ biên, Đại Cương Lịch Sử Việt Nam Tập III (1945- 1995)*, tr. 328- 329. [เลเมาฮาน, เตรีงบาเด, เหงียนวันทือ, บรรณานุกรม, *สังเขปประวัติศาสตร์เวียดนาม ชุดที่ 3 (1945- 1995)*, หน้า 328-329.]

¹⁷⁷Nicholas Nugent, *Vietnam: The Second Revolution*, p. 67.

¹⁷⁸Bui Tin, *Following Ho Chi Minh*, p. 137.

อย่างไรก็ตามความสัมพันธ์ของเวียดนามกับสหภาพโซเวียตดังกล่าว บุษิตินได้ตั้งข้อสังเกตต่อการมีผลประโยชน์ของสหภาพโซเวียตในเวียดนาม โดยเฉพาะด้านทรัพยากรน้ำมัน ที่เขาได้กล่าวอ้างถึงเหตุการณ์เมื่อครั้งเดินทางไปเยือนประเทศเยอรมนีตะวันออก ขณะที่พักในมอสโคว์ซึ่งเป็นเส้นทางผ่าน เขาได้พบกับกลุ่มตัวแทนชาวเวียดนามที่ทำงานเสี่ยงภัยเกี่ยวกับด้านพลังงานน้ำมันกับสหภาพโซเวียต และได้ทราบเรื่องราวเกี่ยวกับการลงทุนด้านพลังงานร่วมกันระหว่างเวียดนามและสหภาพโซเวียตที่ตั้งขึ้นเพื่อสำรวจและหาประโยชน์จากน้ำมันที่อยู่ห่างไกลจากฝั่งของเวียดนาม¹⁷⁹

เมื่อการประชุมสมัชชาพรรคฯ ครั้งที่ 6 ได้จัดขึ้นในเดือนธันวาคม ปี 1986 โดยที่หลายๆ กลุ่มในกองทัพต่างต้องการให้เติร์องจินห์ดำรงตำแหน่งเลขาธิการพรรคฯ ต่อไป ฝ่ามวันดงกลับมาเป็นประธานาธิบดี (Head of State) และโหวเหงียนเกียบเป็นนายกรัฐมนตรี¹⁸⁰

ตั้งนั้นบรรยากาศในช่วง 2-3 วันแรกของการประชุมสมัชชาพรรคฯ ครั้งที่ 6 นั้นบรรดาผู้แทนจำนวนมากที่เป็นตัวแทนของจังหวัดต่างๆ ในภาคใต้และในฮานอยได้มีการลือบป้กันอย่างหนักหน่วงเกี่ยวกับผู้นำที่ประกอบไปด้วยเติร์องจินห์ ฝ่ามวันดง และโหวเหงียนเกียบ แต่เมื่อเริ่มประชุมก็ได้ตัดสินใจว่าผู้นำพรรคฯ จะต้องเป็นบุคคลที่มีลักษณะสามารถนำพาเวียดนามไปสู่ที่ต่างจากเดิม ดังนั้นเหงียนวันลินห์¹⁸¹ จึงกลายมาเลขาธิการพรรคฯ และโวกิงกิงเป็นประธานาธิบดี ขณะที่ฝ่ามหุ่งเป็นนายกรัฐมนตรี และเพื่อให้เกิดความมั่นใจว่าการขึ้นมาของคณะทำงานชุดใหม่จะไม่มีอุปสรรค เลดี้โกได้เขียนจดหมายสั้นๆ ถึงเติร์องจินห์และฝ่ามวันดง โดยอ้างถึงบรรดาตัวแทนต่างๆ ที่เข้าร่วมประชุมในครั้งนี้ว่า สหายทั้งสองท่านต่างมีอายุที่มากแล้วและยังมีสุขภาพที่

¹⁷⁹Bui Tin, *Following Ho Chi Minh*, p. 137.

¹⁸⁰Ibid., p.137.

¹⁸¹Ibid., pp. 144-145. เหงียนวันลินห์เป็นคนทางเหนือที่ใช้ชีวิตในหน้าที่การงานในภาคใต้ซึ่งเป็นที่ได้รับความนิยมเป็นอย่างมาก ในช่วงระหว่างสงครามเวียดนามกับฝรั่งเศสเขามีชื่อเล่นว่า “Les Cent Bougies” มีความหมายว่าเทียนร้อยเล่ม ซึ่งเขาได้มาตั้งแต่เขาได้สร้างสายสัมพันธ์กับกลุ่มทางศาสนา เช่น หัวเห่า และ กาวด่าย อย่างไรก็ตาม เหงียนวันลินห์ นั้นเป็นผู้ที่เชี่ยวชาญด้านการปฏิวัติ มีความรู้ด้านการเมืองจากการเป็นนักโทษในช่วงอาณานิคม กระนั้นจุดอ่อนของเขาก็คือ ระดับการศึกษาของเขายังไม่เพียงพอสำหรับตำแหน่งที่เขาได้รับในช่วงหลังนี้ เขาเป็นผู้ที่ขาดการจินตนาการ หูเบาและมีความโลเล เช่น เมื่อต้นทศวรรษที่ 1980 เขาเป็นผู้นำของการเคลื่อนไหวของสหภาพการค้าแห่งชาติเขาได้แสดงถึงภาวะความเป็นผู้นำที่ล้าเลและในทางหนึ่งคือขาดภาวะความเป็นผู้นำนั่นเอง เขาถูกปลดออกจากการเป็นสมาชิกกรรมการเมืองในปี 1982 และ 4 ปีต่อมาก็ได้กลับมารับตำแหน่งอีกครั้งโดยการสนับสนุนของเลดี้โก และเมื่อเขาได้รับการสนับสนุนให้ดำรงตำแหน่งเลขาธิการพรรคฯเขาก็กลายเป็นผู้ที่กระตือรือร้นในการอุทิศตนเองต่อนโยบาย โดยเหมา

อ่อนแออีกด้วย ซึ่งไม่ควรที่จะเป็นสมาชิกกรรมการเมืองอย่างยาวนานจนเกินไป แต่ควรมาทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษาให้กับคณะกรรมการกลางแทน¹⁸²

ดังนั้นเหียนวันลินห์ จึงได้รับเลือกให้ดำรงตำแหน่งเลขาธิการพรรคฯ ส่วน 3 ผู้นำอาวุโสของพรรคฯ อันได้แก่ ฝ่ามวันดง, เตี๋องจิ้นห์ และเลต๊กโก ก็ได้เกษียณตัวเองจากตำแหน่งกรรมการเมืองและผันไปรับตำแหน่งที่ปรึกษาพิเศษ ซึ่งเป็นบทบาทที่ตั้งขึ้นครั้งแรก ขณะที่อำนาจหน้าที่ยังไม่มีความชัดเจน¹⁸³

นอกจากนี้ปุ่ยตี๋นยังกล่าวอีกว่า คณะกรรมการความมั่นคงของพรรคฯ (The Party Organizational and Security Committees) ได้ต่อต้านมิให้โวเหียนเกียบได้รับเลือกในตำแหน่งนายกรัฐมนตรี โดยได้มีการแปลเอกสารชิ้นหนึ่งที่เขียนขึ้นโดยโวเหียนเกียบเพื่อขอทุนศึกษาต่อ ณ ประเทศฝรั่งเศสต่อข้าหลวงใหญ่อินโดจีน (The Governor-General of Indo-China) ในตอนต้นทศวรรษที่ 1930 ที่เน้นถึงคำลงท้ายของเอกสารที่ว่า “I beg, Sir, to send you my respectful greeting and I remain, Sir, your obedient servant”¹⁸⁴

อาจกล่าวได้ว่าการประชุมสมัชชาพรรคคอมมิวนิสต์เวียดนามครั้งที่ 6 ในบันทึกความทรงจำของปุ่ยตี๋นได้เผยให้เห็นความขัดแย้งภายในของบรรดาผู้นำที่แตกต่างไปจากประวัติศาสตร์ทางการเวียดนามที่กล่าวถึงนโยบายดังกล่าวในด้านหลักการ และผลที่เกิดจากการดำเนินนโยบายในด้านที่ดี นอกจากนี้ในบันทึกความทรงจำของปุ่ยตี๋นยังเผยให้เห็นลักษณะของการต่อรอง และการเมืองภายในพรรคคอมมิวนิสต์เวียดนามที่สะท้อนให้เห็นว่าในทัศนะของปุ่ยตี๋นเห็นว่าความขัดแย้งเรื่องอำนาจและการเมืองของบรรดาผู้นำเกิดขึ้นอย่างทั่วไป แม้ว่าบรรดาผู้นำเหล่านั้นจะเคยผ่านประสบการณ์ที่ต้องเสียสละหรือยึดมั่นในอุดมการณ์ใดๆ ก็ตาม หากแต่ความขัดแย้งของบุคคลกลับเป็นสิ่งที่มิอาจปิดกั้นหรือปิดบังต่อสังคมได้

1.2. การปิดกั้นเสรีภาพทางการเมืองของพรรคคอมมิวนิสต์เวียดนาม

ในฐานะนักข่าว ปุ่ยตี๋นกล่าวถึงสถานการณ์ด้านการสื่อสารมวลชนเวียดนามว่าหลังการปฏิรูปโดยเหมาหยังคงให้มีการเปลี่ยนแปลงที่น้อยมาก โดยรัฐยังเป็นเจ้าของหนังสือพิมพ์ วิทยุและ

¹⁸²Bui Tin, *Following Ho Chi Minh*, p. 139.

¹⁸³Melanie Beresford, *Vietnam Politics, Economics and Society* (London:Pinters,1998), p.87

¹⁸⁴Bui Tin, *Following Ho Chi Minh*, p.140.

โทรทัศน์ โดยไม่เปิดให้เอกชนทำ หรือแม้แต่เอกสารทางวิชาการจะสามารถพิมพ์เผยแพร่ได้ ต้องผ่านกระบวนการตรวจสอบจากหน่วยงานของรัฐหรือพรรคฯ อย่างไรก็ตาม เนื้อหาสาระก็มีความเปิดกว้างมากขึ้น สามารถวิพากษ์วิจารณ์ตัวบุคคลได้ แม้ว่าการถ่ายทอดทางความคิดเริ่มได้ปรากฏออกมาทางบทความ งานเขียนด้านวรรณกรรม ที่ได้รับการอนุญาตให้มีการพิมพ์เผยแพร่ เช่น งานเขียนของเหงียนง็อก (Nguyen Ngoc)¹⁸⁵ ที่ว่าด้วยเรื่องราวของทหารหนุ่มที่ได้รับคำสั่งให้ยึดทรัพย์ของครอบครัวที่ยากจนที่ไม่สามารถจ่ายภาษีได้ หรือหนังสือพิมพ์ด้านการเกษตรชื่อ *นงเหงิยบ (Nong Nghiep)* ที่ได้ตีพิมพ์เรื่องราวความอยุติธรรมของชีวิตในชนบทที่ถูกกดขี่และบีบบังคับจากจากบรรดาสหายนำในท้องถิ่นและเจ้าหน้าที่ เป็นต้น¹⁸⁶

ด้านบรรยากาศของสังคมภายใต้นโยบายโดยเหมา ได้ทำให้เกิดคำถามจากผู้ปฏิบัติงานของหนังสือพิมพ์ *เถินเซิน* ว่า เมื่อหนังสือพิมพ์เปรียบเป็นเครื่องมืออย่างหนึ่งของพรรคฯ ทำไมถึงต้องชื่อว่า “*เถินเซิน*” ที่มีความหมายว่า “ประชาชน” แต่เมื่อมีการถกเถียงกลับพบปัญหาที่ว่า เวียดนามไม่มีหนังสือพิมพ์ที่เป็นของรัฐบาลเลย ดังนั้นบรรดากรรมการเมืองจึงยื่นกรานว่า *เถินเซิน* ต้องแบกรับภาระการเป็นกระบอกเสียงให้พรรคต่อไป และยังคงรับภาระในการจัดพิมพ์สิ่งพิมพ์และรายงานของพรรคฯ ต่างๆ อีกด้วย ซึ่งในฐานะของนักหนังสือพิมพ์ปุ่ยตันได้แสดงทัศนนะว่า “สื่อของเวียดนามนั้นเป็นสื่อที่โบราณและจมอยู่ใต้โคลน แม้ว่าคนที่ทำสื่อหลายคนเป็นผู้ที่มีความสามารถและมีความตั้งใจที่ดี แต่กลับถูกกดและถูกทำลายโดยระบบที่แข็งตัว...ที่เป็นเช่นเดียวกับสื่อจากประเทศสังคมนิยมทั่วโลก ที่สื่อมักจะดูถูกความคิดของผู้อ่าน แม้ว่าจะอ้างตนเองว่าเป็นสื่อของประชาชนเพื่อประชาชนก็ตาม”¹⁸⁷

การล่มสลายของยุโรปตะวันออกนั้นได้นำความรู้สึกหวาดกลัวมาสู่บรรดาผู้นำของพรรคฯ ในเวียดนามเป็นอย่างมาก นโยบายเศรษฐกิจแบบเปิดตลาดยังคงดำรงอยู่ แต่ในด้านการเมืองนั้นกลับถูกปิดมากยิ่งขึ้น บรรดานักเขียนและหนังสือต่างๆ ต่างถูกควบคุม และมีการเซ็นเซอร์อย่างมากในช่วงแรกเริ่มของปี 1989 เช่นกรณีของคิมแห่ง (Kim Hanh) ซึ่งเป็นบรรณาธิการของนิตยสารที่เป็นตัวแทนของเยาวชนคนรุ่นใหม่เวียดนามชื่อ *ตูยแจ้ (Tuoi Tre)* ที่ถูกพิจารณาให้ออกจากตำแหน่งในปี 1991 เมื่อเธอได้ตีพิมพ์เรื่องราวเกี่ยวกับชีวิตการแต่งงานของโฮจิมินห์¹⁸⁸

¹⁸⁵Bui Tin, *Following Ho Chi Minh*, p. 146. บรรณาธิการของวารสารวันเหงะ (*Van Nghe*) ที่ตีพิมพ์ในฮานอยซึ่งได้รับการสนับสนุนจาก เจินโด (Tran Do) ผู้ที่เป็นหัวหน้าของคณะกรรมการพรรคฯ และรับผิดชอบต่องานเขียนและงานศิลปะต่างๆ เพื่อการเผยแพร่โดยเฉพาะงานเขียนของนักเขียนรุ่นหนุ่ม

¹⁸⁶Ibid., p.146.

¹⁸⁷Ibid., p.149.

¹⁸⁸Ibid, p.154.

จากข้อมูลข้างต้นสามารถสรุปได้ว่านโยบายโดยอ้อมในทัศนะของบุนยิตเห็นว่าเป็นนโยบายที่ดี หากแต่พรรคคอมมิวนิสต์ยังคงปิดกั้นเสรีภาพในทางการเมือง และยังคงมีทัศนะที่คับแคบต่อชาวเวียดนาม อันเนื่องมาจากการล่มสลายของสหภาพโซเวียตและยุโรปตะวันออก อย่างไรก็ตามทัศนะของบุนยิตดังกล่าวได้เผยให้เห็นว่า การเปลี่ยนแปลงประเทศตามนโยบายโดยอ้อมได้สร้างทัศนะทางการเมืองที่เปลี่ยนไปแก่ชาวเวียดนามเฉกเช่นเขา ซึ่งเป็นผู้ติดตามแนวทางการปฏิวัติของพรรคคอมมิวนิสต์มาโดยตลอดในระยะเวลาสงคราม หรืออาจกล่าวได้ว่าสังคมใหม่หลังการสิ้นสุดสงครามทำให้ชาวเวียดนามที่เป้าหมายเปลี่ยนจากการได้เอกราชในอดีตมาเป็นการฟื้นฟูและพัฒนาประเทศ ดังนั้นปัญญาชนเฉกเช่นบุนยิตก็เริ่มมองหาแนวทางที่จะทำให้ไปถึงเป้าหมายดังกล่าวที่แตกต่างไปจากแนวทางที่พรรคคอมมิวนิสต์เป็นผู้ชี้นำ

ข. ปวดร้าวหลังสงคราม: บทสรุปของอิสรภาพและเสรีภาพของเวียดนามหลังปี 1975 ในบันทึกความทรงจำของผู้นำคอมมิวนิสต์เวียดนามพลัดถิ่น

อาจกล่าวได้ว่าบันทึกความทรงจำของผู้นำพรรคคอมมิวนิสต์เวียดนามได้ตอกย้ำให้เห็นว่า สังคมนิยมในเวียดนามกำลังมาถึงจุดที่ต้องมีการเปลี่ยนแปลงเนื่องจากนโยบายที่นำโดยพรรคคอมมิวนิสต์ได้สร้างความเดือดร้อนแก่ชาวเวียดนาม และด้วยการปฏิรูปประเทศตามนโยบายโดยอ้อม ยิ่งเห็นได้ชัดว่าเวียดนามมีความจำเป็นต้องปฏิรูปประเทศในด้านอื่นๆ พร้อมๆ ไปด้วยกับด้านเศรษฐกิจ

นอกจากนี้ ประวัติศาสตร์เวียดนามหลังปี 1975 ตามทัศนะของผู้นำดังกล่าว แม้ว่าจะกล่าวถึงเหตุการณ์ในอดีตด้วยความผิดหวัง ระคนความโกรธแค้นและแค้นเคือง ทว่าคำอธิบายต่อเหตุการณ์ก็แสดงให้เห็นถึงอีกด้านของเหตุการณ์ความเป็นไปในเวียดนาม ที่แม้ว่าจะผ่านอคติของผู้นำก็ตาม แต่กลับสะท้อนให้เห็นว่าผู้นำคอมมิวนิสต์เวียดนามพลัดถิ่นดังกล่าว ต้องการแสดงทัศนะทางประวัติศาสตร์ที่เป็นด้านตรงข้าม และไม่มีพื้นที่ในประวัติศาสตร์ที่ถูกสร้างขึ้นภายใต้รัฐบาลคอมมิวนิสต์ในเวียดนาม ซึ่งมีลักษณะของการกล่าวถึงรายละเอียดปลีกย่อย

ดังนั้นการเขียนบันทึกความทรงจำของผู้นำคอมมิวนิสต์พลัดถิ่นจึงมีลักษณะเป็นบันทึกทางการเมือง ที่แสดงให้เห็นลักษณะรูปแบบการต่อสู้อีกแบบหนึ่ง ที่อาจกล่าวได้ว่าเป็นการต่อสู้เพื่อช่วงชิงการนิยามอดีตใหม่ ซึ่งเป็นอดีตที่พรรคฯ ได้กระทำการรวบรัดตัดตอนช่วงชิงไว้แต่เพียงผู้เดียวในเวียดนาม ประวัติศาสตร์หน้าใหม่ของพวกเขาจึงเป็นการเผยให้เห็นพื้นที่ความขัดแย้งเล็กๆ

น้อยๆ หรือคนเล็กคนน้อย ที่ถูกลืม ถูกกลืนเข้าไปกับชัยชนะอันยิ่งใหญ่หลังเหตุการณ์ในวันที่ 30 เมษายน 1975 เป็นต้นมา และยังเป็นการอธิบายให้เห็นถึงตัวตนของระบอบใหม่ที่ได้กลับกลายมาเป็นผู้กดขี่อีกครั้ง ที่ครั้งนี้ศัตรูของชาวเวียดนามอาจมิใช่ชาวต่างชาติผู้รุกราน ดังเช่นคำอธิบายประวัติศาสตร์การต่อสู้ของเวียดนามที่ผ่านมา ที่เริ่มจากจีน ต่อมาเป็นฝรั่งเศส และอเมริกา หากแต่เป็นชาวเวียดนามด้วยตนเอง

อย่างไรก็ตาม คำอธิบายต่อความผิดหวังและสูญเสียในบันทึกความทรงจำของผู้นำคอมมิวนิสต์พลัดถิ่นดังกล่าว มิได้แสดงให้เห็นต่อชัยชนะที่อยู่บนพื้นฐานของพรรคคอมมิวนิสต์เวียดนามดังเช่นที่ประวัติศาสตร์ภายใต้รัฐบาลคอมมิวนิสต์กล่าวอ้าง ตามทัศนะของผู้นำคอมมิวนิสต์เวียดนามพลัดถิ่นกลับเห็นว่า พรรคฯ ก็มิได้สร้างสังคมที่มีเสถียรภาพไร้สงครามขึ้นมาได้ ความผิดหวังจึงเกิดจากความผิดพลาดจากวิธีการของบรรดาผู้นำในการบริหารประเทศ ที่สะท้อนให้เห็นได้จากคำอธิบายต่อปรากฏการณ์ต่างๆ ที่ถูกถ่ายทอดออกมาไม่ว่าจะเป็นประเด็นการรีบรบบอำนาจในเวียดนามได้เข้าสู่พรรคฯ การเปลี่ยนเวียดนามได้สู่สังคมนิยมอย่างรวดเร็วหรือกรณีนโยบายต่างๆ ที่มีการลงโทษ กักขัง กักกัน อดีตนักเคลื่อนไหวที่เคยนิยมในองค์กรแนวร่วมปลดแอก เป็นต้น

ขณะเดียวกัน การสิ้นสุดของสงครามได้นำมาซึ่งประเด็นปัญหาใหม่ นั่นคือ การสร้างสังคมที่มีเสถียรภาพ เสรีภาพ ตามที่พรรคฯ ได้เคยกล่าวอ้างไว้ในอดีต หากแต่ว่าทัศนะต่อเสรีภาพและความมีเสถียรภาพของคนเวียดนามพลัดถิ่นกับรัฐบาลคอมมิวนิสต์กลับแตกต่างกัน ดังเช่นคำกล่าวของดวงวันตวย ฮวางวันฮวน เจ็องนูถังและบ๋วยตัน ที่ว่า

ที่อเมริกาผมเริ่มมองบางสิ่งบางอย่างแตกต่างขึ้น คือผมเริ่มเข้าใจสิ่งที่เกิดขึ้นอย่างกระจ่างว่า การถูกทรยศจากการปฏิวัติครั้งนี้เจ็บปวดน้อยยิ่งกว่าวิธีการของมัน ที่เป็นอาวุธที่สำคัญในการทำสงครามที่ผ่านมา...ผมรู้ว่าความโกรธของผมนั้นเป็นส่วนหนึ่งที่เกิดจากวิธีการอันเล็ดเยินที่พรรคฯ ได้ทำให้ผมกลายเป็นเหยื่อล่อ “สงครามประชาชน” ที่เป็นแนวคิดในการสร้างจิตวิทยาการต่อสู้เหล่านี้ ล้วนอยู่ในจิตใจของชาวเวียดนาม ชาวนา และแนวคิดที่ว่าด้วยความเกลียดชังฝรั่งเศส สันติภาพ ประชาธิปไตย เสรี ที่คอมมิวนิสต์ได้ใช้เป็นจุดเริ่มต้นของยุทธศาสตร์ของพวกเขา เพราะพวกเขาเห็นว่าโดยพื้นฐานของชาวเวียดนามสิ่งที่พวกเขาต้องการคือ เสรีภาพ และอิสรภาพของชาติ¹⁸⁹

¹⁸⁹ Doan Van Toai, *The Vietnamese Gulag*, pp. 345- 346.

ผมเขียนบันทึกเล่มนี้เพื่อชี้แจงแนวคิดและกระบวนการทำงานที่ประธานาธิบดีโฮจิมินห์ได้วางไว้ ...และวิธีการหักหลังของเลด่วน ที่เขาทรยศต่อชาวเวียดนาม ต่อประธานาธิบดีโฮจิมินห์...ทำสงครามที่ไม่สิ้นสุด...ต้องการมีอิทธิพลในภูมิภาคอินโดจีน¹⁹⁰

ผมได้มอบชีวิตของผมให้กับการต่อสู้ แต่ทว่าบรรดาผู้นำไม่ได้ตระหนักต่อแนวคิดในการรวมชาติของประธานาธิบดีโฮจิมินห์ หรือศีลธรรมของการปฏิวัติเลย ความผิดพลาดจึงเกิดขึ้นอย่างมากมาย¹⁹¹

อิสรภาพและเสรีภาพในวสันต์โด่งดังของโฮจิมินห์ ที่ว่า “ไม่มีสิ่งอื่นใดล้ำค่ายิ่งไปกว่าอิสรภาพและเสรีภาพ” ได้ถูกเย้ยหยันว่าเป็นเสรีภาพแบบรวมหมู่ หาใช่เสรีภาพของปัจเจกชนที่ควรจะมี¹⁹²

อาจกล่าวได้ว่าที่มาของความผิดหวังนั้นเกิดจากทัศนคติต่อ เสรีภาพ อิสรภาพ และการฟื้นฟูชาติ ที่ต่างกันของผู้นำคอมมิวนิสต์เวียดนามพลัดถิ่น และชาวเวียดนามพลัดถิ่นทั่วไป กับรัฐบาลคอมมิวนิสต์เวียดนาม ดังสะท้อนได้อย่างชัดเจนในคำกล่าวของบุงเต็นข้างต้น ถึงความแตกต่างระหว่างเสรีภาพแบบรวมหมู่ของรัฐบาลคอมมิวนิสต์กับเสรีภาพของปัจเจกชนที่พึงมี ดังนั้นการสร้างชาติของรัฐบาลคอมมิวนิสต์ก็เป็นชาติแบบรวมหมู่ ที่ปัจเจกชนจำเป็นต้องเสียสละประวัติศาสตร์ที่เช่นกันที่ต้องหนุนเสริมการสร้างชาติแบบองค์รวมมากกว่าตอบสนองการเขียนประวัติศาสตร์เพื่อหนุนเสริมความเป็นปัจเจกชนในชาติ

¹⁹⁰ Hoang Van Hoan, *A Drop in the Ocean*, p. preface ii.

¹⁹¹ Truong Nhu Tang, *A Vietcong Memoir*, p.294.

¹⁹² Bui Tin, “Vietnam’s Independence Leader Was a Hero to His Countrymen, a Wise Uncle to Friends and a Monster to Enemies,” *Time Asia* (August 1999): 22-23.

บทที่ 4

ช่วงชิง “ชัยชนะ” กลับคืน: สงครามและการปฏิวัติในทัศนะของผู้นำ คอมมิวนิสต์เวียดนามพลัดถิ่น

หลังพรรคคอมมิวนิสต์เวียดนามและแนวร่วมปลดแอกได้รับชัยชนะ ในเดือนเมษายนปี 1975 เป็นต้นมา คำอธิบายต่อประวัติศาสตร์เหตุการณ์ในช่วงสงครามเวียดนามนั้น ได้ถูกผลิตขึ้นมาอย่างมากมาย¹ ทั้งผู้เขียนที่เป็น นักวิชาการ นักหนังสือพิมพ์ และผู้เชี่ยวชาญขององค์การประมวลข่าวกลางแห่งสหรัฐอเมริกา (Central Intelligence Agency- CIA) รวมทั้งงานเขียนของชาวเวียดนามที่เผยแพร่ในฐานะประวัติศาสตร์ฉบับทางการและของชาวเวียดนามพลัดถิ่นจำนวนหลายเล่ม งานเขียนเหล่านี้ต่างอธิบาย “สงครามเวียดนาม” ด้วยมุมมองของแต่ละคน ที่แน่นอนว่าย่อมมีความแตกต่างกันไปตามประสบการณ์ของพวกเขาแต่ละคน ที่หมายรวมถึงจุดยืนทางการเมืองด้วย ซึ่งความแตกต่างนี้เองที่เป็นข้อต่อสู้ช่วงชิงความหมายของเหตุการณ์ในอดีตให้แตกต่างกันออกไป

หากกล่าวเฉพาะงานเขียนของคนเวียดนามพลัดถิ่น คำอธิบายต่อเหตุการณ์ในอดีตของพวกเขา มักให้ความสำคัญไปไกลตั้งแต่ช่วงที่พวกเขายังอยู่ในวัยเด็ก ซึ่งในหมู่บ้านหรือในบางส่วนของเมืองยังอุดมไปด้วยเรื่องเล่าในอดีตที่ได้ยินได้ฟังมาจากสมาชิกในครอบครัวที่ถ่ายทอดกันต่อกันมา เรื่องราวที่ได้ยินได้ฟังมาเหล่านี้เป็นก็เป็นประวัติศาสตร์ที่พวกเขา มักได้ถ่ายทอดไว้ในบันทึกความทรงจำหรือหนังสือของพวกเขา แม้ว่าจะมิได้มีประสบการณ์โดยตรงกับเหตุการณ์เหล่านั้นก็ตาม หากแต่เป็นประวัติศาสตร์เวียดนามผ่านมุมมอง ประสบการณ์ตรง ที่เป็นเรื่องราวที่พวกเขาต้องการบันทึกไว้

นอกจากนี้การถ่ายทอดเรื่องราวต่างๆ ในงานเขียนของคนเวียดนามอพยพที่แม้ว่าจะใช้ “ตนเอง” เป็นตัวเดินเรื่อง และโดยภาพรวมแล้วเป็นเรื่องราวชีวิตของพวกเขาเอง หากทว่าได้อ้างอิงตนเองต่อเหตุการณ์ในประวัติศาสตร์เวียดนาม ดังเช่น เหตุการณ์การปฏิวัติในเดือนสิงหาคมปี 1945 เหตุการณ์การแบ่งเวียดนามเป็นสองส่วนระหว่างเหนือ-ใต้ หรือเหตุการณ์ปฏิบัติการรุก

¹ Renny Christopher, *The Vietnam War The American War: Images and Representations in Euro- American and Vietnamese Exile Narratives* (Amherst: University of Massachusetts Press, 1995), p. 30.

ใหญ่ในวันตรุษเวียดนามปี 1968 เป็นต้น งานเขียนเหล่านี้จึงแอบอิงตนเองในพื้นที่ทางการเมืองมากกว่าที่จะเป็นพื้นที่ส่วนบุคคล² หรือกล่าวอีกนัยยะหนึ่งคือ เป็นคำอธิบายที่นำตัวตนของพวกเขา รวมถึงเหตุการณ์ที่พวกเขาอยากบันทึกเข้าสู่พื้นที่ประวัติศาสตร์ทางการเมืองของสงครามเวียดนาม ซึ่งจะเห็นได้อย่างชัดเจนในบันทึกความทรงจำของอดีตผู้นำคอมมิวนิสต์เวียดนามพลัดถิ่น

การย้อนกลับไปอธิบายเหตุการณ์ในอดีตของพวกเขา จึงเป็นความพยายามในการนิยามความหมายของประวัติศาสตร์เวียดนาม ที่ผ่านมาตามทัศนะของพวกเขา ด้วยความพยายามที่จะอธิบายว่า การต่อสู้ที่ผ่านมาได้มีเพียงตัวละครหลักเพียง “เวียดนามเหนือ” และ “เวียดนามใต้พร้อมด้วยอเมริกา” เพียงเท่านั้น แต่ยังมีตัวละครอีกมากมายในฐานะ “ชาวเวียดนาม” ด้วยเช่นกันที่ดำรงชีวิตท่ามกลางสงคราม ความขัดแย้ง และการสู้รบที่ผ่านมา จนกระทั่งถึงช่วงเวลาที่เขาเดินทางอพยพออกมาจากเวียดนาม และท้ายที่สุดได้มีโอกาสบอกเล่าเรื่องราวของพวกเขาในบทบาทของ คนพลัดถิ่น หรือผู้อพยพ และจำต้องดำรงชีวิต ณ สถานที่ซึ่งมิใช่เวียดนามที่เคยคุ้นชิน หากแต่ว่าเป็นสิ่งแวดล้อมใหม่ที่ค่อนข้างแปลกหน้า

ดังนั้นความพยายามในการอธิบายเนื้อหาที่เกี่ยวกับ “ชีวิต” และ “การต่อสู้เพื่อชาติ” ในอดีตจากทัศนะของคนเวียดนามพลัดถิ่นอาจทำให้ผู้ศึกษาเห็นประวัติศาสตร์เวียดนามในมุมมองที่ต่างออกไป และแน่นอนว่า พวกเขาเองก็กำลังอธิบายประวัติศาสตร์ของเวียดนามภายใต้บริบทของตัวตนและความเป็นชาติที่ต่างคนกำลังสร้างขึ้น³ ซึ่งความพยายามอธิบายประวัติศาสตร์เวียดนามในอดีตผ่านบริบทแวดล้อมของเหตุการณ์ต่างๆ เหล่านี้ยังสะท้อนให้เห็นว่าผู้เขียนบันทึกความทรงจำกำลังอยู่ในสภาวะของ “ผู้พ่ายแพ้”, “ผู้อพยพ” และเป็น “ผู้อื่น” ในสังคมใหม่ในต่างประเทศที่พวกเขาพำนักอยู่

งานเขียนบันทึกความทรงจำของอดีตผู้นำคอมมิวนิสต์เวียดนามพลัดถิ่นที่ศึกษาในวิทยานิพนธ์เล่มนี้ก็เช่นกัน ที่ได้เริ่มอธิบายการปรากฏตัวตนของพวกเขาในเหตุการณ์ช่วงหลังการปฏิวัติในปี 1945 เป็นต้นมา ยกเว้นงานเขียนของฮวงวันฮวน ที่เริ่มเรื่องราวตั้งแต่ทศวรรษ 1920 และสิ้นสุดลงที่เหตุการณ์ ณ วันที่ พวกเขาเดินทางลี้ภัยทางการเมืองออกนอกเวียดนามซึ่งเป็นช่วงเวลาหลังจากการสิ้นสุดสงคราม และก็เป็นช่วงเวลาที่เขาประสบกับความผิดหวังกระทั่ง

²Nguyen Thi Mai Thuy, “Public and Private Selves: a Study of Vietnamese Male and Female Exile Memoirists,” *The Review of Vietnamese Studies* [online], 2001, pp. 2-3.

³Maureen Whitebrook, *Identity, Narrative and Politics* (London and New York: Routledge, 2001), p. 6.

ตัดสินใจลี้ภัยทางการเมืองออกนอกเวียดนามในที่สุด บันทึกความทรงจำดังกล่าวจึงกล่าวถึงปฏิบัติการทางการเมืองของพวกเขา ที่แสดงถึงความเป็นปฏิริยาต่อพรรคคอมมิวนิสต์เวียดนาม ระหว่างการพำนักอยู่นอกประเทศ ที่แม้ว่าจะมีรายละเอียดไม่มากนัก ทว่าข้อความเหล่านั้นกลับเต็มไปด้วยความหมายและการส่งสารบางประการต่อผู้อ่านที่อาจมีนัยยะว่า การต่อสู้ในเวียดนามที่ยังไม่สิ้นสุด และการต่อสู้นั้นได้รับการสถาปนาขึ้น ณ ดินแดนอื่นนอกเวียดนามที่ซึ่งมีคนเวียดนามพำนักอยู่อย่างมากมาย

ดังนั้นประวัติศาสตร์เวียดนามช่วงสงครามในทัศนะของอดีตผู้นำคอมมิวนิสต์เวียดนามพลัดถิ่น ที่ถูกร้อยเรียงเคียงคู่กับเรื่องราวและประสบการณ์ส่วนตัวของผู้เขียนแต่ละคน ผ่านพลวัตทางประวัติศาสตร์และการเมืองของเวียดนาม จึงมีรายละเอียดบางส่วนที่มีลักษณะขัดแย้ง เห็นต่าง หรือเพิ่มเติมจากประวัติศาสตร์ฉบับทางการเวียดนาม ที่สะท้อนให้เห็นว่าพวกเขาต้องการให้ความหมายเหตุการณ์เหล่านี้โดยตัวพวกเขาเองและคลี่คลายข้อขัดแย้งโดยพรรคคอมมิวนิสต์เวียดนามซึ่งถือเป็นตัวละครหลักที่ครองการเป็น “ผู้ชนะ” นอกจากนี้พวกเขายังถ่ายทอดด้วยท่วงทำนองในการเขียนที่เต็มไปด้วยสำนึกของความเป็น “เวียดนาม” ที่ยังคงอยู่ และถึงแม้จะตระหนักว่าตนเองดำรงชีวิตอยู่ในต่างประเทศซึ่งไม่ใช่สังคมที่เป็น “เวียดนาม” ก็ตาม การให้ความหมายต่อประวัติศาสตร์เวียดนามในอดีตของพวกเขาเหล่านี้จึงเป็นคำอธิบายต่อประวัติศาสตร์ในฐานะของปัจเจกบุคคลที่มีนัยยะถึงความเป็น “ประชาชนชาวเวียดนาม” ในบริบทที่คลื่นการอพยพของชาวเวียดนามเกิดขึ้นอย่างมากมายในช่วงหลังปี 1975 เป็นต้นมา

ในบทนี้ผู้ศึกษาจะแสดงให้เห็นถึงทัศนะต่อประวัติศาสตร์เวียดนามในช่วงสงครามของอดีตผู้นำคอมมิวนิสต์เวียดนามพลัดถิ่น ที่ว่าด้วยเรื่องราวต่างๆ ผ่านตัวตนของพวกเขา กล่าวคือคำอธิบายประวัติศาสตร์ที่ว่าด้วยสงครามของอดีตผู้นำคอมมิวนิสต์เหล่านี้แสดงให้เห็นพลวัตของการต่อสู้ในสงครามที่มีความซับซ้อน และมีรายละเอียด ภาพของการต่อสู้ในสงครามที่ประกอบด้วยคนเล็กคนน้อย ตัวละคร ที่เรียกว่า “ประชาชนชาวเวียดนาม” ที่ถูกแอบอ้างชื่อมาโดยตลอด แม้แต่ในงานเขียนบันทึกของผู้นำพลัดถิ่นก็เช่นกันที่ คำว่า “ชาวเวียดนาม” ก็เป็นตัวละครหนึ่งที่พวกเขาหยิบใช้ แต่เหนือสิ่งอื่นใด งานเขียนบันทึกความทรงจำเหล่านี้ได้เผยให้เห็นว่า ตัวละครแต่ละตัว มีพลวัต อุดมการณ์นั้นไม่แน่นอนตายตัว สามารถเปลี่ยนแปลงได้ตามเวลา และโอกาส ยุทธวิธีในการทำงานก็เลื่อนไหลตามสภาวะ แต่สิ่งที่สำคัญที่สุดคือ ชีวิตที่ต้องอยู่รอด และความฝันต่อสังคมเวียดนามที่ดี เอกกราช เสรีภาพ จึงเป็นสิ่งที่ถูกอธิบายอย่างทั่วไปต่อการต่อสู้ในช่วงเวลาแห่งสงคราม

นอกจากนี้ ประวัติศาสตร์เวียดนามในช่วงสงครามถูกอธิบายไว้ในงานเขียนของบรรดาอดีตผู้นำคอมมิวนิสต์เวียดนามพลัดถิ่นมีลักษณะที่น่าสนใจ คือเป็นคำอธิบายที่แสดงให้เห็นว่ายุคอาณานิคมฝรั่งเศสมีความสำคัญในฐานะยุคสมัยแห่งการก่อร่างสร้างอุดมการณ์แห่งการต่อสู้เพื่ออิสรภาพของประเทศ เป็นจุดเริ่มต้นของเส้นทางการต่อสู้ที่มีอาจแยกขาดอย่างสิ้นเชิงกับประวัติศาสตร์การต่อสู้ของพรรคคอมมิวนิสต์เวียดนาม โดยเน้นที่ประวัติศาสตร์ของบรรดา “นักชาตินิยม” ที่กระทำการต่อต้านการถูกกดขี่จากฝรั่งเศสได้ถูกเชิดชูในฐานะวีรชน ที่สละชีพเพื่ออิสรภาพของเวียดนาม ในทำนองเดียวกันเรื่องราวประวัติศาสตร์การต่อสู้ของบรรดานักชาตินิยมที่กระทำการต่อต้านฝรั่งเศสจำนวนหลายคนที่ถูกอ้างและให้ความสำคัญ ได้กลายเป็นคำอธิบายประวัติศาสตร์ที่พยายามลดทอนความสำคัญสำคัญของพรรคคอมมิวนิสต์เวียดนาม ที่แม้ว่าจะเป็นผู้มีชัยในตอนท้ายของเหตุการณ์ โดยการต่อสู้ของชาวเวียดนาม “ผู้รักชาติ” นั้นเกิดขึ้นมาอย่างยาวนานอย่างมีนัยยะต่อการเคลื่อนไหวและการต่อสู้ในระยะหลัง งานเขียนของ ฮวางวันฮวนแสดงให้เห็นอย่างชัดเจนถึงคุณูปการของตัวละครที่มากมายหลากหลาย ที่ต่างแตกต่างกันอย่างสิ้นเชิงทั้งอุดมการณ์และการปฏิบัติการ

ก. สังคมเวียดนามยุคอาณานิคมฝรั่งเศส

คำอธิบายเกี่ยวกับเวียดนามในยุคอาณานิคมฝรั่งเศสในงานเขียนของคนเวียดนามพลัดถิ่นส่วนใหญ่เป็นการบันทึกผ่านเรื่องราวที่ผู้เขียนได้ยินได้ฟังมาอีกที ทั้งจากเรื่องเล่าในหมู่บ้านหรือคนในครอบครัวของเขาแต่ละคน ซึ่งส่วนใหญ่เป็นการให้ภาพเวียดนามในยุคอาณานิคมที่เต็มไปด้วยเรื่องราวการต่อสู้ของบรรดาวีรบุรุษ วีรสตรี ตลอดจนเรื่องราวของขบวนการเคลื่อนไหวต่างๆ ที่ถูกจัดตั้งขึ้นมาเพื่อต่อต้านเจ้าอาณานิคมฝรั่งเศส

เนื่องด้วยวัยของผู้เขียนบันทึกนั้นต่างเติบโตและมีประสบการณ์โดยตรงในช่วงเวลาหลังสงครามโลกครั้งที่สอง รูปแบบการถ่ายทอดจึงอยู่ในลักษณะของเรื่องเล่า ยกเว้นฮวางวันฮวน ซึ่งเกิดในปี 1905 และใช้ชีวิตวัยหนุ่มในช่วงที่เวียดนามได้กลายเป็นอาณานิคมของฝรั่งเศสมาระยะหนึ่งแล้ว ในหัวข้อนี้จึงเน้นที่บันทึกความทรงจำของฮวางวันฮวน ที่คำอธิบายต่อประวัติศาสตร์ของเวียดนามในยุคอาณานิคมฝรั่งเศสได้อ้างอิงกับประวัติศาสตร์การต่อสู้ของบรรดาวีรบุรุษ สตรีที่กระทำการต่อต้านฝรั่งเศสอย่างเป็นทางการ

เมื่อกล่าวถึงเวียดนามในยุคสมัยอาณานิคมฝรั่งเศสนั้น เป็นที่เข้าใจว่า ฝรั่งเศสเริ่มแทรกแซงทางการเมืองต่อเวียดนามตั้งแต่ปี 1856 ในสมัยของจักรพรรดิทื่อตึก (Tu Duc) และมีความพยายามเข้าครอบครองเวียดนามเรื่อยมา กระทั่งในปี 1885 เวียดนามทั้งประเทศก็ตกเป็นอาณานิคมของฝรั่งเศสอย่างสิ้นเชิง⁴ โดยที่สังคมเวียดนามก่อนการเข้ามาของฝรั่งเศสนั้นสามารถกล่าวได้ว่าเป็นสังคมที่องค์ความรู้แบบขงจื้อได้เป็นพื้นฐานที่ดำรงอยู่อย่างทั่วไป⁵ การเข้ามาของฝรั่งเศสได้ทำให้สังคมเวียดนามได้ปรับเปลี่ยนตนเองเข้าสู่การวิถีทางที่สมัยใหม่ขึ้น เช่น เริ่มมีการปรับเปลี่ยนระบบการศึกษา การผลิตแบบการตลาด และการเข้ามาของเทคโนโลยีสมัยใหม่ เป็นต้น⁶ ขณะที่ความเป็นสมัยใหม่ก็มาพร้อมกับการกดขี่ต่อชาวเวียดนามที่ประวัติศาสตร์การขูดรีดของฝรั่งเศสต่อเวียดนามได้รับการกล่าวถึงอย่างถ้วนทั่วในสังคมเช่นกัน ดังนั้นสถานะของฝรั่งเศสในประวัติศาสตร์ของเวียดนามได้กลายเป็นผู้ที่ได้รับบทบาทในฐานะของศัตรูของชาติเวียดนามไปโดยปริยาย

แม้ว่าในช่วงการปฏิรูปประเทศตามนโยบายโดยเหมาในปี 1986 เวียดนามจะพยายามฟื้นฟูความสัมพันธ์กับประเทศต่างๆ ที่เคยเป็นศัตรูในอดีต เช่น ญี่ปุ่น สหรัฐอเมริกา หรือฝรั่งเศส เป็นต้น⁷ แต่ประวัติศาสตร์เวียดนามที่ว่าด้วยฝรั่งเศสก็ยังหลีกเลี่ยงไม่ได้ที่จะต้องจารึกฝรั่งเศสในฐานะเจ้าอาณานิคมที่ชาวเวียดนามต้องลุกขึ้นมาต่อสู้จากการถูกกดขี่ ดังนั้นสังคมเวียดนามภายใต้ระบอบอาณานิคมฝรั่งเศส จึงได้รับการอธิบายว่าเป็นการขูดรีดทางเศรษฐกิจ ที่ผลักดันให้เกิดพลังทางสังคมใหม่ ขณะที่มวลชนในชนบทก็ทุกข์ยากมากขึ้นเรื่อยๆ ความยากจนข้นแค้นทำให้เกิดกลุ่มพลังใหม่นี้ถูกจัดให้เป็นกรรมมาชน ประวัติศาสตร์ในช่วงฝรั่งเศสจึงเน้นที่ชาวนาที่ขัดแย้งกับเจ้าที่ดิน เจ้าขุนมูลนาย และเกิดสำนึกของความเป็นชาติที่ทำให้ชาวนาเพิกเฉยต่อผลประโยชน์ของตัวเอง ที่ต่างกับพวกอภิสิทธิ์ชนและเจ้าที่ดินที่เห็นผลประโยชน์ส่วนตนทางชนชั้นตนเองเป็นหลัก

⁴ สุด จอนเจดลิน, *ประวัติศาสตร์เวียดนามตั้งแต่สมัยอาณานิคมฝรั่งเศสจนถึงปัจจุบัน* (กรุงเทพฯ: โครงการเผยแพร่ผลงานวิชาการ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2550), หน้า 1- 25.

⁵ ดูใน Jiang Ryh- Shin, *Vietnamese Historiography of National History and the Classic Tradition of Confucianism. A Preliminary Study on the Historiographical Idea National History according to Kham- Dinh Viet- Su Thong- Giam Cuong- Muc.*

⁶ Ken Post, *Revolution, Socialism and Nationalism in Vietnam*, Vol. 1(England: Dartmouth Publishing Company, 1989), pp. 28-29.

⁷ ธีรญาทิพย์ ศรีพนา, *เมื่อเวียดนามปฏิรูป*, หน้า 188-210.

งานเขียนประวัติศาสตร์ทางการของพรรคฯ ต่างยืนยันว่า การต่อต้านระบอบอาณานิคมของ
ชาวนาเป็นผลมาจากปัญหาปากท้อง⁸

1. สังคมเวียดนามยุคอาณานิคมฝรั่งเศสในบันทึกความทรงจำของอดีตผู้นำคอมมิวนิสต์ เวียดนามพลัดถิ่น

เมื่อพิจารณางานเขียนบันทึกของผู้นำคอมมิวนิสต์เวียดนามพลัดถิ่นแล้วพบว่า งานเขียน
เหล่านี้มิได้อธิบายเรื่องราวของฝรั่งเศสในเวียดนามอย่างเป็นทางการเป็นรูปธรรม ความทรงจำที่ว่าด้วย
ฝรั่งเศสที่ถูกบันทึกในยุคปลายทศวรรษที่ 1980 ของอดีตผู้นำคอมมิวนิสต์พลัดถิ่นได้ละเลยการ
กล่าวถึงความโหดร้ายของฝรั่งเศสอย่างเป็นทางการ ราวกับว่าเป็นที่เรื่องราวที่ทราบกันเป็นอย่างดี
จะมีเพียงแต่ปูยต้น ที่กล่าวถึง การเสียชีวิตของมารดาจากหัวหน้าหมู่บ้านที่ทำงานให้ฝรั่งเศส
ในช่วงปี 1948 เนื่องจากบิดาของเขาเป็นสมาชิกของขบวนการเวียดนามที่เขากล่าวว่า

ในกลางฤดูหนาวของปี 1948 [หลังสงครามโลกครั้งที่สอง ฝ่ายสัมพันธมิตรได้ช่วย
ชนะและเข้ามาปลดอาวุธกองทัพญี่ปุ่นในภาคใต้ของเวียดนาม] เมื่อกองทัพของฝรั่งเศส
ได้กระโดดร่มลงในหมู่บ้าน บ้านของเราได้ถูกระบุว่าเป็นบ้านของเจ้าหน้าที่ระดับสูงของ
เวียดนามที่หมายคามถึงพ่อของผม ... แม่ถูกยิงที่อกในครัวขณะทำอาหาร ... เมื่อผม
เข้าสู่สนามรบ ทุกเป้าหมายจากปืนของผมนั้นผมระลึกเสมอว่า นั่นคือศัตรูที่ฆ่าแม่ผม⁹

แต่ถึงอย่างไร ณ ช่วงเวลาแห่งการลี้ภัยออกจากเวียดนามในต้นปี 1990 ปูยต้นก็ได้ขอ
ลี้ภัยทางการเมืองที่ประเทศฝรั่งเศส เมื่อเขาได้จดหมายรับเชิญจากหนังสือพิมพ์ L'Humanite เพื่อ
เข้าร่วมในงานประชุมประจำปีของหนังสือพิมพ์ดังกล่าว ด้านเจียงนุถังก์เช่นกัน เมื่อเขาลี้ภัยออก
จากเวียดนามทางเรือ เขาก็เลือกที่จะไปอยู่ที่ฝรั่งเศสมากกว่าสหรัฐอเมริกาทั้งๆ ที่ภรรยาของเขา
ต้องการไปสหรัฐอเมริกาก็ตาม ด้วยเหตุผลที่เขา กล่าวว่า

ผมเลือกฝรั่งเศสเพราะเป็นที่ที่ผมคุ้นเคย ที่ซึ่งสำนึกของความรักชาติได้เกิดขึ้น
และก่อให้เกิดความคิดทางการเมือง¹⁰

⁸ Nguyen The Anh, "Historical Research in Vietnam: a Tentative Survey," *Journal of Southeast Asian Studies* 26,1 (March 1995): 121- 132. อ้างถึงใน อนันท์ธนา เมธานนท์, "ด้านประวัติศาสตร์ในเวียดนาม: การสำรวจเบื้องต้น," ใน *ท้องถิ่นสู่มน้ำใจ สามัญชนคนเชื้อขอบ*, ดารารัตน์ เมตตาริกานนท์, บรรณาธิการ, หน้า 142- 146.

⁹ Bui Tin, *Following Ho Chi Minh*, p. 11.

¹⁰ Truong Nhu Tang, *A Vietcong Memoir*, p. 309.

อาจกล่าวได้ว่า ฝรั่งเศสในความทรงจำของอดีตผู้นำคอมมิวนิสต์เวียดนามพลัดถิ่น ทั้งปู่ต๋นและเจื่องนู่ถึงที่มีได้อธิบายรูปธรรมของ “ความเกลียดชัง” ที่มีต่อฝรั่งเศสอย่างชัดเจนนัก แม้ว่าพวกเขาจะเข้าร่วมการปฏิวัติในช่วงหลังปี 1945 ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่กระแสการต่อต้านฝรั่งเศสในเวียดนามได้กลายเป็นประเด็นหลักที่เวียดนามหันมาสร้างความร่วมมือจากชาวเวียดนามได้อย่างกว้างขวาง แต่พวกเขาก็ละเลยที่จะกล่าวถึงในรายละเอียด รวากับว่าเป็นที่ทราบกันเป็นอย่างดีของผู้อ่าน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากสังคมเวียดนามในช่วงที่พวกเขาเติบโตขึ้นมา นั้น กระแสการต่อต้านฝรั่งเศสได้เกิดขึ้นอย่างทั่วไปแล้ว แม้ว่าพวกเขาจะไม่มีประสบการณ์ตรงต่อความ “ความโหดร้าย” ของฝรั่งเศส แต่กลับได้รับการหล่อหลอมจากวัฒนธรรมแบบฝรั่งเศสที่มีอยู่อย่างถาวรทั่วในสังคมเวียดนามโดยเฉพาะในสังคมของคนชั้นสูงและปัญญาชนเวียดนาม ที่พวกเขาสังกัด¹¹ หากแต่ประเด็นที่กระแสของสังคมในช่วงเวลาดังกล่าว คือการเรียกร้องเอกราชจากฝรั่งเศสได้ดำเนินมาสู่สถานการณ์ที่ร้อนแรง และชาวเวียดนามก็ออกมาขานรับการเรียกร้องเอกราช ซึ่งทั้งปู่ต๋น และเจื่องนู่ถึงก็เข้าร่วมขบวนการปฏิวัติด้วยบรรยากาศเช่นนั้น

นอกจากนี้ ผู้เขียนทั้งสองยังเลือกที่จะสลับวิธีการเมืองไปที่ฝรั่งเศสหลังการสิ้นสุดของสงคราม ด้วยเหตุผลที่ว่าฝรั่งเศสเป็นสิ่งที่พวกเขาคุ้นชิน ที่หล่อหลอมและกลมกลืนอยู่ในสังคมเวียดนามมาอย่างช้านาน ที่ทำให้งานเขียนบันทึกของอดีตผู้นำทั้งสองได้รับการกล่าวถึงว่า เป็นงานเขียนที่แสดงให้เห็นถึงลักษณะของการพยายามเชื่อมความเป็นตะวันตกและตะวันออกเข้าด้วยกัน กล่าวคือผู้เขียนทั้งสองกล่าวถึงเหตุการณ์ประวัติศาสตร์ในเวียดนามด้วยสายตาของความ เป็นตะวันตกที่พวกเขาได้รับการหล่อหลอมมาเมื่อครั้งเป็นเด็ก และยังเป็นความพยายามในการ คืบคลานทางประวัติศาสตร์ระหว่างเวียดนามและฝรั่งเศสหลังการสิ้นสุดสงคราม¹²

หากกล่าวถึงเฉพาะฮวางวันฮวน ซึ่งกล่าวถึงเหตุการณ์ในประวัติศาสตร์ของเวียดนามย้อนไปในช่วงต้นทศวรรษที่ 1920 ที่เขาอยู่ในช่วงวัยเรียน และเติบโตในช่วงเวลาที่กระแสของการต่อต้านฝรั่งเศสเริ่มเป็นที่แพร่หลาย สังคมเวียดนามภายใต้ระบอบอาณานิคมฝรั่งเศสในบันทึก

¹¹ Doan Van Toai, *The Vietnamese Gulag*, p. 73. ความวันตวย อดีตแกนนำนักศึกษากล่าวไว้ในบันทึกของเขา เช่นกันว่า ฝรั่งเศสแม้ว่าจะถูกต่อต้านสักเพียงใด หากแต่ว่าวัฒนธรรมของฝรั่งเศสได้ดำรงอยู่อย่างมั่นคงในเวียดนาม โดยเฉพาะในคนเวียดนามที่มีการศึกษาและบรรดาคนชั้นสูงด้วยความชื่นชมยินดีทั้งที่รู้ตัวและไม่รู้ตัว ที่แตกต่างกับวัฒนธรรมของอเมริกันที่ได้สร้างความเกลียดชังและไม่สามารถแทรกซึมเข้าสู่พื้นที่การยอมรับของชาวเวียดนามได้เลย

¹² Renny Christopher, *The Vietnam War the American War: Images and Representations in Euro- American and Vietnamese Exile Narratives*, p. 58.

ความทรงจำของเขาได้แสดงให้เห็น คุณค่า หรือ ค่านิยม ที่ได้รับการยกย่องในสังคมเวียดนาม คือ การศึกษาตามระบอบของฝรั่งเศสที่ได้กลายเป็นแหล่งบ่มเพาะนักชาตินิยมเพื่อต่อต้านฝรั่งเศส

ประวัติศาสตร์การเข้ามาครอบครองเวียดนามของฝรั่งเศส ได้นำระบบการศึกษาแบบฝรั่งเศสเข้ามาในเวียดนามที่ทำให้สังคมเวียดนามได้รับแนวคิดและความรู้จากข้างนอกเข้ามาอย่างแพร่หลาย ซึ่งฝรั่งเศสได้เปิดโรงเรียนขึ้นมาโดยใช้ภาษาฝรั่งเศสเป็นภาษากลาง การศึกษาตามระบบของฝรั่งเศสได้กลายมาเป็นสิ่งสำคัญสำหรับชาวเวียดนาม¹³

ฮวางวันฮวนได้กล่าวว่า ระบบการศึกษาตามแบบฝรั่งเศสกลายเป็นแหล่งการศึกษาแบบใหม่ที่เด็กหนุ่มในหมู่บ้านในชนบทอยากที่จะเข้าเรียน และเนื่องด้วยครอบครัวที่ต่างต้องการให้บุตรหลานของตนเข้าศึกษาเพื่ออนาคตในการสอบเข้ารับราชการในกิจการของรัฐบาลอาณานิคม ซึ่งหมายถึงชีวิตที่ดีในอนาคตของพวกเขาและครอบครัว¹⁴ ที่กล่าวกันว่าการสอบเข้ารับราชการเป็นรูปแบบการปกครองและค่านิยมแบบจีนได้แผ่เข้าสู่เวียดนามมาอย่างช้านานและฝรั่งเศสก็หยิบใช้รูปแบบเหล่านี้ต่อไปโดยการปรับเปลี่ยนให้เป็นตามแบบที่ต้องการ¹⁵

ในห้องเรียนนั้นเด็กนักเรียนจะได้รู้เรื่องราวเกี่ยวกับฝรั่งเศส เช่น ภาษาฝรั่งเศส ประวัติศาสตร์ วรรณคดี ภูมิศาสตร์ และนักปรัชญาต่างๆ จากฝรั่งเศสและอเมริกา เช่น มองเตสกีเอร์ (Montesquieu) ฌอง ฌาคส์ รูสโซ (Jean-Jacques Rousseau) ฟรานซิส เบคอน (Francis Bacon) นโปเลียน (Napoleon) จอร์จ วอชิงตัน (George Washington) ที่ถูกกล่าวถึงในฐานะของวีรบุรุษที่ควรเอาเป็นแบบอย่าง¹⁶

ดังจะเห็นได้ว่าเนื้อหาการเรียนการสอนเน้นให้นักเรียนชาวเวียดนามเห็นถึงความยิ่งใหญ่ของประวัติศาสตร์และอารยธรรมของฝรั่งเศสและตะวันตกมากกว่าเรื่องราวของประเทศตนเอง ดังที่สุด จอนเจดลินตั้งข้อสังเกตว่า

*การเปลี่ยนแปลงระบบการศึกษาได้ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางปัญญา...
ความรู้แบบใหม่ๆ เข้ามาแทนที่การแสวงหาความรู้แบบดั้งเดิมของสังคมเวียดนาม*

¹³ เหงียนคักเวียน, *เวียดนามประวัติศาสตร์ฉบับพิสดาร*, หน้า 173.

¹⁴ Hoang Van Hoan, *A Drop in the Ocean*, p. 4.

¹⁵ Ken Post, *Revolution, Socialism and Nationalism in Vietnam*, p. 39.

¹⁶ ดูใน Hoang Van Hoan, *A Drop in the Ocean*, p. 3. และ Truong Nhu Tang, *A Vietcong Memoir*, p. 76.

แม้ว่าฝรั่งเศสจะไม่ได้สั่งปิดโรงเรียนแบบจารีตอย่างทันทีทันใด แต่ความรู้แบบสมัยใหม่เริ่มเป็นที่นิยมในหมู่คนเวียดนามมากกว่าความรู้แบบขงจื้อตามแบบจารีต เพราะความรู้แบบใหม่เป็นบันไดนำไปสู่ความก้าวหน้าในชีวิตภายใต้ระบอบอาณานิคม...¹⁷

ค่านิยมของคนรุ่นใหม่ในช่วงต้นทศวรรษที่ 1920 คือการมีอนาคตที่ดีในการรับราชการในระบอบอาณานิคม ดังนั้นเด็กหนุ่มจึงตั้งหน้าตั้งตาจำเรียน และฟังตัวเองอ่านหนังสือและจำเรียนอย่างหนักเพื่อรอคอยช่วงเวลาแห่งการสอบแข่งขัน¹⁸ และเมื่อกลับบ้านเด็กหนุ่มอย่างเช่น ฮวางวันฮวน จะถูกพร่ำสอนเกี่ยวกับปรัชญาขงจื้อ และวรรณกรรมพื้นบ้านเวียดนามเช่น นิยายเรื่องเกี่ยว (Kieu) เป็นต้น¹⁹ เช่นเดียวกันกับ เจ็องนุถึง ที่อธิบายสังคมเวียดนามผ่านเรื่องราวของเขาในฐานะของชนชั้นสูงที่รับเอาวัฒนธรรมของฝรั่งเศสไว้อย่างเต็มเปี่ยมทั้งการเรียนในโรงเรียน Chasseloup Laubat ในไซ่ง่อน ที่นักเรียนที่นั่นล้วนแล้วแต่เป็นบุตรหลานของข้าราชการสำนักและคนชั้นสูงในเวียดนามที่เขาอธิบายถึง ความรู้สึกของเขาต่อฝรั่งเศสว่า

ที่โรงเรียน เราพูดและเขียนภาษาฝรั่งเศสได้อย่างดีเยี่ยม เราเรียนทั้งคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ วรรณกรรม ประวัติศาสตร์และภูมิศาสตร์ของประเทศฝรั่งเศส และชาวฝรั่งเศส เราเรียนรู้ถึงความยิ่งใหญ่ของวีรบุรุษที่ยิ่งใหญ่ทั้งด้านการเมืองและการทหาร... เราได้รู้สึกถึงความศิวิไลซ์ที่ “บรรพบุรุษ” ของเราได้สร้างไว้ โดยที่เราละเลยต่อสิ่งที่ดำรงอยู่ในประเทศ [เวียดนาม] ของเรา แม้ว่าในตอนท้ายของบทเรียนประวัติศาสตร์จะกล่าวถึงจักรวรรดินิยมฝรั่งเศส และการเข้าครอบครองประเทศต่างเป็นอาณานิคมของฝรั่งเศส แต่เราก็ไม่ได้สนใจแต่อย่างใด²⁰

อาจกล่าวได้ว่า ความทรงจำที่ถูกอธิบายต่อฝรั่งเศสและสังคมเวียดนามในบันทึกความทรงจำของอดีตผู้นำคอมมิวนิสต์เวียดนามพลัดถิ่นได้แสดงให้เห็นถึงพลวัตของสังคมที่ความเป็นฝรั่งเศสได้เข้ามาแทรกอยู่ในสังคมเวียดนาม ความทรงจำในวัยเด็กที่พวกเขาอยากอธิบายจึงเป็นค่านิยมแบบฝรั่งเศสเพื่อเป็นบันไดสู่การมีอนาคตที่ดี การศึกษาที่ดี ที่เป็นผลผลิตอันเกิดจากการเข้ามาของฝรั่งเศสที่สำคัญอย่างหนึ่งคือการก่อเกิดชนชั้นใหม่ หรือชนชั้นปัญญาชนเพื่อรองรับ

¹⁷ สูด จอนเจดลิน, *ประวัติศาสตร์เวียดนามตั้งแต่ยุคอาณานิคมถึงปัจจุบัน*, หน้า 55.

¹⁸ Hoang Van Hoan, *A Drop in the Ocean*, p. 4.

¹⁹ Ibid., p. 3.

²⁰ Truong Nhu Tang, *A Vietcong Memoir*, p. 5.

ระบบการทำงานที่ฝรั่งเศสนำเข้ามา²¹ และปัญญาชนที่ทำงานให้ฝรั่งเศสนี้เองที่ได้กลายเป็นกลุ่มคนสำคัญที่ลุกขึ้นมาต่อต้านฝรั่งเศส หรือที่กล่าวกันว่าต้นกำเนิดของขบวนการต่อต้านฝรั่งเศสนั้นวางอยู่บนรากฐานของกลุ่มปัญญาชนขงจื้อ ที่ต่อมาได้เปลี่ยนเป็นการเคลื่อนไหวชาตินิยมและการเคลื่อนไหวตามแนวทางของมาร์กซ-เลนินที่เกิดขึ้นพร้อมกับการหายไปของการศึกษาแบบเก่าที่ถูกแทนที่ด้วยการศึกษาแบบตะวันตกพร้อมด้วยแนวคิดแบบตะวันตก เช่น อิสระภาพ ความเสมอภาค และแนวคิดเรื่องชนชั้นของมาร์กซ เป็นต้น²²

อย่างไรก็ตามงานเขียนบันทึกความทรงจำของอดีตผู้นำคอมมิวนิสต์เวียดนามพลัดถิ่น ก็มิได้กล่าวถึงความโหดร้ายที่เกิดขึ้นจากฝรั่งเศสอย่างเป็นทางการเป็นรูปธรรม ที่แตกต่างกับประวัติศาสตร์ทางการเวียดนามที่ได้รับการเผยแพร่ได้แสดงให้เห็นถึงความโหดร้ายและการถูกกดขี่จากฝรั่งเศสที่ได้รับการอธิบายในฐานะการกดขี่ของจักรวรรดินิยม และการกดขี่ทางชนชั้น ที่เป็นที่มาของการก่อตั้งพรรคคอมมิวนิสต์ตามแนวทางของลัทธิมาร์กซ-เลนินหรือเป็นการอธิบายประวัติศาสตร์ตามแนวทางสังคมนิยม

ข. ขบวนการต่อต้านฝรั่งเศส

ประวัติศาสตร์การเข้ามาของฝรั่งเศสนั้นเต็มไปด้วยประวัติศาสตร์ของการต่อต้านจากชาวเวียดนามที่ได้กลายเป็นวีรชนที่ได้รับการยกย่องและจารึกในประวัติศาสตร์ของเวียดนามอย่างเป็นทางการเป็นที่รู้จักกันดี เช่น ขบวนการเกิ่นเวือง กบฏบาเสีย กบฏบาตินห์ กบฏเฮืองเคว เป็นต้น²³ ที่กล่าวกันว่าพัฒนาการของการเกิดขึ้นของขบวนการต่อต้านฝรั่งเศสในเวียดนาม ต่างปรับเปลี่ยนไปตามบริบทการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองของประเทศอื่น เช่น จีน ญี่ปุ่น ฝรั่งเศส และรัสเซีย เป็นต้น²⁴ ซึ่งมีพัฒนาการที่ซับซ้อน และสืบเนื่อง ดังนั้นการอธิบายประวัติศาสตร์การเกิดขึ้นของพรรคคอมมิวนิสต์เวียดนาม รวมถึงชัยชนะที่ได้รับในปี 1975 จึงมิสามารถละเลยความสืบเนื่องของขบวนการต่างๆที่เกิดขึ้นก่อนหน้านั้นได้เลย²⁵

²¹ Truong Buu Lam, *Resistance, Rebellion, Revolution: Popular Movement in Vietnamese History* (Singapore : Institute of Southeast Asian Studies, 1984), p. 9.

²² Ibid., p. 5.

²³ สุด จอนเจดลิน, *ประวัติศาสตร์เวียดนามตั้งแต่ยุคอาณานิคมฝรั่งเศสถึงปัจจุบัน*, หน้า 27-34.

²⁴ D.R. SarDesai, *Vietnam Past and Present* (USA: Westview Press, 1998), p. 44.

²⁵ Truong Buu Lam, *Resistance, Rebellion, Revolution: Popular Movement in Vietnamese History*, p. 28.

ด้านประวัติศาสตร์การเคลื่อนไหวของขบวนการต่อต้านฝรั่งเศสของทางการเวียดนามมีความน่าสนใจที่ได้ขีดเส้นแบ่งระหว่างขบวนการเคลื่อนไหวต่อต้านฝรั่งเศสก่อนหน้าโฮจิมินห์ กับโฮจิมินห์พร้อมด้วยพรรคคอมมิวนิสต์เวียดนาม ด้วยคำอธิบายที่ว่า การเคลื่อนไหวก่อนหน้าโฮจิมินห์เป็นการเคลื่อนไหวที่ไม่มีประสิทธิภาพเนื่องจากยังขาดอุดมการณ์ที่แน่ชัด ขณะที่ การเคลื่อนไหวที่นำโดยโฮจิมินห์ ภายใต้ธงนำของอุดมการณ์มาร์กซ-เลนินได้ถูกอธิบายในสถานะธงนำการต่อสู้ที่ถูกต้องดังข้อความที่ปรากฏในพิพิธภัณฑสถานพิพิธภัณฑ์ฮานอยของโฮจิมินห์ว่า

ครั้งแรกต้องมีพรรคปฏิวัติเพื่อชักชวนและบริหารจัดการในชาติอย่างมีระบบ การติดต่อภายนอกประเทศอาณานิคมและชนชั้นกรรมกรทั่วโลก พรรคมีความแข็งแกร่ง การปฏิวัติก็จะบรรลุผล เหมือนกับคนถือท้ายเรือให้แล่น พรรคที่เข้มแข็งต้องมีลัทธิเป็นศูนย์กลาง ... พรรคไม่มีลัทธิเหมือนไม่มีสมอง เหมือนเรือที่ไม่มีเข็มทิศ ปัจจุบันทฤษฎีมีมาก ลัทธิมีมาก แต่ลัทธิที่ดีสำหรับทุกคน เป็นสังคมนิยมที่จริงแท้แน่นอนคือ มาร์กซ-เลนิน²⁶

เนื้อหาในแบบเรียนชั้นประถมของเวียดนามในยุคหลังปี 1975 ที่ดารารัตน์ เมตตาริกานนท์ ศึกษาพบว่า ขบวนการกู้ชาติในช่วงอาณานิคมที่บรรจุในแบบเรียนชั้นประถมของชาวเวียดนามนั้นให้ความสำคัญที่ผู้นำคนสำคัญ เช่น ผู้บัญชาการเจื่องดินห์ (Truong Dinh) ซึ่งเป็นข้าราชการในราชวงศ์เหงียน ที่รวบรวมทหารต่อสู้กับฝรั่งเศสในปี 1859 – 1862 และขัดคำสั่งขององค์จักรพรรดิเมื่อมีบัญชาการให้สลายการต่อสู้, เหงียนเจื่องโต๊ะ (Nguyen Truong To) ผู้ที่มีความรู้ในหลายด้าน และได้ทำการเสนอนโยบายการเปลี่ยนแปลงประเทศต่อจักรพรรดิที่อดีตให้เปลี่ยนประเทศในทันสมัย ทว่าได้รับการปฏิเสธ เขาได้รับการเคารพนับถือจากคนเวียดนามว่าเป็นผู้มีความรู้ที่มีใจรักชาติ²⁷ จะเห็นได้ว่าการการเลือกยกตัวอย่างวีรกรรมของขุนนางในราชสำนักเพื่อบรรจุในแบบเรียนประวัติศาสตร์ เป็นการเลือกอธิบายเฉพาะบุคคลให้เข้ากับประวัติศาสตร์ของพรรคคอมมิวนิสต์เวียดนาม กล่าวคือ ขุนนางทั้งสองคนข้างต้นมีลักษณะเฉพาะคือเป็นผู้ที่ต่อต้านคำสั่งของกษัตริย์ และต่อสู้กับฝรั่งเศส ดังนั้นทั้งสองจึงได้รับการกล่าวถึงในฐานะผู้รักชาติ

ในแบบเรียนดังกล่าวยังกล่าวถึงขบวนการต่อต้านฝรั่งเศสที่เมืองเว้ คือขบวนการเกินเวือง (Cần Vương) ซึ่งเกิดขึ้นหลังจากเมืองเว้ได้ยอมรับอำนาจการปกครองของฝรั่งเศสในปี 1884 แต่กลับมีขุนนางและชาวบ้านที่มีสำนึกรักชาติอย่าง โตนเท็ดเทเวียด (Tôn Thất Thuyết) ที่ได้นำการ

²⁶ ดารารัตน์ เมตตาริกานนท์, *ประวัติศาสตร์เวียดนามในแบบเรียนชั้นประถม* (กรุงเทพฯ: เมืองโบราณ, 2550), หน้า 67.

²⁷ เรื่องเดียวกัน, หน้า 134.

ต่อสู้และพาดพิงพระเจ้าห้ามจึงหลบหนีเข้าเขตป่าและทำการต่อสู้ยาวนานถึง 12 ปี (1885-1896)²⁸ อย่างไรก็ตามในประวัติศาสตร์ของพรรคคอมมิวนิสต์กล่าวถึงขบวนการก่อกบฏว่า แม้จะเป็นขบวนการที่นิยมกษัตริย์ แต่ก็เป็นการเคลื่อนไหวที่ผนึกกำลังกันระหว่างปัญญาชนและชาวนาที่ต่างมีความรู้สึกรักชาติด้วยกันทั้งสิ้น และยังไปกว่านั้น จริงๆ แล้วขบวนการก่อกบฏมีลักษณะที่นิยมกษัตริย์เพียงแค่วงสั้นๆ คือแค่ช่วงปี 1985-1988 เมื่อพระเจ้าห้ามจึงถูกจับกุม การต่อสู้ได้ปรับเปลี่ยนสู่แนวทางใหม่ ทั้งนี้ประวัติศาสตร์ของพรรคฯ ยังเห็นว่า การต่อสู้เพื่อความจงรักภักดีต่อกษัตริย์นั้น แท้จริงแล้วมิได้เป็นการต่อสู้ที่มีเจตจำนงเพื่อการรักษาเอกราชของชาติ²⁹

นอกจากนี้แล้วยังเกิดขบวนการต่อสู้ อาทิเช่น กรณีการต่อสู้ที่บาตัง (Ba Dinh) และแทงก์หัว (Thanh Hao) ซึ่งนำโดยฟามแบง (Pham Banh) กรณีกบฏบาเส่ย (Bai Say) ที่ฮึงเอน (Hung Yen) ซึ่งมีเหงียนเถียนเถิต (Nguyen Thien That) เป็นผู้นำ กรณีกบฏเฮืองเค (Huong Khe) ท่าตัง (Ha Tinh) โดยมีฟานดินฟุง (Phan Dinh Phung) เป็นผู้นำ และจบลงที่ ฟานโบยโจว³⁰ และขบวนการมุ่งตะวันออกที่ได้รับการกล่าวว่าเป็นขบวนการของผู้รักชาติล้มเหลว นอกจากนี้ในคำถามตอนท้ายบทยังตั้งคำถามให้วิเคราะห์ว่า “ขบวนการมุ่งตะวันออกล้มเหลวอย่างไร”³¹ ทั้งนี้ ดารารัตน์ ได้ตั้งข้อสังเกตต่อประวัติศาสตร์แบบเรียนชั้นประถมของทางการเวียดนามว่า

[ประวัติศาสตร์ของทางการ] เป็นประวัติศาสตร์แห่งการต่อสู้ระหว่างผู้กดขี่และผู้ถูกกดขี่.... ดังนั้นจึงก่อให้เกิดวีรบุรุษและสตรีของชาติขึ้นในแต่ละช่วง ขบวนการปลดปล่อยกู้ชาติต่างๆ พรรคคอมมิวนิสต์เวียดนาม ผู้นำพรรคฯ โดยเฉพาะโฮจิมินห์ วีรบุรุษและสตรีของชาติจึงมีส่วนสำคัญในการการสร้างชาติภายใต้แนวคิดชาตินิยมและมาร์กซ์-เลนิน...³²

เหงียนเถแอนห์ นักประวัติศาสตร์ชาวเวียดนามผู้ลี้ภัยออกจากเวียดนามได้กล่าวว่า นักประวัติศาสตร์ของรัฐบาลคอมมิวนิสต์นั้นมีความเห็นว่า การต่อสู้เพื่อต่อต้านการปกครองของฝรั่งเศส ได้ช่วยจุดประกายให้กับธรรมเนียมการรบของเวียดนาม และถือว่าการต่อต้านระบอบ

²⁸ ดารารัตน์ เมตตาริกานนท์, *ประวัติศาสตร์เวียดนามในแบบเรียนชั้นประถม*, หน้า 134.

²⁹ Nguyen The Anh, "Historical Research in Vietnam: a Tentative Survey," *Journal of Southeast Asian Studies* 26,1(March 1995): 121-132. อ้างถึงใน อนันท์ธนา เมธานนท์, "ด้านประวัติศาสตร์ในเวียดนาม: การสำรวจเบื้องต้น," ใน *ท้องถิ่นคุ่มน้ำโขง สามัญชนคนเชื้อขอบ*, ดารารัตน์ เมตตาริกานนท์, บรรณาธิการ, หน้า 145.

³⁰ ดารารัตน์ เมตตาริกานนท์, *ประวัติศาสตร์เวียดนามในแบบเรียนชั้นประถม*, หน้า 89-92.

³¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 92-93.

³² เรื่องเดียวกัน, หน้า 134.

อาณานิคมของฝรั่งเศสได้ช่วยสร้างตำนานการไม่สยบยอมจำนวน นอกจากนี้ประวัติศาสตร์เวียดนามยังได้ให้ความสำคัญของการเคลื่อนไหวของขบวนการชาวนา ที่กล่าวว่าการต่อต้านของชาวนาที่นำโดยปัญญาชนที่มีอุดมการณ์นั้น ชาวนาก็ได้ก้มหน้าก้มตาเดินตามการนำของพวกเขา ปัญญาชนอย่างเดียวนั้น³³ ด้านประวัติศาสตร์ของพรรคคอมมิวนิสต์เวียดนามก็ระบุว่า

ชาวนาได้รวมกลุ่มกันลุกขึ้นจากการขูดรีดของฝรั่งเศสและขุนนางศักดินา ทำให้คนกลุ่มนี้กลายเป็นกลุ่มพลังใหม่ทางสังคมที่เรียกว่า “กรรมาชน” ที่ต้องมีการขึ้นนำและรวบรวมมวลชนเพื่อต่อสู้อย่างมีระบบ และมีเป้าหมาย ดังนั้นการเกิดขึ้นของพรรคคอมมิวนิสต์เวียดนามในปี 1930 จึงมีความสำคัญเพื่อเป็นองค์กรนำการปฏิวัติที่มีฐานเป็นชาวนา³⁴

1. ขบวนการต่อต้านฝรั่งเศสในบันทึกความทรงจำของอดีตแกนนำคอมมิวนิสต์เวียดนามพลัดถิ่น

ด้านบันทึกความทรงจำของคนเวียดนามพลัดถิ่น กล่าวโดยเฉพาะฮวางวันฮวน อธิบายเรื่องราวของขบวนการต่อต้านฝรั่งเศสได้อย่างเชื่อมโยงกับขบวนการต่อต้านของพรรคคอมมิวนิสต์ได้อย่างมีนัยยะสำคัญ กล่าวคือ ฮวางวันฮวน ให้ความสำคัญต่อสถานะของขบวนการเคลื่อนไหวต่อต้านฝรั่งเศสว่าเป็นรากฐานของการขบวนการที่เกิดขึ้นต่อมา ขณะเดียวกันรากฐานที่ถูกก่อตั้งมาก่อนเหล่านี้ได้ทำให้การเคลื่อนไหวภายใต้ธงนำของลัทธิมาร์กซ์-เลนิน สามารถดำรงกิจกรรมการเคลื่อนไหวทางการเมืองในพื้นที่ต่างๆ ด้วยความสนับสนุนของผู้คนมากมายที่มีพื้นฐานมาจากความชื่นชมในขบวนการต่อต้านฝรั่งเศสหรือขบวนการพิทักษ์กษัตริย์ ทั้งขบวนการของฟานโบายโจว และขบวนการต่อต้านฝรั่งเศสกลุ่มอื่นๆ

ฮวางวันฮวนได้กล่าวถึงบรรยากาศของสังคมเวียดนามที่เกิดการต่อต้านฝรั่งเศสในต้นทศวรรษที่ 1920 เขากล่าวถึงเรื่องราวของบรรดาผู้ที่กระทำการต่อต้านฝรั่งเศส ต่างได้รับการ

³³Nguyen The Anh, “Historical Research in Vietnam: a Tentative Survey,” *Journal of Southeast Asian Studies* 26,1(March 1995): 121- 132. อ้างถึงใน อนันท์ธนา เมธานนท์, “ด้านประวัติศาสตร์ในเวียดนาม: การสำรวจเบื้องต้น,” ใน *ท้องถิ่นลุ่มน้ำโขง สัมภาษณ์คนเชื้อขอบ*, ดารารัตน์ เมตตาริกานนท์, บรรณาธิการ, หน้า 146.

³⁴ Nguyễn Trọng Phúc, Chủ biên, *Tìm Hiểu Lịch Sử Đảng Cộng Sản Việt Nam , Qua Các Đại Hội Và Nghị Trung Ương (1930- 2002)*, tr. 42-43. [เขียนจ๋องฟุก, บรรณาธิการ, *ทำความเข้าใจประวัติศาสตร์พรรคคอมมิวนิสต์เวียดนาม ตามวาระการประชุม (1930- 2002)*, pp. 42-43.]

กล่าวถึงอย่างสม่ำเสมอตามหมู่บ้าน ตลาด ด้วยความยกย่องและเชิดชู ซึ่งเป็นเรื่องราวที่น่าสนใจมากกว่าเนื้อหาที่ได้ร่ำเรียนจากในห้องเรียน ดังที่ฮวงวันฮวน กล่าวว่

ผมมักออกไปตามหมู่บ้านในวันอาทิตย์ และที่นี่ทำให้ผมได้เรียนรู้และเข้าใจสังคมที่ผมอาศัยอยู่ ผมเริ่มทำความรู้จักชาวบ้านต่างๆ ในหลายหมู่บ้าน ที่นั่นจะมีเรื่องราวต่างๆ ของวีรบุรุษผู้ต่อต้านฝรั่งเศส โดยเฉพาะในหมู่บ้าน ควินโดย (Quynh Doi)³⁵ ชาวบ้านมักพูดถึงต่อวีรกรรมของผู้ที่ต่อต้านฝรั่งเศสที่มักได้ยินบ่อยๆ คือ กัปตันเควียน (Quyên) และ กัปตันฟาน (Phan) นอกจากนี้ชาวบ้านยังกล่าวถึง การลุกฮือของปัญญาชน (Scholars' Uprising), การต่อสู้ของ ฮวงฮัวเทิม (The Hoang Hoa Tham Uprising)^{**} และกรณีการต่อต้านของสถาบันวิชาการตั้งเกี่ย (Tonkin Study Institute)^{***} เป็นต้น³⁶

ฮวงวันฮวนยังกล่าวอีกว่า ชาวบ้านยังพูดถึงผู้ที่สามารถสอบผ่านการสอบแข่งขันตามระบบของฝรั่งเศสเพื่อเข้ารับราชการในระบอบอาณานิคม [ที่ถือว่าเป็นความใฝ่ฝันของคนหนุ่มชาวเวียดนาม] แต่กลับปฏิเสธที่จะเข้ารับตำแหน่งอย่างชื่นชม³⁷

นอกจากนี้ในหมู่บ้านควินโดยซึ่งเป็นหมู่บ้านที่เขาพักอาศัยอยู่ ยังมีเรื่องราวเกี่ยวกับครอบครัวของโฮบาเอน (Ho Ba On) ซึ่งเป็นผู้หนึ่งที่ทำงานให้กับจังหวัดนามดินห์ (Nam Dinh) ในฐานะหัวหน้าผู้พิพากษา และเป็นผู้หนึ่งที่ต่อต้านการเข้ามาในจังหวัดนามดินห์ของฝรั่งเศสในปี 1983 ที่ได้รับการกล่าวถึงอย่างทั่วไป โดยลูกชายคนโตของโฮบาเอน ชื่อโฮบาเกียน (Ho Ba Kien) ได้เข้าร่วมในขบวนการเคลื่อนไหวของปัญญาชนเพื่อต่อต้านฝรั่งเศสและถูกจับกุมโดยทางการฝรั่งเศส กระทั่งถูกยิงเสียชีวิตในที่สุด ในขณะที่ลูกชายคนที่สองของเขาชื่อโฮทีคลินห์ (Ho Thuc Linh) ก็เป็นผู้หนึ่งที่สามารถสอบผ่านการเข้าเป็นบัณฑิตในราชสำนักและเข้าร่วมการเคลื่อนไหว

³⁵ Hoang Van Hoan, *A Drop in the Ocean*, p. 4.

* คือการเคลื่อนไหวของบรรดาปัญญาชนที่เป็นข้าราชการในราชสำนักที่ทำการต่อต้านฝรั่งเศสเพื่อปกป้ององค์จักรพรรดิในราชวงศ์เหงียน ที่เกิดขึ้นในช่วงปี 1885-1896 ที่แพร่ขยายไปทั่วทั้งในภาคกลาง ภาคเหนือและภาคใต้

** ฮวงฮัวเทิม เป็นผู้นำกองโจรชาวนาในจังหวัดบักซาง (Bac Giang) และ เยนเท (Yen The) ที่เกิดขึ้นในช่วงปี 1887-1913

*** สถาบันวิชาการตั้งเกี่ย เป็นโรงเรียนที่ตั้งขึ้นโดยปัญญาชนหัวก้าวหน้าในฮานอย และตั้งเกี่ย ในปี 1907 ที่เปิดให้มีการบรรยาย และการปราศรัย พร้อมกันนั้นได้มีการเผยแพร่สิ่งพิมพ์ นิตยสาร ที่อุทิศเนื้อหาในเรื่องการรักในมาตุภูมิ และการต่อต้านฝรั่งเศส เรียกร้องให้มีการปฏิรูปประเทศทางด้านการศึกษาและการอุตสาหกรรม

³⁶ Hoang Van Hoan, *A Drop in the Ocean*, p. 5.

³⁷ Ibid., p. 6.

ต่อต้านฝรั่งเศสของบรรดากลุ่มปัญญาชน จนกระทั่งถูกจับกุมและถูกขังคุกจนเสียชีวิตในเวลาต่อมา อีกเรื่องเล่าหนึ่งคือกรณีของนางลาว (Lua) ซึ่งเป็นลูกสะใภ้ของโฮบาเอิน ซึ่งได้กลายเป็นวีรสตรีคนหนึ่งของจังหวัดควินโด่ย หลังจากที่เธอได้เข้าร่วมกับขบวนการเคลื่อนไหวต่อต้านฝรั่งเศสในจังหวัดเหงะหัตินห์ ต่อมาบุตรชายของนางคือ โฮฮอคลัม (Ho Hoc Lam) ได้เข้าร่วมการเคลื่อนไหวของฟานโบยโจว ที่เรียกกันว่า ขบวนการมุ่งตะวันออก³⁸ และบุตรชายคนที่สอง โฮตุงเมา (Ho Tung Mau) ได้เข้าร่วมการเคลื่อนไหวต่อต้านฝรั่งเศสในต่างประเทศเช่นกัน³⁹

ซึ่งเรื่องเล่าดังกล่าวได้ทำให้สวางวันฮวนมีความต้องการเข้าร่วมขบวนการเคลื่อนไหวดังกล่าว โดยเฉพาะการเดินทางไปต่างประเทศ เขาจึงได้เข้าไปร้องขอต่อนางลาว เพื่อประสานงานให้ได้เข้าพบกับฝ่านฮวิน (Phan Hyunh) ซึ่งเป็นบุตรชายของฟานโบยโจว หลังจากที่รู้ว่า ฝ่านฮวิน ได้ทำการช่วยเหลือให้บรรดาคณะคนหนุ่มหลายคนเดินทางไปยังต่างประเทศเพื่อเข้าร่วมการขบวนการเคลื่อนไหวต่อต้านฝรั่งเศสมาแล้ว ทว่าแผนการเดินทางครั้งนี้ล้มเหลวลงเนื่องจากปัญหาทางการเงิน⁴⁰

จากเรื่องราวข้างต้นได้สะท้อนให้เห็นว่าในทัศนะของสวางวันฮวนนั้นเห็นว่าเรื่องราวของบรรดานักชาตินิยมที่ต่อต้านฝรั่งเศสนั้นเป็นเรื่องราวที่ถูกให้คุณค่าในสังคมของเวียดนาม ที่นอกจากวีรบุรุษที่มีชื่อเสียงโดยทั่วไปแล้ว เขายังมีวีรบุรุษเฉพาะหมู่บ้านที่สามารถกล่าวได้ว่าวีรบุรุษได้เกิดขึ้นอย่างทั่วไปในสังคมที่มีความคับข้องใจเพื่อต่อต้าน และแข็งขันต่อระบอบอาณานิคม นอกจากนี้เรื่องราวของต้นยังแสดงให้เห็นว่าสังคมเวียดนามให้คุณค่าแก่ความเป็นผู้นำและวีรบุรุษต่างๆ อย่างไรก็ตามเป็นที่น่าสังเกตว่า วีรบุรุษในบันทึกความทรงจำของสวางวันฮวน เน้นไปที่การต่อสู้ของปัญญาชน และชนชั้นกลาง ที่เขาอ้างอิงว่าเรื่องราวดังกล่าวเป็นเรื่องที่สามารถรับรู้ได้ตามตลาดในหมู่บ้าน ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ปัญญาชนหรือผู้ที่มีการศึกษาต่างได้รับการยกย่องจากชาวบ้าน ดังนั้นการเคลื่อนไหวของปัญญาชนจึงเป็นการเคลื่อนไหวที่ได้รับการกล่าวถึง และเป็นแรงขับเคลื่อนในการเข้าร่วมขบวนการต่อต้านฝรั่งเศส

³⁸ David G. Marr, "Ho Chi Minh's Independence Declaration," in *Essays into Vietnamese Past*, eds. K. W. Taylor and John K. Whitmore (Ithaca: Cornell University Press, 1995), pp. 267-268. ขบวนการกู้ชาติที่ก่อตั้งโดยฟานโบยโจว ริเริ่มในช่วงหลังปี 1905 เขาได้เริ่มส่งบรรดาคณะคนหนุ่มไปยังญี่ปุ่นเพื่อศึกษาความคิดที่เขาเรียกว่า "มุ่งตะวันออก (Đông Du)" ทว่าเมื่อถึงปี 1909 ญี่ปุ่นและฝรั่งเศสได้ทำข้อตกลงกันเพื่อจำกัดการเคลื่อนไหวดังกล่าว ทำให้ขบวนการของฟานโบยโจวจำต้องลี้ภัยไปยังประเทศจีน ครั้นเมื่อเกิดการปฏิวัติซินไฮ่ในปี 1911 โดยการนำของซุนยัตเซ็น เหล่าบรรดานักเคลื่อนไหวของขบวนการชาตินิยมต่อต้านลัทธิอาณานิคมหลายประเทศในเอเชียได้ไปดำเนินการเคลื่อนไหวอยู่ที่ทางใต้ของประเทศจีน

³⁹ Hoang Van Hoan, *A Drop in the Ocean*, p. 6.

⁴⁰ *Ibid.*, p. 19.

นอกจากนี้ คำอธิบายข้างต้นของฮวงวันฮวนยังแสดงให้เห็นถึงทัศนคติในการนิยมชมชอบในผู้มีความรู้ หรือการเรียนรู้ ที่แสดงถึงว่าตัวของผู้เขียนก็จัดอยู่ในกลุ่มของปัญญาชน เป็นคนชั้นกลางในสังคมเวียดนาม แม้ว่าเขาจะอธิบายว่ามารตามักเป็นหนี้ และถูกเจ้าหนี้ตามทวงหนี้เป็นประจำก็ตาม แต่บิดาของเขาก็เป็นครู และตัวเขาเองก็ยังได้รับการศึกษาที่ดีที่เป้าหมายของชีวิตคือการสอบเข้ารับราชการในระบอบอาณานิคม แม้ว่าเขาจะเลือกที่จะละทิ้งอนาคตของชีวิตที่ดี และเข้าสู่ขบวนการปฏิวัติก็ตาม ซึ่งการเข้าสู่เส้นทางของขบวนการปฏิวัติของเขาก็เป็นผลมาจากลักษณะของความเป็นปัญญาชน ที่ได้แสดงออกมา กระทั่งได้รับการติดต่อและกลายเป็นสหayaระดับนำในที่สุด

ฮวงวันฮวนกล่าวถึง ฟานโบยโจว ซึ่งเป็นผู้ที่ได้รับการกล่าวถึงในฐานะผู้นำของขบวนการต่อต้านฝรั่งเศสที่เป็นความหวังของชาวเวียดนาม และขบวนการมุ่งตะวันออกนั้นซึ่งเป็นขบวนการเคลื่อนไหวต่อต้านฝรั่งเศสที่ได้รับความนิยมเป็นอย่างมากในเวียดนาม ที่ได้จัดการส่งเยาวชนชาวเวียดนามไปร่ำเรียนที่ญี่ปุ่นเกี่ยวกับแนวคิดสมัยใหม่⁴¹ ซึ่งเป้าหมายของเขาคือการเข้าร่วมกับขบวนการต่อต้านฝรั่งเศสของฟายโบยโจวที่เขาเรียกว่าขบวนการต่อต้านฝรั่งเศสในต่างประเทศ

การแพร่ขยายของหนังสือ บทกวี ที่ประพันธ์โดยนักชาตินิยมผู้ต่อต้านฝรั่งเศส ยังได้สร้างบรรยากาศของการขัดแย้งของชาวเวียดนามต่อระบอบอาณานิคมชัดเจนขึ้น เช่นงานเขียนของ ฟานโบยโจว ฟานจูตริन्ह (Phan Chu Trinh) เป็นต้น หนังสือที่ฟานโบยโจวเขียน เช่นสวรรค์และองค์จักรพรรดิ (Heaven and Emperor) จดหมายเลือดจากโพ้นทะเล (Letters in Blood from Overseas) และใบสั่งยารักษาจิตใจ (Prescription for Curing the Soul) ต่างเป็นที่นิยมและถูกสั่งห้ามเผยแพร่อย่างเคร่งครัด⁴² ด้านหนังสือจากจีน เช่น เลียงฉีเซา (Liang Qi- chao) เรื่องจิตวิญญาณของเมืองจีน (The Soul of China) และ กังยูเหว่ย (Kang You- wei) เรื่องการอภิปรายว่าด้วยการปฏิรูป (General Discussion on Reform) ก็แพร่เข้ามาโดยบรรดาผู้ที่ได้เดินทางไปต่างประเทศและนำกลับมา ที่ฮวงวันฮวน กล่าวว่า เขามีโอกาสอ่านงานเขียนเหล่านี้จากบ้านของนางสาว และด้วยเหตุนี้เองที่เขาบอกว่า “ผมเริ่มตระหนักว่าผมควรทำอะไรบางอย่างเพื่อรักษาชาติเวียดนาม...”⁴³

⁴¹Christopher E. Goscha, “Revolutionizing the Indochinese Past: Communist Vietnam ‘Special’ Historiography on Laos,” in *Contesting Vision of the Laos Past: Laos Historiography at the Crossroads*, eds. Christopher E. Goscha and Sorren Ivarsson (London: Taylor & Francis, 2003), pp. 267-268.

⁴² Hoang Van Hoan, *A Drop in the Ocean*, p.19.

⁴³ Ibid., pp. 8-10.

ไม่เท่ากัน เขายังกล่าวอีกว่าในบริบทของปี 1925 เมืองวินห์ (Vinh) งีลอค (Nghi Loc) เยนแทงก์ (Yen Thanh) แองก์เซิน (Anh Son) และ แทงก์หัว (Thanh Hoa) เป็นพื้นที่ที่เขาเดินทางไปเพื่อเสาะหาหนทางในการเข้าร่วมขบวนการต่อต้านฝรั่งเศสที่ต่างประเทศ ดังเช่นที่เมืองวินห์ เขาจะไปที่สถาบันการเรียนรู้แห่งชาติ (National Learning Academy) เพื่อพบกับบรรดานักเรียนหัวก้าวหน้าและครูที่สอนอยู่ที่นั่น ซึ่งทำให้เขาได้รับรู้ถึงขบวนการเคลื่อนไหวในต่างประเทศทั้งใน ฟิลิปปินส์ อียิปต์ อินเดีย รัสเซีย⁴⁴

กระทั่งในปี 1926 ฮวางวันฮวนได้รับการติดต่อเพื่อเดินทางไปเข้าร่วมขบวนการเคลื่อนไหวต่อต้านฝรั่งเศส หลังจากที่เขายืนยันบทความที่วิพากษ์วิจารณ์ต่อราชสำนักเหิงยงในการกล่าวตำหนิกับประชาชนที่ไว้ทุกข์ให้กับการเสียชีวิตของฟานจุนรินห์ โดยเขาได้ส่งบทความนี้ไปยังหนังสือพิมพ์เตินเก๊ก [Tan The Ky (New Era)] และหลังจากที่บทความของเขาได้ดีพิมพ์ ได้มีครูในหมู่บ้านที่ชื่อว่าแล็บ (Lab) เดินทางมาพบเขาและพูดคุยเกี่ยวกับบทความดังกล่าว⁴⁵ พร้อมทั้งติดต่อให้เดินทางไปยังจีนเพื่อเข้าร่วมขบวนการปฏิวัติ

บันทึกความทรงจำของฮวางวันฮวนได้สะท้อนให้เห็นว่า จุดเริ่มต้นในการเข้าร่วมขบวนการปฏิวัติของเขานั้นมาจากเรื่องเล่าของวีรบุรุษ ซึ่งก็เป็นวีรบุรุษที่เป็นปัญญาชนและได้เสียสละตนเองเพื่อการปฏิวัติ มิได้เกิดจากการลุกขึ้นสู้จากการถูกกดขี่จากระบบอาณานิคมโดยตรง เนื่องจากพื้นเพของเขานั้นมาจากครอบครัวปัญญาชน คนชั้นกลาง ซึ่งบรรดาผู้นำพรรคฯ ประมาณ 75 เปอร์เซนต์ ก็มาจากครอบครัวคนชั้นกลาง และชนชั้นสูงของสังคมเวียดนามเช่นกัน⁴⁶ นอกจากนี้การเข้าร่วมขบวนการปฏิวัติก็เกิดจากการชวนชวน แสวงหาความรู้ ที่แสดงให้เห็นถึงลักษณะของการเป็นปัญญาชนที่ก้าวหน้ากระทั่งได้รับการติดต่อ อาจกล่าวได้ว่าประวัติศาสตร์ของขบวนการต่อต้านฝรั่งเศสในทัศนะของฮวางวันฮวนได้แสดงให้เห็นความสำคัญของการเคลื่อนไหวของปัญญาชน ที่แตกต่างกับประวัติศาสตร์ของพรรคฯ ที่ให้ความสำคัญกับขบวนการเคลื่อนไหวต่อต้านฝรั่งเศสของชาวนา หรือการกล่าวว่าชาวนาไม่ได้ถูกนำโดยพวกปัญญาชน เนื่องจากว่าพวกปัญญาชนเป็นชนชั้นที่ยังเห็นแก่ผลประโยชน์ของชนชั้นตนเองมากกว่าชาติ แต่ในทางกลับกัน บรรดาแกนนำก็ล้วนแล้วแต่มีพื้นเพทางครอบครัวที่เป็นด้านตรงข้ามกับชาวนา

⁴⁴ Hoang Van Hoan, *A Drop in the Ocean*, pp.18-19.

⁴⁵ Ibid., pp. 21-22.

⁴⁶ Peter Zinonam, "Reading Revolutionary Prison Memoirs," in *The Country of Memory: Remaking the Past in Late Socialist Vietnam*, ed. Hue- Tam Ho Tai, p. 38.

การเดินทางสู่ขบวนการปฏิวัติของฮวงวันกับอาจารย์แล็ปมายังประเทศจีน ณ เวลานั้น เป็นช่วงเวลาที่ยุทธศาสตร์นโยบายสร้างพันธมิตรกับรัสเซียและสร้างความสัมพันธ์กับพรรคคอมมิวนิสต์ และรัฐบาลก็ก่อตั้งก็ได้ก่อตั้งโรงเรียนการทหารร่วมเปาขึ้นแล้วในมณฑลกวางตุ้ง ซึ่งโฮจิมินห์ก็เป็นผู้นำของกลุ่มสหภาพชาวเวียดนามที่เข้ารับการเรียนการสอนอยู่ที่นั่น โดยฮวงวันฮวน และเพื่อนของเขาได้ผ่านด่านตรวจคนเข้าเมืองมา โดยการอ้างว่าเป็นนักเรียนของโรงเรียนการทหารร่วมเปา แต่ในความเป็นจริงเขาได้เข้าเรียนในโรงเรียนการปฏิวัติ ที่ก่อตั้งโดยเหียงอาย ก๊วกหรือโฮจิมินห์ ตั้งอยู่ที่บ้านเลขที่ 5 ถนน เซนซิง เมืองกวางโจว

โรงเรียนดังกล่าวได้ริเริ่มโดยโฮจิมินห์ที่ได้เดินทางจากมอสโคว์มาที่กวางตุ้งในปี 1924 ตามเงื่อนไขของการทำงานให้กับองค์กรคอมินเทิร์น (Comintern) จากนั้นเขาได้เริ่มทำงานกับชาวเวียดนามที่อาศัยอยู่ในกวางตุ้ง โดยได้รับการสนับสนุนจากสมาชิกของขบวนการเติมเต็มข้า (Tâm Tâm Xã) ซึ่งเป็นขบวนการที่ริเริ่มโดยฟานโบายโจวในเดือนมิถุนายนปี 1924⁴⁷ เพื่อเข้าร่วมในขบวนการลับที่เขาตั้งขึ้นที่ชื่อว่าก่งสานเลี่ยนดวานหรือองค์กรสันนิบาตคอมมิวนิสต์ (Cộng Sản Liên Đoàn) ที่มีจุดมุ่งหมายในการสร้างความเข้าใจต่อหลักการของมาร์กซ-เลนินเขาจึงจัดตั้งหลักสูตรฝึกอบรมทางการเมืองเพื่อการปฏิวัติเวียดนามขึ้น ที่บรรยายโดยตัวเขาเอง และจากโจวเอินไหลซึ่งเป็นสมาชิกของรัฐบาลจีนคนชาติในโรงเรียนการทหารร่วมเปา⁴⁸ และได้ก่อตั้งองค์กรยุวชนปฏิวัติเวียดนาม (Việt Nam Thanh Niên Cảnh Mạng Đông Chi Hoi) ขึ้นในปลายปี 1925 ที่กวางตุ้ง และมีสิ่งพิมพ์ที่เผยแพร่ชื่อว่า แทงหึเนียน (Thanh Nien- ยุวชน) ต่อเนื่องมาจนกระทั่งปี 1930⁴⁹ ที่อยู่ภายใต้คำแนะนำจากองค์กรคอมมิวนิสต์สากลหรือคอมินเทิร์น⁵⁰

ซึ่งเหตุการณ์การเคลื่อนไหวของโฮจิมินห์หรือเหียงอายก๊วกในประเทศจีนในช่วงเวลาดังกล่าวได้รับการอธิบายในฐานะของจุดเริ่มต้นของการปฏิวัติตามแนวทางมาร์กซ-เลนินของเวียดนาม ที่มีความสำคัญดังที่ เหียงนัคเวียน กล่าวถึงหนังสือ เตื่องแก๊จแห่มง (Đường Cách Mạng- แนวทางการปฏิวัติ) ของเหียงอายก๊วกหรือโฮจิมินห์ ที่เน้นในหลักการ 3 ประการคือ 1. การปฏิวัติเป็นหน้าที่ของมวลชนผู้เป็นชาวนาและกรรมกร มิใช่ของวีรบุรุษเพียงไม่กี่คน ดังนั้นจึงมีความจำเป็นต้องรวบรวมมวลชนเข้าร่วมในการปฏิวัติ 2. เพื่อให้ประสบความสำเร็จ การปฏิวัติ

⁴⁷ Sophie Quinn-Judge, *Ho Chi Minh: the Missing Years 1919-1941* (Singapore: Horizon Books, 2002), p. 73.

⁴⁸ William J. Duiker, "What Is to Be Done?: Ho Chi Minh's Duong Kach Menh," in *Essay into Vietnamese Past*, eds. Keith W. Taylor and John K. Whitmore (Ithaca: Cornell University Press, 1995). pp. 210-211.

⁴⁹ Sophie Quinn-Judge, *Ho Chi Minh: the Missing Years 1919-1941*, p. 85.

⁵⁰ William J. Duiker, *Ho Chi Minh* (New York: Allen & Unwin, 2005), p. 121.

ต้องมีพรรคฯ ตามแนวทางมาร์กซ-เลนินเป็นผู้นำ 3. การปฏิวัติเพื่อชาติจะต้องร่วมกับการปฏิวัติที่เกิดขึ้นในโลก⁵¹

ในช่วงเริ่มแรกของการทำงานของโฮจิมินห์นั้นได้คัดเลือกสมาชิกของขบวนการเดิมนำเข้าทำการฝึกอบรมและหลายคนได้กลายเป็นสมาชิกคนสำคัญรุ่นแรกๆของพรรคคอมมิวนิสต์อินโดจีน และ ฟายโบายใจเองที่เป็นผู้ที่ช่วย เหงียนอายก๊วก(โฮจิมินห์) คัดเลือกเอง ซึ่งสมาชิกที่ได้รับการคัดเลือก เช่น เลห่งฟอง (Lê Hồng Phong), เลห่งเซิน (Lê Hồng Sơn) โฮตุงเหมา (Ho Tung Mau) ลิวก๊วกหลง (Luu Quoc Long) เจื่องวันลินห์ (Truong Van Linh) เลกวางดัต (Le Quang Dat) และ เลิมดูคดู (Lam Duc Thu) เป็นต้น โดยที่โฮจิมินห์ได้ช่วยให้เกิดการตั้งกลุ่มยุวชนปฏิวัติเวียดนามขึ้น พร้อมกันนั้นได้ออกหนังสือพิมพ์ชื่อ ยุวชน (Thanh Niên) ที่เผยแพร่แนวความคิดมาร์กซ-เลนินและยังพิมพ์หนังสือคู่มือการปฏิวัติ เผยแพร่ในเวียดนามเมื่อต้นปี 1927⁵² ขณะที่ไซพี ควินจัดท์ ก็กล่าวว่า โฮจิมินห์ นั้นเคยกระทำการหักหลัง ฟานโบายใจ โดยการให้ข้อมูลต่อตำรวจฝรั่งเศสในเชียงใหม่ เกี่ยวกับการเคลื่อนไหวของฟานโบายใจในต่างประเทศ⁵³

ฮวางวันฮวน กล่าวว่า การเรียนการสอนที่นั่นมีนักเรียนมากกว่า 20 คนซึ่งส่วนใหญ่เป็นบรรดาปัญญาชนที่มาจากเวียดนามและเป็นนักเรียนที่เคยร่วมประท้วงในเหตุการณ์การประท้วงที่เมืองนามดินห์ (Nam Dinh) ในเวียดนาม เนื้อหาในการเรียนและการฝึกประกอบด้วยหัวข้อเรื่องปัญหาของการปฏิวัติโลก เน้นการศึกษาเปรียบเทียบระหว่างการปฏิวัติรัสเซียกับการปฏิวัติของชนชั้นกลางในอังกฤษ ฝรั่งเศสและประเทศอื่นๆ หัวข้อต่อมาคือเรื่อง ปัญหาของการปฏิวัติเวียดนาม โดยวิเคราะห์การกบฏที่มีต่อประชาชนของฝรั่งเศสและชี้ไปที่ชาวนาและกรรมกรจะเป็นผู้ที่ขับไล่และล้มล้างจักรวรรดินิยมและศักดินาลง ซึ่งในเนื้อหาได้มีการวิพากษ์วิจารณ์แนวความคิดของฟานโบายใจ ในประเด็นที่เขาแบ่งการปฏิวัติเป็น การปฏิวัติแบบอารยะและอนารยะ อีกทั้งยังมีจุดประสงค์ที่จะตั้งเจ้าชายเกื่องเต๋ขึ้นเป็นจักรพรรดิ และในบางเนื้อหายังได้วิพากษ์แนวคิดของมหาตมะคานธีที่เกี่ยวข้องกับหลักการสัตยาเคราะห์ และอหิงสา หัวข้อต่อมาคือ เรื่องวิธีวิทยา (Methodology) ของการเคลื่อนไหวในการปฏิวัติตลอดจนงานโฆษณาประชาสัมพันธ์ งานเกี่ยวกับองค์กรต่างๆ ที่สัมพันธ์กับการเคลื่อนไหวของกรรมกร ชาวนา ผู้หญิง นักเรียนและอื่นๆ⁵⁴

⁵¹ เหงียน คัก เวียน, *เวียดนาม: ประวัติศาสตร์ฉบับพิสดาร*, หน้า 207,

⁵² สูด จอนเจดลิน, *ประวัติศาสตร์เวียดนามตั้งแต่สมัยอาณาจักรฟรังค์จนถึงปัจจุบัน*, หน้า 114- 116.

⁵³ Sophie Quinn-Judge, "Rethinking the History of the Vietnamese Communist Party," in *Rethinking Vietnam*, ed. Duncan Mccargo, p. 30.

⁵⁴ Hoang Van Hoan, *A Drop in the Ocean*, pp. 24-25.

ในปี 1927 ฮวงวันฮวนได้เดินทางกลับเวียดนาม เพื่อเริ่มภารกิจในการขยายฐานมวลชนตามหมู่บ้านต่างๆ ในเวียดนาม⁵⁵ ชั้นแรกของการกลับมาทำงานขยายฐานมวลชนคือการเริ่มงานกับบรรดาเพื่อนสนิท เช่น เหงียนนุ (Nguyen Nhu), เชื่องดินห์ถุย (Doung Dinh Thuy), เชื่องวันลาน (Doung Van Lan) และ ฮวงวันฮอบ (Hoang Van Hop) เป็นต้น ที่เข้าร่วมเป็นสมาชิกองค์กรยูวชนปฏิวัติเวียดนาม⁵⁶ แม้ว่าบริบทในช่วงเวลานั้นๆ ได้เกิดกลุ่มทางการเมืองขึ้นมาบีบคั้นเช่นกัน เช่น พรรคปฏิวัติเวียดนามใหม่ (Tân Việt Cách Mạng Đảng)⁵⁷, พรรคชาตินิยมเวียดนาม (Viet Nam Quoc Dan Dang) สมาคมกว๋าด่าย (Cao Dai) เป็นต้น ทว่าสมาคมยูวชนกลับเป็นองค์กรที่ได้รับความนิยมอย่างมากในช่วงเวลานั้น⁵⁸

สุดท้ายจนเจ็ดสิบกว่าปี นับจากต้นปี 1926 เป็นต้นมา สมาคมยูวชนปฏิวัติสามารถสร้างฐานของสมาคมในเวียดนามได้ทั่วทั้งสามภาค และในต้นปี 1927 ก็สามารถสร้างฐานปฏิบัติงานใหญ่ของแต่ละภาคได้ โดยภาคกลางนั้นมีฐานปฏิบัติงานอยู่ที่เมืองวินห์ และเป็นฐานที่ตั้งแห่งแรกโดยมี เหงียนสีซัค (Nguyen Si Sach) เป็นเลขานุการในเดือนต่อมาสามารถตั้งฐานปฏิบัติการขึ้นที่ฮานอย โดยมี เจินวันกง (Tran Van Cung) เป็นเลขาธิการ ส่วนภาคใต้มีฐานอยู่ที่ไซ่ง่อน โดยมี ฟานจงบินห์ (Phan Trong Binh) เป็นเลขาธิการ⁵⁹ ขณะที่ ฮวงวันฮวน กล่าวว่า เชื่องดินห์ถุย (Doung Dinh Thuy) ได้รับมอบหมายให้จัดตั้งองค์กรที่เมืองวินห์ และหงี่ลือค ส่วนนายสอน (Mr. Don) ซึ่งเป็นอดีตหัวหน้าหมู่บ้าน เยนแทงก์ (Yen Thanh) ได้รับมอบหมายให้จัดตั้งองค์กรที่เยนแทงก์ ด้าน เหงียนนุ (Nguyen Nhu) รับมอบหมายที่เมือง แอ๊งก์เซิน (Anh Son) และ เชื่องวันลาน (Doung Van Lan) ซึ่งเป็นครูอยู่ที่ท่าเรือเก็ม ได้รับภารกิจในการจัดตั้งองค์กรที่นั่น⁶⁰

จากคำอธิบายถึงลักษณะของขบวนการปฏิวัติในบันทึกความทรงจำของฮวงวันฮวนข้างต้น ได้แสดงให้เห็นว่าผู้ที่เข้าร่วมขบวนการปฏิวัติในโรงเรียนของโฮจิมินห์ในช่วงเริ่มแรกล้วน

⁵⁵ สูด จอนเจ็ดสิบ, *ประวัติศาสตร์เวียดนามตั้งแต่สมัยอาณานิคมฝรั่งเศสถึงปัจจุบัน*, หน้า 115.

⁵⁶ Hoang Van Hoan, *A drop in the ocean*, p. 28.

⁵⁷ สูด จอนเจ็ดสิบ, *ประวัติศาสตร์เวียดนามตั้งแต่สมัยอาณานิคมฝรั่งเศสถึงปัจจุบัน*, หน้า 117- 119. กลุ่มพรรคปฏิวัติเวียดนามใหม่ (Tân Việt Cách Mạng Đảng) นั้นก่อตั้งขึ้นในแถบเมืองวินห์ ในจังหวัดเหงะอาน โดยมี เลวันฮวน (Le Van Hoan) และ เหงียนดินห์เกียน (Nguyen Dinh Kien) โดยร่วมมือกับนักศึกษาวิทยาลัยครูฮานอย เช่น โตนกวางเฟียด (Ton Quang Phiet) และดางไทมาย (Dang Thai Mai) เริ่มแรกชื่อว่า สมาคมฟื้นฟูเวียดนาม (Hoi Phục Việt) มีแนวคิดที่ไม่มีนโยบายหรืออุดมการณ์ที่แน่ชัด เป้าหมายกว้างๆคือการต่อต้านฝรั่งเศส กระทั่งในเดือนกรกฎาคมปี 1928 ได้มีความสัมพันธ์กับสมาคมยูวชนปฏิวัติเวียดนามทำให้มีแนวทางแบบเดียวกันและเปลี่ยนชื่อสมาคมเป็น พรรคปฏิวัติเวียดนามใหม่ กระทั่งเดือนกันยายนปี 1929 ได้มีมติจัดตั้งสหพันธ์คอมมิวนิสต์อินโดจีนขึ้น.

⁵⁸ เหงียน คัก เวียน, *เวียดนาม: ประวัติศาสตร์ฉบับพิสดาร*, หน้า 212.

⁵⁹ สูด จอนเจ็ดสิบ, *ประวัติศาสตร์เวียดนามตั้งแต่สมัยอาณานิคมฝรั่งเศสถึงปัจจุบัน*, หน้า 116.

⁶⁰ Hoang Van Hoan, *A Drop in the Ocean*, p. 28.

แล้วแต่มีลักษณะของคนชั้นกลาง หรือปัญญาชน ที่ต่างได้รับการคัดเลือกมาเป็นอย่างดี และเมื่อจบหลักสูตรจากโรงเรียนดังกล่าวจึงได้กระจายการทำงานภายใต้องค์กรยุวชนปฏิวัติเวียดนามไปตามที่ต่างๆ หรืออาจกล่าวได้ว่าลัทธิมาร์กซ์ในเวียดนามเป็นการริเริ่มจากชนชั้นกลาง ปัญญาชน ที่มีพื้นฐานจากความไม่พอใจต่อระบอบอาณานิคมเป็นหลัก ที่แตกต่างจากประวัติศาสตร์ทางการเวียดนามที่เน้นที่ชาวนา กรรมกร ดังนั้นการมีประสบการณ์ในคุกจึงกลายเป็นโรงเรียนที่ให้การรับรองต่อบรรดาสมาชิกของพรรคที่มีภูมิหลังเป็นคนชั้นกลาง หรือคนชั้นสูง⁶¹

อาจกล่าวได้ว่าประวัติศาสตร์การต่อสู้เพื่อเอกราชของเวียดนามกระทั่งสามารถได้รับชัยชนะในเดือนเมษายนปี 1975 ของพรรคคอมมิวนิสต์เวียดนามนั้นได้มาด้วยความช่วยเหลือและการเสียสละของชาวเวียดนามจำนวนมากมาย ทั้งผู้ที่ขึ้นชมในคอมมิวนิสต์หรือ เพียงแค่ต้องการเอกราชแก่เวียดนามที่ไม่ว่าจะได้มาด้วยวิธีการใดก็ตาม ซึ่งพรรคคอมมิวนิสต์เวียดนามก็มีได้ละเลยต่อการเสียสละของชาวเวียดนามจำนวนมากดังกล่าว ดังจะเห็นได้จากพรรคคอมมิวนิสต์เวียดนามได้จัดพิธีกรรมเพื่อจารึกพวกเขาเหล่านั้นไว้ในฐานะของวีรชน หรือวีรบุรุษ⁶²

ค. ภาระกิจการปฏิวัติในต่างแดนในบันทึกความทรงจำของอดีตผู้นำคอมมิวนิสต์เวียดนามพลัดถิ่น

องค์กรยุวชนปฏิวัติเวียดนามได้ขยายตัวอย่างรวดเร็วในเวียดนาม ทั้งในเมือง และตามโรงงานต่างๆ พร้อมกันนั้นได้ขยายฐานที่มั่นที่สำคัญทางตอนใต้ของจีนและทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือของสยามที่มีชาวเวียดนามโพ้นทะเลพำนักอยู่ที่นั่นเป็นจำนวนมาก ซึ่งโฮจิมินห์นั้นเข้าใจสภาพการณ์เป็นอย่างดีจึงเข้าไปทำงานจัดตั้งกับคนเวียดนามที่นั่น ซึ่งเป็นฐานที่มั่นเก่าของขบวนการมุ่งตะวันออกของฟานโบยโจว ขณะที่ชาวเวียดนามในจีนก็เป็นแหล่งสนับสนุนด้านการเงินที่สำคัญขององค์กรยุวชนปฏิวัติเวียดนาม⁶³

⁶¹ Peter Zinoman, "Reading Revolutionary Prison Memoirs," in *The Country of Memory: Remaking the Past in Late Socialist Vietnam*, ed. Hue- Tam Ho Tai, p. 39.

⁶² Shaun Kingsley Malarney, "The Fatherland Remembers Your Sacrifice: Commemorating War Dead in North Vietnam," in *The Country of Memory: Remaking the Past in Late Socialist Vietnam*, ed. Hue- Tam Ho Tai, p. 46.

⁶³ Christopher E. Goscha, *Thailand and the Southeast Asian Networks of the Vietnamese Revolution, 1885-1954* (Great Britain: Curzon Press, 1999), p. 65.

การเคลื่อนไหวในต่างแดนได้รับการกล่าวถึงจากเอกสารของทางการเวียดนามว่า การต่อสู้ตามแนวทางของพรรคคอมมิวนิสต์ยังต้องได้รับการสนับสนุน และสร้างความร่วมมือตามแนวทางของการปฏิวัติสากล ดังนั้นการต่อสู้เพื่อเอกราชของเวียดนามตามแนวทางของพรรคคอมมิวนิสต์จึงต้องการการหนุนเสริม และความช่วยเหลือจากพรรคคอมมิวนิสต์อื่นๆ ดังเช่น จีน และสหภาพโซเวียต ขณะเดียวกันก็ต้องให้ความช่วยเหลือต่อประเทศเพื่อนบ้านในการสร้างพรรคคอมมิวนิสต์ที่เข้มแข็งเพื่อหนุนเสริมซึ่งกันและกัน⁶⁴

บันทึกความทรงจำของฮวงวันฮวนได้กล่าวถึงภาระหน้าที่ในการปฏิวัติในต่างแดนของเขาเป็นเวลาถึง 14 ปี⁶⁵ โดยเขาได้ปฏิบัติภารกิจที่สยามและจีนเป็นหลัก ซึ่งในประเด็นดังกล่าวในบันทึกความทรงจำของฮวงวันฮวนได้เผยให้เห็นถึงกลุ่มหรือเครือข่ายชาวเวียดนามในต่างแดน ที่เป็นมวลชนที่ให้การสนับสนุนต่อการต่อสู้เพื่อให้ได้มาซึ่งเอกราชของเวียดนาม และการปฏิวัติตามแนวทางของพรรคคอมมิวนิสต์ ดังเช่น เครือข่ายการเคลื่อนไหวของชาวเวียดนามโพ้นทะเลในสยามที่ได้เกิดการรวมกลุ่มเพื่อสนับสนุนการต่อสู้ของฟานโบยโจว กระทั่งขบวนการมุ่งตะวันออกของฟานโบยโจวได้ยุติการเคลื่อนไหว ชาวเวียดนามพลัดถิ่นก็ยังคงให้การสนับสนุนต่อการเคลื่อนไหวขององค์กรยุวชนปฏิวัติ ที่นอกจากจะมีจุดประสงค์เพื่อหนุนเสริมการปฏิวัติภายในเวียดนามแล้วยังหนุนเสริมต่อขบวนการเคลื่อนไหวในสยามอีกด้วย⁶⁶

บันทึกความทรงจำของฮวงวันฮวนนั้นได้กล่าวถึงการเคลื่อนไหวในสยามและจีนซึ่งเป็นการอธิบายเหตุการณ์ผ่านประสบการณ์และมุมมองของเขา ที่ปฏิบัติภารกิจในฐานะสมาชิกขององค์กรยุวชนปฏิวัติที่ได้รับมอบหมายให้ไปทำงานเคลื่อนไหวกับชาวเวียดนามพลัดถิ่น อยางไรก็ตาม บันทึกความทรงจำดังกล่าวได้แสดงให้เห็นประเด็นที่น่าสนใจและแตกต่างไปจากประวัติศาสตร์ของทางการเวียดนามที่ว่าด้วย การเคลื่อนไหวของพรรคฯ ในต่างแดน กล่าวคือ ได้แสดงให้เห็นรายละเอียดของการปฏิบัติงาน การเน้นถึงกลุ่มชาวเวียดนามพลัดถิ่นที่ให้การสนับสนุนขบวนการต่อสู้เพื่อเอกราชของเวียดนามก่อนหน้าการก่อตั้งของพรรคคอมมิวนิสต์เวียดนาม และยังแสดงให้เห็นถึงความช่วยเหลือของมิตรสหายที่แตกต่างด้านอุดมการณ์ นอกจากนี้ยังแสดงให้เห็นถึงความขัดแย้งของกลุ่มชาตินิยมเวียดนามในจีน

⁶⁴ Trần Thái Bình, *Tìm Hiểu Lịch Sử Việt Nam* (Hà Nội: Nhà Xuất Bản Văn Hóa Thông Tin, 2001), tr.81. [เจิ่นไท่บิ่นห์, *ทำความเข้าใจประวัติศาสตร์เวียดนาม* (ฮานอย: สำนักพิมพ์วัฒนธรรมการสื่อสาร, 2001), หน้า 81]

⁶⁵ Hoang Van Hoan, *A Drop in the Ocean*, p. 30.

⁶⁶ ดูใน Christopher E. Goscha, *Thailand and the Southeast Asian Networks of the Vietnamese Revolution, 1885- 1954*.

1. การเคลื่อนไหวในสยามปี 1928-1935 กับการขยายฐานมวลชนตามภารกิจขององค์กรคอมมิวนิสต์สากล

ชาวเวียดนามอพยพในสยามในปี 1928 นั้น มีจำนวนมากกว่า 20,000 คน ซึ่งส่วนใหญ่เป็นผู้ที่มีจุดยืนต่อต้านระบอบอาณานิคมและสนับสนุนขบวนการก่อกำเนิดและขบวนการเคลื่อนไหวของฟานโบยโจว เมื่อย้อนกลับไปในปี 1908 ฟานโบยโจวได้ขออนุญาตต่อรัฐบาลสยาม (ซึ่งตรงกับรัชกาลของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว) เพื่อขอพื้นที่ทำการเกษตรให้แก่ชาวเวียดนามอพยพ และได้รับอนุญาตให้ใช้พื้นที่แห่งหนึ่งในเขตจังหวัดพิจิตร⁶⁷ นอกจากนี้ ยังมี ดางทุ๊กเหือ (Đang Thuc Hura) ที่เดินทางออกจากเวียดนามในปี 1908 และมาถึงสยามในปี 1909 และได้ดำเนินงานอยู่ที่สยามและร่วมกับฟานโบยโจวก่อตั้งไร่ที่บ้านถ้ำ (ปากน้ำโพ) ในปี 1911-1912 เขาได้ก่อตั้ง “กองกำลังยูวชน” ขึ้นและได้จัดการศึกษาให้กับบรรดาเด็กๆ ในพื้นที่โดยมีจุดประสงค์เพื่อสอนให้เด็กเหล่านี้มีความรู้ด้านภาษาเวียดนามเป็นหลัก ในช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่ 1 รัฐบาลสยามได้กลายมาเป็นพันธมิตรกับฝรั่งเศส ทำให้ “กองกำลังยูวชน” ต้องย้ายไปดำเนินงานต่อที่หมู่บ้านบ้านดง จังหวัดพิจิตร และในปี 1916 รัฐบาลสยามได้ออกคำสั่งให้ชาวเวียดนามที่อาศัยอยู่ที่บ้านดง ย้ายออกจากพื้นที่ภายใน 5 วัน ในสถานการณ์นี้ ดางทุ๊กเหือ ได้ย้ายบรรดาเด็กๆ ไปยังประเทศจีนเพื่อดำเนินโรงเรียนต่อที่นั่น จนกระทั่งปี 1919 และในช่วงนี้เองที่ กวางสี ประเทศจีนภายใต้การควบคุมของบรรดาผู้นำสงครามได้เกิดการจับกุมชาวเวียดนามที่ปฏิบัติงานรวมทั้งฟานโบยโจวด้วย⁶⁸

สวางวันฮวนยังกล่าวถึงทัศนะทางการเมืองของดางทุ๊กเหือ ที่เห็นว่าการปฏิวัติเวียดนามตั้งวางอยู่บนสถานการณ์ภายนอกประเทศและต้องได้รับความช่วยเหลือและความสนับสนุนจากนอกประเทศ ที่แตกต่างกับดางตือกิ้นห์ (Dang Tu Kinh) ที่เห็นว่าการปฏิวัติเพื่อให้เจ้าชาย เกืองเต้ (Cuong De) ขึ้นเป็นผู้นำในการจัดตั้งรัฐบาลเฉพาะกาลขึ้นจากการสนับสนุนของญี่ปุ่น ขณะที่ดางทุ๊กเหือต่อต้านแนวความคิดดังกล่าว เพราะเขาเห็นว่าการปฏิวัติต้องวางอยู่บนความต้องการของชาวเวียดนาม⁶⁹

ดังนั้นดางทุ๊กเหือ จึงเดินทางไปยังพื้นที่ต่างๆ เพื่อสนับสนุนให้ชาวเวียดนามในประเทศสยามรวมตัวกันและสนับสนุนการปฏิวัติ นอกจากนี้ยังเปิดโรงเรียนเพื่อสอนบุตรหลานชาว

⁶⁷ Hoang Van Hoan, *A Drop in the Ocean*, p.36.

⁶⁸ Ibid., pp. 40-41.

⁶⁹ Ibid., p. 40.

เวียดนามพลัดถิ่นให้อ่าน พูดและเขียนภาษาเวียดนามรวมถึงเรียนรู้ประวัติศาสตร์ของเวียดนาม นอกจากนี้เขายังได้จัดการติดต่อให้นางญ่อ หรือดางกวินแองห์ (Dang Quynh Anh) [นางญ่อเป็นน้องสาวของดางทูกเหือ และเป็นภรรยาของนายเสาร์ แจ่มศรี หรือว้อตง] และชาวเวียดนามบางส่วนเดินทางไปยังหมู่บ้านบ้านดง จังหวัดพิจิตร เพื่อทำการก่อตั้งองค์กรรากหญ้าที่นั่น และเขาได้ส่งเหงียตวินห์ (Ngoet Vinh) เพื่อไปขยายงานขององค์กรในวัดป่าและหนองแสง ซึ่งไม่ไกลจากเมืองนครพนม และตรงข้ามกับเมืองท่าแขก ในลาว ต่อมาเขาได้ส่งเลควาน (Le Khoan), เหงียตด่าย (Ngoet Dai) เพื่อสร้างความสัมพันธ์ที่บ้านใหม่ (Ban May) และบ้านฟุ้ง (Ban Phung)

เมื่อโฮจิมินห์เดินทางกลับจากมอสโคว์มาวางตั้งในปี 1924 เขาได้วางแผนที่จะจัดตั้งองค์กรยุวชนปฏิวัติขึ้นที่สยาม กระทั่งปี 1925 โฮตุงเหมา ได้ถูกส่งมาเพื่อก่อตั้งสาขาขององค์กรที่หมู่บ้านบ้านดง ในจังหวัดพิจิตร และพิษณุโลก⁷⁰ ต่อมาในปี 1927-1928 ได้แพร่ขยายสาขาไปยังอุดรธานี สกลนคร และนครพนม⁷¹

ในเดือนพฤษภาคมปี 1928 ฮวงวันฮวนเดินทางไปสยามพร้อมกับโวมาย (Vo Mai) และพักชั่วคราวที่หมู่บ้านบ้านใหม่ ซึ่งปัจจุบันอยู่ในเขตจังหวัดนครพนมของประเทศไทย หรือ “สยาม” ในขณะนั้น ที่ยังอยู่ภายใต้การปกครองในระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ และที่นั่นเขาได้พบกับสหายโงตวน (Ngo Tuan) หรือที่รู้จักในชื่อว่า บาดก (Ba Doc) เขาแนะนำตัวต่อบาดก ว่าเขาเดินทางมาตามคำสั่งของคณะกรรมการกลางขององค์กรยุวชนปฏิวัติเวียดนาม เพื่อมาทำงาน นอกจากนี้ยังได้แนะนำตัวว่ารู้จักกับเลมานจิ้นห์ (Le Manh Trinh) และ จูวันเจิน (Tran Van Chan) ซึ่งเป็นสหายที่เรียนด้วยกันที่กวางตั้งและถูกส่งมาทำงานที่สยาม⁷²

การปฏิบัติภารกิจของเขาได้เริ่มจากการทำความรู้จักกับคนเวียดนามอพยพที่อาศัยอยู่ที่สยามก่อน โดยการพูดคุยและอ่านบทกลอนที่เขียนโดย ฟานโบยโจว ฟานจุนตริन्ह และบรรดานักชาตินิยมอื่นๆ ที่ทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างเขากับชาวเวียดนามในสยามแน่นแฟ้นมากยิ่งขึ้น⁷³ ฮวงวันฮวน ได้ย้อนความทรงจำว่า วันที่เขาเดินทางมาถึงอุดรธานีนั้นเป็นวันครบรอบ 1 ปี ของวัน

⁷⁰ William J. Duiker, *The Communist to Power in Vietnam*, p. 151.

⁷¹ Hoang Van Hoan, *A Drop in the Ocean*, p.36.

⁷² Ibid., p. 33.

⁷³ Ibid., p. 33.

เสียชีวิตของฟามฮงไถ่ (Phạm Hồng Thái)⁷⁴ และสหายที่นั่นได้ร้องขอให้เขาเขียนบทกวีเพื่อรำลึกในงานรำลึกต่อการเสียชีวิตของฟามฮงไถ่

หลังจากนั้นเขาได้เดินทางไปทำงานที่หมู่บ้านหนองอ่อนห่างจากอุดรธานีประมาณ 10 กิโลเมตร ซึ่งเป็นพื้นที่องค์กรของชาวเวียดนามพลัดถิ่นตั้งอยู่ เขาจึงได้จัดตั้งโรงเรียนสำหรับฝึกหัดบรรดาคนหนุ่มสาวและเยาวชนขึ้น ที่มีนักเรียนทั้งหมดประมาณ 18 คน เกือบทั้งหมดเป็นคนเวียดนามที่อาศัยอยู่ที่นี้ และถูกส่งมาจากจังหวัดเหงะหืออันและहांต๋ิน เพื่อเข้ารับการฝึก⁷⁵ ซึ่งเป็นช่วงเวลาเดียวกับเหตุการณ์การปราบปรามจากฝรั่งเศสในกรณีที่เราเรียกว่า กบฏไซเวียต-เหงะหือต๋ิน ทำให้ชาวเวียดนามจำนวนมากได้หนีออกจากเวียดนาม⁷⁶

กระทั่งในเดือนสิงหาคมปี 1928 โฮจิมินห์ได้เดินทางมายังสยามโดยมีจุดประสงค์เพื่อจัดตั้งคณะกรรมการประจำจังหวัดอุดรที่มีจุดประสงค์เพื่อเป็นศูนย์กลางขององค์กรยูวชนปฏิวัติในสยาม โดยมีสมาชิกจำนวน 5 คน ได้แก่ดางไท่เทวียน (Dang Thai Thuyen) โววันเกี้ยว (Vô Van Kiêu) จันวันจิน (Tran Van Chan) เหงียนวันชู (Nguyen Van Du) และฮวางวันฮวน ขณะที่เลมามจิ้นห์ (Le Manh Trinh) และว็อดตง (Võ Tông)⁷⁷ ไปปฏิบัติงานอยู่ที่พิจิตร ส่วนดางทุคเหือ ไปที่เชียงใหม่และลำปางเพื่อจัดตั้งองค์กรรากหญ้าขึ้นที่นั่น ทั้งนี้ สมาคมยูวชนปฏิวัติยังได้จัดตั้งองค์กรขึ้นอีก 2 องค์กรคือ สมาคมสหกรณ์ (The Co-operative Society) และ สมาคมภราดรภาพชาวเวียดนามโพ้นทะเล (The Fraternity Society of Oversea Vietnamese) โดยองค์กรแรกมีหน้าที่ในการเชื่อมร้อยคนเวียดนามในสยามเข้าด้วยกัน และมีการจัดเก็บรายได้ส่วนหนึ่งของสมาชิกเพื่อสนับสนุนการปฏิวัติและส่งกลับไปเวียดนาม และเพื่อการจัดสร้างอาคารสถานที่ในชุมชนเพื่อฝึกหัดบรรดาเยาวชน นอกจากนี้ในชุมชนยังมีองค์กรอื่นๆ อีก เช่น สมาพันธ์สตรีและเยาวชน เป็นต้น รวมถึงมีการดำเนินงานโฆษณา การศึกษา การตีพิมพ์เผยแพร่หนังสือพิมพ์ และการฝึกหัดเยาวชนทางด้านการแลกเปลี่ยนและถกเถียงเกี่ยวกับแนวคิดต่างๆ⁷⁸

⁷⁴ Sophie Quinn-Judge, *Ho Chi Minh: the Missing Years 1919-1941*, p. 73. ฟามฮงไถ่ เป็นหนึ่งในสมาชิกขององค์กร เติมเตมซัว เขาเป็นผู้ที่เสียชีวิตจากเหตุการณ์ลอบสังหารข้าหลวงใหญ่ฝรั่งเศส เมอร์แลนค์ (Merlin) เมื่อครั้งที่เดินทางมาจีนในวันที่ 9 มิถุนายนปี 1924 ทว่าเหตุการณ์ได้ล้มเหลวลง ตัวเขาจึงกระโดดลงไปในแม่น้ำไซ่มุก ในประเทศจีนและเสียชีวิต เหตุการณ์นี้ทำให้เขากลายเป็นวีรบุรุษคนหนึ่งของเวียดนาม

⁷⁵ Hoang Van Hoan, *A Drop in the Ocean*, p. 34.

⁷⁶ ัญญาทิพย์ ศรีพนา, *เวียตเกี้ยวในประเทศไทยกับความสัมพันธ์ไทย-เวียดนาม* (กรุงเทพฯ: สถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2548), หน้า 24.

⁷⁷ สุราษฎร์ ยิ้มประเสริฐ, "ประวัติการก่อตั้งพรรคคอมมิวนิสต์สยาม," *ศิลปวัฒนธรรม*, 28, 6 (เมษายน 2550): 153. ว็อดตงคือ เสาร์ แจ่มศรี บิดาของ ธง แจ่มศรี เลขาธิการพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยคนล่าสุด

⁷⁸ Hoang Van Hoan, *A Drop in the Ocean*, p. 36-37.

นอกจากนี้ยังมีการส่งหนังสือพิมพ์ หนังสือ และสิ่งพิมพ์ต่างๆ เผยแพร่ไปยังเวียดนาม จีน เพื่อรณรงค์ให้เกิดการเข้าร่วมสนับสนุนการปฏิวัติหรือเข้ารับการฝึกหัด ในปี 1927 ได้มีการส่งสหายไปยังลาวเพื่อเพื่อจัดตั้งองค์กรขึ้นที่เวียงจันทน์และในเวลาเดียวกันก็ได้มีการสร้างองค์กรแนวร่วมขึ้นในเมืองต่างๆ ในลาว เช่น สวักเซต ท้าแขก (Thakhek) เวียงจันทน์ เป็นต้น ในสยาม ได้แก่ มุกดาหาร นครพนม หนองคาย เป็นต้น⁷⁹

นอกจากนี้ฮวางวันฮวนยังกล่าวถึงความสัมพันธ์ระหว่างพรรคชาตินิยมเวียดนามว่า ในเดือนมิถุนายนปี 1928 พรรคชาตินิยมเวียดนาม⁸⁰ ได้ส่งตัวแทนสามคน คือ เหงียนหงอกเซิน (Nguyen Ngoc Son) โฮวันมิก (Ho Van Mich) และเหงียนวันเตียม (Nguyen Van Tiem) มายังสยามเพื่อร้องขอให้สมาคมยูวชนปฏิวัติในสยามช่วยเตรียมกำลังและอุปกรณ์วัตถุระเบิดให้พร้อมสำหรับการกบฏที่กำลังจะเกิดในเวียดนาม แต่ทว่าฮวางวันฮวนได้ปฏิเสธไปเนื่องจากความไม่พร้อมและมากกว่านั้นเขายังต้องรอรับคำสั่งและการรับรองจากองค์การใหญ่ที่ตั้งอยู่ที่ประเทศจีน หลังจากเดินทางกลับไปเวียดนามทั้งสามคนก็ถูกจับกุมในที่สุด⁸¹

ในปลายปี 1928 โฮจิมินห์ได้ร้องขอให้สหายที่ปฏิบัติงานในสยามดำเนินการลงชื่ออย่างเป็นทางการและยื่นต่อรัฐบาลสยามเพื่อขออนุญาตเปิดโรงเรียนที่หนองบัว และในช่วงเวลานี้เองที่โฮจิมินห์ใช้เวลาในการแปลหนังสือเกี่ยวกับทฤษฎีสังคมนิยม เช่น วัตตุนิยมประวัติศาสตร์, ก ข ค แห่งลัทธิคอมมิวนิสต์ (The ABC of Communism) เป็นต้น โดยเป็นการแปลจากภาษาจีนเป็นเวียดนาม⁸² นอกจากนี้โฮจิมินห์มักจะกล่าวกับผู้สหายปฏิบัติงานอยู่เสมอว่า การปฏิวัติเกิดขึ้นมาเพื่อที่ชัยชนะ เพื่อสร้างขวัญและกำลังใจให้กับชาวเวียดนามที่ปฏิบัติงานอยู่เสมอๆ และยังสนับสนุนการตีพิมพ์สิ่งพิมพ์เพื่อเผยแพร่กลับไปยังเวียดนาม นอกจากนี้เขายังเรียกร้องให้ชาวเวียดนามที่อาศัยอยู่ในสยามเคารพประเพณีของสยามและให้ปฏิบัติสัมพันธ์กับชาวสยาม ทั้งยังสนับสนุนให้เรียนรู้ภาษาของชาวสยามอีกด้วย⁸³

⁷⁹ Hoang Van Hoan, *A Drop in the Ocean*, p. 38.

⁸⁰ สุด จอนเจดลิน, *ประวัติศาสตร์เวียดนามตั้งแต่สมัยอาณาจักรม่งเคสจนถึงปัจจุบัน*, หน้า 119-121. พรรคชาตินิยมเวียดนามจัดตั้งขึ้นในเดือนธันวาคมปี 1927 เป็นกลุ่มที่มีอุดมการณ์ทางการเมืองที่ไม่ชัดเจน และใช้วิธีที่รุนแรงเพื่อหวังผลทางการเมืองคือการได้มาซึ่งเอกราชของเวียดนาม โดยมีแกนนำคือ เหงียนไทฮอก (Nguyễn Thái Học) ขณะเดียวกันก็เป็นกลุ่มการเมืองที่ขยายฐานมวลชนได้อย่างกว้างขวางในส่วนต่างๆของเวียดนาม

⁸¹ Hoang Van Hoan, *A Drop in the Ocean*, p. 38.

⁸² Ibid., pp. 48-49.

⁸³ Ibid., p. 48.

ในปลายเดือนมีนาคมปี 1930 หลังจากการแลกเปลี่ยนทัศนะกับสมาชิกพรรคคอมมิวนิสต์จีนในสยาม โฮจิมินห์ได้เดินทางไปอุดรธานีเพื่อเตรียมการประชุมสำหรับการรวมพรรคคอมมิวนิสต์ทั้งสองกลุ่มเข้าด้วยกัน (พรรคคอมมิวนิสต์อินโดจีนและพรรคคอมมิวนิสต์อันนาม) และเพื่อจัดการก่อตั้งพรรคคอมมิวนิสต์สยามขึ้นอีกด้วย ในวันที่ 6 มกราคมปี 1930 ตามปฏิทินจันทรคติ ได้มีมติให้มีการก่อตั้งพรรคคอมมิวนิสต์อินโดจีนขึ้น แต่ในเวลาต่อมาตามเอกสารของโฮเวียตระบุว่า พรรคคอมมิวนิสต์อินโดจีนได้ก่อตั้งขึ้นในวันที่ 3 กุมภาพันธ์ปี 1930 กระทั่งการสมัชชาแห่งชาติครั้งที่ 3 ได้จัดขึ้นในปลายปี 1960 ได้มีมติว่าพรรคคอมมิวนิสต์อินโดจีนก่อตั้งขึ้นในวันที่ 3 กุมภาพันธ์ปี 1930⁸⁴

หลังจากนั้น โฮจิมินห์ได้เรียกประชุมและกล่าวถึงสยามว่าเป็นประเทศกึ่งเมืองขึ้นและศักดินา เขาได้กล่าวย้ำแก่ผู้ปฏิบัติงานในสยามว่า ควรจะพิจารณาถึงสถานการณ์การปฏิวัติในสยามและการปฏิวัติไม่ควรจำกัดอยู่แต่ในเวียดนามเพียงอย่างเดียว ทว่าควรสนับสนุนการปฏิวัติในสยามด้วย นอกจากนี้โฮจิมินห์ยังคาดการณ์ด้วยว่า หลังจากการปฏิวัติประชาธิปไตยแบบใหม่ในสยามแล้ว สยามจะสามารถเปลี่ยนประเทศเป็นสังคมนิยมด้วยความช่วยเหลือของการปฏิวัติจากทั่วโลก ขณะเดียวกันก็แนะนำให้สมาชิกของสมาคมยุวชนปฏิวัติเข้าร่วมกับพรรคคอมมิวนิสต์สยาม หลังจากนั้นโฮจิมินห์ได้สั่งการให้ จันวันเจิน รับหน้าที่เป็นตัวแทนของพรรคคอมมิวนิสต์เวียดนามในสยามเดินทางไปพร้อมกับเขาเพื่อสร้างความสัมพันธ์อันใกล้ชิดกับองค์กรคอมมิวนิสต์ของชาวจีนโพ้นทะเลในสยาม เพื่อถกถึงความเป็นไปได้ในการจัดตั้งพรรคคอมมิวนิสต์สยามขึ้น กระทั่งในวันที่ 20 เมษายนปี 1930 โฮจิมินห์และจันวันเจิน เดินทางถึงกรุงเทพฯ โฮจิมินห์ในฐานะตัวแทนของคอมมิวนิสต์สากลได้จัดการประชุมขึ้นในกรุงเทพฯ เพื่อก่อตั้งพรรคคอมมิวนิสต์สยามและเลือกคณะกรรมการขึ้น โดยมี จันวันเจิน (ซึ่งเป็นสมาชิกของ คณะกรรมการจังหวัดอุดร-The Udon Provincial Committee) และโงจิ้นก๊วก (Ngo Chinh Quoc) ซึ่งเป็นชาวเวียดนามที่เกิดในสยามได้รับเลือกให้เป็นสมาชิกของคณะกรรมการกลางของพรรคคอมมิวนิสต์สยาม⁸⁵ นอกจากนี้ยังมีสหยาชาวจีน ได้แก่ คู้จื้อจือ หลิวซุชี่ และหลี่ฮุยหมิน เป็นต้น โดยโงจิ้นก๊วกได้รับเลือกเป็นเลขาธิการของพรรคฯ คนแรก กระทั่งเขาได้หายตัวไปในปีต่อมา ดังนั้นหวงเย่าหวนซึ่งเป็นสหยาชาวจีนจึงรับตำแหน่งต่อมา⁸⁶ นอกจากนี้ ฮวงวันฮวงได้กล่าวว่าตั้งแต่พรรคคอมมิวนิสต์สยามได้ตั้งขึ้นในปี 1930 นั้นแม้ว่าสมาชิกหลักคือชาวจีนและชาวเวียดนามโพ้นทะเล แต่สหยาชาวจีนไม่ได้มี

⁸⁴ Hoang Van Hoan, *A Drop in the Ocean*, pp. 51-52.

⁸⁵ Ibid., pp.54-55.

⁸⁶ สุทธชัย ยิ้มประเสริฐ, "ประวัติการก่อตั้งพรรคคอมมิวนิสต์สยาม," *ศิลปวัฒนธรรม*, 28, 6(เมษายน 2550): 155-156.

อิทธิพลทางการเมืองแต่อย่างใดต่อชาวสยามมากเท่าสหราชอาณาจักร เวียดนาม ที่มักจะให้คำปรึกษาต่อการเคลื่อนไหวต่างๆ เช่น การต่อต้านการจัดเก็บภาษีที่ไม่เป็นธรรม เป็นต้น⁸⁷

ในเดือนตุลาคมปี 1930 คณะกรรมการจังหวัดอุดรได้จัดการประชุมขึ้นที่อุดรธานีระหว่างสมาชิกพรรคคอมมิวนิสต์เวียดนาม ทั้งจากอุดรธานี สกลนคร และนครพนม ในที่ประชุมได้มีการประกาศให้คณะกรรมการจังหวัดอุดรธานี เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของพรรคคอมมิวนิสต์สยามอย่างเป็นทางการ และมีหน้าที่รับผิดชอบในการนำการทำงานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของสยาม รวมทั้งก่อตั้งสมัชชายุวชนคอมมิวนิสต์ (The Communist Youth League) ต่อมาเมื่อদিনห์ (Dinh) หรือโววันเกี้ยว เลขานุการของคณะกรรมการจังหวัดอุดรธานีได้เสียชีวิตลง ฮวางวันฮวนได้เข้ารับหน้าที่แทนในปี 1931⁸⁸ กระทั่งในปี 1934 เมื่อสำนักงานใหญ่ของพรรคคอมมิวนิสต์อินโดจีนได้จัดตั้งขึ้นที่ฮ่องกง สถานการณ์ในสยามเป็นช่วงที่เรียกว่า “ภัยขาว” ซึ่งเป็นช่วงที่สยามปกครองด้วยคณะราษฎร และมีการปราบปรามบรรดาชาวเวียดนามอพยพในจังหวัดทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือของสยาม เช่น อุดรธานี นครพนม จึงทำให้บรรดาสหราชอาณาจักรต้องหลบซ่อนตนเองและเดินทางออกจากสยาม⁸⁹

จะเห็นได้ว่าภาวะกิจการเคลื่อนไหวในสยามขององค์กรยูวชนปฏิวัติเวียดนามในทัศนะของฮวางวันฮวน มีลักษณะที่สำคัญคือ การแสดงให้เห็นถึงภารกิจของการขยายการปฏิวัติตามแนวคิดการปฏิวัติสากล ที่เวียดนามเป็นผู้ขยายโดยมีโฮจิมินห์เป็นผู้นำ ซึ่งคำอธิบายดังกล่าวได้หนุนเสริมคำอธิบายของพรรคคอมมิวนิสต์เวียดนามที่ยึดถือต่อแนวคิดการปฏิวัติสากล นอกจากนี้ยังแสดงให้เห็นถึงกลุ่มคนเวียดนามต่างๆ ในสยาม ทั้งชาวเวียดนามพลัดถิ่นที่เป็นฐานมวลชนเก่าของฟานโบยโจว และสหราชอาณาจักรเวียดนามที่เป็นสมาชิกขององค์กรยูวชนปฏิวัติเวียดนามที่ได้เข้ามาทำงานก่อนหน้าเขา อย่างไรก็ตามการกล่าวถึงผู้คนที่มีมากมายในประวัติศาสตร์การเคลื่อนไหวนอกเวียดนามของฮวางวันฮวน ได้สะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญของผู้คนที่ได้สนับสนุนการปฏิวัติเวียดนามแม้ว่าจะอยู่ต่างแดนแต่ก็มีความสำคัญ ขณะที่ประวัติศาสตร์เวียดนามฉบับทางการได้ทำพวกเขาตกหล่นระหว่างทาง ซึ่งประวัติศาสตร์ของพรรคคอมมิวนิสต์เวียดนามกล่าวถึงการเคลื่อนไหวในสยามแต่เพียงว่า โฮจิมินห์ได้เคยเดินทางมาพำนักในสยาม ซึ่งได้รับการต้อนรับเป็นอย่างดีจากรัฐบาลของนายปรีดี พนมยงค์⁹⁰

⁸⁷ Hoang Van Hoan, *A Drop in the Ocean*, p. 78.

⁸⁸ Ibid., p. 57.

⁸⁹ Ibid., p. 76.

⁹⁰ Nguyễn Trọng Phúc, Chủ biên, *Tim Hiểu Lịch Sử Đảng Cộng Sản Việt Nam , Qua Các Đại Hội Và Nghị Trung Ương (1930- 2002)* (Hà Nội: Nhà Xuất Bản Lao Động, 2003), tr. 54. [เขียนจ๋องฟุก,

ภาพที่ 22 แผนที่ประเทศจีน

แหล่งที่มา: <http://www.sacu.org/provmap.html> [19 เมษายน ปี 2009]

2. การเคลื่อนไหวในจีนของพรรคคอมมิวนิสต์เวียดนามในทัศนะของฮวางวันฮวน

ด้านการเคลื่อนไหวในประเทศจีนที่ได้รับการกล่าวถึงในบันทึกความทรงจำของฮวางวันฮวนนั้น เป็นช่วงเวลาที่ประเทศจีนได้ผ่านการเปลี่ยนการปกครองเป็นสาธารณรัฐแล้วตั้งแต่ปี 1911 โดยการนำของซุนยัตเซ็น ที่ทำให้เกิดกลุ่มการเมืองขึ้นมาอย่างโดดเด่น คือ รัฐบาลจีนคณะชาติ ในขณะเดียวกันกับการเคลื่อนไหวของพรรคคอมมิวนิสต์จีนก็อยู่ในช่วงที่สร้างเนื้อสร้างตัวและกำลังบ่มเพาะการปฏิวัติอยู่เช่นกัน

บรรณานุกรม, ทำความเข้าใจประวัติศาสตร์พรรคคอมมิวนิสต์เวียดนาม ตามวาระการประชุม (1930- 2002) (ชานฮอย: สำนักพิมพ์คนงาน, 2003), หน้า 54.]

สว่างวันสวนเดินทางไปประเทศจีนในเดือน มีนาคมปี 1935 ซึ่งเป็นครั้งที่สองหลังจากที่เขาเดินทางกลับในปี 1926 เมื่อเรียนจบหลักสูตรการปฏิวัติ ซึ่งครั้งนี้เขาเดินทางจากสยามมาจีน เนื่องด้วยเหตุผลด้านสุขภาพที่เขาหมักปวดศีรษะเป็นประจำ จึงขออนุญาตจากคณะกรรมการกลางของพรรคคอมมิวนิสต์สยามเพื่อเข้ารับการรักษาพยาบาลในจีน

สว่างวันสวนได้กล่าวถึงการเดินทางเหตุการณ์ที่สะท้อนให้เห็นถึงทัศนคติของเขาในการให้ความเคารพและดำเนินตามโฮจิมินห์เป็นแบบอย่าง ดังเช่น เรื่องราวที่ต้องระวังตนเองจากโจร ที่เขากล่าวถึงเรื่องราวของโฮจิมินห์ ที่เดินทางมาจากฮ่องกงและถูกโจรปล้นระหว่างทาง ทว่าโจรกลับพบว่าเขามีเงินอยู่เพียง 5 หยวน จึงเพียงแค่ทำร้ายร่างกายและคิดว่าโฮจิมินห์เป็นขอทาน แต่จริงๆ แล้วเขาซ่อนเงินไว้ในซอกของถุงเท้า ดังนั้นสว่างวันสวน จึงใช้วิธีเดียวกันกับโฮจิมินห์⁹¹ ซึ่งการเดินทางครั้งนี้มีจุดหมายปลายทางที่บ้านของโฮฮอคัลัม ในเมืองนานกิง

อย่างไรก็ตาม บันทึกรอคความทรงจำของสว่างวันสวน ได้อธิบายถึง คุณูปการของประเทศเพื่อนบ้านอย่างเช่นจีนโดยเฉพาะจากพรรคคอมมิวนิสต์จีน ทั้งด้านความช่วยเหลือด้านต่างๆ และยังมีทัศนคติที่ชื่นชมโดยเฉพาะโฮจิมินห์ ที่บันทึกความทรงจำได้สะท้อนให้เห็นถึงความพยายามหรือฟื้นฟูความสัมพันธ์อันดีระหว่างจีนและเวียดนามโดยการอ้างถึง ที่อาจกล่าวได้ว่า “สาร” ที่ส่งผ่านโดยอดีตผู้นำคอมมิวนิสต์เวียดนามแจกเช่นสว่างวันสวน ได้แสดงถึงนัยยะของความต้องการฟื้นฟูความสัมพันธ์อันดีเมื่อครั้งอดีต เพื่อการกลับมาสัมพันธ์ในอนาคตระหว่างจีนและเวียดนามในบริบทที่เวียดนามได้เปลี่ยนแปลงนโยบายทางด้านเศรษฐกิจเป็นการเปิดรับกลไกตลาดเสรี และการฟื้นฟูความสัมพันธ์กับนานาชาติอย่างเร่งด่วน ซึ่งความสัมพันธ์ได้ขาดสะบั้นลงในเดือนกุมภาพันธ์ปี 1979

โดยเฉพาะความช่วยเหลือที่ได้รับจากพรรคคอมมิวนิสต์จีน และเมื่อจีนปฏิวัติสำเร็จใน 1949 ได้ทำให้การต่อสู้ของพรรคคอมมิวนิสต์เวียดนามยิ่งได้รับการสนับสนุนมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะการสนับสนุนด้าน การเงิน อาวุธ เป็นต้น

อย่างไรก็ตามเมื่อย้อนกลับไปในปี 1935 ตามบันทึกความทรงจำของสว่างวันสวนแล้วพบว่า การเคลื่อนไหวของพรรคคอมมิวนิสต์เวียดนามในจีน ยังตกอยู่ในสภาพที่ต้องพึ่งพาความช่วยเหลือจากหลากหลายฝ่าย ที่ประวัติศาสตร์ทางการของพรรคคอมมิวนิสต์เวียดนามหลังการสิ้นสุดสงครามได้ละเลยที่จะกล่าวถึงสภาวะของพรรคฯ ที่ต้องได้รับความช่วยเหลือจาก

⁹¹ Hoang Van Hoan, *A Drop in the Ocean*, p. 71.

หลากหลายฝ่าย ดังนั้นบันทึกความทรงจำของฮวงวันฮวนได้สะท้อนให้เห็นถึงความช่วยเหลือของชาวเวียดนามที่แตกต่างด้านอุดมการณ์⁹²

ดังที่ได้กล่าวไปแล้วว่าฮวงวันฮวนเดินทางมายังประเทศจีนโดยมีจุดมุ่งหมายที่บ้านของโฮฮอคหลัม เป็นผู้หนึ่งที่เดินทางไปร่ำเรียนที่ญี่ปุ่นในขบวนการ “มุ่งตะวันออก” ของฟานโบยโจว และกลับมาพำนัก ณ นานกิงประเทศจีน ดั้งบ้านของโฮฮอคหลัมในช่วงเวลาดังกล่าวจึงเป็นที่ที่ชาวเวียดนามพลัดถิ่นพำนักอยู่

ปัญหาสำคัญ ณ ช่วงเวลานั้นคือปัญหาทางการเงิน เนื่องจากสหายชาวเวียดนามที่ลี้ภัยมาจีนนั้นยังไม่สามารถหางานทำได้ สภาพชีวิตความเป็นอยู่ของบรรดานักปฏิวัติในต่างแดนนั้นมีความเป็นอยู่ที่อดัดขัด ขัดสน ดังเช่น ในฤดูหนาวที่แสนเยือกเย็น พวกเขาไม่มีเงินสำหรับซื้อเสื้อกันหนาวเพื่อสร้างความอบอุ่นให้ร่างกายได้ ต้องรอนจนกระทั่งฤดูร้อนเมื่อราคาของเสื้อกันหนาวลดลงจึงจะสามารถซื้อเพื่อเก็บไว้สวมใส่ในปีต่อไป ดังที่เขา กล่าวว่า “พวกเราได้สวมเสื้อกันหนาวในช่วงที่อากาศร้อน และสวมเสื้อผ้าที่บางเบาในช่วงฤดูหนาว” เป็นต้น⁹³

ดังนั้นโฮฮอคหลัมจึงกลายเป็นผู้หนึ่งที่ให้ความช่วยเหลือแก่บรรดาสหายชาวเวียดนามเสมอมา แม้ว่าเขาจะทำงานเป็นเจ้าหน้าที่ในกองทัพก๊กมินตั๋งประจำเมืองนานกิง ในยศพันโท แต่ฮวงวันฮวนก็กล่าวว่า โฮฮอคหลัมให้เหตุผลในการทำงานดังกล่าวแก่เขาว่า “ผมทำงานนี้เพื่อทำให้ห้องอิม และยังมีใจที่จะทำตราบไตที่ได้เงินมาเพื่อจุนเจือปากท้อง” อย่างไรก็ตามโฮฮอคหลัมนั้นเป็นที่รู้จักกันดีว่าเขาเป็นนักชาตินิยม และปราชญ์ขงจื้อ ซึ่งรัฐบาลจีนคณะชาติก็ทราบดีถึงเหตุผลนี้เป็นอย่างดี ดังนั้นจึงมิได้เคลือบแคลงสงสัยต่อความสัมพันธ์ระหว่างเขากับบรรดาสหายจากพรรคคอมมิวนิสต์เวียดนาม⁹⁴ นอกจากความช่วยเหลือจากโฮฮอคหลัมแล้ว ยังมีผู้ที่สนับสนุนทางการเงิน เช่น เจ้าชายเกื่องเต้ ที่ฮวงวันฮวนกล่าวว่า “เรายังไม่เคยลืมถึงความช่วยเหลือของพวกเขาเลย”⁹⁵

อย่างไรก็ตาม ตามบันทึกความทรงจำของฮวงวันฮวนได้แสดงให้เห็นถึงการเคลื่อนไหวของสหายที่ปฏิบัติการกิจในจีนในช่วงเวลาดั้งทศวรรษที่ 1930 ในด้านการรวบรวมบรรดาสหายชาวเวียดนามพลัดถิ่นเข้าด้วยกันโดยมีศูนย์กลางที่บ้านของโฮฮอคหลัม โดยเขาและเพื่อนที่ชื่อว่า ฮาย

⁹² Hoang Van Hoan, *A Drop in the Ocean*, p. 11.

⁹³ Ibid., p. 85.

⁹⁴ Ibid., p. 90.

⁹⁵ Ibid., p. 85.

(Hai)⁹⁶ ที่เคยร่ำเรียนมาด้วยกันจากโรงเรียนการปฏิวัติของโฮจิมินห์ในปี 1926 ได้เห็นร่วมกันจัดตั้งหลักสูตรเพื่อจัดการศึกษาและเป็นที่พบปะของชาวเวียดนามผู้รักชาติขึ้น ที่ร่วมด้วยสมาชิกของพรรคชาตินิยมเวียดนาม และ วัน (Van) ซึ่งเป็นสหายจากสยามประเทศ มีหลักสูตรประกอบด้วย การเนื้อหาที่ว่าด้วย ทฤษฎีการปฏิวัติ กลุ่มพลังหลักในการปฏิวัติ พันธมิตรของการปฏิวัติ การปฏิวัติในเวียดนาม ปัญหาพื้นฐานของทฤษฎีมาร์กซ-เลนินเป็นต้น โดยเขาจะเป็นผู้ที่แปลเป็นภาษาไทยให้กับสหายวัน⁹⁷

จากคำอธิบายข้างต้นในบันทึกความทรงจำของฮวงวันฮวน สามารถกล่าวได้ว่าภารกิจของการเคลื่อนไหวในจีนของสหายและนักปฏิวัติในทัศนะของฮวงวันฮวนในช่วงต้นทศวรรษที่ 1930 ยังอยู่ในสถานะที่ลำบากทางการเงิน ที่มีความสำคัญต่อการดำรงชีพ บันทึกความทรงจำของฮวงวันฮวนจึงได้กล่าวแสดงความซาบซึ้งต่อความช่วยเหลือของชาวเวียดนามด้วยกัน ดังเช่น โฮฮอคัลัมและเจ้าชายเกื่องเต้ เป็นต้น ด้วยเหตุผลดังกล่าวภารกิจการปฏิวัติท่ามกลางความขัดสนทางการเงิน จึงจำกัดอยู่เพียงการรวบรวมชาวเวียดนามพลัดถิ่นเข้าด้วยกัน ที่สามารถจัดห้องเรียนเพื่อการศึกษาทฤษฎีมาร์กซ-เลนินซึ่งคำอธิบายดังกล่าวแตกต่างจากงานเขียนประวัติศาสตร์ฉบับทางการที่ละเอียดเรื่องราวรายละเอียดของชาวเวียดนามอื่นๆ ที่เคยมีคุณูปการต่อการปฏิวัติเวียดนามและยังเชิดชูความสำเร็จของการก่อตั้งพรรคคอมมิวนิสต์สำเร็จในปี 1930

อย่างไรก็ตามบันทึกความทรงจำของฮวงวันฮวนกลับกล่าวถึงรัฐบาลจีนคณะชาติด้วยทัศนะที่ไม่เป็นมิตร เนื่องจากรัฐบาลจีนคณะชาติได้กระทำการแทรกแซงการเคลื่อนไหวของชาวเวียดนามอยู่ตลอดเวลา โดยเฉพาะการเคลื่อนไหวของพรรคคอมมิวนิสต์เวียดนาม แม้ว่าฮวงวันฮวนจะกล่าวถึงความจำเป็นในการขอความช่วยเหลือและความสนับสนุนจากรัฐบาลจีนคณะชาติดังที่ได้กล่าวไปแล้วก็ตาม แต่เขาก็กลับกล่าวว่า “เราไม่เคยคาดหวังที่จะได้รับการสนับสนุนจากรัฐบาลจีนคณะชาติเลย”⁹⁸ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าทัศนะของเขาที่มีต่อรัฐบาลจีนคณะชาตินั้น มิได้มีความไว้วางใจต่อกันและรัฐบาลจีนคณะชาติเองก็ไม่มีความจริงใจในการช่วยเหลือการปฏิวัติในเวียดนามด้วยกัน

⁹⁶ Hoang Van Hoan, *A Drop in the Ocean*, p. 83. ฮวงวันฮวน กล่าวว่า สหายฮาย นั้นเป็นบุคคลที่ไม่น่าไว้วางใจ เขาผู้นี้เมื่อจบหลักสูตรจากโรงเรียนการปฏิวัติของโฮจิมินห์ในปี 1926 ได้ถูกส่งไปไซเบียดเพื่อร่ำเรียนรัฐศาสตร์และ เทคนิคด้านการสื่อสารทางวิทยุ เขาผู้นี้ได้ตกลงแต่งงานกับหญิงสาวจากครอบครัวชนชั้นกลางชาวรัสเซีย ท่ามกลางการกักตวงจากบรรดาสหาย หลังจากนั้นเขาได้รับเงินจากกงสุลฝรั่งเศส ให้นำตำรวจเข้าจับกุมบรรดาสมาชิกที่จะเข้าร่วมการประชุมพรรคที่จัดขึ้นที่ฮ่องกง ในปี 1930 แต่ไม่สำเร็จเนื่องจากเกิดการเปลี่ยนแปลงสถานที่การประชุมเป็นมาเก้าแทน

⁹⁷ Ibid., pp. 74-75.

⁹⁸ Ibid., p. 91.

ขณะเดียวกันฮวงวันฮวนกลับกล่าวถึงความช่วยเหลือของพรรคคอมมิวนิสต์จีนต่อเวียดนามด้วยทัศนคติที่ซาบซึ้ง โดยเฉพาะความช่วยเหลือหลังจากที่พรรคคอมมิวนิสต์จีนสามารถปฏิวัติสำเร็จในปี 1949 ที่สามารถทำให้เวียดนามสามารถได้รับชัยชนะในสมรภูมิการรบที่เดียนเบียนฟู ซึ่งเขาได้กล่าวแสดงความเสียใจต่อความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในปี 1979 ว่าเป็นเพราะ “กลุ่มคนเหล่านั้น (กลุ่มของเลดวน) ได้รุกรานกัมพูชาและเกิดความขัดแย้งกับจีนจึงทำให้ความสัมพันธ์จีนและเวียดนามที่ดั่งลาวเข้ามาเกี่ยวข้องด้วยแย้ง⁹⁹ ฮวงวันฮวนยังได้กล่าวถึงความสัมพันธ์อันดีระหว่างพรรคคอมมิวนิสต์จีนและเวียดนามในอดีต โดยอ้างถึงการประชุมสมัชชาพรรคคอมมิวนิสต์เวียดนามครั้งที่ 2 ในปี 1951 ว่า “ในที่ประชุมได้มีการแขวนภาพขนาดใหญ่ของสตาลินและเหมาเจ๋อตง ไว้ได้รูปภาพของมาร์กซ์-เลนินและเอนเกลส์ นอกจากนี้ยังอ้างถึงข้อความตอนหนึ่งของรายงานประชุมสมัชชาพรรคฯ ที่ส่งไปยังจีนที่กล่าวว่า “เวียดนามจะเดินตามการปฏิวัติของจีนที่ได้รับชัยชนะ และจะศึกษาแนวคิดของเหมาเจ๋อตง” พร้อมกันนั้นเขาได้อ้างข้อความจากหนังสือพิมพ์เวินเซินฉบับวันที่ 2 มกราคมปี 1951 ที่ได้แนะนำหนังสือที่เขียนโดยเครื่องจักรเลขาธิการพรรคฯ ในขณะนั้น อันมีข้อความว่า “พรรคของเราได้เลือกแนวทางที่ถูกต้อง ที่วางอยู่บนทฤษฎีมาร์กซ์-เลนินและแนวคิดเหมาเจ๋อตง”¹⁰⁰

จะเห็นได้ว่า การเคลื่อนไหวในจีนของพรรคคอมมิวนิสต์เวียดนามในทัศนะของฮวงวันฮวน ได้แสดงให้เห็นการเคลื่อนไหวในระยะแรกที่ยังยากลำบากและต้องการความช่วยเหลือในด้านต่างๆ ซึ่งกลุ่มคนที่ให้ความช่วยเหลือมากที่สุดคือ โฮฮอคหลัม อดีตนักชาตินิยม กระทั่งการเคลื่อนไหวของพรรคฯ เริ่มแข็งแกร่งมากขึ้นในช่วงหลังจากที่พรรคคอมมิวนิสต์จีนปฏิวัติสำเร็จ ดังนั้นนโยบายของบันทึกที่ฮวงวันฮวนต้องการสื่อสารคือประเด็น ความช่วยเหลือของจีนที่มีต่อการปฏิวัติเวียดนาม ดังเช่น สถานที่ในการเคลื่อนไหว หรือการสนับสนุนจากพรรคคอมมิวนิสต์จีน เป็นต้น ที่เวียดนามจะมีอาจปฏิวัติได้สำเร็จถ้าหากไม่ได้รับความช่วยเหลือจากจีน

⁹⁹ Hoang Van Hoan, *A Drop in the Ocean*, p.302.

¹⁰⁰ Ibid., pp. 300- 301.

ง. เวียดนามินห์

เป็นที่ทราบกันดีว่าเวียดนาม (Việt Nam Độc Lập Đông Minh Hội) นั้นก่อตั้งขึ้นในปี 1941 โดยมีเป้าหมายอยู่สองข้อ คือ หนึ่ง เพื่อปลดปล่อยเวียดนามจากการเป็นอาณานิคมของฝรั่งเศส ญี่ปุ่น สอง เวียดนามินห์ต้องเข้าทำการยึดอำนาจในการปกครองเวียดนาม¹⁰¹

หนังสือประวัติศาสตร์พรรคคอมมิวนิสต์เวียดนาม ได้กล่าวถึงการประชุมครั้งที่ 8 ของคณะกรรมการกลางของพรรคคอมมิวนิสต์เวียดนาม (พรรคคอมมิวนิสต์อินโดจีนในขณะนั้น) (Hội Nghị Ban Chấp Hành Trung Ương Lần Thứ Tám) ที่จัดขึ้นในเดือนพฤษภาคมปี 1941 และได้มีมติให้ตั้งองค์กร เวียดนามินห์ ซึ่งการปฏิวัติของเวียดนามที่ยังคงอยู่บนแนวทางของลัทธิสังคมนิยมของมาร์กซ-เลนิน โดยมีมติในการต่อสู้ คือ การสร้างความร่วมมือจากชาวเวียดนามทุกชนชั้น โดยเป้าหมายเฉพาะหน้าคือการได้เอกราชจากฝรั่งเศส พร้อมกันนั้นต้องช่วยเหลือการปฏิวัติต่อประเทศเพื่อนบ้านด้วย¹⁰² เช่นเดียวกันที่เหงียนคักเวียนกล่าวว่า

สถานการณ์ในช่วงเวลาปี 1941 ยังคงมีนักชาตินิยมบางคนเพื่อฝันถึงความเป็นไปได้ที่ญี่ปุ่นจะทำการช่วยเหลือให้เวียดนามเป็นเอกราช ดังนั้นในเดือนพฤษภาคมปี 1941 โฮจิมินห์ได้เรียกประชุมขึ้นที่หมู่บ้านปักบ่อ จังหวัดกว๋างบิ่ง (ทางเหนือของเวียดนาม) ซึ่งเป็นวาระการประชุมครั้งที่ 8 ของคณะกรรมการกลางพรรคอินโดจีน ที่ได้มีมติให้ดำเนินการปฏิวัติโดยไม่รอการนำจากค่ายนานาชาติที่มีโซเวียตเป็นแกน โดยมีเป้าหมายหลักคือ การปลดปล่อยประเทศทั้งจากญี่ปุ่นและฝรั่งเศส ซึ่งต้องมีการจัดตั้งสหพันธ์แห่งชาติที่ร่วมด้วยแนวร่วมจากหลากหลายกลุ่มหลายชนชั้น และขั้นต่อไปคือการยึดทรัพย์สินและที่ดินของผู้ทรยศทั้งหลายแล้วนำมาแจกจ่ายแก่ชาวนาผู้ยากจน โดยใช้สัญลักษณ์ธงแดงประดับด้วยดาวสีเหลือง¹⁰³

ขณะที่ สุด จอนเจดสิน กล่าวว่าการเข้ามาของญี่ปุ่น เป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้พรรคคอมมิวนิสต์อินโดจีน (พรรคคอมมิวนิสต์เวียดนาม) งดใช้นโยบายการทำสงครามชนชั้น และหันมาชูประเด็นเรื่องการรวมพลังชาวเวียดนามเพื่อต่อสู้ให้ได้มาซึ่งเอกราช ดังนั้นจึงมีการเสนอให้

¹⁰¹ Truong Buu Lam, *Resistance, Rebellion, Revolution: Popular Movement in Vietnamese History*, p. 40.

¹⁰² Nguyễn Trọng Phúc, Chủ biên, *Tìm Hiểu Lịch Sử Đảng Cộng Sản Việt Nam , Qua Các Đại Hội Và Nghị Trung Ương (1930- 2002)* (Hà Nội: Nhà Xuất Bản Lao Động, 2003), tr. 203-208. [เหงียนจ่องฟุก, บรรณาธิการ, *ทำความเข้าใจประวัติศาสตร์พรรคคอมมิวนิสต์เวียดนาม ตามวาระการประชุม (1930- 2002)* (สถานอย: สำนักพิมพ์แรงงาน, 2003), หน้า 203-208.]

¹⁰³ เหงียน คัก เวียน, *เวียดนาม: ประวัติศาสตร์ฉบับพิสดาร*, หน้า 247- 248.

จัดตั้งแนวร่วมสหพันธ์เวียดนามเพื่อเอกราชหรือเวียดนามที่ขึ้นในการประชุมคณะกรรมการพรรคฯ ครั้งที่ 8 (10- 19 พฤษภาคมปี 1941) จัดขึ้นที่ หมู่บ้านบักบ่อ จังหวัดกาวบิ่ง โดยวัตถุประสงค์ขององค์กรดังกล่าวคือ การรวมพลังชาวเวียดนามทุกกลุ่มทุกชนชั้น ทุกพรรคการเมือง และกลุ่มผู้รักชาติ เพื่อร่วมมือกันขับไล่ญี่ปุ่นและฝรั่งเศสเพื่อนำเวียดนามไปสู่การเป็นประเทศเอกราชโดยสมบูรณ์¹⁰⁴

ลักษณะที่ยืดหยุ่นดังกล่าวได้ทำให้เวียดนามที่ได้รับความร่วมมือจากชาวเวียดนามทุกระดับ ดังจะเห็นได้จากสมาชิกในคณะรัฐบาลแห่งชาติที่ได้รับการก่อตั้งขึ้น ก็มีรายชื่อของชาวเวียดนามจากหลากหลายกลุ่ม ที่แตกต่างกันทางด้านแนวคิดและอุดมการณ์ ดังเช่น โฮจิมินห์ได้เชิญจันจองคิม ซึ่งเป็นผู้ที่จงรักภักดีต่อจักรพรรดิเบาต่ายมาร่วมในรัฐบาล นอกจากนี้ตามความเข้าใจของชาวเวียดนามโดยทั่วไปดังเช่นความวันตวยยังกล่าวไว้ว่า

ประธานของเวียดนามที่นั่นนำโดยเหงียนฮายเทิน และโฮจิมินห์... หลักการเพียงอย่างเดียวที่พวกเขา [เวียดนามที่] มีคือ การกำจัดฝรั่งเศส ไม่ใช่คอมมิวนิสต์ และนี่คือแก่นหลักที่โฮจิมินห์ใช้เพื่อการจัดตั้งและเคลื่อนไหวเวียดนาม และคอมมิวนิสต์เป็นคำที่ผมไม่เคยได้ยินเลยในช่วงเวลาที่ผมเติบโตในสามเหลี่ยมปากแม่น้ำโขง ชาวบ้านพูดตลอดเวลาว่า “รักชาติ” และ “อิสรภาพ” แต่ไม่มีคำว่า “คอมมิวนิสต์” หรือ “ชนชั้นทางสังคม” เลย¹⁰⁵

อาจกล่าวได้ว่าเวียดนามในประวัติศาสตร์ของพรรคคอมมิวนิสต์เวียดนามที่ได้รับการอธิบายหลังปี 1975 ได้กล่าวถึงองค์กรดังกล่าวในลักษณะของการต่อสู้ตามแนวทางพรรคฯ ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจาก เหตุการณ์ที่เรียกว่า การปฏิวัติในเดือนสิงหาคม และตามมาด้วยการประกาศเอกราชในเดือนกันยายนปี 1945 นั้นได้รับการเชิดชูในประวัติศาสตร์ของเวียดนามที่นำโดยโฮจิมินห์ ซึ่งคำอธิบายดังกล่าวได้ละเลยไปว่า เวียดนามที่นั่นเป็นองค์กรแนวร่วมที่ได้รับการจัดตั้งขึ้นมาด้วยสถานการณ์ช่วงสงครามโลกครั้งที่สอง ซึ่งประเด็นดังกล่าวจะได้รับการกล่าวถึงในบันทึกความทรงจำของฮวางวันฮวน และบันทึกความทรงจำของคนเวียดนามพลัดถิ่นอื่นๆ ที่ต่างกล่าวว่าพวกเขาหรือสมาชิกในครอบครัวเข้าร่วมในขบวนการเวียดนาม เพราะเวียดนามที่มีได้เป็นองค์กรภายใต้การนำของพรรคคอมมิวนิสต์ และเป้าหมายในครั้งนั้นคือการเรียกร้องเอกราชจากฝรั่งเศสและขับไล่ญี่ปุ่น

¹⁰⁴ สูด จอนเจดลิน, *ประวัติศาสตร์เวียดนามตั้งแต่สมัยอาณาจักรฝรังเศสถึงปัจจุบัน*, หน้า 152- 153.

¹⁰⁵ Doan Van Toai, *The Vietnamese Gulag*, p.31.

1. เวียดนามในทัศนะของคนเวียดนามพลัดถิ่น

ด้านบันทึกความทรงจำของคนเวียดนามพลัดถิ่น กล่าวโดยเฉพาะฮวงวันฮวนซึ่งเข้ามาทำงานในจีนตั้งแต่ปี 1935 เป็นต้นมา ดังที่ได้กล่าวไปแล้วว่าการเคลื่อนไหวในช่วงเริ่มแรกยังเป็นการรวบรวมคนเวียดนามพลัดถิ่นในจีนเข้าไว้ด้วยกัน ดังนั้นจึงได้มีแนวคิดในการก่อตั้งองค์กรของชาวเวียดนามพลัดถิ่นขึ้น ซึ่งก็คือองค์กรเวียดนามห์ โดยบันทึกความทรงจำของฮวงวันฮวนที่กล่าวถึงองค์กรเวียดนามห์ สามารถแบ่งได้ใน 3 ประเด็นด้วยกันดังนี้

1.1. การก่อตั้งเวียดนามห์

ฮวงวันฮวนกล่าวถึงการก่อตั้งเวียดนามห์ว่า ในช่วงปี 1935 โฮฮอคล้มได้เข้ามาพูดคุยกับเขาและ ฮาย ถึงการก่อตั้งองค์กรปฏิวัติของชาวเวียดนามโพ้นทะเลในจีนและจดทะเบียนอย่างถูกต้องภายใต้รัฐบาลจีนคณะชาติ เพื่อขอความช่วยเหลือจากรัฐบาลจีนคณะชาติอย่างเป็นทางการ เช่น การตั้งสำนักงาน และเรื่องการเงิน เป็นต้น หลังจากนั้นฮายได้เขียนร่างของเอกสารการก่อตั้ง สมาพันธ์ชาวเวียดนามอิสระ (Vietnamese Independence League) หรือภาษาเวียดนามคือ Việt Nam Độc Lập Đông Minh ที่โฮฮอคล้มได้ตั้งชื่ออย่างสั้นๆ ว่า เวียดนามห์ (Việt Minh) หลังจากนั้น ได้เกิดการประชุมขึ้น โดยมี เหงียนฮายเทินและเพื่อนอีกสองสามคนเป็นตัวแทนชาวเวียดนามจากกวางเจา โฮฮอคล้ม และ เลทเทียตห่ง (Le Thiet Hung) เป็นตัวแทนจากนานกิง ดางเหงียนห่ง เลก๊วกตริอ (Le Quoc Tru) และ ตื่อจี้เกียน (Tu Chi Kien) เป็นตัวแทนจากยูนนาน ดางวันกัป (Dang Van Cap) และ ฮวงวันฮวน เป็นตัวแทนจากสยาม ฮาย (Hai) เป็นตัวแทนจากฝรั่งเศส เกาสงแห่ง (Cao Hong Lanh) เป็นตัวแทนจากเวียดนาม¹⁰⁶

หลังจากนั้นในช่วงต้นปี 1936 โฮฮอคล้มได้เขียนจดหมายไปยังคณะกรรมการกลางของรัฐบาลจีนคณะชาติเพื่อขออนุญาตประชุมสัมมนาเพื่อประกาศจัดตั้งเวียดนามห์ การประชุมได้จัดขึ้นที่ห้องประชุมของสำนักงานของรัฐบาลจีนคณะชาติ โดยมีสมาชิกชาวเวียดนามประมาณ 20 คน ตัวแทนจากรัฐบาลจีนคณะชาติ 2 คน และวีดางตวง (Vi Dang Tuong) ตัวแทนจากพรรคชาตินิยมเวียดนามจากนานกิง จุดประสงค์ในการประชุมนั้นก็เพื่อการการสร้างความชอบธรรมการเมืองให้แก่เวียดนามห์และสถานภาพของสหായผู้ปฏิบัติงานที่อยู่ในจีน หลังจากนั้นไม่นาน เอกสารชื่อว่า เสียงของเวียดนาม (Voice of Vietnam) จำนวน 100 ฉบับ ที่โฮฮอคล้มเป็นผู้เตรียม

¹⁰⁶ Hoang Van Hoan, *A Drop in the Ocean*, pp. 86-87.

ค่าใช้จ่ายได้แจกจ่ายไปยังรัฐบาลจีนคณะชาติสาขาต่าง และไปยังชาวเวียดนามโพ้นทะเลใน กวางเจาและคุนหมิง¹⁰⁷

อย่างไรก็ตาม ในบริบทของสงครามโลกครั้งที่สองที่กำลังร้อนแรงในเอเชีย เมื่อญี่ปุ่นได้เข้า ครอบครองทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือของจีน และได้จัดตั้งรัฐบาลแมนจูว์ในปี 1931 จากนั้น ในปี 1935 กองทัพแดงของพรรคคอมมิวนิสต์จีนได้แสดงแสนยานุภาพโดยการเดินทัพทางไกลได้ สำเร็จ ซึ่งขณะนั้นพรรคคอมมิวนิสต์จีนได้ออกนโยบายใหม่คือ “หยุดสงครามกลางเมือง ร่วมกัน เพื่อต่อต้านฟาสซิสต์ญี่ปุ่น” ขณะที่เหตุการณ์ในเซียงไฮ้ นั้น เจียงไคเช็คได้ดำเนินการจับกุมสมาชิก ของพรรคคอมมิวนิสต์จีน จำนวน 7 คน กระทั่งเดือนธันวาคมปี 1936 เจียงไคเช็คได้ถูกลักพาตัว โดย จางโซเหลียง (Zhang Xue-liang) และ หยางฮูเจง (Yang Hu-chang) ในนครซีอาน (Xi'an) ที่เป็นเหตุให้เขาหยุดนโยบายการทำสงครามกลางเมืองและร่วมมือพรรคคอมมิวนิสต์จีนในการ ต่อต้านญี่ปุ่น ด้านสถานการณ์ในนานกิงก็ตกอยู่ในภาวะที่มีตม่น และน่ากลัว หนังสือและ หนังสือพิมพ์ถูกห้ามจำหน่าย นักเรียน นักศึกษานับพันได้ออกมาที่ถนนและประท้วง¹⁰⁸

ในปี 1937 เมื่อกองทัพญี่ปุ่นโจมตีนครนานกิงและทำลายบ้านเรือน เจียงไคเช็คประกาศ ทิ้งเมืองนานกิง และอพยพผู้คนออกมา องค์กรต่างๆ ของรัฐบาลก็กมินตั้งมาตั้งฐานที่มั่นอยู่ที่ จุง กิงขณะที่สำนักงานใหญ่ของกองทัพ ได้ย้ายไปที่ อู่ฮั่น (Wuhan) สมาชิกของเวียดนามที่ได้อพยพ ไปที่อู่ฮั่น เช่นกัน โดยใช้สถานที่ตามฟุ่มไม้ในการเขียนเอกสารต่างๆ ที่ทำจากไม้ไผ่และดินสอ เขียน บนกระดาษคาร์บอน สถานการณ์ในอู่ฮั่น ได้เอื้อต่อการทำงานของเวียดนามที่เนื่องจากที่นั่นได้ กลายมาเป็นที่รวมของวัฒนธรรม และปัญญาชนหัวก้าวหน้าที่อพยพมาจากที่อื่นหลังจากการล่ม ของเมืองใหญ่ๆ เช่น เซียงไฮ้ นอกจากนี้ การร่วมมือกันระหว่างพรรคคอมมิวนิสต์กับกมินตั้งได้ทำ ให้การปฏิบัติงานของคอมมิวนิสต์เป็นที่เปิดเผยและสะดวกมากขึ้น ในช่วงเวลานั้น ฮวางวันฮวน กล่าวว่าเป็นช่วงเวลาที่เขาได้อ่านหนังสือมากขึ้นและได้เข้าใจต่อสถานการณ์ระหว่างประเทศ ด้าน เศรษฐกิจ การเมืองและปรัชญามาร์กซมากขึ้น¹⁰⁹

กระทั่งในปี 1940 เมื่อ รัฐบาลจีนคณะชาติโดย เจียงไคเช็ค ออกนโยบายต่อต้านและ ปราบปรามคอมมิวนิสต์ ด้านไฮฮอคคัม นั้นประสบปัญหาด้านสุขภาพ จึงทำให้การสนับสนุน ทางด้านการเงินต่อการเผยแพร่วารสาร เวียดแทงก์ (Viet Thanh) ต้องยุติบทบาทลง กระทั่ง ต่อมา

¹⁰⁷ Hoang Van Hoan, *A Drop in the Ocean*, p. 88.

¹⁰⁸ Ibid., p. 97.

¹⁰⁹ Ibid., p. 98.

ในปลายปี 1940 เมื่อสถานการณ์การปฏิวัติได้เปลี่ยนแปลงมาสู่ภายใต้การนำของโฮจิมินห์โดยตรง ต่อมาได้มีการจัดตั้งสำนักงานของเวียดนามที่ขึ้นที่ก๊วยหลิน (Guilin) มีโฮฮอคหลัม ดำรงตำแหน่งประธาน และ ฝามวันดง เป็นรองประธาน¹¹⁰

จะเห็นได้ว่าการก่อตั้งของเวียดนามภายใต้การนำของโฮฮอคหลัมได้เกิดขึ้นตั้งแต่ปี 1936 ที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อเป็นองค์กรปฏิวัติของชาวเวียดนามพลัดถิ่น เพื่อให้เวียดนามได้รับการสนับสนุนจากรัฐบาลจีนคณะชาติ ทั้งด้านสถานะทางการเมือง และสถานะในการเคลื่อนไหวของผู้ปฏิบัติงานด้วย ดังนั้นเวียดนามในลักษณะดังกล่าวจึงได้รับความร่วมมือจากกลุ่มชาวเวียดนามที่หลากหลาย อย่างไรก็ตาม สถานการณ์สงครามโลกครั้งที่สองที่เริ่มรุนแรงในจีนได้ทำให้ การเคลื่อนไหวของเวียดนามที่เปลี่ยนการนำมาสู่โฮจิมินห์ ซึ่งเป็นที่ทราบกันดีว่าการเคลื่อนไหวในช่วงดังกล่าวได้รับการสนับสนุนจากสหรัฐอเมริกา ดังในบันทึกความทรงจำของบุญเลี้ยงที่กล่าวว่า

ในซานออย หน่วยงานการโฆษณาประชาสัมพันธ์ของเวียดนามที่นั่น ได้ประกาศอย่างเปิดเผยต่อความสัมพันธ์และความช่วยเหลือของสหรัฐอเมริกาต่อเวียดนาม¹¹¹

1.2. เวียดนามภายใต้การนำของโฮจิมินห์

การเข้ามารับหน้าที่ต่อเวียดนามโดยตรงของโฮจิมินห์ได้ทำให้พรรคคอมมิวนิสต์เวียดนามสามารถปฏิบัติงานอย่างกว้างขวางในจังหวัดทางภาคเหนือของเวียดนาม ซึ่งเป็นพื้นที่ที่กองทัพฝรั่งเศสได้ถอนทหารออกตั้งแต่ปี 1940 และโหวงเหิงเกียบได้ทำการจัดตั้งหน่วยฝึกทหารที่ กาวบัง (Cao Bang) บัคเซิน (Bac Son) หล่างเซิน (Lang Son) ตั้งแต่ปี 1942 เป็นต้นมา¹¹²

ย้อนกลับไปในวันที่ 20 มิถุนายน 1940 เมื่อปารีสได้ตกเป็นของเยอรมัน โฮจิมินห์ได้เรียกสหายมาประชุมเพื่อวิเคราะห์สถานการณ์ และได้ทำการย้ายพื้นที่การปฏิบัติการมาที่ชายแดนเวียดนามและจีน จากนั้นจึงเดินทางไป จุงกิงเพื่อแลกเปลี่ยนสถานการณ์กับคณะกรรมการกลางของพรรคคอมมิวนิสต์จีน¹¹³

¹¹⁰ Hoang Van Hoan, *A Drop in the Ocean*, pp. 90-91.

¹¹¹ Bui Diem, *In the Jaws of History*, p.38.

¹¹² Truong Buu Lam, *Resistance, Rebellion, Revolution: Popular Movement in Vietnamese History*, p. 40.

¹¹³ Hoang Van Hoan, *A Drop in the Ocean*, pp. 110.

ภายใต้สถานการณ์ดังกล่าวในเดือนตุลาคมปี 1940 โฮจิมินห์เห็นว่าต้องนำการปฏิวัติของชาวเวียดนามทั้งในต่างประเทศและในเวียดนามเข้าไว้ด้วยกัน เขาจึงได้พบกับโฮฮอคลัมที่ก๊วยหลิน และได้ตกลงที่จะให้องค์กรเวียดนามที่เคยก่อตั้งเมื่อปี 1936 และจดทะเบียนภายใต้รัฐบาลจีนคณะชาติรับหน้าที่ดังกล่าว โดยที่ยังคงมีโฮฮอคลัมเป็นประธานอยู่เช่นเดิม¹¹⁴

จากนั้นฮวงวันฮวน โวเหียงเกียบ ฝามวันดง และฟุงจิเกียน ได้เข้าพบกับ ลี้เจิน ผู้บัญชาการประจำภาคตะวันตกเฉียงใต้ของกองทัพก๊กมินตั๋ง เพื่อชี้แจงถึงสาระสำคัญของจัดตั้งพรรคคอมฯ และเวียดนามที่ขึ้นมาโดยกล่าวว่า กลุ่มพลังหลักของพรรคคอมฯคือ พรรคกร และพรรคฯก็ได้รับการสนับสนุนทางการต่างประเทศจากองค์กรคอมมิวนิสต์สากล ส่วนเวียดนามที่ขึ้นกลุ่มพลังหลักคือ ชนชั้นสูงในสังคมและในชนบท แต่ทั้งสององค์กรก็ยังคงติดต่อกันอยู่ ในการพบปะกับลี้เจินครั้งนี้มีผลให้เวียดนามที่ได้รับการรับรองจากรัฐบาลจีนคณะชาติแม้ว่า ลี้เจินจะไม่ใช้ผู้ที่มีอำนาจโดยตรงเนื่องจากคนที่มีอำนาจโดยตรงจากเจียงไคเช็คคือ หยางจิ้ง (Yang Ji-rong)¹¹⁵

อย่างไรก็ตามในเดือนเมษายนปี 1941 ได้จัดให้มีการประชุมจากตัวแทนชาวเวียดนามในต่างประเทศและในเวียดนาม เพื่อก่อตั้งสันนิบาตปลดปล่อยแห่งชาติเวียดนาม (The Vietnamese National Liberation League) ขึ้นที่เมืองจิ้งซี ประเทศจีน ที่ได้รับการสนับสนุนจากรัฐบาลจีนคณะชาติ โดยผู้เข้าร่วมดังเช่น สมาชิก 5-6 คนจากกลุ่มของเจื่องโบายกง¹¹⁶ ตัวแทนจากรัฐบาลจีนคณะชาติของจีน มีวูเจินหัว (Wu Gen-hua) กัปตันของกลุ่มการเมืองในแถบชายแดนจีนเวียดนาม หยางจิ้ง ตัวแทนจากก๊วยหลิน เป้าหมายของการประชุมคือการประกาศจัดตั้งสันนิบาตปลดปล่อยแห่งชาติเวียดนามอย่างเป็นทางการ และได้มีการเลือกคณะกรรมการกลางขึ้นมาโดยมี 2-3 คนจากกลุ่มของเจื่องโบายกง โวเหียงเกียบ ฝามวันดง และฮวงวันฮวน ซึ่งในทางปฏิบัติองค์กรสันนิบาตฯ ได้ตกอยู่ภายใต้การควบคุมของเวียดนามหรืออย่างสมบูรณ์¹¹⁷ เนื่องจากหลังจากการประชุมเสร็จสิ้นไม่นาน เจื่องโบายกงได้ถูกจับกุมจากทหารของเจียงไคเช็คด้วยข้อหารับสินบนจากนายทหารจีนที่ต้องการขึ้นสู่ตำแหน่งสูงในเวียดนาม หากกองทัพจีนสามารถเข้ายึดเวียดนามได้สำเร็จเสร็จสิ้นหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ซึ่งประเด็นดังกล่าวได้สร้างความไม่พอใจแก่ฝรั่งเศสเป็น

¹¹⁴ Hoang Van Hoan, *A Drop in the Ocean*, p.112.

¹¹⁵ Ibid., p. 114.

¹¹⁶ Ibid., p. 111. เจื่องโบายกงเป็นชาวเวียดนามที่มีตำแหน่งในรัฐบาลจีนคณะชาติ โฮฮอคลัมกล่าวว่า เขาหลีกเลี่ยงเรื่อยมาที่จะเข้าร่วมการปฏิวัติของชาวเวียดนามในจีน ต่อมาได้รับมอบหมายจากรัฐบาลจีนคณะชาติให้ทำการจัดตั้งและเตรียมงานต่อชาวเวียดนามเพื่อวางแผนในการบุกเวียดนามของกองทัพจีน จึงพยายามติดต่อโฮฮอคลัมเพื่อขอความช่วยเหลือ

¹¹⁷ Ibid., pp. 128- 129.

อย่างมาก [ช่วงเวลานั้นจีนและฝรั่งเศสยังเป็นพันธมิตรกัน] ดังนั้นเจียงไคเช็คจึงตัดสินใจจับกุม เลื่องโบยกง¹¹⁸

ด้านเวียดนามหลังเสร็จสิ้นการประชุมนั้น โฮจิมินห์ได้แนะนำให้ขอการสนับสนุนทางด้าน การฝึกทหารจากทางการจีน ที่ไม่นานหลังจากนั้น สหายจากกลางเซิน (Lang Son) กาวบัง (Cao Bang) และ ไท่เหียง (Thai Nguyen) ได้เข้ามารับการฝึกที่ ดาลองตัน (Dalongtan) ในจีนที่ ประเทศจีนเป็นระยะเวลาประมาณ 20 วัน หลังจากนั้นจึงเดินทางกลับเวียดนาม ส่วนการฝึกทาง การทหารใช้เวลา 60 วัน ได้ย้ายมาที่ เมืองไตอันดง (Tiandong) มณฑลกวางสี โดยมีเลเทียตห่ง ดำรงตำแหน่งเป็นหัวหน้าอยู่ที่นั่นแม้ว่ารัฐบาลจีนคนละชาติจะพยายามหาคนเข้ามาแทนที่ แต่ก็ไม่ สำเร็จ¹¹⁹

กระทั่งเดือนพฤษภาคม 1941 ได้เกิดการประชุมครั้งที่ 8 ของคณะกรรมการกลางของ พรรคคอมมิวนิสต์เวียดนามขึ้นที่หมู่บ้านบักบ่อ จังหวัดกาวบิ่ง ทางเหนือของประเทศเวียดนาม คณะกรรมการกลางได้ตัดสินใจให้มีการเปลี่ยนชื่อสันนิบาตปลดปล่อยแห่งชาติเวียดนาม (The Vietnamese National Liberation League) เป็นสันนิบาตแนวร่วมต่อสู้เพื่อเอกราชเวียดนาม (The Front of Vietnamese Independence League) หรือ เวียดนามินห์ ที่มีเป้าหมายในการ ต่อต้านฝรั่งเศส และ ญี่ปุ่น โดยที่ประชุมได้เลือกโฮจิมินห์ดำรงตำแหน่งประธานแต่โฮจิมินห์ปฏิเสธ และเสนอชื่อเต๋อจิ่งจินห์ แทน¹²⁰

ที่อาจกล่าวได้ว่าหลังการประชุมครั้งที่ 8 ของคณะกรรมการกลางพรรคฯ ได้ทำให้องค์กร เวียดนามินห์กลายเป็นองค์กรที่อยู่ภายใต้การนำของพรรคคอมมิวนิสต์เวียดนามอย่างแท้จริง แม้ว่า ยังคงมีภาพลักษณ์ของการเป็นแนวร่วมในการต่อต้านกลุ่มเผด็จการก็ตาม หากแต่ในที่ประชุมได้ เห็นร่วมว่าเป้าหมายหลักคือการได้เอกราชจากฝรั่งเศส โดยเวียดนามต้องเข้าไปช่วงชิงการนำ

ดังนั้นพรรคฯ จึงเริ่มขยายสาขาของเวียดนามินห์ในเวียดนาม และการเตรียมการเพื่อนำการ ปฏิวัติลงสู่ภาคใต้ โดยที่สหายที่กลับมาจาก จังหวัดกาวบิ่งในช่วงปี 1940 และ 1941 เช่น ฮวงวัน ฮวน ฝามวันดง เกาสงแลงห์ เลเทียตห่ง เป็นต้น ได้ทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษาให้กับสหายในหมู่บ้าน นอกจากนี้การปฏิบัติงานในท้องถิ่นที่เป็นชนกลุ่มน้อยในเวียดนาม ยังต้องอาศัยผู้ที่คุ้นเคยกับพื้นที่

¹¹⁸ Hoang Van Hoan, *A Drop in the Ocean*, p. 133.

¹¹⁹ Ibid., p. 132.

¹²⁰ Ibid., pp. 134- 135.

ในการเข้าไปทำงานเป็นอย่างมาก¹²¹ กระทั่งปลายปี 1943 และต้นปี 1944 ฝรั่งเศสกดดันและปราบปรามขบวนการปฏิวัติอย่างเข้มงวด ทำให้บรรดาสหยาที่ปฏิบัติงานต้องหลบหนีไปอยู่ตามป่า และถ้ำบนภูเขา ทั้งในเมืองซวนเซิน (Xuan Son) จังหวัดหายฟ่อง (Hải Phòng) เป็นต้น¹²²

1.3. การเคลื่อนไหวและความขัดแย้งภายในเวียดนาม

ดังที่ได้กล่าวแล้วว่าตามบันทึกความทรงจำของฮวงวันฮวนได้กล่าวถึงเวียดนามในด้านที่แตกต่างจากคำอธิบายของพรรคคอมมิวนิสต์เวียดนาม กล่าวคือ ฮวงวันฮวนได้กล่าวว่า องค์การเวียดนามที่แท้จริงแล้วก่อตั้งขึ้นมาในปี 1936 โดยการนำของโฮฮอคหลัมซึ่งเป็นนักชาตินิยม และเป้าหมายขององค์การก็เพื่อรวบรวมชาวเวียดนามในจีนเข้าไว้ด้วยกัน และเพื่อสร้างการสนับสนุนจากรัฐบาลจีนคณะชาติอย่างเป็นทางการ ดังนั้นองค์การเวียดนามจึงเป็นองค์การที่มีลักษณะชาตินิยม และเป็นองค์การแนวร่วม ที่มีสมาชิกมากมายและหลากหลายที่เป็นชาวเวียดนามที่อพยพที่อาศัยในประเทศจีน ซึ่งเงื่อนไขดังกล่าวได้ทำให้การปฏิบัติการเคลื่อนไหวของเวียดนามเกิดภาวะของการช่วงชิงกันระหว่างผู้นำที่มีทั้งสมาชิกจากพรรคคอมมิวนิสต์เวียดนามและนักชาตินิยมที่ได้รับการสนับสนุนจากรัฐบาลจีนคณะชาติ

จากบันทึกความทรงจำของฮวงวันฮวนได้แสดงให้เห็นว่าการเคลื่อนไหวของสหยาจากพรรคคอมมิวนิสต์เวียดนามในจีนในช่วงต้นทศวรรษที่ 1930 นั้นมีกลุ่มเป้าหมายที่การขยายงานฐานมวลชน ฮวงวันฮวนกล่าวว่าองค์การเวียดนามในจีนนั้นสามารถแบ่งได้เป็น 3 กลุ่ม กลุ่มแรกประกอบด้วยสมาชิก 60 คนที่ถูกส่งมาจากเวียดนามเพื่อเข้าฝึกด้านการทหารโดย กองทัพของรัฐบาลจีนคณะชาติจะเป็นผู้ฝึกพวกเขา ก่อนที่ไต้๋อันดง (Tiandong) โดยมีเลเทียตหุงเป็นผู้บัญชาการฝึกอยู่ที่นี่

กลุ่มที่สองคือกลุ่มของนักเรียนจากชั้นเรียนด้านวิทยุ (A Radio Operators Training Class) ในลูโซว (Liuzhou) ที่มีสำนักงานใหญ่ของกองทัพลูที่ 4 ของจีน ซึ่งโฮก๊วกตุย (Hoang Quoc Tuy) หรือที่รู้จักว่า เจียงก๊วกจื่อ เป็นหัวหน้าอยู่¹²³

กลุ่มที่สามคือ กลุ่มที่อาศัยอยู่ที่ บ้านของเหียงฮายเทิน ที่เป็นสำนักงานของเวียดนามที่เมืองนานกิง¹²⁴ โดยฮวงวันฮวนกล่าวถึงเหียงฮายเทินว่า ในอดีตเขาเป็นผู้ที่กระตือรือร้นใน

¹²¹ Hoang Van Hoan, *A Drop in the Ocean*, p. 178.

¹²² Ibid., p. 181.

¹²³ Ibid., pp. 144- 145.

ขบวนการเคลื่อนไหว โดยที่เขาได้รับคำเชิญจากโฮฮอคลัมในต้นปี 1936 มาที่นานกิงเพื่อช่วยจัดตั้งเวียดนามห์ หลังจากนั้นเขาได้เดินทางกลับกวางตุ้ง เนื่องจากว่าในเวลานั้นรัฐบาลจีนคณะชาติยังไม่ให้การสนับสนุน และยังมีเพื่อนของเขาคือเจิ่นเบ้า ที่ฮวงวันฮวนกล่าวถึงเขาว่าเป็นผู้ที่อยู่เบื้องหลังการปฏิวัติการในปี 1937 เมื่อพรรคคอมมิวนิสต์สยามได้มอบหมายงานให้เขานำกลุ่มเยาวชนจีนในสยามเดินทางจีนเพื่อเข้าร่วมกับกองทัพลูที่ 4 ทว่าเนื่องจากความหวาดกลัวต่อสงครามเขาได้ทิ้งเยาวชนเหล่านั้นไว้ที่ฮ่องกง¹²⁵

นอกจากนี้ยังมีความพยายามในการขยายการทำงานออกไปตามพื้นที่ต่างๆ ดังเช่นในคุนหมิงเป็นเมืองหลวงของยูนนาน ที่อยู่ทางตะวันตกเฉียงใต้ของประเทศจีน ฮวงวันฮวนกล่าวว่า ย้อนกลับไปเมื่อปี 1885 ฝรั่งเศสได้สร้างทางรถไฟจากฮานอย ผ่านลาวกายของเวียดนาม ถึงคุนหมิง ประเทศจีนทำให้ที่นั่นมีคนเวียดนามประมาณ 2,000 คน พำนักอยู่ที่คุนหมิง โดยพวกเขาเหล่านั้นได้เปิดกิจการร้านค้าตัดผม ร้านตัดเย็บและอื่นๆ ต่อมาในปี 1939 คุนหมิงได้กลายเป็นฐานที่มั่นในการทำงานของพรรคคอมมิวนิสต์เวียดนาม¹²⁶

นอกจากนี้แล้วในมณฑลยูนนานยังเป็นที่ตั้งของพรรคชาตินิยมเวียดนาม ซึ่งพรรคดังกล่าวได้รับการสนับสนุนจากรัฐบาลจีนคณะชาติ ซึ่งย้อนกลับไปปี 1929 เมื่อเหียนเถเหียบ¹²⁷ พ่ายแพ้การเลือกประธานพรรคชาตินิยมให้เหียนไทฮอค¹²⁸ ฝรั่งเศสจึงส่งเขามาช่วยงานเหียนคิมงูเพื่อฝึกทหารในหน่วยของฝรั่งเศสในคุนหมิง กระทั่งในปี 1930 เมื่อเกิดเหตุการณ์ เหยียนบาย¹²⁹ ได้ทำให้

¹²⁴ Hoang Van Hoan, *A Drop in the Ocean*, pp. 150-151.

¹²⁵ Ibid., pp. 149- 150.

¹²⁶ Ibid., p. 104.

¹²⁷ Truong Buu Lam, *Resistance, Rebellion, Revolution: Popular Movement in Vietnamese History*, p. 33.

การพ่ายแพ้ที่เหียน บาย ส่วนหนึ่งเกิดจากในพรรคชาตินิยมมีสายลับที่ทำงานให้กับฝรั่งเศส ดังนั้นแผนการจึงล้มเหลว ซึ่งเหียนเถเหียบก็เป็นหนึ่งสายลับดังกล่าว

¹²⁸ Ibid., p. 33. เหียนไทฮอค เป็นผู้นำของพรรคชาตินิยมเวียดนามซึ่งเป็นผู้ที่นิยมในลัทธิไตรราชูรของซุนยัตเซน พรรคชาตินิยมเวียดนามมีเป้าประสงค์หลักคือ ดำเนินการเพื่อการปฏิวัติแห่งชาติและใช้ความรุนแรงที่หมายถึงการโค่นล้มระบอบศักดินาและจักรวรรดินิยม พร้อมกันนั้นเสนอให้จัดตั้งสาธารณรัฐเวียดนาม นอกจากนี้ยังรวมถึงการให้ความช่วยเหลือและสนับสนุนต่อประเทศเพื่อนบ้านในการต่อสู้เพื่ออิสรภาพ หลังเหตุการณ์การต่อสู้ที่เหียน บาย เหียนไทฮอคถูกจับและประหารชีวิตในวันที่ 12 มิถุนายน 1930

¹²⁹ สุต จอนเจดลิน , *ประวัติศาสตร์เวียดนามตั้งแต่สมัยอาณาจักรฝรั่งเศสถึงปัจจุบัน*, หน้า 122- 123. เหตุการณ์ที่เหียนบาย เกิดขึ้นในวันที่ 9 กุมภาพันธ์ 1930 ของพรรคชาตินิยมเวียดนาม นำโดยเหียนไทฮอค และเหียนคักกู โดยแบ่งการก่อการเป็น 2 เขต คือ ที่ราบในจังหวัด หายเซียง, หายฟ่อม และ เกียนฮาน พื้นที่ในเขตที่ราบสูงคือ บริเวณ จังหวัด เซินเตย์ , พูเถาะ และเหียนบาย โดยเริ่มสังหารทหารของฝรั่งเศส ทว่าล้มเหลวลงด้วยการถูกรบปราบปรามอย่างหนัก เหตุการณ์นี้ทำให้สมาชิกของพรรคชาตินิยมถูกจับเป็นจำนวนมาก เหียนคักกู ถูกจับและฆ่าตัวตาย ส่วน เหียนไทฮอค ถูกประหารชีวิต ซึ่งทำให้พรรคชาติอ่อนกำลังลงที่สุดในที่สุด

พรรคชาตินิยมเวียดนามกำลังลง วุธองแคงซึ่งเป็นผู้เป็นสมาชิกคนหนึ่งของพรรคชาตินิยมได้หนีออกมาที่ยูนนานและร่วมกับกลุ่มของเหงียนเถเหงียบ จากนั้นได้ขยายพรรคชาตินิยมเวียดนามในยูนนานโดยได้รับการสนับสนุนจากชาวเวียดนามที่อาศัยอยู่ที่นั่น ที่ฮวงวันฮวนกล่าวว่า ทั้งเหงียนเถเหงียบ และวุธองแคงที่นั่น พักอาศัยอยู่ในโรงแรมอย่างสุขสบายจากที่เงินที่ได้นั้นมาจากการบริจาคของชาวเวียดนามโพ้นทะเล¹³⁰

ฮวงวันฮวนยังกล่าวอีกว่าพฤติกรรมที่ไม่ดีของทั้งวุธองแคง และเหงียนเถเหงียบ ได้ทำให้ในปลายปี 1935 สมาชิกของพรรคชาตินิยมเวียดนามบางส่วนได้หนีออกมาถึงยูนนาน และพยายามติดต่อกับพรรคคอมมิวนิสต์เวียดนามเพื่อขอความช่วยเหลือ เช่น เงินกู้ยืม หรือที่เรียกว่า ดงอ่า ได้ดางตริन्ह เลก๊วกจื่อ และ ตื่อจี้เกียน เป็นต้น จากนั้นพรรคคอมมิวนิสต์เวียดนามได้มอบหมายให้ วุธองแคง ดงอ่า และได้ดางตริन्ह เดินทางไปยังคุนหมิง ในมณฑลยูนนานที่ซึ่งพวกเขาได้เข้ามาเพื่อขยายสาขาของพรรคที่นั่น¹³¹ ฮวงวันฮวนกล่าวต่อว่าในปี 1936 วุธองแคงสามารถจัดตั้งกลุ่มฝ่ายซ้ายขึ้นในพรรคชาตินิยมเวียดนามในคุนหมิงได้สำเร็จ และได้ต่อต้านการนำของวุธองแคงในคุนหมิง¹³² ปลายปี 1939 ฟุงจี้เกียนเดินทางมาที่คุนหมิงเพื่อจัดตั้งสาขาของพรรค โดยมีสมาชิกหลัก 3 คนคือ ฟุงจี้เกียน, วุธองแคง และ ฮวงวันฮวน และจัดตั้งสำนักพิมพ์ได้ดินเพื่อเผยแพร่ใบปลิวและวารสารชื่อ เจวียนติน (Truyen Tin) ที่มีเป้าหมายเพื่อการรณรงค์ร่วมกันต่อต้านฝรั่งเศสและสนับสนุนจีนต่อต้านญี่ปุ่น¹³³

นอกจากปัญหาการแย่งชิงมวลชนจากกลุ่มชาวเวียดนามด้วยกันเองแล้ว รัฐบาลจีนคณะชาติยังมีความต้องการควบคุมการเคลื่อนไหวของชาวเวียดนามในจีน จึงได้ส่งผู้ปฏิบัติงานที่เป็นชาวเวียดนามเข้าไปเพื่อควบคุมทิศทางในการทำงาน เนื่องจากจีนมีความพยายามที่จะยัดแทรกกองทัพเข้าเวียดนามหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ที่มีเงินเบาแก๊ง (Chen Boa-cang) ผู้บัญชาการกองทัพในจังหวัดชวบชองอยู่ ที่ก่อนหน้านี้เงินเบาแก๊งได้คาดหวังไว้กับ เจื่องโอบกวง กระทั่งเขาถูกจับกุม ภารกิจจึงตกมาอยู่ที่เหงียนฮายเทิน และ เงินเบา เนื่องจากทั้งสองคนนี้มีตำแหน่งอยู่ในเวียดนามที่ต่อมาทั้งสองได้รายงานต่อเงินเบาแก๊งว่า กลุ่มของเวียดนามที่นั่นเป็นผู้ที่นิยมในคอมมิวนิสต์ จึงทำให้เงินเบาแก๊งนั้นแสดงท่าทีที่เย็นชา และตรวจตราเป็นพิเศษต่อสมาชิกของเวียดนาม¹³⁴

¹³⁰ Hoang Van Hoan, *A Drop in the Ocean*, p. 105.

¹³¹ Ibid., pp. 105- 106.

¹³² Ibid., pp. 106-108.

¹³³ Ibid., p. 108.

¹³⁴ Ibid., pp. 136- 137.

ซึ่งผลจากที่เจ็องโบยกงถูกจับกุม ทำให้สมาชิก 500 คนของของเขาถูกนำโดย นงกินซุ (Nong Kinh Du) และ ฮวงเลื่อง (Hoang Luong) โดยเลื่องวันยี่ (Luong Van Y) นั้นดำรงตำแหน่ง ผู้บัญชาการ และอยู่ภายใต้การให้คำปรึกษาของรัฐบาลจีนคณะชาติ ที่ต่อมาเกิดการต่อต้านจาก กลุ่มของ พวกอดีต ครู เสมีเยน และกรรมกร ที่คนเหล่านี้ได้เข้ามาเป็นสมาชิกของเวียดนามซึ่ง ขณะนั้น เหงียนฮายเทิน และเงินเบ้า ยังแอบอ้างตนเองว่าเป็นผู้นำของเวียดนาม¹³⁵

จะเห็นได้ว่า ตามบันทึกความทรงจำของฮวงวันฮวนได้กล่าวถึงเวียดนามในด้านที่ แตกต่างจากคำอธิบายของพรรคคอมมิวนิสต์เวียดนาม กล่าวคือ ฮวงวันฮวนได้กล่าวว่า องค์กร เวียดนามที่แท้จริงแล้วก่อตั้งขึ้นมาในปี 1936 โดยการนำของโฮฮอคลัมซึ่งเป็นนักชาตินิยม สมาชิก ขบวนการรุ่งตะวันออกที่พำนักอยู่ในจีนและยังทำงานให้กับกองทัพของก๊กมินตั๋งอีกด้วย ขณะที่ พรรคคอมมิวนิสต์เวียดนามได้กล่าวถึงการก่อตั้งองค์กรเวียดนามที่เกิดขึ้นอย่างเป็นทางการในเดือนพฤษภาคมปี 1941 ซึ่งได้ละเลยรายละเอียดของการเคลื่อนไหวของบรรดาสหายนักปฏิวัติที่ ดำเนินชีวิตอย่างอัตคัด เนื่องจากในช่วงเวลาดังกล่าวพรรคคอมมิวนิสต์เวียดนามยังมิได้เข้มแข็ง หรือได้รับการสนับสนุนทางด้านต่างๆ อย่างเพียงพอ นอกจากนี้จากบันทึกความทรงจำได้แสดงให้เห็นถึงลักษณะความเป็นองค์กรแนวร่วมของเวียดนามในบริบทของสงครามโลกครั้งที่ 2 ก่อนที่จะ เข้าสู่การนำโดยพรรคคอมมิวนิสต์เวียดนามอย่างสมบูรณ์ ที่เป็นเหตุให้จีนคณะชาติละเลยการ สนับสนุนสถานะของเวียดนามหลังการประกาศเอกราชในเดือนกันยายนปี 1945

จ. สถานะของการปฏิวัติในเดือนสิงหาคม 1945

การปฏิวัติในเดือนสิงหาคมปี 1945 มีความสำคัญในประวัติศาสตร์เวียดนามคือ เป็นการ ประกาศเอกราชครั้งแรกโดยชาวเวียดนาม ที่ในเดือนกันยายนปี 1945 ได้มีการอ่านแถลงการณ์ “คำประกาศอิสรภาพ” โดยโฮจิมินห์ ที่ได้รับการกล่าวว่าเป็นคำประกาศอิสรภาพที่ลอกเลียนแบบ มาจากคำประกาศอิสรภาพของสหรัฐอเมริกา พร้อมกันนั้น “सार” ที่เรียงร้อยอยู่ในแถลงการณ์ ฉบับดังกล่าว ก็สามารถกล่าวได้ว่าเป็น “सार” ที่มุ่งสื่อสารถึงชาวต่างชาติมากกว่าชาวเวียดนามที่ เป็นผู้ฟังหลักเสียอีก¹³⁶

¹³⁵ Hoang Van Hoan, *A Drop in the Ocean*, p. 148.

¹³⁶ David G. Marr, "Ho Chi Minh's Independence Declaration," in *Essay into Vietnamese Past*, eds. K.W. Taylor and John K. Whitmore (New York: Cornell Southeast Asian Program, 1995), p. 221.

เหตุการณ์ที่เรียกว่าการปฏิวัติในเดือนสิงหาคมปี 1945 เกิดขึ้นในบริบทของสงครามโลกครั้งที่ 2 เหตุการณ์นี้ได้ถูกให้ความสำคัญในฐานะของการปฏิวัติโดยชาวเวียดนาม ขณะเดียวกันก็เป็นเหตุการณ์ที่ถูกเรียกว่าเป็น “การลุกฮือของประชาชนชาวเวียดนาม” ที่เหียงคักเวียนกล่าวว่า การเคลื่อนไหวเพื่อต่อต้านญี่ปุ่นในเวียดนามนั้นเกิดจากการประสานงานของเวียดนามห์ ทั้งจากในหมู่บ้านต่างๆ กลุ่มชาติพันธุ์ และชนชั้นกลางในเมือง และเมื่อญี่ปุ่นยอมแพ้ในวันที่ 13 สิงหาคมปี 1945 หลังจากทีอเมริกาทิ้งระเบิดปรมาณูที่เมืองฮิโรชิมาและนางาซากิ ที่ในช่วงสภาวะแห่งสุญญากาศนี้เอง พรรคคอมมิวนิสต์เวียดนามได้ออกคำขวัญว่า “ยุติการรุกรานของต่างชาติ ชวงชิงเอกราชและก่อตั้งพลังประชาชน” ในวันที่ 16 สิงหาคมปีเดียวกัน เวียดนามห์ได้เปิดการประชุมสมัชชาแห่งชาติ ที่ร่วมด้วยผู้นำจากกลุ่มต่างๆ เช่น กลุ่มชาติพันธุ์ กลุ่มศาสนา เป็นต้น และได้มีมติร่วมกันว่า ให้ยึดอำนาจจากญี่ปุ่นและรัฐบาลหุ่นเชิดก่อนที่กองทัพของฝ่ายสัมพันธมิตรจะเข้ามา พร้อมกันนั้นต้องสร้างการยอมรับด้วยว่า เวียดนามห์เป็นผู้นำในการปลดอาวุธของกองทัพญี่ปุ่น¹³⁷ 17 สิงหาคมปี 1945 ชาวเวียดนามได้พากันหลังไหลไปที่โรงละครแห่งชาติเพื่อสนับสนุนรัฐบาลของจันจองคิม ทว่าไม่นาน เวียดนามห์ได้ทำการยึดสถานที่ ดิตรง พร้อมทั้งประกาศระณาม “รัฐบาลหุ่น” ของญี่ปุ่นขึ้น และประกาศว่า เวียดนามห์คือตัวแทนที่แท้จริงของชาวเวียดนาม วันที่ 19 สิงหาคมปี 1945 จันจองคิม ได้ลาออกจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรีอย่างเป็นทางการ¹³⁸ โดยการปฏิวัติของเวียดนามห์ได้เริ่มขึ้นในวันที่ 18 สิงหาคมปี 1945 และในวันที่ 30 สิงหาคมปีเดียวกัน เวียดนามห์ก็สามารถยึดอำนาจการปกครองเวียดนามได้อย่างสมบูรณ์¹³⁹

การช่วงชิงอำนาจในช่วงสภาวะสุญญากาศทางอำนาจก่อนที่กองทัพของฝ่ายสัมพันธมิตรจะเข้ามาในตัวเอง ขบวนการเวียดนามห์ได้กลายเป็นแกนกลางในการนำ มีการจัดตั้งขบวนการแนวร่วมต่างๆ พร้อมด้วยการจัดประชุมกลุ่มต่างๆ ในเวียดนามเพื่อหารือต่อการจัดตั้งรัฐบาลชั่วคราว พร้อมทั้งลดฐานันดรของจักรพรรดิเป๋าดายลงเป็นสามัญชนชื่อว่า วินห์ถุย (Vinh Thuy) และตามมาด้วยการอ่านคำประกาศเอกราชโดยโฮจิมินห์ ในฐานะประธานาธิบดีชาวเวียดนามคนแรก ในวันที่ 2 กันยายนปี 1945 แห่งสาธารณรัฐประชาธิปไตยเวียดนาม แม้ว่าโฮจิมินห์นั้น จะเดินทาง

¹³⁷ เหียงคักเวียน, *เวียดนาม : ประวัติศาสตร์ฉบับพิสดาร*, หน้า 255.

¹³⁸ Bui Diem, *In the Jaws of History*, pp. 31-35. บุญเยี่ยม [อดีตเอกอัครราชทูตคนสุดท้ายแห่งสาธารณรัฐเวียดนามประจำสหรัฐอเมริกาในสมัยรัฐบาลเหียงวันเทียว] กล่าวถึงเรื่องราวความเคลื่อนไหวในช่วงที่ญี่ปุ่นเข้ามาในเวียดนามในช่วงสงครามโลกครั้งที่สองว่า ด้วยความสนับสนุนจากญี่ปุ่นขณะนั้น จักรพรรดิองค์สุดท้ายของราชวงศ์เหียงคือเป๋าดาย ได้ประกาศเอกราช และจัดตั้งรัฐบาลแห่งชาติ ซึ่งผู้ที่ได้รับเลือกให้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีคือจันจองคิม ผู้เป็นลุงของบุญเยี่ยม เขา กล่าวว่า เป็นที่ประหลาดใจเป็นอย่างมากที่โงดิงห์เตียม ซึ่งมีความใกล้ชิดเป็นอย่างมากกับญี่ปุ่นได้ถูกมองข้ามไปเนื่องจาก ในช่วงเวลาที่ญี่ปุ่นตัดสินใจยึดอำนาจจากฝรั่งเศสนั้นจันจองคิมเป็นผู้ที่สามารถตามตัวได้อย่างรวดเร็ว ขณะที่โงดิงห์เตียมนั้นได้หลบซ่อนตัวอยู่ในไซ่งอน

¹³⁹ Truong Buu Lam, *Resistance, Rebellion, Revolution: Popular Movements in Vietnamese History*, p. 37.

มาถึงเวียดนามก่อนหน้าการประกาศเอกราชเพียงหนึ่งสัปดาห์จากหุบเขาทางเหนือของเวียดนามก็ตาม¹⁴⁰

เหตุการณ์ความป้อมปีติต่อกรได้มาซึ่งเอกราช ได้จบลงที่การยatraกองทัพอของฝ่ายสัมพันธมิตรที่ตกลงกันภายใต้สนธิสัญญาสัญญา พอร์ตสตัน ที่ระบุว่าให้กองทัพของอังกฤษเข้าปลดอาวุธญี่ปุ่นในภาคใต้ ส่วนกองทัพของรัฐบาลจีนคนละชาติเข้าปฏิบัติการทางภาคเหนือ ด้วยการนำของนายพลลูฮานพร้อมด้วยพรรคชาตินิยมเวียดนามและกลุ่มพันธมิตรปฏิวัติเวียดนาม (Vietnamese Revolutionary Alliance) ด้วยจุดมุ่งหมายเพื่อต่อสู้กับเวียดนามห์ เนื่องจากรัฐบาลจีนคนละชาตินั้นสนับสนุนพรรคชาตินิยมมากกว่าเวียดนามห์¹⁴¹

อย่างไรก็ตามคำประกาศเอกราชของโฮจิมินห์นั้นกลับไม่ได้รับการยอมรับจากฝรั่งเศส เนื่องจากฝรั่งเศสยังต้องการให้เวียดนามเป็นประเทศในอาณานิคมอยู่ ซึ่งท่าทีของฝรั่งเศสยังได้รับการสนับสนุนจากอังกฤษ กระทั่งในวันที่ 21 กันยายนปี 1945 ได้มีการปลดปล่อยทหารฝรั่งเศสที่ถูญี่ปุ่นจับกุมออกมา จึงทำให้เกิดการปะทะกันระหว่างทหารฝรั่งเศสและเวียดนามห์ ดังนั้นสถานการณ์ในภาคใต้หลังการเข้ามาของฝ่ายสัมพันธมิตรจึงมีผลให้เวียดนามห์สูญเสียอำนาจ¹⁴²

นอกจากนี้ในภาคเหนือของประเทศที่กองทัพก๊กมินตั้งเป็นฝ่ายเข้ามาปลดอาวุธกองทหารญี่ปุ่นนั้น ปรากฏว่ากองทัพของก๊กมินตั้งที่อดอยากมาจากช่วงสงครามได้เข้าปล้นทรัพย์สินของชาวเวียดนามมาตลอดการเดินทาง ซึ่งโฮจิมินห์ได้ทำการประนีประนอมกับนายพลลูฮานว่าจะมีการจัดตั้งรัฐบาลผสมที่มีตัวแทนจากทั้งฝ่ายเวียดนามห์และพรรคชาตินิยมเวียดนาม พร้อมทั้งประกาศยุบพรรคคอมมิวนิสต์อินโดจีนในเดือนพฤศจิกายนปี 1945¹⁴³ ภายใต้แรงกดดันดังกล่าวทำให้รัฐบาลผสมแห่งชาติเวียดนามที่จัดการประชุมขึ้นในเดือนมกราคมปี 1946 นั้นร่วมด้วยกลุ่มคนที่มีพื้นฐานเป็นนักชาตินิยม เช่น เหงียนฮายเทิน (Nguyễn Hải Thần) เหงียนเตื่องตาม (Nguyễn Tuồng Tam) วูฮงแคงห์ (Vũ Hồng Khanh) เป็นต้น¹⁴⁴

¹⁴⁰ David G. Marr, "Ho Chi Minh's Independence Declaration," in *Essay into Vietnamese Past*, eds. K.W. Taylor and John K. Whitmore (New York: Cornell Southeast Asian Program, 1995), p. 221.

¹⁴¹ **Đào Tăng Dực**, *On the Struggle for Democracy in Vietnam* (NSW: Butterfly Books, 1994), p. 70.

¹⁴² สุด จอนเจดสิน, *ประวัติศาสตร์เวียดนามตั้งแต่สมัยอาณานิคมฝรั่งเศสถึงปัจจุบัน*, หน้า 170-171.

¹⁴³ Stanley Karnow, *Vietnam: A History* (London: Pimlico, 1994), p. 167.

¹⁴⁴ **Đào Tăng Dực**, *On the Struggle for Democracy in Vietnam*, p. 71. โดยเหงียนฮายเทิน ได้รับตำแหน่งรองประธานาธิบดี เหงียนเตื่องตาม ซึ่งเป็นตัวแทนจากกลุ่มฝ่ายเวียดนามห์ได้รับตำแหน่งรัฐมนตรีต่างประเทศ วูฮงแคงห์ ผู้นำพรรคชาตินิยมเวียดนามห์ได้รับตำแหน่งรองผู้บังคับการกิจการทหาร ดูใน Hoang Ngoc Thanh, *Vietnam's Social and Political Development as Seen through the Modern Novel* (New York: Peter Lang Publishing, 1991), p. 175.

จากนั้นในเดือนมีนาคมปี 1946 รัฐบาลผสมแห่งชาติเวียดนามได้ลงนามในข้อตกลงความ
ว่า เวียดนามเป็นอิสรภาพภายใต้สหพันธ์ฝรั่งเศส และให้คงทหารในเวียดนาม 5 ปี กระทั่งเกิดการ
แตกหักขึ้นในเดือนธันวาคมปีเดียวกัน จากการปะทะกันระหว่างเวียดนามกับพรรคชาตินิยม
เวียดนามและกลุ่มค่ายเวียดขึ้นในทางเหนือของประเทศ และได้เกิดการปะทะกับฝรั่งเศสที่ฮานอย
และหายฝ่อง ทำให้โฮจิมินห์ประกาศการต่อสู้ขึ้นที่ฮานอย ที่ได้รับการขานรับจากบรรดาปัญญาชน
คนชั้นกลางต่างๆ ที่ในช่วงเวลาดังกล่าวสมาชิกของพรรคคอมมิวนิสต์เวียดนามได้เริ่มปฏิบัติงาน
แพร่ขยายฐานมวลชน กระทั่งพรรคคอมมิวนิสต์จีนได้รับชัยชนะในปี 1949 สถานการณ์การสู้รบใน
เวียดนามจึงได้รับการสนับสนุนจากจีน และได้ก่อตั้งพรรคคนงานเวียดนาม (Đảng Lao Động
Việt Nam) ในวันที่ 11 กุมภาพันธ์ปี 1951¹⁴⁵

อย่างไรก็ตามหนังสือ *รัฐบาลเวียดนาม 1945- 2003* ซึ่งเป็นหนังสือที่เผยแพร่โดยรัฐบาล
เวียดนามได้กล่าวถึงเหตุการณ์ดังกล่าวไว้ในสถานะของการประกาศเอกราชครั้งแรกและเป็นการ
ลุกฮือของประชาชนชาวเวียดนามภายใต้การนำของพรรคคอมมิวนิสต์เวียดนาม ที่ร่วมด้วย
ประชาชนตั้งแต่เหนือจดใต้ของเวียดนามมากกว่า 20 ล้านคน ได้ลุกฮือขึ้นทั่วทั้งประเทศ¹⁴⁶

ด้านแบบเรียนประวัติศาสตร์ชั้นประถมของเวียดนามนั้น ดารารัตน์ได้ตั้งข้อสังเกตว่า
เนื้อหาที่ว่าด้วยการประกาศเอกราชในปี 1945 ต้องการชี้ให้เห็นถึงความยิ่งใหญ่ของเหตุการณ์
เช่น การบรรยายบรรยากาศภายหลังที่โฮจิมินห์อ่านคำประกาศเอกราชเสร็จว่า “ ลุงโฮ อ่านคำ
ประกาศเสร็จ คลื่นมหาชนได้ปรบมือดังกึกก้อง พร้อมทั้งโบกธงขึ้น หลังจากนั้นก็เป็นกรเปิดตัว
และกล่าวคำสาบานของรัฐบาลปฏิวัติชั่วคราวต่อเพื่อนร่วมชาติทั้งหมด พอถึงตอนเย็นเสียง
ประกาศของลุงโฮสิ้นสุดลง และคำสาบานเอกราชยังคงดังกึกก้องในใจของแต่ละคน” นอกจากนี้
ยังเห็นได้จากคำถามท้ายบทที่ว่า “ น้องจงบรรยายบรรยากาศความคึกคักของการประกาศเอ
กราช”¹⁴⁷

ดารารัตน์ ตั้งข้อสังเกตว่า ประวัติศาสตร์ของเวียดนามในแบบเรียนดังกล่าวได้เน้นที่การ
ลุกฮือของชาวเวียดนามอย่างสำคัญ กล่าวคือ เนื้อหาของหนังสือเน้นย้ำที่ความเจ็บปวดของการ

¹⁴⁵ Hoang Ngoc Thanh, *Vietnam's Social and Political Development as Seen through the Modern Novel*, pp. 176- 177.

¹⁴⁶ *Chính Phủ Việt Nam 1945- 2003* (Hà Nội: Nhà Xuất Bản Thông Tấn, 2004), tr. 29. [รัฐบาล
เวียดนาม 1945- 2003(ฮานอย: สำนักพิมพ์สำนักข่าว, หน้า 29)]

¹⁴⁷ ดารารัตน์ เมตตาริกานนท์, *ประวัติศาสตร์เวียดนามในแบบเรียนชั้นประถม*, หน้า 96- 97.

ถูกแบ่งแยกและการกดขี่จากฝ่ายรัฐบาลเวียดนามใต้ ไม่มีหนทางหลีกเลี่ยงดังนั้นชาวเวียดนามต้องลุกขึ้นสู้¹⁴⁸

อาจกล่าวได้ว่าการปฏิวัติเดือนสิงหาคมปี 1945 ในประวัติศาสตร์ทางการเวียดนามได้รับการบันทึกว่าได้รับการสนับสนุนเป็นอย่างมากจากประชาชนชาวเวียดนามโดยทั่วไป ที่สามารถเรียกได้ว่าเป็น “การลุกฮือของประชาชน (People Uprising)” พร้อมกับการเข้าร่วมขบวนการเวียดมินห์ของชาวเวียดนามเป็นอย่างมาก นอกจากนี้ประเด็นสำคัญอีกประเด็นหนึ่งคือ สถานะความเป็นผู้นำของโฮจิมินห์ ที่เด่นชัดขึ้นในสถานะผู้นำขบวนการเวียดมินห์ และประธานาธิบดีคนแรกของเวียดนาม

1. การปฏิวัติเดือนสิงหาคมปี 1945 ในบันทึกความทรงจำของผู้นำคอมมิวนิสต์เวียดนามพลัดถิ่น

ด้านทัศนะจากบันทึกความทรงจำของคนเวียดนามพลัดถิ่นนั้นกล่าวเป็นเสียงเดียวกันว่าการปฏิวัติเดือนสิงหาคมเป็นเหตุการณ์ที่ทำให้พวกเขาและชาวเวียดนามจำนวนมากตัดสินใจเข้าร่วมต่อสู้กับขบวนการเวียดมินห์¹⁴⁹ เมื่อกล่าวโดยเฉพะบูยตี๋น เขากล่าวว่าเหตุการณ์การปฏิวัติในเดือนสิงหาคมปี 1945 ได้เป็นแรงบันดาลใจให้เขาที่กำลังอยู่ในวัย 18 ปี เกิดความรู้สึกรักในมาตุภูมิเป็นอย่างมาก ซึ่งนั่นได้ทำให้เขาตัดสินใจเข้าร่วมกับขบวนการเวียดมินห์โดยการชักชวนจากเพื่อน¹⁵⁰

เจ็องนุถัง กล่าวว่ บรรยากาศการปฏิวัติในเดือนสิงหาคมในไซ่ง่อนต่างเต็มไปด้วยใบปลิวที่มีข้อความหลักๆว่า “เวียดนามเพื่อชาวเวียดนาม” ธงเวียดมินห์ และป้ายข้อความได้เต็มไปทั่วทั้งเมือง ด้านนักเรียน นักศึกษาก็ได้ออกมาเดินขบวนร่วมกับองค์กรยูวชนแนวหน้า (Vanguard

¹⁴⁸ ดารารัตน์ เมตตาริกานนท์, *ประวัติศาสตร์เวียดนามในแบบเรียนชั้นประถม*, หน้า 119.

¹⁴⁹ Leslyanne Hawthorne, Editor, *Refugee: The Vietnamese Experience* (Melbourne: Oxford University, 1982), p. 20.

¹⁵⁰ Bui Tin, *Following Ho Chi Minh*, p. 5. จากนั้นบูยตี๋นได้เข้ารับการฝึกเป็นทหารในกองทัพของเวียดนาม จากบรรดาผู้นำต่างๆของพรรคฯ เช่น โฮจิมินต์ เต๋รื่องจินห์ เป็นต้น โดยเต๋รื่องจินห์ เป็นผู้บรรยายในเรื่องสถานการณ์การเมืองระหว่างประเทศในช่วงการสิ้นสุดสงครามโลกครั้งที่ 2 และบทบาทของการปฏิวัติของเวียดนามในสถานการณ์ปัจจุบัน ผู้บรรยายคนที่สองคือ ฝามวันดง ที่บรรยายเกี่ยวกับหลักจริยธรรมของการปฏิวัติ ส่วนภาคปฏิบัตินั้น ได้รับการฝึกโดย โวเหิงย่นเกียบ โดยสอนเกี่ยวกับหลักการสู้รบแบบกองโจร โดยการฝึกฝนทั้งหมดใช้เวลาเร่งรัดเพียง 2 สัปดาห์เท่านั้น เนื่องจากสถานการณ์ทางเวียดนามได้กำลังอยู่ในช่วงที่ตึงเครียด

Youth) ซึ่งเขาก็ออกมาร่วมขบวนด้วยเช่นกัน¹⁵¹ กระแสการเรียกร้องในตอนนั้นชูคำขวัญที่ว่า “โค่นล้มจักรพรรดินิยม โค่นล้มฝรั่งเศสเจ้าอาณานิคม” อย่างไรก็ตามเจ็องนูถึงได้แสดงทัศนคติที่ผิดหวังต่อเหตุการณ์ดังกล่าว โดยเขากล่าวถึง เหตุการณ์ที่ผู้เดินขบวนได้ทำร้ายชาวฝรั่งเศส เหตุการณ์นี้ทำให้เขาไม่พอใจและเดินทางกลับบ้านทันที เจ็องนูถึงยังกล่าวส่ายตบต่อว่าเดือนกันยายนทั้งเดือนเป็นเดือนที่เต็มไปด้วยเลือด และความวุ่นวาย¹⁵²

ด้านบันทึกความทรงจำของอดีตผู้นำของรัฐบาลไซ่ง่อนเช่น เหงียนเกากี อดีตรองประธานาธิบดีสาธารณรัฐเวียดนามหรือเวียดนามใต้กล่าวว่า “พ่อผมเคยเป็นอดีตผู้ที่เคยทำงานให้กับเวียดนามห์โดยมีหน้าที่ขนส่งอาวุธ” นอกจากนี้ “เมื่อผมอายุเป็นเด็ก... ด้วยความรู้สึกรักมาตุภูมิ ผมได้เห็นออกจากบ้านกับเพื่อนเดินทางเข้าป่าเพื่อเข้าร่วมขบวนการต่อต้านฝรั่งเศสของโฮจิมินห์ ... ทว่าพ่อผมได้แจ้งให้ทหารญี่ปุ่นช่วยตามหาผมจนเจอ ... มิเช่นนั้นแล้ว ชีวิตผมอาจเป็นอีกแบบก็ได้”¹⁵³

อาจกล่าวได้ว่าการปฏิวัติในเดือนสิงหาคมปี 1945 ตามทัศนะของอดีตผู้นำคอมมิวนิสต์เวียดนามพลัดถิ่นต่างเห็นว่าเป็นช่วงเวลาที่สำคัญที่สุดในการต่อสู้เพื่อเอกราชเพื่อขับไล่ฝรั่งเศส ด้านสถานการณ์ในหมู่บ้านจากทัศนะของชาวเวียดนามพลัดถิ่นได้ระบุว่า

ในปี 1945 สถานการณ์ในหมู่บ้านภาคกลางของเวียดนามเริ่มตึงเครียด ชาวบ้านต่างเตรียมอาวุธของพวกเขาไว้ให้พร้อมเพื่อต่อสู้กับฝรั่งเศส ในหมู่บ้านเด็กๆ ต่างเรียนรู้ที่จะใช้อาวุธและร้องเพลง ความว่า “ ทหารตามแนวชายแดนตะโกนร้อง ประชาชนร้องครวญคราง เพราะว่าความโหดร้ายของฝรั่งเศส เราสู้เพื่อรักษาบ้านเมืองของเรา เพื่อสู้กับฝรั่งเศสเจ้าอาณานิคม” และนี่เป็นครั้งแรกที่ชาวบ้านได้เข้าร่วมเป็นส่วนหนึ่งของการเคลื่อนไหว “พ่อผมขี่ม้าเพื่อเข้าร่วมกับชาวบ้านในหมู่บ้านใกล้เคียง ด้วยอาวุธเท่าที่หามาได้ ผมและแม่นอนหลับอยู่บนเกวียนที่ผูกกับวัวสองตัว... ตามหมู่บ้านประดับธงเต็มไปหมด ที่นั่นผมได้ยินคำศัพท์ใหม่ที่ผมไม่ค่อยจะเข้าใจ คือ การประชุม (Meeting ภาษาเวียดนามคือ Mit Tinh) และคำว่า “สงครามโค่นล้มจักรวรรดินิยม”¹⁵⁴

¹⁵¹ Truong Nhu Tang, *A Vietcong Memoir*, p. 7.

¹⁵² Ibid., p. 9.

¹⁵³ เหงียนเกากี, *สันชาติ*, หน้า 45.

¹⁵⁴ Leslyanne Hawthorne, Editor, *Refugee: The Vietnamese Experience*, pp. 12- 13.

อย่างไรก็ตามการสนับสนุนต่อเวียดนามนั้นเนื่องมาจากการประกาศนโยบายขั้วได้ฝรั่งเศสและญี่ปุ่น พร้อมทั้งการสร้างแนวร่วมจากชาวเวียดนามทุกชนชั้น และทุกกลุ่มในสังคม ที่อาจกล่าวได้ว่า เป้าหมายเฉพาะหน้าร่วมกันคือ การได้เอกราชจากฝรั่งเศสก่อน ซึ่งการให้การสนับสนุนจากชาวเวียดนามก็มิได้มีความหมายว่าชาวเวียดนามมีความเห็นพ้องกับพรรคคอมมิวนิสต์เวียดนามที่เป็นแกนนำในขบวนการเวียดนามที่ จะเห็นได้จาก ประชาชนที่ทุกชนชั้นได้เข้าร่วมขบวนการเวียดนามในช่วงของปี 1945 แต่เมื่อเวลาผ่านไปชาวเวียดนามจำนวนไม่น้อยก็ได้ถอนตัวออกจากการเคลื่อนไหวของเวียดนาม

สนธิสัญญาเจนีวาได้ลงนามเมื่อวันที่ 27 กรกฎาคมปี 1954 ที่มีผลให้ทางเหนือของเวียดนามเป็นเขตปลดปล่อยที่ปกครองโดยพรรคคอมมิวนิสต์เวียดนาม ทางใต้นั้นอยู่ภายใต้รัฐบาลของจักรพรรดิเบ๋าต่าย โดยมี ใจดิन्हเตียมดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี โดยแบ่งเขตแดนที่เส้นขนานที่ 17 องศาเหนือ

ที่ชาวเวียดนามพลัดถิ่นอื่นๆ เช่น ชัคดีค (Giac Duc) อดีตผู้นำชาวพุทธ กล่าวว่า “การแบ่งประเทศได้ทำให้เกิดคลื่นผู้อพยพมากกว่าล้านคนได้หนีลงมาทางภาคใต้ทั้งทางเรือ แพไม้ไผ่ พวกเขาต่างหวาดกลัวเมื่อได้ทราบข่าวที่ไม่ดีจากบ้านเกิดของพวกเขาที่ปกครองโดยคอมมิวนิสต์แล้ว... เวียดนามใต้ภายใต้รัฐบาลใหม่ที่เป็นสาธารณรัฐเวียดนามได้ดูแลประชาชนเป็นอย่างดี ... เศรษฐกิจของเวียดนามใต้นั้นมีฐานอยู่บนความอุดมสมบูรณ์ของพื้นที่สามเหลี่ยมปากน้ำโขง ... ชาวเวียดนามใต้ต้อนรับเราเป็นอย่างดี ที่เราไม่สามารถลืมเลือนได้เลย...”¹⁵⁵ ขณะที่ชาวพุทธเกือบสามแสนคนได้อพยพลงใต้ร่วมกับชาวเวียดนามอื่นๆ อีกเป็นล้าน เหตุผลของการอพยพมีหลายสาเหตุ เนื่องจาก บ้างเป็นบรรดาปัญญาชน ชาวพุทธ ชาวคริสต์¹⁵⁶

นอกจากนี้ สถานการณ์ความขัดแย้ง การแบ่งเป็นเหนือและใต้ ได้กลายเป็นประเด็นที่ ได้รับการอธิบายในงานเขียนบันทึกความทรงจำของคนเวียดนามพลัดถิ่นอื่นๆ ไว้อย่างน่าสนใจ ดังจะเห็นได้จาก งานเขียนของ ดวานวันตวย อดีตแกนนำนักศึกษา ที่ครอบครัวของเขาเป็นผู้สนับสนุนเวียดนามในช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 โดยเฉพาะบิดาและพี่ชาย ทว่าเมื่อเหตุการณ์หลังสนธิสัญญาเจนีวา ครอบครัวเขาเลือกที่จะตั้งถิ่นฐานที่เวียดนามใต้ มากกว่าการเดินทางขึ้นเหนือเพื่อร่วมการขบวนการเวียดนาม ด้วยเหตุผลที่เขาอธิบายว่า “พ่อผมรักในอาชีพครูและอยากสอน

¹⁵⁵ Leslyanne Hawthorne, Editor, *Refugee: The Vietnamese Experience*, pp. 15-17. เรื่องราวของแทงกันาม (Thanh Nam) นักธุรกิจเชื้อสายจีน.

¹⁵⁶ David Chanoff and Doan Van Toai, *Portrait of the Enemy*, p. 39. บทสัมภาษณ์ ชัคดีค (Giac Duc)

หนังสือเด็ก และเราก็ไม่อยากเดินทาง...” ส่วนพี่ชายของเขานั้นก็ขอแยกตัวเดินทางไปฝั่งอื่นเพื่อ
แสวงโชคในการหางานทำ¹⁵⁷

คำบอกเล่าคล้ายๆ กันยังปรากฏในบันทึกความทรงจำของ เหงียนธิทือเลิม (Nguyen Thi Thu Lam) ที่แสดงให้เห็นว่าครอบครัวของเธอก็ประสบกับภาวะที่ต้องเลือกและเดินทางอพยพ
บ่อยครั้งเช่นกัน ที่เธอเล่าว่า พี่สาวสองคนก็เข้าร่วมกับเวียดนามห์ในช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 ที่ทำ
ให้บิดาต้องแยกจากมารดาเพื่อเดินทางขึ้นเหนือไปตามหาพี่สาวทั้งสอง จากนั้นบิดาของเธอก็
ทำงานซ่อมแซมบ้านเรือนให้กับเวียดนามห์ เนื่องจากบิดาเป็นวิศวกร ซึ่งเหตุการณ์หลังสนธิสัญญา
เจนีวาอีกเช่นกันที่ทำให้บิดาของเธอตัดสินใจเดินทางลงใต้พร้อมพี่สาวทั้งสอง นอกจากนี้
เหงียนธิทือเลิม ยังกล่าวอีกว่าเมื่อกลับมาอาศัยในฝั่งอื่น ครอบครัวของเธอได้ทำการสนับสนุนการ
เลือกตั้งที่จัดขึ้นโดยโงดinhห์เดียวอย่างแข็งขัน¹⁵⁸

ซึ่งการขึ้นสู่อำนาจของโงดinhห์เดียวได้รับการกล่าวถึงในฐานะความหวังใหม่ของชาว
เวียดนามดั่งที่ เจืองนุถึงกล่าวไว้ว่า “ทุกสิ่งเวียดนามได้มีการแพร่กระจายไปทั่วโลกโดยโงดinhห์เดียวที่ว่า
ด้วย “การล้มระบอบกษัตริย์และจัดตั้งสาธารณรัฐเวียดนาม” จากนั้นได้เกิดการลงประชามติของ
ประชาชนชาวเวียดนามเพื่อการจัดตั้งสาธารณรัฐเวียดนามขึ้น¹⁵⁹ ต่อประเด็นดังกล่าวได้รับการ
กล่าวถึงจาก ดวานวันตวอย อดีตแกนนำนักศึกษาเช่นกันที่เขาเล่าว่า ในโรงเรียนในฝั่งอื่น
นักเรียน นักศึกษาต่างพากันออกมาสนับสนุนนโยบายดังกล่าวของโงดinhห์เดียว¹⁶⁰

นอกจากนี้คำอธิบายของคนเวียดนามพลัดถิ่นอื่นๆ ยังแสดงให้เห็นถึง ทัศนคติของพวกเขา
ต่อสงคราม ที่ความอยู่รอดปลอดภัยของชีวิตย่อมสำคัญเหนือสิ่งอื่นใด ดังเช่นคำกล่าวของผู้อพยพ
ทางเรือชื่อ โงเสียน กล่าวไว้ว่า “เมื่อเหตุการณ์รุนแรงใหญ่ในวันตรุษเวียดนามในปี 1968 ทางกรม
เวียดนามใต้ได้เรียกร้องให้คนหนุ่มเวียดนามเข้ารับการเกณฑ์เป็นทหารตั้งแต่อายุ 18- 34 ปี ผม
กลัวมาก ผมจึงใช้ปลอมใบเกิดให้อายุเท่ากับน้องชาย... ผมกลัวที่จะตาย มากกว่านั้นคือ กลัวที่จะ
ตายอย่างไร้ค่า”¹⁶¹

¹⁵⁷ David Chanoff and Doan Van Toai, *Portrait of the Enemy*, p. 33.

¹⁵⁸ Nguyen Thi Thu Lam, *Fallen Leaves: Memoir of a Vietnamese Woman from 1940 to 1975* (Boston: Yale center for International and Area Studies, 1989), p. 101.

¹⁵⁹ Truong Nhu Tang, *A Vietcong Memoir*, p. 33.

¹⁶⁰ Doan Van Toai, *The Vietnamese Gulag*, p. 64.

¹⁶¹ Lesleyanne Hawthorne, Editor, *Refugee: The Vietnamese Experience*, p. 29.

ยังมีเรื่องราวของ ฟานควินขาว (Phan Quynh Giao) ผู้อพยพทางเรือ กล่าวว่า ในปี 1961 คอมมิวนิสต์เริ่มรุกอีกครั้งในหมู่บ้าน หุ่งเสียน (Hung Dien) ในจังหวัด เบนแจ้ (Ben Tre) ที่หมู่บ้านเกิดการฆาตกรรมขึ้นอย่างต่อเนื่อง คนแรกคือ นายบาลัด (Ba Lat) อดีตผู้ที่เข้าร่วมกับเวียดมินห์เมื่อประมาณ สิบปีที่ผ่านมาเขาใช้ชีวิตในหมู่บ้านเป็นชาวนา ก่อนหน้านี้เขาเกิดความกลัวว่าจะถูกเจ้าหน้าที่ของรัฐบาลเวียดนามได้จับ เนื่องจากเขาเคยทำงานให้กับคอมมิวนิสต์ เขาจึงปฏิเสธที่จะกลับไปทำงานให้กับคอมมิวนิสต์อีกครั้ง ดังนั้น บาลัดจึงถูกฆ่าเพื่อเป็นตัวอย่างแก่ชาวบ้านถึงผู้ที่ปฏิเสธการทำงานให้กับพรรคฯ¹⁶²

ฟามควินขาวยังเล่าอีกว่า มีผู้หญิงคนหนึ่งหมู่บ้าน เธอถูกยิงจากเฮลิคอปเตอร์ของอเมริกันกระทั่งเธอสลบไป และมาฟื้นที่โรงพยาบาลในเมืองที่เธอเล่าว่า เธอถูกพาตัวมาเนื่องจากเมื่อเฮลิคอปเตอร์ลงจอดและพบเธอเข้า นอกจากนี้เขายังกล่าวต่อว่า เด็กหนุ่มเมื่ออายุได้ 18 ปี หากว่าอาศัยอยู่ในเมืองหรือในหมู่บ้านพวกเขาจะถูกเรียกตัวเข้าเป็นทหาร หากพวกเขาปฏิเสธและหนีกลับไปหมู่บ้านพวกเขาจะถูกเวียดนามเรียกกรองให้เป็นทหารอีกเช่นกัน¹⁶³

ตำรวจศึก ชาวเวียดนามพลัดถิ่น เล่าบรรยายภาคในหมู่บ้านว่าหมู่บ้านถูกปกคลุมไปด้วยความกลัวและกังวล เมื่อความมืดเริ่มปรากฏ เอกสารของเวียดนามจะถูกเผยแพร่ในหมู่บ้านเพื่อแนะนำต่อชาวบ้านว่าควรปฏิบัติตัวอย่างไร สมาชิกของเวียดนามจะบอกให้ชาวบ้านที่เลี้ยงสุนัขดูแลดูแลพวกมันให้ดี ถ้าไม่อย่างนั้นให้นำไปปล่อยไว้ในเมืองหรือฆ่าพวกมันเสียมิเช่นนั้นจะถูกลงโทษ จากนั้นในแต่ละคืนจะมีสมาชิกเวียดนามมาเคาะประตูบ้านเพื่อเรียกร้องให้จ่ายภาษี นอกจากนี้เวียดนามยังเรียกร้องให้ชาวบ้านทำงานให้พวกเขา ซึ่งเป็นงานที่ใช้แรงงานในหมู่บ้าน... เมื่อสถานการณ์การสู้รบระหว่างทหารเวียดนามใต้และเวียดนามรุนแรงขึ้น ชาวบ้านจำนวนมากกลายเป็นเหยื่อของการโจมตี... ชาวบ้านจึงได้ละทิ้งหมู่บ้านไปยังอีกหมู่บ้านหนึ่ง และอพยพเรื่อยๆ เพื่อเข้าใกล้ตัวเมืองให้มากที่สุด ที่หมายความว่ายิ่งเข้าใกล้ตัวเมืองมากเท่าไรก็ยิ่งพบกับทหารเวียดนามได้มากขึ้นเท่านั้น¹⁶⁴

ตำรวจศึก เล่าต่อไปว่าโครงการที่ออกโดยพรรคคอมมิวนิสต์ในภาคเหนือของเวียดนามนั้นเกิดการนองเลือดมากกว่าที่เกิดในไซเวียดหรือในจีนเสียอีก เขาเห็นว่า ไม่มีผู้นำพรรคคนไหนเลยที่ให้ความสนใจที่จะสร้างสรรค์ต่อการนำลัทธิมาร์กมาใช้ในเวียดนาม เนื่องมาจาก บรรดาผู้นำต่าง

¹⁶² Leslyanne Hawthorne, Editor, *Refugee: The Vietnamese Experience*, p. 43.

¹⁶³ Ibid., p. 47.

¹⁶⁴ Ibid., pp. 44- 45.

ต้องใช้เวลาและพลังของพวกเขาในการสงครามต่อต้านฝรั่งเศส...แม้ว่าจะมีการนำวิธีการต่างๆ
 เชกเช่นที่ใช้ในรัสเซียและจีน หากแต่ว่า ในเวียดนามที่ระบบการสื่อสารที่มีการสอดส่องกันและกัน
 อยู่ตลอดเวลา เช่น บรรดาถูกๆ กลายมาเป็นสายลับให้กับพรรค ที่รายงานพฤติกรรมของ
 ผู้ปกครอง ภรรยาถูกเรียกร้องให้รายงานพฤติกรรมของสามี นักเรียนที่มีต่อครู และเพื่อนต่อเพื่อน
 ด้วยกันเอง เป็นต้น ในด้านนี้เองที่การปกครองของพรรคได้สร้างความหวาดกลัวต่อประชาชน¹⁶⁵

คำอธิบายข้างต้นของคนเวียดนามพลัดถิ่นได้เผยให้เห็นถึงการสร้างวาทกรรมที่แสดงภาพ
 ด้านลบของคอมมิวนิสต์ แต่นัยยะที่พวกเขาต้องการสื่อสารต่อประวัติศาสตร์ของเวียดนามในอดีต
 ก็คือ ชาวเวียดนามต้องเผชิญกับการเดินทาง การอพยพ และการเลือกข้างตลอดเวลาของสงคราม
 ขณะเดียวกันพวกเขาก็อธิบายว่าในอดีตสมาชิกในครอบครัวก็เคยเป็นทั้งผู้ปฏิบัติงานให้แก่เวียด
 มินห์ และต่อมาพวกเขาก็สามารถเข้ามาทำงานในเมืองและสนับสนุนระบอบการเมืองของโงดinh
 เดียม ได้เช่นกัน

การปฏิวัติในเดือนสิงหาคมได้สร้างความหวังต่อชาวเวียดนามในทุกระดับชั้น หากแต่เป็น
 ความหวังภายใต้ข้อความที่ว่า “เสรีภาพ เอกภาพ” ที่หลังการลงนามในสนธิสัญญาเจนีวา ได้ทำให้
 เกิดการอพยพของชาวเวียดนาม ที่สามารถกล่าวได้ว่า ชาวเวียดนามที่ให้การสนับสนุนเวียดมินห์
 นั้นได้ปรับเปลี่ยนมาให้การสนับสนุนโงดinh เดียม ที่แม้ว่าทั้งสองฝ่ายจะมีจุดยืนทางการเมืองที่ต่าง
 ขั้วกันอย่างสิ้นเชิงก็ตาม

ภาพที่ 23 ร่างของโฮจิมินห์หลังจากมรณกรรมในวันที่ 2 กันยายนปี 1969 ในโรงแก้วคริสตต์ ที่ถูก
 เก็บและแสดงในพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติโฮจิมินห์ จังหวัดฮานอย ประเทศเวียดนาม
 แหล่งที่มา: www.mentalfloss.com/.../2008/04/435HoChiMinh.jpg [15 เมษายนปี 2009]

¹⁶⁵ Đào Tăng Đức, *On the Struggle for Democracy in Vietnam*, p. 85.

จ. โฮจิมินห์

สถานะของโฮจิมินห์ หรือเหงียนอายก๊วก ในประวัติศาสตร์ของทางการเวียดนามนั้นได้รับการเชิดชู “ผู้เป็นเสมือนบิดาแห่งเวียดนาม”¹⁶⁶ ในแบบเรียนประวัติศาสตร์เวียดนามของชั้นประถมได้กล่าวถึงประวัติโดยย่อของโฮจิมินห์ พร้อมด้วยคำกล่าวที่ว่า

ท่านเติบโตขึ้นในช่วงที่ประเทศเราถูกพวกล่าเมืองขึ้นฝรั่งเศสเข้ายึดครอง การขับไล่ ศัตรู ต่อสู้เพื่อเอกราชของชาตินั้นเป็นความใฝ่ฝันของบรรดาราษฎรในสมัยนั้น แต่การต่อสู้ของขบวนการต่างๆ ก็ประสบความล้มเหลว ดังนั้นด้วยจิตใจรักชาติ ราษฎรเหงียนเติ๊จแทงห์ [โฮจิมินห์] ได้ตัดสินใจออกไปหาหนทางใหม่เพื่อช่วยชาติ...¹⁶⁷

ดาร์วินตั้งข้อสังเกตว่า เนื้อหาสาระนั้นเน้นไปที่การกำเนิดของพรรคคอมมิวนิสต์เวียดนาม ซึ่งมีเหงียนอายก๊วก (โฮจิมินห์) เป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการก่อตั้งและรวบรวมพรรคต่างๆ ให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน นอกจากนี้ การอ่านคำประกาศเอกราชของโฮจิมินห์ มีความสำคัญต่อประวัติศาสตร์แห่งชาติไม่เพียงแต่ปรากฏอยู่ในหนังสือแบบเรียนเท่านั้น แต่ยังปรากฏในพิพิธภัณฑ์ประวัติศาสตร์ของเวียดนามด้วย¹⁶⁸

ตามประวัติศาสตร์ของทางการเวียดนามต่างกล่าวถึงโฮจิมินห์ในลักษณะของการเชิดชูตั้งแต่เริ่มแรก โดยเฉพาะเป็นผู้นำแนวทางมาร์กซ-เลนินมาเป็นเข็มมุ่งในการปฏิวัติ กระทั่งพรรคฯ สามารถได้ชัยชนะในที่สุด นอกจากนี้ โฮจิมินห์ยังดำรงตำแหน่งประธานพรรคคอมมิวนิสต์เวียดนาม ที่เป็นตำแหน่งของเขาเพียงผู้เดียวที่อยู่เหนือกว่าตำแหน่งเลขาธิการพรรคฯ¹⁶⁹

¹⁶⁶ Nguyễn Trọng Phúc, Chủ biên, *Tìm Hiểu Lịch Sử Đảng Cộng Sản Việt Nam ,Qua Các Đại Hội Và Nghị Trung Ương (1930- 2002)*, tr. 53. [เหงียนจ๋องฟุก, บรรณาธิการ, ทำความเข้าใจประวัติศาสตร์พรรคคอมมิวนิสต์เวียดนาม ตามวาระการประชุม (1930- 2002), หน้า 53.]

¹⁶⁷ ดาร์วิน เมตตาริกานนท์, *ประวัติศาสตร์เวียดนามในแบบเรียนชั้นประถม*, หน้า 93.

¹⁶⁸ เรื่องเดียวกัน, หน้า 95- 97.

¹⁶⁹ Nguyễn Trọng Phúc, Chủ biên, *Tìm Hiểu Lịch Sử Đảng Cộng Sản Việt Nam ,Qua Các Đại Hội Và Nghị Trung Ương (1930- 2002)*, tr. 55. [เหงียนจ๋องฟุก, บรรณาธิการ, ทำความเข้าใจประวัติศาสตร์พรรคคอมมิวนิสต์เวียดนาม ตามวาระการประชุม (1930- 2002), หน้า 55.]

1. โฮจิมินห์ในบันทึกความทรงจำของอดีตผู้นำคอมมิวนิสต์เวียดนามพลัดถิ่น

จากบันทึกความทรงจำของอดีตผู้นำคอมมิวนิสต์เวียดนามพลัดถิ่นทั้ง 3 เล่มได้กล่าวยกย่องและเชิดชูต่อโฮจิมินห์อย่างมีต้องสงสัย แม้ว่าจะมีรายละเอียดที่แตกต่างกันไป แต่สถานะของโฮจิมินต์ยังคงเป็นผู้นำคนสำคัญของการปฏิวัติเวียดนามที่ถูกยกย่องให้สูงส่ง

อย่างไรก็ตาม บันทึกความทรงจำของอดีตผู้นำคอมมิวนิสต์ดังกล่าวโดยเฉพาะบู้ยเตี๊นและเจ็องนุถั่งได้แสดงให้เห็นว่าโฮจิมินห์นั้นเป็นที่รู้จักและมีชื่อเสียงจากเหตุการณ์การปฏิวัติในเดือนสิงหาคมปี 1945 หรือในฐานะประธานาธิบดี

ยกเว้นแต่ฮวงวันฮวนที่รู้จักโฮจิมินห์ตั้งแต่ปี 1926 จากห้องเรียนที่จีนเมื่อครั้งที่โฮจิมินห์หรือที่เรียกกันว่า “สหายวง” ได้เป็นผู้อธิบายในหัวข้อเรื่องการปฏิวัติเวียดนาม ซึ่งบรรดาผู้ที่เข้ารับการฝึกต่างรู้จักกันว่าเขาคือ เหงวียนอายก๊วก ซึ่งได้รับการชื่นชมมาอย่างยาวนาน¹⁷⁰ นอกจากนี้แนวทางการทำงานของฮวงวันฮวนที่ได้รับการกล่าวถึงในบันทึกความทรงจำของเขายังได้กล่าวอ้างถึงการทำงานที่ต้องได้รับการชี้แนะ หรือต้องรายงานต่อโฮจิมินห์ในทุกๆ ครั้ง ที่อาจกล่าวได้ว่าโฮจิมินต์นั้นมีชื่อเสียงและเป็นที่รู้จักในบรรดาสมาชิกพรรคคอมมิวนิสต์ ทว่าในการรับรู้ของชาวเวียดนามโดยทั่วไป โฮจิมินห์ยังคงเป็นเพียงบุคคลธรรมดาที่ไม่ค่อยมีชื่อเสียง

ดังในบันทึกความทรงจำของเจ็องนุถั่งที่กล่าวถึงเหตุการณ์ในเดือนสิงหาคมปี 1946 เมื่อครั้งที่เขาพำนักอยู่ที่ฝรั่งเศสเพื่อเรียนต่อว่า กลุ่มนักเรียนชาวเวียดนามได้รับคำเชิญจากประธานาธิบดีโฮจิมินห์¹⁷¹ ให้เข้าพบเพื่อพูดคุย เจ็องนุถั่งกล่าวว่า บรรดานักเรียนต่างพากันงงงวยว่าโฮจิมินห์คือใคร การได้พบโฮจิมินห์ในครั้งนี้ได้สร้างความประทับใจต่อเขาเนื่องด้วยลักษณะการแต่งตัวที่เรียบง่าย “เขาไม่เหมือนคนอื่นที่สวมสูทตามแบบตะวันตก โฮจิมินห์สวมเสื้อตามแบบจีนที่หลุ่ดลุ่ย พร้อมด้วยรองเท้ายาง”¹⁷²

ขณะที่บู้ยเตี๊นกล่าวถึงโฮจิมินห์ว่า เขาเคารพและชื่นชมโฮจิมินห์มาก เนื่องจากในขณะที่เขาได้เข้ามาทำงานเป็นนักหนังสือพิมพ์ เขามีโอกาสได้ใกล้ชิดและสังเกตโฮจิมินห์หลายครา และเชื่อว่าโฮจิมินห์เป็นคนที่สมณะ และแสดงออกอย่างจริงจังในเรื่องความรักเด็กของเขา นอกจากนี้ยัง

¹⁷⁰ Hoang Van Hoan, *A Drop in the Ocean*, p. 25.

¹⁷¹ William J. Duiker, *Vietnam: Nation in Revolution* (Boulder, Colorado: West view Press, 1983), p. 42. ซึ่งโฮจิมินห์ได้เดินทางมาฝรั่งเศสเพื่อเจรจาสันติสัญญาฟองแตนโบลว (Fontainebleau)

¹⁷² David Chanoff and Doan Van Toai, *Portrait of the Enemy* (New York: Random House, 1986), p. 35.

เป็นคนที่เรียบง่ายไม่ถือตัว รวมทั้งยังเป็นบุคคลที่สมควรเป็นเยี่ยงอย่าง อย่างไรก็ตาม บุษิตินได้แสดงทัศนคติต่อภาพลักษณ์ของโฮจิมินห์ที่ถูกสร้างขึ้นในเวียดนามหลังการมรณกรรมของเขาว่า เมื่อปรากฏงานเขียนของนักวิชาการที่ชื่อว่าดาเนียล เฮเมอร์รี่ (Daniel Hemery) ที่อธิบายว่า โฮจิมินห์อาจจะมีการยาสองคนซึ่งคนหนึ่งเป็นชาวฝรั่งเศสชื่อมารี (Marie Briere) เป็นสมาชิกพรรคสังคมนิยมฝรั่งเศสที่เจอกันที่ปารีส ส่วนอีกคนคือเต็งเตวียตมินห์ (Tang Tuyet Minh) ที่แต่งงานกันที่กวางตุ๋งในปี 1926 ซึ่งเมื่อรายงานนี้ได้ถูกเผยแพร่ออกไปในไซ่ง่อนโดยหนังสือพิมพ์ตวอยแจ้ (Tuoi Tre) ในเดือนพฤษภาคมปี 1991 บรรณาธิการในขณะนั้นคือคิมแห่ง (Kim Hanh) ได้บอกเลิกและไม่รับพิจารณาบทความของเฮเมอร์รี่¹⁷³ ซึ่งบุษิตินเห็นว่าโฮจิมินห์ก็คือมนุษย์คนหนึ่ง ที่น่าแปลกใจแต่อย่างใดหากเขาจะมีความรักในวัยหนุ่มและมีครอบครัว

นอกจากนี้บุษิตินยังได้วิพากษ์วิจารณ์ว่า โฮจิมินห์ไม่มีความฉลาดในเรื่องการเขียนเลย เนื่องจากงานเขียนของเขามักจะประกอบไปด้วยการสรรเสริญตนเอง ซึ่งโดยปกติประชาชนเวียดนามต่างก็รักและชื่นชมเขาอยู่แล้ว และการเรียกชื่อแทนตนเองว่า “ลุงโฮ” ซึ่งเป็นสิ่งที่ไม่ถูกต้องเท่าใดนัก แม้ว่าจะมีผู้ที่อ่อนวัยกว่าจะเรียกเขาว่า “ลุง” แต่ก็ยังมีผู้ที่อาวุโสกว่าอีกมากมายที่สมควรได้รับการเรียกเช่นนี้ หรือกรณีที่โฮจิมินห์อายุได้เพียง 55 ปีในปี 1945 เขาได้รับการเรียกว่า “บิดาแห่งชาติ” แล้ว¹⁷⁴ นอกจากนี้บุษิตินยังกล่าวถึงทัศนคติของโฮจิมินห์ที่มีต่อเหมาเจ๋อตง ผู้นำจีนไว้อย่างน่าสนใจว่า

สามารถพูดได้ว่าในความคิดของโฮจิมินห์และบรรดาสหายนำของพรรคฯ นั้นได้ปกป้องแนวคิดของเหมาเจ๋อตงในฐานะแนวทางเดียวที่จะเดินตาม ซึ่งเป็นความผิดพลาดที่ยิ่งใหญ่ที่ทำให้สูญเสียอัตลักษณ์ของชาติ... ผมจำได้ว่าหลังจากการประชุมพรรคฯ ครั้งที่ 2 ในปี 1951 ได้มีนักหนังสือพิมพ์ชาวฝรั่งเศสสัมภาษณ์โฮจิมินห์ว่า ทำไมเขาถึงมีข้อเขียนทางการเมืองเพียงเล็กน้อย ซึ่งโฮจิมินห์ตอบกลับว่า “ยังมีอะไรให้เขาเขียนอีกหรือ เพราะทฤษฎีทั้งหมดถูกเขียนโดยเหมาเจ๋อตงหมดแล้ว”¹⁷⁵

เขายังกล่าวต่อว่า ในความคิดเขานั้น เขาคิดว่าโฮจิมินห์มีทัศนคติค่อนข้างเป็นอิสระจากทั้งจีนและโซเวียต โฮจิมินห์ตระหนักดีว่าทั้งสองประเทศไม่เชื่อว่าเวียดนามจะได้ชัยชนะมาด้วย

¹⁷³ Bui Tin, *Following Ho Chi Minh*, p. 17.

¹⁷⁴ *Ibid.*, p.17.

¹⁷⁵ *Ibid.*, p. 16.

ตัวเอง ด้านไซเวียดนามต้องการเพียงแคร์รักษาคุณเท่านั้น ขณะที่จีนต้องการแนะนำให้เวียดนามดำเนินการต่อผู้แบบกองโจรต่อไป¹⁷⁶

อาจกล่าวได้ว่าในทัศนะของอดีตผู้นำคอมมิวนิสต์เวียดนามพลัดถิ่นต่อโฮจิมินห์นั้นแสดงความเคารพต่อโฮจิมินห์ ในฐานะผู้นำของการปฏิวัติในเวียดนาม ซึ่งประเด็นที่ได้รับการวิพากษ์วิจารณ์จากปูยตี้นคือกรณีที่โฮจิมินห์ได้รับการยกย่องจนเกินความเป็นจริง เพราะเขาเห็นว่าโฮจิมินห์ก็เป็นเพียงมนุษย์ธรรมดาคนหนึ่งเช่นกัน

ข. การปฏิรูปที่ดินในเวียดนามเหนือ

การแบ่งเวียดนามออกเป็นสองส่วนเหนือและใต้โดยใช้เส้นขนานที่ 17 เป็นเส้นเขตแดน ทำให้เวียดนามทั้งสองภาคได้เกิดกระบวนการพัฒนาขึ้น กล่าวโดยเฉพาะเวียดนามเหนือที่อยู่ภายใต้การปกครองของพรรคคอมมิวนิสต์เวียดนาม ต่อมาได้มีการจัดตั้งสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม (Democratic Republic of Vietnam-DRV) นโยบายเริ่มแรกที่พรรคคอมมิวนิสต์เวียดนามนำมาใช้เพื่อพัฒนาประเทศตามแนวทางสังคมนิยม คือนโยบายการปฏิรูปที่ดิน

การปฏิรูปที่ดินในทางเหนือในช่วงทศวรรษที่ 1950 ได้กลายเป็นเหตุการณ์ที่นำมาซึ่งความผิดพลาดอย่างรุนแรง เหตุการณ์สิ้นสุดลงที่การออกมาวิพากษ์วิจารณ์ และยอมรับผิดชอบทั้งขอโทษต่อชาวเวียดนามของโฮจิมินห์ พร้อมด้วย การออกจากตำแหน่งเลขาธิการพรรคคอมมิวนิสต์เวียดนามของเต๋อจิงจินห์ เหตุการณ์ความผิดพลาดดังกล่าวได้กลายเป็น “บาดแผล” ที่ประวัติศาสตร์ของเวียดนาม ฉบับทางการในช่วงหลังการได้ชัยชนะปี 1975 เป็นต้นมา หรือเกือบทั้งหมดของสังคมนิยมเวียดนามอาจจะลืมหรือละเว้นที่จะไม่พูดถึง ที่ในช่วงหลังการปฏิรูปโดยเหมย เป็นต้นมา เหตุการณ์ดังกล่าวได้ปรากฏอยู่ในงานเขียนประเภทวรรณกรรมอย่างน่าสนใจ¹⁷⁷

1. การปฏิรูปที่ดินในเวียดนามเหนือในบันทึกความทรงจำของอดีตผู้นำคอมมิวนิสต์เวียดนามพลัดถิ่น

¹⁷⁶Bùi Tín, *Về Ba Ông Thành*. (Westminster, CA : Tú Quỳnh, 1996), tr. 83. [ปูยตี้น, *แต่ผู้นำทั้งสาม* (เวสต์มินสเตอร์, แคลิฟอร์เนีย: ตูควิน, 1996), หน้า 83.]

¹⁷⁷ดูใน Montira Rato, “ Land Reform in Vietnamese Literature,” in *Asian Review*, Vol.17 (Bangkok: Institute of Asian Studies, Chulalongkorn University, 2004).

บันทึกความทรงจำของอดีตผู้นำคอมมิวนิสต์พลัดถิ่นทั้ง ฮวางวันฮวนและบุงเต็น ได้กล่าวถึงเหตุการณ์การปฏิรูปที่ดินที่เกิดขึ้นในช่วงปี 1954-1956 ในเวียดนามเหนือ ที่มีลักษณะร่วมกันคือ การกล่าวตำหนิต่อโครงการดังกล่าว และยอมรับว่านโยบายปฏิรูปที่ดินที่นำมาใช้ในเวียดนามเหนือเกิดความผิดพลาดด้านการจัดประเภทของชาวนา ที่ฮวางวันฮวนกล่าวว่า เป็นเพราะทัศนคติ “ซ้าย” ของเต๋อจิ้นที่ บุงเต็นกล่าวว่า เป็นความผิดพลาดจากการจัดประเภทของชาวเวียดนามในหมู่บ้านแบบที่ไม่คำนึงถึงบริบทแวดล้อม ที่ทั้งสองคนต่างยอมรับว่า เหตุการณ์ดังกล่าวได้สร้างความรำลึกระหว่างพรรคคอมมิวนิสต์เวียดนามกับประชาชนที่เป็นผู้ให้การสนับสนุนพรรคฯ ทว่าบุงเต็นนั้นเห็นว่าการเริ่มต้นเหตุแรกเริ่มเกิดจากการเข้ามาชี้แนะของที่ปรึกษาจากจีน ขณะที่ฮวางวันฮวนได้ย้ำไว้ว่าความผิดพลาดทั้งหมดเกิดจากคณะกรรมการปฏิรูปที่ดินมิได้เกี่ยวข้องกับที่ปรึกษาชาวจีน

ในช่วงเวลาของเหตุการณ์ดังกล่าวฮวางวันฮวนนั้นได้เข้าร่วมด้วยเนื่องจากเขาเป็นสมาชิกของคณะกรรมการกลางของพรรคฯ และพำนักอยู่ในทางเหนือของเวียดนาม ที่เขากล่าวแต่เพียงว่าในปี 1955 เขาได้ร่วมเดินทางไปเยือนจีน มองโกเลียและสหภาพโซเวียตอย่างเป็นทางการ พร้อมด้วยโฮจิมินห์ ด้านบุงเต็นมิได้กล่าวไว้ว่าเขาพำนักที่ใด เพียงแต่กล่าวว่าเหตุผลเดียวที่ทำให้เขารอดพ้นจากการถูกจัดเป็นชนชั้นกลางคือ สถานะของสมาชิกพรรคฯ ส่วนบันทึกความทรงจำของเจ็องนุถึงมิได้กล่าวถึงนโยบายการปฏิรูปที่ดินเลย ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากในปี 1954 เขาเดินทางไปศึกษาต่อที่ฝรั่งเศสอีกครั้งเนื่องจากรัฐบาลเป่าต่ายได้มีหมายเรียกให้เข้ารับการเป็นทหาร กระทั่งกลับมาในปี 1955 นอกจากนี้เจ็องนุถึงเข้าร่วมกับการเคลื่อนไหวของเวียดนามเหนือโดยเป็นผู้ปฏิบัติงานในเมือง ที่อาจกล่าวได้ว่าประสบการณ์ของเขาจำกัดอยู่ในพื้นที่ภาคใต้ของเวียดนาม

ด้านที่มาของนโยบายนั้น ฮวางวันฮวนกล่าวว่า การปฏิรูปที่ดินมียุทธศาสตร์หลักคือ การกำจัดระบอบศักดินา และแบ่งที่ดินให้แก่ชาวนาในชนบท ซึ่งในเดือนกุมภาพันธ์ปี 1953 พรรคคอมมิวนิสต์เวียดนามได้รับนโยบายดังกล่าวมาใช้ กระทั่งเดือนธันวาคมปีเดียวกัน คณะกรรมการกลางพรรคฯ ได้อนุมัติใช้กฎหมายการปฏิรูปที่ดินทั่วทั้งเวียดนามเหนือ โดยมีการตั้งคณะกรรมการปฏิรูปที่ดินเพื่อดำเนินการที่ประกอบด้วยเต๋อจิ้นที่ ฮวงก๊วกเวียด เลวันเลื่อง โฮเวียดถั่ง (Ho Viet Thang) ที่เขากล่าวว่า ความผิดพลาดเกิดขึ้นนั้น เป็นเพราะความคิดแบบ “ซ้าย” ของเต๋อจิ้นที่ ได้รวมเอาบรรดาคนชั้นกลาง ชาวนาร่ำรวย และชาวนาที่มีที่นาเป็นของตัวเองเพียงเล็กน้อยไว้ในกลุ่มที่ต้องกำจัด อย่างไรก็ตาม ฮวางวันฮวนได้กล่าวว่า ที่ประชุมคณะกรรมการกลางได้มี

ความไว้วางใจต่อคณะกรรมการดังกล่าวเป็นอย่างมาก ดังนั้นการปฏิรูปจึงดำเนินไปเป็นเวลาถึงสองปีคณะกรรมการกลางถึงได้ตระหนักถึงความผิดพลาดที่เกิดขึ้น¹⁷⁸

ในทัศนะของบุงเติน กล่าวว่าหลังการเจรจาสนธิสัญญาเจนีวาแล้ว ทางภาคเหนือของเวียดนาม ได้เกิดการริเริ่มกระบวนการสร้างสังคมใหม่ขึ้นมา และการปฏิรูปที่ดินก็ได้เริ่มขึ้นในจังหวัดไท่เหียงน ทางเหนือของเวียดนามก่อน ซึ่งมีวงก๊วกเวียดเป็นผู้รับผิดชอบอยู่ และในขณะนั้นได้เกิดการโฆษณาของโครงการปฏิรูปที่ดินกันอย่างมากมาย ที่ได้สร้างความหวังต่อบรรดาทหารและชาวนาที่ยากจนว่าจะได้มีที่ดินทำกินอย่างเท่าเทียมกัน โดยโครงการปฏิรูปได้เกิดขึ้นหลังจากการเข้ามาของบรรดาที่ปรึกษาชาวจีนกว่าร้อยชีวิตที่เข้ามาแนะนำวิธีการและประสบการณ์จากจีน¹⁷⁹ ที่จุดประสงค์หลักของนโยบาย ก็เพื่อฟื้นฟูประเทศและเป็นนโยบายที่เป็นเสาหลักของการปฏิวัติ แต่นโยบายดังกล่าวกลับกลายเป็นเหตุการณ์ที่ทำลายล้างกันอย่างน่ากลัว¹⁸⁰

บุงเตินได้ให้ความว่า สถานการณ์การสู้รบได้เปลี่ยนไปหลังปี 1950 เมื่อ กองกำลังเวียดนามให้ต่อสู้กับกองกำลังของฝ่ายฝรั่งเศสตามแนวชายแดนทางภาคเหนือ โดยกองกำลังเวียดนามให้เริ่มเข้มแข็งขึ้นเมื่อสามารถติดต่อกับสร้างความสัมพันธ์กับสาธารณรัฐประชาชนจีนได้ ทว่าความตึงเครียดก็เข้ามาแทนที่เมื่อลัทธิมาร์กซ ได้เข้ามาในเวียดนามโดยลัทธิมาร์กซแนวความคิดเหมาเจ๋อตง ทำให้ชาวเวียดนามได้ละทิ้งการต่อต้านและพากันเดินทางกลับเข้าสู่เขตการควบคุมของฝรั่งเศส ไปพร้อมๆ กับจำนวนของบรรดาที่ปรึกษาจากจีนได้เพิ่มมากขึ้น บุงเตินกล่าวต่อว่า ในปี 1952 ที่ปรึกษาจีนได้เข้ามาในหน่วยรบที่เขาประจำอยู่คือหน่วยที่ 304 ในจังหวัดหัวบิงห์ (Hòa Bình) ซึ่งเขาดำรงตำแหน่งผู้บัญชาการโรงเรียนการเมืองที่นั่น ทุกอย่างได้เปลี่ยนมาเป็นการเรียนการสอนแบบที่ที่ปรึกษาจีนได้แนะนำ เช่นการเรียนรู้เรื่องการต่อสู้ทางชนชั้น ความหมายของประชาธิปไตยแบบรวมศูนย์ หรือยุทธศาสตร์ทางการเมืองของหลินเปียว เป็นต้น¹⁸¹ นอกจากนี้กระแสจากจีนยังได้เข้ามาครอบคลุมบริเวณทางเหนือของเวียดนาม ทั้ง หนังสือ ตำรา ภาพยนตร์ เพลง ต่างล้วนมาจากจีน และในบางเวลาก็มีการรณรงค์ให้มีการอ่าน และพูดภาษาจีน โดยที่บรรดาสหยาต่างเดินทางไปศึกษาที่ประเทศจีน ทั้งใน ปักกิ่ง นานหนิง เซียงไฮ้ นานกิงและกวางตุ้ง เป็นต้น¹⁸²

¹⁷⁸ Hoang Van Hoan, *A Drop in the Ocean*, pp. 302-304.

¹⁷⁹ Bui Tin, *Following Ho Chi Minh*, p. 23.

¹⁸⁰ *Ibid.*, p. 89.

¹⁸¹ *Ibid.*, p. 14.

¹⁸² *Ibid.*, p. 15.

ในระหว่างการต่อสู้นั้น มีบรรดาผู้ที่เป็นนายทุนเจ้าของกิจการขนาดเล็กเข้าร่วมและสนับสนุนการต่อสู้ด้วย ทว่าในช่วงของการปฏิรูปที่ดิน บรรดานายทุนเหล่านี้ต่างถูกประณามว่าไม่มีความซื่อสัตย์ เช่น บรรดาผู้ที่ทำการค้ากับต่างชาติ ก็จะถูกประณามว่าติดต่อกับและสนับสนุนทุนนิยม จักรพรรดินิยม ผู้ที่มีรูปถ่ายของครอบครัว รูปงานแต่งงานหรืองานเลี้ยงต่างๆ ต่างถูกนำมาใช้เป็นหลักฐานที่สามารถพิสูจน์ว่าบุคคลดังกล่าวเป็นผู้ที่เสื่อมวินัยต่อพรรคฯ หรือแม้แต่มุคคัลที่เป็นที่รู้จักเป็นอย่างดีอย่าง เหงียนตวน (Nguyen Tuan) นักเขียนชื่อดัง ก็ถูกตีตราว่าเป็นชนชั้นกลาง อันเนื่องมาจากเขาเขียนบทความเกี่ยวกับ เฟอ (Pho) ซึ่งเป็นอาหารประเภทก๋วยเตี๋ยวที่เป็นที่นิยมในเวียดนาม เขามักถูกกล่าวหาว่าเป็นผู้ที่นิยมและลุ่มหลงในเรื่องของความสนุกสนานและเรื่องที่เกี่ยวข้องกับจิตใจ รวมถึงวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับความสุขทางกาย ทำให้เหงียนตวนถูกขับออกจากการเป็นสมาชิกพรรคฯ ในข้อหาว่าเป็นบุคคลที่มีปัญหาทางการเมือง¹⁸³

นอกจากนี้ บุษิตินได้กล่าวถึงตัวอย่างของเหยื่อทางการเมืองในโครงการปฏิรูปที่ดินว่า เมื่อโครงการปฏิรูปที่ดินเริ่มขึ้นที่จังหวัดไห่เหงียน และเริ่มดำเนินการโดยนางเหงียนธินาม (Nguyen Thi Nam) อย่างเข้มแข็ง ซึ่งเธอผู้นี้เป็นผู้ให้การสนับสนุนการดำเนินการปฏิวัติของพรรคคอมมิวนิสต์มาโดยตลอด เมื่อย้อนกลับไปในปี 1937 เธอได้ให้ที่หลบภัยแก่ เต๋อจิงจินห์ สวงก๊วกเวียด ไม่เท่านั้นบุตรชายของเธอยังเข้าร่วมการปฏิวัติในปี 1945 อีกด้วย แต่ทว่าบรรดาที่ปรึกษาชาวจีนได้รวมเธอเข้าเป็นกลุ่มเจ้าของที่ดินที่โหดร้ายอย่างรวดเร็วและสมควรที่จะถูกขจัดให้พ้นไป โดยบุษิตินกล่าวว่านางเหงียนธินามนั้นเป็นผู้ให้การสนับสนุนการปฏิวัติซึ่งเป็นที่รู้จักกันในบรรดาสหายและชาวนาที่เข้าร่วมการต่อสู้ กรณีของนางจึงสมควรได้รับการพิจารณาอย่างละเอียดก่อนที่จะถูกตัดสิน ซึ่งสวงก๊วกเวียดได้อยู่ในเหตุการณ์และติดตามสถานการณ์ตลอดได้เข้ารายงานเรื่องดังกล่าวต่อโฮจิมินห์ และโฮจิมินห์ก็กล่าวว่ามันเป็นเรื่องที่ไม่ถูกต้องที่การปฏิรูปจะเริ่มต้นโดยการลงโทษผู้หญิงที่เข้าร่วมและสนับสนุนการปฏิวัติมาโดยตลอด โดยโฮจิมินห์สัญญาว่าจะนำเรื่องดังกล่าวเข้าปรึกษาต่อเต๋อจิงจินห์ ซึ่งเป็นหัวหน้าของโครงการปฏิรูปที่ดิน

ทว่านางเหงียนธินาม กลับถูกตัดสินให้ประหารชีวิตอย่างรวดเร็วด้วยคำแนะนำของที่ปรึกษาชาวจีนที่เป็นตัวแทนของเหมาเจ๋อตง หลายปีต่อมาบุษิตินได้ถามต่อสวงก๊วกเวียดต่อกรณีดังกล่าว เขาตอบกลับมามีว่า เขาได้นำเรื่องดังกล่าวเข้ารายงานต่อโฮจิมินห์เป็นที่เรียบร้อยแล้ว ซึ่ง

¹⁸³ Bui Tin, *Following Ho Chi Minh*, p. 25.

โฮจิมินห์ก็เห็นว่ามันเป็นเรื่องที่ไม่ถูกต้องเช่นกัน แต่ว่าโฮจิมินห์ไม่กล้าที่จะบอกเรื่องนี้ต่อตัวแทนของเหมาเจ๋อตง [แต่เรื่องจีนี่]¹⁸⁴

จะเห็นได้ว่าตามทัศนะของบุงยิ่นเห็นว่านโยบายปฏิรูปที่ดินเป็นนโยบายที่เข้ามาพร้อมที่ปรึกษาจีน ขณะที่ฮวงวันฮวนได้กล่าวถึงนโยบายดังกล่าวว่าเป้าประสงค์ของนโยบายมีลักษณะที่ดี และมีได้เป็นความผิดพลาดของที่ปรึกษาจีน หากแต่เป็นความผิดพลาดของคณะกรรมการปฏิรูปที่ดิน¹⁸⁵ ที่วิธีการจัดประเภทประชาชนผิดพลาดโดยไม่คำนึงถึงความเป็นจริงว่าสังคมเวียดนามมีชาวนายากจนที่มีที่ดินเป็นของตัวเองเพียงเล็กน้อย ที่ควรต้องพิจารณาร่วมกันหลายๆ ด้าน

ด้านทัศนะของคนเวียดนามนามพลัดถิ่นอื่นๆ เช่น ดาวถังสีกได้แสดงทัศนะว่า โครงการปฏิรูปที่ดินในภาคเหนือมีจุดมุ่งหมายหลักคือการกำจัดชนชั้นเจ้าที่ดิน หากแต่ว่าการนำสังคมนิยมแบบยูโทเปียที่มีทั้งการกำจัดชนชั้นทางสังคม ที่ลึกลงไปในกลุ่มที่ถูกกดขี่มากที่สุดคือพวกชนชั้นกลางที่มีการศึกษามากกว่าผู้ที่เป็นเจ้าของที่ดินตัวจริง¹⁸⁶ นอกจากนี้ยังมีกรณีของครอบครัวหนึ่งในหมู่บ้านเซินเซื่อง (Son Duong) ที่บรรดาบุตรได้เข้าร่วมเป็นทหารของกองทัพประชาชนเวียดนาม ทว่าบิดาที่อยู่ทางบ้านได้ถูกจัดประเภทเป็นชาวนารวย เนื่องจากมีที่นาเป็นของตนเองที่บุตรชายที่เป็นทหารได้กล่าวว่า “ผมอาสาเข้าเป็นทหารในกองทัพประชาชนเวียดนามและถูกส่งไปฝึกที่จีน ผมมีความรู้สึกอย่างแรงกล้าต่อการต่อสู้เพื่ออิสรภาพ... ในฐานะผมไม่มีรองเท้าที่ตีพ้อ ไม่มีเงิน เดินทางไปจีนทางเท้า... ช่วงการปฏิรูปที่ดินในเวียดนามเหนือ พ่อได้รับการระบุว่า เป็นชาวนาร่ำรวย แม้ว่าผมจะได้รับอนุญาตให้ลากลับบ้าน แต่ผมก็จะไปที่อื่น ผมไม่กล้าที่จะกลับไปที่นี่...”¹⁸⁷

เหตุการณ์ความผิดพลาดดังกล่าวได้จบลงที่การออกมาขอโทษต่อชาวเวียดนามของฮวงวันฮวนและซดเซยต่อผู้เสียหาย พร้อมทั้งคืนสถานะเดิมให้แก่ผู้เสียหาย โดยฮวงวันฮวนได้กล่าวว่า ความผิดพลาดที่เกิดในจังหวัดเหงะห์ฮานและहांดินได้เกิดการต่อต้านจากชาวบ้านอย่างรุนแรงที่ทำให้คณะกรรมการกลางของพรรคฯ เรียกประชุมในวาระพิเศษในเดือนกันยายนปี 1956 ซึ่งแต่เรื่องจีนี่นั้นยังไม่ยอมรับถึงความผิดพลาด ขณะที่ทั้งฮวงก็วกเวียนและเลวันเลื่องได้ยอมรับผิด

¹⁸⁴ Bui Tin, *Following Ho Chi Minh*, pp. 28-29.

¹⁸⁵ Hoang Van Hoan, *A Drop in the Ocean*, p. 309.

¹⁸⁶ Đào Tăng Dực, *On the Struggle for Democracy in Vietnam*, p. 89.

¹⁸⁷ Hy V Luong, *Revolution in the Village: Tradition and Transformation in North Vietnam, 1925- 1988* (Honolulu: University of Hawaii Press, 1992), pp. 190-191.

ดังนั้นในที่ประชุมมีมติให้ปลดเครื่องเงินหรือออกจากตำแหน่งเลขาธิการพรรคฯ และประธานของคณะกรรมการปฏิรูปที่ดิน โดยโฮจิมินห์เข้ามารับหน้าที่แทน ปลดฮวงก๊วกเวียดจากตำแหน่งกรรมการเมือง เลวันเลื่องออกจากสมาชิกกรรมการเมือง และโฮเวียดตั้งจากสมาชิกคณะกรรมการกลางของพรรคฯ จากกรณีนี้ได้ทำให้โฮจิมินห์เรียกเลด่วนมาเป็นผู้ช่วยการทำงาน¹⁸⁸ และทำให้เครื่องเงินเริ่มหมดความน่าเชื่อถือต่อบรรดาสมาชิกในพรรคฯ พร้อมๆ กับที่เลด่วนได้เริ่มเข้ามามีอิทธิพลในพรรคฯ มากขึ้น

อาจกล่าวได้ว่าการปฏิรูปที่ดินในเวียดนามเหนือในบันทึกความทรงจำของอดีตผู้นำคอมมิวนิสต์เวียดนามพลัดถิ่นนั้นเป็นการกล่าวถึงเหตุการณ์ความผิดพลาดของพรรคคอมมิวนิสต์เวียดนาม หรือเหตุการณ์ที่เป็น “บาดแผล” ของนโยบายของพรรคฯ ที่ผ่านมา ที่ถูกละเลยในประวัติศาสตร์ทางการของเวียดนาม ซึ่งเหตุการณ์การปฏิรูปที่ดินที่ได้รับการกล่าวถึงได้สะท้อนให้เห็นทัศนะของผู้เขียนบันทึกความทรงจำที่ต้องการตอกย้ำเรื่องราวบางเรื่องไม่ให้ถูกลืมเลือนไป ทั้งความผิดพลาดของผู้นำพรรคฯ และนโยบาย

ซ. บทสรุป

จากการศึกษาพบว่า คำอธิบายประวัติศาสตร์เวียดนามในช่วงสงครามจากบันทึกความทรงจำของคนเวียดนามพลัดถิ่น มีทัศนะต่อประวัติศาสตร์เวียดนามในช่วงสงครามที่เริ่มแรกด้วยความต้องการต่อต้านฝรั่งเศสเป็นพื้นฐาน ทั้งเหตุผลในการเข้าร่วมในการปฏิวัติของฮวงวันฮวน เจ็องนุถึง และ บุยตี๋น ส่วนทัศนะจากคนเวียดนามพลัดถิ่นอื่นๆ ก็เช่นกันที่เกิดจากความรู้สึกต่อต้านฝรั่งเศส อย่างไรก็ตามสังคมเวียดนามในทัศนะของอดีตผู้นำดังกล่าวได้สะท้อนให้เห็นถึงสังคมที่ยกย่องในวีรบุรุษและยังให้ความสำคัญต่อปัญญาชนที่ต่อต้านฝรั่งเศส นอกจากนี้จะเห็นได้ว่าผู้ที่เข้าร่วมในขบวนการต่อต้านฝรั่งเศสในทัศนะของฮวงวันฮวน ล้วนแล้วแต่เป็นปัญญาชน คนชั้นกลางและชั้นสูงของสังคมเวียดนาม ที่ต่างพากันเดินทางไปเข้ารับการศึกษา และกลายเป็นแกนนำในการปฏิวัติในช่วงเริ่มแรกของการก่อตั้งพรรคคอมมิวนิสต์เวียดนาม

คำอธิบายดังกล่าวแตกต่างจากประวัติศาสตร์ของพรรคคอมมิวนิสต์เวียดนามที่ย้ำถึงความสำคัญของขบวนการที่เป็นกลุ่มพลังหลัก และให้ความสำคัญกับการก่อตั้งและการเคลื่อนไหวพรรคคอมมิวนิสต์จนละเลยการเคลื่อนไหวของกลุ่มอื่นๆ ซึ่งในบันทึกความทรงจำของฮวงวันฮวนได้แสดงให้เห็นว่าในช่วงเวลาเริ่มแรกของการก่อตั้งพรรคคอมมิวนิสต์เวียดนามปี

¹⁸⁸ Hoang Van Hoan, *A Drop in the Ocean*, pp. 306- 307.

1930 นั้น การเคลื่อนไหวของบรรดาสหายได้เน้นที่งานขยายฐานมวลชนในลักษณะที่มีได้มีความพร้อม และยังคงพึ่งพาความช่วยเหลือจากบรรดามิตรสหายนักศึกษาตินิยมเวียดนาม ที่ขณะนั้นเป้าหมายที่มีร่วมกันคือ การได้เอกราชจากฝรั่งเศส

นอกจากนี้บันทึกความทรงจำอดีตผู้นำคอมมิวนิสต์เวียดนามพลัดถิ่นยังแสดงให้เห็นอีกว่า เหตุการณ์ปฏิวัติในเดือนสิงหาคมปี 1945 ได้สร้างบรรยากาศของการต่อสู้เพื่อเอกราชจากฝรั่งเศส โดยเป็นการนำของชาวเวียดนามที่เป็นอิสระจากฝรั่งเศส ดังนั้นการเข้าร่วมในขบวนการเวียดนามห์ และการออกมาสนับสนุนของชาวเวียดนามเป็นจำนวนมากที่ได้รับการบันทึกไว้ในประวัติศาสตร์ของทางการเวียดนามว่า เป็นการลุกฮือของประชาชน ขณะที่บันทึกความทรงจำของอดีตผู้นำได้กล่าวถึงรายละเอียดปลีกย่อยของผู้ที่เข้าร่วมกิจกรรมดังกล่าวในลักษณะที่ว่า ประชาชนบางส่วนก็ได้มีความนิยมในคอมมิวนิสต์ และเวียดนามห์ก็ได้กล่าวว่าเป็นขบวนการเคลื่อนไหวภายใต้พรรคคอมมิวนิสต์ หากแต่เป็นองค์กรแนวร่วมที่มีลักษณะชาตินิยม

อย่างไรก็ตาม บันทึกความทรงจำดังกล่าวได้สะท้อนถึงทัศนะทางการเมืองของอดีตผู้นำคอมมิวนิสต์ภายหลังสงครามที่มองประวัติศาสตร์ของเหตุการณ์ในช่วงสงครามอย่างมีพลวัตรที่ได้ผู้ขาดโดยการนำหรือการเคลื่อนไหวที่นำโดยพรรคคอมมิวนิสต์เวียดนามเพียงเท่านั้น หากแต่มีปัจจัย มีกลุ่มคน ที่หลากหลาย

บทที่ 5

บทสรุป

จากการศึกษาพบว่า งานเขียนบันทึกความทรงจำของอดีตผู้นำคอมมิวนิสต์เวียดนามพลัดถิ่น ได้แสดงให้เห็นว่าอดีตผู้นำคอมมิวนิสต์เวียดนามพลัดถิ่นทั้ง 3 ท่าน ได้มีการเคลื่อนไหวทางการเมืองเพื่อต่อต้านรัฐบาลคอมมิวนิสต์เวียดนาม ที่มีฐานการเคลื่อนไหวอยู่ต่างประเทศภายหลังจากที่พวกเขาได้เดินทางลี้ภัยจากเวียดนามหลังจากการสิ้นสุดของสงคราม ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าอดีตผู้นำเหล่านี้ต้องการสื่อสารกับผู้อ่านว่า แม้ว่าพรรคคอมมิวนิสต์จะเป็นผู้ยึดกุมชัยชนะ และสงครามจะสิ้นสุดลงแล้ว หากแต่การต่อสู้ยังคงดำเนินต่อไป ที่เป็นการต่อสู้เพื่อต่อต้านรัฐบาลและพรรคคอมมิวนิสต์เวียดนาม การเขียนบันทึกความทรงจำเพื่อเผยแพร่ก็เป็นการแสดงออกถึงปฏิกิริยาของการต่อต้านทางการเมือง เนื่องจากงานเขียนบันทึกความทรงจำของอดีตผู้นำคอมมิวนิสต์ดังกล่าวมีลักษณะเป็นข้อเขียนทางการเมืองที่เรียงร้อยผ่านประสบการณ์ทางการเมืองของผู้เขียนเองมากกว่าการเขียนถึงเรื่องราวส่วนบุคคล

ขณะเดียวกันบันทึกความทรงจำดังกล่าว ก็เผยแพร่ออกมาในช่วงที่เวียดนามกำลังเป็นที่จับตามองจากสังคมทั่วโลก คือหลังจากวิกฤตการณ์สงครามกับกัมพูชา และการบุกเวียดนามของจีนในปี 1979 ไปพร้อมๆ กับคลื่นการอพยพของชาวเวียดนามออกมาอย่างมากมาย อันมีผลให้เหตุการณ์ความเป็นไปภายในเวียดนามได้กลายเป็นเรื่องราวที่สังคมภายนอกต้องการรับรู้ ดังจะเห็นได้จากประเด็นที่ถูกนำเสนอในบันทึกความทรงจำอดีตผู้นำดังกล่าว ก็ล้วนแล้วแต่เป็นเรื่องราวที่อาจกล่าวได้ว่า สังคมภายนอกเวียดนาม ณ ช่วงเวลานั้นๆ รับรู้เพียงน้อยนิด ดังนั้นการกล่าวถึงเหตุการณ์ที่ยังคงไม่เป็นที่เปิดเผยชัดเจนนักจึงมีความน่าสนใจมิใช่น้อย และในฐานะของ “แหล่งข้อมูลวงใน” ก็ยังสร้างความสำเร็จของข้อมูลได้ระดับหนึ่งเช่นกัน

นอกจากนี้งานเขียนบันทึกความทรงจำทางการเมืองของอดีตผู้นำคอมมิวนิสต์เวียดนามพลัดถิ่น ยังแสดงให้เห็นถึงการตอบโต้ทางการเมืองต่อรัฐบาลคอมมิวนิสต์เวียดนาม ผ่านการแสดงทัศนะทางประวัติศาสตร์ต่อเหตุการณ์ในช่วงสงครามที่ผ่านมาที่แตกต่างจากประวัติศาสตร์ของรัฐบาลคอมมิวนิสต์เวียดนาม โดยสามารถแบ่งได้เป็น 2 ช่วงด้วยกัน คือ

1. ประวัติศาสตร์เวียดนามหลังปี 1975 ที่นัยยะสำคัญที่งานเขียนดังกล่าวได้สื่อออกมาคือการอธิบายว่าหลังชัยชนะในปี 1975 นั้น การกดขี่และต่อสู้อุปแบบใหม่ได้เกิดขึ้น ทว่าครั้งนี้ตัว

ละครในบทบาท “ศัตรู” ได้เปลี่ยนไปจากชาวต่างชาติผู้รุกรานกลายเป็นชาวเวียดนามด้วยกัน ดังจะเห็นจากปฏิบัติการนอกประเทศของพวกเขาที่มีการเผยแพร่บันทึกความทรงจำในรูปแบบของหนังสือ ที่ถือว่าเป็นปฏิกริยาหนึ่ง อันแสดงให้เห็นถึงการต่อสู้เพื่อแย้งชิงการผูกขาดคำอธิบายประวัติศาสตร์เวียดนามที่กำลังถูกสร้างโดยพรรคคอมมิวนิสต์เวียดนามในบริบทที่ประวัติศาสตร์มีหน้าที่ในการ “หนุนเสริมระบอบใหม่”¹

ประวัติศาสตร์เวียดนามที่ว่าด้วยเหตุการณ์หลังปี 1975 ในบันทึกของคนเวียดนามพลัดถิ่นจึงมีน้ำเสียงแห่งความผิดหวังและปวดร้าว พร้อมกันนั้นได้ให้ภาพของเวียดนามภายใต้การนำของพรรคคอมมิวนิสต์เวียดนามในด้านที่เลวร้าย ที่ในเนื้อหานั้นได้บรรจุเรื่องราวในลักษณะของเรื่องเล่า ความทรงจำผ่านประสบการณ์ รวมถึงข้อมูลต่างๆ อันเป็นเรื่องราวที่ว่าด้วย “ความผิดพลาด” ของพรรคฯ หรือข้อมูลด้านลบของบรรดาผู้นำพรรคฯ ที่เรื่องราวเหล่านี้ล้วนแต่เป็นด้านที่ตรงกันข้ามกับประวัติศาสตร์ที่กำลังถูกสร้างขึ้นในเวียดนาม ในบริบทของสังคมที่ประวัติศาสตร์ของเรื่องราวบางเรื่องได้กลายเป็นเรื่องเล่าที่ซ่อนเร้นอยู่ในชอกหลืบของสังคมเวียดนาม หรืออาจกล่าวได้ว่าเป็นประวัติศาสตร์ที่ถูกทำให้ลืม หรือเลือนหายไปไม่ว่าจะด้วยกระบวนการของพรรคฯ หรือกระบวนการของสังคมเองก็ตาม²

2. ประวัติศาสตร์ช่วงสงครามก่อนปี 1975 ที่แสดงให้เห็นว่าอดีตผู้นำคอมมิวนิสต์เวียดนามพลัดถิ่นดังกล่าว ได้กล่าวถึงเหตุการณ์ช่วงสงครามในลักษณะที่แตกต่างออกไปจากประวัติศาสตร์ของทางการเวียดนาม ที่แสดงถึงชัยชนะของความตึงเครียดนิยามประวัติศาสตร์เวียดนามแบบใหม่ตามทัศนะของพวกเขา กล่าวคือ ประวัติศาสตร์เวียดนามช่วงสงครามของอดีตผู้นำคอมมิวนิสต์พลัดถิ่นดังกล่าว ได้กล่าวถึงสงครามและการปฏิบัติที่เต็มไปด้วยชาวเวียดนามที่มีความแตกต่างด้านอุดมการณ์ ดังนั้นเหตุการณ์ในสงครามจึงมีพลวัตและความซับซ้อน แต่ในเวียดนาม เรื่องราวดังกล่าวกลับถูกละเลยหรือถูกกลืนเข้ากลับประวัติศาสตร์ของพรรคคอมมิวนิสต์เวียดนามอย่างรวบรัด ดังคำกล่าวของบุยเตินที่ว่า หลังสงคราม บรรดาผู้นำพรรคฯกลายเป็นผู้ที่มี “ความจำสั้น” “หลงลืม” และ “ไม่ฟังเสียงประชาชน”³ ทั้งนี้เนื่องจากประวัติศาสตร์ของทางการเวียดนามที่ว่าด้วยเหตุการณ์ช่วงสงครามของพรรคคอมมิวนิสต์เวียดนามได้ให้ความสำคัญกับการ

¹ อนันท์ธนา เมธานนท์, “ด้านประวัติศาสตร์เวียดนาม การสำรวจเบื้องต้น,” ใน *ท้องถิ่นลุ่มน้ำโขง สามีญชนคนชื่อชอบ*, ดารารัตน์ เมตตาริกานนท์, บรรณาธิการ, หน้า 36.

² Hue Tam Ho Tai, “Faces of Remembrance and Forgetting,” in *The Country of Memory: Remaking the Past in Late Socialist Vietnam*, ed. Hue Tam Ho Tai, p. 190.

³ Bui Tin, *Following Ho Chi Minh*, p. 89.

เคลื่อนไหวที่นำโดยพรรคคอมมิวนิสต์เวียดนามและลัทธิมาร์กซ์ - เลนิน เป็นทางนำ แต่กลับละเลยการกล่าวถึงพลวัตของสังคมเวียดนามภายใต้สงคราม ที่เต็มไปด้วยกลุ่มคนที่มีความหลากหลายทางอุดมการณ์อันเป็นส่วนหนึ่งของชัยชนะที่ได้รับมา

นอกจากนี้คำอธิบายต่อเหตุการณ์ประวัติศาสตร์ในทัศนะของอดีตผู้นำคอมมิวนิสต์เวียดนามพลัดถิ่นยังแสดงให้เห็นถึงประวัติศาสตร์ที่เป็นของปัจเจกบุคคล ที่แตกต่างจากประวัติศาสตร์ของพรรคคอมมิวนิสต์เวียดนาม ที่ประวัติศาสตร์การปฏิวัติในอดีตได้เกิดขึ้นตามที่ทฤษฎีมาร์กซ์ - เลนินได้กล่าวไว้ และแนวทางการปฏิวัตินี้ดังกล่าวก็เป็นทางนำสู่ชัยชนะในที่สุด

อย่างไรก็ตาม งานเขียนบันทึกของอดีตผู้นำคอมมิวนิสต์เวียดนามพลัดถิ่น ถือว่าเป็นงานเขียนที่เผยแพร่ในบริบทแห่งการสร้างอัตลักษณ์เพื่อการดำรงอยู่ในสถานที่แห่งใหม่นอกเวียดนามของอดีตผู้นำดังกล่าว ในสถานะผู้ลี้ภัยทางการเมือง ดังนั้นการแสดงทัศนะทางประวัติศาสตร์เวียดนามของพวกเขาจึงเป็นการแสดงให้เห็นถึงความพยายามในการนิยามประวัติศาสตร์เวียดนามเพื่อรองรับเหตุผลของการหนี และการดำรงอยู่นอกเวียดนาม⁴ ที่อาจกล่าวได้ว่าประวัติศาสตร์เวียดนามที่ได้รับการนิยามใหม่นี้ ยังได้แฝงนัยยะทางการเมืองต่อคนเวียดนามที่อาศัยอยู่ต่างประเทศ และผู้อ่านที่เป็นชาวตะวันตก เพื่อสนับสนุนการต่อต้านรัฐบาลเวียดนาม ที่ได้เกิดขึ้นอย่างเป็นทางการในชุมชนของชาวเวียดนามพลัดถิ่นในประเทศแถบยุโรป ออสเตรเลีย และอเมริกา เป็นต้น

การเคลื่อนไหวทางการเมืองของชาวเวียดนามพลัดถิ่นหลังการสิ้นสุดลงของสงครามในปี 1975 ก็เป็นเหตุการณ์ที่เกิดควบคู่ไปกับช่วงเวลาแห่งการอพยพด้วยเช่นกัน ทั้งนี้ชาวเวียดนามอพยพที่เดินทางออกนอกประเทศหลังการปฏิวัติสำเร็จที่เดินทางออกจากเวียดนาม และตั้งรกรากในประเทศต่างๆ ทั้งในทวีปสหรัฐอเมริกา ยุโรป หรือออสเตรเลีย นั้น ก็มีจำนวนมากที่ได้รับการประมาณการจำนวนผู้อพยพทั้งจากทางเรือ การเดินทางบกและจากโครงการอพยพอย่างมีระเบียบ (Orderly Departure Programmes- ODP)⁵ จากปี 1975 ถึงเดือนมีนาคมปี 1993 เป็น

⁴ เตรีง นู ถัง, *การปฏิวัติที่ถูกหักหลัง*, หน้า 47.

⁵ เป็นโครงการที่ตั้งขึ้นในปี 1979 ภายใต้การอุปถัมภ์ขององค์การข้าหลวงใหญ่ผู้ลี้ภัยแห่งสหประชาชาติ (UNHCR) ที่อนุญาตให้ชาวเวียดนามลงทะเบียนเพื่ออพยพและตั้งถิ่นฐานในประเทศสหรัฐอเมริกา ที่ตั้งศูนย์ขึ้นที่จังหวัดกรุงเทพฯ ประเทศไทย ในเดือน มกราคม ปี 1980 กระทั่งปี ค.การ ลง ทะ เบี ย น ใน ปี 1994 แหล่งที่มา : http://en.wikipedia.org/wiki/Orderly_Departure_Program [17 เมษายนปี 2009]

จำนวนประมาณ 1,669,459 คน⁵ และผู้อพยพชาวเวียดนามบางส่วนก็ได้รวมตัวกันเป็นกลุ่มทางการเมือง ดังเช่นกลุ่ม เวียดเติน (Viet Tan- พรรคปฏิรูปเวียดนาม) เป็นต้น โดยกลุ่มเวียดเตินนี้ เป็นองค์กรที่ตั้งขึ้นในเดือนกันยายนปี 1982 เพื่อเรียกร้องการสนับสนุนจากชาวเวียดนามทั้งในและนอกประเทศที่มีเป้าหมายในการเปลี่ยนระบอบการเมืองในเวียดนามสู่ระบอบประชาธิปไตย อันมีเครือข่ายและสำนักงานในทวีปต่างๆ เช่น สหรัฐอเมริกา ยุโรป เอเชีย ออสเตรเลีย เป็นต้น และยังคงดำเนินกิจกรรมทางการเมืองเพื่อต่อต้านรัฐบาลคอมมิวนิสต์เวียดนามจนถึงปัจจุบัน⁶ ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าเป้าหมายของการเคลื่อนไหวอาจมิใช่การได้กลับไปใช้ชีวิตในเวียดนามอีกครั้ง หากแต่ว่าเป็นการเคลื่อนไหวเพื่อแสดงถึงสำนึกในตัวตนที่ยังคงเป็นเวียดนามหรือสำนึกใน “ชาติ” ที่ตนเองสังกัด และการต้องการมีส่วนร่วมให้เกิดการเปลี่ยนแปลงไม่ว่าตนเองจะพำนักอยู่ ณ สถานที่แห่งใดในโลกก็ตาม

ในบริบทการปฏิรูปประเทศตามนโยบายโดยเจตนาของเวียดนาม กลุ่มชาวเวียดนามที่อาศัยอยู่ต่างประเทศ ได้กลายเป็นกลุ่มเป้าหมายหนึ่งที่รัฐบาลต้องการฟื้นฟูความสัมพันธ์ โดยเฉพาะการขอความร่วมมือด้านการค้าและลงทุนเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจภายในประเทศ⁷ ทั้งนี้ ชาวเวียดนามพลัดถิ่นที่อาศัยอยู่ต่างประเทศ ต่างส่งเงินมาให้ญาติ หรือคนในครอบครัวที่พำนักอยู่ในเวียดนามมาอย่างยาวนาน ซึ่งทำให้เกิดการไหลเวียนเงินตราในประเทศมากขึ้น⁸ นอกจากนี้ รัฐบาลเวียดนามยังแสดงถึงเครือข่ายของกลุ่มชาวเวียดนามพลัดถิ่นที่เคลื่อนไหวต่อต้านรัฐบาลเวียดนามที่กล่าวว่าได้รับการสนับสนุนจากสหรัฐอเมริกา หรือออสเตรเลีย ที่ได้กลับใจและกลายเป็นแบบอย่างที่ดีทางการเวียดนามภูมิใจนำเสนอ ดังกรณีของ โวดายตอน (Vo Dai Ton)⁹ เพื่อแสดงให้เห็นถึงการคืนดีกันระหว่างชาวเวียดนาม ที่พรรคฯ ต้องการสื่อสารกับชาวเวียดนามพลัดถิ่น

อย่างไรก็ตามการเปิดตลาดเสรีตามนโยบายโดยเจตนา ยังได้ส่งผลให้เกิดบรรยากาศของการเปิดเสรีภาพทางการเมือง ดังจะเห็นได้ว่าเวียดนามหลังการปฏิรูปประเทศได้เกิดการ

⁵ Đào Tăng Dục, *On the struggle for democracy in Vietnam*, p. 129.

⁶ แหล่งที่มา: www.viettan.org [31 ตุลาคม 2007].

⁷ ธัญญาทิพย์ ศรีพนา, *เหวียดเกี้ยว ในประเทศไทยกับความสัมพันธ์ไทย- เวียดนาม*, หน้า 13.

⁸ Duncan McCargo, Editor, *Rethinking Vietnam* (London: Routledge, 2004), p. 98.

⁹ Bui Tin, *Following Ho Chi Minh*, p. 113. โวดายตอน อพยพไปออสเตรเลียในปี 1975 และพยายามที่จะกลับมาเวียดนามในหกปีให้หลังเพื่อล้มรัฐบาลแตกกลุ่มของเขาได้ถูกสกัดที่ทางใต้ของประเทศลาวและถูกนำตัวมายังสถานที่แห่งหนึ่งใกล้กับฮานอยและถูกสอบสวนและสารภาพว่า เขาได้รับการสนับสนุนจากออสเตรเลีย สหรัฐอเมริกา และประเทศไทย และในคำสารภาพของเขาได้เขียนคำขอบคุณต่อค่ายอบรมจัดการศึกษาใหม่ด้วย และขณะนี้เขารู้สึกพอใจต่อการการศึกษาแบบใหม่และรู้สึกผิดต่อการอดีตของเขาและยินดีต่อสิ่งที่เขาได้รับจากค่ายฝึกอบรมการศึกษาใหม่

ประท้วง การเดินขบวนของประชาชนขึ้น และยังเกิดการเผยแพร่ข่าวสารขึ้นอย่างมากมายทั้งในรูปแบบต่างๆ ทั้งงานเขียนด้านวรรณกรรมที่มีลักษณะของการเสียดสีและเย้ยหยันทางการเมือง และการรายงานของสื่อสิ่งพิมพ์ที่มีทัศนะที่หลากหลาย¹⁰ กระทั่งได้เกิดการปราบปรามจากรัฐบาลเวียดนามขึ้น และมีผู้ที่ได้รับผลกระทบที่มีชื่อเสียงทั้งนักหนังสือพิมพ์ และนักเขียนวรรณกรรม ดังเช่น บุษยดีน เซืองถูเฮือง และ เปานินห์ เป็นต้น**

คนเวียดนามพลัดถิ่นก็เช่นกัน ที่ได้ออกมาสนับสนุนการปฏิรูปประเทศตามนโยบายโดยหมายของรัฐบาลเวียดนาม ดังจะเห็นในบทบรรณาธิการของหนังสือพิมพ์ขางเจียน (Kháng-Chiến หรือ การต่อต้าน) ของชุมชนชาวเวียดนามในออสเตรเลีย ที่กล่าวถึงการปฏิรูปดังกล่าวว่าเป็นจุดเริ่มต้นของการปฏิรูปประชาธิปไตยในเวียดนาม ที่รัฐบาลเวียดนามควรเปิดกว้างให้เกิดเสรีภาพทางการเมืองและปรับเปลี่ยนประเทศสู่ประชาธิปไตยมากกว่านี้¹¹ นอกจากนี้ยังเห็นได้ว่าการเคลื่อนไหวเพื่อเสรีภาพทางการเมืองในเวียดนามต่างได้รับการสนับสนุนจากชาวเวียดนามพลัดถิ่นเป็นอย่างดี ดังจะเห็นได้จาก การเคลื่อนไหวขององค์กรเวียดนามที่เรียกร้องต่อการเปลี่ยนแปลงในเวียดนาม เช่น การปลดปล่อยนักโทษการเมือง และการปฏิรูปประชาธิปไตย เป็นต้น¹²

ดังนั้นจึงเป็นที่น่าสนใจว่า ชาวเวียดนามพลัดถิ่นที่แม้ว่าจะดำเนินชีวิตในต่างประเทศ หากทว่าพวกเขายังคงมีสำนึกทางการเมืองต่อการเปลี่ยนแปลงภายในของเวียดนามอยู่ ที่แสดงออกมาในรูปแบบเครือข่ายทางการเมือง ที่มีกิจกรรมทางการเมืองต่อรัฐบาลคอมมิวนิสต์เวียดนาม ซึ่งการแสดงออกมาทางการเมืองดังกล่าว ก็สามารถกล่าวได้ว่าเป็นกิจกรรมที่แสดงออกผ่านสำนึกของความเป็นชาติที่ยังคงอยู่ ดังนั้นเป็นที่น่าสนใจศึกษาต่อไปว่า ประวัติศาสตร์ที่ทำหน้าที่ยึดโยงสำนึกของความเป็นชาติเวียดนาม ที่ได้รับการกล่าวถึงและตอกย้ำในชุมชนของคนเวียดนามพลัดถิ่นนั้นถูกส่งผ่านด้วยลักษณะแบบใด และด้วยแนวคิดเช่นไร

¹⁰ Hue Tam Ho Tai, *The Country of Memory: Remaking the Past in Late Socialist Vietnam*, pp. 3-5.

** ผู้เขียน *The Sorrow of War* ที่ได้รับการแปลเป็นภาษาไทยว่า ปวดร้าวแห่งสงคราม

¹¹ *Kháng-Chiến*, số 31 (June 1985): 1. [การต่อต้าน, 31 (มิถุนายน 1985): 1.]

¹² แหล่งที่มา: <http://www.viettan.org/> [30 ตุลาคม 2007]

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

ลำดับเหตุการณ์สำคัญ

- 1924
มิถุนายน ไฮจิมินท์เข้าร่วมกับพรรคคอมมิวนิสต์ฝรั่งเศส เขาอยู่อาศัยในกรุงมอสโกเป็นเวลา 4 ปี ก่อนที่จะเดินทางมาประเทศจีนเพื่อทำหน้าที่เป็นผู้ช่วยและล่ามให้กับมิกคาลัย โบโรดิน (Mikhail Borodin)
- 1925
เบ้าตาย เป็นจักรพรรดิของเวียดนาม
- 1926
ฮวางวันฮวนเดินทางมาที่มณฑลกวางเจา (Guangzhou) ในประเทศจีน เพื่อที่จะเข้าฝึกในโรงเรียนการปฏิวัติของไฮจิมินท์ หลังจากนั้นก็เข้าร่วมกับองค์กรยูวชนปฏิวัติเวียดนาม และเดินทางกลับเวียดนามเพื่อดำเนินกิจกรรมปฏิวัติ
- 1928
ฮวางวันฮวน ถูกส่งตัวมาที่ประเทศสยามโดยคณะกรรมการกลาง ขององค์กรยูวชนปฏิวัติเวียดนามเพื่อขยายงานกับชาวเวียดนามอพยพ
- 1929
ฮวางวันฮวน เป็นสมาชิกของคณะกรรมการจังหวัดขององค์กรยูวชนปฏิวัติเวียดนามที่ก่อตั้งในประเทศสยาม
- 1930
ไฮจิมินท์เรียกประชุมสมาชิกของพรรคคอมมิวนิสต์อันนัมและพรรคคอมมิวนิสต์อินโดจีน ในฮ่องกงเพื่อรวมทั้งสองพรรคเข้าด้วยกัน
ฮวางวันฮวนเป็นสมาชิกของคณะกรรมการจังหวัดอุดรธานี
- 1932
ฝรั่งเศสได้ให้จักรพรรดิเบ้าตายเดินทางจากกรุงปารีสมาเวียดนามเพื่อมาดำรงตำแหน่งจักรพรรดิ
- 1934
ฮวางวันฮวนได้รับเลือกเป็นคณะกรรมการกลางชั่วคราวของพรรคคอมมิวนิสต์สยาม (ซึ่งเรียกกันว่า คณะกรรมการสยาม)

1935

ฮวางวันฮวนไปเมืองจีนเพื่อทำการรักษาทางการแพทย์ และไม่ได้ติดต่อกับ คณะกรรมการสยามอีกเลย แต่ด้วยการอนุญาตจากคณะกรรมการกลางของ พรรคคอมมิวนิสต์อินโดจีน ทำให้สามารถพำนักในจีนเพื่อดำเนินกิจกรรม ปฏิวัติ

การประชุมสมัชชาครั้งแรกของพรรคคอมมิวนิสต์อินโดจีนเกิดขึ้นในมาเก๊า

1936

ฮวางวันฮวนร่วมกับผู้รักชาติเวียดนามโดยการนำของโฮฮงคดัมได้ร่วมก่อตั้ง ขบวนการเวียดนามอิสระ (มีชื่อว่า เวียดนามินห์) ในเมืองนานกิง ประเทศจีน

1937

ฮวางวันฮวนเดินทางออกจากมณฑลนานกิงมาที่มณฑลฮู่ฮั่น (Wuhan) เมื่อ กองกำลังญี่ปุ่นได้เริ่มทำการบุกรุกเพื่อที่จะยึดครองเมืองนานกิง

ฟุงจีเกียน (Phung Chi Kien) สหายของฮวางวันฮวนเดินทางมาที่เมืองคุนหมิง มณฑลยูนนานเพื่อที่จะก่อตั้งองค์กรชาวเวียดนามโพ้นทะเล และชี้นำ รูปแบบกิจกรรมในจีน ซึ่งฮวางวันฮวนก็เป็นหนึ่งในสมาชิกด้วย

1940

โฮจิมินห์ ได้มาถึงคุนหมิงเป็นช่วงเวลาที่ยูเอมันได้ยึดครองปารีส ในเดือน มิถุนายน โฮจิมินห์แนะนำให้ฮวางวันฮวนย้ายไปที่กวางสี (Guangxi) เพื่อ สร้างการติดต่อกับกองกำลังปฏิวัติตามหมู่บ้าน ในการนี้ ฮวางวันฮวน ได้ไปที่ กุ้ยหลิน (Guilin) เป็นอันดับแรกเพื่อที่จะพบและเจรจากับลิ จิเชน (Li Ji-shen) ซึ่งเป็นผู้บังคับบัญชาสำนักงานใหญ่ภูมิภาคตะวันตกเฉียงใต้ของ รัฐบาลจีนคณะชาติ และแต่งตั้ง สำนักงานของเวียดนามห์ พร้อมทั้งสมาพันธ์ วัฒนธรรมจีนเวียดนาม ตามคำชี้แนะของโฮจิมินห์ด้วยความช่วยเหลือของ ลิ จิเชน (Li Ji-shen)

มิถุนายน

ฝรั่งเศสยอมจำนนต่อเยอรมัน และคณะบริหารของฝรั่งเศสในอินโดจีนตัดสินใจ ยอมรับข้อบังคับของรัฐบาลวิซี

1941

โฮจิมินห์เดินทางไปหมู่บ้านปักบ่อ จังหวัดกาวบิ่ง ของเวียดนาม และ ฮวางวันฮวน ได้ถูกให้ไปประจำการที่หลงโจว (Longzhou) ในมณฑลกวางสีเพื่อก่อตั้ง สำนักงานของเวียดนามห์ที่นั่น หลังจากนั้นฮวางวันฮวนได้กลับไปตั้งที่จี้ซี เพื่อ ร่วมกับ ผ่ามวันดง โวเหียงเกียบ เลเถียตห่ง และเกาฮงแล่งห์ ในการดำเนิน

	กิจกรรมปฏิบัติของเวียดนามห์
พฤษภาคม	ในการประชุมครั้งที่ 8 ของคณะกรรมการกลางพรรคคอมมิวนิสต์อินโดจีน ได้มีมติก่อตั้งกลุ่มเวียดนามห์เพื่อต่อสู้กับลัทธิจักรวรรดินิยมของญี่ปุ่นและการล่าอาณานิคมของฝรั่งเศสอย่างเป็นทางการ
กรกฎาคม	กองกำลังญี่ปุ่นเคลื่อนทัพไปที่อินโดจีน
ธันวาคม	สงครามแปซิฟิกได้เริ่มขึ้น
ปลายปี	เวียดนามห์เริ่มปฏิบัติการได้ยากลำบากขึ้นในประเทศจีน ทำให้สมาชิกเริ่มเดินทางกลับบ้าน แต่ฮวางวันฮวนยังคงอยู่ในจิ่งซีตามคำสั่งของคณะกรรมการกลางของพรรคฯ ต่อมาได้ถูกจับกุมในปิงเมง (Pingmeng) และ "ได้ถูกคุมขังไปที่เฉินเปียน (Zhenbian) มณฑล จิ่งซี
1942	
มิถุนายน	จางฟาгүй (Zhang Fa- kui) ได้เลือก ฮวางวันฮวน เป็น "ผู้ถ่ายทอดงานการเมืองในเขตชายแดนจีนเวียดนามในจิ่งซี" ซึ่งไม่นานหลังจากฮวางวันฮวน "ได้เดินทางกลับเวียดนามและทำงานใน จังหวัดกาวบิ่ง และ ลางเซิน เพื่อช่วยก่อตั้งเขตปลดปล่อยในเวียดนามเหนือ
1944	
	โวเหงียนเกียบ ก่อตั้งกองทหารของเวียดนามห์โดยปรับกลุ่มกองโจรให้กลายเป็นทหารประจำการ
พฤศจิกายน	นายพล Gaulle ไปที่ปารีสเพื่อรับตำแหน่งหัวหน้าของรัฐบาลอิสระฝรั่งเศส
1945	
	ฮวางวันฮวน ได้เข้าร่วมการประชุมแห่งชาติของพรรคฯในตานแจ๋ (Tan Trao) และได้ถูกเลือกเป็นกรรมการกลางพรรคฯ และได้ดำรงตำแหน่งเลขาธิการของคณะกรรมการพรรคฯในเขตปลดปล่อยเวียดนามเหนือ
9 มีนาคม	กองกำลังญี่ปุ่นขับไล่กลุ่มบริหารของฝรั่งเศสจากอินโดจีน และสนับสนุนให้จักรพรรดิเบ๋าด่าย ก่อตั้งรัฐบาลเวียดนามอิสระ
12 เมษายน	ประธานาธิบดีแฟรงคลิน รูสเวลท์เสียชีวิตทำให้ แฮร์รี ทรูแมนได้ดำรงตำแหน่งแทน
17 เมษายน	จันจงคิม (Tran Trong Kim) เป็นนายกรัฐมนตรีของเวียดนาม
8 พฤษภาคม	เยอรมันยอมแพ้ต่อฝ่ายสัมพันธมิตร
กรกฎาคม	สหรัฐอเมริกา ไชเวียตและสหราชอาณาจักร ซึ่งเป็นได้เื้อของการประชุม

- ปอร์ตสตัน ได้ตัดสินใจว่า จะแบ่งเวียดนามที่เส้นขนานที่ 16
- 15 สิงหาคม จักรพรรดิญี่ปุ่นออกคำสั่งให้ทหารยอมแพ้ หลังจากโดนทิ้งระเบิดปรมาณูใส่เมืองฮิโรชิมาและนางาซากิ และได้มอบอำนาจการปกครองให้เวียดนาม
- 18 สิงหาคม จันจองกิมถูกยึดครองโดย เวียดนาม
- 23 สิงหาคม ก่อตั้งรัฐบาลชั่วคราวในฮานอย ซึ่งมี โฮจิมินห์เป็นประธานาธิบดี
- 25 สิงหาคม จักรพรรดิ เบ๋าต่าย สละราชสมบัติตามคำร้องของเวียดนาม
- นุ่ยเตินเข้ารับการฝึกเป็นทหารในกองทัพของเวียดนาม
- 2 กันยายน โฮจิมินห์ ประกาศอิสรภาพแก่สาธารณรัฐประชาธิปไตยเวียดนามที่จัตุรัสบาตินห์
- 3 กันยายน กองกำลังจีนเข้ามาถึงฮานอยเพื่อที่จะปลดอาวุธกองกำลังญี่ปุ่นที่ตอนเหนือของเส้นแวงที่ 16
- 11 กันยายน กองกำลังสหราชอาณาจักรเข้ามาถึงไซ่ง่อนเพื่อที่จะปลดอาวุธกองกำลังญี่ปุ่น
- 23 กันยายน เริ่มต้นการปะทะกันระหว่างเวียดนามและฝรั่งเศสที่ไซ่ง่อน
- นุ่ยเตินได้รับการคัดเลือกเพื่อปฏิบัติการในทางเวียดนามใต้ โดยหน้าที่ที่เขาได้รับคือเป็นผู้ให้คำแนะนำด้านการทหารและสอนประชาชนเกี่ยวกับการต่อสู้แบบกองโจร ในบริเวณที่ใกล้กับเขตสวนยางพาราของฝรั่งเศสในจังหวัดเกแซงห์ (Ke Sanh) ซึ่งเป็นบริเวณที่ติดกับประเทศลาว
- ปลายเดือน
กันยายน ฮวงวันฮวน ได้ถูกย้ายไปกรุงฮานอยโดยคณะกรรมการกลางพรรคและถูกแต่งตั้งเป็น ผู้ช่วยรัฐมนตรีกลาโหมและผู้ตรวจการเมืองทั่วไปของกองกำลังป้องกันแห่งชาติ (กองกำลังปลดแอกแห่งชาติเปลี่ยนชื่อเป็นกองกำลังป้องกันแห่งชาติในเวลา)
- ตุลาคม กองกำลังฝรั่งเศสเริ่มที่มาถึงเวียดนามใต้ภายใต้การบังคับบัญชาของแม่ทัพ Leclerc
- 11 พฤศจิกายน มีการยุบพรรคคอมมิวนิสต์อินโดจีนอย่างเป็นทางการ
- 1946
- สมาชิกในคณะกรรมการกลางของพรรคได้ถอนตัวออกกรุงฮานอย เนื่องจากถูกโจมตีจากกองกำลังของฝรั่งเศส
- 6 มกราคม สถาปนาการเลือกตั้งแห่งชาติ
- 28 กุมภาพันธ์ จีนลงนามกับฝรั่งเศสในข้อตกลงว่าด้วยการถอนกำลังทหารออกจากอินโดจีนทางเหนือของเส้นขนานที่ 16

- 6 มีนาคม ไฮจิมีนห์ลงนามในข้อตกลงกับฝรั่งเศสว่าด้วยการรับรองเอกราชของเวียดนามภายใต้สหพันธ์ฝรั่งเศสและยอมให้ฝรั่งเศสมีฐานที่มั่นในเวียดนามเหนือ
- มิถุนายน- กันยายน ไฮจิมีนห์ เข้าร่วมการเจรจาฟองแตนโบลว์ ในฝรั่งเศส
- 14 กันยายน เจียงนู่เดินทางไปเรียนต่อที่ปารีส ประเทศฝรั่งเศส
- 23 พฤศจิกายน ไฮจิมีนห์ ลงนามในข้อตกลงโมดัส วิเวดี (modus Vivendi) กับฝรั่งเศสก่อนที่จะกลับมาฮานอย
- 20 พฤศจิกายน ฝรั่งเศสได้ทำการยิงประชาชนในเขตท่าเรือฮายฟอง
- 19 ธันวาคม เกิดการปะทะระหว่างกองกำลังของเวียดนามเหนือกับกองกำลังฝรั่งเศส
- 19 ธันวาคม กลุ่มเวียดนามหัวโจมตีโรงงานไฟฟ้าเอนฟู (Yen Phu) ในฮานอย ซึ่งเป็นชนวนของสงครามและทำให้ ไฮจิมีนห์ ลี้ภัยไปที่ ในเขตเวียดนามเหนือ
- 1948**
- 8 มกราคม ฝรั่งเศสบรรลุข้อตกลงกับจักรพรรดิ เป๋าต่าย เพื่อก่อตั้งรัฐเวียดนามโดยมีฐานะเป็นรัฐผสม
- ฮวางวันฮวน ถูกแต่งตั้งเป็นตัวแทนพิเศษของรัฐบาลเวียดนามและตัวแทนของคณะกรรมการกลางพรรคฯ มีหน้าที่คำปรึกษาและเพิ่มความมั่นคงให้การปฏิบัติงานในการต่างประเทศ
- 2 มิถุนายน รัฐเวียดนามได้ถูกก่อตั้งภายใต้สหพันธ์ของฝรั่งเศส
- 1949**
- ฮวางวันฮวน ถูกแต่งตั้งเป็นหัวหน้าของกลุ่มตัวแทนสมาพันธ์การค้าเวียดนามเพื่อร่วมการประชุมสมาพันธ์การค้าเอเชีย-ออสเตรเลียที่ปักกิ่ง
- 1 ตุลาคม เหมาเจ๋อตุง (Mao Ze- dong) ได้ก่อตั้งสาธารณรัฐประชาชนจีน
- 1950**
- 18 มกราคม สาธารณรัฐประชาชนจีนได้รับรองสถานะของสาธารณรัฐประชาธิปไตยเวียดนาม
- ไฮจิมีนห์ ตัดสินใจให้ ฮวางวันฮวนอยู่ในปักกิ่งเพื่อที่จะเป็นตัวแทนของคณะกรรมการกลางพรรคฯและรัฐบาล (ซึ่งภายหลังได้เปลี่ยนเป็นเอกอัครราชทูต) ขณะเดียวกันก็เป็นทูตของเกาหลีและมองโกเลียโดยประจำการที่ปักกิ่ง กระทั่งปี 1957 ได้ถูกย้ายกลับไปฮานอย
- 30 มกราคม สหภาพโซเวียตให้การรับรองสถานะของสาธารณรัฐประชาธิปไตยเวียดนาม
- 7 กุมภาพันธ์ สหรัฐอเมริกาและสหราชอาณาจักรได้รับรองรัฐบาลร่วมเวียดนามภายใต้การ

- นำของจักรพรรดิ เป้าดำย
25 มิถุนายน เริ่มต้นสงครามเกาหลี
- 1951
ฮวางวันฮวน ได้รับเลือกเป็นสมาชิกของคณะกรรมการกลางอีกครั้งในการประชุมสมัชชาพรรคฯ ครั้งที่ 2
เจียงนู่ถึงเดินทางกลับจากฝรั่งเศส และเดินทางไปเมืองโจวคก(Châu Đốc) เขตติดต่อกับชายแดนกัมพูชาเพื่อเป็นครูที่นั่นเพื่อหลีกเลี่ยงหมายเรียกทหารกองหนุนจากรัฐบาลเป้าดำย และได้เข้าร่วมการเคลื่อนไหวของเวียดมินห์
- 1952
4 พฤศจิกายน ดไวท์ ไอเซนฮาว (Dwight Eisenhower) ชนะในการเลือกตั้งเป็นประธานาธิบดีสหรัฐอเมริกา โดยมี ริชาร์ด เอ็ม นิกสัน (Richard M. Nixon) ดำรงตำแหน่งรองประธานาธิบดี
- 1953
โจเหียงเกียบได้เคลื่อนไหวกำลังเวียดนามเหนือสู่เมืองหลวงลาว หลวงพระบาง และให้เจ้าสุภานุวงศ์ ซึ่งเป็นสมาชิกฝ่ายซ้าย ดำรงตำแหน่งเป็นประธานรัฐบาลลาวอิสระ
เจียงนู่ถึงเดินทางไปเรียนต่อประเทศฝรั่งเศสในโรงเรียนนายร้อยกองทัพเรือเพื่อหลีกเลี่ยงหมายเรียกทหารกองหนุนจากรัฐบาลเป้าดำยอีกครั้ง
- 1954
8 พฤษภาคม เปิดการประชุมในเจนีวาเพื่อหารือสันติภาพในอินโดจีน และฮวางวันฮวนเข้าร่วมในการประชุมดังกล่าวในฐานะสมาชิกของคณะผู้แทนของรัฐบาลเวียดนาม
4 มิถุนายน ฝรั่งเศสให้เอกราชเต็มรูปแบบแก่รัฐเวียดนามภายใต้จักรพรรดิเป้าดำยซึ่งได้แต่งตั้งโงดินห์เดียมเป็นนายกรัฐมนตรี
21 กรกฎาคม ข้อตกลงเจนีวาว่าด้วยการแบ่งเวียดนามที่เส้นขนานที่ 17 และให้ฝรั่งเศสถอนกำลัง จากนั้นให้เกิดการเลือกตั้งเพื่อรวมประเทศในปี 1956
- 1955
ฮวางวันฮวนเดินทางไปเยือนจีน มองโกเลียและสหภาพโซเวียตพร้อมโฮจิมินห์อย่างเป็นทางการ
1 มกราคม เริ่มต้นการช่วยเหลือของสหรัฐอเมริกาในเวียดนามใต้

- 12 มกราคม กองกำลังที่ปรึกษาทางการทหารของสหรัฐอเมริกา (MAAG) ได้เข้ามาทำการฝึกฝนให้กับกองทหารของอินโดนีเซีย
- 19 กุมภาพันธ์ ก่อตั้งองค์การซีโต้ (SEATO)
- 20 กรกฎาคม รัฐบาลอินโดนีเซียได้ปฏิเสธการเชิญของเวียดนามเหนือในการวางแผนการเลือกตั้งรวม โดยให้เหตุผลว่าการลงคะแนนของเวียดนามเหนือไม่เป็นไปในรูปแบบอิสระ
- ตุลาคม เจียงหนิงเดินทางกลับมาจากฝรั่งเศสและเริ่มต่อต้านรัฐบาลของอินโดนีเซีย มีการทำประชามติในเวียดนามใต้ให้ก่อตั้งสาธารณรัฐเวียดนาม และ อินโดนีเซียได้ดำรงตำแหน่งประธานาธิบดี
- 1956**
- 26 ตุลาคม รัฐบาลอินโดนีเซียประกาศรัฐธรรมนูญฉบับแรกของเวียดนามและให้มีการประชุมสมัชชาแห่งชาติครั้งแรก
- อินโดนีเซียเพิกเฉยต่อเงื่อนไขของข้อตกลงเจนีวาที่ให้มีการเลือกตั้งทั่วประเทศ
- กันยายน เครื่องบินได้ถูกปลดออกจากการเป็นเลขาธิการพรรคเนื่องจากความผิดพลาดในการปฏิบัติที่ดินในเวียดนามเหนือ
- พฤศจิกายน ปิดตัวหนังสือเถื่อนวัน (Nhan Van) และสายฟาม (Giai Pham)
- ตุลาคม เลดวอน ทำหน้าที่เป็นผู้ช่วยโฮจิมินห์
- 1958**
- ฮวางวันฮวนเป็นหัวหน้าคณะตัวแทนจากพรรคคนงานเวียดนามเข้าร่วมการประชุมสมัชชาพรรคสังคมนิยมเยอรมนี ครั้งที่ 5 และเข้าร่วมการประชุมสมัชชาพรรคประชาชนปฏิวัติมองโกเลียครั้งที่ 13
- ก่อตั้งองค์การแนวร่วมปลดแอกแห่งชาติเวียดนามใต้
- 1959**
- มกราคม ในวาระการประชุมคณะกรรมการกลางของพรรคฯ ครั้งที่ 15 ได้ตัดสินใจให้แทรกซึมการเคลื่อนไหวเข้าสู่เวียดนามใต้
- สหรัฐอเมริกาเพิ่มการช่วยเหลือแก่สาธารณรัฐเวียดนาม
- 1 กันยายน เหงียนจิแทงก์ ได้เลื่อนเป็นนายพล ซึ่งเป็นลำดับที่สองรองจาก โวเหงียนเกี๊ยบ
- ฮวางวันฮวนเข้าร่วมการประชุมสมัชชาพรรคคอมมิวนิสต์ของสหภาพโซเวียต

ครั้งที่ 21 พร้อมด้วยโฮจิมินห์

1960

- 17 เมษายน เวียดนามเหนือได้ปฏิเสธสหราชอาณาจักรและสหภาพโซเวียตในการเพิ่มจำนวนที่ปรึกษาทางการทหาร (MAAG)
- 5 พฤษภาคม วอชิงตันได้แถลงว่าการเพิ่ม MAAG จาก 327 นายเป็น 685 นายนั้นเป็นการร้องขอมาจากรัฐบาลของ ingtonห์เดียว
- กันยายน การประชุมสมัชชาพรรคครั้งที่ 3 ได้ให้ เลดวันได้รับเลือกเป็นเลขาธิการพรรค สวางวันฮวน ได้รับเลือกเป็นสมาชิกของคณะกรรมการกลางพรรคและสมาชิกกรรมการเมือง
- ธันวาคม ก่อตั้งกองกำลังแนวร่วมปลดแอกแห่งชาติเวียดนามใต้

1961

- 20 มกราคม จอห์น เอฟ. เคนเนดี ได้สาบานตนเพื่อเข้ารับตำแหน่งประธานาธิบดีสหรัฐอเมริกา
- 11-13 พฤษภาคม รองประธานาธิบดี ลินดอน จอห์นสัน ได้เยี่ยมเยือนเวียดนามและเพิ่มความช่วยเหลือแก่รัฐบาลของ ingtonห์ เดียม
- 18 ตุลาคม ingtonห์เดียม ได้ประกาศภาวะฉุกเฉินเนื่องจากน้ำท่วมในเวียดนามใต้ และในวันเดียวกันนี้ ผู้แทนของสหรัฐอเมริกานำโดยนายพล แมกซ์เวลล์ เทล์เลอร์ (Maxwell Taylor) และผู้ช่วยทำเนียบขาววอลท์ รอสโตว์ (Walt Rostow) มาถึงไซ่ง่อนในภารกิจตามหาความจริง
- 16 พฤศจิกายน ประธานาธิบดีเคนเนดีได้ตกลงที่จะเพิ่มกองทหารช่วยเหลือในเวียดนามใต้
- ธันวาคม ผู้แทนกองกำลังทหารจีนนำโดย จอมพล Yeh Chien-ying เดินทางมาเยี่ยม ฮานอยและวินห์

1962

- 7 กุมภาพันธ์ กองกำลังทหารสหรัฐอเมริกา 300 นายพร้อมด้วยหน่วยสนับสนุนทางอากาศ ได้เข้ามาถึงเวียดนามใต้ ทำให้มียอดทหารทั้งหมดกว่า 4,000 นาย
- 8 กุมภาพันธ์ สำนักงาน MAAG นั้นได้ยกระดับเป็น กองบัญชาการความช่วยเหลือทางการทหารในเวียดนาม (MACV) ภายใต้การบังคับบัญชาของแม่ทัพนายพล พอล ฮาร์กิน (Paul Harkins)
- 27 กุมภาพันธ์ เครื่องบินทิ้งระเบิดของอเมริกาได้สองลำได้โจมตีทำเนียบประธานาธิบดีในไซ่ง่อน ทำให้มาตาม ingtonห์ ซึ่งเป็นน้องสะใภ้ของ ingtonห์เดียม ได้รับบาดเจ็บเล็กน้อย

1963

- สวางวันฮวนเป็นหัวหน้าคณะตัวแทนพรรคคนงานเวียดนามเข้าร่วมการประชุมสมัชชาพรรคคอมมิวนิสต์บัลแกเลียครั้งที่ 12
- สวางวันฮวนเข้าร่วมการประชุมสมัชชาพรรคคนงานสังคมนิยมฮังกาเรียนครั้งที่ 8
- สวางวันฮวนร่วมการประชุมสมัชชาพรรคคอมมิวนิสต์เชคสโลวักครั้งที่ 12
- 2 มกราคม ทหารเวียดกง 200 นายประจำการอยู่ในเอ็บบัค (Ap Bac) ซึ่งเป็นหมู่บ้านในพื้นที่สามเหลี่ยมแม่น้ำโขง โดยได้จับกุมทหารกองทัพแห่งสาธารณรัฐเวียดนามหรือเวียดนามใต้ 2,000 นาย ยิงเฮลิคอปเตอร์ตก 5 ลำ และสังหารที่ปรึกษาของสหรัฐอเมริกา 3 นาย
- 8 พฤษภาคม กองกำลังรัฐบาลเวียดนามใต้โจมตีสมาชิกกลุ่มชาวพุทธในเมืองเว้ เนื่องจากไม่ได้รับอนุญาตให้จัดงานวันวิสาขบูชาอย่างยิ่งใหญ่
- 3 มิถุนายน โงดinhห์เตียม ได้ประกาศกฤษฎีกาการศึกษาเพื่อปราบปรามกลุ่มชาวพุทธ พระกวางดีคเผาตัวตาย ในวันที่ 11 มิถุนายน
- 27 มิถุนายน ประธานาธิบดีเคนเนดีได้ให้ เฮนรี คาบอท ลอดจ์ (Henry Cabot Lodge) ทำหน้าที่เอกอัครราชทูตในเวียดนามใต้แทนเฟรดเดอริก โนลติง (Frederick Nolting)
- 21 สิงหาคม ตำรวจและทหารหลายร้อยนายของรัฐบาลโงดinhห์เตียม ได้บุกเข้าไปในเจดีย์ซาไหลย (Xa Loi) ในเมืองไซ่งอน และอีกหลายเจดีย์ทั่วพื้นที่เพื่อจับกุมกลุ่มชาวพุทธ
- 2 พฤศจิกายน, โง ดินห์เตียมและน้องชายถูกลอบสังหารระหว่างทางหลังจากที่เกิดการปฏิวัติที่นำโดยนายพลเดื่องวันมินห์
- 22 พฤศจิกายน ประธานาธิบดี เคนเนดี แห่งสหรัฐอเมริกา ถูกลอบสังหาร ทำให้ ลินดอน บี จอห์นสัน (Lyndon B. จอห์นสัน) ดำรงตำแหน่งประธานาธิบดีแทน
- ธันวาคม การประชุมครั้งที่ 9 ของคณะกรรมการกลางพรรคคนงานเวียดนามได้มีมติให้เริ่มสงครามในเวียดนามใต้

1964

- 30 มกราคม นายพลเหงียนคานทำรัฐประหารครั้งที่สอง และได้ยึดอำนาจการบัญชาการในเวียดนามใต้มาจากเดื่องวันมินห์
- 23 มิถุนายน ประธานาธิบดีจอห์นสันได้ให้นายพลเทย์เลอร์ทำหน้าที่เอกอัครราชทูตในเวียดนามใต้แทน ลอดจ์

- 2 สิงหาคม เรือตรวจการเวียดนามเหนือได้ยิงตอร์ปิโดใส่เรือรบสหรัฐอเมริกาชื่อ USS Maddox ในอ่าวตังเกี๋ย
- 5 สิงหาคม เหตุการณ์ในอ่าวตังเกี๋ย เป็นเหตุให้สหรัฐอเมริกาเริ่มทิ้งระเบิดในสาธารณรัฐประชาธิปไตยเวียดนามหรือเวียดนามเหนือ
- 7 สิงหาคม รัฐสภาของสหรัฐอเมริกาได้อนุมัติหาข้อยุติร่วมกันโดยเรียกว่า “ข้อยุติในอ่าวตังเกี๋ย” ซึ่งอนุมัติให้ประธานาธิบดี “ทำการใดก็ได้ที่จะตอบโต้การโจมตีต่อกลุ่มทหารสหรัฐอเมริกาและควบคุมความรุนแรงที่ขยายตัวขึ้น” ซึ่งมีแต่วุฒิสมาชิก เวย์น มอร์ส (Wayne Morse) ของรัฐโอเรกอนและ เออร์เนสท์ กรูนนิง (Ernest Gruening) ของรัฐอลาสกาได้โหวตต่อต้านต่อแผนการนี้
- 1965**
- 7 กุมภาพันธ์ หน่วยกองโจรเวียดนามใต้ทำการโจมตีทหารสหรัฐอเมริกาซึ่งประจำการที่ เบลู เป็นผลให้มีนายทหารเสียชีวิต 8 นาย บาดเจ็บ 126 นาย เครื่องบิน 8 ลำถูกทำลาย ซึ่งเป็นเวลาเดียวกับการมาถึงเวียดนามใต้ของ แมคจอร์จ บันดี้ (McGeorge Bundy) ที่ปรึกษาความปลอดภัยแห่งชาติของประธานาธิบดี
- 7-8 กุมภาพันธ์ สหรัฐอเมริกาทิ้งระเบิดฐานที่มั่นเวียดนามเหนือเพื่อตอบโต้ โดยเรียกว่าแผนการ “Flaming Dart”
- 19 กุมภาพันธ์ เหตุการณ์รัฐประหารต่อเนื่องและวิกฤติของการเมือง ทำให้ เหงียนเกากี้ เข้าควบคุมเวียดนามใต้ และขับไล่ เหงียนคาน ออกจากประเทศ
- 2 มีนาคม สหรัฐอเมริกาได้เริ่มแผน “Rolling Thunder” ซึ่งเป็นแผนการทิ้งระเบิดอย่างต่อเนื่องจนถึง ตุลาคมปี 1968
- 8 มีนาคม จอห์นสัน ส่งหน่วยทหารสองกองพันเพื่อมาปกป้องฐานอเมริกาที่ดานัง โดยเป็นกองทหารแรกที่เข้ามาประจำการที่เวียดนามใต้
- 30 มีนาคม เวียดนามใต้วางระเบิดที่สถานทูตสหรัฐอเมริกา ทำให้อเมริกัน 2 คนและคนเวียดนาม 20 คนเสียชีวิต
- 7 เมษายน ในการปราศรัยที่มหาลัยจอห์น ฮอปส์กิน (John Hopkins) ประธานาธิบดีจอห์นสัน ได้เสนอให้แบ่งงบประมาณเพื่อพัฒนาเขื่อนและโครงการในภูมิภาคอินโดจีนถ้าเวียดนามเหนือตกลงในการเจรจาเงื่อนไขของเขา
- 8 เมษายน ฝ่ายวันดัง นายกรัฐมนตรีเวียดนามเหนือ ได้มีเสนอข้อขอให้สหรัฐอเมริกา ยอมรับก่อนที่จะมีการเจรจาสันติภาพ
- 8-9 เมษายน โฮจิมินห์ ได้ร่วมพบปะอย่างลับ ๆ กับเหมาเจ๋อตุงในปักกิ่งและตกลงกันว่าจีนจะไม่ส่งกองทหารเข้ามาจนกว่าสหรัฐอเมริกาจะบุกรุกเวียดนามเหนือ

- 11 เมษายน หน่วยทหารราบสหรัฐอเมริกาเริ่มเข้ามาในเวียดนามใต้
- 12 พฤษภาคม จอห์นสัน สั่งให้หยุดการทิ้งระเบิดในเวียดนามเหนือก่อน เพื่อรอดูปฏิกิริยาของฝ่ายคอมมิวนิสต์
- 11 มิถุนายน เหล่านายพลได้เลือกเหงียนเกากี้เป็นนายกรัฐมนตรีของเวียดนามใต้
- มิถุนายน นายพลเหงียนวันเทียวเป็นประธานาธิบดีของสาธารณรัฐเวียดนาม
- 8 กรกฎาคม ลอดจ์ ได้รับเลือกเป็นเอกอัครราชทูตของสหรัฐอเมริกาในเวียดนามใต้เป็นครั้งที่สอง
- 28 กรกฎาคม จอห์นสัน ได้อนุมัติการร้องขอของผู้บังคับบัญชาของกองกำลังสหรัฐอเมริกาในเวียดนามใต้ นายพลวิลเลียม เวสมอร์แลนด์ (William Westmoreland) ซึ่งได้ร้องขอกำลังพล 44 กองพันมายังเวียดนามใต้
- 14-17 พฤศจิกายน กองทัพประชาชนเวียดนามเหนือปะทะกับกองเหล่าทหารม้าที่ 1 และที่ 7 ของสหรัฐอเมริกา เป็นการเปิดศึกการรบเต็มรูปแบบ
- 25 ธันวาคม จอห์นสัน ได้หยุดการทิ้งระเบิดในเวียดนามเหนือเพื่อที่จะชักชวนให้ฮานอยทำการเจรจา
- 1966**
- 1 มกราคม สหรัฐอเมริกาเริ่มการทิ้งระเบิดระลอกใหม่
- 5 กุมภาพันธ์ จอห์นสัน พบกับ เหงียนเกากี้ และนายพลเหงียนวันเทียว ในฮอนโนลูลู เพื่อกระตุ้นการปฏิรูปภายในในเวียดนามใต้
- 23 มีนาคม กองทหารของ เหงียนเกากี้ ได้ยึดครองดานังเพื่อยุติการประท้วงของกลุ่มชาวพุทธ
- 1967**
- 27 เมษายน นายพลเวสมอร์แลนด์ต้องการทหารอีก 200,00 นายในเวียดนามใต้ เพิ่มจาก 470,000 นายซึ่งได้เดินทางมาแล้ว แต่ จอห์นสัน อนุมัติได้ก็แค่ 47,000 นาย และ กำหนดจำนวนนายทหารมากที่สุดไว้ที่ 525,000 นาย
- 1 พฤษภาคม Ellsworth Bunker ได้ดำรงตำแหน่งเอกอัครราชทูตแทน ลอดจ์ ที่ไซ่ง่อน
- มิถุนายน เหงียนจิแทงก์ เสียชีวิตหลังจากการประชุมวางแผนการบุกในวันตรุษเวียดนาม
- 25 สิงหาคม แมกนามาราได้เตือนต่อสมาชิกวุฒิสภาว่าการขยายการทิ้งระเบิดในเวียดนามเหนือจะไม่ทำให้เกิดผลอันใด
- 3 กันยายน เหงียนวันเทียวได้รับเลือกให้เป็นประธานาธิบดีของเวียดนามใต้ ในขณะที่

เหียนเกากี้ เป็นรองประธานาธิบดี
 19 กันยายน ในการปราศรัยที่ซาน อันโตนิโอ (San Antonio) ประธานาธิบดี จอห์นสัน
 พุศิจิกายน, สัญญาที่จะหยุดการทิ้งระเบิดเวียดนามเหนือ ถ้าฮานอยเข้าร่วมการหรือ
 รัฐมนตรีกระทรวงต่างประเทศของฮานอยแถลงว่าจะหารือด้วยก็ต่อเมื่อมีการ
 หยุดทิ้งระเบิดก่อน

1968

31 มกราคม คอมมิวนิสต์เริ่มการบุกในวันตรุษเวียดนามซึ่งไม่ได้สร้างการจลาจลใน
 เวียดนามใต้ตามความหวังของฮานอย แต่ก็สิ้นคลอนความมั่นใจในสงคราม
 ต่อสหรัฐอเมริกา
 16 มีนาคม วุฒิสมาชิกโรเบิร์ต เคนเนดี ประกาศว่าเขาจะคัดค้าน จอห์นสันในการเลือกตั้ง
 และในวันเดียวกันนี้ พลโท William Calley ได้เข้าสู่หมู่บ้านในมายไล (My
 Lai) และได้สังหารคนเวียดนามที่อาศัยอยู่
 31 มีนาคม ในการปราศรัยแห่งชาติ จอห์นสัน พูดว่าจะหยุดการทิ้งระเบิดส่วนใหญ่ใน
 เวียดนามเหนือและตกลงที่จะเจรจากับฮานอย และเขาก็เพิ่มเติมว่าเขาจะไม่
 กลับมารับเลือกตั้งอีก
 พฤษภาคม, เริ่มต้นการเจรจาระหว่างเวียดนามและสหรัฐอเมริกาในกรุงปารีส
 5 มิถุนายน โรเบิร์ต เคนเนดีถูกลองสังหารในนครลอสแอนเจลิสในคืนที่เขาชนะการ
 เลือกตั้งในรัฐแคลิฟอร์เนีย
 3 พุศิจิกายน นิกสัน ชนะการเลือกตั้งชิงตำแหน่งประธานาธิบดีสหรัฐ

1969

25 มกราคม รัฐบาลไซ่ง่อนและกลุ่มแนวหน้าปลดแอกแห่งชาติ ตกลงที่จะร่วมการเจรจา
 สันติภาพปารีส ซึ่งไม่ค่อยมีความคืบหน้ามาตั้งแต่เดือนพฤษภา ค.ศ. 1968
 18 มีนาคม นิกสันและเลขาธิการกระทรวงกลาโหมเฮนรี คิสซิงเจอร์ ได้เริ่มต้นการทิ้ง
 ระเบิดอย่างลับ ๆ ต่อฐานกลุ่มคอมมิวนิสต์ในกัมพูชา
 8 มิถุนายน นิกสันได้ถอนกำลังทหารจำนวน 25,000 นาย ออกจากเวียดนามใต้
 2 กันยายน ไฮจิมีนห์ เสียชีวิต เมื่ออายุ 79 ปี
 3 ธันวาคม จำนวนกองกำลังทหารสหรัฐอเมริกาในเวียดนามใต้เหลือแค่ 475,200 นาย

1970

กุมภาพันธ์ มีการติดต่อทางลับครั้งแรกระหว่างเลดีคโงและเฮนรี คิสซิงเจอร์ในกรุงปารีส
 31 ธันวาคม จำนวนกองกำลังทหารสหรัฐอเมริกาในเวียดนามใต้เหลือแค่ 334,600 นาย

1971

- 30 มกราคม เวียดนามใต้ได้ห้ามชายแดนลาวเพื่อโจมตีฐานที่มั่นกลุ่มคอมมิวนิสต์ที่เรียกว่า Lam Son 719 แต่ว่าได้พ่ายแพ้อย่างย่อยยับต่อกลุ่มคอมมิวนิสต์
- 29 มีนาคม ศาลทหารตัดสินว่า William Calley นั้นมีความผิดในกรณีการฆาตกรรมชาวบ้าน 22 คนที่ มายไล (My Lai) และได้ถูกจำคุกทหาร อย่างไรก็ตามนิกสันได้ปล่อยตัวและให้ไปอยู่ที่บ้านพักกันในสามวันต่อมา
- 13 มิถุนายน หนังสือพิมพ์นิวยอร์กไทมส์ เริ่มการตีพิมพ์ เอกสารลับเพนตากอน
- 31 ธันวาคม จำนวนกองกำลังทหารสหรัฐอเมริกาในเวียดนามใต้เหลือแค่ 156,800 นาย

1972

- กุมภาพันธ์ ประธานาธิบดีนิกสันเยี่ยมปักกิ่ง
- เมษายน กลุ่มเวียดกงเริ่มการบุกในเวียดนามใต้ในช่วงฤดูใบไม้ผลิ
- สิงหาคม – มีการเจรจาระหว่าง เลดีคโกลกับเฮนรี คิสซิงเจอร์ในกรุงปารีส
- พฤศจิกายน
- 8 ตุลาคม คิสซิงเจอร์และเลดีคโกล ผู้แทนฮานอย บรรลุข้อตกลงว่าด้วยสันติภาพ ซึ่งได้รับการต่อต้านจากประธานาธิบดีเหียงวันเทียว
- 18 ธันวาคม นิกสันเริ่มต้นทิ้งระเบิดรอบๆกรุงฮานอยและไฮฟอง เป็นเวลา 11 วัน โดยอ้างว่ากลุ่มคอมมิวนิสต์ปฏิเสธที่จะเจรจา
- 31 ธันวาคม จำนวนกองกำลังทหารสหรัฐอเมริกาในเวียดนามใต้เหลือแค่ 24,000 นาย

1973

- 27 มกราคม การลงนามในข้อตกลงปารีสทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนเชลยสงครามและการถอนกำลังทหารสหรัฐอเมริกาจากเวียดนามภายใน 60 วัน และมีการก่อตั้งคณะกรรมการประสานงานร่วม
- 24 มิถุนายน เกรแฮม มาร์ตินดำรงตำแหน่งเอกอัครราชทูตประจำเวียดนามใต้แทนที่ Ellsworth Bunker
- 23 ตุลาคม เฮนรี คิสซิงเจอร์ และเลดีคโกลได้รับรางวัลโนเบลสาขาสันติภาพ ในขณะที่เลดีคโกล นั้นให้การปฏิเสธเพราะยังมีสงครามภายในเวียดนาม

1974

- 9 สิงหาคม ประธานาธิบดีนิกสันลาออกจากตำแหน่ง
- พฤศจิกายน, เกิดการประชุมของคณะกรรมการกลางในกรุงฮานอยเพื่อวางแผนการบุกเวียดนามใต้อีกครั้ง

1975

- 10 มีนาคม เริ่มแผนการโฮจิมินห์ที่นำโดยนายพลวันเทียนดุงในหมู่บ้านบานเม่ทั่วต

- 30 มีนาคม กองกำลังของวันเทียนดุงยึดครองต๋านังและได้รับอนุมัติจากฮานอยให้เคลื่อนพลไปที่กรุงไซ่ง่อน
- 13 เมษายน สหรัฐอเมริกาเสร็จสิ้นการอพยพชาวอเมริกันออกจากกัมพูชา
- 17 เมษายน เขมรแดงได้รับชัยชนะในกรุงพนมเปญ ประเทศกัมพูชา
- 21 เมษายน ประธานาธิบดีเหียนวันเทียวลาออกจากตำแหน่ง
- 25 เมษายน รัฐบาลเหียนวันเทียวได้อพยพประชาชนสู่ไซ่ง่อน ขณะที่กองกำลังเวียดนามเหนือได้รุกคืบเข้าสู่พื้นที่
- 28 เมษายน เดือนวันมินห์เข้ารับตำแหน่งประธานาธิบดีของ สาธารณรัฐเวียดนาม
- 29 เมษายน คนอเมริกันคนสุดท้ายในไซ่ง่อน รวมทั้งเอกอัครราชทูตมาร์ตินได้หลบหนีทางเฮลิคอปเตอร์
- 30 เมษายน กองกำลังคอมมิวนิสต์เข้าสู่ไซ่ง่อน ทำให้เดือนวันมินห์สั่งให้ทหารยอมแพ้
- 15 พฤษภาคม จัดงานเฉลิมฉลองชัยชนะ
- มิถุนายน เริ่มนโยบายค่ายฝึกอบรมการศึกษาใหม่
- 1976
- ธันวาคม ประชุมสมัชชาพรรคฯ ครั้งที่ 4 ฮวงวันฮวนได้ถูกบีบให้ออกจากสมัชชากรรมการเมืองและคณะกรรมการกลางของพรรคฯ
- 1977
- 31 ธันวาคม กัมพูชาได้ตัดความสัมพันธ์ทางการทูตกับเวียดนาม
- 1978
- พฤษภาคม จีนได้หยุดให้ความช่วยเหลือแก่สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม
- พฤศจิกายน สหภาพโซเวียตและสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนามได้ลงนามสนธิสัญญาเป็นพันธมิตรในกรุงมอสโก
- 25 ธันวาคม เวียดนามได้เปิดการบุกกัมพูชา
- 1979
- เดินทางถึงปักกิ่งโดยการต้อนรับอย่างอบอุ่นจากสหายในกรมการเมือง (Political Bureau) ของคณะกรรมการกลางของพรรคคอมมิวนิสต์จีน และได้ส่งข้อความถึงสหายร่วมชาติถึงการออกจากดินแดนปีตุภูมิ
- 7 มกราคม กองกำลังเวียดนามได้เข้ายึดกรุงพนมเปญและได้ตั้งรัฐบาลเฮงสัมริน
- กุมภาพันธ์ กองกำลังจีนได้บุกรุกเวียดนามเหนือ
- 1980
- กล่าวคำปราศรัยแก่คนเวียดนามที่อาศัยในต่างประเทศถึงสาเหตุการเดินทาง

- ลี้ภัยจากเวียดนามและความจำเป็นในการแบกรับภาระกิจการปฏิวัติในเวียดนามต่อไป
- ธันวาคม วันเทียนดุง ได้รับในตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมแทนโวเหงียนย๊าป
- กุมภาพันธ์ ในการประชุมสภาครั้งที่ 5 โวเหงียนเกียบ ได้ถูกถอดถอนจากกรมการเมือง พร้อมทั้งผู้นำคนอื่น ๆ
- 1981 ฮวางวันฮวนกล่าวคำปราศรัยแก่คนเวียดนามที่อาศัยในต่างประเทศเกี่ยวกับการเริ่มต้นและขยายความสัมพันธ์กับจีน ซึ่งเป็นสิ่งที่จะกลายเป็นสิ่งสำคัญทางประวัติศาสตร์ของประชาชนเวียดนาม และในเดือนมีนาคม ได้ร่วมกับสหราชอาณาจักรตีพิมพ์วารสารชื่อว่า Tin Viet Nam
- 1983 วันตรุษเวียดนาม ฮวางวันฮวนได้ทำการส่งข้อความไปยังพลพรรคในเวียดนามเพื่อเรียกร้องให้รวมตัวทำการล้มล้างเลดวัน
- 1985 ในโอกาสครบรอบ 40 ปี ของการปฏิวัติเดือนสิงหาคม ฮวางวันฮวนได้จัดงานเลี้ยงแก่กลุ่มที่ปรึกษาและกลุ่มผู้เชี่ยวชาญที่ปฏิบัติหน้าที่ในเวียดนาม โดยมีคนเวียดนามที่อาศัยอยู่ต่างประเทศก็เข้าร่วมด้วย
- 1986
- มิถุนายน เลดวัน ได้เสียชีวิต ทำให้ เต๋อจิ่งจินห์ ได้ดำรงตำแหน่งเลขานุการทั่วไปพรรคอีกครั้งหนึ่ง
- ธันวาคม การประชุมสภาครั้งที่ 6 เต๋อจิ่งจินห์ เลดีคโงและ ฝามวันดง ได้ปลดประจำการจากกรมการเมือง ทำให้เหงียนวันลินห์เป็นเลขานุการทั่วไป และ ฝามหุงดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี
- 1988
- เมษายน ฝามฮุนได้เสียชีวิต ทำให้ได้เมื่อยได้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี
- ตุลาคม เต๋อจิ่งจินห์ เสียชีวิต
- 1989
- สิงหาคม สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนามได้ประณามผลการเลือกตั้งในโปแลนด์
- ตุลาคม เหงียนวันลินห์ เยี่ยมเยอรัมันตะวันออก
- พฤศจิกายน ทำลายกำแพงเบอร์ลิน

ภาคผนวก ข

รายชื่อสมาชิกที่สำคัญของพรรคคอมมิวนิสต์เวียดนามในการประชุม
แต่ละสมัชชาของพรรคคอมมิวนิสต์เวียดนาม

ตารางที่ 7 รายชื่อสมาชิกที่สำคัญในการประชุมสมัชชาพรรคคอมมิวนิสต์
เวียดนามครั้งที่ 1 วันที่ 27-31 มีนาคมปี 1935 จัดที่มาเก๊า

ชื่อ	ตำแหน่งในพรรค
เต๋อจิ่งจิ้นห์ (Truong Chinh)	เลขาธิการพรรค
ฮ่าฮุยเถิบ (Ha huy Thap)	คณะกรรมการกลาง
ฟุงจี้เกี๊ยน (Phung Chi Kiên)	คณะกรรมการกลาง
ฮวงดิ่งเกี๊ยน (Hoang Dinh Kiêng)	คณะกรรมการกลาง
เห็งยีนอายก๊วก (Nguyen Ai Quoc)	ผู้แทนพรรค

ตารางที่ 8 รายชื่อสมาชิกที่สำคัญในการประชุมสมัชชาพรรคคอมมิวนิสต์
เวียดนามครั้งที่ 2 วันที่ 11-19 กุมภาพันธ์ปี 1951 จัดที่คอมมูนวินห์กวาง(Vinh
Quang) เมืองเจียมหัว(Chiem Hoa) จังหวัด เตวียนกวาง(Tuyen Quang)ประเทศ
เวียดนาม

ชื่อ	ตำแหน่งในพรรค
โฮจิมินห์ (Ho Chi Minh)	ประธานพรรค,คณะกรรมการกลาง
เต๋อจิ่งจิ้นห์ (Truong Chinh)	เลขาธิการพรรค, คณะกรรมการกลาง
เลด่วน (Lê Duan)	คณะกรรมการกลาง
ฝามวันดง (Pham Van Dong)	คณะกรรมการกลาง
โวเห็งยีนเกี๊ยน (Võ Nguyễn Giáp)	คณะกรรมการกลาง
เห็งยีนจี้แทงก์ (Nguyen Chi Thanh)	คณะกรรมการกลาง
ฮวนก๊วกเวียด (Hoan Quoc Việt)	คณะกรรมการกลาง
ฮวนวันฮวน (Hoang Van Hoan)	คณะกรรมการกลาง
เลวันเลื่อง (Le Van Luong)	สมาชิกสำรอง

ตารางที่ 9 รายชื่อสมาชิกที่สำคัญในการประชุมสมัชชาพรรคคอมมิวนิสต์
เวียดนามครั้งที่ 3 วันที่ 5-12 กันยายนปี 1960 จัดที่เมืองฮานอย ประเทศ
เวียดนาม

ชื่อ	ตำแหน่งในพรรค
โฮจิมินห์ (Ho Chi Minh)	ประธานพรรค, กรมการเมือง
เลดวน (Le Duan)	เลขาธิการพรรค, กรมการเมือง
เต๋รื่องจิ้นห์ (Trùng Chinh)	คณะกรรมการกลาง
ฝามวันดง (Pham Van Dong)	กรมการเมือง
ฝามฮุน (Pham Hung)	กรมการเมือง
เลด๊กโถ (Le Duc Tho)	กรมการเมือง
โวเห้งย่นเกี้ยบ (Võ Nguyên Giáp)	กรมการเมือง
เห้งย่นจืแทงก์ (Nguyễn Chi Thanh)	กรมการเมือง
เห้งย่นซุยจิ้นห์ (Nguyễn Duy Trinh)	กรมการเมือง
เลแทงก์หิง (Le Thanh Nghi)	กรมการเมือง
จันก๊วกฮวน (Tran Quoc Hoan)	สมาชิกสำรอง
วันเทียנדุง (Van Tien Dung)	สมาชิกสำรอง

ตารางที่ 10 รายชื่อสมาชิกที่สำคัญในการประชุมสมัชชาพรรคคอมมิวนิสต์
เวียดนามครั้งที่ 4 วันที่ 14-20 ธันวาคมปี 1976 จัดที่ เมืองฮานอย ประเทศ
เวียดนาม

ชื่อ	ตำแหน่งในพรรค
เลดวน (Lê Duan)	เลขาธิการพรรค, กรมการเมือง
เต๋รื่องจิ้นห์ (Trùng Chinh)	กรมการเมือง
ฝามวันดง (Phạm Van Đông)	กรมการเมือง
ฝามหุง (Pham Hung)	กรมการเมือง
เลด๊กโถ (Lê Đức Thọ)	กรมการเมือง

โวเหงียนเกียบ (Võ Nguyễn Giáp)	กรรมการเมือง
เหงียนซุยจิ้นห์ (Nguyễn Duy Trinh)	กรรมการเมือง
เลแทงก่หิง (Le Thanh Nghi)	กรรมการเมือง
จันก๊วกฮวน (Tran Quoc Haon)	กรรมการเมือง
วันเทียนดุง (Van Tiên Dung)	กรรมการเมือง
เลวันเลื่อง (Lê Van Luong)	กรรมการเมือง
เหงียนวันลีนห์ (Nguyễn Van Linh)	กรรมการเมือง
โวชีกง (Vo Chi Cong)	กรรมการเมือง
จูฮุยแมงห์ (Chu Huy Manh)	กรรมการเมือง
ไต้หู (To Huu)	สมาชิกสำรอง
โววันเกียต (Võ Van Kiệt)	สมาชิกสำรอง
ไต้เมื่อย (Do Mươi)	สมาชิกสำรอง

ตารางที่ 11 รายชื่อสมาชิกในการประชุมสมัชชาพรรคคอมมิวนิสต์เวียดนาม
ครั้งที่ 5 วันที่ 27-31 มีนาคมปี 1982 จัดที่เมืองฮานอย ประเทศเวียดนาม

ชื่อ	ตำแหน่งในพรรค
เลดวน (Le Duan)	เลขาธิการพรรค, กรรมการเมือง
เตื่องจิ้นห์ (Truong Chinh)	กรรมการเมือง
ฝามวันดง (Pham Van Đông)	กรรมการเมือง
ฝามหุง (Pham Hung)	กรรมการเมือง
เลด๊กโถ (Lê Đức Thọ)	กรรมการเมือง
วันเทียนดุง (Van Tiên Dung)	กรรมการเมือง
โวชีกง (Võ Chi Công)	กรรมการเมือง
ไต้หู (To Huu)	กรรมการเมือง
โววันเกียต (Vo Van Kiệt)	กรรมการเมือง
จูฮุยแมงห์ (Chu Huy Manh)	กรรมการเมือง
ไต้เมื่อย (Đo Mươi)	กรรมการเมือง
เลด๊กเองห์ (Lê Đức Anh)	กรรมการเมือง
เหงียนดึกทาม (Nguyễn Duc Tam)	กรรมการเมือง

เหงียนโกทัก (Nguyễn Co Thac)	สมาชิกสำรอง
ดงซีเหงียน (Dong Sĩ Nguyễn)	สมาชิกสำรอง

ตารางที่ 12 รายชื่อสมาชิกที่สำคัญจากการประชุมสมัชชาพรรคคอมมิวนิสต์
เวียดนามครั้งที่ 6 ปี 1986

ชื่อ	ตำแหน่งในพรรค
เหงียนวันลินห์ (Nguyễn Van Linh)	เลขาธิการพรรค
เต๋อจิ่งจิ้นห์ (Trương Chinh)	คณะกรรมการกลาง
ฝามวันดง (Pham Van Dong)	คณะกรรมการกลาง
เลดึกโถ (Lê Duc Tho)	คณะกรรมการกลาง

ตารางที่ 13 รายชื่อสมาชิกจากการประชุมสมัชชาพรรคคอมมิวนิสต์เวียดนาม
ครั้งที่ 7 ปี 1991

ชื่อ	ตำแหน่งในพรรค
โด่เมื่อย (Đỗ Mười)	เลขาธิการพรรค
เหงียนวันลินห์ (Nguyễn Van Linh)	คณะกรรมการกลาง
ฝามวันดง (Pham Van Dong)	คณะกรรมการกลาง
โวชิ่ง (Võ Chí Công)	คณะกรรมการกลาง

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

กรุงเทพธุรกิจ. ฉบับวันที่ 11 พ.ค. 2546.

กันยารัตน์ อังคนาวินิจฉัย. **ความสัมพันธ์ระหว่างจีนและเวียดนามในบริบทของอาเซียน: ยุคหลังสงครามเย็น**. สารนิพนธ์รัฐศาสตรมหาวิทาลัยธรรมศาสตร์, 2541.

โกสุมภ์ สายจันทร์. **จักรพรรดินิยมกับการปฏิวัติสังคมนิยมเวียดนาม**. ภาควิชารัฐศาสตรคณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2522.

เขียน อธิวิทย์. **เวียดนาม สังคม เศรษฐกิจ ความมั่นคง การเมืองและการต่างประเทศ**. กรุงเทพฯ: สถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2542.

จรัญ ไบยรียง. **“ผู้นำนวนรุ่นใหม่ที่แผดงฤทธิ์ สั่งประหารขบวนการโกงชาติ”**, **ฐานเศรษฐกิจ**. ปีที่ 18 ฉบับที่ 1255 (22-25 ก.พ. 41).

เฉลิมชัย ผิวเหลืองนนท์. **ทัศนคติคนไทยภาคตะวันออกเฉียงเหนือต่อเวียดนาม: ศึกษาเปรียบเทียบระหว่างจังหวัดที่มีและไม่มีชาวเวียดนามอาศัยอยู่**. วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2522.

ณัฐพร ไทยจรงค์. **สภาพการดำรงชีวิตของชาวเขมรระหว่าง พ.ศ.2518-2522: ศึกษา “ภูมิภาค” ตะวันออก ตะวันตกเฉียงใต้ และตะวันตกเฉียงเหนือ**. วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2548.

ดาร์วิน เมตตาริกานนท์. **ประวัติศาสตร์เวียดนามในแบบเรียนชั้นประถม**. กรุงเทพฯ: เมืองโบราณ, 2550.

ตรีธัญญ์. **การปฏิวัติที่ถูกหักหลัง**. ปิยม์ แปล. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ตุลา, 2524.

ทองฤทธิ์ โพธิ์เงิน. **“ภาวะของนักต่อสู้ผู้ชราภาพ”**, **เนชั่นสุดสัปดาห์**. ปีที่ 12 ฉบับที่ 608 (26 ม.ค. - 1 ก.พ. 47).

ธงชัย วินิจจะกุล. **“สังคมนิยมเอเชียบทเรียนบางประการจากยุโรปตะวันออกและแนวโน้มอนาคตของสังคมนิยมเอเชีย”**, **เอเชียปริทัศน์**. 11, 3 (กันยายน-ธันวาคม 2533).

ธัญญาทิพย์ ศรีพนา. **เมื่อเวียดนามปฏิรูป**. กรุงเทพฯ: สำนักงานสนับสนุนการวิจัย, 2541.

ธีระ นุชเปี่ยม. **เวียดนามหลัง 1975**. กรุงเทพฯ: ดอกหญ้า, 2537.

นีนาท. **มัจจุราชมืด**. กรุงเทพฯ: นีนาท, 2519.

พรเพ็ญ คงขจรเกียรติ. **ประวัติคนเชื้อสายจีนในเวียดนามเหนือกับการอพยพกลับประเทศจีนในปี ค.ศ. 1978-1979**. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2543.

พวงทอง รุ่งสวัสดิทรัพย์ ภาวัครพันธุ์. **สงครามเวียดนาม สงครามกับความจริงของ “รัฐไทย”**. กรุงเทพฯ: โครงการจัดพิมพ์คบไฟ, 2549.

พัชรี พุ่มพชาติ. **ความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม พ.ศ. 2518-2532 (1975-1989)**. วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2534.

พัน รัชแก้ว, นาวาเอก. **เวียดนามแล้วไทย เล่ม 1**. กรุงเทพฯ: ประพันธ์สาสน์, 2519.

ไพรัช เจียรนันท์. **นโยบายต่างประเทศของเวียดนามต่อจีน ค.ศ. 1945-1979**. สารนิพนธ์รัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2531.

เอียด เวิน มาย เอนเลียด. **หลิวศักดิ์สิทธิ์**, วิทยาวรรณ ตูยานนท์ แปล. กรุงเทพฯ: คบไฟ, 2524.

วัน เทียน ดุง. **แผนชิงชาติ**. พงษ์ พิณีจ แปล, กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์สนามหลวง, 2522.

สยามจดหมายเหตุ. 16, 27 (5-11 ก.ค. 2534).

สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 35, 3 (3-9 ก.ค. 2531).

สาโรจน์ ชูณหะวัณ. “ฝั่งอดีตอันชื่นชม สองทศวรรษหลังสงครามเวียดนาม”, **สารคดี**. 11, 124 (มิ.ย. 2538).

สุด จอนเจดลิน. **เวียดนามตั้งแต่สมัยอาณานิคมฝรั่งเศสถึงปัจจุบัน**. กรุงเทพฯ: ศูนย์ประวัติศาสตร์ความสัมพันธ์ไทยกับประเทศในเอเชีย, 2546.

สุภาพร โคกระบิน. **นโยบายต่างประเทศของไทยต่อกลุ่มประเทศอินโดจีนระหว่าง พ.ศ. 2518-2523**. วิทยานิพนธ์รัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2534.

เหียงน เกา กี้. **สันชาติ**, พงษ์ พิณีจ แปล. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์การเวก, 2520.

เหียงน คัก เวียน. **ประวัติศาสตร์เวียดนาม ฉบับพิสดาร**. เพ็ชรี สุมิตร แปล, กรุงเทพฯ: มูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์, 2545.

อนันท์ธนา เมธานนท์. **ด้านประวัติศาสตร์เวียดนาม การสำรวจเบื้องต้น. ท้องถิ่นลุ่มน้ำโขงสามัญชนคนเชื้อขอบ**. ดารารัตน์ เมตตาริกานนท์ บรรณาธิการ, ขอนแก่น: ภาควิชาประวัติศาสตร์และโบราณคดี, 2547.

เฮดเดอร์, สตีเฟน อาร์. **รากเหง้าความขัดแย้งระหว่างพรรคคอมมิวนิสต์กัมพูชากับพรรคคนงานเวียดนาม**. ปนัดดา เลิศล้ำอำไพ บรรณาธิการแปล, กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์สร้างสรรค์, 2523.

ภาษาเวียดนาม

Bùi Tín. **Về Ba ông Tháng**. Westminster, CA : Tú Quỳnh, 1996[ปฎิบัติ,แต่ท่านผู้นำทั้งสาม.เวสต์มินสเตอร์, แคลิฟอร์เนีย: Tú Quỳnh, 1996]

Chính Phủ Việt Nam 1945-2003. Hà Nội: Nhà Xuất Bản Thông Tấn, 2003.[รัฐบาลเวียดนาม 1945-2003. ฮานอย: สำนักพิมพ์สำนักข่าว, 2003]

Kháng- Chiến số. 31(June 1985) [การต่อต้าน.ฉบับที่ 31(มิถุนายน 1985)]

Lê Mậu Hãn, Trần Bá Đệ, Nguyễn Văn Thư. **Chủ biên. Đại Cương Lịch Sử Việt Nam Tập III (1945- 1995)**. Hà Nội: Nhà Xuất Bản Giáo Dục, 2000. [เล่มเฝ้าฮาน, เตรีนบาเต้, เหงียนวันทือ บรรณาธิการ, **สังเขปประวัติศาสตร์เวียดนาม ชุดที่ 3 (1945-1995)**.ฮานอย: สำนักพิมพ์ครุศาสตร์, 2000.]

Nguyễn Trọng Phúc. **Chủ biên. Tìm Hiểu Lịch Sử Đảng Cộng Sản Việt Nam ,Qua Các Đại Hội Và Nghị Trung Ương (1930- 2002)** Hà Nội: Nhà Xuất Bản Lao Động, 2003. [เหงียนจ๋องฟุก บรรณาธิการ, **ทำความเข้าใจประวัติศาสตร์พรรคคอมมิวนิสต์เวียดนาม ตามวาระการประชุม (1930- 2002)**. ฮานอย: สำนักพิมพ์คนงาน, 2003.]

Trần Thái Bình. **Tìm Hiểu Lịch Sử Việt Nam**. Hà Nội: Nhà Xuất Bản Văn Hóa Thông Tin, 2001[เงินไท่บิन्ह. **ทำความเข้าใจประวัติศาสตร์เวียดนาม**. ฮานอย: สำนักพิมพ์วัฒนธรรมและการสื่อสาร, 2001]

ภาษาอังกฤษ

“Back to Saigon”, Wall Street Journal. (May 13, 1985).

“The Plight of the ‘Liberated’”, Wall Street Journal. (Sep 19, 1984).

Anh Vu Sawyer and Pam Proctec. **Song of Saigon: One Woman’s Journey to Freedom**. New York: Warner Faith, 2003.

Bell, Duncan ed. **Memory, Trauma and World Politics: Reflections on the Relationship between Past and Present**. London: Palgrave Macmillan, 2006.

Beresford, Melanie. **Vietnam Politics, Economics and Society**. London: Pinters, 1998.

Bui Diem with David Chanoff. In **The Jaws of History**. Boston: Houghton Mifflin Company, 1987.

Bui Tín. “Vietnam’s independence leader was a hero to his countrymen, a wise uncle to friends and a monster to enemies”, *Time Asia* vol. 154 (Aug 1999).

- Bui Tin. *Following Ho Chi Minh: The Memoir of a North Colonel*. London: Hurst & Company, 1991.
- Campbell, Colin. *"In Vietnam, An ex-aide speaks out"*, *New York Times*. (Late Edition (East Coast)). Jun 10, 1982.
- Chanoff, David and Doan Von Toai. *Portrait of the Enemy*. New York: Random House, 1986.
- Chinese Aggression Against Vietnam: The Root of the Problem*. Hanoi: Foreign Language publishing, 1982.
- Christopher, Renny. *The Vietnam War the American War: Images and Representations in Euro-American and Vietnamese Exile Narratives*. New York: University of Massachusetts Press, 1995.
- Communist Party of Vietnam 4th National Congress*. Hanoi: Foreign Languages Publishers Limited, 1988.
- Craig, Whitney. *"A Bitter Peace Life in Vietnam"*, *New York Times*. (Oct 30, 1983).
- Dawson, Alan. *55 Days: The Fall of South Vietnam*. Bangkok: Phimphilai Press, 1977.
- Desbarats, Jacqueline and Jackson, Karl D. *"Research among Vietnam Refugees reveals a Blood bath"*, *Wall Street Journal*. (22 April 1985). Proquest Historical Newspapers The Wall Street Journal (1989-1991).
- Doan Van Toai. *The Vietnamese Gulag*. New York: Simon and Schuster, 1986.
- Duiker, William J. *The Communist Road to Power in Vietnam*. Boulder: Westview, 1981.
- Duiker, William J. *Vietnam Since the fall of Saigon*. Ohio: The Center for International Studies Ohio University, 1989.
- Egerton, George. edited. *Political Memoir: Essays on the Political of Memory*. London: Frank Cass & Co. Ltd.
- Giebel, Christoph. *Imagined Ancestries of Vietnamese Communism: Ton Duc Thang and the Politics History and Memory*. Washington: University of Washington Press, 2004.
- Goscha, Christopher E. *"Revolutionizing the Indochinese Past: Communist Vietnam's 'special' Historiography in Lao"*, in *Contesting Vision of the Lao Past: Laos Historiography at The Crossroads*. Edited by Christopher E. Goscha and Soren Ivarsson. Copenhagen: NIAS, 2003.

- Grant, Bruc. **The Boat People: An Age Investigation**. Harmondsworth: Penguin, 1979.
- Hoang Van Hoan. "*Vietnam Aide Who Defected to China, Dies at 86*", **New York Times**. (23 May 1991).
- Hoang van Hoan. **A Drop in the Ocean**. Beijing: Foreign Language Press.
- Hoang Van Thai. **How South Vietnam was Liberated**. Hanoi: The Gioi Publishers, 1992.
- Howthorne, Leslyanne. **Refugee: The Vietnamese Experience**. Oxford: Oxford University Press, 1982.
- Hue Tam Ho Tai. **The Country of Memory: Remaking The Past in Late Socialist Vietnam**. London: University of California Press, 2001.
- Huynh Quang Nhuong. **The Land I Lost: Adventure of a Boy in Vietnam**. New York: Harper & Row, 1982.
- Indochina Chronicle. (July-August 1975).
- Indochina Chronicle. (June 1975).
- Indochina Chronicle. (October-November 1975).
- Indochina Chronicle. (September 1975).
- Le Duan. **Selected Writing**. Hanoi: Foreign Language Publishing House, 1977.
- Le Huu Tri. **Prisoners of the Word: A Memoir of the Vietnamese Reeducation Camps**. Seattle: Black Heron Press, 2001.
- Le Ly Hayslip with Jay Wurts. **When Heaven and Earth Changed Places: A Vietnamese Woman's Journey from War to Peace**. New York: Doubleday, 1989.
- Manning, Robert. "*Defeated by Victory*", **New York Times**. (May 26, 1985).
- Marr, David G. **Ho Chi Minh's Independence Declaration. Essays into Vietnamese Past**. Taylor, Keith and Whitmore, John K. editors. NY: Cornell University, 1995.
- Ngo Vinh Long. **The Socialization of South Vietnam**. The Third Indochina War: Conflict
- Nguyen Khac Vien. **The Long Resistance (1858-1975)**. Hanoi: Foreign Language Publishing House, 1978.
- Nguyen Khac Vien. **Tradition and Revolution in Vietnam**. Washington: The Indochina Resource Center, 1974.
- Nguyen Ngoc Ngan. **The Will of Heaven**. Canada: Vanlong, 1982.
- Nguyen Thi Dinh. **No Other Road to Take**. New York: Cornell University, 1976.

- Nguyen Thi Mai Thuy, *"Public and Private Selves: A Study of Vietnamese Male and Female Exile Memoirists"*, *The Review of Vietnamese Studies*. 2001.
- Nguyen Vu Tung. *The Paris Agreement and Vietnam-ASEAN relations in the 1970s. The Third Indochina War: conflict between China, Vietnam and Cambodia, 1972-1979*. Edited by Odd Arne Westad and Sophie Quinn-Judge, London: Routledge, 2006.
- Nugent, Nicholas. *Vietnam: The Second Revolution*. London: In Print Publishing, 1996.
- Peter Van Do and Diem Van Ngo. *"The Reeducation Camp Story of a U.S. Resident and South Vietnamese Veteran"*, *Review of Vietnamese Studies*. 2004-05.
- Pham Van Dong. *Selected Writings*. Hanoi: Foreign Languages Publishing House, 1977.
- Southeast Asia Chronicle*. (August 1982).
- Southeast Asia Chronicle*. (September-October 1978).
- The Hoa in Vietnam Dossier*. Hanoi: Foreign Languages publishing House, 1978.
- The Thieu Regime put to the Test 1973-1975*. Hanoi: Foreign Language Publishing House, 1975.
- Thu-Lam Thi Nguyen with Edith Kreisler and Sandra Christenson. *Fallen Leaves: Memoirs of a Vietnamese Woman from 1940 to 1975*. Yale Center for International and Area Studies, 1989.
- Tin Bui. *From Cadre to Exile: The Memoir of a North Vietnamese Journalist*. Chiang Mai: Silkworm Books, 1995.
- _____. *Selected Writing*. Hanoi: Foreign Language Press, 1977.
- Tran Tri Vu. *Lost Years: My 1,632 days in Vietnamese Reeducation Campus*. Berkeley: Institute of East Asian Studies, University of California, 1988.
- Truong Nhu Thang. *A Vietcong Memoir*. New York: Vintage Books, 1986.
- Vietnam Courier*. August 1975.
- Vietnam Courier*. August 1978.
- Vietnam Courier*. February 1987.
- Vietnam Courier*. July 1978.
- Vietnam Courier*. June 1975.
- Vietnam Courier*. May 1975.
- Vietnam Courier*. No 10, October 1985.

Vietnam Courier. October 1977.

Vietnam Today: Bulletin of the Australia-Vietnam Society.

Vo Nguyen Giap. *How We Won the War*. Ypsilant, Miss: Recon, 1977.

Wall Street Journal. (22 April 1985).

Westad, Odd Arne. *The Third Indochina War: Conflict between China, Vietnam and Cambodia, 1972-1979*. New York: Routledge, 2006.

www.vietscape.com, viewed at 12th November 2008.

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

นางสาวจันทิภา อนัตนันท์ เกิดวันที่ 17 พฤศจิกายน ค.ศ. 1980 ที่จังหวัดกำแพงเพชร จบการศึกษาระดับปริญญาตรีจาก สาขาวิชาประวัติศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง ในปีการศึกษา 2004 และศึกษาต่อในระดับปริญญาโทในสาขาวิชาประวัติศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยปีการศึกษา 2005